Pauwels/Bergier

Dimineața Magicienilor

Dimineața magicienilor: societăți secrete, conspirații și civilizații dispărute

Louis Pauwels și Jacques Bergier

Sufletului nobil, inimii calde a lui Gustave Bouju,
un muncitor, un adevărat tată pentru mine. In memoriam.

L.P.

CUPRINS

Prefață

PARTEA ÎNTÂI

Viitorul perfect.

I. Salut cititorului grăbit — O demisie în 1875 — Păsări de rău augur — Cum a închis secolul al XIX-lea ușile — Sfârșitul științei și reprimarea fanteziei — Disperarea lui Poincaré — Suntem propriii noștri bunici — Tinerețe, tinerețe!

II. Delicii burgheze — O criză pentru inteligență sau uraganul irealismului — Licăriri ale unei alte realități — Dincolo de logică și filozofii literare — Ideea unui Prezent Etern — Știință fără conștiință sau conștiință fără știință? — Speranță

III. Scurte reflecții asupra înapoierii sociologiei — Discuții I. scopuri contradictorii — Planetar versus provincial — Cruciat în lumea modernă — Poezia științei

O conspirație deschisă

I. Generația „muncitorilor Pământului” — Ești un modern în urmă sau un contemporan al viitorului? — Un afiș pe pereții Parisului 1622 — Limbajul ezoteric este limbajul tehnic — O nouă concepție a unei societăți secrete — Un nou aspect al „spiritului religios”

II. Profeții Apocalipsei — Un Comitet al Disperării — O mitralieră Ludovic al XVI-lea — Știința nu este o Vacă Sacră — Domnul Despotopoulos ar dori să oprească progresul — Legenda celor Nouă Necunoscuți

III. Din nou realism fantastic — Tehnici trecute — Considerații suplimentare asupra necesității secretului — Facem o călătorie prin timp — Continuitatea spiritului — Inginerul și magicianul încă o dată — Trecut și viitor — Prezentul este în urmă în ambele direcții — Aurul din cărțile antice — O nouă viziune asupra lumii antice

IV. Ascunderea cunoașterii și a puterii — Semnificația războiului revoluționar — Tehnologia readuce breslele — O întoarcere la epoca Adepților — Predicția unui scriitor de ficțiune, „Centrala Puterii” — De la monarhie la criptocrație — Societatea secretă ca guvern al viitorului — Inteligența însăși, o societate secretă — O bătaie la ușă

Exemplul Alchimiei

I. Un alchimist în Cafeneaua Procope în 1953 — O conversație despre Gurdjieff — Un credincios în realitatea pietrei filosofale — Îmi schimb ideile despre valoarea progresului — Ceea ce credem cu adevărat despre alchimie: nici o revelație, nici o bâjbâire în întuneric — Câteva reflecții asupra „spiralei" și a speranței

II. O sută de mii de cărți pe care nimeni nu le citește — Se caută: o expediție științifică în țara alchimiștilor — Inventatorii — Nebunia cauzată de mercur — Un limbaj codificat — A existat o altă civilizație atomică? — Bateriile electrice ale muzeului din Bagdad — Newton și marii inițiați — Helvetius și Spinoza și piatra filosofală — Alchimie și fizică modernă — O bombă cu hidrogen într-un cuptor — Transformarea materiei, a oamenilor și a spiritelor

III. În care se vede un mic evreu preferând mierea zahărului — În care un alchimist care ar putea fi misteriosul Fulcanelli vorbește despre pericolul atomic în 1937, descrie pila atomică și evocă civilizația acum dispărută — În care Bergier sparge un seif cu o lampă de suflat și poartă o sticlă de uraniu sub braț — În care un major american fără nume caută un Fulcanelli acum definitiv dispărut — În care Oppenheimer face ecou unui înțelept chinez de acum o mie de ani

IV. Alchimistul modern și spiritul de cercetare — Descrierea a ceea ce face un alchimist în laboratorul său — Experimente repetate la nesfârșit — Ce așteaptă el? — Pregătirea întunericului — Gaz electronic — Apă care se dizolvă — Este energia pietrei filosofale în suspensie? — Transmutarea ° alchimistului însuși — Aici începe adevărata metafizică

V. Există timp pentru toate — Există chiar și un timp pentru ca timpurile să se adune

Civilizațiile dispărute

I. În care autorii prezintă un personaj fantastic — Domnul Fort — Incendiul de la „sanatoriul coincidențelor suprasolicitate" — Domnul Fort și cunoaștere universală — 40.000 de notițe despre un șuvoi de vinca, o ploaie torențială de broaște și averse de sânge — Cartea celor condamnați — Un anume profesor Kreyssler — În laudă adusă „intermediarismului" cu câteva exemple — Pustnicul din Bronx sau cosmicul Rabelais — Vizita autorului la Catedrala Sfântului de Acolo Undeva — Au revoir, domnule Fort!

II. O ipoteză condamnată la rug — Unde un cleric și un biolog devin figuri comice — Se caută: un Copernic în antropologie — Multe spații goale pe toate hărțile — Dr. Lipsa de curiozitate a Norocului — Misterul platinei topite — Cabluri folosite pe post de cărți — Copacul și telefonul — Relativitatea culturală

III. În care autorii speculează despre Marea Piramidă — Posibilitatea unor tehnici „alte" — Exemplul lui Hitler — Imperiul Almanzar — Reapariția „capăturilor lumii" —

Imposibila Insulă a Paștelui — Legenda omului alb — Civilizația Americii — Misterul Maya — De la „podul de lumină” la strania câmpie Nazca.

IV. Memorie mai veche decât noi — Păsări metalice — O hartă stranie a lumii — Bombardamente atomice și nave interplanetare în „texte sacre” — O nouă viziune asupra mașinilor — Cultul „încărcării” — O altă viziune a ezoterismului — Riturile inteligenței

PARTEA A DOUA

Câțiva ani în absolut în altă parte

I. Toate bilele în același sac — Disperarea istoricului — Doi amatori ai neobișnuitului — Pe fundul Lacului Diavolului — Un antifascism gol — Autorii în prezența Infinitului de Straniu — Și Troia era doar o legendă — Istoria rămâne în urmă — De la banalitatea vizibilă la fantezia invizibilă — Fabula gândacului de aur — Curente subterane ale viitorului — Există și alte lucruri în afară de mașinăria fără suflet

II. În Tribune des Nations, Diavolului și nebuniei li se refuză recunoașterea — Totuși, există rivalități între zeități — Germanii și Atlantida — Socialismul magic — O religie secretă și un Ordin secret — O expediție în regiuni ascunse — Primul ghid va fi un poet

III. P.J. Toulet și Arthur Machen — Un mare geniu neglijat — Un Robinson Crusoe al sufletului — Povestea îngerilor de la Mons — Viața, aventurile și nenorocirile lui Arthur Machen — Cum am descoperit o societate secretă engleză — Un laureat al Premiului Nobel cu o mască neagră — Zorile Aurii și membrii săi

IV. A Pământ gol, o lume înghețată, un Om Nou — „Suntem dușmanii minții și spiritului” — Împotriva Naturii și împotriva lui Dumnezeu — Societatea Vril — Rasa care ne va înlocui — Haushofer și Vril — Ideea mutației omului — „Supraomanul Necunoscut” — Mathers, șeful Zorilor Aurii, îi întâlnește pe „Marii Teroriști” — Hitler susține că i-a întâlnit și pe ei — O halucinație sau o prezență reală? — O ușă care se deschide către altceva — O profeție a lui Rene Guénon — Inamicul nr. 1 al naziștilor: Steiner

V. Un ultimatum pentru oamenii de știință — Profetul Horbiger, un Copernic din secolul al XX-lea — Teoria lumii înghețate — Istoria sistemului solar — Sfârșitul lumii — Pământul și cele patru luni ale sale — Apariția giganților — Lunile, giganții și oamenii — Civilizația Atlantidei — Cele cinci orașe vechi de 300.000 de ani — De la Tiahuanaco la Tibet — A doua Atlantidă — Potopul — Degenerarea și creștinismul — Ne apropiem de o altă eră — Legea gheții și a focului

VI. Horbiger are încă un milion de adepți — În așteptarea lui Mesia — Hitler și ezoterismul politic — Știința nordică și gândirea magică — O civilizație complet diferită de a

noastră — Gurdjieff, Horbiger, Hitler și omul responsabil pentru Cosmos — Ciclul focului — Hitler vorbește — Baza antisemitismului nazist — Marțienii la Nürnberg — Antipactul — Vara rachetelor — Stalingradul sau căderea magilor — Rugăciunea de pe Muntele Elbruz — Omulețul victorios asupra supraomului — Omulețul deschide porțile Raiului — Amurgul Zeilor — Inundarea Metroului din Berlin și mitul Potopului — Un cor de Shelley

VII. Un Pământ gol — Trăim în interiorul lui — Soarele și Luna sunt în centrul Pământului — Radar în slujba Magilor — Nașterea unei noi religii în America — Profetul ei a fost un aviator german — Anti-Einstein — Opera unui nebun — Un Pământ gol, sateliți artificiali și noțiunea de Infinit — Hitler ca arbitru — Dincolo de coerență

VIII. Zăpadă pentru oribila noastră moară — Ultima rugăciune a lui Dietrich Eckardt — Legenda lui Thule — O pepinieră pentru mediumi — Haushofer magicianul — Tăcerea lui Hess — Svastica — Cei șapte oameni care au vrut să schimbe viața — O colonie tibetană — Exterminări și ritualuri — Este mai întunecat decât credeai

IX. Himmler și cealaltă parte a problemei — 1934 un punct de cotitură — Ordinul Negru la putere — Cel/Cea/Cei/Cele Călugări războinici cu cap de mort — Inițiere în Burgs — Ultima rugăciune a lui Sievers — Faptele ciudate ale Ahnenerbe — Marele Preot Frederick Hielscher — O notă uitată a lui Jiinger — Impresii de război și victorie.

PARTEA A TREIA

Acea Infinitate numită Om

I. Un nou tip de intuiție: Fantasticul în foc și sânge — Barierele incredulității — Prima rachetă — Burghezii și „Muncitorii Pământului” — Fapte false și ficțiune adevărată — Lumi locuite — Vizitatori de dincolo — Marile linii de comunicare — Mituri moderne — Realismul fantastic în psihologie — Către o explorare a fantasticului interior — Metoda descrisă — O altă concepție despre libertate

II. Fantasticul interior: Câțiva pionieri: Balzac, Hugo, Flammarion — Jules Romains și „Marea Întrebare” — Sfârșitul pozitivismului — Ce este parapsihologia? — Câteva fapte și experiențe extraordinare — Exemplul Titanicului — Clarviziune — Precogniție și vise — Parapsihologie și psihanaliza — Respingem ocultismul și pseudoștiințele — În căutarea unor mașini pentru sondarea adâncurilor

III. Către o revoluție psihologică: „A doua suflare” a minții — Se caută: un Einstein pentru psihologie — O renaștere a religiei — Societatea noastră este la ușa morții — Jaures și „copacul care zumzăie de „muște” — Vedem puțin pentru că suntem puțini

IV. Mintea magică redescoperită: Ochiul verde al Vaticanului — „Cealaltă” inteligență — Povestea „relavotului” — Joacă natura un joc dublu? — Mânerul de pornire al supermașinii — Catedrale noi și argou nou — Ultima ușă — Existența ca instrument — O nouă viziune asupra simbolurilor — Al] nu este totul

V. Noțiunea de „Stat trezit”: După moda teologilor, oamenilor de știință, magicienilor și copiilor — Salut unui expert în a pune spițe în roți — Conflictul dintre spiritualism și materialism: povestea unei alergii — Legenda ceaiului — Ar putea fi o facultate naturală? — Gândirea ca mijloc de călătorie pe pământ sau în aer — Un supliment la Drepturile omului — Câteva reflecții asupra omului „trezit” — Noi înșine ca sălbatici onești

VI. Trei povești adevărate ca ilustrare: Povestea unui mare matematician „în stadiu brut” — Povestea celui mai minunat clarvăzător — Povestea unui om de știință al viitorului care a trăit în 1750

VII. Omul „trezit”: Câteva paradoxuri și ipoteze; De ce cele trei povestiri ale noastre ar fi putut dezamăgi unii cititori — Știm foarte puțin despre levitație, nemurire etc. — Totuși, omul are darul ubicuității, are vedere lungă etc. — Cum definiți o mașină? — Cum s-a putut naște primul om „trezit” — Un vis fabulos, dar rațional, despre civilizații dispărute — Fabula panterei — Scrierea lui Dumnezeu

VIII. Câteva documente despre „starea trezită”: Se caută: o antologie — Zicerile lui Gurdjieff — Când eram la școala pentru „trezire” — Povestea lui Raymond Abellio — Un extras izbitor din operele lui Gustav Meyrinck, un geniu neglijat

IX. Punctul de dincolo de infinit: De la suprarealism la realism fantastic — Punctul suprem — Feriți-vă de imagini — Nebunia lui Georg Cantor — Yoghinul și matematicianul — O aspirație fundamentală a spiritului uman — Un extras dintr-o povestire de Jorge Luis Borges

X. Câteva reflecții asupra mutanților: Copilul astronom — Un acces brusc de inteligență — Teoria mutație — Mitul marilor Superiori — Mutanții dintre noi — De la Horla la Leonard Euler — O societate invizibilă de mutanți? — Nașterea ființei colective — Iubirea pentru cei vii

PREFAȚĂ

Din punct de vedere fizic, sunt o persoană stângace și regret acest fapt. Cred că aș fi un om mai fericit dacă aș avea mâini de muncitor - mâini capabile să creeze lucruri utile, să se cufunde în adâncurile naturii pentru a cuprinde surse de bunătate și pace. Tatăl meu adoptiv (îl numesc întotdeauna tatăl meu, pentru că el m-a crescut) era croitor calfă. Era generos și poseda o minte cu adevărat iscoditoare. Obișnuia să spună, zâmbind, că trădarea intelectualilor a început cu primul artist care a înfățișat un înger înaripat - prin mâinile noastre ajungem în Rai!

În ciuda lipsei mele de dexteritate manuală, am reușit odată să leg o carte. Aveam șaisprezece ani pe atunci, eram elev la o clasă profesională într-o suburbie a orașului Juvisy. Sâmbăta după-amiaza aveam de ales între prelucrarea lemnului și a metalului, modelaj și legarea cărților. Poezia era atunci lectura mea preferată, Rimbaud poetul meu preferat. Și totuși - după o luptă interioară, recunosc - am abandonat ideea de a lega „Un sezon în iad". Tatăl meu avea vreo treizeci de cărți aranjate într-un dulap îngust din atelierul său, împreună cu bobine, cretă, umeri și tipare. De asemenea, în acest dulap se aflau mii de notițe pe care le notase cu mâna sa de elev, într-un colț al băncii sale, în nenumărate nopți în care lucra la meseria sa. Printre aceste cărți citisem Le Monde avant la Creation de l'Homme (Lumea înainte de crearea omului) de Flammarion și tocmai descopeream Ou Va la Monde? (Unde se duce lumea?) de Walter Rathenau. M-am apucat să leg cartea lui Rathenau, nu fără dificultate. Rathenau a fost printre primele victime ale naziștilor, iar anul era 1936. Așa că, în fiecare sâmbătă, mă chinuiam să-mi rezolv sarcina în micul atelier al școlii profesionale, iar pe 1 mai, i-am dăruit tatălui meu cartea terminată și o bucheţică de lăcrămioare, din respect pentru el și clasa muncitoare.

Tatăl meu subliniase cu creion roșu în această carte un pasaj pe care încă mi-l amintesc:

> Chiar și cea mai tulbure epocă este demnă de respect, pentru că este opera nu doar a câtorva oameni, ci a umanității; și astfel este opera naturii creatoare - care este adesea crudă, dar niciodată absurdă. Dacă această epocă în care trăim este una crudă, este mai mult ca niciodată de datoria noastră să o iubim, să o pătrundem cu dragostea noastră până când vom fi îndepărtat greutatea grea a materiei care ascunde lumina care strălucește dincolo.
>
> „Chiar și cea mai tulbure epocă..."

Tatăl meu a murit în 1948 fără să fi încetat vreodată să creadă în natura creatoare, fără să fi încetat vreodată să iubească și să pătrundă cu dragostea sa lumea tristă în care trăia, fără să fi pierdut vreodată speranța de a vedea lumina din spatele greutății grele a materiei. El aparținea generației de socialiști romantici care îi aveau ca idoli pe Victor Hugo, Romain Rolland, Jean Jaures, purtau pălării cu boruri largi și păstrau o mică floare albastră în faldurile steagului roșu. Chiar la granița dintre misticismul pur, pe de o parte, și cultul acțiunii sociale, pe de altă parte, tatăl meu (lucra paisprezece ore pe zi la bancă: și totuși trăiam aproape în

mizerie) reușise să împace o activitate sindicală arzătoare cu căutarea unei eliberări interioare. Introdusese în acțiunile umile cerute de munca sa un fel de metodă de concentrare și purificare a minții pe care lăsa sute de pagini de notițe. Cosând butoniere sau călcând pânze, fața lui purta încă o expresie radiantă. În fiecare joi (vacanță școlară în Franța) și duminică, prietenii mei se adunau în jurul bancului său de lucru pentru a-l asculta și a-i savura puterea și aproape toți simțeau că viața lor se schimba cumva.

Plin de încredere în progres și știință, crezând în venirea la putere a proletariatului, își construise o filozofie puternică. Citirea studiului lui Flammarion despre preistorie fusese un fel de revelație pentru el. Ghidat doar de sentiment, a continuat să citească cărți de paleontologie, astronomie și fizică. Deși cu puțină educație formală, a reușit totuși să pătrundă în esența acestor subiecte. Când vorbea, era ca și cum ar fi putut fi Teilhard de Chardin (de care nici măcar nu auzisem pe atunci):

> Experiența secolului nostru va fi ceva considerabil mai mult decât nașterea budismului! Nu mai este vorba de a înzestra un zeu cu facultăți umane. Puterea religioasă a Pământului va trece în noi printr-o criză finală: cea a propriei sale descoperiri. Începem să înțelegem, și pentru totdeauna, că singura religie acceptabilă pentru om este cea care îl va învăța în primul rând să recunoască, să iubească și să servească cu pasiune acest Univers din care este elementul cel mai important.

Tatăl meu credea că procesul evolutiv nu trebuie confundat cu selecția, care este un proces pur superficial, ci că este atotcuprinzător și ascendent, sporind „densitatea psihică" a planetei noastre, pregătind-o să ia contact cu inteligențele altor lumi, să se apropie de însăși sufletul Cosmosului. Pentru el, specia umană nu este ceva complet. Prin virtutea răspândirii vieții în comunitate și a creării lente a unui psihic universal, aceasta progresează spre o stare de supraconștiință. Obișnuia să spună că omul nu este încă perfect și mântuit, dar că legile condensării energiei creative ne permit să hrănim, la nivel cosmic, o speranță extraordinară. Și nu a pierdut niciodată din vedere această speranță. Din acest punct de vedere judeca, senin și cu un dinamism religios, treburile acestei lumi, căutând departe și sus un optimism și un curaj imediat și cu adevărat eficient. În 1948, războiul se terminase și noi bătălii – de data aceasta atomice – îl amenințau. Cu toate acestea, el considera vremurile neliniștitoare și dureroase nu mai mult decât negativul unei imagini magnifice. Era ca și cum ar fi fost în comunicare cu destinul spiritual al Pământului și pentru epoca tulbure în care și-a încheiat viața de muncitor și, în ciuda numeroaselor eșecuri personale, nu a simțit nimic altceva decât încredere și iubire.

A murit în brațele mele în noaptea de 31 decembrie și, înainte de a muri, mi-a spus: „Nu trebuie să te bazezi prea mult pe Dumnezeu, dar poate că Dumnezeu se bazează pe noi...

Cum stăteau lucrurile cu mine în acel moment? Aveam douăzeci și opt de ani. Aveam douăzeci de ani în 1940, când s-a prăbușit Franța. Aparțineam unei generații critice care văzuse o lume prăbușindu-se, despărțită de trecut și neîncrezătoare în viitor. Eram cu siguranță departe de a crede că lumea noastră sfărâmată era demnă de respect și că era de datoria mea să o pătrund cu iubire. Mai degrabă mi se părea că o minte limpede ducea la refuzul de a participa la un joc în care toată lumea trișa.

În timpul războiului, am căutat refugiu în hinduism - acesta era modul meu de a rezista și am trăit în Rezistență absolută.

Nu căuta ajutor în studiul istoriei, nici printre oameni - te vor dezamăgi de fiecare dată. Caută-l în tine însuți. Trăiește în această lume fără să faci parte din ea. Una dintre imaginile mele preferate era pasărea scufundătoare din Bhagavad Gita: „coboară, alunecă pe apă și..." „sus - fără să-i fi udat măcar aripile." Acționează în așa fel încât evenimentele prea puternice pentru a fi modificate de noi să cel puțin nu ne afecteze. Existam într-un aer rarefiat, stând - ca un lotus - pe un nor adus din Orient... Când adormeam, tatăl meu răsfoia în liniște cărțile mele de lângă pat, încercând să înțeleagă sursa ideilor mele ciudate, care se căscau ca o prăpastie între noi.

Ceva timp mai târziu, imediat după Eliberare, am găsit un nou maestru după care să mă modelez și pentru care să trăiesc. Am devenit adept al lui Gurdjieff. Am muncit din greu să mă separ de orice emoție, sentiment, impuls, sperând să găsesc, dincolo de ele, o stare de - cum să spun? - de imobilitate și de permanență, o prezență tăcută, anonimă, transcendentă, care să mă consoleze pentru tot ce-mi lipsea și pentru absurditatea lumii. M-am gândit la tatăl meu cu milă. Dețineam secretele controlului minții; toată cunoașterea era a mea. De fapt, nu posedam nimic altceva decât iluzia de a poseda și un dispreț copleșitor pentru cei care nu împărtășeau iluzia mea.

Tatăl meu dispera în privința mea. Eu disperam în mine însumi. M-am afundat până în măduva oaselor într-o poziție de refuz. Îl citeam pe Rene Guénon și credeam că era o rușine pentru noi să trăim într-o lume complet pervertită, hotărâtă spre Apocalipsă. Cuvintele rostite de Cortes Camerei Deputaților din Spania în 1849 au devenit ale mele: „Cauza tuturor greșelilor dumneavoastră, domnilor, este inconștiența dumneavoastră cu privire la direcția pe care o iau civilizația și lumea. Credeți că civilizația și lumea progresează. Nu, ele merg înapoi!" Pentru mine, epoca noastră modernă a fost Evul Mediu. Mi-am petrecut timpul enumerând crimele comise de mintea modernă împotriva Minții. Încă din secolul al XII-lea, lumea occidentală, după ce și-a abandonat Principiile, se grăbea spre dezastru. A avea orice speranță, oricât de mică, era o trădare. Nu aveam energie decât pentru refuz, pentru ruperea contactului. În această lume lovită, unde preoții, gânditorii, politicienii, sociologii și manipulatorii de tot felul mi se păreau niște mâncători de bălegar, singurul comportament demn consta în studiile tradiționale și rezistența necondiționată față de spiritul epocii.

Privit dintr-un astfel de punct de vedere, evident, tatăl meu părea cel mai naiv. Sentimentul său de apartenență, de afecțiune, de viziune mă irita ca pe ceva incredibil de absurd. Speranța pe care o punea într-o viață comunitară în creștere, inspirată de infinit mai mult decât motive pur politice, îmi stârnea cel mai profund dispreț. Standardele mele erau cele ale vechilor teocrații.

Einstein a fondat un „comitet al disperării" format din oameni de știință atomici; amenințarea războiului total se abată asupra unei umanități divizate în două blocuri. Totuși, tatăl meu a murit cu credința în viitor intactă; nu l-am mai înțeles. Nu intenționez să ridic problemele existenței claselor sociale în această carte - nu este locul potrivit. Dar cunosc foarte bine realitatea acestor probleme: l-au răstignit pe omul care m-a iubit.

Nu l-am cunoscut niciodată pe adevăratul meu tată. Aparținea vechii burghezii din Ghent. Mama mea, la fel ca al doilea meu tată, provenea din clasa muncitoare. Moștenirea de la

strămoșii mei flamanzi, senzualiști, artiști, leneși și mândri, m-a separat de un mod de gândire generos și dinamic, forțându-mă să mă închid în mine însumi și să înțeleg greșit virtutea participării. Bariera dintre mine și al doilea meu tată se instalase deja de mult timp. Cel care nu-și dorise niciodată alt copil decât mine (care provenea din sângele altcuiva), grijuliu pentru mine, a sacrificat mult pentru ca eu să devin intelectual. Dăduse totul, a căzut în capcana de a crede că suntem suflete pereche. A văzut în mine un far, pe cineva capabil să lumineze calea altora, să le dea curaj și speranță - să le arăt, cum spunea el, lumina din noi. Dar eu nu cunoșteam niciun fel de lumină - cu excepția unui fel de lampă întunecată, poate - în mine sau în umanitate. Eram pur și simplu un intelectual printre o multitudine de intelectuali.

Am împins convingerea de a fi un outsider și a nevoii de revoltă - idei reflectate în recenziile literare din jurul anului 1947 când scriau despre „neliniște metafizică" - la limitele lor extreme. Astfel de idei erau moștenirea dificilă a generației mele. Cum, așadar, să fii un far în astfel de circumstanțe? Acest gând tipic lui Victor Hugo nu m-a făcut decât să zâmbesc batjocoritor. Tatăl meu mi-a reproșat că am vândut trecutul, că am trecut de partea mandarinilor și a celor mândri de însăși neputința lor.

Bomba atomică, pentru mine semnul sfârșitului a tot, a fost pentru el vestitorul unei noi zori: materia se spiritualiza, iar omul descoperea în împrejurimile sale și în sine forțe complet nebănuite. Sentimentul burghez, care nu vede această lume decât o locuință confortabilă, urma să fie măturat de furtuna unui nou spirit - spiritul „muncitorilor Pământului" pentru care lumea este o mașină în mișcare, un organism în devenire, o unitate de realizat, un Adevăr de realizat. Pentru el, umanitatea este abia la începutul evoluției sale. A primit doar instrucțiunea primară despre rolul atribuit de Inteligența Universului. Abia acum începem să înțelegem sensul expresiei „dragoste de lume".

Aventura umană avea o direcție pentru tatăl meu. El judeca evenimentele pe măsură ce se mișcau sau nu în această direcție. Istoria avea sens: ducea la un fel de ființă ultra umană și promitea o supra conștiință. Însă această filozofie cosmică nu l-a izolat de secolul său. Era un „stângist" în viața de zi cu zi. Acest lucru m-a iritat; mai ales pentru că nu am înțeles atunci că el punea mai multă spiritualitate în progresismul său decât eu în spiritualitatea mea.

Mă sufocam în sistemul închis al gândirii mele; uneori mă simțeam doar un mic intelectual arid și îl invidiam pentru gândurile sale largi și libere. Serile, stând lângă banca lui, îl contraziceam, îl provocam, sperând totuși în sinea mea că va reuși să mă deruteze și să mă schimbe. Dar, obosit, își pierdea cumpătul față de mine și față de un destin care îi dăduse concepții atât de splendide fără a-i oferi mijloacele de a le transmite acestui copil de alt sânge, răzvrătit. Ne părăseam cu furie și tristețe, eu la meditațiile mele și la literatura mea disperată, el înapoi la munca lui sub lumina electrică crudă care îi îngălbenea părul. Din dormitorul meu îi auzeam respirația, mormăielile. Apoi, dintr-o dată, printre dinți, începea să fluiere încet primele măsuri ale „Imnului Bucuriei" de Beethoven - spunându-mi în dormitorul meu că dragostea își va găsi întotdeauna drumul înapoi. În fiecare seară, cam pe la ora la care obișnuiam să avem acele certuri, mă gândesc la el și aud din nou acele murmure care se terminau invariabil în cântec, în acel imn sublim. E mort de doisprezece ani. Dacă aș fi înțeles atunci așa cum înțeleg acum, mi-aș fi stăpânit inteligența și inima mai abil. Atunci, eram un căutător neîncetat. Acum m-am adunat alături de el după multe călătorii adesea sterile și periculoase. Aș fi putut, mult mai devreme, să împac atracția pe care o are subiectivitatea

pentru mine cu o afecțiune pentru lume în toată mișcarea ei. Aș fi putut să construiesc - și poate cu mai mult succes în vigoarea tinereții mele - o punte între misticism și mintea modernă. Aș fi putut să mă simt în același timp religios și totuși parte a marelui impuls al istoriei. Mai devreme, mult mai devreme, aș fi dobândit credință, speranță și caritate. Această carte rezumă cinci ani de căutare, prin toate regiunile conștiinței, către frontierele științei și tradiției. M-am aruncat în această întreprindere – și fără echipament adecvat – pentru că nu mai puteam nega această lume a noastră și viitorul ei, căreia îi aparțin atât de clar. Totuși, fiecare extremitate luminează. Ar fi trebuit să găsesc mai repede o modalitate de comunicare cu epoca mea, dar se poate ca, abordând lucrurile în felul meu, să nu-mi fi pierdut complet timpul. Oamenii nu înțeleg că nu iau ceea ce merită, ci ceea ce seamănă. Am căutat întotdeauna, așa cum s-a exprimat Rimbaud, „Adevărul într-un suflet și un trup". Nu l-am găsit. În căutarea acestui Adevăr, am pierdut din vedere numeroase mici adevăruri care ar fi făcut din mine, cu siguranță nu supraomul pe care tânjeam să fiu, ci cel puțin o persoană mai bună și mai integrată decât sunt. Cu toate acestea, am învățat câteva lucruri despre comportamentul fundamental al minții, despre diferitele stări posibile de conștiință, despre memorie și intuiție - câteva lucruri prețioase pe care altfel nu le-aș fi învățat și care într-o zi m-ar putea ajuta să înțeleg acele lucruri care sunt grandioase, în esență revoluționare, în mintea modernă aflată la apogeu: întrebările sale despre natura conștiinței și nevoia urgentă de un fel de transmutare a inteligenței.

Când am ieșit din retragerea yoghinului meu pentru a arunca o privire asupra lumii moderne - știam de existența ei, desigur, dar nu înțelegeam absolut nimic despre ea - am fost imediat impresionat de aerul ei minunat. Preocupările mele retrospective, hrănite cu mândrie și ură, au avut cel puțin acest rezultat util: nu mai vedeam această lume din partea ei rea, din punctul de vedere al unui raționalism „demodat" al secolului al XIX-lea, al unui radicalism demagog. De asemenea, mă împiedicaseră să accept pur și simplu lumea doar pentru că era acolo, locul unde trăiam întâmplător, în acel mod semiconștient în care majoritatea oamenilor o acceptă. Punctul meu de vedere, reîmprospătat de lunga vizită pe care o făcusem în afara frontierelor perioadei mele, vedeam această lume la fel de bogată într-o fantezie reală pe cât presupuneam că este lumea tradițională. Mai mult, modul meu proaspăt de a privi lumea modernă a reacționat și mi-a adâncit înțelegerea asupra minții antice. Veche și nouă, le-am văzut pe amândouă dintr-un unghi proaspăt.

L-am întâlnit pe Jacques Bergier cam în perioada în care terminam cartea mea despre micul grup al lui Gurdjieff. Întâlnirea noastră (ceva mai mult decât întâmplător, am crezut întotdeauna) avea să se dovedească a fi de mare importanță. Tocmai dedicasem doi ani studiului unei școli ezoterice și experiențelor mele în cadrul acesteia. Dar pentru mine începeau experiențe noi și iată ce le-am explicat cititorilor acelei cărți când mi-am luat rămas bun de la ei. Având în minte povestea unei anumite metode de prindere a maimuțelor (un pumn de nuci într-un loc îngust cu gură atașat de un copac, maimuța își strecoară laba, o strânge într-un pumn în jurul nucilor și astfel nu își poate retrage laba și este prinsă în capcană), am scris:

> Examinează momeala prin toate mijloacele, testează-o cu mâna, apoi detașează-o discret. Curiozitatea satisfăcută, întoarce-ți atenția asupra lumii, reia-ți libertatea, luciditatea, locul tău pe drumul care duce în lumea noastră a Omului.

> Important este să descoperim în ce măsură ritmurile așa-numitului mod tradițional de gândire se îmbină cu mișcările gândirii contemporane. La limitele lor extreme actuale, fizica, biologia, matematica ating anumite concepte tradiționale: anumite aspecte ale ezoterismului, viziuni ale Cosmosului, ale relației dintre energie și materie. Știința modernă, odată eliberată de conformism, pare să aibă idei de schimbat cu magicienii, alchimiștii și făcătorii de minuni din antichitate. O revoluție are loc sub ochii noștri - recăsătoria neașteptată a rațiunii, în culmea victoriilor sale, și a intuiției. Pentru observatorul cu adevărat atent, problemele cu care se confruntă inteligența contemporană nu mai sunt probleme de progres. Conceptul de progres este mort de câțiva ani. Astăzi este vorba despre o schimbare de stare, despre o transmutare. Din acest punct de vedere, cei preocupați de domeniul vieții interioare și al realităților sale sunt în pas cu savanții pionieri care pregătesc nașterea unei lumi care nu va avea nimic în comun cu lumea noastră actuală, de tranziție laborioasă, în care trebuie să mai trăim doar puțin timp.

Și acesta este argumentul precis pe care îl vom dezvolta în această carte. Înainte de a mă lansa în această întreprindere, mi-am spus că, ca o premergătoare înțelegerii prezentului, trebuie să fii capabil să-ți proiectezi inteligența departe în trecut și departe în viitor. Înainte simțeam o antipatie pentru cei descriși drept „moderni”, dar îi antipatizasem din motive greșite. Ei trebuie condamnați pentru că mintea lor este ocupată cu o porțiune atât de mică a scalei temporale. Abia au ajuns în scenă, când devin anacronisme. Doar un contemporan al viitorului poate fi cu adevărat al prezentului. Chiar și trecutul îndepărtat poate fi conceput ca un curent subteran care tinde spre viitor. Astfel, interogând prezentul din acest punct de vedere, am primit câteva răspunsuri ciudate, dar promițătoare.

Scriitorul american James Blish a scris că gloria lui Einstein a fost că l-a înghițit pe Newton de viu. O formulă admirabilă! O premergătoare oricărei ridicări a privirilor noastre către o viziune superioară asupra vieții este ca gândirea noastră să fi absorbit - de viu și de viu - adevărurile nivelului anterior. Aceasta este singura certitudine care a ieșit la iveală din studiile mele. Sună banal? Dar atunci când cineva a trăit cu metode de gândire care pretind a fi pe vârfurile străduințelor umane, cum ar fi înțelepciunea lui René Guénon și sistemul Gurdjieff cu disprețul lor pentru cea mai mare parte a realității sociale și științifice, acest nou mod de a privi lucrurile schimbă intențiile minții și nevoile acesteia. „Lucrurile inferioare”, spunea Platon, „se vor regăsi în lucrurile superioare - deși sub o altă formă”. Sunt convins că orice progres în filosofie care nu include în mod vital realitățile nivelului pe care pretinde că l-a depășit este o impostură.

Așadar, am petrecut o lungă perioadă de explorare în domeniul fizicii, al antropologiei, matematicii, biologiei înainte de a încerca să-mi conturez o idee despre Om, natura sa, forța sa, destinul său. Înainte căutam să înțeleg „totalitatea conceptului Om” și disprețuiam știința. Bănuiam capacitatea minții de a escalada cele mai înalte vârfuri. Și totuși, ce știam eu despre progresele sale în domeniul științei? Nu-și manifesta ea acolo puterea în anumite moduri pe care aș fi înclinat să le accept? Și astfel, am reflectat, este nevoie să depășesc contradicția aparentă dintre material și spiritual. Dar era abordarea științifică calea pentru a realiza acest lucru? Cel puțin puteam să investighez posibilitatea - o atitudine mai rezonabilă, la

urma urmei, pentru un om din secolul al XX-lea decât să întreprind un pelerinaj desculț prin India! Teritoriul de explorat se afla imediat în jurul meu.

Era simpla mea datorie să descopăr dacă gândirea științifică la limita sa extremă ducea la o revizuire a ideii de Om. Am decis în continuare că orice concluzie la care aș putea ajunge de acum înainte despre posibilitățile inteligenței și semnificația aventurii umane trebuiau păstrate doar în măsura în care nu contraveneau mișcării generale a conștiinței moderne.

Am descoperit un ecou al atitudinii mele în reflecția lui Oppenheimer că în zilele noastre poeții, istoricii și filosofii noștri sunt de fapt mândri de ignoranța lor în ceea ce privește științele; filosofia noastră - în măsura în care încă mai avem una - este anacronică, complet decadă față de vremurile în care trăim.

Or, pentru cineva ai cărui mușchi intelectuali sunt în bună formă, nu este mai dificil să ajungă la atitudinea care a inspirat fizica nucleară decât să aprecieze economia marxistă sau tomismul, nu este mai dificil să înțeleagă teoria ciberneticii decât să analizeze cauzele revoluției chineze sau natura poeticii lui Mallarme. Mandarinii noștri refuză să facă efortul nu pentru că efortul ca atare îi intimidează, ci pentru că preferă modurile lor actuale de gândire, valorile lor actuale.

Așa cum a sugerat Oppenheimer, o înțelegere mai subtilă a naturii cunoașterii umane și a relațiilor omului cu Universul este necesară și este necesară de ceva vreme.

Așa că am început să jefuiesc comorile științei și tehnicii moderne, cu nepricepere, cu siguranță; cu o ingenuitate și un sentiment de uimire poate periculos, dar totuși productiv în iluminarea comparațiilor, corelațiilor și acordărilor. În acest fel, am redescoperit unele convingeri privind măreția infinită a omului pe care le avusesem când eram cufundat în ezoterism și misticism. Dar le-am găsit cu o înfățișare nouă. De data aceasta, aceste convingeri absorbiseră - vii și înfloritoare - stilul și elanul unei inteligențe contemporane, o inteligență orientată spre studiul realităților. Nu mai priveau înapoi; netezeau antagonismele în loc să le stârnească. Antagonisme masive de altădată - materialul versus spiritualul, viața individuală versus colectivă - s-au contopit ca sub o căldură imensă. Astfel concepute, ele nu mai erau expresii ale unei alegeri (adică ale unei rupturi), ci ale unei deveniri, ale unei depășiri, ale unei reînnoiri, ca să spunem așa, a existenței.

Aparenta incoerență a albinelor în zbor, dansurile executate de ele, sunt, așa se crede, figuri matematice precise și constituie un limbaj. Aș dori să scriu un roman în care toate experiențele unei vieți, cele trecătoare și cele semnificative, cele întâmplătoare și cele inevitabile, ar compune în egală măsură figuri precise - s-ar dezvălui, de fapt, pentru ceea ce ar putea fi: un discurs subtil adresat sufletului pentru a-l ajuta să se desăvârșească: un discurs despre care sufletul înțelege, în întreaga sa viață, doar câteva fraze disjuncte.

Există momente când mi se pare că înțeleg sensul interior al baletului uman care mă înconjoară, că cineva îmi vorbește prin intermediul acestei mișcări neîncetate de oameni care se apropie, oameni care se opresc o secundă și apoi se îndepărtează. Și apoi pierd firul, așa cum cine nu o face, până la următorul moment la fel de trecător de iluminare.

În momentul în care am părăsit cercul Gurdjieff, aveam un prieten foarte bun în André Breton. Prin intermediul lui l-am întâlnit pe Rene Alleau, istoricul alchimiei. Într-o zi căutam un jurnalist științific care să contribuie la o serie de evenimente curente. Alleau m-a

prezentat lui Bergier. (Era o muncă de bază și, în orice caz, știința, popularizată sau nu, mă interesa puțin.) Această întâlnire întâmplătoare avea să-mi modeleze viața timp de mulți ani. Sub influența ei, am rearanjat și orientat diversele experiențe intelectuale și spirituale la care mă expusesem - de la Vivekananda la Guenon, la Gurdjieff, la Breton - și m-am trezit în punctul de unde pornisem: tatăl meu!

Deși diferiți în multe privințe, Bergier și cu mine am lucrat îndeaproape și fericit împreună timp de cinci ani de studiu și speculații, ajungând la un punct de vedere pe care îl cred nou și bogat în posibilități. Așa lucrau suprarealiștii acum treizeci de ani. Dar, spre deosebire de ei, noi exploram nu regiunile somnului și ale subconștientului, ci exact opusele lor: regiunile ultra conștiinței și ale „stării de trezire". Noi numim punctul nostru de vedere realism fantastic. Nu are nicio legătură cu bizarul, exoticul, pur și simplu pitorescul. Nu am încercat să scăpăm de vremurile în care trăim. Nu ne-au interesat „suburbiile periferice" ale realității: dimpotrivă, am încercat să ne poziționăm chiar în centrul ei. Doar acolo, credem noi, se află fantasticul de descoperit – și nu un fantastic care să ducă la evadare, ci mai degrabă la o participare mai profundă la viață.

Artiștii care caută fantasticul realității exterioare în nori sunt lipsiți de imaginație. Se întorc din explorările lor cu nimic mai mult decât contrafăcături. Așa cum este cazul mineralelor rare, așa este și cu fantasticul; acesta trebuie smuls din măruntaiele Pământului, din inima realității. Adevărata imaginație este altceva decât un salt în ireal. „Niciun alt aspect al minții nu se scufundă atât de adânc ca imaginația."

Fantasticul este de obicei considerat o încălcare a legii naturale, o ascensiune a imposibilului. Nu așa îl concepem noi. Este mai degrabă o manifestare a legii naturale, un efect produs de contactul cu realitatea – realitatea percepută direct și nu printr-un filtru de obicei, prejudecăți, conformism.

Știința modernă ne-a arătat că în spatele vizibilului există un invizibil extrem de complicat. O masă, un scaun, un cer înstelat sunt de fapt radical diferite de ideile noastre despre ele: sunt sisteme în mișcare, energie suspendată... La asta se referea Valery când spunea că „miraculosul și realul au încheiat o alianță uimitoare" în mintea modernă. După cum sperăm să arătăm în această carte, alianța dintre minunat și real este semnificativă nu numai în domeniile fizicii și matematicii, ci și în egală măsură, de exemplu, în antropologie, istorie contemporană sau sociologie. Ceea ce este eficient în științele fizice ar trebui să fie roditor în științele umaniste - dar vor exista dificultăți de aplicare. Științele umaniste au devenit ultimul refugiu al prejudecăților (precum și al prejudecăților abandonate de mult de științele fizice). Nu numai atât, dar în acest domeniu, încă atât de fluid, au existat încercări de a reduce totul la un sistem: Freud explică totul, Capitalul explică totul etc. Când spunem „prejudecată", spunem de fapt „superstiție". Așa cum anticii erau superstițioși, la fel suntem și noi. Pentru unii oameni, fiecare fenomen al civilizației își are originea în existența Atlantidei. Pentru alții, marxismul are o explicație completă a lui Hitler. Unii văd forța motrice a geniului ca fiind suflarea lui Dumnezeu; alții cred că este sexul. Sarcina noastră este, așadar, să creăm această alianță între minunat și real în individ și în omul social, așa cum există deja în biologie, fizică și matematică (care se referă în mod deschis și destul de direct la concepte precum „un alt loc absolut", „lumina interzisă", „numărul de stranietate al cantității").

După cum a afirmat Teilhard de Chardin, doar fantasticul este probabil să fie adevărat la nivel cosmic. Credem că fenomenele umane trebuie, de asemenea, măsurate în raport cu scara cosmică. Gânditorii antichității au spus acest lucru. Lumea noastră modernă, cu rachetele sale planetare și eforturile sale de a contacta alte ființe inteligente, spune acest lucru. Așadar, Bergier și cu mine nu suntem decât martori la realitățile epocii noastre.

O analiză atentă va arăta că punctul nostru de vedere - extinderea realismului fantastic așa cum există în științele fizice la științele umaniste - nu este în niciun caz original. Nici nu pretindem originalitate. Ideea de a aplica metoda matematică științelor nu a fost una deosebit de zdrobitoare, dar consecințele sale au fost noi și importante. Ideea că Universul s-ar putea să nu fie chiar ceea ce pare nu este originală: dar vedeți ce a făcut Einstein cu această idee!

Din atitudinea noastră rezultă că o carte precum cea de față, pregătită cu o onestitate scrupuloasă și un minim de naivitate, poate stârni mai multe întrebări decât răspunsuri. O metodă de lucru nu este un sistem de gândire. Nu credem că nici cel mai ingenios sistem ar putea ilumina complet viața în totalitatea ei, care este subiectul nostru. Puteți să vă prelucrați marxismul cât doriți, fără a reuși să încadrați în el convingerea lui Hitler că Maestrul Necunoscut îl vizitase ocazional. Manipulați teoriile medicale anterioare lui Pasteur cum doriți: ele nu au absolut nimic de spus despre faptul că bolile sunt cauzate de o viață animală prea mică pentru a fi văzută. Totuși, este posibil să existe un răspuns general, final la întrebările pe care le punem - și pe care nu l-am auzit încă. Pentru Bergier și pentru mine, nimic nu este exclus, nici da-ul, nici nu-ul. Nu am descoperit încă un înțelept oriental; nu am devenit discipolii unui nou Mesia; nu expunem o doctrină. Pur și simplu ne propunem să deschidem cât mai mult număr posibil de uși cititorilor noștri și, deoarece majoritatea acestor uși se deschid spre exterior, am dat un pas înapoi pentru ca cititorul să poată intra.

Permiteți-mi să repet: fantasticul nu trebuie echivalat cu imaginarul. Dar o imaginație puternică care lucrează asupra realității va descoperi că frontiera dintre minunat și real - între Universul vizibil și cel invizibil, dacă doriți - este unul foarte rafinat. Pot exista și alte Universuri paralele cu al nostru. Într-adevăr, poate că această carte nu ar fi fost scrisă dacă Bergier și cu mine nu am fi avut, în mai multe rânduri, impresia că suntem în contact - efectiv, fizic - cu o altă lume. Bergier a avut o astfel de experiență când se afla la Mauthausen. Ceva similar mi s-a întâmplat și mie când eram discipol al lui Gurdjieff. În fiecare caz, circumstanțele au fost diferite, dar faptele esențiale au fost aceleași.

Antropologul american Loren Eiseley, a cărui atitudine este oarecum similară cu a noastră, spune o întâmplare care ilustrează perfect ceea ce am încercat să spun.

Și el crede că impresia de a fi în contact cu o altă lume nu este întotdeauna rezultatul unei imaginații prea fertile. Oamenii au avut astfel de experiențe. Nu numai oamenii, ci și animalele! Pentru o clipă, frontiera se dizolvă; este pur și simplu o chestiune de a fi acolo în acel moment. Eiseley a fost de fapt prezent când o astfel de experiență i s-a întâmplat unei ciori. Deși cioara era, ca să spunem așa, un vecin de-al său, a avut mare grijă să evite orice contact cu omenirea, rămânând în vârfurile copacilor și în aerul de deasupra, păstrându-se în lumea ei. Dar într-o dimineață neobișnuit de cețoasă, antropologul nostru își pipăia drumul spre gară când, deodată, la nivelul ochilor, două aripi mari și negre, precedate de un cioc crud, s-au

înfățișat în fața lui și apoi au trecut cu un strigăt puternic de durere. Strigătul l-a bântuit pe Eiseley tot restul zilei; s-a trezit chiar și în fața oglinzii - întrebându-se dacă într-adevăr putea fi o priveliște atât de respingătoare! Și atunci i-a venit în minte explicația pentru acel strigăt teribil. Frontiera își schimbase poziția din cauza cețiii. Deodată, în fața ochilor ciorii (care credea, pe bună dreptate, că zboară la înălțimea ei obișnuită), a apărut un fapt contrar naturii - un om care mergea pe aer, chiar în inima domeniului ciorii. O adevărată manifestare a minunatului din punctul de vedere al ciorii: un om zburător! De atunci încolo, când îl vedea pe Eiseley mergând normal pe pământ, scotea mici strigăte de durere, de regret pentru un Univers care nu putea mai fi niciodată la fel.

*

Această carte nu este o poveste de dragoste, deși intenția sa ar putea fi romantică. Nu este science fiction, deși citează mituri din care s-a hrănit această formă literară. Nici nu este o colecție de fapte bizare, deși Îngerul Bizarelor s-ar putea simți ca acasă în ea. Nu este o contribuție științifică, un vehicul pentru o învățătură exotică, un testament, un document, o fabulă. Este pur și simplu o relatare - uneori figurativă, alteori factuală - a unei prime excursii în niște tărâmuri ale conștiinței încă abia explorate. În această carte, ca și în jurnalele navigatorilor renascenști, legenda și faptele, conjectura și observația precisă se întrepătrund. Neavând timpul și mijloacele necesare, nu am putut să ne împingem explorarea departe în interiorul continentului, așa că tot ce facem aici este să sugerăm ipoteze și să elaborăm o schemă de comunicare între aceste diverse regiuni care sunt încă în cea mai mare parte teritoriu interzis. Mai târziu, o investigație mai amănunțită ar putea valorifica unele dintre impresiile noastre, așa cum s-a întâmplat cu narațiunea lui Marco Polo. Ne confruntăm de bunăvoie cu această eventualitate: „Cu siguranță au existat niște urlători în acea carte a lui Bergier și Pauwels!" Așa să fie. Dar dacă această carte i-a inspirat pe criticii noștri să o examineze direct, vom fi făcut ceea ce ne-am propus.

Cuvintele lui Fulcanelli ar fi putut fi și ale noastre: „Îi las cititorului acestor note enigmatice sarcina de a compara, de a coordona versiunile, de a extrage adevărul din cadrul său alegoric".

Totuși, documentația noastră nu datorează nimic maeștrilor ezoterici, cărților ascunse sau arhivelor secrete. Vastă poate fi, dar este accesibilă tuturor. Dar, pentru a nu îngreuna prea mult cartea, am evitat o multitudine de referințe, note de subsol și bibliografii. Și uneori ne-am dezvoltat argumentul prin intermediul imaginii sau al alegoriei - dar întotdeauna cu scopul de a ne susține mai eficient punctul de vedere și niciodată de dragul acelei mistificări iubite de ezoteriști și care ne face să ne gândim la povestea fraților Marx:

„Spuneți, că există un milion de dolari îngropați în casa de alături".
„Nu există o casă de alături".
„Nu? Atunci haideți să construim una".

Așa cum am spus, această carte îi datorează mult lui Jacques Bergier, atât în teoria sa generală, cât și în documentația sa. Toți cei care l-au întâlnit și au experimentat memoria sa

extraordinară, curiozitatea sa insațiabilă, prezența sa de spirit (o calitate rară, această) invariabilă, mă vor crede imediat când spun că cinci ani petrecuți cu Bergier mi-au economisit poate douăzeci de ani de lectură privată. Creierul său include o bibliotecă formidabilă: selecția, clasificarea, referințele încrucișate complexe au loc cu o rapiditate electronică. Faptul că îl privea cum rezolvă o problemă nu a încetat niciodată să producă în mine o excitație a propriilor mele facultăți, fără de care aș fi considerat imposibilă conceperea și pregătirea acestei cărți.

Am reunit o colecție impunătoare de cărți, recenzii, rapoarte și ziare în diferite limbi, la un birou de pe strada de Berri din Paris și am dictat mii de pagini de notițe: citate, traduceri, reflecții. În weekendul ne-am întâlnit la mine acasă, la Mesnil-le-Roi, pentru a continua discuțiile, întrerupându-ne din când în când doar pentru a ne referi la o carte sau alta. Seara o petreceam notând concluziile noastre, idei noi care ne-au venit în minte, linii noi de cercetare. Timp de cinci ani am fost la biroul meu în fiecare zi, în zori (cea mai mare parte a zilei fiind petrecută cu muncă de bază). Având în vedere că lucrurile stau așa cum sunt în această lume de care ne agățăm cu încăpățânare, chestiunea timpului devine o chestiune de energie. Dacă am fi avut zece ani în față, condiții de muncă mai bune și o echipă de asistenți, am fi produs cu siguranță o carte mult superioară. Într-o zi (dacă vom avea vreodată banii, din orice sursă!) am dori să înființăm și să conducem un... institut, poate, este cuvântul potrivit, pentru a continua studiile inițiate aici. Sper că această carte se va dovedi suficient de valoroasă pentru a ne ajuta în acest scop. După cum spune G.K. Chesterton, dacă o idee nu se străduiește să se exprime în cuvinte, atunci este o idee ineptă, iar dacă cuvintele nu duc la acțiuni, este pentru că și ele sunt inepte.

Atât Jacques Bergier, cât și eu suntem prinși într-o multitudine de alte activități - a mea fiind foarte solicitantă. Asta în ciuda faptului că, atunci când eram tânăr, cunoșteam oameni care mureau literalmente din cauza suprasolicitării; așa că, „Cum reușești să gestionezi toate astea?”, nu știu; Poate că aceste cuvinte zen sunt un fel de explicație: „Merg pe jos și totuși sunt călare pe un bou”.

Dificultăți, obligații de îndeplinit, obstacole de tot felul se iveau continuu din toate părțile, până în punctul în care aproape disperam. Nu sunt unul dintre acei genii care pretind o vastă indiferență față de tot ce nu are legătură cu munca lor. Răspunsurile mele sunt ample și ample; o concentrare de pasiune, oricât de splendidă ar fi rezultatul, mi se pare cumva o mutilare. Sunt de acord, dacă cineva participă pe deplin la viață, riscă să fie copleșit. Mă bazez pe un gând al lui Vincent de Paul: „Cele mai mari scopuri suferă o distragere continuă. Carnea și sângele insistă să abandoneze misiunea. Nu le ascultați. Dumnezeu, odată hotărât, nu se răzgândește, indiferent de părerea ocazională contrară.”

Când eram student la Juvisy (m-am referit la această perioadă a vieții mele mai devreme în această prefață), într-o zi a trebuit să comentez o frază a lui Vigny: „O viață care s-a împlinit este un vis al adolescenței realizat la maturitate.” Pe atunci, visul meu era să slujesc și să aprofundez filosofia progresului tatălui meu. După multe retrageri, abateri și echivocuri, acum, în sfârșit, asta încerc să fac. Fie ca lupta mea să aducă pace cenușei sale de mult împrăștiate în gândul că „materia nu este mai mult decât una dintre măștile purtate de Marele Chip”.

PARTEA ÎNTÂI

VIITORUL PERFECT

I. *Salut cititorului grăbit — O demisie în 1875 — Păsări de rău augur — Cum a închis secolul al XIX-lea ușile — Sfârșitul științei și reprimarea fanteziei — Disperarea lui Poincaré — Suntem propriii noștri bunici — Tinerețe, tinerețe!*

Cum poate un om inteligent astăzi să nu se grăbească? „Ridică-te, domnule; ai lucruri importante de făcut!" Dar trebuie să te trezești mai devreme în fiecare zi. Accelerează-ți mașinile de văzut, auzit, gândit, amintit și imaginat. Cel mai bun cititor al nostru, cel pe care îl prețuim cel mai mult, va termina cu noi în două sau trei ore.

Cunosc oameni care pot citi cu cel mai mare profit o sută de pagini de matematică, filozofie, istorie sau arheologie în douăzeci de minute. Actorii învață cum să-și „plaseze" vocea. Cine ne va învăța să ne „plasăm" atenția? La o anumită înălțime, totul își schimbă viteza. În ceea ce privește această lucrare, nu sunt unul dintre acei scriitori care vor să-și țină cititorii cu ei cât mai mult timp posibil și să-i adoarmă. Nu mă interesează somnul, ci doar starea de veghe. Apucă-te repede de treabă; ia ce vrei și pleacă. Sunt multe de făcut afară. Sari peste capitole dacă vrei; începe de unde vrei și citește în orice direcție; această carte este un instrument cu utilizare multiplă, precum cuțitele pe care le folosesc cei care participă la tabără. De exemplu, dacă ți-e teamă să ajungi prea încet la miezul subiectului care te interesează, sari peste aceste prime pagini. Ar trebui să înțelegi, totuși, că ele arată cum secolul al XIX-lea și-a închis porțile împotriva fanteziei ca element pozitiv în om, lume și Univers și cum secolul al XX-lea le-a redeschis, deși moralitatea noastră, filosofia noastră și sociologia noastră, care ar trebui să fie contemporană cu viitorul, nu sunt deloc de acest fel și rămân atașate de secolul al XIX-lea, demodat. Podul dintre era muschetelor și cea a rachetelor nu a fost încă construit; dar se gândește la el. Iar scopul acestei cărți este de a-i face pe oameni să se gândească mai bine la asta. Dacă ne grăbim, nu este pentru că plângem din cauza trecutului, ci pentru că suntem îngrijorați de prezent și devenim nerăbdători. Iată-l. Știți suficient acum pentru a putea, dacă este necesar, să parcurgeți această introducere și să mergeți mai departe.

Numele său nu este înregistrat în cărțile de istorie - din păcate. A fost director al Oficiului American de Brevete și el a fost cel care a tras primul semnalul de alarmă. În 1875 și-a trimis demisia secretarului Camerei de Comerț. La ce bun să continui este esența a ceea ce a spus; nu mai este nimic de inventat.

Doisprezece ani mai târziu, în 1887, marele chimist Marcellin Berthelot scria: „De acum înainte nu mai există niciun mister legat de Univers." Pentru a obține o imagine coerentă a lumii, știința lămurise totul: perfecțiunea prin omisiune. Materia era formată dintr-un anumit număr de elemente, niciunul dintre ele neputând fi transformat în altul. Dar, în timp ce Berthelot, în opera sa erudită, respingea visele alchimiștilor, elementele, care nu știau nimic despre acest lucru, continuau să se transmute ca urmare a radioactivității naturale. În 1852, fenomenul fusese descris de Reichenbach, dar a fost imediat repudiat. Oamenii de știință

dinainte de 1870 se referiseră la o „a patra stare a materiei”, observată în gaze. Orice fel de mister, însă, trebuia suprimat. Represia este cuvântul potrivit; o parte din gândirea secolului al XIX-lea ar trebui psihanalizată.

Un german pe nume Zeppelin, întorcându-se acasă după ce se luptase cu sudiștii, a încercat să-i facă pe industriași interesați de un balon dirijabil... „Nefericitul om! Nu știi că există trei subiecte care nu mai pot face obiectul unei lucrări prezentate Academiei Franceze de Științe: cvadratura cercului, tunelul de sub Canalul Mânecii și baloanele dirijabile.”

Un alt german, Herman Gaswindt, a avut ideea de a construi mașini zburătoare mai grele decât aerul care să fie propulsate de rachete. În al cincilea său proiect ministrul de Război german, după ce s-a consultat cu tehnicienii, a scris, cu moderația obișnuită a rasei și funcției sale: „Cât va mai dura până când această pasăre de rău augur va fi în sfârșit eliminată?”

Rușii, la rândul lor, scăpaseră de o altă pasăre de rău augur. Kibaltchich, care era și el în favoarea mașinilor de zbor propulsate de rachete: un pluton de execuție s-a ocupat de asta. Este adevărat că Kibaltchich își folosise abilitățile tehnice pentru a fabrica bomba care tocmai îl tăiase în bucăți pe împăratul Alexandru al II-lea. Dar nu era necesar să fie executat profesorul Langley, de la Institutul Smithsonian, care își imaginase mașini de zbor propulsate de motorul cu ardere internă recent inventat. Era suficient ca el să fie dezonorat, ruinat și expulzat din Smithsonian. Profesorul Simon Newcomb a dovedit matematic imposibilitatea unei mașini mai grele decât aerul. Cu câteva luni înainte de moartea lui Langley, care murise de durere, un băiețel englez s-a întors într-o zi de la școală plângând. Le arătase colegilor săi fotografia unui proiect pe care Langley tocmai i-l trimisese tatălui său. El a declarat că oamenii vor putea într-o zi să zboare. Camarazii lui râseseră de el. Iar învățătorul îl întrebase cum de tatăl său putea fi atât de prost. Numele acestui „prost” era H.G. Wells.

Și astfel, toate ușile se închideau cu un bubuit. De fapt, nu mai rămăsese nimic de făcut decât să demisioneze, iar domnul Brunetiere, în 1895, a putut vorbi calm despre „falimentul științei”. Celebrul profesor Lippmann i-a spus unuia dintre elevii săi, cam în aceeași perioadă, că fizica era un subiect care fusese epuizat și terminat și că ar fi mai bine să-și îndrepte atenția în alte direcții. Numele acestui elev era Helbronner, care mai târziu avea să devină cea mai mare autoritate din Europa în domeniul chimiei fizice și să facă descoperiri remarcabile legate de aerul lichid, razele ultraviolete și metalele coloidale. Moissan, un chimist de geniu, a fost forțat să se retragă și să declare în public că nu fabricase diamante, ci făcuse o greșeală în timpul unui experiment. Era inutil să mai căutăm: marile descoperiri ale secolului au fost motorul cu aburi și lampa cu gaz, iar alte invenții umane mai măreațe nu erau posibile. Electricitatea? O simplă curiozitate tehnică. Un englez nebun, Maxwell, pretinsese că razele de lumină invizibile puteau fi produse prin intermediul electricității: acest lucru nu putea fi luat în serios.

Câțiva ani mai târziu, Ambrose Bierce a scris în Dicționarul său al Diavolului: „Nimeni nu știe ce este electricitatea, dar în orice caz, ea dă o lumină mai bună decât un cal-putere și se deplasează mai repede decât un avion de gaz.”

Cât despre energie, aceasta era ceva complet independent de materie și lipsit de mister. Era compusă din fluide. Aceste fluide umpleau totul, puteau fi descrise în ecuații de o mare frumusețe formală și erau satisfăcătoare din punct de vedere intelectual: puteau fi electrice, luminoase, calorice etc. Iată o progresie continuă și evidentă: materia în cele trei stări

ale sale: solidă, lichidă și gazoasă; și diversele fluide energetice, mai evazive chiar decât gazele. Pentru a păstra o imagine „științifică” a lumii, era necesar doar să se respingă ca vise filosofice teoriile despre atom care începeau să prindă contur. „Graunțele de energie” ale lui Planck și Einstein erau încă foarte departe.

Germanul Clausius susținea că nicio altă sursă de energie în afară de foc nu era de conceput. Și, deși energia poate fi conservată cantitativ, ea se deteriorează calitativ. Universul a fost întors o dată pentru totdeauna, precum un ceas, și se va epuiza când arcul se va epuiza. Nu sunt de așteptat surprize. În acest Univers, al cărui destin este previzibil, viața a intrat din întâmplare și s-a dezvoltat conform legilor simple ale selecției naturale. În vârful acestei evoluții a apărut omul - un compus mecanic și chimic înzestrat cu o iluzie - conștiința. Sub influența acestei iluzii, omul a inventat timpul și spațiul: concepte ale minții. Dacă i-ai fi spus unui om de știință oficial din secolul al XIX-lea că fizica va absorbi într-o zi spațiul și timpul și va studia experimental curbura spațiului și contracția timpului, ar fi chemat poliția. Spațiul și timpul nu au o existență reală; sunt variabilele matematicienilor și subiectele pe care filosofii le pot discuta după bunul plac. Nu poate exista nicio legătură între om și astfel de imensități. În ciuda operei lui Charcot, Breuer, Hyslop, percepția extrasenzorială sau extratemporală este o idee care trebuie respinsă cu dispreț. Nimic necunoscut în Univers, nimic necunoscut în om.

Era complet inutil să încercăm vreo explorare internă; Cu toate acestea, exista un fapt care sfida simplificarea: hipnoza. Oameni precum naivul Flammarion, scepticul Edgar Poe și suspectul H.G. Wells erau interesați de acest fenomen. Și totuși, oricât de fantastic ar părea, secolul al XIX-lea a dovedit oficial că nu exista așa ceva precum hipnoză. Pacienții tind să mintă și să se prefacă pentru a-l mulțumi pe hipnotizator. Este adevărat. Totuși, de la Freud și Morton Price încoace, știm că există așa ceva ca o personalitate dublă. Datorită unei atitudini critice în general, acest secol a reușit să creeze o mitologie negativă, să elimine orice urmă de necunoscut în om și să reprime orice sugestie de mister.

Și biologia era terminată. M. Claude Bernard îi epuizase posibilitățile și se ajunsese la concluzia că creierul secreta gânduri așa cum ficatul secretă bila. Fără îndoială, în curând va fi posibil să se analizeze această secreție și să se scrie formula sa chimică pentru a se potrivi cu frumoasele modele de hexagoane pentru care M. Berthelot era faimos. De îndată ce vom descoperi cum se combină hexagoanele de carbon pentru a crea mintea, ultima pagină va fi fost întoarsă. Să ne apucăm de treabă! Și să tacă toți nebunii. Într-o frumoasă zi din 1898, un anumit domn cu o minte serioasă i-a interzis guvernantei să le permită copiilor săi să citească Jules Verne. Aceste idei false nu ar face decât să le deformeze tinerele minți. Numele domnului era Edouard Branly. Tocmai hotărâse să abandoneze experimentele sale cu undele sonore, considerându-le lipsite de interes, și să urmeze cariera de medic generalist.

Oamenii de știință trebuie să renunțe la tronul lor. Dar trebuie să scape și de „aventurieri” - adică de oamenii care gândesc, visează și sunt înzestrați cu imaginație. Berthelot i-a atacat pe filosofi - „luptându-se cu propriile lor fantome în câmpul solitar al logicii abstracte” (o descriere bună, de exemplu, a lui Einstein). Iar Claude Bernard a declarat că „un om care descoperă cel mai simplu fapt face un serviciu mai mare decât cel mai mare filosof din lume”. Știința nu poate fi decât experimentală; fără ea suntem pierduți. Închideți porțile; nimeni nu va fi vreodată egalul giganților care au inventat motorul cu aburi.

În acest Univers organizat, inteligibil și totuși sortit pieirii, locul atribuit omului era acela de epifenomen. Nu putea exista utopie și nici speranță. Zăcămintele de cărbune s-ar epuiza în câteva sute de ani, iar omenirea ar pieri de frig și foamete. Oamenii nu vor zbura niciodată și nu vor călători niciodată prin spațiu. Nici nu ar explora vreodată fundul mării. Ciudat că această interdicție a fost impusă oricărei investigații a adâncurilor oceanului! Din punct de vedere tehnic, în secolul al XIX-lea, nimic nu l-a împiedicat pe profesorul Picard să-și construiască batiscaful. Nimic altceva decât o timiditate extremă și o preocupare ca omul să „rămână la locul său".

Turpin, care a inventat melinitul, a fost imediat închis. Inventatorii motorului cu ardere internă au fost descurajați și s-a încercat să se demonstreze că mașinile electrice erau doar forme de mișcare perpetuă. Acelea erau vremurile în care marii inventatori erau persecutați, izolați și revoltați. Hertz a scris Camerei de Comerț din Dresda că cercetările privind transmiterea undelor hertziene ar trebui descurajate, deoarece acestea nu puteau fi folosite în niciun scop practic. Experții lui Napoleon al III-lea au dovedit că dinamul lui Gramme nu ar putea funcționa niciodată.

Cât despre primele automobile, submarin, balonul dirijabil și lumina electrică („una dintre escrocheriile tipului Edison"), societățile învățate nu erau interesate. Există o înregistrare nemuritoare în Procesul-verbal al Academiei de Științe din Paris care consemnează recepționarea primului fonograf: „Imediat ce aparatul a emis câteva cuvinte, secretarul permanent s-a aruncat asupra impostorului (care i-l prezenta), apucându-l de gât cu o strânsoare de fier. «Vedeți, domnilor», a exclamat el, «ce este...». Dar, spre stupefacția tuturor celor prezenți, aparatul a continuat să scoată sunete."

Cu toate acestea, unele minți mărețe, profund nemulțumite de situație, pregăteau în secret cea mai formidabilă revoluție în cunoașterea umană din istoria omenirii. Deocamdată, însă, fiecare cale era barată.

Barată în toate direcțiile - în față și în spate. Fosilele creaturilor preumane care începeau să fie descoperite în număr mare nu erau luate în serios. Nu a dovedit oare marele Heinrich Helmholtz că Soarele își deriva energia din propriile contracții - adică din propria combustie - din singura forță existentă în Univers? Și nu au arătat calculele sale că Soarele nu exista de mai mult de aproximativ o sută de mii de ani? Cum ar fi putut exista, așadar, un proces lung de evoluție? Mai mult, nu ar fi niciodată posibil să se stabilească o dată pentru începutul lumii. În scurtul interval dintre două stări de neant, noi, „epifenomenele" umane, trebuie să fim serioși. Fapte, fapte! - nimic altceva decât fapte!

Întrucât cercetările lor asupra materiei și energiei au întâmpinat puține încurajări, cele mai bune dintre mințile curioase s-au îndreptat spre explorarea unui impas - eterul, o substanță care pătrunde materia în toate formele sale și acționează ca un vehicul pentru unde luminoase și electromagnetice. Este în același timp infinit de solid și infinit de fragil. Lord Rayleigh, care la sfârșitul secolului al XIX-lea reprezenta știința oficială engleză în toată splendoarea sa, a formulat teoria unui eter giroscopic - un eter constând dintr-o masă de titirez care se învârt în toate direcțiile și reacționează unele asupra altora. Aldous Huxley a remarcat de atunci că „dacă este posibil ca o invenție umană să transmită ideea de urâțenie absolută, atunci teoria Lordului Rayleigh a reușit".

Oamenii de știință de pretutindeni erau angajați în speculații despre eter în ajunul secolului al XX-lea. Apoi, în 1898, a venit o catastrofă: experimentul Michelson-Morley a spulberat ipoteza eterului. Toată opera lui Henri Poincaré stă mărturie a acestei prăbușiri. Poincaré, un matematician de geniu, s-a simțit zdrobit de greutatea enormă a acestei închisori din secolul al XIX-lea, distrugătoarea oricărei fantezii. Ar fi descoperit teoria relativității, dacă ar fi îndrăznit. Dar nu a îndrăznit. Cărțile sale - *La Valeur de la Science, La Science et l'Hypothese* (Valoarea științei, știința și ipoteza) - sunt expresii ale disperării și abdicării. Pentru el, o ipoteză științifică nu este niciodată adevărată și poate fi, în cel mai bun caz, utilă. La fel ca hanul spaniol - găsești acolo doar ceea ce aduci tu însuți. Potrivit lui Poincaré, dacă Universul s-ar contracta de un milion de ori și noi odată cu el, nimeni nu ar observa nimic. Astfel de speculații sunt, prin urmare, inutile, deoarece nu au nicio legătură cu realitatea așa cum o percepem noi.

Acest argument, până la începutul acestui secol, a fost citat ca model de raționament profund. Până într-o zi, un inginer practic a atras atenția că măcelarul, în orice caz, ar observa asta, așa cum ar observa toate hălcile sale să cadă. Greutatea unei pulpe de oaie este proporțională cu volumul său, dar rezistența unei bucăți de sfoară este proporțională doar cu lungimea sa. Prin urmare, dacă Universul s-ar contracta doar cu o milionime de grad, nu ar mai exista încheieturi atârnate de tavan! Sărmanul, marele și dragul Poincaré! Acest mare gânditor a fost cel care a scris: „Doar bunul simț este suficient pentru a ne spune că distrugerea unui oraș de către o jumătate de kilogram de metal este o imposibilitate evidentă."

Natura limitată a structurii fizice a Universului; inexistența atomilor; surse restrânse de energie fundamentală; incapacitatea unei formule matematice de a produce mai mult decât conține deja; inutilitatea intuiției; îngustimea și natura absolut mecanică a lumii interne a omului; acestea erau lucrurile în care credeau oamenii de știință, iar această atitudine a minții se aplica la orice și crea climatul care a pătruns fiecare ramură a cunoașterii în acest secol. Un secol minor? Nu; un secol mare, dar îngust - un pitic întins.

Dar, dintr-o dată, ușile închise cu atâta grijă de secolul al XIX-lea în fața posibilităților infinite ale omului, ale materiei, ale energiei, ale timpului și ale spațiului sunt pe cale să se spargă. Știința și abilitățile tehnice vor face progrese enorme și se va face o nouă evaluare a naturii însăși a cunoașterii.

Nu doar progres, ci o transformare. În această nouă stare a lumii, conștiința însăși dobândește un nou statut. Astăzi, în fiecare domeniu, toate formele de imaginație sunt rampante - cu excepția acelor sfere în care viața noastră „istorică" continuă, sufocată, nefericită și precară, ca tot ceea ce este demodat. O prăpastie imensă separă omul aventurier de umanitate și societățile noastre de civilizația noastră. Trăim cu idei de moralitate, sociologie, filosofie și psihologie care aparțin secolului al XIX-lea. Suntem propriii noștri stră-străbunici. În timp ce privim rachetele ridicându-se spre cer și simțim pământul vibrând cu o mie de noi radiații, încă fumăm pipa lui Thomas Graindorge. Literatura noastră, discuțiile noastre filosofice, conflictele noastre ideologice, atitudinea noastră față de realitate – toate acestea încă lată în spatele ușilor care au fost sparte. Tineret! Tineret! – ieșiți și spuneți lumii că totul s-a deschis și că deja Exteriorul a intrat!

II. *Delicii burgheze — O criză a inteligenței sau uraganul irealismului — Licăriri ale unei alte realități — Dincolo de logică și filozofii literare — Ideea unui Prezent Etern — Știință fără conștiință sau conștiință fără știință? — Speranță*

„Contesa și-a luat ceaiul la ora cinci": Valery a spus ceva de genul că astfel de lucruri nu puteau fi scrise de nimeni care a reușit să pătrundă în lumea ideilor, de o mie de ori mai puternică, mai romantică și mai reală decât lumea inimii și a simțurilor. „Anthony o iubea pe Mary, care îl iubea pe Paul; erau foarte nefericiți și aveau o mulțime de nimicuri." O întreagă literatură! — să descrie palpitațiile unei mase de amibe și infuzorii, în timp ce Gândirea umană dă naștere la tragedii și drame gigantice, transmută ființele umane, modifică cursul unor civilizații întregi și înrolează în slujba sa vaste secțiuni ale rasei umane. Cât despre plăcerea soporifică și desfătările burgheze - noi, muncitorii pământului, adepții iluminării intelectuale, suntem bine conștienți de tot ceea ce conțin în termeni de insignifianță, decadență și putregai.

La sfârșitul secolului al XIX-lea, teatrul și romanul „burghez" se aflau în perioada lor de glorie, iar pentru o vreme generația literară din 1885 le-a adus un omagiu lui Anatole France și Paul Bourget.

Cu toate acestea, cam în aceeași perioadă, o dramă mult mai importantă și mai incitantă decât oricare alta în care au fost implicate personajele din Divorț sau Crinul roșu se desfășura în sfera cunoașterii pure. Dialogul dintre materialism și spiritualism, știință și religie, a intrat brusc într-o fază nouă și incitantă.

Oamenii de știință, care moșteniseră pozitivismul lui Taine și Renan, s-au confruntat cu descoperiri uimitoare care aveau să demoleze fortărețele neîncrederii. Acolo unde până atunci se putea crede doar într-o realitate bine garantată, dintr-o dată irealul a devenit o posibilitate, iar lucrurile au fost privite din perspectiva unei intrigi romantice, cu transformarea personajelor, intruziunea trădătorilor, pasiuni conflictuale și discuții iluzorii.

Principiul conservării energiei a fost stabilit ca o certitudine, solid ca o stâncă. Și totuși, iată radiul, producând energie fără a o obține din nicio sursă. Nimeni nu se îndoia că lumina și electricitatea erau identice: nu puteau avansa decât în linie dreaptă și erau incapabile să traverseze vreun obstacol. Și totuși, iată raze X care puteau trece prin obiecte solide. În tuburile de descărcare, materia părea să dispară sau să se transforme în particule de energie. Transmutarea elementelor avea loc în natură: radiul se transformă în heliu sau plumb. Și astfel, Templul Credințelor Consacrate este gata să se prăbușească; Rațiunea nu mai domnește suprem! Părea că orice era posibil. Oamenii de știință care se presupunea că dețin monopolul cunoașterii au încetat brusc să facă distincție între fizică și metafizică - între fapt și fantezie. Stâlpii Templului se dizolvă în nori, iar Marii Preoți ai lui Descartes sunt uluiți. Dacă teoria conservării energiei este falsă, ce împiedică un mediu să fabrice o ectoplasmă din nimic? Dacă undele magnetice pot traversa Pământul, de ce nu ar fi posibilă transmiterea gândurilor? Dacă toate corpurile cunoscute emit forțe invizibile, de ce nu ar trebui să existe corpuri astrale? Dacă există o a patra dimensiune, ar putea fi aceasta lumea spiritelor?

Madame Marie Curie, Sir William Crookes și Oliver Joseph Lodge se dau în vânt după masă; Thomas Edison încearcă să construiască o mașină pentru a comunica cu morții. Guglielmo Marconi, în 1901, a crezut că a interceptat mesaje de pe Marte. Simon Newcomb nu a

fost surprins când un medium a materializat scoici proaspăt venite din Pacific. Căutătorii realității sunt copleșiți de explozii puternice de fantastic și ireal.

Dar cei mai devotați, Vechea Gardă, se străduiesc să oprească potopul. Pozitiviștii, în numele Adevărului și al Realității, resping totul în bloc: razele X, ectoplasmele, atomii, spiritele morților, a patra fază a materiei și ideea existenței locuitorilor pe Marte.

Și astfel începe un conflict între fantezie și realitate – un conflict adesea aparent absurd, orb și confuz, dar care va avea în curând repercusiuni asupra tuturor formelor de gândire din fiecare domeniu: literatură, sociologie, filozofie, morală și estetică. Dar în științele fizice, ordinea va fi restabilită, nu prin retragere sau prin reducerea afirmațiilor, ci datorită unor noi progrese. O nouă concepție a fizicii prinde contur, datorită eforturilor unor titani precum Langevin, Perrin, Einstein. O nouă știință se naște, mai puțin dogmatică decât cea veche. Se deschid uși către un alt tip de realitate. Ca în toate marile romane, în cele din urmă nu există nici personaje bune, nici rele, iar toți eroii au dreptate atâta timp cât ideile romancierului sunt îndreptate spre o dimensiune complementară unde toate destinele lor converg și devin una, și sunt ridicate, împreună, la un nivel superior.

Cum ne aflăm astăzi? Ușile au fost larg deschise în aproape toate fortărețele științei, dar cea a fizicii și-a pierdut aproape toți zidurile pentru a deveni o catedrală construită în întregime din sticlă, în care se pot vedea reflexiile unei alte lumi infinit de apropiate.

Materia s-a dovedit a fi la fel de bogată, dacă nu chiar mai bogată în posibilități decât spiritul. Energia pe care o conține este incalculabilă; resursele sale pot fi doar ghicite; poate suferi un număr infinit de transformări. Termenul „materialist” în conotația sa din secolul al XIX-lea a devenit lipsit de sens; la fel și expresia „raționalist”. Logica „bunului simț” nu mai este valabilă. În noua fizică, o propoziție poate fi atât adevărată, cât și falsă. AB nu mai este egal cu BA. O entitate poate fi în același timp continuă și discontinuă. Nu se mai poate baza pe fizică pentru a determina ce este sau nu este posibil. Unul dintre cele mai uimitoare semne ale brешei care s-a făcut în domeniul fizicii este introducerea a ceea ce a fost numit „numărul cuantic al stranietății”. Ceea ce s-a întâmplat este aproximativ următorul. La începutul secolului al XIX-lea se credea, oarecum naiv, că două sau cel mult trei numere erau suficiente pentru a defini o particulă, referindu-se respectiv la masa sa, sarcina sa electrică și momentul său magnetic. Acest lucru s-a dovedit a fi foarte departe de adevăr. Pentru a defini complet o particulă, trebuia luată în considerare o altă dimensiune, care nu poate fi exprimată în cuvinte, cunoscută sub numele de spin. La început se credea că această „dimensiune” corespundea unei perioade în rotația particulei asupra sa însăși, cam la fel ca perioada de douăzeci și patru de ore care, în cazul planetei Pământ, reglează alternanța nopții și a zilei. Totuși, curând a devenit clar că explicația nu putea fi atât de simplă. Rotația era pur și simplu rotația - o cantitate de energie legată de particulă, concepută matematic ca o rotație, deși nimic din interiorul particulei nu se rotește de fapt.

În ciuda cercetărilor erudite efectuate, în special de profesorul Louis de Broglie, misterul spinului a fost explicat doar parțial. Apoi, brusc, s-a descoperit că printre cele trei particule cunoscute - protoni, electroni și neutroni (și reflexiile lor în oglindă, antiprotonul negativ, pozitronul și antineutronul) existau cel puțin alte treizeci de particule. Razele cosmice, marile acceleratoare, le-au produs în cantități enorme. Dar pentru a descrie aceste particule,

cele trei numere folosite până atunci - masă, „sarcină”, „moment magnetic” - nu mai erau suficiente. A fost necesar să se creeze un al patrulea, poate un al cincilea număr sau chiar mai mult. Și astfel, în mod firesc, fizicienii au numit aceste noi dimensiuni „numere cuantice ale stranietății”. Există ceva extrem de poetic în acest salut adus îngerului bizareriei. Ca multe alte expresii folosite în fizica modernă - „radiație interzisă”, „absolut în altă parte” - „numărul cuantic al stranietății” are conotații care par să depășească fizica pentru a se reuni cu regiunile mai profunde ale minții umane.

Luați o foaie de hârtie. Faceți două găuri în ea, apropiate una de cealaltă. Evident, bunul simț ne spune că un obiect suficient de mic pentru a trece prin aceste găuri va trece fie prin una, fie prin cealaltă. Conform aceluiași criteriu, un electron este un obiect. Are o greutate definită și produce o rază de lumină atunci când lovește un ecran de televizor și un șoc atunci când lovește un microfon. Iată, așadar, un obiect suficient de mic pentru a trece printr-una dintre cele două găuri ale noastre. Acum, microscopul electronic ne va spune că electronul a trecut prin ambele găuri în același timp. Ce? Dacă a trecut prin una, nu poate să fi trecut prin cealaltă în același timp. Dar într-adevăr a trecut prin ambele. Sună nebunește, dar experimentul a fost făcut. Încercările de a-l explica au condus la formularea diferitelor teorii, în special cea a mecanicii ondulatorii. Însă această teorie nu este încă o explicație completă a unui fapt care sfidează rațiunea, care poate funcționa doar în termeni de Da sau Nu, A sau B. Pentru a o înțelege, însăși structura rațiunii noastre va trebui schimbată. Filosofia noastră se bazează pe teză și antiteză. Dar se pare că, în filosofia electronului, teza și antiteza sunt adevărate în același timp. Vorbim despre absurdități? Electronul pare să respecte legi și televiziunea, de exemplu, este o realitate. Există electronul sau nu? Ceea ce natura numește existență nu este existență în ochii noștri. Este un electron ceva sau nimic? Întrebarea este lipsită de sens. Și astfel, la limitele extreme ale cunoașterii, metodele noastre normale de gândire și filozofiile „literare”, născute dintr-o perspectivă depășită asupra lumii, pur și simplu dispar.

Pământul face parte din Univers; Omul nu este doar în contact cu planeta pe care o locuiește. Razele cosmice, radioastronomia și fizica teoretică dezvăluie contactele pe care le are cu Cosmosul în ansamblu. Nu mai trăim într-o lume închisă, așa cum nicio persoană inteligentă, în ton cu vremurile noastre, nu ar fi putut să nu observe. Cum, atunci, în aceste circumstanțe, este posibil ca un om gânditor să fie încă preocupat de probleme care nici măcar nu sunt planetare, ci strict regionale și provinciale? Și cum poate psihologia noastră, așa cum este dezvăluită în operele de ficțiune, să rămână atât de închisă și limitată la analiza impulsurilor subconștiente ale senzualității și sentimentalității umane? În timp ce milioane de oameni civilizați citesc cărți și merg la cinema sau la teatru pentru a vedea cum poate Francoise să fie îndrăgostită de René și totuși, prin ura față de amanta tatălui ei, să se răzbune devenind lesbiană, există oameni de știință, care creează o muzică cerească din matematică, și speculează dacă spațiul nu se contractă în jurul unui vehicul. Întregul Univers ar fi atunci accesibil: s-ar putea vizita cea mai îndepărtată stea într-o viață întreagă. Dacă ecuații precum acestea ar putea fi verificate, gândirea umană ar fi revoluționată. Dacă omenirea nu mai este limitată la acest Pământ, vor trebui puse noi întrebări cu privire la aspectele mai profunde ale Inițierii și la posibilitatea de a lua contact cu ființe inteligente din Dincolo.

Care este, așadar, poziția noastră astăzi? În ceea ce privește cercetarea structurii spațiului și timpului, noțiunile noastre despre trecut și viitor nu mai sunt valabile. În ceea ce

privește particulele, timpul călătorește simultan în două direcții - trecut și viitor. La viteze foarte mari, de exemplu, la viteza luminii, unde intervine timpul? Suntem la Londra, în octombrie 1944. O rachetă V2, care zboară cu 5.000 km/h, se află deasupra orașului. Este pe cale să cadă. Dar la ce se aplică acest „pe cale să"? În ceea ce-i privește pe ocupanții casei, care într-o clipă va fi distrusă și care au doar ochii și urechile la dispoziție, racheta V2 este, într-adevăr, „pe cale să" cadă.

Dar din punctul de vedere al operatorului radar, folosind unde care călătoresc cu 300.000 km pe secundă (o viteză care face ca racheta să pară că se târăște), traiectoria bombei este deja trasată. El poate doar să privească; nu poate face nimic. Omenește vorbind, nimic nu poate intercepta acum motorul morții; nu se poate da niciun avertisment. În ochii operatorului, racheta s-a prăbușit deja. La viteza radarului, timpul este practic inexistent. Ocupanții casei sunt „pe cale să moară"; în ochii radarului sunt deja morți.

Un alt exemplu: când razele cosmice ajung la suprafața Pământului, se constată că acestea conțin particule, mezonii fz care trăiesc pe Pământ doar pentru o milionime de secundă, distrugându-se prin radioactivitate. Acum, aceste particule se nasc la nouăsprezece mile în aer, când atmosfera planetei noastre începe să fie densă. Așadar, până când au parcurs această distanță, și-au depășit deja durata de viață, după calculele noastre. Dar timpul lor nu este al nostru. Călătoria lor a fost făcută în eternitate și au intrat în timp abia atunci când și-au pierdut energia la nivelul mării. Se crede că ar putea fi construite aparate care să reproducă aceste condiții. În acest fel, s-ar putea crea, ca să spunem așa, sertare de timp în care obiecte care se bucură doar de o scurtă durată de viață ar fi plasate și conservate în a patra dimensiune. Acest recipient ar fi un inel gol de sticlă plasat într-un câmp de energie intensă în care particulele s-ar roti atât de rapid încât pentru ele timpul practic ar fi încetat să mai existe. O durată de viață de o milionime de secundă ar putea fi astfel menținută și observată timp de minute sau chiar ore...

„Nu trebuie să presupunem că timpul trecut dispare în vid; timpul este unul și etern, din care trecutul, prezentul și viitorul sunt doar aspecte diferite - diferite «presiuni», dacă vreți - ale unei înregistrări continue, invariabile a existenței perpetue." Discipolii moderni ai lui Einstein nu recunosc nimic altceva decât un prezent etern, ceea ce credeau și misticii antici. Dacă viitorul există deja, atunci precogniția este un fapt. Întreaga tendință a cunoașterii avansate este de a plasa legile fizicii, precum și ale biologiei și psihologiei, într-un continuum cvadridimensional - adică, în prezentul etern. Trecutul, prezentul și viitorul sunt. Poate că doar conștiința noastră se mișcă. Pentru prima dată, conștiința este admisă în sine în ecuațiile fizicii teoretice. În acest prezent etern, materia apare ca un fir subțire întins între trecut și viitor. De-a lungul acestui fir alunecă conștiința umană. Prin ce mijloace este ea capabilă să modifice tensiunile acestui fir astfel încât să aibă o influență asupra evenimentelor? Într-o zi vom ști, iar psihologia va deveni atunci o ramură a fizicii.

Și fără îndoială există un loc pentru libertate în acest prezent etern. „Călătorul într-o barcă pe Sena știe dinainte ce poduri va întâlni. Cu toate acestea, el are libertate de acțiune și este capabil să prevadă orice s-ar putea întâmpla pe drum."

Libertatea de a deveni în mijlocul unei eternități care este o viziune dublă, o viziune admirabilă a destinului uman legată de cea a întregului Univers!

Dacă aș avea viața de trăit din nou, cu siguranță nu aș alege să fiu scriitor și să-mi petrec zilele într-o societate înapoiată, unde aventura este ținută sub pat ca un câine. Mi-aș dori o aventură de leu: aș merge la fizica teoretică pentru a trăi chiar în inima adevăratei romanțe.

Noua lume a fizicii contrazice în mod explicit filozofiile disperării și ale nonsensului. Știința fără conștiință înseamnă ruină pentru suflet. Dar conștiința fără știință înseamnă și ruină.

Aceste filozofii care făceau furori în Europa secolului al XX-lea nu erau altceva decât fantomele crezurilor secolului al XIX-lea, îmbrăcate în noile mode. Cunoașterea reală, obiectivă în domeniul tehnologiei și științei, care mai devreme sau mai târziu înglobează domeniul sociologiei, ne învață că istoria omenirii urmează o cale definită, însoțită de o creștere a puterilor omului, o creștere a nivelului general de inteligență și o forță compulsivă care acționează asupra maselor, transformându-le în gânditori activi și dându-le acces la o civilizație în care viața va fi la fel de superioară față de a noastră pe cât este a noastră acum față de cea a animalelor. Filosofii literari ne spuneau că omul este incapabil să înțeleagă lumea. André Maurois, în Les Nouveaux Discours du Docteur O'Grady (Întoarcerea doctorului O'Grady), de exemplu, a scris următoarele:

> „Totuși, veți admite, doctore, că omul secolului al XIX-lea credea că știința va putea într-o zi să explice Universul. Renan, Berthelot, Taine, la o vârstă fragedă, sperau că acest lucru se va întâmpla. Omul secolului al XX-lea nu are astfel de speranțe. El știe că descoperirile nu fac decât să adâncească misterul. Cât despre progres, am văzut cum omul, cu toate resursele sale puternice, nu a reușit decât să producă foamete, teroare, dezordine, tortură și contuzii în minte. Ce speranță mai rămâne? De ce continuați să trăiți, doctore?”

În realitate, însă, problema nu mai putea fi formulată în acești termeni. Deși protagoniștii acestei discuții nu erau conștienți de acest lucru, cercul se închidea deja în jurul misterului, iar „progresul” atât de amărât denunțat deschidea porțile Raiului. Nu ne îndreptăm către Berthelot sau Taine pentru a ne lămuri cu privire la viitorul omenirii, ci mai degrabă către oameni precum Teilhard de Chardin. Într-o discuție recentă între reprezentanții diferitelor discipline științifice, a fost lansată următoarea idee: într-o zi, poate, secretele ultime ale particulelor elementare ne vor fi dezvăluite de ceea ce se întâmplă în adâncul creierului, căci aici sunt înregistrate în sfârșit cele mai complexe reacții din regiunea noastră a Universului, iar creierul, fără îndoială, conține în sine legile care guvernează cele mai profunde mistere ale acestei regiuni. Lumea nu este absurdă, iar mintea nu este cu siguranță incapabilă să o înțeleagă. Dimpotrivă; se poate foarte bine ca mintea umană să fi înțeles deja lumea, dar să nu știe asta - încă.

III. *Scurte reflecții asupra înapoierii sociologiei - Discuții contradictorii - Planetar versus provincial - Cruciat în lumea modernă - Poezia științei.*

Perspectiva în fizica, matematica și biologia moderne este nelimitată. Sociologia, pe de altă parte, este împiedicată să găsească noi orizonturi de către monumente ale secolului trecut. Îmi amintesc cât de uimiți și dezamăgiți am fost, Jacques Bergier și cu mine, în 1957, când urmăream corespondența dintre celebrul economist sovietic Eugene Varga și revista americană Fortune. Această publicație luxoasă expune opiniile unui capitalism luminat. Varga este un scriitor inteligent și este respectat de către cei aflați la putere. O discuție publică între două astfel de autorități ar fi putut contribui mult, s-ar fi putut crede, la o mai bună înțelegere a vremurilor în care trăim. În cele din urmă, însă, s-a dovedit a fi un eșec cumplit.

Domnul Varga a rămas fidel evangheliei sale. Karl Marx prezisese prăbușirea inevitabilă a capitalismului, iar domnul Varga credea că această prăbușire era iminentă. Faptul că situația economică a Statelor Unite se îmbunătățea constant și că marea problemă de acum înainte va fi cum ar putea fi cel mai bine folosit timpul liber al muncitorilor îi scăpase atenției acestui teoretician care, în aceste vremuri de radar, încă privea lumea prin ochelarii lui Karl.

Ideea că prăbușirea prezisă s-ar putea să nu se întâmple conform programului prestabilit și că era posibil ca o nouă societate să ia naștere peste Atlantic nu i-a trecut nici o clipă prin minte. Nici editorul revistei Fortune, la rândul său, nu a prevăzut vreo schimbare în structura societății din URSS și a precizat că America din 1957 era expresia unui ideal perfect și imuabil. Tot ce puteau spera rușii era să atingă, dacă se comportau bine, o stare similară de perfecțiune într-un secol sau într-un secol și jumătate. Nimic nu-i îngrijora sau nu-i deranja pe adversarii teoretici ai domnului Varga - nici măcar multitudinea de noi culte care apăreau peste tot în cercurile intelectuale americane (Oppenheimer, Aldous Huxley, Gerald Heard, Henry Miller și mulți alții seduși de vechile filozofii orientale), nici existența în marile orașe a milioane de tineri „rebeli fără motiv" care se desfășurau în bande, nici încă o dată cele douăzeci de milioane de indivizi incapabili să susțină viața modernă fără a absorbi droguri la fel de periculoase precum morfina și opiul. Problema găsirii unui scop în viață nu pare să existe pentru ei. Când toate familiile americane vor avea două mașini, vor trebui să cumpere o a treia. Când piața televizoarelor va fi saturată, automobilele vor trebui să fie echipate cu ele.

Și totuși, în comparație cu sociologii, economiștii și gânditorii francezi, domnul Eugene Varga și editorii revistei Fortune sunt mai avansați. Nu sunt paralizați de complexul decadenței. Nu se dedau plăcerilor morbide și nu cred că lumea este absurdă și viața nu merită trăită. Ei cred cu tărie în virtuțile progresului și sunt încrezători că dominația omului asupra naturii va crește la nesfârșit. Au energie și o anumită grandoare, iar perspectiva lor este largă, dacă nu chiar foarte elevată. A spune că domnul Varga este în favoarea liberei inițiative și că editorii revistei Fortune sunt cu toții progresiști ar putea părea revoltător; și totuși, dintr-un punct de vedere strict doctrinar, european, este adevărat. Domnul Varga nu este comunist; Fortune nu este capitalist, conform ideilor noastre înguste, provinciale. Ceea ce au în comun, în acest caz, rusul și americanul, este ambiția, voința de putere și un optimism de neclintit. Acestea sunt forțele care acționează în știință și tehnologie, care vor demola vechea ordine sociologică stabilită în secolul al XIX-lea. Chiar dacă Europa Occidentală s-ar implica și ar fi distrusă de o luptă bizantină (Doamne ferește!), marșul înainte al umanității ar continua,

spulberând vechea structură a societății și instaurând o nouă formă de civilizație între cei doi noi poli ai gândirii militante reprezentați de Chicago și Tașkent, în timp ce vastele hoarde din Est și din Africa s-ar lansa în industrie.

În timp ce unul dintre cei mai buni sociologi francezi ai noștri varsă lacrimi pentru Le Travail en Miettes (Munca în firimituri), titlul uneia dintre cărțile sale/ sindicatele americane studiază săptămâna de lucru de douăzeci de ore. Și în timp ce așa-numiții intelectuali avangardiști parizieni se întreabă dacă Marx nu este poate un număr trecut sau dacă existențialismul este sau nu o formă revoluționară de umanism, Institutul Sternfeld din Moscova examinează posibilitatea stabilirii ființelor umane pe Lună. În timp ce domnul Varga așteaptă prăbușirea Statelor Unite anunțată de Profet, biologii americani se pregătesc să creeze viață artificial. În timp ce problema coexistenței este încă dezbătută, comunismul și capitalismul sunt transformate de cea mai amplă revoluție tehnologică pe care a cunoscut-o vreodată această planetă. Avem ochii în fundul capului; este timpul să-i punem la locul lor.

Ultimul sociolog cu puțină imaginație sau ambiție a fost, fără îndoială, Lenin. El definise cu exactitate comunismul din 1917 ca fiind „socialism plus electricitate". După aproape o jumătate de secol, definiția este încă valabilă pentru China, Africa și India, dar este învechită în ceea ce privește lumea modernă. Rusia așteaptă gânditorul care va descrie noua ordine: comunism plus energie atomică, plus automatizare, plus crearea sintetică de combustibil și alimente din apă și aer, plus fizica corpurilor solide, plus cucerirea stelelor etc. etc. John Buchan, după ce a participat la înmormântarea lui Lenin, a anunțat venirea unui alt Văzător care va promulga un „comunism cvadridimensional".

Dacă URSS-ului îi lipsește un sociolog suficient de eminent, America nu o duce mai bine. Reacția împotriva „istoricilor roșii" de la sfârșitul secolului al XIX-lea i-a determinat pe observatorii economici să se delecteze cu laude nestingherite la adresa marilor dinastii capitaliste și a instituțiilor puternice. Aceasta este o reacție sănătoasă până la un punct, dar una mioapă. Criticii „modului de viață american" sunt rari, iar atitudinea lor este „literară" și pur negativă. Niciunul dintre ei nu pare să aibă suficientă imaginație pentru a vedea, dincolo de această „mulțime solitară", o civilizație care își contrazice formele exterioare sau pentru a simți prăbușirea vechilor valori și apariția unor noi mituri. Și totuși, producția uimitoare și abundentă a ceea ce este cunoscut sub numele de „science-fiction" indică apariția unui nou spirit, care lasă în urmă adolescența, se desfășoară la nivel planetar, preocupat de speculații cosmice și adoptă o abordare complet nouă a problemei destinului omenirii în vastul Univers. Dar acest tip de literatură, având atât de multe în comun cu tradiția orală a povestitorilor din timpurile străvechi și indicând atât de clar o schimbare profundă în obiceiurile mentale ale oamenilor, nu este luat în serios de sociologi.

În ceea ce privește sociologia europeană, aceasta are încă o perspectivă destul de provincială, și preocupată de lucruri neesențiale. Prin urmare, nu este surprinzător faptul că segmentele mai sensibile ale societății se refugiază într-o filozofie a disperării. Totul este absurd, iar bomba cu hidrogen a pus capăt istoriei. Este mai ușor să trăiești cu această filozofie, care pare a fi în același timp sinistră și profundă, decât să încerci sarcina dificilă de a analiza lumea realității. Este o boală temporară a minții în rândul oamenilor civilizați care nu și-au adaptat ideile pe care le-au moștenit despre lucruri precum libertatea individului, personalitatea umană, fericirea etc., la noul set de valori preconizate de civilizația viitorului.

Este un semn de oboseală nervoasă care afectează spiritul uman într-un moment în care, pe deplin ocupat să se confrunte cu propriile cuceriri, este important să nu renunțe la luptă, ci să-și schimbe propria structură. La urma urmei, nu este prima dată în istoria umanității când conștiința umană a trebuit să treacă la un alt nivel. Toate operațiunile sunt dureroase; dar dacă va exista vreun viitor, merită investigat. Și, în ritmul în care lucrurile se mișcă astăzi, criteriul nostru nu ar trebui să fie trecutul imediat. Viitorul nostru imediat este la fel de diferit de tot ceea ce am cunoscut pe cât a fost secolul al XIX-lea de civilizația mayașă. Prin urmare, trebuie să procedăm proiectându-ne tot mai departe în spațiu și timp, în loc să facem comparații triviale într-o perioadă infinit de mică, unde trecutul pe care tocmai l-am trăit nu seamănă deloc cu viitorul și unde prezentul, abia a apărut, este înghițit de acest trecut nefolositor.

Prima idee cu adevărat fructuoasă este că a avut loc o schimbare în ceea ce își propune civilizația noastră. Un cruciat din trecut care revizitează lumea s-ar întreba imediat de ce nu folosim bomba atomică împotriva necredincioșilor. Cu inimă curajoasă și inteligent, el ar fi, în ultimă instanță, mai puțin deranjat de tehnicile noastre moderne decât de faptul că necredincioșii dețin încă jumătate din Sfântul Mormânt, cealaltă jumătate fiind în mâinile evreilor. I-ar fi și mai greu să înțeleagă de ce bogăția și puterea unei civilizații puternice și bogate nu sunt dedicate slujbei și gloriei lui Isus. Ce ar avea sociologii noștri de spus la această întrebare? Că scopul exclusiv al tuturor acestor eforturi, conflicte și descoperiri imense a fost ridicarea „nivelului de trai” al rasei umane?

Ar găsi asta absurd, deoarece, pentru el, o astfel de viață i s-ar părea una fără scop. I-ar vorbi despre Dreptate, Libertate și Drepturile Omului și i-ar recita evanghelia umanist-materialistă a secolului al XIX-lea. Și Cruciatul nostru ar răspunde, fără îndoială: „Dar libertatea de a face ce? Și dreptatea în ce cauză? Și care sunt drepturile omului?” Dacă vrem ca cavalerul nostru să considere civilizația noastră ca un cadru demn pentru un suflet uman, este inutil să-i vorbim în limbajul retrospectiv al sociologilor noștri. Trebuie să folosim un vocabular orientat spre viitor și să-i prezentăm, ca dovadă a începutului unei noi cruciade triumfătoare, realizările, materiale și intelectuale, ale lumii noastre progresiste.

Încă o dată, este vorba de a salva Sfântul Mormânt - spiritul împovărat de materie - și de a respinge Necredinciosul - tot ceea ce este infidel puterii infinite a spiritului. Este totuși o chestiune religioasă: a face manifest tot ceea ce leagă omul de propria sa măreție și acea măreție de legile Universului. Ar trebui să-i arătăm Cruciatului nostru o lume în care ciclotronii sunt ca niște catedrale, iar matematica ca un cântec gregorian; unde transmutațiile au loc nu doar în materie, ci și în creier; unde ființele umane de toate rasele și culorile sunt în marș; unde omul, în căutarea sa de cunoaștere, își întinde antenele în spațiul cosmic și unde sufletul planetei noastre se trezește. Poate, atunci, Cruciatul nostru ar cere să se întoarcă în trecut. Poate s-ar simți ca acasă aici, dar plasat, cum s-ar spune, la un alt nivel. Poate, pe de altă parte, ar mărșălui nerăbdător spre viitor, la fel cum cu mult timp în urmă a mărșăluit spre Est, inspirat încă o dată de credință, dar de data aceasta de un alt fel.

Vedeți acum aventura în care suntem angajați. Asigurați-vă că aveți ochii în locul potrivit! Este timpul să transformăm întunericul în lumină!

O CONSPIRAȚIE DESCHISĂ

I. *Generația muncitorilor Pământului — Ești un modern în urmă sau un contemporan al viitorului? — Un afiș pe zidurile Parisului în 1622 — Limbajul ezoteric este limbajul tehnic — O nouă concepție a unei societăți secrete — Un nou aspect al „spiritului religios”*

Griffin, Omul Invizibil al lui H.G. Wells, spunea: „Oamenii, chiar și oamenii cultivați, nu au nicio idee despre forțele ascunse în cărțile științifice. Aceste volume conțin minuni și miracole.”

Acum însă au; iar omul străzii știe asta mai bine decât oamenii inteligenți, mereu cu o revoluție în urmă. Există minuni și miracole, și lucruri terifiante. Puterile științei de la Wells încoace s-au extins dincolo de planeta noastră și îi amenință chiar și existența. Se naște o nouă generație de oameni de știință. Aceștia sunt oameni care se cred nu căutători dezinteresați ai adevărului și spectatori, ci, așa cum i-a descris atât de fin Teilhard de Chardin, „muncitori ai pământului”, care și-au legat destinul de cel al umanității și s-au făcut în mare măsură responsabili pentru acest destin.

Joliot-Curie aruncă sticle de benzină împotriva tancurilor germane în timpul luptelor pentru eliberarea Parisului. Norbert Wiener, ciberneticianul, îi mustră pe politicieni: „V-am dat putere nelimitată și ați creat Bergen-Belsen și Hiroshima!”

Aceștia sunt oamenii de știință „cu o nouă înfățișare” care și-au legat destinul de cel al lumii însăși.

Ei sunt moștenitorii direcți ai marilor căutători din primul sfert al secolului nostru: familia Curie, Langevin, Perrin, Planck, Einstein etc. Nu s-a proclamat suficient că flacăra geniului în acei ani a atins culmi mai mari decât în orice altă perioadă de la miracolul Greciei. Acești mari oameni a trebuit să poarte război împotriva inerției spiritului uman și au fost violenți în campaniile lor. „Adevărul nu învinge niciodată”, spunea Planck, „dar adversarii ei pier întotdeauna în cele din urmă”. Iar Einstein: „Nu cred în educație. Singurul tău model ar trebui să fii tu însuți, cât de înfricoșător poate fi acest model”. Dar luptele în care erau angajați acești oameni nu aveau nicio legătură cu Pământul și istoria sa sau cu evenimentele de zi cu zi.

Se simțeau responsabili doar față de adevăr. Și totuși, evenimentele politice i-au cuprins. Fiul lui Planck a fost asasinat de Gestapo, Einstein a fost trimis în exil. Generația actuală, pretutindeni și în toate circumstanțele, este conștientă de faptul că omul de știință este strâns legat de afacerile mondiale. Aproape toate cunoștințele utile sunt concentrate în mâinile sale și, foarte curând, toată puterea va fi la fel. El este figura cheie în aventura în care s-a angajat omenirea. Prins în mrejele politicii, hărțuit de poliție și servicii de informații, supravegheat de armată, are șanse cam egale de a-și încheia cariera cu Premiul Nobel sau de a se confrunta cu un pluton de execuție. În același timp, munca sa îl face să disprețuiască trivialitățile individului și ale particularului și îi permite să gândească la nivel planetar, chiar cosmic. Între propria sa putere și puterile existente există o neînțelegere. Doar un laș obraznic ar putea ezita între riscul pe care și-l asumă și riscurile la care expune lumea. Kurchatov a rupt pecetea tăcerii și a dezvăluit ceea ce știa fizicienilor britanici de la Harwell. Pontecorvo a fugit în Rusia pentru a-și continua munca acolo. Oppenheimer a avut probleme cu guvernul său. Oamenii de știință atomici americani au luat partea armatei și au publicat extraordinarul lor

Buletin: desenul de pe copertă reprezenta un ceas ale cărui ace se mișcă spre miezul nopții de fiecare dată când un experiment sau o descoperire formidabilă cade în mâinile armatei.

„Aceasta este predicția mea pentru viitor", a scris biologul britanic J.B.S. Haldane: „orice nu s-a întâmplat, se va întâmpla! Și nimeni nu va fi în siguranță!"

Materia își eliberează energia, iar calea către planete este deschisă. Evenimente de acest gen par a fi fără precedent în istorie. „Trăim într-o epocă în care istoria își ține respirația, iar prezentul se desprinde de trecut precum un aisberg care s-a desprins de ancorajele sale de gheață pentru a naviga peste oceanul nemărginit."

Dacă prezentul se desprinde de trecut, aceasta înseamnă o ruptură, nu cu toate perioadele trecute și nu cu cele care au atins maturitatea, ci doar cu trecutul cel mai recent, adică ceea ce am numit „civilizație modernă". Această civilizație, care a apărut din haosul ideilor care circulau în Europa de Vest în secolul al XVIII-lea, a atins cea mai înaltă dezvoltare în secolul al XIX-lea și și-a răspândit beneficiile în întreaga lume în prima jumătate a secolului al XX-lea. Devine din ce în ce mai îndepărtată de noi. Suntem conștienți de acest lucru tot timpul și am ajuns în punctul rupturii. Conștiința și inteligența noastră ne spun că între a fi un modern demodat și un contemporan al viitorului există o mare diferență.

Ideile pe care se bazează această civilizație modernă a noastră sunt depășite. În această perioadă de ruptură, sau mai degrabă de transmutare, nu trebuie să fim surprinși dacă au loc mari schimbări în ceea ce privește rolul științei și misiunea omului de știință în viață.

Care sunt aceste schimbări? O viziune din trecutul îndepărtat ne-ar putea permite să aruncăm o oarecare lumină asupra viitorului. Sau, mai precis spus, ne-ar putea ajuta să vedem mai clar unde să căutăm un nou punct de plecare.

Într-o zi, în anul 1622, locuitorii Parisului s-au trezit și au găsit zidurile orașului lor acoperite cu afișe care purtau următorul mesaj: „Noi, deputați ai Colegiului principal al Fraților Rozacrucii (Rozacrucieni), suntem printre voi în acest oraș, vizibil și invizibil, prin harul Celui Preaînalt către care se îndreaptă inimile tuturor oamenilor drepți, pentru a-i salva pe semenii noștri de eroarea morții." Majoritatea oamenilor considerau acest lucru o glumă, dar, așa cum ne amintește astăzi M. Serge Hutin: „Fraților rozicrucieni li se atribuia deținerea următoarelor secrete: transmutarea metalelor, prelungirea vieții, cunoașterea a ceea ce se întâmplă în locuri îndepărtate și aplicarea științelor oculte la descoperirea chiar și a celor mai adânc ascunse obiecte."

Eliminați termenul „ocult" și vă veți afla confruntați cu puterile pe care știința modernă le posedă sau este pe cale să le posede... Conform legendei, deja ferm stabilită la acea vreme, rozicrucienii susțineau că puterile omului asupra naturii și asupra sa vor deveni nelimitate, că nemurirea și controlul tuturor forțelor naturale sunt la îndemâna sa și că va putea ști tot ce se întâmplă în Univers.

Nu este nimic absurd în aceasta, iar progresul științei a justificat într-o oarecare măsură aceste afirmații. Prin urmare, afișul din 1622, redactat în termeni moderni, ar putea apărea astăzi pe zidurile Parisului sau într-un ziar, dacă ar exista un congres al oamenilor de știință care să avertizeze oamenii despre pericolele la care sunt expuși și despre necesitatea adoptării unei noi abordări a tuturor activităților lor sociale și morale. Anumite afirmații ale lui Einstein, încărcate de emoție; un discurs al lui Oppenheimer, Un articol de fond din buletinul

oamenilor de știință atomici americani are exact aceleași nuanțe ca și acest manifest rozicrucian. Iată, de exemplu, o declarație rusească recentă. Referindu-se la conferința despre radioizotopi care a avut loc la Paris în 1957, scriitorul sovietic Vladimir Orlov a scris următoarele: „«Alchimiștii» de astăzi ar face bine să-și amintească de statutele predecesorilor lor din Evul Mediu, păstrate acum într-un muzeu parizian, în care se prevede că niciun om nu se va dedica alchimiei dacă nu este «pur în inimă și inspirat de cele mai înalte intenții»".

Noțiunea unei societăți internaționale secrete compuse din oameni de cea mai înaltă inteligență, transformați spiritual de profunzimea cunoștințelor lor, doritori să-și protejeze descoperirile științifice împotriva oficialităților și a curiozității și lăcomiei altor oameni și rezervându-și dreptul de a-și folosi descoperirile la momentul potrivit sau de a le ascunde timp de mai mulți ani sau de a permite publicarea doar a unei fracțiuni nesemnificative din ele - o astfel de noțiune este atât extrem de antică și una ultramodernă. Ar fi fost de neconceput în secolul al XIX-lea sau chiar acum douăzeci și cinci de ani. Astăzi este destul de concepută. Aș îndrăzni chiar să afirm că, la un anumit nivel, o astfel de societate există astăzi. Unii dintre noi, cei care am fost primiți la Princeton (mă gândesc în special la prietenul meu Rajah Rao), ne-am putut forma aceeași opinie. Deși nu există nimic care să dovedească faptul că societatea secretă rozicruciană a existat în secolul al XVII-lea, avem toate motivele să credem că o societate de această natură se formează astăzi sub presiunea evenimentelor și că este inevitabil să existe una în viitor. Ar trebui să explicăm, totuși, ce se înțelege prin societate secretă, a cărei idee, aparent atât de îndepărtată, are propria semnificație astăzi.

Revenind la rozicrucieni, istoricul Serge Hutin ne spune că: „Ei reprezentau atunci un grup de ființe umane care atinseseră o stare superioară masei umanității și, prin urmare, posedau caracteristici interne similare care le permiteau să se recunoască reciproc în orice moment."

Această definiție, cel puțin în opinia noastră, are meritul de a fi liberă de terminologia ocultă ipocrită. Asta pentru că avem o idee clară, aproape științifică, practică și optimistă despre ce se înțelege printr-o „stare superioară".

Cercetarea științifică a ajuns în stadiul în care putem imagina posibilitatea unor mutații artificiale care vor îmbunătăți ființele vii, inclusiv omul însuși. „Radioactivitatea", potrivit unui biolog britanic, „poate crea monștri, dar ne va da și genii". Scopul cercetărilor alchimistului era transmutarea operatorului însuși; poate că este și cel al omului de știință modern. Vom vedea în curând că, până la un punct, acest lucru s-a întâmplat deja în cazul anumitor oameni de știință contemporani.

Studiile avansate în psihologie par să fi dovedit existența unei stări de hiperconștiință diferită de somn și veghe, în care facultățile intelectuale ale unui om pot fi sporite de zece ori. Psihologiei subconștientului, pe care o datorăm psihanalizei, ar trebui adăugată acum o psihologie a înălțimilor, care deschide o perspectivă a supra intelectualității. Geniul poate fi doar una dintre etapele prin care omul trebuie să treacă pentru a-și utiliza la maximum facultățile.

În viața normală, folosim doar o zecime din resursele noastre potențiale de atenție, prospecție, memorie, intuiție și coordonare. S-ar putea să fim pe cale să descoperim sau să redescoperim cheile care ne vor permite să deschidem în noi înșine uși în spatele cărora ne

așteaptă o masă de cunoștințe noi. În acest context, ideea unei mutații iminente în umanitate este mai aproape de realitate decât de un vis ocult.

Vom trata pe larg acest punct mai târziu. Fără îndoială, există deja printre noi produsele acestei mutații sau, în orice caz, oameni care au făcut deja câțiva pași pe drumul pe care vom călători cu toții într-o zi.

Conform tradiției, deoarece termenul „geniu" cu greu poate cuprinde toate potențialitățile superioare posibile ale minții umane, se presupunea că rozicrucienii erau de un alt ordin de inteligență, aleși prin cooptare. Este poate mai adevărat să spunem că legenda rozicruciană susține o realitate: o societate secretă permanentă a unor oameni cu facultăți excepționale - o conspirație deschisă, de fapt.

Societatea Rosicruciană a apărut probabil în mod natural, fiind formată din oameni cu o inteligență superioară care căutau spirite similare cu care ar fi posibil să converseze. Aceasta sugerează un Einstein, care putea fi înțeles doar de cinci sau șase oameni din întreaga lume sau de câteva sute de matematicieni și fizicieni capabili să discute în mod util implicațiile legilor care guvernează numerele pare.

Rosicrucienii erau preocupați exclusiv de studiul naturii: dar un astfel de studiu era revelator doar pentru mințile de un calibru diferit de cel al oamenilor obișnuiți. Dacă astfel de minți sunt aduse studiului naturii, ele vor ajunge la o cunoaștere a tuturor lucrurilor și la o înțelepciune perfectă. Această idee nouă, dinamică, i-a atras atât pe Newton, cât și pe Descartes. Numele lor au fost asociate de mai multe ori cu rozicrucienii.

Înseamnă asta că erau membri afiliați? O astfel de întrebare este lipsită de sens. Nu ne gândim la o societate organizată, ci la stabilirea contactelor necesare între minți excepționale și la un limbaj comun, nu secret, ci pur și simplu inaccesibil oamenilor obișnuiți dintr-o anumită epocă.

Dacă descoperiri de anvergură privind natura materiei și energiei și legile care guvernează Universul au fost făcute și dezvoltate de civilizații care au dispărut și dacă unele dintre ele s-au păstrat de-a lungul veacurilor (ceea ce nu este nicidecum sigur), acest lucru nu ar fi putut fi făcut decât de oameni cu o inteligență superioară și într-un limbaj în mod necesar incomprehensibil pentru omul obișnuit. Dacă, însă, respingem această ipoteză, ne putem totuși imagina, de la o epocă la alta, o succesiune de ființe cu daruri excepționale capabile să comunice între ele. Astfel de ființe sunt conștiente că nu este în interesul lor să-și etaleze puterile în mod deschis. Dacă Cristofor Columb ar fi fost un om de acest calibru, și-ar fi păstrat secretă descoperirea. Obligați cum sunt să respecte un anumit grad de clandestinitate, acești oameni pot stabili contacte satisfăcătoare doar cu egalii lor. Nu trebuie decât să ne gândim la o discuție între medici lângă patul unui pacient într-un spital, din care niciun cuvânt, deși clar audibil, nu poate fi înțeles de către bolnav; ideea argumentului meu va fi atunci ușor înțeleasă fără a fi nevoie să încurcăm problema vorbind despre ocultism, inițiere etc. În cele din urmă, este evident că această elită intelectuală, nerăbdătoare să nu atragă atenția chiar și numai pentru a evita să se întâlnească cu obstacole, ar avea altceva mai bun de făcut decât să se joace de-a conspiratorii. Dacă formează o societate, este pentru că s-ar putea să nu aibă de ales în această chestiune; iar dacă au un limbaj propriu, este pentru că ideile exprimate în acest limbaj sunt inaccesibile minților obișnuite. Acesta este singurul sens în care putem accepta ideea unei societăți secrete. Celelalte societăți secrete, cele care sunt înregistrate și dintre care există

multe, toate mai mult sau mai puțin puternice și pitorești, nu sunt, în opinia noastră, decât imitații, ca niște copii care îi copiază pe adulți.

Atâta timp cât oamenii nutresc visul de a obține ceva pe nimic, bani fără muncă, cunoștințe fără studiu, putere fără cunoștințe și virtute fără ascetism, atâta timp vor exista pseudosecretele și societățile inițiatice continuă să înflorească, cu ierarhiile lor imitative și jargonul lor care imită adevăratul limbaj secret, limbajul tehnicienilor.

Am ales exemplul rozicrucienilor din 1622 deoarece membrii autentici ai acestei secte, conform tradiției, nu pretindeau că și-au derivat cunoștințele dintr-o formă misterioasă de inițiere, ci din studiul Liber Mundi, Cărții Lumii și a Naturii. Tradiția rozicruciană este, așadar, aceeași cu cea a științei moderne. Începem astăzi să înțelegem că un studiu profund și rațional al acestei cărți a naturii necesită alte calități decât simpla observație și ceea ce am numit adineaori spirit științific și, într-adevăr, altceva decât ceea ce numim inteligență. În stadiul la care am ajuns în cercetarea științifică, mintea și inteligența noastră vor trebui să se depășească și să se ridice la înălțimi transcendente; umanul, mult prea umanul, nu va mai fi suficient. Poate că unei concluzii similare, la care au ajuns secole în urmă oameni cu o inteligență superioară, îi datorăm legenda, dacă nu chiar faptul sectei rozicruciene. Modernul demodat este un raționalist. Contemporanul viitorului este mai religios. Prea mult modernism ne separă de trecut; puțin futurism ne apropie de el.

„Printre tinerii oameni de știință atomici", scria Robert Jungk (în „Mai strălucitor decât o mie de sori"), „unii își considerau munca ca pe un fel de exercițiu intelectual fără o semnificație anume și fără obligații, dar pentru alții, cercetările lor păreau o experiență religioasă".

Rozicrucienii noștri au vizitat Parisul în 1622 „în mod invizibil". Ceea ce este remarcabil astăzi, când poliția și spionajul sunt omniprezente, este faptul că marii oameni de știință reușesc să comunice între ei fără a permite guvernelor să descopere ce pun la cale. Soarta lumii ar putea fi discutată deschis de zece oameni de știință în prezența lui Hrușciov și a președintelui Statelor Unite, fără ca acești domni să poată înțelege un singur cuvânt. O societate internațională de cercetători care s-ar ține departe de politică ar avea toate șansele să nu fie detectată; și același lucru s-ar aplica și unei societăți care și-ar limita intervențiile la câteva cazuri foarte speciale. Chiar și mijloacele sale de comunicare s-ar putea să nu fie niciodată identificate. Radioul ar fi putut fi descoperit cu ușurință în secolul al XVII-lea și seturi rudimentare de cristale ar fi putut fi folosite de inițiați. În mod similar, cercetările moderne asupra mediilor parapsihologice au condus la aplicații practice în sfera telecomunicațiilor. Inginerul american Victor Enderby a scris recent că, dacă s-ar fi obținut rezultate în acest domeniu, acestea ar fi fost ținute secrete la dorința expresă a inventatorilor.

Suntem din nou surprinși de faptul că tradiția rozicruciană face aluzie la anumite mașini pe care știința oficială la acea dată nu a fost capabilă să le producă, cum ar fi lămpile perpetue, instrumentele pentru înregistrarea sunetelor și imaginilor etc. Legenda descrie un aparat găsit în mormântul simbolicului „creștin Rosenkreutz", care ar fi putut fi fabricat în 1958, dar nu în 1622. Acest lucru arată că doctrina rozicruciană se preocupa de dominarea Universului prin știință și tehnică și nu deloc prin inițiere sau misticism.

În același mod, ne putem imagina destul de bine în vremurile noastre o societate cu o tehnologie secretă proprie. Persecuția politică, restricțiile sociale, dezvoltarea simțului moral și

sentimentul că poartă o responsabilitate teribilă vor face din ce în ce mai imperativ ca oamenii de știință să lucreze în secret. Dar această clandestinitate nu va împiedica în niciun fel cercetarea. Este de neconceput ca rachetele și mașinile enorme pentru divizarea atomului să fie în viitor singurele instrumente ale oamenilor de știință. Toate descoperirile cu adevărat mari au fost făcute cu cele mai simple aparate și cu cele mai modeste instalații. Este foarte posibil să existe anumite locuri în lume în acest moment unde există o mare concentrare de intelecte și un grad corespunzător al acestei noi forme de clandestinitate. Intrăm într-o epocă care seamănă puternic cu începutul secolului al XVII-lea, iar un nou manifest, precum cel din 1622, este poate în pregătire. Poate că a apărut deja fără să observăm.

Ceea ce ne înstrăinează de acest mod de gândire este faptul că anticii s-au exprimat întotdeauna în termeni religioși. Prin urmare, abordarea noastră este exclusiv literară sau „spirituală". Aici arătăm că suntem „moderni" și nu aparținem viitorului.

În cele din urmă, suntem impresionați de afirmațiile repetate ale rozicrucienilor și alchimiștilor conform cărora obiectul științei transmutațiilor este însăși transmutarea minții umane. Aceasta nu are nimic de-a face cu magia sau cu favorurile cerești; înseamnă că atunci când anumite realități au fost descoperite, observatorul va fi obligat să privească totul dintr-un unghi diferit. Când ne amintim de evoluțiile foarte rapide ale gândirii celor mai mari oameni de știință atomici, începem să înțelegem ce încercau să spună rozicrucienii.

Trăim într-o epocă în care știința, la cea mai mare putere a sa, a intrat în Universul spiritual și a transformat mintea observatorului însuși, ridicând-o la un plan care nu mai este cel al inteligenței științifice, dovedită acum a fi inadecvată.

Ceea ce au trăit oamenii noștri de știință atomici este comparabil cu experiența descrisă în cărțile alchimiștilor și în tradiția rozicruciană. Limbajul spiritual nu este bâlbâiala care precede limbajul științific, ci mai degrabă desăvârșirea acestuia din urmă. Ceea ce ni se întâmplă acum s-ar fi putut întâmpla cu mult timp în urmă, pe un alt plan al conștiinței, astfel încât legenda rozicruciană și realitățile de astăzi au un punct de contact comun. Putem înțelege mai bine ziua de mâine dacă privim lumea antică cu ochi proaspeți.

Nu mai trăim într-o epocă în care progresul este evaluat exclusiv în termeni de progrese tehnice și științifice. Trebuie luat în considerare un alt factor, același care a fost prevăzut de Elita Necunoscută în vremurile de demult, care a arătat că Liber Mundi era preocupat de „ceva diferit". Un fizician eminent, Heisenberg, scrie astăzi că: „Spațiul în care se dezvoltă ființa spirituală a omului se află într-o dimensiune diferită de cea în care se mișca în secolele anterioare".

Wells a murit dezamăgit. Întreaga sa viață fusese susținută de credința în progres. Dar înainte de a muri, a văzut acest progres căpătând un aspect terifiant. Nu mai avea încredere în el. Cele mai formidabile metode de distrugere tocmai fuseseră inventate, iar știința amenința să distrugă lumea. În 1946, Wells, îmbătrânit, scria, disperat: „Omul a ajuns la limita posibilităților sale". Atunci acest bătrân, al cărui geniu anticipase aproape totul, a încetat să mai fie un contemporan al viitorului.

Acum începem să percepem că omenirea a ajuns la limita doar a uneia dintre posibilitățile sale; altele au fost dezvăluite. Noi căi au fost descoperite, care au fost alternativ ascunse și expuse de mareele oceanului timpului. Wolfgang Pauli, matematicianul și fizicianul de renume mondial, obișnuia să adopte o abordare științifică îngustă, în cele mai bune tradiții

ale secolului al XIX-lea. În 1932, la Congresul de la Copenhaga, în scepticismul său glacial și setea de putere, părea un Mefistofele faustian. În 1955, își lărgise atât de mult perspectiva încât a devenit avocatul elocvent al unei metode neglijate de căutare a mântuirii din interior.

Acest tip de evoluție este tipic și s-a întâmplat cu majoritatea marilor oameni de știință din domeniul atomic. Nu înseamnă o renaștere a unei atitudini moraliste sau a unei religiozități vagi. Dimpotrivă, semnifică o îmbunătățire a abordării observatorului și o nouă concepție despre natura cunoașterii. „Având în vedere divizarea activităților minții umane în compartimente diferite, care au fost menținute cu strictețe timp de secole", spune Wolfgang Pauli, „îmi imaginez o metodă al cărei scop ar fi reconcilierea contrariilor într-o sinteză care să încorporeze o înțelegere rațională și o experiență mistică a unității lor. Niciun alt obiectiv nu ar fi în armonie cu mitologia, fie ea declarată sau nu, a epocii noastre."

***II.** Profeții Apocalipsei - Un Comitet al Disperării - O mitralieră Ludovic al XVI-lea - Știința nu este o vacă sacră - Domnul Despotopoulos ar dori să oprească progresul - Legenda celor nouă oameni necunoscuți*

La pragul timpurilor moderne, în a doua jumătate a secolului al XIX-lea, exista un grup de gânditori violent reacționari. Pentru ei, „mistica" progresului social nu era altceva decât o escrocherie; cât despre progresul științific și tehnic, acesta ducea lumea la ruină. A fost Philippe Lavastine, o nouă încarnare a eroului din „Chefd'Ceuvre Inconnu" („Capodoperă necunoscută") de Balzac și un discipol al lui Gurdjieff, cel care mi-a povestit despre ele. Pe vremea aceea, când îl citeam pe Rene Guénon, șeful antiprogresiștilor și mă vedeam des cu Lanza del Vasto, care tocmai se întorsese din India, eram înclinat să fiu de acord cu acești gânditori reacționari.

Anticii, fără îndoială, erau la fel de răi ca și noi, dar știau asta. Și de aceea au fost suficient de înțelepți să ridice balustrade de protecție. O bulă papală a condamnat utilizarea trepiedului ca mijloc de întărire a arcului arcașului; această mașinărie, suplimentând forța naturală a arcașului, ar face luptele inumane. Această bulă a rămas în vigoare timp de două sute de ani. Roland de Roncevaux, lovit de praștiile sarazinilor, a exclamat: „Blestemat fie lașul care a inventat arme capabile să ucidă de la distanță." Mai aproape de zilele noastre, în 1755, un inginer francez pe nume Du Perron i-a dăruit tânărului Ludovic al XVI-lea o „orgă militară" care, atunci când o pârghie era trasă, descărca douăzeci și patru de gloanțe simultan. Un memoriu era atașat acestui instrument, precursorul mitralierei moderne. Arma era considerată de rege și miniștrii săi, Malesherbes și Turgot, atât de mortală încât oferta a fost refuzată, iar inventatorul a fost considerat un dușman al umanității.

În dorința noastră de a emancipa totul, am emancipat și războiul. Dacă odinioară era o ocazie de sacrificiu și de mântuire pentru câțiva, acum înseamnă ruină pentru toți.

Acestea erau mai mult sau mai puțin opiniile mele în jurul anului 1946 și mă gândeam să pregătesc o antologie a „gânditorilor reacționari", a căror influență la acea vreme era umbrită de cea a progresiștilor romantici. Acești „scriitori invers", acești profeți ai Apocalipsei care plângeau în deșert, erau Blanc de Saint-Bonnet, Emile Montagut, Albert Sorel, Donoso Cortes etc. Urmând aceeași linie de revoltă ca și acești „părinți" ai mișcării, am publicat

o broșură intitulată Le Temps des Assassins (Timpul asasinilor), iar printre colaboratorii mei s-au numărat în special Aldous Huxley și Albert Camus. Presa americană a dat oarecare publicitate acestei broșuri care denunța vehement știința, armata și politicienii și pleda pentru o a doua Nürnberg pentru a-i judeca pe toți tehnicienii distrugerii.

Simt astăzi că lucrurile nu sunt chiar atât de simple și că trebuie adoptată o perspectivă diferită și superioară asupra istoriei ireversibile. Și totuși, în 35 de ani neliniștiți de după război, în jurul anului 1946, această linie de gândire strălucea ca un far peste oceanul de anxietăți care îi torturau pe intelectualii care nu aveau nicio dorință de a fi nici victime, nici călăi. Și era adevărat că, după telegrama lui Einstein, lucrurile se înrăutățiseră. „Ceea ce au oamenii de știință în serviete este îngrozitor", spunea Hrușciov în 1960. Dar un fel de oboseală s-a instalat și, după o serie de proteste solemne și inutile, oamenii și-au îndreptat atenția către alte lucruri. Asemenea condamnatului din celula sa, așteptau să știe dacă fuseseră grațiați sau nu. În orice caz, exista un sentiment general de revoltă împotriva unei științe capabile să anihileze lumea și de scepticism cu privire la faptul dacă progresul tehnic ar putea face mult pentru a salva situația. „Vor sfârși prin a arunca lumea în aer."

De la diatribele furioase ale lui Aldous Huxley din *Contrapunct* și *Minunata Lume Nouă*, optimismul științific era la cote maxime. În 1951, chimistul american Anthony Standen a publicat o carte intitulată „Știința este o vacă sacră", în care protesta împotriva tendinței de a idolatriza știința. În octombrie 1953, un celebru profesor de drept din Atena, domnul O.J. Despotopoulos, a făcut un apel la UNESCO într-un manifest prin care cerea încetarea cercetării științifice sau cel puțin păstrarea secretă. „Ar trebui", a sugerat el, „să fie încredințată în viitor unui consiliu de oameni de știință, aleși prin vot mondial și, în consecință, având autoritatea de a păstra tăcerea". Oricât de utopică ar părea, această idee este totuși mai puțin interesantă. Indică ceva ce ar putea fi posibil în viitor și, după cum vom vedea în curând, repetă una dintre marile teme discutate în civilizațiile trecute. Într-o scrisoare pe care am primit-o de la domnul Despotopoulos în 1955, el și-a prezentat ideile astfel:

> „Știința naturii este cu siguranță una dintre cele mai meritorii cuceriri din istoria omenirii. Dar în momentul în care eliberează forțe capabile să distrugă întreaga rasă umană, încetează din punct de vedere moral să mai fie ceea ce a fost odată. A devenit aproape imposibil să se facă distincția între știința pură și aplicațiile sale tehnologice. Prin urmare, nu se poate vorbi despre știința în sine ca fiind un lucru bun. Sau, mai degrabă, în unele dintre ramurile sale mai importante, a devenit acum o valoare negativă, în măsura în care nu se mai conformează cu standarde morale obișnuite și este liberă să-și exercite activitățile periculoase pentru a satisface setea de putere a politicienilor. Această adorare a progresului și a libertății în ceea ce privește cercetarea științifică este complet dăunătoare. Ceea ce propunem este acesta: codificarea cuceririlor științelor naturale de până acum și crearea unui Consiliu al Oamenilor de Știință Mondiali cu puteri de a interzice absolut sau parțial orice progres pe care l-ar putea realiza în viitor. O astfel de măsură, fără îndoială, ar fi tragic de severă, chiar crudă, deoarece activitatea pe care urmărește să o îngrădească este unul dintre cele mai nobile impulsuri umane și este imposibil să subestimăm dificultățile inerente unei astfel de soluții. Dar nu există alta care să poată fi atât de eficientă. Obiecțiile sunt ușor de

prevăzut: o întoarcere la Evul Mediu, la barbarie etc.; dar acestea nu au cu adevărat nicio greutate. Intenția noastră nu este să întârziem progresul intelectual, ci să-l protejăm; nu să impunem restricții în beneficiul vreunei clase sociale, ci în interesul umanității în ansamblu. Aici se află problema. Orice altceva nu poate duce decât la diviziuni și la timp pierdut în încercarea de a aborda probleme de importanță mai mică."

Aceste idei au fost primite favorabil în presa britanică și germană și tratate foarte pe larg în buletinul oamenilor de știință atomici din Londra. De fapt, au multe în comun cu anumite propuneri prezentate la conferințele internaționale privind dezarmarea. Există motive să credem, în plus, că în alte civilizații știința, deși nu inexistentă, a fost ținută secretă. Aceasta pare să fi fost originea minunatei legende a celor Nouă Oameni Necunoscuți.

Această tradiție datează din vremea împăratului Asoka, care a domnit în India din 273 î.Hr. El a fost nepotul lui Chandragupta, care a fost primul care a unificat India. Ambițios ca strămoșul său, ale cărui realizări dorea să le finalizeze, a cucerit regiunea Kalinga, care se afla între ceea ce este acum Calcutta și Madras. Kalinganii au rezistat și au pierdut 100.000 de oameni în luptă.

La vederea acestui masacru, Asoka a fost copleșit. Pentru totdeauna după aceea a experimentat groaza războiului. A renunțat la ideea de a încerca să integreze poporul rebel, declarând că singura cucerire adevărată era câștigarea inimilor oamenilor prin respectarea legilor datoriei și evlaviei, deoarece Majestatea Sacră dorea ca toate creaturile vii să se bucure de siguranță, pace și fericire și să fie libere să trăiască după bunul plac.

Convertit la budism, Asoka, prin propriul său exemplu virtuos, a răspândit această religie în India și în întregul său imperiu, care includea Malaya, Ceylon și Indonezia. Mai târziu, budismul a pătruns în Nepal, Tibet, China și Mongolia. Cu toate acestea, Asoka a respectat toate sectele religioase. El a predicat vegetarianismul, a abolit alcoolul și sacrificarea animalelor. H.G. Wells, în versiunea prescurtată a lucrării sale „Outline of World History" (Schiță a istoriei lumii), a scris: „Printre zecile de mii de nume de monarhi acumulate în dosarele istoriei, numele lui Asoka strălucește aproape singur, ca o stea."

Se spune că împăratul Asoka, conștient de ororile războiului, a dorit să interzică oamenilor să-și folosească vreodată inteligența în scopuri rele. În timpul domniei sale, științele naturale - trecute și prezente - au fost jurate secretului. De atunci încolo și în următorii două mii de ani, toate cercetările, de la structura materiei până la tehnicile folosite în psihologia colectivă, urmau să fie ascunse în spatele măștii mistice a unui popor despre care se credea în mod obișnuit că este preocupat exclusiv de extaz și fenomene supranaturale. Asoka a fondat cea mai puternică societate secretă de pe pământ: cea a Celor Nouă Oameni Necunoscuți.

Se crede încă că marii oameni responsabili de destinul Indiei moderne și oameni de știință precum Bose și Ram cred în existența Celor Nouă și chiar primesc sfaturi și mesaje de la aceștia. Ne putem imagina importanța extraordinară a cunoștințelor secrete în mâinile a nouă oameni care beneficiază direct de experimente, studii și documente acumulate de-a lungul unei perioade de mai mult de două mii de ani. Care ar fi putut fi scopul acestor oameni? Să nu permită ca metodele de distrugere să cadă în mâinile unor persoane necalificate și să

urmărească cunoștințe care ar fi benefice omenirii. Numărul lor avea să fie reînnoit prin cooptare, astfel încât să se păstreze secretul tehnicilor transmise din timpuri străvechi.

Exemplele celor Nouă Oameni Necunoscuți care au luat contact cu lumea exterioară sunt rare. A existat, însă, cazul extraordinar al unuia dintre cele mai misterioase figuri din istoria occidentală: Papa Silvestru al II-lea, cunoscut și sub numele de Gerbert d'Aurillac. Născut în Auvergne în 920 (d. 1003), Gerbert a fost călugăr benedictin, profesor la Universitatea din Rheims, arhiepiscop de Ravenna și papă prin harul lui Otho al III-lea. Se presupune că a petrecut o perioadă în Spania, după care o călătorie misterioasă l-a adus în India, unde se spune că a dobândit diverse tipuri de abilități care i-au stupefiat anturajul. De exemplu, deținea în palatul său un cap de bronz, care răspundea cu da sau nu la întrebările care i se puneau despre politică sau despre poziția generală a creștinismului. Potrivit lui Silvestru al II-lea, aceasta era o operațiune perfect simplă, corespunzătoare unui calcul cu două cifre, și era efectuată de un automat similar mașinilor noastre binare moderne. Acest cap „magic" a fost distrus când Silvestru a murit, iar toate informațiile pe care le transmitea au fost ascunse cu grijă. Fără îndoială, un cercetător autorizat ar da peste niște lucruri surprinzătoare în Biblioteca Vaticanului.

În revista de cibernetică *Computers and Automation* din octombrie 1954 a apărut următorul comentariu: „Trebuie să presupunem că el (Sylvester) poseda cunoștințe extraordinare și cea mai remarcabilă abilitate și inventivitate mecanică. Acest cap vorbitor trebuie să fi fost creat «sub o anumită conjuncție de stele care a avut loc exact în momentul în care toate planetele își începeau cursurile». Nici trecutul, nici prezentul, nici viitorul nu au intrat în joc, deoarece această invenție a depășit aparent cu mult în domeniul său de aplicare rivala sa, perversa «oglindă de pe perete» a Reginei, precursorul creierului nostru electronic modern. Firește, s-a afirmat pe scară largă că Gerbert a fost capabil să producă o astfel de mașină doar pentru că era în legătură cu diavolul și îi jurase credință veșnică."

Au avut alți europeni vreun contact cu această societate a celor Nouă Oameni Necunoscuți? Abia în secolul al XIX-lea, acest mister a fost din nou menționat în operele scriitorului francez Jacolliot.

Jacolliot a fost consul francez la Calcutta în timpul celui de-al Doilea Imperiu. El a scris câteva lucrări profetice destul de importante, comparabile, dacă nu chiar superioare față de cele ale lui Jules Verne. De asemenea, a lăsat mai multe cărți care tratează marile secrete ale rasei umane. Foarte mulți scriitori oculti, profeți și făcători de minuni au împrumutat din scrierile sale, care, complet neglijate în Franța, sunt bine cunoscute în Rusia.

Jacolliot afirmă categoric că societatea celor Nouă a existat cu adevărat. Și, pentru a face lucrurile și mai interesante, el se referă în acest context la anumite tehnici, de neimaginat în 1860, cum ar fi, de exemplu, eliberarea energiei, sterilizarea prin radiații și războiul psihologic.

Yersin, unul dintre cei mai apropiați colaboratori ai lui Pasteur și de Roux, i s-au încredințat, se pare, anumite secrete biologice când a vizitat Madras în 1890 și, urmând instrucțiunile primite, a reușit să prepare un ser împotriva holerei și a ciumei.

Povestea celor Nouă Oameni Necunoscuți a fost popularizată pentru prima dată în 1927 într-o carte de Talbot Mundy, care timp de douăzeci și cinci de ani a fost membru al forțelor de poliție britanice din India. Cartea sa este pe jumătate ficțiune, pe jumătate cercetare

științifică. Se pare că Cei Nouă foloseau un limbaj sintetic, iar fiecare dintre ei deținea o carte care era rescrisă constant și care conținea o relatare detaliată a unor aspecte științifice.

Se spune că prima dintre aceste cărți a fost dedicată tehnicii propagandei și războiului psihologic. „Cea mai periculoasă dintre toate științele", a scris Mundy, „este cea de a modela opinia maselor, deoarece ar permite oricui să guverneze întreaga lume".

Trebuie ținut minte că Semantica generală a lui Korjybski nu a apărut decât în 1937 și că abia după ce Occidentul a avut experiența ultimului război mondial au putut fi formulate tehnicile psihologiei limbajului, adică ale propagandei. Primul colegiu american de semantică a apărut abia în 1950. În Franța, aproape singura carte cât de cât bine cunoscută este Le Viol des Foules (Ruptul maselor) de Serge Tchocotine, care a avut o influență considerabilă în cercurile intelectuale-politice, deși tratează subiectul doar superficial.

A doua carte era despre fiziologie. A explicat, printre altele, cum este posibil să ucizi un om atingându-l, moartea fiind cauzată de o inversare a impulsului nervos. Se spune că Judo este rezultatul unor „scurgeri" din această carte.

Al treilea volum a fost un studiu despre microbiologie și s-a ocupat în special de coloizii protectori.

Al patrulea se ocupa de transmutarea metalelor. Există o legendă conform căreia, în perioadele de secetă, templele și organizațiile religioase de ajutorare primeau cantități mari de aur fin dintr-o sursă secretă.

Al cincilea volum conține un studiu al tuturor mijloacelor de comunicare, terestre și extraterestre.

Al șaselea expune secretele gravitației.

Al șaptelea conține cea mai exhaustivă cosmogonie cunoscută umanității.

Al optulea se ocupă de lumină.

Al nouălea volum, despre sociologie, oferă regulile evoluției societăților și mijloacele de prezicere a declinului lor.

Legat de Cei Nouă Oameni Necunoscuți este misterul apelor Gangei. Mulțimi de pelerini, care suferă de cele mai îngrozitoare boli, se scaldă în ele fără a-i dăuna pe cei sănătoși. Apele sacre purifică totul. Proprietățile lor ciudate au fost atribuite faptului că conțin bacteriofagi. Dar de ce nu s-ar forma aceștia în Bramaputra, Amazon sau Sena? Jacolliot, în cartea sa, avansează teoria sterilizării prin radiații, cu o sută de ani înainte ca așa ceva să fie considerat posibil. Aceste radiații, spune el, provin probabil dintr-un templu secret scobit în albia Gangelui.

Evitând orice formă de agitație religioasă, socială sau politică, ascunse în mod deliberat și perfect de ochii publicului, Cei Nouă erau întruparea omului de știință ideal, senin și distant, dar conștient de obligațiile sale morale. Având puterea de a modela destinul rasei umane, dar abținându-se de la exercitarea ei, această societate secretă este cel mai fin tribut imaginabil adus libertății de cea mai înaltă formă. Privind în jos din turnul de veghe al gloriei lor ascunse, acești Nouă Oameni Necunoscuți priveau civilizațiile cum se năștea, se distrugeau și renaștea, toleranți mai degrabă decât indiferenți și gata să vină în ajutor - dar respectând întotdeauna regula tăcerii care este semnul măreției umane.

Mit sau realitate? Un mit magnific, în orice caz, și unul care a izvorât din adâncurile timpului - un vestitor, poate, al viitorului?

III. *Din nou realism fantastic — Tehnici trecute — Considerații suplimentare asupra necesității secretului — Facem o călătorie prin timp — Continuitatea spiritului — Inginerul și magicianul încă o dată — Trecut și viitor — Prezentul este în urmă în ambele direcții — Aurul din cărțile vechi — O nouă viziune asupra lumii antice*

Nu suntem nici materialiști, nici spiritualiști: aceste distincții nu mai au nicio semnificație pentru noi. Pur și simplu, căutăm realitatea evitând reflexul condiționat al omului modern (după părerea noastră, în urmă) care se îndepărtează de îndată ce această realitate capătă un aer fantastic. Ne-am transformat din nou în barbari pentru a învinge acest reflex, exact așa cum au făcut pictorii pentru a smulge ecranul de convenții ridicat între viziunea lor și lucrurile așa cum sunt. Ca și ei, am optat și noi pentru metode care pot părea elementare, barbare, uneori chiar copilărești. Ne poziționăm față de elementele și metodele cunoașterii, precum cea a lui Cézanne în fața mărului său sau a lui van Gogh în câmpul său de porumb. Refuzăm să excludem orice fapte sau aspecte ale realității pe motiv că nu sunt „respectabile" sau că depășesc frontierele fixate de teoriile actuale.

Gauguin nu a ezitat să picteze un cal roșu, nici Manet să introducă o femeie goală printre invitații din Dejeuner sur l'herbe (Prânzul pe iarbă); nici Max Ernst, Picabia și Dali nu exclud din pânzele lor figuri izvorâte din vise și din lumea care trăiește în adâncurile scufundate ale minții noastre. Metoda noastră se va lovi de batjocură, revoltă și sarcasm: nu vom fi spânzurați în Academie. Ceea ce este acceptat acum de la pictori, poeți, cineaști și decoratori nu este încă acceptabil în domeniul nostru. Știința, psihologia și sociologia sunt asaltate de tabuuri. Ideile despre sacrosanctitate nu sunt imediat eliminate, ci revin imediat, sub diverse deghizări. Dar, să fim sinceri, știința nu este o vacă sacră: poate fi foarte bine îndemnată să elibereze drumul.

Să recapitulăm acum. În această parte a lucrării noastre, intitulată Viitor perfect, raționamentul nostru a fost în următoarele direcții:

Este posibil ca ceea ce numim ezoterism, piatra de temelie a societăților secrete și a religiilor, să fie o rămășiță, pe care o considerăm foarte greu de înțeles, dintr-o ramură foarte veche a cunoașterii, de natură tehnică, referitoare atât la minte, cât și la materie. Această idee va fi dezvoltată mai târziu.

Așa-numitele „secrete" pot să nu fie fabule, legende sau jocuri, ci sisteme tehnice precise - chei pentru a deschide și a dezvălui forțele conținute în om și în lucruri.

Știința nu este o tehnică. Contrar a ceea ce s-ar putea presupune, tehnica în multe cazuri nu vine după știință, ci o precede. Tehnica înseamnă a face. Știința arată că nu se poate face nimic.

Atunci barierele imposibilităților încep să se prăbușească. Nu ne prefacem, desigur, că știința este inutilă. Cititorul va vedea cât de mult prețuim știința și cu ce uimire și admirație o observăm cum trece printr-o transformare. Pur și simplu credem că în trecutul îndepărtat tehnicile ar fi putut foarte bine să o fi precedat.

Este posibil ca tehnicile folosite cu mult timp în urmă să-i fi înzestrat pe oameni cu puteri prea teribile pentru a fi divulgate.

Ar putea exista două motive pentru secretizare:

(a) Prudență. „Cine știe își ține gura.” Atenție ca nu cumva cheile să cadă în mâini rele.

(b) Faptul că deținerea și capacitatea de a manevra tehnici și abilități de acest tip necesită un grad de acuitate intelectuală peste cel obișnuit și exercitarea inteligenței și a stăpânirii limbajului pe un plan diferit, astfel încât nu poate exista nicio comunicare la nivelul uman obișnuit. Astfel, secretul rezultă din natura lucrului ținut secret și nu este neapărat impus de cei care știu.

O stare de lucruri similară există și în lumea noastră modernă. Dezvoltarea rapidă a tehnicilor în lumea științei face ca secretul să fie nu doar de dorit, ci și esențial. Pericolele mari necesită o mare discreție. Pe măsură ce cunoașterea avansează, cu atât este înconjurată mai mult de secret. Oamenii de știință și tehnicienii se formează în bresle.

Limbajul cunoașterii și al puterii este de neînțeles pentru lumea exterioară. Cercetarea fizico-matematică presupune un alt tip al structurii mentale. La cel mai înalt nivel, cei care, după cum spunea Einstein, au „puterea de a lua decizii de anvergură asupra binelui și răului”, constituie o „criptocrație” reală (sau autocrație secretă).

Viziunea pe care o avem asupra cunoștințelor posedate de antici nu datorează nimic teoriilor „spiritualiste”. Modul nostru de a privi prezentul și viitorul imediat permite posibilitatea magiei în sfere în care se presupune că există o explicație raționalistă pentru orice. Tot ce căutăm este o iluminare de un fel care ne-ar permite să vedem întreaga aventură umană în contextul eternității și suntem gata să folosim orice mijloace care ne vor ajuta să atingem acest scop.

Practic, în această parte a cărții, ca și în alte părți, tema noastră este următoarea:

Omul are, fără îndoială, posibilitatea de a-și stabili relația cu Universul în ansamblu. Vă veți aminti paradoxul din povestea lui Langevin despre călătorul spre stele. Andromeda se află la trei milioane de ani-lumină de Pământ. Dar un călător care se deplasează cu o viteză apropiată de cea a luminii ar fi doar cu câțiva ani mai în vârstă la sosire. Conform teoriei unitare a lui Jean Charon, de exemplu, nu este de neconceput ca în timpul acestei călătorii nici Pământul să nu fi îmbătrânit. Astfel, omul ar părea a fi în contact cu întreaga creație, spațiul și timpul nefiind în realitate ceea ce par. Pe de altă parte, cercetarea fizico-matematică, în stadiul în care a lăsat-o Einstein, este o încercare din partea inteligenței umane de a descoperi legea care guvernează întregul ansamblu de forțe care pătrund în Univers (gravitația, electromagnetismul, lumina și energia nucleară).

O încercare, adică, de a realiza o viziune unitară, un efort al minții de a atinge un punct în care continuitatea lucrurilor va deveni evidentă. Și de ce ar simți mintea această dorință, dacă nu ar avea presimțirea că un astfel de punct există și că este capabilă să ajungă la această poziție? „Nu m-ați căuta dacă nu m-ați fi găsit deja.”

Pe un alt plan, dar în aceeași ordine de idei, ceea ce căutăm este o viziune globală care să dezvăluie continuitatea tuturor progreselor realizate în sfera inteligenței umane și a cunoașterii umane. Aceasta explică de ce vom trece în succesiune rapidă de la magie la progresul tehnicii, de la rozicrucieni la Princeton, de la civilizația mayașă la următoarea

mutație a omului, de la Sigiliul lui Solomon la tabelul periodic al elementelor, de la civilizații care au dispărut la altele încă nenăscute, de la Fulcanelli la Oppenheimer, de la vrăjitorie la creierul electronic etc. . . Vom călători atât de repede încât spațiul și timpul vor izbucni din cochiliile lor și vom zări o licărire a continuității permanente.

Există călătorii în vis și călătorii reale. Am ales realitatea. În acest sens, această carte nu este ficțiune. Am construit aparate - sub forma unor corespondențe demonstrabile, comparații valide și analogii incontestabile. Aparate care funcționează, rachete care explodează. Și au fost momente când ni s-a părut că mințile noastre au ajuns la punctul din care este posibil să supraveghem întreaga activitate umană. Civilizațiile și vârfurile înalte ale cunoașterii și organizării umane sunt ca stâncile din ocean. Le putem zări doar atunci când apa le lovește; Tot ce vedem este valul care se sparge și stropii zburători. Dar ceea ce căutăm este locul de unde va fi posibil să contemplăm întregul ocean vast în calmul și puternica sa continuitate și unitate armonioasă.

Trebuie să ne întoarcem acum la reflecțiile noastre despre tehnici, știință și magie. Acestea ne vor ajuta să ne clarificăm ideile despre societățile secrete (sau mai degrabă „conspirațiile deschise") și vor pregăti calea pentru studii viitoare, unul despre Alchimie și celălalt despre Civilizațiile Dispărute.

Când un tânăr inginer intră în industrie, distinge rapid două lumi separate. Pe de o parte, laboratorul, cu legile sale bine definite care guvernează experimentele care pot fi repetate și imaginea pe care o prezintă despre o lume inteligibilă. Pe de altă parte, există Universul „real" unde legile nu se aplică întotdeauna și unde evenimentele nu pot fi întotdeauna prevăzute sau se întâmplă lucruri imposibile. Dacă este puternic la minte, reacția inginerului nostru este una de furie și pasiune, împreună cu dorința de a „viola această materie nenorocită". Cei care adoptă această atitudine au de obicei vieți tragice.

Gândiți-vă la Edison, Tesla, Armstrong. Un demon îi conduce. Werner Von Braun își testează rachetele asupra Londrei și masacrează mii de oameni, doar pentru a fi arestat în cele din urmă de Gestapo pentru că proclamase: „La urma urmei, nu-mi pasă deloc dacă Germania câștigă războiul; ceea ce vreau este să cuceresc Luna!"

S-a spus că adevărata tragedie de astăzi este politica. Aceasta este o viziune demodată. Adevărata tragedie este laboratorul. Acestor „magici" le datorăm progresul tehnic. Tehnica, în opinia noastră, nu are nicio legătură cu aplicarea practică a științei. Dimpotrivă, se îndreaptă împotriva științei. Eminentul matematician și astronom Simon Newcomb a demonstrat că o mașină mai grea decât aerul nu ar putea niciodată zbura. Doi reparatori de biciclete i-au dovedit că se înșeală. Rutherford și Millikan au arătat că nu ar fi niciodată posibil să se utilizeze rezervele de energie din nucleul unui atom. Răspunsul a fost bomba de la Hiroshima. Știința ne învață că o masă de aer omogen nu poate fi separată în aer cald și aer rece. „Hilsch a arătat că tot ce este necesar este să se împingă această masă de aer printr-un tub special construit.

Știința ridică bariere ale imposibilităților. Inginerul, asemenea magicianului sub ochii exploratorului cartezian, trece prin aceste bariere prin intermediul a ceea ce fizicienii numesc „efectul de tunel". El este atras de o atracție magică. El vrea să vadă în spatele zidului - să meargă pe Marte, să captureze tunetul, să fabrice aur. Nu caută nici câștig, nici glorie; scopul său este să prindă Universul și să-i expună misterele. În sensul jungian, el este un arhetip.

Datorită miracolelor pe care încearcă să le înfăptuiască, a fatalității care planează asupra lui și a sfârșitului dureros care îl așteaptă atât de des, el este fiul eroilor din Sage și din Tragedia Greacă."

Asemenea magicianului, el cultivă secretul și respectă acea lege a similarității pe care Frazer a descoperit-o în studiul său despre magie în Creanga de Aur. La început, invenția este o imitație a fenomenelor naturale. Mașina de zbor seamănă cu o pasăre, automatul este ca un om. Și totuși, asemănarea cu obiectul, creatura sau fenomenul ale cărui puteri este conceput să le captureze este aproape întotdeauna inutilă și chiar dăunătoare funcționării cu succes a aparatului inventatorului. Cu toate acestea, din nou, la fel ca magicianul, inventatorul derivă din asemănare un sentiment de putere și plăcere, care acționează ca un stimulent.

Este posibil, în multe cazuri, să se retragă tranziția de la imitația magică la tehnologia științifică. Iată un exemplu:

O metodă antică de călire a oțelului practicată în Orientul Apropiat era înfigerea unei lame încinse în corpul unui prizonier. Acesta este un act tipic de magie: scopul fiind transferul calităților războinice ale adversarului pe sabie. Această practică era cunoscută cruciaților din Occident, care observaseră că oțelul de Damasc era de fapt mai dur decât oțelul european. Ca experiment, oțelul a fost scufundat în apă în care fuseseră scufundate piei de animale. Același rezultat a fost obținut. În secolul al XIX-lea s-a descoperit că aceste rezultate se datorau prezenței azotului organic. În secolul al XX-lea, când problema lichefierii gazelor a fost rezolvată, metoda a fost perfecționată prin scufundarea oțelului în azot lichid la temperatură scăzută. În această formă, nitrarea a fost adoptată în tehnologia noastră.

O altă legătură între magie și tehnologie poate fi găsită în „farmecele" pe care vechii alchimiști obișnuiau să le rostească în timp ce își desfășurau activitatea. Aceasta era probabil o metodă de măsurare a timpului în întunericul laboratorului. Fotografii recită adesea incantații regulate în timp ce își developau filmul, iar noi am auzit una dintre acestea fiind recitată în vârful Jungfrau în timp ce un film care fusese expus la raze cosmice era developat.

În cele din urmă, există încă o legătură, chiar mai strânsă și foarte izbitoare, între magie și tehnologie, și anume modul în care invențiile tind să apară simultan. Majoritatea țărilor țin o evidență a zilei și chiar a orei în care se solicită un brevet; și s-a observat adesea că inventatori care lucrează departe unul de celălalt și care nici măcar nu știu de existența celuilalt au solicitat același brevet exact în același timp.

Acest fenomen poate fi cu greu explicat printr-o idee vagă că „invențiile sunt în aer" sau că „invențiile apar imediat ce sunt necesare". Dacă acesta este un exemplu de percepție extrasenzorială, de comunicare între minți angajate în aceeași cercetare, fenomenul necesită un studiu statistic serios. O astfel de anchetă ar ajuta probabil la explicarea unui alt fapt, și anume că tehnici magice identice se găsesc în majoritatea civilizațiilor antice din multe părți diferite ale lumii.

Trăim cu impresia că invențiile tehnice sunt un fenomen specific temporar. Acest lucru se datorează faptului că nu ne facem niciodată osteneala să mergem să consultăm documente antice. Nu există niciun centru de cercetare științifică care să lucreze asupra trecutului. Cărțile vechi sunt citite, dacă sunt citite, doar de foarte puțini cercetători ale căror interese sunt în principal literare sau istorice. Prin urmare, aceștia acordă puțină atenție

oricărui lucru de natură științifică sau tehnică. Se datorează această lipsă de interes pentru trecut faptului că suntem prea ocupați cu pregătirea pentru viitor? Nu sunt atât de sigur. Intelectualii francezi par a fi ținuți în urmă de standardele secolului al XIX-lea. Scriitorii avangardiști nu sunt interesați de știință, iar atenția, în general, este încă concentrată asupra unei sociologii aparținând erei motorului cu aburi și a unui umanism revoluționar la fel de demodată ca muscheta. Măsura în care Franța încă trăiește în anii 1880 este incredibilă. Este industria ei mai avansată?

În 1955, prima conferință atomică mondială a avut loc la Geneva. René Alleau s-a trezit responsabil pentru distribuirea în Franța a documentelor referitoare la utilizările pașnice ale energiei atomice.

Cele șaisprezece volume care conțineau rezultatele experimentale obținute de oamenii de știință din fiecare țară au fost cele mai importante publicații din istoria științei și tehnologiei. Cinci mii de industrii cu un potențial interes pe termen lung sau scurt pentru energia nucleară au primit o scrisoare care anunța această publicare. Doar douăzeci și cinci de firme au răspuns.

Fără îndoială, va fi necesar să așteptăm până când generațiile mai tinere vor ajunge în poziții de responsabilitate înainte ca Franța să-și recapete vigilența și flexibilitatea mentală. Pentru aceste generații este scrisă această carte. Cei care sunt cu adevărat interesați de viitor ar trebui să fie interesați și de trecut și la fel de pregătiți să caute ceea ce caută în ambele direcții - atât înapoi, cât și înainte.

Nu știm nimic, sau aproape nimic, despre trecut. Există comori necunoscute care încă dorm în biblioteci. Noi, cei care pretindem că „iubim umanitatea", preferăm să ne gândim la progresul cunoașterii ca fiind discontinuu cu sute de mii de ani de ignoranță, pentru a-l pune în contrast cu câteva secole de înțelepciune. Ideea că a venit brusc un „secol al iluminării" - o idee care a fost acceptată cu cea mai derutantă naivitate - a avut efectul de a arunca în obscuritate toate celelalte perioade din istoria noastră. Dacă cărțile vechi ar putea fi studiate prin ochi proaspeți, totul s-ar schimba. Am fi uimiți de bogăția pe care o conțin. Și totuși, ar trebui să ne reamintim, așa cum a remarcat contemporanul lui Newton, Francis Atterbury, că „s-au pierdut mai multe cărți vechi decât s-au păstrat".

A întreprinde un studiu de acest fel, prin ochi proaspeți, a fost scopul prietenului nostru Rene Alleau, care este atât istoric, cât și tehnician. El a schițat o metodă și a obținut unele rezultate. Până în prezent, nu pare să fi fost încurajat în niciun fel să urmeze această sarcină, care este mai mult decât ar putea face față un singur om. În decembrie 1955, la cererea mea, a ținut o prelegere la o reuniune a inginerilor de automobile, sub președinția lui Jean-Henri Laboirdette, a cărei esență era următoarea:

„Ce a mai rămas din miile de manuscrise din biblioteca din Alexandria fondată de Ptolemeu Soter și toate acele documente despre știința anticilor, care nu vor putea fi niciodată înlocuite? Unde este cenușa celor 200.000 de volume din biblioteca din Pergam? Ce s-a întâmplat cu colecțiile lui Pisistratus din Atena, sau cu biblioteca Templului din Ierusalim, sau cu cea din sanctuarul lui Phtah din Memphis? Ce comori se aflau în miile de cărți care, în 213 î.Hr., au fost arse de împăratul Chou-Hoang-Ti din motive pur politice? Drept urmare, situația de astăzi cu privire la toate aceste cărți antice este ca și cum am privi un templu enorm din care doar câteva pietre mai există. Dar dacă examinăm cu atenție aceste fragmente și aceste

inscripții, vom descoperi că acestea conțin adevăruri mult prea profunde pentru a fi atribuite doar...” intuiția anticilor.

„În primul rând, contrar a ceea ce este în general acceptat, metodele raționalismului nu au fost inventate de Descartes. Aruncați o privire la texte: „Cel care caută adevărul”, scria Descartes, „trebuie, pe cât posibil, să se îndoiască de orice”. Această zicală este bine cunoscută și sună foarte nouă. Dacă, însă, ne uităm la a doua carte a Metafizicii lui Aristotel, găsim următoarele: „Cel care caută să dobândească cunoștințe trebuie mai întâi să știe să se îndoiască, căci îndoiala intelectuală ajută la stabilirea adevărului”. Mai mult, este clar că Descartes a împrumutat nu numai această observație izbitoare de la Aristotel, ci aproape toate regulile celebre de îndrumare intelectuală care stau la baza metodei experimentale. Acest lucru dovedește, în orice caz, că Descartes îl citise pe Aristotel, lucru pe care mulți dintre cartezienii noștri moderni nu l-au făcut niciodată. Aceștia din urmă ar putea fi, de asemenea, conștienți de faptul că cineva a scris: „Dacă greșesc, concluzionez că exist; căci cel care nu există nu poate greși, astfel încât faptul că am greșit este o dovadă că exist”. Din păcate, acest lucru nu a fost spus de Descartes, ci de Sfântul Augustin.

„În ceea ce privește scepticismul pe care ar trebui să-l simtă orice observator, este imposibil să mergem mai departe de Democrit, care a refuzat să admită validitatea oricărui experiment la care nu a fost prezent personal și asupra rezultatelor căruia nu și-a pus sigiliul personal ca garanție a autenticității sale. Acest lucru mi se pare foarte departe de naivitatea cu care li se reproșează adesea anticilor. Desigur, veți spune, filosofii antichității aveau un geniu pentru cunoașterea pură și erudiție, dar, la urma urmei, ce știau ei cu adevărat despre știință?

Contrar, din nou, a ceea ce spun manualele moderne, nu Democrit, Leucip sau Epicur au fost cei care au inițiat și formulat primii teorii atomice. Sextus Empiricus ne informează că Democrit însuși le învățase din tradiție, în special de la Moschus fenicianul care, se pare (un punct important de remarcat) declarase că atomul era divizibil.”

„Se va vedea, așadar, că teoria anterioară era și mai corectă decât opiniile lui Democrit și ale atomiștilor greci privind indivizibilitatea atomilor. În acest caz particular, pare clar că a fost vorba de o oarecare confuzie apărută din cauza unei interpretări greșite a unor teorii de origine foarte veche, mai degrabă decât a unor descoperiri noi și originale.”

„Din nou, în sfera cosmologiei, este uimitor să reflectăm că, deși nu existau telescoape în acele vremuri, se întâmpla adesea ca cele mai vechi observații astronomice să fie cele mai precise. De exemplu, în ceea ce privește Calea Lactee, Thales și Anaximene credeau că aceasta este alcătuită din stele, fiecare dintre acestea fiind o lume care conține un soare și planete, aceste lumi fiind situate în imensitatea spațiului. Este clar că Lucrețiu era familiarizat cu teoria uniformității vitezei corpurilor care cad în vid și a unui spațiu infinit umplut cu o infinitate de lumi. Pitagora, înainte de Newton, formulase legea forței de atracție care variază invers proporțional cu pătratul distanței dintre obiecte. Plutarh, în încercarea de a explica gravitația, a atribuit-o unei atracții reciproce între toate corpurile, explicând astfel faptul că Pământul face ca toate corpurile terestre să graviteze spre el, așa cum Soarele și Luna atrag în centrul lor tot ce le aparține și, prin forța lor de atracție, reține fiecare corp în propria sa sferă particulară.”

Galileo și Newton și-au recunoscut deschis datoria față de știința antică. Copernic, de asemenea, în prefața la lucrările sale adresate Papei Paul al III-lea, a afirmat explicit că lectura autorilor antici i-a dat ideea mișcării Pământului. Mai mult, recunoașterea acestor

împrumuturi nu scade în niciun fel din gloria lui Copernic, Newton sau Galileo, care au aparținut cu toții acelei specii de ființe superioare a căror dezinteresare și generozitate nu au nimic în comun cu autosuficiența și cultul originalității cu orice preț al autorului modern. O atitudine mai umilă și mai profund autentică este exemplificată în povestea modistei Mariei Antoaneta care exclamă, în timp ce își aranja cu dibăcie o pălărie veche: „Nu există nimic nou decât ceea ce a fost uitat".

„Istoria invențiilor, la fel ca cea a științelor, este suficientă pentru a dovedi adevărul acestei remarci strălucitoare. «Soarta majorității descoperirilor», scria Fournier, «este determinată de acel «moment trecător» pe care anticii îl considerau la fel de inaccesibil ca o zeiță odată ce i s-a permis să scape. Dacă ideea care pornește un șir de gânduri, cuvântul care duce la soluția unei probleme sau faptul semnificativ nu sunt surprinse pe loc, o invenție s-ar fi putut pierde pentru totdeauna sau, în orice caz, amânată timp de mai multe generații. Singura modalitate de a-i asigura revenirea triumfătoare este șansa ca o idee nouă să o salveze pe cea veche de la uitare sau de la un plagiat norocos perpetuat de un inventator de mâna a doua; când vine vorba de invenții, vai de primul venit, iar glorie și profit de cel care vine după el." Reflecții de acest gen justifică titlul conferinței mele.

„Căci, în opinia mea, ar trebui să fie posibil într-o mare măsură să se înlocuiască șansa cu determinism, iar pericolele perioadelor sporadice de invenție cu garanțiile oferite de un vast sistem de documentație istorică bazat pe experimente atent controlate. În acest scop, propun să înființez o organizație, nu în scopul stabilirii priorității brevetelor (care, în orice caz, au încetat în secolul al XVIII-lea), ci pentru a oferi un serviciu tehnologic care va studia pur și simplu procesele antice și se va strădui să le adapteze, dacă este posibil, la cerințele industriei moderne.

Dacă o astfel de organizație ar fi existat înainte, ar fi putut, de exemplu, să atragă atenția asupra unei cărți mici, de care nu s-a ținut cont când a fost publicată în 1618, intitulată Histoire naturelle de la fontaine qui brule près de Grenoble (Adevărata poveste a fântânii aprinse de lângă Grenoble). Autorul ei a fost un doctor din Tournon, pe nume Jean Tardin. Dacă cineva s-ar fi străduit să studieze acest document, gazul ar fi putut fi folosit pentru iluminat la începutul secolului al XVII-lea. Căci Jean Tardin nu numai că a studiat gazometrul natural din fântână; El a reprodus în laboratorul său același fenomen pe care îl observase în natură. A pus cărbune într-un tub etanș, l-a supus unei temperaturi ridicate și a produs în acest fel flăcările a căror origine o căuta. El a explicat clar că baza acestui foc era bitumul, care putea fi descompus într-un gaz ce emana o „exhalație inflamabilă". După cum s-a dovedit, abia în jurul anului 1797, francezul Lebon, înaintea englezului Winsor, și-a brevetat „termolampa". Și astfel, din cauza eșecului de a reexamina documentele antice, o descoperire care ar fi putut avea repercusiuni industriale și comerciale considerabile au fost uitate și, prin urmare, din toate punctele de vedere practice, pierdute.

„În același mod, cu aproape o sută de ani înainte de primele semnale optice descoperite de Claude Chappe în 1793, o scrisoare de la Fenelon către Jean Sobieski, secretarul regelui Poloniei, datată 26 noiembrie 1695, menționează experimente efectuate recent, nu numai în telegrafia optică, ci și în telefonie prin intermediul unui difuzor.

„În 1636, un autor necunoscut, Schwenter, în lucrarea sa Delassements physiomathematiques, investiga deja principiul telegrafului electric și posibilitatea ca «două

persoane să poată comunica una cu cealaltă prin intermediul unui ac magnetic». Ei bine, experimentele lui Oersted în acest domeniu datează chiar din 1819. Și aici a existat un interval de aproape două secole în care descoperirea originală a fost uitată.

„Permiteți-mi să reamintesc pe scurt câteva invenții mai puțin cunoscute: clopotul de scufundări este descris în manuscrisul Romanului lui Alexandru din Sala Regală de Tipografii din Berlin: datat 1320. Manuscrisul poemului german Salman und Morolf, scris în 1190 (Biblioteca din Stuttgart) conține desenul unei nave subacvatice; conform inscripției, nava era făcută din piele și navigabilă pe vreme furtunoasă. Într-o zi, fiind înconjurat de galere ostile și în pericol de a fi capturat, inventatorul și-a scufundat nava și a trăit timp de paisprezece zile pe fundul mării, respirând printr-un tub care plutea la suprafață. Într-o lucrare scrisă de Ludwig von Hartenstein, în jurul anului 1510, există un desen al unui echipament de scafandru, cu două deschideri pentru ochi acoperite cu sticlă. În partea de sus se află un tub lung cu un robinet pentru a permite admisia din exterior. În dreapta și în stânga desenului sunt prezentate accesoriile indispensabile pentru coborâre și întoarcere, și anume tălpi de plumb și o scară pliantă.

Iată un alt exemplu de descoperire uitată: un scriitor necunoscut, născut la Montebourg, lângă Coutances, în 1729, a publicat o lucrare intitulată Giphantie, o anagramă a primei părți a numelui autorului, Tiphaigne de le Roche. În ea este descrisă nu doar fotografia alb-negru, ci și fotografia color, după cum urmează: „Imaginea este imprimată instantaneu pe foaia expusă (toile), care este apoi imediat îndepărtată și plasată într-o cameră întunecată. O oră mai târziu, suprafața pregătită s-a uscat și aveți o imagine cu atât mai prețioasă prin faptul că nicio operă de artă nu-i poate imita veridicitatea." Autorul adaugă: „este necesar, în primul rând, să examinăm natura substanței lipicioase care interceptează și reține razele luminoase; în al doilea rând, să depășim dificultatea preparării și utilizării ei; și, în al treilea rând, să studiem acțiunea luminii și a acestei substanțe uscate." Și totuși, abia un secol mai târziu, pe 17 ianuarie 1839, descoperirea lui Daguerre a fost anunțată de Arago Academiei de Științe din Franța. Mai mult, trebuie menționat că proprietățile anumitor corpuri metalice capabile să capteze o imagine au fost descrise într-un tratat de Fabricius, De rebus metallicis, publicat în 1566.

„Un alt exemplu este vaccinarea, descrisă cu mult timp în urmă într-una dintre Vede, Sactaya Grantham. Acest text a fost citat de Moreau de Jouet pe 16 octombrie 1826, în lucrarea sa Memoire sur la variolide (Memoriile despre variolă) prezentată Academiei de Științe: «Colectați lichidul din pustule pe vârful unei lancete și introduceți-l în brat, astfel încât lichidul să se amestece cu sângele: Aceasta va produce febră, dar boala va fi atunci foarte ușoară și nu va exista niciun motiv de alarmă.» Urmează apoi o descriere exactă a tuturor simptomelor.

„Dar anestezicele? Pe această temă ar fi fost posibil să se studieze o lucrare de Denis Papin, scrisă în 1681, intitulată: Le Traite des opérations sans douleur (Tratatul operațiilor fără durere), sau să se repete vechile experimente chinezești cu cânepă indiană, sau din nou să se folosească în acest scop vinul de mandragoră, bine cunoscut în Evul Mediu și complet uitat în secolul al XVII-lea, ale cărui efecte au fost studiate de un anume doctor Auriol din Toulouse, în 1823. Nimeni nu și-a dat vreodată osteneala să verifice rezultatele obținute.

„Și penicilina? Aici putem menționa mai întâi un remediu empiric folosit în Evul Mediu, și anume aplicațiile brânzei Roquefort; dar există și o înregistrare a unui lucru și mai extraordinar. Ernest Duchesne, student la Școala de Sănătate Militară din Lyon, a prezentat pe

17 decembrie 1897 o teză intitulată: *Contribuție la un studiu al influențelor ostile în microorganisme - antagonismul dintre mucegaiuri - și microbi.* Această lucrare descrie experimente care arată acțiunea penicilului glaucum asupra bacteriilor. Totuși, această teză nu a atras atenția. Aș sublinia în special acest exemplu flagrant al unei descoperiri uitate atât de aproape de vremurile noastre, când bacteriologia era într-o stare înfloritoare.

„Exemplele de acest fel sunt nenumărate și fiecare ar putea face obiectul unei întregi prelegeri. Voi lua acum cazul oxigenului, ale cărui efecte au fost studiate în secolul al XV-lea de un alchimist pe nume Eck de Sulsbach, așa cum a subliniat Chevreul în Journal de Savants în octombrie 1849. Mai mult, Teofrast afirmase deja că o flacără este susținută de un corp eteric (un corp aeriforme), o opinie împărtășită de Clement din Alexandria.

„Voi trece peste anticipațiile extraordinare ale lui Roger Bacon, Cyrano de Bergerac și ale altora, deoarece ar fi prea ușor să le atribuim imaginației pure. Prefer să mă limitez la fapte care pot fi verificate. În ceea ce privește automobilul, aș sublinia că la Nürnberg, în secolul al XVII-lea, un anume Johann Hautch a construit trăsuri cu suspensie cu arc. În 1645, un vehicul de acest tip a fost testat în curtea Templului, dar cred că Societatea fondată pentru a exploata această invenție nu a apărut niciodată. Posibil să fi întâmpinat obstacole similare celor întâlnite de prima Societate parizianăde transporturi, datorită, aș vrea să vă reamintesc, inițiativei lui Pascal, care a făcut ca aceasta să fie subvenționată și patronată de unul dintre prietenii săi, ducele de Roannes.

„Chiar și în cazul unor descoperiri și mai importante decât acestea, subestimăm influența datelor furnizate de antici. Cristofor Columb a recunoscut deschis cât de mult le datora vechilor filozofi, poeți și înțelepți. Nu se știe în general că Columb a copiat de două ori refrenul din actul al doilea al tragediei lui Seneca, Medeea, în care autorul vorbește despre o lume destinată să fie descoperită în secolele viitoare. Această copie poate fi examinată în manuscrisul Las profecias din Biblioteca din Sevilla. Columb și-a amintit, de asemenea, observațiile lui Aristotel privind rotunjimea Pământului în tratatul său De Coelo.

„Joubert avea dreptate când a remarcat că «nimic nu-i face pe oameni atât de obraznici și încrezuți ca ignoranța trecutului și disprețul pentru cărțile vechi».” Așa cum a exprimat atât de bine Rivarol: „Fiecare stat este o corabie misterioasă cu ancora în cer”, tot așa s-ar putea spune, vorbind despre timp, că nava viitorului își are ancorele în cerul trecutului. Numai uitarea ne amenință cu cele mai grave naufragii.

„Un exemplu extrem al acestei uitări se observă în povestea, care ar fi incredibilă dacă nu ar fi adevărată, a minelor de aur din California. În iunie 1848, Marshall a descoperit pentru prima dată niște pepite de aur într-un curs de apă lângă care supraveghea construcția unei mori. Se întâmpla ca Fernando Cortez să fi fost deja acolo când căuta niște mexicani despre care se spunea că dețineau comori de o valoare considerabilă. Cortez a dat peste cap districtul, a percheziționat toate colibele, dar nu s-a gândit niciodată să adune nisip, în timp ce timp de trei secole grupuri de misionari spanioli au cutreierat tot solul aurifer, căutându-și Eldorado-ul din ce în ce mai departe. Și totuși, în 1737, cu mai mult de o sută de ani înainte de descoperirea lui Marshall, cititorii Gazette de Hollande ar fi putut afla că minele de aur și argint din Sonora erau exploatabile, deoarece ziarul lor oferea poziția lor exactă. Mai mult, în 1767, o carte era de vânzare la Paris intitulată *Istoria civilă și naturală a Californiei*, în care autorul, Buriell, descria minele de aur și cita mărturiile navigatorilor cu privire la pepite. Nimeni nu a acordat atenție

acestui articol, lucrării sau acestor fapte care, un secol mai târziu, aveau să declanșeze efectiv marea „Goană după aur”. Nici astăzi nu citește înregistrările vechilor exploratori arabi, deși acestea conțin informații valoroase despre mine.

„Această uitare se extinde la tot. Cercetări îndelungate și verificări atente m-au convins că Europa și Franța posedă comori care sunt abia exploatate - și anume, documentele antice din marile noastre biblioteci. Toate tehnicile industriale, însă, ar trebui organizate în trei dimensiuni: experiență, știință și istorie. A elimina sau a neglija aceasta din urmă este un semn de mândrie sau de naivitate. De asemenea, înseamnă a prefera să-ți asumi riscul de a găsi ceea ce nu există încă, decât să încerci rațional să adaptezi ceea ce există la ceea ce dorești să obții. Înainte de a investi sume mari, un industriaș ar trebui să fie în posesia tuturor elementelor tehnologice legate de problema sa. Este evident, însă, că simpla căutare a priorităților în brevete este o modalitate destul de inadecvată de a constata starea de competență tehnică într-o anumită perioadă istorică.” De fapt, industriile sunt mult mai vechi decât știința; prin urmare, ele ar trebui să fie perfect familiarizate cu istoria dezvoltării proceselor tehnice despre care sunt adesea mai puțin bine informați decât cred.

„Anticii, folosind tehnici foarte simple, obțineau rezultate pe care le putem imita, dar pe care adesea le-ar fi greu să le explicăm, în ciuda tuturor resurselor noastre de cunoștințe teoretice. Această simplitate a fost cea mai valoroasă contribuție adusă de știința antică.

„Da, veți spune; dar cum rămâne cu energia nucleară? La aceasta voi răspunde printr-un citat care cred că ar trebui să ne dea serios de gândit. Într-o carte foarte rară, necunoscută chiar și multor specialiști, care a apărut acum mai bine de optzeci de ani sub titlul Les Atlantes, autorul, scriind sub pseudonimul Roisel, a descris rezultatele a cincizeci și șase de ani de cercetare și studiu al științei antice. Descriind cunoștințele științifice cu care le atribuie locuitorilor Atlantidei, Roisel face următoarea afirmație destul de uimitoare dacă luăm în considerare data la care scria: „Consecința acestei activități neîncetate a fost apariția materiei, a acelui alt echilibru a cărui ruptură ar fi, de asemenea, cauza unor fenomene cosmice violente.” „Dacă, dintr-un motiv necunoscut, sistemul nostru solar s-ar dezintegra, atomii săi constituenți, devenind instantaneu activi la obținerea independenței, ar străluci în spațiu cu o lumină inefabilă, care ar anunța de departe distrugerea la scară vastă și speranțele unei lumi noi.” Acest ultim exemplu, cred, este suficient pentru a ne face să ne dăm seama de adevărul profund al remarcii domnișoarei Bertin (citată mai sus): „Nu există nimic nou în afară de ceea ce a fost uitat.”

„Să analizăm acum în ce măsură o cercetare sistematică a trecutului poate aduce beneficii practice industriei. Când am sugerat că ar trebui să ne interesăm cel mai mult de realizările anticilor, nu mă refer doar la erudiție. Tot ce trebuie să facem, atunci când apar documente concrete în industrie, este să examinăm documente științifice și tehnice vechi pentru a afla dacă acestea conțin fie fapte semnificative care au fost trecute cu vederea, fie procese tehnice care au fost uitate, dar care merită totuși studiate și sunt direct relevante pentru cazul de față. Astfel, materialele plastice, despre care ne imaginăm că au fost o invenție recentă, ar fi putut fi descoperite mult mai devreme dacă am fi repetat anumite experimente efectuate de chimistul Berzelius.

„În ceea ce privește metalurgia, aș vrea să vă atrag atenția asupra unui aspect destul de semnificativ. Când am început să studiez anumite procese chimice așa cum erau practicate

de antici, am fost oarecum surprins că nu am putut reproduce în laborator unele experimente metalurgice care păreau a fi descrise foarte clar. Am încercat în zadar să înțeleg motivul eșecului meu, căci urmasem cu atenție instrucțiunile și proporțiile indicate. Apoi, reflectând, mi-am dat seama că totuși făcusem o greșeală. Folosisem un flux (sau un material fuzibil?) chimic pur, în timp ce cele pe care le foloseau anticii erau impure, adică săruri obținute din produse naturale și, prin urmare, capabile să provoace acțiuni catalitice. În cele din urmă, experimentul a dovedit că acesta era cazul. Specialiștii vor înțelege ce perspective importante deschid aceste observații. Economiile de combustibil și energie puteau fi realizate prin adaptarea la metalurgie a anumitor procese cunoscute de antici, aproape toate bazându-se pe acțiunea catalizatorilor. În acest sens, experimentele mele au fost confirmate nu numai de lucrările Dr. Menetrier asupra acțiunii catalitice a oligoelementelor, ci și de cercetările efectuate de germanul Mittasch asupra rolului jucat de cataliza în chimia anticilor. Din diferite surse s-au obținut rezultate similare. Această convergență pare să arate că în tehnologie a venit momentul să se ia în considerare importanța fundamentală a noțiunii de calitate și rolul acesteia în producerea tuturor fenomenelor cantitative observabile.

„Anticii erau la fel de familiarizați cu procesele metalurgice care par să fi fost uitate, de exemplu, imersiunea cuprului în anumite soluții organice. Obțineau în acest fel instrumente extraordinar de dure și penetrante. Nu erau mai puțin pricepuți în topirea acestui metal, chiar și ca oxid („meme a l'état d'oxyde”). Voi cita doar un exemplu. Un prieten de-al meu, specialist în prospectarea minelor, a descoperit, la nord-vest de Agades, în mijlocul Saharei, minereu de cupru cu urme de fuziune, iar drojdia unui creuzet cu puțin metal a rămas încă în el. Nu era o sulfură, ci un oxid; adică un corp a cărui reducere în industria modernă ridică probleme care nu puteau fi rezolvate printr-un simplu foc nomad.

În domeniul aliajelor, unul dintre cele mai importante din industria de astăzi, anticii erau foarte bine informați. Nu numai că știau cum să producă, direct dintr-un complex de minereuri, aliaje cu proprietăți remarcabile — un proces, de altfel, de mare interes pentru industria sovietică la momentul respectiv — dar foloseau și aliaje speciale, cum ar fi electrul, pe care nu am avut niciodată curiozitatea să-l studiem serios, deși cunoaștem formulele pentru fabricarea sa.

„Voi face doar aluzie pe scurt la posibilele evoluții din domeniul medicinei și farmaciei, încă aproape neexplorat și deschis cercetărilor nelimitate. Voi sublinia doar importanța problemei tratamentului arsurilor, o chestiune de urgență tot mai mare, având în vedere frecvența accidentelor de mașină și de avion. Acum este un fapt că în Evul Mediu, devastat cum era de incendii neîncetate, mai mult decât în orice altă perioadă a istoriei, au fost descoperite cele mai bune remedii împotriva arsurilor, deși aceste rețete au fost acum complet uitate. În acest sens, trebuie știut că unele dintre vechile produse farmaceutice nu numai că ameliorau durerea, dar chiar preveneau formarea cicatricilor și ajutau la regenerarea celulelor și țesuturilor lezate.

În ceea ce privește coloranții și lacurile, nu este nevoie să vă reamintim calitatea extrem de ridicată a produselor preparate conform formulelor antice. Culorile admirabile folosite de pictori în Evul Mediu nu s-au pierdut, așa cum se crede în mod obișnuit; cunosc cel puțin un manuscris în Franța care oferă secretul compoziției lor. Nimeni nu s-a gândit vreodată să adapteze sau să verifice aceste formule.” Și totuși, pictorii noștri moderni, dacă ar trăi peste o

sută de ani, nu și-ar recunoaște tablourile, deoarece culorile folosite astăzi nu vor rezista. S-ar părea, de exemplu, că galbenurile lui van Gogh și-au pierdut deja luminozitatea extraordinară și caracteristică.

„În ceea ce privește minele, voi menționa doar legătura strânsă dintre cercetarea medicală și prospectarea minelor. Utilizarea plantelor în scopuri terapeutice, pe care o numim fitoterapie, era bine cunoscută de antici și este, de fapt, legată de o nouă știință - biogeochimia. Scopul acestei discipline este de a dezvălui anomalii pozitive în ceea ce privește urmele de metale găsite în plante, care indică prezența zăcămintelor minerale. În acest fel, este posibil să se descopere afinități specifice la anumite plante pentru anumite metale, iar aceste date pot fi utilizate pentru prospectare, precum și în scopuri terapeutice. Acesta este încă un exemplu tipic al unui fapt care, în opinia mea, este cel mai important din istoria tehnicilor - și anume, convergența diferitelor discipline științifice, ceea ce implică necesitatea unor sinteze constante.

„Printre alte domenii de cercetare cu rezultate practice în industrie, aș menționa cel al îngrășămintelor - un domeniu vast în care chimiștii dintr-o epocă mai veche au obținut rezultate, care sunt în cea mai mare parte necunoscute. Mă gândesc mai ales la ceea ce ei numeau „esența fecundității", un produs compus din anumite săruri amestecate cu gunoi de grajd digerat sau distilat.

„Fabricarea sticlei în lumea antică este o altă chestiune despre care încă știm foarte puțin. Romanii foloseau pardoseli din sticlă, de exemplu, și nu există nicio îndoială că un studiu al proceselor utilizate de vechii sticlari ar putea fi de mare ajutor în rezolvarea anumitor probleme ultramoderne, cum ar fi diseminarea solurilor rare și a paladiului în sticlă, ceea ce ar face posibilă obținerea de tuburi fluorescente cu lumină neagră.

„În ceea ce privește industria textilă, în ciuda triumfului materialelor plastice, sau mai degrabă datorită acestuia, cea mai bună politică ar fi concentrarea pe producția, pentru comerțul de lux, de țesături de foarte înaltă calitate, care ar putea fi vopsite după moda anticilor; sau altfel s-ar putea depune un efort pentru a fabrica acel material ciudat numit Pilema. Acesta consta din țesături de lână sau bumbac tratate cu anumiți acizi și nu era doar ignifug, ci nici nu putea fi tăiat sau perforat de oțel. Procesul era cunoscut de galii care foloseau materialul pentru platoșe.

Și industria mobilei, datorită prețului ridicat al plăcilor din plastic, ar putea rezolva această problemă în mod avantajos prin adaptarea anumitor procese antice, de exemplu, înmuierea lemnului într-o soluție care îi creștea considerabil rezistența la diverși agenți fizici și chimici. Și antreprenorii ar face bine să studieze cimenturile speciale ale căror ingrediente sunt descrise în tratate datând din secolele al XV-lea și al XVI-lea: în multe privințe, acestea sunt mult superioare cimenturilor noastre moderne."

„Industriașii sovietici au folosit recent, în comerțul cu tacâmuri, ceramică mai dură decât metalul. Acest proces de călire ar putea fi studiat și în lumina vechilor metode de călire a oțelului."

„În cele din urmă, deși nu doresc să insist prea mult asupra acestui aspect, aș sugera că, dacă cercetarea în fizică ar putea fi îndreptată către studiul problemelor energiei magnetice terestre, acest lucru ar putea avea consecințe de cea mai mare anvergură. Există câteva texte foarte vechi care tratează acest subiect, care nu au fost niciodată examinate sau verificate serios, în ciuda interesului lor incontestabil.

„Indiferent dacă ne preocupă în principal experiența trecută sau posibilitățile viitoare, cred că, dintr-un punct de vedere profund realist, ar fi mai bine să ignorăm prezentul. O astfel de afirmație poate părea paradoxală, dar o clipă de reflecție va clarifica faptul că prezentul nu este altceva decât un punct de contact între liniile trecutului și viitorului. Bazându-ne ferm pe experiența strămoșilor noștri, ar trebui să privim înainte, mai degrabă decât la picioarele noastre, și să nu acordăm o importanță excesivă acelui scurt interval de dezechilibru în care trecem prin spațiu și timp." „Faptul că ne mișcăm dovedește acest lucru și trebuie să ne bazăm pe luciditatea viziunii noastre pentru a menține echilibrul în orice moment între ceea ce a fost și ceea ce va fi."

IV. *Ascunderea cunoașterii și a puterii - Sensul războiului revoluționar - Tehnologia readuce breslele - O întoarcere la epoca adepților - Predicția unui scriitor de ficțiune, „Centrala puterii" - De la monarhie la criptocrație - Societatea secretă ca guvern al viitorului - Inteligența însăși, o societate secretă - O bătaie la ușă*

Într-un articol foarte ciudat, dar care cred că reflectă opiniile multor intelectuali francezi, Jean-Paul Sartre a refuzat pur și simplu să admită dreptul bombei cu hidrogen la existență. Existența, conform teoriei acestui filosof, precede esența. Dar iată un fenomen a cărui esență nu o aprobă: prin urmare, îi neagă existența. O contradicție singulară! „Bomba cu hidrogen", a scris Sartre, „este împotriva istoriei".

Cum poate un fapt de civilizație să fie „împotriva istoriei"? Ce este istoria?

Pentru Sartre, mișcarea este cea care trebuie în mod necesar să aducă masele la putere. Ce este bomba cu hidrogen? O rezervă de putere la care au acces doar câțiva. O societate foarte restrânsă de oameni de știință, tehnicieni și politicieni poate decide destinul umanității. Prin urmare, pentru ca istoria să poată însemna ceea ce am spus că înseamnă, haideți să abolim bomba cu hidrogen... Iată un exemplu al apostolului progresismului social care cere oprirea progresului. O sociologie cu rădăcinile în secolul al XIX-lea care cere să ne întoarcem la epoca în care s-a născut. Să nu existe nicio neînțelegere. Pentru noi nu este vorba nici de a aproba fabricarea armelor de distrugere, nici de a denunța setea de dreptate care inspiră tot ceea ce este mai pur în societățile umane; este vorba de a privi lucrurile dintr-un unghi diferit.

1. Este adevărat că existența „armei supreme" este un pericol îngrozitor pentru umanitate. Dar cu cât sunt mai puțini cei care controlează astfel de arme, cu atât este mai puțin probabil ca acestea să fie folosite. Societatea umană din lumea modernă supraviețuiește doar pentru că deciziile sunt luate de un număr foarte mic de oameni.

2. Nu se poate face nimic cu aceste arme „ultime" decât să le dezvolte în continuare. În domeniul cercetării operaționale de avangardă, frontierele dintre bine și rău se micșorează continuu. Fiecare descoperire la nivelul structurilor de bază este în același timp pozitivă și negativă. Mai mult, pe măsură ce tehnicile progresează, acestea nu devin mai complicate: dimpotrivă, devin mai simple, trecând la un plan în care sunt implicate elementele. Numărul de operațiuni scade și este necesar mai puțin echipament. În cele din urmă, oamenii vor ține cheia forțelor universale în căușul

palmei. Un copil va putea să o facă și să o manevreze. Cu cât simplificarea devine sinonimă cu puterea, cu atât va deveni mai necesar să se ascundă ceea ce se întâmplă în spatele unor bariere mai înalte pentru a păstra continuitatea vieții.

3. Această ocultare, în plus, se întâmplă automat, pe măsură ce adevărata putere trece la oamenii de știință și la savanți. Aceștia din urmă au propriul lor limbaj și propriile lor moduri de gândire. Aceasta nu este o barieră artificială. Limbajul lor este diferit deoarece gândirea lor este la un nivel diferit. Oamenii de știință i-au convins pe bogați că ar fi mai bine, iar pe clasele conducătoare că ar deveni mai puternice dacă le-ar cere ajutorul. Și și-au câștigat rapid o poziție dincolo de bogăție și dincolo de guverne. Cum s-a realizat acest lucru? În primul rând, prin a complica totul infinit. Când intelectualii doresc să obțină controlul, complică cât mai mult posibil sistemul pe care doresc să-l distrugă, astfel încât să-l lase lipsit de apărare, așa cum păianjenul își împletește victimele în pânza sa. Așa-numiții „conducători", clasele înstărite și guvernante, nu mai sunt altceva decât intermediari într-o epocă care este ea însăși intermediară.

4. În timp ce armele „ultime" sunt produse în număr tot mai mare, caracterul războiului se schimbă. O luptă neîntreruptă are loc sub forma gherilelor, revoluțiilor de palat, ambuscadelor, maquis-ului (mișcare clandestină), articolelor, cărților și discursurilor. În loc de războaie obișnuite, există războaie revoluționare. Aceste noi forme de război corespund unei schimbări a scopurilor și aspirațiilor umanității. Războaiele erau purtate odinioară în scopuri materiale; Războaiele revoluționare se poartă pentru a schimba condițiile în care trăiesc oamenii. Odinioară, oamenii se distrugeau unii pe alții pentru a dobândi teritorii, în timp ce prada era împărțită între cuceritori. Astăzi, de-a lungul acestei lupte neîncetate, care seamănă cu un dans al insectelor care își împletesc antenele, s-ar părea că omenirea caută un fel de uniune, o grupare de forțe, o unitate care să schimbe fața Pământului. În loc să vrea să se bucure de lucruri, astăzi, oamenii vor să le facă. Intelectualii, care nu au uitat să se pregătească pentru războiul psihologic, contribuie și ei la această schimbare profundă de atitudine. Războiul revoluționar corespunde nașterii unui nou spirit: spiritul muncitorilor. Spiritul muncitorilor de pe Pământ. În acest sens, istoria reprezintă o mișcare mesianică a maselor. Această mișcare coincide cu concentrarea cunoașterii în mâinile câtorva. Aceasta este faza prin care trecem acum în campania noastră pentru o integrare crescândă a omului în Univers ca întreg și o spiritualizare continuă a minții.

Să coborâm la cazuri concrete și ne vom regăsi încă o dată în era societăților secrete. Când vom urca din nou pentru a lua în considerare fapte mai importante și, prin urmare, mai puțin vizibile, vom vedea că ne întoarcem și la epoca Adepților. Adepții (sau Inițiații) își răspândeau cunoștințele în rândul unui grup de societăți organizate pentru a păstra secrete noile tehnici. Nu este imposibil să ne imaginăm o lume care să funcționeze pe aceste linii în viitorul foarte apropiat. Cu excepția faptului că istoria nu se repetă. Sau, mai degrabă, dacă trece prin același punct, o face la un nivel superior al spiralei.

De-a lungul istoriei, conservarea tehnicilor a fost întotdeauna unul dintre obiectivele societăților secrete. Preoții egipteni erau gardienii geloși ai legilor geometriei plane. Cercetări

recente au stabilit existența la Bagdad a unei societăți care deținea secretul bateriei electrice și monopolul galvanoplastelor acum două mii de ani. Evul Mediu a marcat formarea în Franța, Germania și Spania a breslelor tehnicienilor. Să luăm în considerare istoria alchimiei: metoda secretă de colorare a sticlei în roșu prin introducerea aurului în momentul fuziunii; secretul Focului Grec - un amestec de ulei de in coagulat și gelatină, precursorul napalmului. Nu toate secretele Evului Mediu au fost recuperate, de exemplu, cel al unei sticle minerale flexibile sau metoda simplă de obținere a luminii reci (lumiere froide) etc.

De asemenea, observăm apariția unor grupuri de tehnicieni care păstrează secrete de fabricație, fie tehnici artizanale pentru realizarea de lucruri precum muzicuțe sau rulmenți cu bile de sticlă, fie tehnici industriale, de exemplu, pentru producerea de benzină sintetică. În marile centre atomice americane, fizicienii poartă insigne care indică nivelul calificărilor lor și amploarea responsabilităților lor și pot vorbi doar cu cei care poartă aceeași insignă ca ei. Ei formează cluburi, iar prieteniile și atașamentele se formează în cadrul aceleiași categorii.

În acest fel, iau naștere cercuri închise, foarte asemănătoare breslelor din Evul Mediu, indiferent dacă subiectul studiului este avioanele cu reacție, ciclotronele sau electronica. În 1956, treizeci și cinci de studenți chinezi, la ieșirea din Institutul de Tehnologie din Massachusetts li s-a cerut să se întoarcă în țara lor. Nu lucraseră la probleme militare, dar se considera că știau prea multe și li s-a interzis să părăsească țara. Guvernul chinez, nerăbdător să asigure întoarcerea acestor tineri iluminați, a propus în schimb să trimită înapoi câțiva aviatori americani care fuseseră reținuți sub acuzația de spionaj.

Păstrarea în siguranță a tehnicilor și secretelor științifice nu poate fi încredințată poliției. Sau, mai degrabă, oficialii de securitate sunt astăzi obligați să știe ceva despre științele și tehnicile pe care este de datoria lor să le protejeze. Acești specialiști sunt instruiți să lucreze în laboratoare nucleare, iar fizicienii nucleari trebuie să fie responsabili de securitatea lor. Aceasta duce la crearea unei caste mai puternice decât guvernele și poliția politică.

Pentru a completa imaginea, nu trebuie decât să ne gândim la grupurile de experți care sunt pregătiți să lucreze pentru țara care oferă cele mai avantajoase condiții. Aceștia sunt noii mercenari, „oamenii-arme angajați" ai civilizației noastre, în care condotierii (liderii mercenari) poartă salopete albe. Africa de Sud, Argentina și India sunt cele mai bune terenuri de vânătoare ale lor, unde își câștigă poziții de autoritate reală.

Dacă ne întoarcem acum la faptele mai puțin vizibile, dar mai importante, vom vedea că asistăm la o revenire la epoca Adepților. „Nimic în Univers nu poate rezista ardorii cumulative a unui număr suficient de mare de minți iluminate care lucrează împreună în grupuri organizate": Teilhard de Chardin i-a spus acest lucru în confidență lui George Magloire.

În urmă cu mai bine de cincizeci de ani, John Buchan, care a fost o figură importantă în politica britanică, a scris o povestire scurtă, care era în același timp un mesaj destinat urechilor câtorva indivizi iluminați. În această povestire, intitulată (și nu întâmplător) „*Centrala puterii*", eroul întâlnește un domn distins care, în cursul unei conversații aparent întâmplătoare, propune niște idei foarte tulburătoare:

> „Desigur, există multe puncte cheie în civilizație", am spus, „iar pierderea lor ar aduce ruina. Dar acele chei sunt puternic ținute."

„Nu atât de puternică pe cât crezi. Gândește-te cât de delicată se dezvoltă mașinăria. Pe măsură ce viața devine mai complexă, mașinăria devine mai complicată și, prin urmare, mai vulnerabilă. Așa-numitele tale sancțiuni devin atât de infinit de numeroase încât fiecare în sine este fragilă. În Evul Mediu ai avut o mare putere - teroarea lui Dumnezeu și a Bisericii Sale. Acum ai o multitudine de lucruri mici, toate delicate și fragile și puternice doar prin acordul nostru tacit de a nu le pune la îndoială."

„Uiți un lucru", am spus, „faptul că oamenii sunt într-adevăr de acord să mențină mașina în funcțiune. Asta numesc eu «bunăvoința civilizației».

„Ai pus degetul pe singurul lucru care contează. Civilizația este o conspirație. Ce valoare ar avea poliția ta dacă fiecare criminal ar putea găsi un sanctuar peste Canalul Mânecii sau instanțele tale, dacă niciun alt tribunal nu le-ar recunoaște deciziile? Viața modernă este pactul tăcut al oamenilor confortabili pentru a-și menține prefăcătoriile. Și va reuși până când va veni ziua când va exista un alt pact care să le dezbrace."

„Nu vom disputa pe tema incontestabilă", am spus. „Dar aș fi crezut că este în interesul tuturor celor mai strălucite creiere din lume să mențină ceea ce numiți voi conspirație."

„Mă întreb", a spus el încet. „Oare chiar avem cele mai strălucite creiere care lucrează de partea compactei. Să luăm cazul guvernului. La urma urmei, suntem conduși de amatori și de oameni de mâna a doua. Metodele departamentelor noastre ar aduce orice firmă privată la faliment. Metodele Parlamentului – iertați-mă – ar dezonora orice consiliu de administrație. Conducătorii noștri se prefac că cumpără cunoștințe de specialitate, dar nu plătesc niciodată prețul pe care l-ar plăti un om de afaceri și, dacă le obțin, nu au curajul să le folosească. Unde este stimulentul pentru un om de geniu să-și vândă creierul guvernatorilor noștri insipidi?"

„Și totuși, cunoașterea este singura putere – acum ca întotdeauna. Un mic dispozitiv mecanic vă va distruge flotele. O nouă combinație chimică va răsturna orice regulă a războiului. La fel este și cu comerțul nostru." Schimbări de unul sau două minute ar putea coborî Marea Britanie la nivelul Ecuadorului sau ar putea oferi Chinei cheia bogăției lumii. Și totuși, nu visăm niciodată că aceste lucruri sunt posibile. Credem că castelele noastre de nisip sunt meterezele Universului."

Nu am avut niciodată darul vorbirii, dar îl admir la alții. Există un farmec morbid în astfel de discuții, un fel de euforie, de care ți-e pe jumătate rușine. M-am simțit interesat și mai mult decât puțin impresionat.

„Dar cu siguranță", am spus, „primul lucru pe care îl face un descoperitor este să-și facă publică descoperirea. El își dorește onoarea și gloria și vrea bani pentru asta. Devine parte a cunoașterii lumii și totul este readaptat pentru a le îndeplini. Asta s-a întâmplat cu electricitatea. Voi numiți civilizația noastră o mașină, dar este ceva mult mai flexibil. Are puterea de adaptare a unui organism viu."

„Ar putea fi adevărat dacă noile cunoștințe ar deveni cu adevărat proprietatea lumii. Dar oare? Citesc din când în când în ziare că un om de știință eminent a făcut o mare descoperire. Citește un ziar în fața unei Academii de Științe, iar există articole de top despre asta, iar fotografia lui împodobește revistele. Un astfel de om nu este

pericolul. El este o parte din mașinărie, un parte al pactului. Oamenii care stau în afara lui sunt cei de luat în seamă, artiștii descoperirilor care nu își vor folosi niciodată cunoștințele până nu le pot folosi cu efect deplin. Credeți-mă, cele mai mari creiere sunt lipsite de acel cerc pe care îl numim civilizație."

Apoi vocea lui părea să ezite.

„Poate auzi oameni spunând că submarinele au desființat navele de luptă și că aeronavele au anulat stăpânirea mării. Asta spun pesimiștii noștri. Dar vă imaginați că submarinul stângaci sau avionul fragil sunt cu adevărat ultimul cuvânt al științei?"

„Fără îndoială că se vor dezvolta", am spus, „dar până atunci și puterea apărării va fi avansat."

A clătinat din cap. „Nu este așa. Chiar și acum, cunoașterea, care face posibile motoare mari de distrugere, este mult dincolo de capacitatea oricărei apărări. Vedeți doar producțiile unor oameni de mâna a doua care se grăbesc să obțină bogăție și faimă. Adevărata cunoaștere, cunoașterea mortală, este încă ținută secretă. „Dar, crede-mă, prietene, e acolo."

A făcut o pauză de o secundă; și am văzut conturul slab al fumului trabucului său pe fundalul întunericului. Apoi mi-a citat unul sau două cazuri, încet, ca și cum ar fi avut vreo îndoială cu privire la înțelepciunea cuvintelor sale.

Aceste cazuri m-au speriat. Erau de diferite feluri - o mare calamitate, o ruptură bruscă între două națiuni, o pacoste asupra unei recolte vitale, un război, o ciumă. Nu le voi repeta. Nu cred că am crezut în ele atunci, iar acum cred mai puțin. Dar erau îngrozitor de impresionante, așa cum au fost spuse de acea voce calmă în acea cameră sumbră în acea noapte întunecată de iunie. Dacă avea dreptate, aceste lucruri nu fuseseră opera Naturii sau a accidentului, ci a unei arte diabolice. Creierele fără nume despre care vorbea, lucrând în tăcere în fundal, își arătau din când în când puterea printr-o revelație cataclismică. Nu l-am crezut, dar, așa cum a prezentat cazul, arătând cu o claritate ciudată pașii jocului, nu am avut cuvinte să protestez. În sfârșit mi-am găsit vocea:

„Ceea ce descrii este super-anarhie și totuși nu face niciun progres. Care este motivul acelor creiere diabolice?"

A râs. „Cum aș putea să-ți spun? Sunt un cercetător umil și, în cercetările mele, dau peste fapte curioase. Dar nu pot investiga motivele. Cunosc doar existența unor mari inteligențe extrasociale. Să presupunem că nu au încredere în mașină. Pot fi idealiști și doresc să creeze o lume nouă sau pot fi pur și simplu artiști, iubind de dragul căutării adevărului." „Dacă aș risca o presupunere, aș spune că a fost nevoie de ambele tipuri pentru a produce rezultate, pentru al doilea să găsească cunoștințele, iar pentru primul voința de a le folosi."

Mi-a revenit un suvenir. Era despre o pajiște fierbinte din Tirol, unde, printre hectare de flori și lângă un pârâu săltător, luam micul dejun după o dimineață petrecută escaladând stâncile albe. Luasem un german pe drum, un bărbat mic de statură din clasa profesorilor, care mi-a făcut onoarea de a-mi împărți sandvișurile. Vorbea fluent, dar pitoresc, în engleză și era, îmi amintesc, un nietzschean și un rebel înfocat împotriva ordinii stabilite.

„Păcatul”, a strigat el, „este că reformatorii nu știu, iar cei care știu sunt prea leneși pentru a se reforma. Într-o zi va veni căsătoria dintre cunoaștere și voință, iar atunci lumea va merge în forță.”

„Creați o imagine îngrozitoare”, i-am spus gazdei mele. „Dar dacă acele creiere extrasociale sunt atât de puternice, de ce, la urma urmei, au un efect atât de mic? Un ofițer de poliție plictisitor, cu mașina în spate, își poate permite să râdă de majoritatea experimentelor de anarhie.”

„Adevărat”, a spus el, „și civilizația va câștiga până când dușmanii ei vor învăța din ea importanța mașinii. Compactul trebuie să reziste până când va exista un contra compact. Gândiți-vă la căile acelei forme de prostie pe care astăzi o numim nihilism sau anarhie. Câțiva bandiți analfabeți dintr-o mahala pariziană sfidează lumea și, într-o săptămână, ajung la închisoare. O jumătate de duzină de intelectuali ruși nebuni din Geneva conspiră pentru a-i supăra pe romanoviți și sunt vânați de poliția Europei. Toate guvernele și forțele lor polițienești, nu foarte inteligente, își dau mâna și, hei, gata! iată sfârșitul conspiratorilor. Căci civilizația știe cum să folosească puterile pe care le are, în timp ce imensul potențial al celor fără licență se disipează în vapori. Civilizația câștigă pentru că este o ligă mondială; dușmanii ei eșuează pentru că sunt marginalizați. Dar să presupunem...

Din nou s-a oprit și s-a ridicat de pe scaun. A găsit un întrerupător și a inundat camera cu lumină. Am ridicat privirea, clipind și am văzut-o pe gazda mea zâmbindu-mi, un bătrân extrem de binevoitor și curtenitor...”

„Domnule, vreau să aud sfârșitul profețiilor dumneavoastră”, am spus. „Spuneai...?”

„Am spus: să presupunem că anarhia a învățat din civilizație și a devenit internațională. Oh, nu mă refer la bandele de măgari publicitari care se numesc Uniunea Internațională a Muncitorilor și alte prostii de genul acesta. Adică dacă adevărata chestie a creierului lumii ar fi internaționalizată. Să presupunem că verigile din cordonul civilizației ar fi neutralizate de alte verigile dintr-un lanț mult mai puternic. Pământul fierbe de putere incoerentă și inteligență dezorganizată. V-ați gândit vreodată la cazul Chinei? Aveți milioane de creiere agile înăbușite în meșteșuguri de proastă calitate. Nu au nicio direcție, fără putere motrice, așa că suma eforturilor lor este zadarnică, iar lumea râde de China. Europa îi împrumută din când în când un milion sau două, iar ea răspunde cinic implorând rugăciunile creștinătății. Și totuși, spun eu, presupunând...

„E o idee oribilă”, am spus eu, „și, slavă Domnului, nu cred că este posibilă. Simpla distrugere este un crez prea steril pentru a inspira un nou Napoleon și nu te poți descurca decât cu unul.”

„Nu ar fi distrugere”, a răspuns el cu blândețe. „Să-i spunem iconoclasm, înghițirea formulelor, care a avut întotdeauna întreaga sa suită de idealiști. Și nu vrei un Napoleon. Tot ce este nevoie este o îndrumare, care ar putea fi dată de oameni cu daruri mult inferioare unui Bonaparte. „Într-un cuvânt, vrei o centrală energetică, și atunci va începe era miracolelor.”

Când cineva reflectează la faptul că Buchan a scris aceste rânduri în jurul anului 1910 și apoi privește înapoi la toate tulburările pe care le-a îndurat lumea de atunci și la mișcările de masă care cuprind China, Africa și India, se poate întreba dacă, la urma urmei, una sau mai multe dintre aceste centrale energetice nu au fost active. Această viziune va părea romantică doar observatorilor superficiali, adică istoricilor devotați teoriei conform căreia „faptele explică evenimentele", care, în ultimă instanță, depinde de modul în care îți alegi faptele.

În altă parte a acestei cărți vom descrie o centrală energetică care a eșuat, dar numai după ce a aruncat lumea într-o baie de sânge și foc: centrala energetică fascistă. Nici nu se poate îndoi de existența unei centrale energetice comuniste sau de eficiența sa prodigioasă. „Nimic în Univers nu poate rezista ardorii cumulative a unui număr suficient de mare de minți iluminate care lucrează împreună în grupuri organizate." Repet citatul meu, al cărui adevăr este surprinzător în acest context.

Ideile noastre despre societățile secrete sunt academic; adoptăm o perspectivă convențională asupra faptelor extraordinare. Dacă vrem să înțelegem lumea viitorului, va trebui să ne reconsiderăm și să ne reîmprospătăm ideile despre societățile secrete, studiind mai amănunțit trecutul și descoperind un punct de vedere care să facă inteligibilă faza istoriei prin care trecem acum.

Este posibil, chiar probabil, ca societatea secretă să fie viitoarea formă de guvernare în noua lume a „spiritului muncitor" (minții clasei muncitoare). Să aruncăm o privire rapidă asupra modului în care s-au dezvoltat lucrurile. Monarhiile pretindeau că posedă puteri supranaturale. Regii, nobilii, miniștrii și toate celelalte autorități încearcă să pară mai mult decât naturale și să stârnească uimire și admirație prin felul lor de a se îmbrăca, de a trăi și de a se comporta. Fac tot ce pot pentru a atrage atenția; încurajează fastul și ceremonia. Și sunt mereu la vedere, infinit de abordabili și infinit de diferiți. Amintiți-vă de regele francez Henric al IV-lea cu al său: „Ralliez-vous a mon panache bland" (Urmați pana mea albă!). Și uneori, vara, regele se scălda gol în Sena, în inima Parisului. Ludovic al XIV-lea era un soare, dar oricine, oricând, era liber să intre în palat și să fie prezent la masa sa. Mereu expuși vederii publice, semizei împodobiți în aur și pene, atrăgând continuu atenția și trăind două vieți, una privată și cealaltă publică. După Revoluție, teoriile abstracte au prevalat, iar guvernele s-au ascuns. Autoritățile au insistat să fie „ca toți ceilalți", dar în același timp au adoptat o atitudine arogantă. Atât pe plan personal, cât și pe plan factual, a devenit dificil să se definească exact din ce este alcătuit guvernul. Democrațiile moderne se pretează la o mie și una de interpretări „ezoterice". Unii intelectuali afirmă că America este guvernată de o mână de magnați industriali, Anglia de bancherii din City, Franța de francmasoni etc. Odată cu apariția guvernelor apărute în urma războaielor revoluționare, puterea este aproape complet ascunsă. Observatorii revoluției chineze, ai războiului din Indochina, ai războiului din Algeria, agenții speciali din lumea sovietică, sunt cu toții impresionați de modul în care puterea este scufundată în misterul maselor, de secretul care înconjoară autoritățile responsabile, de imposibilitatea de a ști „cine este cine" și „cine decide ce".

O adevărată „criptocrație" a preluat controlul. Nu avem timp acum să analizăm acest fenomen, dar s-ar putea scrie un volum despre ceea ce am numit „criptocrație". Într-un roman de Jean Larteguy, care a participat la revoluția din Azerbaidjan, la războiul din Palestina și la

războiul din Coreea, un căpitan francez este luat prizonier după înfrângerea de la Dien-Bien-Phu:

> Glatigny se trezi într-un adăpost în formă de tunel, lung și îngust. Stătea pe jos, cu spatele gol rezemat de pereții de pământ. În fața lui, un nha-que (țăran) ghemuit pe călcâie, fuma niște tutun murdar rulat într-o bucată veche de ziar.
>
> Nha-que-ul era cu capul gol și purta o uniformă kaki, fără nicio insignă de grad. Nu avea sandale și își mișca voluptuos icrele în noroiul cald. Între două pufăituri, rostea câteva cuvinte, iar un bo-doi (soldat) cu articulații suple, care arăta ca un „băiat", se aplecă spre Glatigny:
>
> „Comandantul de batalion, să întrebe unde este postul de comandă major francez."
>
> Reacția lui Glatigny a fost cea a unui ofițer al armatei obișnuite; nu-i venea să creadă că acest nha-que ghemuit acolo, fumând tutun împuțit, comanda, ca și el, un batalion și avea același grad și responsabilități... ... Trebuie, așadar, să fi fost unul dintre ofițerii Diviziei 308, cea mai bună și mai eficient dotată din întreaga Armată Populară. Așadar, acest țăran din plantațiile de orez îl învinsese - el, Glatigny, descendent al uneia dintre marile dinastii militare ale Occidentului...

Paul Mousset, cunoscutul jurnalist și corespondent de război în Indochina și Algeria, mi-a spus odată: „Întotdeauna am crezut că «băiatul» sau micul negustor erau poate cei care dețineau cea mai mare autoritate... Lumea nouă își camuflează liderii, precum acele insecte care seamănă cu crenguțele sau frunzele..."

După căderea lui Stalin, experții politici nu au putut să se pună de acord cu privire la identitatea adevăratului conducător al URSS. Chiar când ne spuneau în sfârșit că era Beria, a venit vestea asasinării sale. Nimeni nu putea numi adevărații conducători ai unei țări cu autoritate peste o mie de milioane de suflete și care se întindea peste jumătate din zonele locuite ale globului.

Amenințarea războiului este cea care dezvăluie adevărata formă de guvernare. În iunie 1955, America plănuise o operațiune care simula condiții reale de război, în cursul căreia guvernul a părăsit Washingtonul pentru a continua „undeva în Statele Unite". În cazul în care acest refugiu va fi distrus, se făcuseră aranjamente pentru ca acest guvern să-și transfere puterile către un „guvern din umbră" care fusese deja constituit. Acesta din urmă era format din senatori, deputați și experți ale căror nume nu puteau fi dezvăluite. Astfel, calea către o criptocrație, într-una dintre cele mai puternice țări de pe această planetă, era indicată oficial.

În cazul izbucnirii unui război, am vedea, fără îndoială, guvernele obișnuite înlocuite de guverne „din umbră" instalate, poate pentru Statele Unite în niște peșteri din Virginia și pentru URSS pe o stație plutitoare în Arctica. Și din acel moment ar fi trădare să dezvăluim identitatea conducătorilor țărilor. Echipate cu creiere electronice pentru a reduce la minimum personalul administrativ, societățile secrete ar organiza giganticul conflict dintre cele două mari blocuri ale umanității. Este chiar de conceput ca aceste guverne să fie situate în afara lumii noastre, în sateliți artificiali care se rotesc în jurul Pământului.

Nu ne complacem în filosofie-ficțiune sau istorie-ficțiune, ci într-un realism fantastic. Suntem sceptici în ceea ce privește multe puncte despre care alții, considerați oameni „raționali", sunt mai puțin sceptici. Nu încercăm în niciun fel să concentrăm atenția asupra unui ocultism gol sau să sugerăm o interpretare semi-nebună, semi-magică a faptelor. Nici nu propunem o formă de religie. Credem doar în inteligența umană și credem că, la un anumit nivel, inteligența însăși este un fel de societate secretă. Credem că puterile sale sunt nelimitate atunci când se poate dezvolta la maximum, precum un stejar care crește liber în pădure, în loc să fie pitic ca o plantă într-un ghiveci.

Prin urmare, în lumina descoperirilor pe care tocmai le-am făcut și a altora, și mai ciudate, cu care ne vom confrunta în curând, ar trebui să încercăm să ne reconsiderăm concepția despre o societate secretă. Aici, ca și în alte părți, am putut doar să schițăm pe scurt direcția generală a cercetărilor și reflecțiilor viitoare. Și suntem conștienți că perspectiva pe care o avem asupra lucrurilor poate părea nebună: aceasta se datorează faptului că spunem rapid și brutal ceea ce avem de spus, precum un om care bate la ușa unui adormit atunci când timpul se scurge.

EXEMPLUL ALCHIMIEI

I. *Un alchimist în Cafeneaua Procope —O conversație despre Gurdjieff—Un credincios în realitatea pietrei filosofale—Îmi schimb ideile despre valoarea progresului—Ceea ce credem cu adevărat despre alchimie: nici o revelație, nici o bâjbâire în întuneric—Câteva reflecții asupra „spiralei" și asupra speranței*

În martie 1953 am întâlnit pentru prima dată un alchimist. A fost la Cafeneaua Procope din Paris, care pe atunci era din nou la modă. Un poet faimos, în perioada în care îmi scriam cartea despre Gurdjieff, aranjase întâlnirea și aveam să-l revăd des pe acest om singular, deși nu am reușit niciodată să-i pătrund secretele.

Ideile mele despre alchimie și alchimiști erau rudimentare și proveneau din literatura populară pe această temă și nu aveam nicio idee că alchimiștii încă mai există. Bărbatul așezat în fața mea la masa lui Voltaire era tânăr și elegant. După o educație clasică temeinică, studiase chimia. Pe atunci își câștiga existența din afaceri și cunoștea mulți artiști, precum și câțiva oameni din înalta societate. Nu țin un jurnal regulat, dar uneori, în ocazii importante, îmi notez impresiile și fac comentarii. În noaptea aceea, când am ajuns acasă, am scris următoarele:

> Câți ani poate avea? Spune treizeci și cinci. Pare surprinzător. Are părul alb și creț, tuns astfel încât să arate ca o perucă. Multe riduri adânci pe o piele roz și trăsături pline. Puține gesturi, dar lente, calculate și eficiente atunci când le face. Un zâmbet calm, pătrunzător; ochi care râd, dar într-un mod detașat. Totul despre el sugerează o altă epocă. În conversație, foarte articulat și complet stăpân pe sine. Ceva din sfinxul din spatele acelei fețe afabile, atemporale. De neînțeles. Și aceasta nu este doar impresia mea personală. AB, care îl vede aproape în fiecare zi, îmi spune că nu a constatat niciodată, nici măcar o secundă, că îi lipsește un „grad superior de obiectivitate".
>
> Motivele pentru care îl respinge pe Gurdjieff:
>
> 1. Oricine simte nevoia să predea nu își trăiește complet propria doctrină și nu a atins culmile inițierii.
> 2. În învățătura lui Gurdjieff nu există niciun punct de contact material între elevul care a fost convins de propria insignifianță și energia pe care trebuie să reușească să o dobândească pentru a deveni o ființă reală. Această energie - această „voință de a voi", cum spune Gurdjieff - elevul ar trebui să o găsească în sine și nicăieri altundeva. Acum, această abordare este parțial falsă și nu poate duce decât la disperare. Această energie există în afara omului și trebuie capturată. Romano-catolicul înghite ostia - o modalitate rituală de a intercepta această energie. Dar dacă nu ai credință? În acest caz, aprinde un foc - asta este tot ce înseamnă alchimia. Un foc adevărat. Totul începe și totul se întâmplă prin contactul cu materia.

3. Gurdjieff nu a trăit singur, ci a avut întotdeauna o mulțime în jurul său. „Există drumuri în singurătate și râuri în deșert”, dar nu există drumuri și nu există râuri într-un om care este mereu amestecat cu alți oameni.

I-am pus câteva întrebări despre alchimie, pe care probabil le-a considerat complet prostești. Fără să o arate, a răspuns:

„Materia este totul: contactul cu materia, lucrul cu materia, lucrul cu mâinile.” A subliniat foarte bine acest lucru:

„Îți place grădinăritul? Acesta este un început bun; alchimia este ca grădinăritul. Îți place pescuitul? Alchimia are ceva în comun cu pescuitul. Munca femeilor și jocurile copiilor.

„Alchimia nu poate fi predată. Toate marile opere literare care au ajuns până la noi de-a lungul secolelor conțin elemente ale acestei învățături. Ele sunt produsul unor minți cu adevărat adulte care au vorbit copiilor, respectând în același timp legile cunoașterii adulte. O operă măreață nu este niciodată greșită în ceea ce privește principiile de bază. Dar cunoașterea acelor principii și drumul care a condus la această cunoaștere trebuie să rămână secrete. Cu toate acestea, există o obligație pentru căutătorii de prim grad de a se ajuta reciproc.”

Pe la miezul nopții l-am întrebat despre Fulcanelli, autorul cărților Le Mystere des Cathedrales (Misterul Catedralelor) și Les Demeures philosophales (Locuințele Filosofilor), și mi-a dat de înțeles că Fulcanelli nu este mort: „Este posibil să trăiești infinit mai mult decât ar putea crede un om netrezit. Și înfățișarea cuiva se poate schimba complet. Știu asta; ochii mei știu asta. Știu, de asemenea, că există așa ceva ca piatra filosofală. Dar aceasta este materie la un alt nivel și nu așa cum o știm noi. Dar aici, ca și în alte părți, este încă posibil să se ia măsurători. Metodele de lucru și de măsurare sunt simple și nu necesită niciun aparat complicat: munca femeilor și jocurile copiilor...

A adăugat: „Răbdare, speranță, muncă. Și oricare ar fi munca, nu poți munci niciodată suficient. Cât despre speranță: în alchimie speranța se bazează pe certitudinea că există un scop de atins. „N-aș fi început niciodată dacă nu aș fi fost convins că acest scop există și poate fi atins în această viață.”

Acesta a fost primul meu contact cu alchimia. Dacă aș fi început să o studiez în cărțile de „magie”, nu cred că aș fi ajuns prea departe din lipsă de timp și pentru că am puțin gust pentru erudiția literară. Niciun sentiment de vocație - așa cum simte un alchimist (deși nu știe încă că este unul) atunci când întoarce pentru prima dată paginile unui tratat vechi. Vocația mea nu este de a face, ci de a înțelege; sunt un spectator mai degrabă decât un actor. Cred, la fel ca vechiul meu prieten Andre Billy, că „a putea înțelege este un lucru la fel de frumos ca a putea să cânt”, chiar dacă înțelegerea cuiva este doar de scurtă durată.

Sunt un om grăbit, ca majoritatea contemporanilor mei. Am avut cel mai recent contact imaginabil cu alchimia: o conversație într-un bistro din Saint-Germain-des-Prés. Mai târziu, când încercam să înțeleg adevăratul sens al ceea ce îmi spusese acel „tânăr”, l-am întâlnit pe Jacques Bergier, care nu lucrează într-o mansardă veche și prăfuită, plină de cărți demodate, ci în locuri unde se concentrează viața secolului nostru - un laborator și un birou de

informații. Și Bergier căuta ceva asemănător cu alchimia, dar nu cu ideea de a face un pelerinaj în trecut. Acest omuleț extraordinar, complet preocupat de secretele energiei atomice, luase această cale ca pe o scurtătură. Am alergat cu viteză supersonică, îndeaproape pe urmele lui, prin texte antice compilate de înțelepți îndrăgostiți de lene, amețiți de răbdare. Bergier se bucura de încrederea unora dintre acei oameni care încă se ocupă de alchimie. De asemenea, era în contact cu oamenii de știință moderni.

Am devenit curând convins, din ceea ce mi-a spus, că există o legătură strânsă între alchimia tradițională și știința avangardistă. Am văzut cum inteligența construia o punte între două lumi. M-am aventurat pe această punte și am descoperit că rezistă. Acest lucru m-a făcut foarte fericit și m-a eliberat de anxietăți. După ce mă refugiasem mult timp în gândirea antiprogresistă, pe linia hindusă și influențată de Gurdjieff, văzând lumea de astăzi ca un preludiu al Apocalipsei, plin de disperare la perspectiva unui sfârșit dezastruos pentru toate și nesigur pe mine în izolarea mea mândră, am văzut dintr-o dată trecutul vechi și viitorul strângându-se de mână. Metafizica alchimiștilor, veche de mii de ani, ascunsese o tehnică care în sfârșit, în secolul al XX-lea, devenise aproape de înțeles. Tehnicile moderne terifiante mi-au deschis orizonturi metafizice foarte asemănătoare cu cele din timpurile antice. Retragerea mea din realitate nu a fost altceva decât un fals romantism. De o parte și de alta a podului, sufletele nemuritoare ale oamenilor aprinseseră aceleași focuri.

În cele din urmă, am ajuns să cred că, în trecutul îndepărtat, oamenii descoperiseră secretele energiei și materiei. Nu numai prin gândire, ci și prin manipulare; nu numai spiritual, ci și tehnic.

Acum, mintea modernă, printr-o abordare diferită și prin metodele pe care le găsisem de mult timp dezagreabile, ale rațiunii pure și areligiei și prin metode care îmi displăceau, se pregătea la rândul ei să descopere aceleași secrete, cu un amestec de curiozitate, entuziasm și neliniște. Se afla față în față cu esențialul în spiritul celei mai bune tradiții.

Am perceput atunci că opoziția dintre „înțelepciunea” străveche și „nebunia” contemporană era invenția unor minți slabe și înapoiate, un produs compensatoriu pentru intelectualii incapabili să țină pasul cu vremurile.

Există mai multe modalități de a accesa cunoștințele esențiale. Epoca noastră are propriile metode; civilizațiile mai vechi le aveau pe ale lor. Și nu vorbesc doar despre cunoștințele teoretice.

În cele din urmă, mi-am dat seama că, tehnicile moderne fiind aparent mai eficiente decât cele de ieri, această cunoaștere esențială pe care alchimiștii (și alți înțelepți dinaintea lor) o posedau, fără îndoială, ne va ajunge cu o forță și o greutate și mai mari și va fi mai periculoasă și mai solicitantă. Ajungem în același punct ca și Anticii, dar la un nivel diferit. În loc să condamnăm spiritul modern în numele înțelepciunii inițiatice a Anticilor sau să repudiem această înțelepciune pe motiv că adevărata cunoaștere a început abia odată cu civilizația noastră, ar fi mai bine să admirăm și chiar să venerăm puterea minții, care, sub diferite aspecte, traversează același punct de lumină, urcând într-o ascensiune spiralată. În loc să condamnăm, să repudiem și să alegem, ar trebui să iubim. Iubirea este totul: atât odihnă, cât și mișcare în același timp.

Și acum, rezultatele cercetărilor noastre despre alchimie. Va fi doar un scurt rezumat, firește, căci chiar dacă am avea timpul și abilitatea (pe care poate nu le posedăm), ne-ar lua zece sau douăzeci de ani să aducem o contribuție cu adevărat concludentă la acest subiect. Cu toate acestea, ceea ce am realizat și modul în care am făcut-o sunt suficiente pentru a face ca micul nostru studiu să fie foarte diferit de lucrările de alchimie care au apărut până acum.

Cititorul va găsi puține informații noi despre istoria și filosofia acestei științe tradiționale; obiectivul meu a fost să arunc o lumină nouă asupra unor legături nebănuite dintre visele vechilor „chimiști-filosofi" și realitățile fizicii moderne. Să rezumăm, așadar, concluziile noastre după cum urmează:

Alchimia, în opinia noastră, ar putea fi una dintre cele mai importante relicve ale unei științe, a unei tehnologii și a unei filozofii aparținând unei civilizații care a dispărut. Ceea ce am descoperit în alchimie în lumina cunoștințelor contemporane nu ne face să credem că tehnici atât de subtile, atât de complicate și atât de precise ar fi putut fi rezultatul unei „revelații divine" căzute din Cer. Nu că respingem complet noțiunea de revelație. Dar în ceea ce am citit despre sfinți și marii mistici, nu am observat niciodată că Dumnezeu le-a vorbit oamenilor în limbaj tehnic: „Pune creuzetul tău, o, Fiul meu, în lumină polarizată! Clătește zgura în apă distilată de trei ori!"

Nici nu credem că alchimiștii și-au dezvoltat tehnicile prin bâjbâieli oarbe, prin micile încercări ale unor amatori ignoranți sau prin visele fantastice ale unor fanatici, pentru a ajunge la ceea ce putem numi doar dezintegrarea atomului. Mai degrabă suntem tentați să credem că alchimia conține fragmentele unei științe pierdute, fragmente pe care, în absența contextului lor, ne este greu să le înțelegem sau să le folosim. Progresul de la acest punct trebuie să fie în mod necesar șubred, dar într-o direcție definită. Există, de asemenea, o abundență de interpretări tehnice, morale și religioase. În cele din urmă, asupra celor în mâinile cărora sunt păstrate aceste fragmente, există o obligație imperioasă de a păstra secretul.

Credem că civilizația noastră, dobândind în condiții diferite și cu o abordare diferită, cunoștințe care sunt poate o moștenire a unei civilizații anterioare, ar avea poate mult de câștigat printr-un studiu serios al cunoștințelor antice, în vederea grăbirii propriului progres.

În cele din urmă, credem că alchimistul, la încheierea operațiunilor sale cu materia, simte, așa cum relatează legenda, un fel de transmutare care are loc în interiorul său. Lucrurile care se întâmplă în creuzetul său se întâmplă și în mintea sau în sufletul său. Starea lui se schimbă.

Toate textele tradiționale subliniază acest fenomen și evocă momentul în care „Marea Operă" este realizată și alchimistul devine un „om trezit". S-ar părea că aceste texte vechi descriu în acest fel etapa finală a oricărei cunoașteri reale a legilor materiei și ale energiei, inclusiv cunoașterea tehnică. Aceasta este cunoașterea spre care se îndreaptă acum civilizația noastră cu toată viteza. Nu ni se pare nerezonabil să presupunem că oamenii vor fi chemați, în viitorul apropiat, să „își schimbe condiția", așa cum alchimistul, conform legendei, a suferit un fel de transmutare. Cu excepția cazului în care, desigur, civilizația noastră ar fi complet distrusă în pragul atingerii scopului său, așa cum alte civilizații dinaintea ei au dispărut poate. Chiar și așa, în ultima noastră secundă de luciditate, nu ar trebui să disperăm, amintindu-ne că, dacă aventura minții se repetă, este întotdeauna cu un pas mai sus pe spirală. Am încredința atunci

altor epoci misiunea de a conduce această aventură până la etapa sa finală, centrul imobilității, și am coborî spre distrugere cu speranță în inimă.

II. *O sută de mii de cârlige pe care nimeni nu le citește — Se caută: o expediție științifică în țara alchimiștilor — Inventatorii — Nebunia cauzată de mercur — Un limbaj codificat — A existat o altă civilizație atomică? — Bateriile electrice ale muzeului din Bagdad — Newton și marii inițiați — Helvetius și Spinoza și piatra filosofală — Alchimie și fizică modernă — O bombă cu hidrogen într-un cuptor — Transformarea materiei, a oamenilor și a spiritelor*

Se știe că există peste o sută de mii de cărți și manuscrise despre alchimie. Această vastă literatură, la care au contribuit cele mai fine minți și care își afirmă solemn atașamentul față de fapte și experimente practice, nu a fost niciodată explorată sistematic. Climatul intelectual actual, catolic în trecut, raționalist astăzi, a menținut întotdeauna în ceea ce privește aceste texte o atitudine de ignoranță sau dispreț. O sută de mii de cărți și manuscrise conțin poate unele dintre secretele energiei și materie. Dacă acest lucru nu este adevărat, ei îl proclamă totuși. Regii, prinții și republicile au încurajat nenumărate expediții în țări îndepărtate și au finanțat cercetări științifice de tot felul. Niciodată, însă, o echipă de decodificatori, istorici, lingviști și savanți, fizicieni, chimiști, matematicieni și biologi nu a fost reunită într-o bibliotecă de alchimiști cu sarcina de a descoperi ce conțin aceste vechi tratate care este adevărat și poate fi pus în practică. Pare de neconceput. Faptul că o astfel de obtuzitate mentală este posibilă și că societățile umane civilizate precum a noastră, lipsite de prejudecăți de orice fel, pot uita prezența în podurile lor a o sută de mii de cărți și manuscrise etichetate „Comoară” ar trebui să fie suficient pentru a-i convinge pe cei mai sceptici dintre noi că trăim într-o lume fantastică.

Puținele cercetări care au fost făcute asupra alchimiei au fost efectuate fie de mistici care căută în texte confirmarea atitudinilor lor spirituale, fie de istorici complet deconectați de știință și tehnologie.

Alchimiștii vorbesc de mii de ori despre necesitatea distilării apei pentru a fi utilizată în prepararea elixirului. Am auzit un istoric expert declarând o astfel de operațiune ca fiind complet nebunească. Nu știa absolut nimic despre apa grea și despre metodele folosite pentru a converti apa obișnuită în apă grea. Am auzit un om de știință învățat afirmând că, deoarece repetițiile nesfârșite ale procesului de rafinare și purificare a metalelor și metaloizilor nu le modifică în niciun fel proprietățile, recomandările alchimiștilor în această privință nu puteau fi considerate decât un fel de lecție mistică de răbdare, un gest ritualic, ca și cum ai spune mărgelele unui rozariu. Și totuși, tocmai printr-un astfel de proces de rafinare și prin tehnica descrisă de alchimiști, cunoscută astăzi sub numele de „fuziune zonală”, se prepară germaniul și siliciul utilizate în tranzistoare. Știm acum, datorită lucrărilor efectuate asupra acestor tranzistoare, că prin purificarea foarte completă a unui metal și apoi introducerea unor cantități infime, câteva milionimi de gram, de impurități atent selectate, substanța astfel tratată este înzestrată cu proprietăți noi și revoluționare. Este inutil să continuăm să citățm exemple la nesfârșit, dar dorim să subliniem oportunitatea de a întreprinde un studiu cu adevărat metodic al literaturii alchimiste. Aceasta ar putea fi o sarcină imensă care necesită mulți ani de muncă și sute de cercetători din fiecare ramură a științelor. Nici Bergier, nici eu nu am reușit măcar să

schițăm schița unui astfel de studiu, dar dacă cartea noastră l-a inspirat vreodată pe vreun Mecenas să sponsorizeze această întreprindere, nu ne-am fi irosit complet timpul.

În scurta noastră trecere în revistă a textelor alchimiste, am observat că acestea sunt în cea mai mare parte „moderne" în comparație cu alte lucrări oculte din aceeași perioadă. Mai mult, alchimia este singura activitate parareligioasă care a adus o contribuție reală la cunoașterea realității.

Albert le Grand (1193-1280) a reușit să producă sodă de potasiu și a fost primul care a descris compoziția chimică a cinabrului, albușonului de cerb și miniului.

Raymond Lull (1235-1315) a preparat bicarbonat de potasiu.

Theophrastes Paracelsus (1493-1541) a fost primul care a descris zincul, necunoscut până atunci. De asemenea, el a introdus utilizarea în medicină a compușilor chimici.

Giambattista della Porta (1541-1615) a produs monoxid de staniu.

Johann-Baptiste Van Helmont (1577-1644) a recunoscut existența gazelor.

Basil Valentin (a cărui identitate reală este încă necunoscută) a descoperit, în secolul al XVII-lea, acidul sulfuric și acidul clorhidric.

Johann Rudolf Glauber (1604-1668) a descoperit sulfatul de sodiu.

Hennig Brandt (d. 1692) a descoperit fosforul.

Johann Friedrich Boctticher (1682-1719) a fost primul european care a fabricat porțelan.

Blaise Vigenère (1523-1596) a descoperit acidul benzoic.

Acestea sunt câteva dintre realizările alchimiștilor care au îmbogățit omenirea într-o perioadă în care chimia progresa. În timp ce alte științe se dezvoltau, alchimia pare să urmeze și uneori să precedă acest progres.

Le Breton, în lucrarea sa *Clefs de la Philosophie Spagyrique* (1722), are de spus lucruri mai mult decât de obicei inteligente despre magnetism și anticipează frecvent descoperirile moderne. Pere Castel, în 1728, când ideile despre gravitație începeau să circule, vorbește despre aceasta și despre relația sa cu lumina în termeni care, două secole mai târziu, par uimitor de asemănători cu ideile lui Einstein:

> „Am spus că, dacă am elimina gravitația Pământului, am elimina și lumina în același timp. Căci, într-adevăr, lumina, sunetul și toate celelalte calități perceptibile simțurilor noastre provin din și sunt, cum ar spune, un rezultat al structurii mecanice și, în consecință, al gravitației corpurilor naturale care sunt luminoase sau sonore proporțional cu gradul lor de gravitație și flotabilitate."

În literatura alchimistă a secolului nostru găsim adesea cele mai recente descoperiri în fizica nucleară înainte ca acestea să apară în publicațiile universitare; și este probabil ca tratatele de mâine să se ocupe de cele mai avansate și abstracte teorii din fizică și matematică.

Există o distincție clară între alchimie și pseudoștiințe, cum ar fi radiestezia, care introduce în publicațiile sale unde și raze după ce acestea au fost descoperite de știința „oficială".

Există, așadar, toate motivele să credem că alchimia este capabilă să aducă o contribuție importantă la cunoștințele și tehnicile viitoare bazate pe structura materiei.

De asemenea, am observat în literatura alchimiștilor un număr mare de texte care poartă amprenta nebuniei. S-au făcut încercări de a explica această demență prin psihanaliză. Mai des, întrucât alchimia conține o doctrină metafizică și presupune o atitudine mistică, istoricii, amatorii și, mai ales, adepții ocultismului se străduiesc să interpreteze aceste scrieri dezechilibrate ca fiind de natura unor revelații supranaturale sau profeții inspirate. După o analiză atentă, a părut rezonabil să clasificăm aceste texte drept opera unor „nebuni", separându-le de celelalte texte tehnice și filozofice. De asemenea, ni s-a părut că ar putea exista o explicație practică, simplă și satisfăcătoare pentru nebunia care îi afecta pe unii dintre acești practicanți și adepți. Alchimiștii foloseau adesea mercur în experimentele lor; vaporii acestuia sunt toxici, iar otrăvirea cronică induce delir. Teoretic, recipientele pe care le foloseau erau sigilate ermetic, dar nu fiecare adept ar fi putut cunoaște secretul acestei metode de sigilare și, în acest fel, mai mult de unul dintre acești „chimiști-filosofi" ar fi putut ceda nebuniei.

În cele din urmă, am fost impresionați de aspectul codificat al scrierilor alchimiste. Blaise Vigenère, menționat mai sus, a inventat cele mai perfecte coduri și cele mai ingenioase metode de cifrare, dintre care unele sunt încă în uz astăzi. Acum, este probabil ca Vigenère să fi învățat această artă în timp ce încerca să interpreteze textele alchimiștilor.

Rene Alleau scrie:

> „Pentru a lua un exemplu mai clar, să luăm în considerare jocul de șah, ale cărui reguli și principii sunt relativ simple, dar permit un număr infinit de combinații. Dacă privim întregul corp de tratate acroamatice de alchimie ca pe tot atâtea jocuri adnotate într-un limbaj convențional, va trebui să mărturisim cu toată sinceritatea că nu cunoaștem nici regulile jocului, nici cifrul folosit. Alternativ, presupunem că limbajul codificat este compus din semne pe care oricine le poate înțelege, ceea ce este tocmai iluzia imediată pe care ar trebui să o creeze o criptogramă bine compusă. Prin urmare, concluzionăm că ar fi prudent nu să ne permitem să credem că sensul lor este clar, ci să studiem aceste texte ca și cum ar fi într-o limbă necunoscută. Se pare că aceste mesaje sunt adresate doar altor jucători, altor alchimiști care, trebuie să presupunem, posedă deja, prin alte mijloace decât tradiția scrisă, cheia necesară pentru o înțelegere exactă a acestui limbaj."
>
> Au fost găsite manuscrise alchimiste care datează din cele mai vechi timpuri. Nicolas de Valois, în secolul al XV-lea, a dedus din acestea că transmutațiile și tehnicile secrete de eliberare a energiei erau cunoscute oamenilor înainte de inventarea scrisului. Arhitectura a precedat scrisul și era probabil o formă de scriere. Și, de fapt, există o legătură foarte strânsă între alchimie și arhitectură. Unul dintre cele mai semnificative texte alchimiste, scris de Esprit Gobineau de Montluisant, este intitulat: *Explications très curieuses des enigmes et figures hieroglyphiques qui sont au grand_portail de Notre-*

Dame de Paris. (Explicații foarte curioase ale enigmelor și figurilor hieroglifice de pe marea ușă de vest a Catedralei Notre-Dame din Paris.)

Operele lui Fulcanelli includ, în special, *Le Mystere des Cathedrales* și descrieri detaliate ale *Les Demeures Philosophales*. Se crede că anumite clădiri medievale sunt exemple ale obiceiului străvechi de a transmite prin arhitectură mesajul alchimiei, care datează din cea mai îndepărtată antichitate.

Newton credea în existența unui lanț de Inițiați, care datează din timpuri foarte vechi și care cunoșteau secretele transmutațiilor și ale dezintegrării materiei. Atomistul englez Da Costa Andrade, într-un discurs rostit la sărbătorile Tricentenarului lui Newton de la Cambridge, în iulie 1946, a precizat clar că, în opinia sa, descoperitorul legilor gravitației aparținea probabil acestui lanț și dezvăluise lumii doar o mică parte din cunoștințele sale:

> „Nu pot spera să-i conving pe sceptici că Newton avea o oarecare putere de profeție sau o viziune specială, că avea o oarecare bănuială despre puterea atomică; dar spun că anumite pasaje nu mi se par ca și cum tot ce ar fi vrut să spună ar fi că fabricarea aurului ar perturba comerțul mondial - „Deoarece modul prin care mercurul poate fi astfel impregnat a fost considerat potrivit să fie ascuns de alții care l-au cunoscut și, prin urmare, ar putea fi o intrare către ceva mai nobil, care nu poate fi comunicat fără un pericol imens pentru lume, dacă ar exista vreo veridicitate în scrierile hermetice" - și puțin mai departe - „existând și alte lucruri pe lângă transmutarea metalelor (dacă acești mari pretendenți nu se laudă) pe care nimeni altul decât ei nu le înțelege". Reflectând la importanța acestor pasaje, luați în considerare reticența nu mai mare cu care vorbește despre descoperirile sale optice..."

Cărei epoci trecute îi aparțineau acești mari Maeștri invocați de Newton și din ce trecut îndepărtat își derivau ei înșiși știința?

„Dacă am văzut mai departe", spunea Newton, „este stând pe umerii unor giganți".

Atterbury, care a fost contemporan cu Newton, a scris următoarele:

> „Modestia ne învață să vorbim despre Antici cu respect, mai ales când nu suntem foarte familiarizați cu operele lor. Newton, care îi cunoștea practic pe de rost, avea cel mai mare respect pentru ei și îi considera oameni de geniu și cu o inteligență superioară, care își duseseră descoperirile în fiecare domeniu mult mai departe decât bănuim astăzi, judecând după ceea ce a mai rămas din scrierile lor. Mai multe scrieri antice s-au pierdut decât s-au păstrat și poate că noile noastre descoperiri au o valoare mai mică decât cele pe care le-am pierdut."

Fulcanelli credea că alchimia era legătura cu civilizațiile care au dispărut cu mii de ani în urmă și despre care arheologii nu știu nimic. Desigur, niciun arheolog sau istoric de renume nu va admite că au existat în trecut civilizații mai avansate decât a

noastră în știință și tehnici. Însă tehnicile avansate și cunoștințele științifice simplifică enorm mecanismele, iar urmele a ceea ce au realizat ele ne sunt probabil vizibile, fără să le putem recunoaște drept ceea ce sunt. Niciun istoric sau arheolog serios, care nu a avut o educație științifică foarte temeinică, nu ar putea efectua cercetările și explorările care ar putea arunca vreo lumină asupra acestor probleme. Segregarea strictă a diferitelor discipline, necesară de progresele fabuloase ale științei moderne, ne-a ascuns probabil alte descoperiri fabuloase dintr-o epocă anterioară.

Știm că un inginer german, angajat să construiască canale pentru orașul Bagdad, a descoperit printre niște bibelouri din muzeul local, etichetate vag „obiecte ritualice", baterii electrice – fabricate zece secole înainte de Volta, sub dinastia sasanidă. Atâta timp cât arheologia este practicată doar de arheologi, nu vom ști niciodată dacă „cețurile antichității" au fost luminoase sau obscure.

> Johann-Friedrich Schweirzer, alias Helvetius, un antialchimist violent, povestește că în dimineața zilei de 27 decembrie 1666, a fost vizitat de un străin. Era un om cu o înfățișare onestă și serioasă, îmbrăcat într-o mantie simplă, ca un menonit. După ce l-a întrebat pe Helverius dacă crede în piatra filosofală (la care faimosul doctor a răspuns negativ), străinul a deschis o cutiuță de fildeș „care conținea trei bucăți dintr-o substanță asemănătoare sticlei sau opalului". Apoi a declarat că aceasta era faimoasa piatră și că această cantitate foarte mică era suficientă pentru a produce douăzeci de tone de aur. Helvetius ținea un fragment în mână și, după ce i-a mulțumit vizitatorului său pentru bunătate, l-a implorat să-i dea o mică bucată. Alchimistul a refuzat răspicat, adăugând, ceva mai politicos, că nici măcar în schimbul întregii averi a lui Helvetius, nu se putea despărți de cea mai mică bucată din acest mineral, dintr-un motiv pe care nu i-a fost permis să-l dezvăluie. Când i s-a cerut să-și dovedească afirmația efectuând o Transmutație, străinul a răspuns că se va întoarce peste trei săptămâni și îi va arăta lui Helvetius ceva care l-ar uimi. S-a întors punctual în ziua specificată, dar a refuzat să opereze, declarând că i se interzice să-și dezvăluie secretul. Cu toate acestea, a binevoit să-i ofere lui Helvetius un mic fragment din piatră „nu mai mare decât un bob de muștar". Și când doctorul și-a exprimat îndoielile cu privire la faptul că o cantitate atât de mică ar putea produce vreun efect, alchimistul a rupt bucățica în două, a aruncat jumătate și i-a oferit cealaltă jumătate spunând: „Asta este tot ce ai nevoie".
>
> La aceasta, învățatul doctor a fost obligat să mărturisească că, atunci când străinul l-a vizitat pentru prima dată, a reușit să-și însușească câteva particule din piatră și că acestea au schimbat niște plumb, nu în aur, ci în sticlă. „Ar fi trebuit să acoperi fragmentul cu niște ceară galbenă", a răspuns alchimistul, „asta l-ar fi ajutat să pătrundă în plumb și să-l transforme în aur." Bărbatul a promis să se întoarcă a doua zi dimineață la ora nouă pentru a înfăptui miracolul — dar nu a venit niciodată, nici în ziua aceea, nici în următoarea. Atunci, soția lui Helvetius l-a convins să încerce el însuși experimentul:

Helvetius a urmat instrucțiunile străinului. A topit trei drahme de plumb, a înfășurat piatra în ceară și a aruncat-o în metalul lichid. S-a transformat în aur! „Am dus-o imediat la un aurar care a declarat că nu a mai văzut niciodată o piesă de aur mai fină și ne-a oferit cincizeci de florini pentru o uncie." Helvetius, încheindu-și raportul, ne-a informat că încă posedă lingoul de aur, o dovadă tangibilă a transmutației. „Sfinții Îngeri ai lui Dumnezeu să vegheze asupra lui (alchimistului) ca pe o sursă de binecuvântări pentru creștinism. Aceasta este rugăciunea noastră constantă, pentru el și pentru noi."

Vestea s-a răspândit ca fulgerul. Spinoza, care cu greu poate fi considerat un simplu om la minte, a dorit să verifice povestea în fiecare detaliu. S-a dus să-l vadă pe... aurarul care examinase aurul, iar relatarea pe care a făcut-o a fost mai mult decât favorabilă: în timpul fuziunii, o parte din argintul prezent în amestec a fost, de asemenea, transformat în aur. Aurarul, pe nume Brechtel, a fost angajat de Ducele d'Orange ca monetar și, cu siguranță, își cunoștea meseria. Pare greu de crezut că a fost victima unei farse sau că a vrut să-l înșele pe Spinoza. Acesta din urmă s-a dus apoi la Helvetius, care i-a arătat aurul și creuzetul folosit în experiment. Câteva resturi din metalul prețios erau încă lipite de interiorul recipientului; la fel ca ceilalți, Spinoza era convins că transmutația avusese loc cu adevărat.

Transmutația, pentru alchimist, este un fenomen secundar, efectuat doar ca demonstrație. Este dificil să ne formăm o opinie cu privire la realitatea acestor transmutații, deși diverse rapoarte, cum ar fi cele ale lui Helvetius sau van Helmont, de exemplu, sunt foarte impresionante. S-ar putea argumenta că arta prestidigitatorului nu cunoaște limite, dar este oare probabil ca 4.000 de ani de cercetare și 100.000 de volume și manuscrise să fi fost dedicate unei imposturi? Avem o altă sugestie de făcut, ce va fi văzută în curând. O facem cu toată timiditatea, deoarece greutatea opiniei științifice stabilite este formidabilă. Vom încerca să descriem munca alchimistului care culminează cu fabricarea „pietrei" sau a „pulberii de proiecție" și vom vedea că interpretarea anumitor operațiuni intră în conflict cu cunoștințele noastre actuale despre structura materiei. Dar nu există nimic care să demonstreze că cunoștințele noastre despre fenomenele nucleare sunt complete sau definitive. Cataliza, de exemplu, poate juca un rol cu totul neașteptat în aceste fenomene.

Nu este imposibil ca anumite amestecuri naturale să producă, sub influența razelor cosmice, reacții nucleocatalitice la scară largă, rezultând o transmutație masivă a elementelor. Acest lucru ar putea oferi o cheie a misterului alchimiei și ar explica de ce alchimistul își repetă experimentele la nesfârșit, până când se obțin condițiile cosmice potrivite.

La aceasta se va obiecta: dacă transmutațiile de acest fel sunt posibile, ce se întâmplă cu energia eliberată? Dacă toate acestea ar fi adevărate, alchimiștii trebuie să fi distrus adesea orașele în care locuiau și vaste zone din patria lor, provocând astfel catastrofe îngrozitoare.

La care alchimiștii răspund: tocmai pentru că astfel de catastrofe au avut loc în trecutul îndepărtat ne temem de energia teribilă conținută în materie și, prin urmare, ne păstrăm știința secretă. Mai mult, Marea Operă se atinge doar prin faze progresive, iar oricine,

după zeci de ani de experimente și o viață austeră, învață cum să dezlănțuie forțele energiei nucleare, învață și ce precauții trebuie luate pentru a preveni o catastrofă.

Este acest argument valid? Poate. Fizicienii recunosc astăzi că, în anumite condiții, energia unei transmutații nucleare ar putea fi absorbită de particule speciale pe care le numesc neutrini sau antineutrini. Se pare că au apărut unele dovezi ale existenței neutrinului. Există, poate, anumite tipuri de transmutații care eliberează doar o cantitate mică de energie sau în care energia este eliberată sub formă de neutrini. Vom reveni la această întrebare mai târziu.

M. Eugene Canseliet, discipol al lui Fulcanelli și unul dintre principalii specialiști în alchimie, a fost profund impresionat de un pasaj dintr-un studiu pe care Jacques Bergier îl scrisese ca prefață la una dintre lucrările clasice din Bibliotheque Mondiale (Biblioteca Mondială), o antologie de poezie din secolul al XVI-lea. În această prefață, Bergier făcea aluzie la alchimiști și la cultul lor pentru secret. Iată ce a scris: „În această privință anume este dificil să nu fii de acord cu ei. Dacă există o rețetă pentru producerea de bombe cu hidrogen pe o sobă de bucătărie, este evident de preferat ca această rețetă să nu fie dezvăluită."

Comentariul lui M. Eugene Canseliet în această privință a fost următorul: „Mai presus de toate, este extrem de important ca această remarcă să nu fie respinsă ca o simplă glumă. Aveți perfectă dreptate și sunt în măsură să afirm că este posibil să se producă o fisiune atomică prin intermediul unui minereu, ceea ce este relativ comun și ieftin, și că acest lucru nu se poate face cu niciun alt aparat decât o sobă bună, un cuptor de topire a cărbunelui, niște arzătoare Meker și patru butelii de gaz butan."

Este, de fapt, de conceput că, chiar și în fizica nucleară, se pot obține rezultate importante prin mijloace simple. Aceasta este direcția în care se îndreaptă astăzi toată știința și tehnologia.

„Putem face mai mult decât știm", a spus Roger Bacon. El a adăugat, însă, o remarcă care ar putea fi foarte bine zicala unui alchimist: „Deși totul nu este permis, totul este posibil".

Pentru alchimist, nu trebuie uitat niciodată că puterea asupra materiei și energiei este doar o realitate secundară. Adevăratul scop al activităților alchimistului, care sunt probabil rămășițele unei științe foarte vechi aparținând unei civilizații de mult dispărute, este transformarea alchimistului însuși, accesul său la o stare superioară de conștiință. Rezultatele materiale nu sunt decât o garanție a rezultatului final, care este spiritual. Totul este orientat spre transmutarea omului însuși, spre divinizarea sa, fuziunea sa cu energia divină, centrul fix din care emană toate energiile materiale. Alchimistul este acea știință „cu conștiință" despre care vorbește Rabelais. Este o știință care tinde să exalte omul mai degrabă decât materia; așa cum spune Teilhard de Chardin: „Adevăratul scop al fizicii ar trebui să fie de a integra Omul ca totalitate într-o reprezentare coerentă a lumii".

„Să știți, voi toți cercetătorii acestei Arte", a scris un maestru alchimist, „că Spiritul este totul și că, dacă în acest Spirit nu este închis un altul asemenea Spirit, nimic bun nu va ieși din nimic."

***III**. În care un mic evreu este văzut preferând mierea zahărului — În care un alchimist care ar putea fi misteriosul Fulcanelli vorbește despre pericolul atomic, descrie pila atomică și evocă civilizații acum dispărute — În care Bergier sparge un seif cu o lampă de aer și ia o sticlă de uraniu sub braț — În care un maior american fără nume îl caută pe Fulcanelli acum definitiv dispărut — În care Oppenheimer amintește de un înțelept chinez de acum o mie de ani.*

Era anul 1933. Micul student evreu avea un nas ascuțit și purta ochelari rotunzi prin care străluceau o pereche de ochi reci și vioi. Craniul său rotund era acoperit cu un sfeclă subțire de păr. Un accent înfricoșător, care nu era îmbunătățit de o bâlbâială, făcea ca vorbirea sa să sune comic ca plescăitul confuz al rațelor într-un iaz. Când ajungeai să-l cunoști mai bine, aveai impresia că o inteligență flămândă, alertă, sensibilă și incredibil de rapidă dansa în interiorul acestui omuleț grosolan, plin de năzbâtii și la fel de lipsit ca un copil de orice fel de savoir vivre, ca un balon mare și roșu la capătul unui sfor.

„Deci vrei să fii alchimist?", i-a spus venerabilul profesor studentului Jacques Bergier, care ședea cu capul plecat pe marginea scaunului, cu o servietă plină cu hârtii pe genunchi. Bătrânul profesor era unul dintre cei mai distinși chimiști ai Franței. „Nu vă înțeleg, domnule", a spus studentul, simțindu-se iritat. Avea o memorie prodigioasă și își amintea că văzuse, la vârsta de șase ani, o gravură germană înfățișând doi alchimiști la lucru în mijlocul unei învălmășeli de eprubete, clești, creuzete și foale. Unul dintre ei, în zdrențe, îngrijea minereul, cu gura căscată, în timp ce celălalt, cu barba și părul ciufulit, se scărpina în cap și se clătina într-un colț al atelierului.

Profesorul își consultă dosarele: „În ultimii doi ani de studii, văd că ați manifestat un interes deosebit pentru cursul gratuit de fizică nucleară al domnului Jean Thibaud. Acest curs nu duce la nicio diplomă sau certificat, dar persistați în dorința de a continua aceste studii. Dacă ați fi fost fizician, v-aș fi putut înțelege curiozitatea. Dar materia dumneavoastră este chimia. Vă așteptați, cumva, să învățați cum să fabricați aur?"

„Domnule", răspunse micul student ridicând mâinile, „cred în viitorul chimiei nucleare. Cred că transmutațiile vor fi folosite în industrie în viitorul apropiat."

„Mi se pare o nebunie."

„Dar domnule..."

Uneori se oprea la începutul unei propoziții și apoi continua să repete primele cuvinte ca un gramofon care s-a blocat, nu pentru că nu ar fi avut nimic de spus, ci pentru că gândurile sale se îndreptau spre tărâmurile interzise ale poeziei. Știa pe de rost mii de versuri și toate poeziile lui Kipling.

„Dar, domnule, chiar dacă nu credeți în transmutații, trebuie cu siguranță să credeți în energia nucleară. Imensele resurse potențiale ale nucleului..."

„Tss-tss", a spus profesorul. „E copilăresc și elementar. Ceea ce fizicienii numesc energie nucleară este o constantă de integrare în ecuațiile lor. Este o idee filozofică, nimic mai mult. Conștiința este principala forță motrice a omului. Dar nu conștiința este cea care conduce o locomotivă. Așadar, toate aceste discuții despre mașini alimentate de energie nucleară... Nu, nu, băiatul meu..."

Tânărul a înghițit în sec. „Întoarce-te pe pământ și gândește-te la viitorul tău. Ceea ce te obsedează în acest moment, pentru că mie nu pari mai mult decât un copil, este unul dintre

cele mai vechi vise ale omului - visul alchimistului. Citește-l din nou pe Berthelot. El a oferit o relatare foarte bună a acestui mit al transmutației materiei. Studiile tale aici nu au fost deosebit de strălucite. Permite-mi să-ți dau niște sfaturi: ia-ți un loc de muncă în industrie cât mai curând posibil. Dar zahărul? Trei luni într-o fabrică de zahăr te vor readuce la realitate, și asta e ceea ce ai nevoie. „Vă vorbesc acum ca un tată."

Fiul nedemn a bâlbâit mulțumiri și a plecat, cu nasul pe sus și strângând în brațe servieta umflată. Era un tip încăpățânat; simțea că ar trebui să profite de această conversație, dar mierea era mai bună decât zahărul. Avea să continue să studieze problemele nucleare - și să citească tot ce putea despre alchimie.

Și așa a decis prietenul meu Jacques Bergier să continue studiile care fuseseră respinse ca fiind inutile și pe care alții le-au descris ca fiind nebunești. Vicisitudinile vieții, războiul și lagărele de concentrare l-au ținut departe o vreme de studiile nucleare, totuși a reușit să aducă unele contribuții care au fost foarte apreciate de specialiști. În cursul cercetărilor sale, visele alchimiștilor și realitățile fizicii matematice au coincis de mai multe ori. Dar mari schimbări au avut loc în lumea științei din 1933, iar prietenul meu avea din ce în ce mai puțin impresia că ara o brazdă singuratică.

Din 1934 până în 1940, Jacques Bergier a lucrat cu André Helbronner, unul dintre cei mai remarcabili oameni ai timpului nostru. Helbronner, asasinat de naziști la Buchenwald în martie 1944, fusese primul profesor al Facultății care a predat chimie fizică. Această știință, aflată la jumătatea distanței dintre două discipline, a dat naștere de atunci multor alte științe: electronică, nucleară și „stereotronic".

Helbronner fusese decorat cu medalia de aur a Institutului Franklin pentru descoperirile sale asupra metalelor coloidale. De asemenea, era interesat de lichefierea gazelor, aeronautică și razele ultraviolete. În 1934 s-a dedicat studiului fizicii nucleare și a creat, împreună cu un grup de industriași, un laborator de cercetare nucleară unde, până în 1940, s-au obținut rezultate foarte interesante. În plus, Helbronner a fost adesea chemat să consilieze sistemul judiciar în calitate de expert în toate aspectele legate de transmutarea elementelor; și în acest fel, Jacques Bergier a avut ocazia să întâlnească un anumit număr de pseudo-alchimiști, impostori sau vizionari și un alchimist autentic, cu adevărat distins.

Prietenul meu nu a știut niciodată numele real al acestui alchimist și, chiar dacă l-ar fi știut, ar fi avut grijă să nu-i dezvăluie identitatea. Bărbatul despre care vorbim a dispărut cu ceva timp în urmă fără a lăsa urme vizibile, pentru a duce o existență clandestină, după ce a rupt orice legătură dintre el și secolul în care a trăit. Bergier nu poate decât să ghicească că el ar fi putut fi omul care, sub pseudonimul Fulcanelli, a scris în jurul anului 1920, două cărți ciudate și admirabile: Les Demeures Philosophales și Le Mystere des Cathedrales, deja menționate. Aceste cărți au fost publicate prin bunele oficii ale lui M. Eugene Canseliet, care nu a dezvăluit niciodată numele autorului. Acestea sunt cu siguranță printre cele mai importante lucrări din literatura alchimiei. Acestea sunt o expresie a celei mai profunde cunoașteri și înțelepciuni, iar mai mulți mari oameni pe care îi cunoaștem mărturisesc cea mai mare venerație pentru numele legendar al lui Fulcanelli.

M. Canseliet scrie:

„Ar putea el, după ce a atins culmea oricărei cunoașteri, să refuze să se supună poruncii Destinului? Niciun om nu este profet în propria sa țară.” Această veche zicală oferă probabil o explicație ocultă a răsturnării din viața solitară și studioasă a filosofului cauzată de scânteia revelației. Sub acțiunea acestei flăcări divine, omul așa cum era odinioară este complet mistuit. Nume, familie, țara, toate iluziile, toate greșelile, toate trivialitățile se fărâmițează în praf. Și din această cenușă, asemenea Phoenix-ului poeților, se naște o nouă personalitate. Cel puțin asta ne-ar face tradiția filosofică să credem. Stăpânul meu știa asta. A dispărut când a lovit ora fatidică și semnul s-a împlinit. Cine ar îndrăzni să sfideze legea? Dacă același lucru care l-a obligat pe maestrul meu să evite tot ce este lumesc ar trebui să primesc aplauze astăzi, în ciuda chinului unei despărțiri dureroase, dar inevitabile, aș acționa exact în același fel.”

M. Eugene Canseliet a scris aceste rânduri în 1925. Omul care îi încredințase publicarea operelor sale era pe cale să-și schimbe obiceiurile și modul de viață. Într-o după-amiază, în iunie 1937, Jacques Bergier a crezut că există motive întemeiate să creadă că se află în prezența lui Fulcanelli.

La cererea lui André Helbronner, prietenul meu a întâlnit acest personaj misterios în împrejurimile prozaice ale unui laborator de testare din birourile Oficiului de Gaze din Paris. Iată o relatare exactă a conversației care a avut loc atunci:

„M. Andre Helbronner, al cărui asistent cred că sunteți, efectuează cercetări asupra energiei nucleare. M. Helbronner a avut amabilitatea să mă țină la curent cu rezultatele unora dintre experimentele sale, în special cu privire la apariția radioactivității corespunzătoare plutoniului atunci când o bară de bismut este volatilizată de o descărcare electrică în deuteriu la presiune înaltă. Sunteți în pragul succesului, așa cum sunt, de altfel, și alți câțiva dintre oamenii de știință ai noștri de astăzi. Îmi permiteți să vă avertizez să fiți atenți? Cercetările în care sunteți angajați dumneavoastră și colegii dumneavoastră sunt pline de pericole teribile, nu numai pentru voi, ci pentru întreaga rasă umană. Eliberarea energiei atomice este mai ușoară decât credeți, iar radioactivitatea produsă artificial poate otrăvi atmosfera planetei noastre în câțiva ani. Mai mult, explozibilii atomici pot fi produși din câteva grame de metal suficient de puternici pentru a distruge orașe întregi. Vă spun acest lucru ca un fapt cert: alchimiștii știu asta de foarte mult timp.”

Bergier a încercat să întrerupă cu un protest. Alchimiștii și fizica modernă! Era pe punctul de a face o remarcă sarcastică, când gazda l-a întrerupt:

„Știu ce aveți de gând să spuneți, dar nu prezintă niciun interes. Alchimiștii nu cunoșteau structura nucleului, nu știau nimic despre electricitate și nu aveau niciun mijloc de detectare. Prin urmare, nu au fost niciodată capabili să efectueze nicio transmutație, cu atât mai puțin să elibereze energie nucleară. Nu voi încerca să vă dovedesc ceea ce voi spune acum, dar vă rog să i-l repetați domnului Helbronner: anumite aranjamente geometrice ale materialelor extrem de purificate sunt suficiente pentru a elibera forțele atomice fără a recurge nici la electricitate, nici la tehnici de vid. Vă voi citi acum doar un scurt extras.

Apoi a luat cartea lui Frederick Soddy, „Interpretarea radiului”, și a citit următoarele: „Cred că au existat civilizații în trecut care erau familiarizate cu energia atomică și că, prin utilizarea greșită a acesteia, au fost complet distruse.”

Apoi a continuat: „V-aș ruga să credeți că anumite tehnici au supraviețuit parțial. V-aș ruga, de asemenea, să vă amintiți că cercetările alchimiștilor au fost colorate de preocupări morale și religioase, în timp ce fizica modernă a fost creată în secolul al XVIII-lea pentru amuzamentul câtorva aristocrați și libertini bogați. Știință fără conștiință... Am considerat că este de datoria mea să avertizez câțiva cercetători ici și colo, dar nu am nicio speranță să văd acest avertisment dovedindu-se eficient. De altfel, nu există niciun motiv pentru care să am vreo speranță.”

Bergier nu a putut niciodată uita sunetul acelei voci precise și incisive, vorbind cu atâta autoritate.

A îndrăznit să pună o altă întrebare: „Dacă sunteți și dumneavoastră alchimist, domnule, nu-mi vine să cred că vă petreceți timpul fabricând aur, precum Duriikovski sau Dr. Miethe. În ultimul an am încercat să obțin informații despre alchimie și m-am trezit înconjurat de impostori sau ascultând ceea ce par a fi interpretări fantastice. Acum, puteți să-mi spuneți, domnule, care este natura cercetărilor dumneavoastră?”

„Îmi cereți să vă rezum în patru minute patru mii de ani de filozofie și eforturile unei vieți întregi. Mai mult, îmi cereți să traduc în limbaj obișnuit concepte pentru care un astfel de limbaj nu este destinat. Cu toate acestea, vă pot spune atât: sunteți conștient că în știința oficială de astăzi rolul observatorului devine din ce în ce mai important. Relativitatea, principiul indeterminației, arată măsura în care observatorul intervine astăzi în toate aceste fenomene. Secretul alchimiei este acesta: există o modalitate de a manipula materia și energia astfel încât să se producă ceea ce oamenii de știință moderni numesc „un câmp de forță”. Acest câmp acționează asupra observatorului și îl plasează într-o poziție privilegiată față de Univers. Din această poziție, el are acces la realitățile care în mod obișnuit ne sunt ascunse de timp și spațiu, materie și energie. Aceasta este ceea ce numim „Marea Operă”.

„Dar cum rămâne cu piatra filosofală? Fabricarea aurului?”

„Acestea sunt doar aplicații, cazuri particulare. Lucrul esențial nu este transmutarea metalelor, ci cea a experimentatorului însuși.” „Este un secret străvechi pe care câțiva oameni îl redescoperă, o dată la un secol.”

„Și ce se întâmplă cu ei atunci?”

„Poate că voi ști într-o zi.”

Prietenul meu nu avea să-l mai vadă niciodată pe acest om - omul care, sub numele de Fulcanelli, a lăsat o urmă de nești. Tot ce știm despre el este că a supraviețuit războiului și a dispărut complet după Eliberare. Fiecare încercare de a-l găsi a eșuat.

Acum scena se schimbă într-o dimineață de iulie din 1945. Încă palid și înfometat, Jacques Bergier, îmbrăcat în kaki, este ocupat să spargă un seif cu o lampă de aer. Încă o transformare. În ultimii ani a fost, succesiv, agent secret, terorist și deportat politic. Seiful în cauză se afla într-o frumoasă vilă de pe Lacul Constanța, proprietatea directorului unui mare concern german. Când a fost deschis, seiful și-a dezvăluit misterul: o sticlă care conținea o pulbere extrem de grea. Eticheta avea inscripția: „Uraniu, pentru aplicații atomice”.

A fost prima dovadă formală a existenței în Germania a unui proiect de bombă atomică suficient de avansat pentru a necesita... cantități mari de uraniu pur. Goebbels nu s-a înșelat departe când, din buncărul său bombardat, a răspândit pe străzile unui Berlin devastat zvonul că arma secretă era pe cale să explodeze în fața invadatorilor.

Bergier a raportat descoperirea sa autorităților aliate. Americanii au fost sceptici și au susținut că orice anchetă asupra energiei nucleare ar fi ar fi inutilă. Era o simulare: în realitate, prima lor bombă fusese deja explodată în secret la Alamogordo, iar o misiune americană condusă de fizicianul Goudsmith se afla în acel moment în Germania, căutând pila atomică pe care profesorul Heisenberg o construise înainte de prăbușirea Reich-ului.

În Franța, nu se știa nimic oficial, dar existau semne, dintre care cel mai semnificativ, în ochii celor capabili să citească printre rânduri, era faptul că americanii plăteau prețuri fabuloase pentru orice manuscrise sau documente care se ocupau de alchimie.

Bergier a raportat guvernului provizoriu că cercetările asupra explozibililor nucleari erau probabil în desfășurare în Germania, precum și în Statele Unite. Raportul a fost, fără îndoială, aruncat la coșul de hârtii, dar prietenul meu își păstra încă sticla, pe care obișnuia să o arate tuturor, spunând: „Vedeți asta? Trebuie doar să puneți un neutron înăuntru ca să aruncați în aer întregul Paris!" Acest omuleț cu accent comic era cu siguranță un glumeț, iar oamenii erau uimiți că cineva care tocmai se întorsese de la Mauthausen reușise să-și păstreze simțul umorului. Dar gluma nu a mai părut la fel de amuzantă după Hiroshima. Telefonul din camera lui Bergier a început să sune neîncetat, iar tot felul de organisme oficiale au cerut copii ale raportului. Serviciile de informații americane l-au implorat pe proprietarul celebrei sticle să contacteze urgent un anumit maior care a refuzat să-și dea numele. Alte autorități au insistat ca sticla să fie mutată undeva în afara zonei pariziene. În zadar, Bergier a explicat că balonul cu siguranță nu conținea uraniu 235 pur și că, chiar dacă ar conține, uraniul cu siguranță nu era „critic". Altfel, ar fi explodat de mult. Cu toate acestea, jucăria i-a fost luată și nu a mai auzit niciodată de ea. Pentru a-l consola, i s-a prezentat un raport de la „Direction Générale des Etudes et Recherches", care conținea tot ce știa această organizație, o ramură a Serviciului Secret francez, despre energia nucleară. Raportul era etichetat: „Secret", „Confidențial" și „A nu se difuza", dar tot ce conținea erau câteva decupaje din revista Science et Vie (Știință și Viață).

Pentru a-și satisface curiozitatea, nu-i mai rămânea decât să-l întâlnească pe faimosul maior anonim, ale cărui aventuri fuseseră relatate de profesorul Goudsmith în cartea sa *Alsos*. Acest misterios ofițer, înzestrat cu un simț al umorului macabru, își camuflase unitatea sub pretextul unei organizații pentru localizarea mormintelor soldaților americani căzuți. Era agitat și părea hărțuit de Washington. Voia mai întâi să știe tot ce Bergier putuse afla sau ghici despre proiectele nucleare germane. Dar, mai presus de toate, era esențial pentru siguranța lumii, cauza Aliaților și promovarea Maiorului să se descopere imediat locul unde se aflau Eric Edward Dutt și alchimistul cunoscut sub numele de Fulcanelli.

Dutt, ale cărui antecedente fuseseră investigate de Helbronner, era un indian care pretindea că a avut acces la niște manuscrise foarte vechi. El a declarat că a învățat din ele anumite metode de transmutare a metalelor și că, prin intermediul unei descărcări de condensator pe un conductor de borură de tungsten, a obținut urme de aur în zăcământul rezultat. Rezultate similare aveau să fie obținute ulterior de ruși, dar de data aceasta folosind acceleratoare puternice de particule.

Bergier nu a putut fi de mare folos lumii libere, cauzei Aliaților sau maiorului. Eric Edward Dutt, un colaborator, fusese împușcat de serviciile franceze de contraspionaj din Africa de Nord. Cât despre Fulcanelli, acesta dispăruse definitiv.

Cu toate acestea, maiorul, ca semn al recunoștinței sale, i-a arătat lui Bergier dovezile raportului profesorului H.D. Smyth despre utilizările militare ale energiei atomice înainte de publicare. Acesta a fost primul document serios care a tratat această chestiune și a tins în mod surprinzător să confirme anumite afirmații făcute de alchimist în 1937.

Pila atomică, un instrument esențial pentru fabricarea bombei, era de fapt „un aranjament geometric de substanțe extrem de purificate". După cum afirmase Fulcanelli, acest instrument nu folosea nici electricitate, nici tehnică de vid. Raportul lui Smyth făcea aluzie și la otrăvuri radiante și gaze și praf radioactive, toate extrem de toxice, pe care era relativ ușor de preparat în cantități mari. Alchimistul vorbise despre posibilitatea otrăvirii întregii planete.

Cum a fost posibil ca un mistic obscur, un investigator solitar să prevadă sau să aibă cunoștință despre toate aceste lucruri?

Citind dovezile raportului, prietenul meu și-a amintit de acest pasaj din De Alchima de Albert le Grand: „Dacă ai avea nenorocul să lucrezi pentru regi și prinți, nu vor înceta niciodată să te întrebe: «Cum progresează Marea Operă? Când vom vedea în sfârșit ceva valoros?» Și, în nerăbdarea lor, te vor numi nemernic și ticălos și îți vor face tot felul de probleme. Și dacă nu reușești, vei simți toată forța nemulțumirii lor. Dacă, pe de altă parte, reușești, te vor ține prizonier în captivitate perpetuă, cu intenția de a te face să lucrezi în avantajul lor."

Acesta era motivul pentru care dispăruse Fulcanelli și de ce alchimiștii de-a lungul veacurilor păstraseră întotdeauna secretul cu privire la munca lor?

Sfatul dat primul și ultimul în papirusul Harris era: „Ține-ți buzele pecetluite!"

La ani după Hiroshima, pe 17 ianuarie 1955, Oppenheimer a făcut următoarea afirmație: „Într-un sens foarte profund și într-un mod care nu poate fi ignorat cu ușurință, noi, oamenii de știință, am păcătuit."

Și cu o mie de ani mai devreme, un alchimist chinez scria: „Ar fi un păcat teribil să le dezvăluiți soldaților secretele artei voastre. Atenție! Nu permiteți nici măcar unei insecte să fie în camera în care lucrați."

IV. *Alchimistul modern și spiritul de cercetare - Descrierea a ceea ce face un alchimist în laboratorul său - Experimente repetate la nesfârșit - Ce așteaptă el? - Pregătirea întunericului - Gaz electronic - Apă care se dizolvă - Este energia pietrei filosofale în suspensie? - Transmutarea alchimistului însuși - Aici începe adevărata metafizică.*

Alchimistul modern este un om care citește tratate de fizică nucleară. El este convins că transmutațiile și fenomene și mai extraordinare pot fi obținute prin manipulări și cu ajutorul unor aparate relativ simple. Printre alchimiștii contemporani trebuie găsit spiritul căutătorului izolat, iar păstrarea unui astfel de spirit este foarte importantă în prezent. Căci se crede în general astăzi că niciun progres în știință nu este posibil fără munca în echipă la scară largă, aparatură vastă și un sprijin financiar considerabil. Și totuși, descoperirile fundamentale,

cum ar fi radioactivitatea și mecanica undelor, au fost făcute de oameni care lucrează în izolare. America, unde totul se face la scară largă, cu echipe mari de muncitori, își trimite acum agenții în întreaga lume în căutarea unor minți originale. Directorul cercetării științifice americane, Dr. James Killian, a declarat în 1958 că nu este de dorit să se aibă încredere în întregime în cercetarea colectivă și că ar trebui făcut un apel către lucrătorii solitari cu idei originale proprii. Rutherford a făcut o parte din munca sa fundamentală asupra structurii materiei cu conserve vechi și bucăți de sfoară. Jean Perrin și Mme. Curie, înainte de război, își trimiteau asistenții la piața de vechituri duminica pentru a căuta materiale. Desigur, sunt necesare laboratoare mari și bine echipate, dar ar fi recomandabil să se asigure o oarecare cooperare între aceste laboratoare și aceste echipe și acești lucrători solitari. Alchimiștii, însă, ar refuza invitația. Regula lor este secretul; ambiția lor este de natură spirituală. „Nu există nicio îndoială", a scris Rene Alleau, „că manipulările alchimiștilor ajută la menținerea unui ascetism interior". Dacă alchimia conține o oarecare știință, această știință este doar un mijloc de a accesa cunoașterea. Prin urmare, este extrem de important ca aceasta să nu fie cunoscută în general, altfel ar deveni un scop în sine.

Care este materialul de lucru al alchimistului? Același cu cel folosit pentru chimia mineralelor la temperatură înaltă: cuptoare, creuzete, cântare, instrumente de măsurare, cu, în plus, aparate moderne pentru detectarea radiațiilor nucleare - contoare Geiger, scintilometre etc.

Un astfel de material de lucru poate părea complet inadecvat. Un fizician ortodox nu ar admite niciodată că este posibil să se producă un catod care emite neutroni cu un aparat atât de simplu și ieftin. Dacă informațiile noastre sunt corecte, alchimiștii reușesc într-adevăr să facă acest lucru. În zilele în care electronul era considerat a patra stare a materiei, au fost inventate utilaje extrem de elaborate și costisitoare pentru a produce curenți electronici. Mai târziu, în 1910, Elster și Gaitel au arătat că este suficient să încălzești varul în vid până la o căldură roșie mată.

Nu cunoaștem toate legile materiei. Dacă alchimia este o formă de cunoaștere mai avansată decât propria noastră știință, ea folosește metode mai simple.

Cunoaștem mai mulți alchimiști în Franța și doi în Statele Unite. Există câțiva în Anglia, în Germania și în Italia. EJ Holmyard spune că a întâlnit unul în Maroc. Trei ne-au scris din Praga. Presa științifică din URSS pare să fie foarte interesată de alchimie și întreprinde cercetări istorice.

Acum vom oferi, pentru ceea ce credem a fi prima dată, o descriere exactă a ceea ce face de fapt un alchimist în laboratorul său. Nu pretindem că dezvăluim fiecare detaliu al metodelor folosite, dar credem că putem arunca o oarecare lumină asupra acestor metode, care nu vor fi lipsite de interes. Nici nu uităm că scopul final al alchimiei este transmutarea alchimistului însuși și că operațiunile sale sunt doar pași în progresul său lent spre „eliberarea spirituală". Vom încerca acum să oferim câteva informații noi despre aceste operațiuni.

Alchimistul, în primul rând, petrece mulți ani descifrând texte vechi, care pentru cititor, lipsit de orice fir călăuzitor al Ariadnei, sunt ca un labirint în care totul a fost făcut în mod deliberat și sistematic pentru a-i arunca pe neinițiați într-o stare de confuzie mentală

inextricabilă. Cu ajutorul răbdării, umilinței și credinței, el începe treptat să înțeleagă aceste texte. Ajuns până aici, este gata să înceapă operațiuni alchimice propriu-zise. Le vom descrie, dar există un lucru despre care nu avem cunoștință. Știm ce se întâmplă în laboratorul unui alchimist, dar nu știm ce se întâmplă în alchimistul însuși, în mintea și inima sa. Se poate ca totul să fie conectat. Se poate ca energia spirituală să joace un rol în operațiunile fizice și chimice ale alchimistului. Se poate ca o anumită metodă de dobândire, concentrare și direcționare a acestei energii spirituale să fie esențială pentru succesul operei alchimiștilor. Acest lucru nu este sigur, dar în acest context rar este imposibil să nu ne amintim zicala lui Dante: „Văd că crezi aceste lucruri pentru că ți le spun; dar nu știi motivul pentru care le crezi," și, prin urmare, în ciuda faptului că se crede, sensul lor este încă ascuns."

Alchimistul nostru începe prin a prepara într-un mojar făcut din agat un amestec de trei ingrediente. Primul, în proporție de 95%, este un fel de minereu: arseno-pirite, de exemplu, un minereu de fier care conține printre impuritățile sale arsenic și antimoniu. Al doilea este un metal: fier, plumb, argint sau mercur. Al treilea este un acid de origine organică, cum ar fi acidul tartric sau citric. El va continua să macine și să amestece manual aceste ingrediente timp de cinci sau șase luni. Apoi va încălzi amestecul într-un creuzet, crescând temperatura treptat și continuând această operațiune timp de aproximativ zece zile. Trebuie să ia măsuri de precauție, deoarece se eliberează gaze toxice: vapori de mercur și în special arseno-hidrogen, care a ucis mulți alchimiști la începutul experimentului său.

În cele din urmă, el dizolvă conținutul creuzetului cu ajutorul unui acid, iar în căutarea unui solvent, vechii alchimiști au descoperit acidul acetic, acidul nitric și acid sulfuric.

Dizolvarea trebuie efectuată sub o lumină polarizată, adică fie lumina slabă a soarelui reflectată într-o oglindă, fie lumina lunii. Se știe astăzi că lumina polarizată vibrează într-o singură direcție, în timp ce lumina obișnuită vibrează în toate direcțiile în jurul unei axe.

Apoi, lichidul este evaporat, iar reziduul solid este recalcinat. Alchimistul va repeta această operațiune de mii de ori. De ce? Nu știm. Poate că așteaptă momentul în care vor fi îndeplinite toate condițiile cele mai favorabile: raze cosmice, magnetism terestru etc. Poate că este pentru a obține o stare de „oboseală" în structura materiei despre care încă nu știm nimic. Alchimistul vorbește despre o „răbdare sacră" și despre condensarea lentă a „spiritului universal". Dar în spatele acestui limbaj parareligios există cu siguranță ceva ascuns.

Această metodă de lucru prin repetarea la nesfârșit a aceleiași operații poate părea nebunească unui chimist modern care a fost învățat că există o singură metodă experimentală satisfăcătoare - cea a lui Claude Berthelot. Această metodă se bazează pe variații concomitente. Același experiment este efectuat de mii de ori, dar cu un factor diferit de fiecare dată: proporțiile unuia dintre ingrediente, temperatura, presiunea, un alt catalizator etc. Rezultatele obținute sunt notate și unele dintre legile care guvernează fenomenul dedus din aceasta. Aceasta este o metodă care s-a dovedit a fi solidă, dar nu este singura. Alchimistul își repetă operațiunea fără nicio variație până când se întâmplă ceva extraordinar. El crede fundamental într-o lege naturală, oarecum similară cu „principiul excluziunii" formulat de fizicianul Pauli, un prieten al lui Jung.

Pauli susținea că într-un sistem dat (atomul și moleculele sale) nu pot exista două particule (electroni, protoni, mezoni) în aceeași stare. Totul în natură este unic. De aceea se trece, fără niciun intermediar, de la hidrogen la heliu, de la heliu la litiu și așa mai departe, așa

cum este sfătuit fizicianul nuclear în tabelul periodic al elementelor. Când o particulă este adăugată unui sistem, acea particulă nu poate participa la niciuna dintre stările existente în cadrul sistemului. Ea își asumă o altă stare, iar combinarea sa cu particulele existente creează un sistem nou și unic.

Pentru alchimist, așa cum nu pot exista două suflete, sau două creaturi, sau două plante exact la fel (Pauli ar adăuga: nu pot exista doi electroni), tot așa nu pot exista două experimente exact la fel. Dacă un experiment este repetat de mii de ori, în final se va întâmpla ceva extraordinar. Nu suntem competenți să spunem dacă alchimiștii au dreptate sau nu. Vom sublinia doar că o știință modernă - știința razelor cosmice - a adoptat o metodă foarte similară. Această știință studiază fenomenele cauzate de sosirea, într-o mașină proiectată pentru direcționarea lor, sau pe o placă, a unor particule de energie enormă provenite de la stele. Aceste fenomene nu pot fi obținute după bunul plac; trebuie așteptate. Uneori se înregistrează un fenomen extraordinar. Astfel, de exemplu, în vara anului 1957, în cursul unor experimente efectuate în Statele Unite de către profesorul Bruno Rossi, o particulă încărcată cu o cantitate imensă de energie - mai mare decât cea înregistrată vreodată și provenind poate dintr-o altă galaxie decât Calea Lactee - a fost înregistrată simultan pe o mie cinci sute de contoare Geiger pe o rază de opt kilometri pătrați, creând în urma sa o enormă ploaie de resturi atomice. Este imposibil de imaginat o mașină capabilă să producă atâta energie. Așa ceva nu s-a mai întâmplat niciodată până acum și nimeni nu știe dacă se va mai întâmpla vreodată. Este un eveniment excepțional de acest fel, fie cosmic, fie terestru, faptul că alchimistul notru aparent așteaptă să se vadă reflectat în creuzetul său. Ar putea, poate, scurta perioada de așteptare folosind mijloace mai active decât focul - de exemplu, prin încălzirea creuzetului său într-un cuptor cu inducție prin levitație. Sau, din nou, prin adăugarea de izotipuri radioactive în amestec. În acest fel, și-ar putea repeta operațiunea iar și iar, nu de câteva ori pe săptămână, ci de câteva sute de mii de ori pe secundă, multiplicându-și astfel șansele de a surprinde „evenimentul" necesar succesului experimentului său. Dar alchimistul modern, la fel ca predecesorii săi, lucrează în secret și sărăcie și privește așteptarea ca pe o virtute.

Pentru a continua descrierea noastră: după ce a lucrat la același lucru, zi și noapte, timp de mai mulți ani, alchimistul nostru decide în cele din urmă că prima fază este finalizată. Apoi adaugă în amestecul său un agent oxidant, de exemplu, nitrat de potasiu. Creuzetul său conține deja sulf obținut din pirită și carbon din acidul organic. Sulf, carbon și nitrat: efectuând această operațiune, vechii alchimiști au descoperit praful de pușcă.

El continuă iar și iar această operațiune de dizolvare și apoi reîncălzire timp de luni și ani fără răgaz, așteptând mereu un semn. În ceea ce privește natura acestui semn, cărțile de alchimie diferă, dar acest lucru se datorează probabil mai multor fenomene care pot apărea. Semnul apare în momentul topirii. Pentru unii alchimiști, acesta va apărea sub formă de cristale în formă de stele la suprafața soluției, în timp ce în alte cazuri se formează un strat de oxid la suprafață și apoi se descompune, dezvăluind metalul luminos în care se poate vedea o reflexie, în miniatură, a Căii Lactee, poate, sau a unora dintre constelații. (În acest caz, topirea s-ar face printr-un curent de înaltă frecvență.)

La primirea acestui semn, alchimistul își scoate amestecul din creuzet și îl lasă să se „coace", protejat de aer și de umezeală, până în primele zile de primăvară. Când își reia operațiunile, acestea vor fi îndreptate către ceea ce se numește în textele vechi „pregătirea

întunericului". Cercetări recente asupra istoriei chimiei au arătat că călugărul german Berthold Schwarz (căruia i se atribuie în general în Occident inventarea prafului de pușcă) nu a existat niciodată. El este o figură simbolică pentru această „pregătire a întunericului".

Amestecul este acum plasat într-un recipient transparent, făcut din cristal de stâncă și închis într-un mod special. Se știu puține lucruri despre această metodă de sigilare, cunoscută în general sub numele de metoda Hermes, deci „ermetică". Procedura va consta acum în încălzirea recipientului, reglând temperaturile cu cea mai mare precizie. În interiorul recipientului închis există încă același amestec de sulf, carbon și nitrați, care acum trebuie adus la un anumit grad de incandescență, dar împiedicat să explodeze. Există multe cazuri de alchimiști care au fost grav arși sau uciși, deoarece exploziile care au loc în aceste condiții sunt deosebit de violente și generează temperaturi care, logic, ar părea destul de improbabile.

Scopul urmărit este de a obține în recipient o „esență", un „fluid", pe care alchimiștii îl numesc uneori „aripă de corb".

Acest lucru necesită o explicație. Această operație nu are echivalent în fizica și chimia moderne și totuși nu este lipsită de analogii. Când un metal precum cuprul este dizolvat în gaz amoniac lichid, acesta capătă o culoare albastru închis, apropiindu-se de negru în concentrații masive. Același fenomen se produce dacă hidrogenul sub presiune sau aminele organice sunt dizolvate în gaz amoniac lichefiat pentru a produce compusul instabil NH3, care are toate proprietățile unui metal alcalin și, prin urmare, este cunoscut sub numele de „amoniu".

Există motive să credem că această colorație albastru-neagră, asemănătoare fluidului pe care alchimiștii îl numesc „aripă de corb", este culoarea exactă a gazului electronic. Ce este gazul electronic? Este termenul aplicat de oamenii de știință moderni întregului corp de electroni liberi, care constituie un metal și îl înzestrează cu toate proprietățile sale mecanice, electrice și termice. În terminologia actuală, acesta corespunde cu ceea ce alchimistul numește „sufletul" sau „esența" metalelor. Acest suflet sau esență este cea care este eliberată în recipientul ermetic pe care alchimistul l-a îngrijit cu atâta răbdare deasupra cuptorului său.

Îl încălzește, îl lasă să se răcească, îl încălzește din nou și continuă procesul timp de luni sau chiar ani, observând prin cristalul de stâncă formarea a ceea ce se numește uneori și „oul alchimistului", adică amestecul transformat într-un fluid albastru-negru. În cele din urmă, își deschide recipientul în întuneric, luminat doar de acest tip de lichid fluorescent. La contactul cu aerul, acest lichid se solidifică și se descompune. În acest fel, ar obține substanțe complet noi, necunoscute în natură și posedând toate proprietățile elementelor chimice pure - proprietăți - adică, care nu pot fi separate prin mijloace chimice.

Unii alchimiști moderni susțin că au obținut în acest fel elemente chimice noi în cantități considerabile. Se spune că Fulcanelli a extras dintr-un kilogram de fier douăzeci de grame dintr-o substanță complet nouă, ale cărei proprietăți chimice și fizice nu corespund niciunui element chimic cunoscut. Aceeași operațiune ar putea fi aplicată tuturor elementelor, majoritatea acestora producând câte două elemente noi pentru fiecare tratat.

O astfel de afirmație este probabil să șocheze un laborator ortodox. Căci teoria modernă admite doar următoarele două separări ale unui element chimic: molecula unui element poate lua mai multe stări, de exemplu, ortohidrogen și parahidrogen; sau nucleul unui element poate lua un anumit număr de stări izotopice în care numărul de neutroni variază. Astfel, în litiul 6, nucleul conține trei neutroni, iar în litiul 7, nucleul conține patru.

Tehnicile de separare a diferitelor stări alotropice ale moleculei și a diferitelor stări izotopice ale nucleului necesită utilizarea unor utilaje vaste și elaborate. Prin contrast, metodele alchimistului sunt cu totul nesemnificative: totuși, se pare, el ar reuși nu să modifice starea materiei, ci să creeze un nou tip de materie; sau, în orice caz, să descompună materia și să o recompună diferit. Toate cunoștințele noastre despre atom și nucleul său se bazează pe modelul „saturnian" al lui Nagasoka și Rutherford: nucleul și centura sau inelul său de electroni. La prima vedere, nu pare să existe niciun motiv pentru care, în viitor, o altă teorie să nu ne permită să realizăm separări și modificări ale stării elementelor chimice, care astăzi par de neconceput.

Așadar, alchimistul nostru și-a deschis recipientul de cristal și a obținut, prin răcirea la contactul cu aerul a lichidului fluorescent, unul sau mai multe elemente noi. Rămân câteva reziduuri. Acestea le va spăla și respăla timp de câteva luni cu apă triplă. Apoi va ține această apă departe de lumină și de orice variații de temperatură.

Se spune că această apă are proprietăți chimice și medicale extraordinare. Este solventul universal și elixirul tradiției care asigură longevitatea - elixirul lui Faust.

Aici, tradiția alchimică pare să fie în armonie cu știința modernă avansată, care consideră că apa este un amestec puternic reactiv și extrem de complex. Cercetătorii care au studiat chestiunea oligoelementelor, în special Dr. Jacques Menetrier, au observat că toate metalele sunt, de fapt, solubile în apă în prezența anumitor catalizatori, cum ar fi glucoza, și la anumite temperaturi. Mai mult, apa, sugerează ei, ar putea forma compuși chimici propriu-ziși, de exemplu hidrați, în combinație cu gaze inerte, cum ar fi heliul și argonul. Dacă s-ar ști care constituent din apă este responsabil pentru formarea hidraților în contact cu un gaz inert, ar fi posibil să se stimuleze proprietățile solventului apei și, în acest fel, să se obțină un solvent universal real.

Revista rusă „Cunoaștere și Forță", o revistă de înaltă reputație, scria în 1957 (nr. 11) că acest rezultat ar putea fi obținut într-o zi prin bombardarea apei cu radiații nucleare și că solventul universal al alchimistului va deveni realitate înainte de sfârșitul secolului. De asemenea, a prevăzut o serie de aplicații posibile, inclusiv săparea unui tunel cu ajutorul unui jet de apă activată.

Alchimistul nostru, așadar, este acum în posesia unui anumit număr de corpuri simple necunoscute în natură și a câtorva flacoane pline cu apă alchimică capabilă să prelungească viața într-o măsură considerabilă prin întinerirea țesuturilor.

Următorul său pas este să încerce să recombine elementele simple pe care le-a obținut. Le amestecă în mojar și le topește la temperaturi scăzute cu ajutorul unor catalizatori despre care textele ne spun foarte puține lucruri. Cu cât studiem mai mult operațiunile alchimiștilor, cu atât devin mai dificil de descifrat textele. Această operațiune anume va dura câțiva ani.

În acest fel, ni se spune, alchimistul va obține substanțe exact ca metalele pe care le cunoaștem, în special cele care sunt bune conductoare de căldură și electricitate. Aceste substanțe ar fi cuprul alchimic, argintul alchimic și aurul alchimic. Nici textele clasice, nici spectroscopia nu sunt capabile să dezvăluie noutatea acestor substanțe și totuși se presupune că ele au proprietăți noi și surprinzătoare, diferite de cele ale metalelor existente.

Dacă informațiile noastre sunt corecte, cuprul alchimic, care arată foarte asemănător cu cuprul obișnuit, dar este, de fapt, foarte diferit, are o rezistență infinit de slabă la electricitate, comparabilă cu cea a supraconductorilor pe care fizicienii îi obțin în vecinătatea zeroului absolut. Dacă un astfel de cupru ar putea fi folosit, ar revoluționa electrochimia.

Alte substanțe obținute prin manipulările alchimistului sunt, se pare, și mai remarcabile. Se spune că una dintre ele este solubilă în sticlă, la temperatură scăzută și înainte ca sticla să atingă punctul de topire. Această substanță, la atingerea sticlei pe jumătate topite, se răspândește pe tot interiorul acesteia, transformând-o într-un roșu rubiniu și emanând o fluorescență mov în întuneric. Pulberea obținută prin măcinarea sticlei astfel tratate într-un mojar de agat este ceea ce alchimiștii numesc „pulbere de proiecție" sau „piatra filosofală".

„Și astfel", a scris Bernard, Comte de la Marche Trevisane, „se obține această Piatră prețioasă, întrecând toate celelalte pietre prețioase, o comoară infinită spre slava lui Dumnezeu care trăiește și domnește pentru totdeauna."

Toată lumea cunoaște minunatele legende despre această piatră, sau pulbere, despre care se spune că este capabilă să transmute metalele în cantități considerabile. Se spune că este capabilă să transforme anumite metale de bază în aur, argint sau platină, dar acesta este doar un aspect al puterilor sale. Ar putea fi chiar un fel de rezervor de energie nucleară, controlabil în orice măsură.

Vom reveni mai târziu la întrebările ridicate de manipulările alchimiștilor la care un om modern iluminat trebuie să găsească un răspuns; pentru moment, să ne oprim acolo unde se termină textele alchimice în sine. „Marea Operă" este îndeplinită. Alchimistul însuși suferă o transformare pe care textele o evocă, dar pe care nu o putem descrie, având doar cele mai vagi analogii care să ne ghideze. Această transformare, se pare, ar fi, ca să spunem așa, o promisiune sau o pregustare, experimentată de o ființă privilegiată, a ceea ce așteaptă umanitatea după ce atinge limitele cunoașterii sale despre pământ și elementele sale: fuziunea sa cu Ființa Supremă, concentrarea sa asupra unui scop spiritual fix și joncțiunea sa cu alte centre de inteligență din spațiile cosmice. Treptat, sau într-o fulgerare bruscă de iluminare, alchimistul, conform tradiției, descoperă sensul îndelungatelor sale munci. Secretele energiei și ale materiei îi sunt dezvăluite și, în același timp, întrezărește perspectivele infinite ale Vieții. El posedă cheia mecanicii Universului. El stabilește o nouă relație între propria sa minte, care de acum înainte este iluminată, și Mintea universală care își adâncește veșnic concentrarea. Se poate oare ca anumite radiații de la „pulberea de proiecție" să producă transmutarea psihicului?

Manipularea focului și a anumitor alte substanțe face posibilă, prin urmare, nu numai transmutarea metalelor, ci și transformarea experimentatorului însuși. Acesta din urmă, sub influența forțelor emise de creuzet (adică a radiațiilor emise de nucleele care suferă modificări de structură), intră el însuși într-o nouă stare. Mutațiile au loc în el. Viața sa este prelungită, inteligența și puterile sale de percepție sunt ridicate la un nivel superior. Existența unor astfel de persoane este unul dintre fundamentele tradiției rozicruciene.

Alchimistul trece la o altă etapă a ființei, atinge un grad superior de conștiință. Numai el este „trezit" și i se pare că toți ceilalți oameni încă dorm. El evadează de restul umanității — dispare, precum Mallory pe Everest, după ce a avut momentul adevărului.

„Piatra filosofală reprezintă astfel prima treaptă pe scara care ajută omul să urce spre Absolut. Dincolo, începe misterul. De această parte nu există mister, ezoterism, alte umbre decât

cele proiectate de dorințele noastre și, mai presus de toate, de mândria noastră. Dar - așa cum este mai ușor să te mulțumești cu idei și cuvinte decât să faci ceva cu mâinile tale, în suferință și oboseală, în tăcere și singurătate, tot așa este mai convenabil să cauți refugiu în ceea ce se numește gândire «pură» decât să lupți singur împotriva greutății moarte și a întunericului lumii materiei. Alchimia le interzice discipolilor ei să se deda oricărei evadări de acest fel și îi lasă față în față cu marea Enigmă... Ea nu garantează nimic altceva decât că, dacă luptăm până la capăt pentru a ne elibera de ignoranță, adevărul însuși va lupta pentru noi și, în cele din urmă, va cuceri totul. Acesta va fi, poate, începutul adevăratei metafizici."

V. *Există timp pentru toate - Există chiar și un timp pentru ca vremurile să se adune.*

Vechile texte alchimice afirmă că cheile Secretele materiei se găsesc în Saturn. Printr-o coincidență stranie, tot ceea ce știm astăzi în fizica nucleară se bazează pe o definiție a atomului „saturnian". Conform lui Nagasoka și Rutherford, atomul este „o masă centrală care exercită o atracție, înconjurată de inele de electroni care se rotesc".

Această concepție „saturniană" despre atom este acceptată astăzi de oamenii de știință din întreaga lume, nu ca un adevăr absolut, ci ca cea mai fructuoasă ipoteză de lucru. Fizicienii viitorului, poate, o vor considera absurd de naivă. Teoria cuantică și mecanica ondulatorie se aplică ambele comportamentului electronilor. Dar nicio teorie sau sistem de mecanică nu oferă o explicație precisă a legilor care guvernează nucleul. Se crede că acesta din urmă este compus din protoni și neutroni, și asta este tot.

Nu se știe nimic concret despre forțele nucleare. Nu sunt nici electrice, nici magnetice, nici gravitaționale. Cea mai recentă ipoteză acceptată leagă aceste forțe de particule situate undeva între neutron și proton, cunoscute sub numele de mezoni. Aceasta este doar o chestiune pe care o putem continua până când se vor afla mai multe. În doi ani sau în zece ani, alte ipoteze vor indica, fără îndoială, o direcție diferită. În orice caz, este clar că trăim într-o epocă în care oamenii de știință nu au nici timpul, nici dreptul să studieze fizica nucleară. Toate eforturile și materialele disponibile sunt concentrate pe fabricarea de explozibili și producerea de energie. Cercetarea fundamentală este retrogradată în plan secund. Ceea ce este urgent este să valorificăm la maximum ceea ce știm deja. Puterea este mai importantă decât cunoașterea. Această apetit pentru putere este ceva ce alchimiștii au reușit întotdeauna să evite.

Unde ne aflăm, așadar, acum? Contactul cu neutronii face ca toate elementele să fie radioactive. Exploziile nucleare experimentale otrăvesc atmosfera planetei. Această otrăvire, care urmează o progresie geometrică, va crește enorm numărul copiilor născuți morți, va provoca cancer și leucemie, va distruge plantele, va perturba vremea, va produce monștri, ne va distruge nervii și, în final, ne va sufoca. Dar guvernele, fie ele democratice sau totalitare, nu vor renunța la testare - și din două motive. Primul este că opinia publică nu poate fi consultată, deoarece opinia publică nu se află la nivelul planetar de înțelegere care i-ar permite singur să reacționeze. Al doilea motiv este că nu există guverne, ci doar societăți cu răspundere limitată, cu umanitatea drept capital, a căror misiune nu este să facă istorie, ci să exprime diferitele aspecte ale fatalității istorice.

Acum, dacă credem în fatalitatea istorică, credem că aceasta este doar una dintre formele destinului spiritual al umanității și că destinul spiritual este unul de bun augur. Prin urmare, nu credem că omenirea va pieri, chiar dacă va trebui să sufere o mie de morți, ci că, după suferințe imense și teribile, se va naște - sau va renaște - conștientă de bucurie că încă merge înainte.

Este adevărat că fizica nucleară, folosită în interesul puterii, va „irosi", așa cum a spus dl. Jean Rostand, capitalul genetic al umanității? Da, poate, pentru câțiva ani; dar este imposibil de crezut că știința nu va găsi o modalitate de a tăia nodul gordian pe care l-a creat ea însăși.

Metodele de transmutație cunoscute științei moderne sunt neputincioase în a opri energia și radioactivitatea. Sunt transmutații de natură strict limitată, ale căror efecte dăunătoare sunt totuși nelimitate. Dacă alchimiștii au dreptate, există modalități simple, economice și sigure de a produce transmutații la scară largă. Aceste mijloace ar implica „dizolvarea" materiei și reconstrucția acesteia într-o stare diferită de cea inițială. Nicio descoperire din fizica modernă nu ar justifica credința că un astfel de lucru este posibil. Și totuși, de mii de ani, alchimiștii au afirmat că este posibil. Adevărul este că ignoranța noastră cu privire la natura forțelor nucleare și la structura nucleului ne împiedică să spunem că orice este absolut imposibil. Dacă transmutația alchimiștilor este cu adevărat posibilă, este pentru că nucleul are proprietăți despre care nu știm nimic.

Problema este suficient de importantă pentru a justifica un studiu cu adevărat serios al literaturii alchimice. Chiar dacă un astfel de studiu nu scoate la iveală fapte irefutabile, există cel puțin o șansă ca acesta să sugereze o nouă linie de abordare. Căci idei noi sunt extrem de necesare în fizica nucleară, în starea sa actuală de supunere politicii de putere și îngreunată de imensitatea echipamentelor implicate.

Acum devine evident că există structuri infinit de complexe în interiorul neutronului și protonului și că așa-numitele legi „fundamentale", cum ar fi principiul parității, nu se aplică nucleului. Începem să auzim despre o „antimaterie" și despre posibila coexistență a mai multor Universuri în mijlocul Universului nostru vizibil, astfel încât orice să fie posibil în viitor, inclusiv o justificare a alchimiei. Ar fi potrivit și în conformitate cu nobilele tradiții ale limbajului alchimic ca salvarea noastră să fie realizată prin intermediul filosofiei spagirice. Există timp pentru toate și există chiar și un timp pentru ca timpurile să se unească.

CIVILIZAȚIILE DISPĂRUTE

I. *În care autorii prezintă un personaj fantastic - Domnul Fort - Incendiul de la „sanatoriul coincidențelor suprasolicitate” - Domnul Fort și cunoaștere universală — 40.000 de note despre un șuvoi de vinca, o ploaie torențială de broaște și averse de sânge — Cartea celor condamnați — Un anume profesor Kreyssler — În laudă intermediarismului cu câteva exemple — Pustnicul din Bronx sau Rabelaisul cosmic — Vizita autorului la Catedrala Sfântului de Acolo — Au revoir, domnule Fort!*

În anul 1910, locuia la New York, într-un mic apartament burghez din Bronx, un omuleț, nici bătrân, nici tânăr, care arăta ca o focă foarte timidă. Numele lui era Charles Hoy Fort. Mâinile lui erau rotunde și plinuțe, silueta burtoaică și nu avea gât, un cap mare care chelea, un nas mare asiatic, ochelari cu rame de fier și mustăți à la Gurdjieff. Rareori ieșea, cu excepția cazului în care mergea la Biblioteca Municipală, unde devora o cantitate de ziare, reviste și anuare din toate țările și din toate perioadele. În jurul biroului său cu blat rulant erau îngrămădite... cutii de pantofi goale și teancuri de periodice: *Almanahul American din 1833; London Times pentru anii 1880-1893; Annual Record of Science;* douăzeci de ani de *Philosophical Magazine, Les Annales de la Société Entomologique de France, Monthly Weather Review, The Observatory, Meteorological Journal* etc. Purta un vizor verde, iar când soția lui aprindea aragazul pentru cină, obișnuia să meargă în bucătărie să se asigure că nu dă foc locului. Acesta era singurul lucru care o deranja pe doamna Fort, născută Anna Filan, pe care o alesese pentru absența ei completă de curiozitate intelectuală și de care era foarte îndrăgit.

Până la vârsta de treizeci și patru de ani, Charles Fort, ai cărui părinți aveau o băcănie în Albany, reușise să-și câștige existența datorită unui talent mediocru pentru jurnalism și a priceperii sale în îmbălsămarea fluturilor. La moartea părinților săi, a vândut magazinul, iar venitul modest pe care îl obținea din încasări i-a permis în cele din urmă să se dedice exclusiv pasiunii sale dominante, care era acumularea de notițe despre evenimente improbabile și totuși bine stabilite.

Ploaie roșie peste Blankenberge pe 2 noiembrie 1819; o ploaie de noroi în Tasmania pe 14 noiembrie 1902. Fulgi de zăpadă mari cât farfuriile în Nashville pe 24 ianuarie 1891; o ploaie de broaște în Birmingham pe 30 iunie 1892. Meteoriți. Globuri de foc. Urmele unui animal fabulos în Devonshire. Discuri zburătoare. Urme de calote pe munți. Motoare pe cer. Comete erratice. Dispariții stranii. Catastrofe inexplicabile. Inscripții pe meteoriți. Zăpadă neagră. Lunile albastre. Soarele verzi. Ploi de sânge.

A adunat în acest fel douăzeci și cinci de mii de bilețele, arhivate în cutii de carton. Fapte, imediat înregistrate, uitate. Și totuși - fapte.

El numea acesta „sanatoriul său de coincidențe suprasolicitate”. Fapte despre care nimeni nu voia să vorbească. Din dosarele sale auzea o „tăcere zgomotoasă” ieșind. Simțea un fel de afecțiune pentru aceste realități incongruente, alungate din tărâmurile cunoașterii, cărora le dădea adăpost în umilul său birou din Bronx și cu care vorbea cu afecțiune în timp ce le arhiva. „Trupe mici și pitici, cocoașe și bufoni, toți; dar soliditatea procesiunii în ansamblu: impresionanța lucrurilor care trec și trec și trec și continuă și continuă și continuă să vină...”

Când s-a săturat să treacă în revistă această procesiune de fapte, pe care știința hotărâse să o ignore (un aisberg zburător a căzut în fragmente asupra lui Rouen pe 5 iulie 1853. Caroșe de călători cerești. Ființe înaripate la o altitudine de 8.000 de metri pe cerul de deasupra orașului Palermo pe 30 noiembrie 1880. Roți luminoase în mare. Ploi de sulf, de carne. Rămășițe de giganți în Scoția. Sicrie de mici creaturi dintr-o altă lume în stâncile de la Edinburgh)... când obosea, își găsea relaxarea jucând singur jocuri interminabile de super dame pe o tablă de dame inventată de el, care avea 1.600 de pătrate.

Și apoi, într-o zi, Charles Hoy Fort și-a dat seama că toată această muncă formidabilă nu însemna nimic. Era inutilă, de o valoare îndoielnică, nimic altceva decât distracția unui maniac. Și-a dat seama că doar păși pragul a ceea ce căuta în mod obscur și că nu făcuse nimic din ceea ce trebuia cu adevărat făcut. Nu era cercetare, ci doar o caricatură a lucrurilor reale. Iar acest om, care se temea atât de mult de foc, își arunca toate cutiile și dosarele în flăcări.

Tocmai își descoperise adevărata natură. Acest maniac, pasionat de întâmplări și fapte extraordinare, era de fapt interesat doar de idei generale. Ce făcuse el inconștient în acei ani pe jumătate irosiți? Ascuns în bârlogul său, înconjurat de fluturi și hârtii vechi, ataca de fapt una dintre cele mai puternice prejudecăți ale acestui secol, și anume convingerea omului civilizat că știe tot ce este de știut despre Universul în care trăiește. De ce s-a ascuns, atunci, domnul Charles Hoy Fort, ca și cum ar avea de ce să-i fie rușine?

Adevărul este că cea mai mică aluzie la faptul că Universul ar putea conține vaste zone ale Marelui Necunoscut are un efect tulburător și dezgustător asupra minților oamenilor. Domnul Charles Fort, de fapt, se comporta ca un erotomane: să ne păstrăm viciile secrete, astfel încât societatea să nu se înfurie descoperind că a lăsat în urmă mari teritorii din domeniul sexualității. Următoarea etapă era să trecem de la indulgența într-un hobby nebunesc la o declarație de principii și de la a fi un excentric la a deveni profet. De acum înainte, mai era o muncă reală de făcut - o muncă revoluționară.

Cunoașterea științifică nu este obiectivă. La fel ca civilizația, este o conspirație. Cantități de fapte sunt respinse pentru că ar răsturna ideile preconcepute. Trăim sub un regim inchizițional în care arma cel mai frecvent folosită împotriva realității nonconformiste este batjocura. În astfel de condiții, atunci, la ce poate însemna cunoașterea noastră? „În topografia intelegerii", a spus Fort, „aș spune că ceea ce numim cunoaștere este ignoranță înconjurată de râs." Prin urmare, vom fi obligați să revendicăm o altă libertate, pe lângă cele garantate de Constituție: libertatea de a nu crede în știință. Libertatea de a nu crede în evoluție (să presupunem că opera lui Darwin ar fi fost doar ficțiune?), în rotația Pământului, în existența unui lucru precum viteza luminii, în gravitație etc. A nu crede în nimic, pe scurt, în afară de fapte. Nu în fapte atent selectate, ci în fapte așa cum apar – nobili sau ignobili, bastarzi sau pur-sânge, cu toate ciudățeniile și apendicele lor incongruente. Nimic factual nu trebuie respins; știința viitorului va descoperi relații necunoscute între fapte care ni se par deconectate. Știința trebuie să fie galvanizată de un spirit de curiozitate insațiabilă; nu credulă, ci proaspătă și sălbatică. Ceea ce are nevoie lumea este o enciclopedie a faptelor și realităților respinse care au fost condamnate: „Mă tem că va trebui să oferim civilizației de pe acest Pământ niște lumi noi. Locuri cu broaște albe în ele."

În decurs de opt ani, micul nostru om-focă timid din Bronx s-a dedicat învățării tuturor artelor și tuturor științelor – și inventării a încă vreo șase sau cam așa ceva ca propria sa contribuție. Cuprins de o febră enciclopedică, s-a dedicat sarcinii gigantice, nu atât de a învăța, cât de a lua cunoștință de tot ce există în viață. „Mă minunam că cineva se putea mulțumi să fie romancier, șeful unui trust siderurgic, croitor, guvernator sau curățitor de stradă."

Principii, formule, legi, fenomene de tot felul au fost devorate și digerate la Biblioteca Municipală din New York, la Muzeul Britanic și, de asemenea, datorită unei enorme corespondențe cu toate cele mai mari biblioteci și librării din lume. Rezultatul: patruzeci de mii de note împărțite în trei sute de secțiuni, scrise cu creionul pe bucăți minuscule de hârtie într-un limbaj stenografic al propriei sale invenții. Și mai presus de toate, această întreprindere sălbatică a fost prezidată de un om cu darul de a putea considera fiecare subiect din punctul de vedere al unei inteligențe superioare confruntate cu el pentru prima dată. Exemplu: „Astronomie. Și un paznic care se uită la șase felinare acolo unde o stradă a fost distrusă. Există lumini cu gaz și lămpi cu petrol și lumini electrice în cartier: chibrituri aprinse, focuri în magazine, focuri de tabără, casă incendiată undeva; lumini de automobile, semne luminoase - „Paznicul și unicul său sistem mic..."

În același timp, își reia investigațiile asupra faptelor care au fost respinse, dar de data aceasta sistematic, având grijă să verifice și să contracareze toate referințele sale. Își planifică cercetările sub rubrici care acoperă astronomie, sociologie, psihologie, morfologie, chimie și magnetism. Nu mai colecționează; încearcă să inventeze o busolă pentru navigarea oceanelor „de cealaltă parte" și să rezolve puzzle-ul altor lumi ascunse în spatele acestei lumi. Trebuie să smulgă fiecare frunză tremurândă din imensul copac al fanteziei: țipete se aud pe cerul de deasupra Napoli pe 22 noiembrie 1821; peștii cad din nori deasupra Singapore în 1861; în Indre-et-Loire, într-o anumită zi de 10 aprilie există o cataractă de frunze moarte: securi de piatră cad asupra Sumatrei într-o furtună: materia vie coboară din cer; au loc răpiri ale supraoamenilor din spațiul cosmic; lumi abandonate plutesc peste tot în jurul nostru. ... „Sunt inteligent, spre deosebire de ortodocși. Nu am disprețul aristocratic al unui curator din New York față de un vraci eschimos; trebuie să mă risipesc acceptând o mulțime de alte lumi...

Doamna Fort nu era deloc interesată de toate acestea. Nici măcar nu vedea nimic ciudat în ele. El nu vorbea niciodată despre munca sa, cu excepția, poate, a unuia sau doi prieteni uimiți, cărora le scria ocazional. „Cred că acesta este un viciu despre care scriem. Îl recomand celor care au tânjit după un nou păcat. La început, unele dintre datele noastre aveau o înfățișare atât de înspăimântătoare sau ridicolă încât erau urâte sau criticate..." „Apoi a simțit o oarecare milă." Odată cu oboseala ochilor, exista pericolul de a orbi. A încetat să lucreze și a meditat timp de câteva luni, mâncând doar pâine neagră și brânză.

După ce ochii i s-au odihnit, a început să-și expună propria viziune asupra Universului, în care nu exista loc pentru dogmă, și să stârnească interesul celor din jur apelând la simțul umorului lor. Cu cât studia mai mult diversele științe, cu atât devenea mai conștient de insuficiențele lor. Trebuiau distruse de la bază în sus; atitudinea din spatele lor era complet greșită. Un nou început trebuia făcut prin reintroducerea faptelor respinse pe baza cărora adunase o vastă documentație. Să le prezinte mai întâi; să le explice apoi. „Nu sunt convins că facem un fetiș din absurd. Cred că sentimentul nostru este că, în primele pipăiri, nu se știe ce va

fi ulterior acceptabil. Cred că, dacă un biolog timpuriu a auzit de păsări care cresc în copaci, ar trebui să consemneze că a auzit de păsări care cresc în copaci. „Apoi să aibă loc sortarea datelor ulterior."

Să se raporteze totul, atunci într-o zi s-ar putea să avem o revelație. Însăși structura cunoașterii noastre trebuie revizuită. Charles Hoy Fort este plin de teorii interesante, toate nuanțate cu un element de bizar. El vede știința ca pe o mașină extrem de sofisticată care gonește pe o autostradă. Dar de o parte și de alta a acestei piste minunate, cu asfaltul său strălucitor și fulgerele sale de neon, există întinderi întinse de ținut sălbatic, pline de minuni și mister.

Oprește-te! Explorează în toate direcțiile! Părăsește drumul principal și rătăcește! Chiar dacă trebuie să faci gesturi sălbatice și clovnești, așa cum fac oamenii când încearcă să oprească o mașină, nu contează; este urgent! Domnul Charles Hoy Fort, pustnicul din Bronx, se simte obligat să treacă printr-o serie de acte clovnești pe care le consideră indispensabile cât mai repede și cât mai energic posibil.

Convins de importanța misiunii sale și capabil să se debaraseze acum de documentația sa, își propune să adune toți cei mai buni explozibili ai săi în 300 de pagini.

Își scrie prima carte, *Cartea fenomenelor damnate*, în care propune „un anumit număr de experimente privind structura cunoașterii". Această lucrare a fost publicată la New York în 1919 și a provocat o revoluție în cercurile intelectuale. Înainte de primele manifestări ale dadaismului și suprarealismului, Charles Fort a introdus în știință ceea ce Tzara, Breton și discipolii lor aveau să introducă în artă și literatură: un refuz sfidător de a participa la un joc în care toată lumea trișează, o insistență furioasă că există „altceva". Un efort uriaș, nu atât de mult, poate, pentru a înțelege realitatea în întregime, cât pentru a împiedica conceperea realității într-un mod fals coerent. O ruptură care trebuia să existe. „Sunt un taban care înțeapă scalpul cunoașterii pentru a o împiedica să doarmă."

Cartea damnaților? „Cranga de aur a excentricilor" - John Winterich. „Una dintre monstruozitățile literaturii" - Edmund Pearson. Pentru Ben Hecht, „Charles Fort este apostolul excepționalului și «marele preot al improbabilului»." Martin Gardner, însă, a recunoscut că „sarcasmele sale sunt în armonie cu cele mai bine atestate analize ale lui Einstein și Russell". John W. Campbell a afirmat că „această lucrare conține germenii a cel puțin șase noi științe". „A-l citi pe Charles Fort", a scris Maynard Shipley, „e ca și cum ai face o plimbare pe o cometă". În timp ce Theodore Dreiser vedea în el „cea mai mare personalitate literară de la Edgar Poe încoace".

Abia în 1955 a fost publicată în Franța *Cartea fenomenelor damnate*. Aceasta s-a făcut la instigarea mea, dar, în ciuda unei traduceri și introduceri excelente de Robert Benayoun și a unui mesaj de la Tiffany Thayer, președinta în Statele Unite a „Societății Prietenilor lui Charles Fort", această lucrare extraordinară nu a atras aproape deloc atenție.'

Bergier și cu mine ne-am consolat pentru această nenorocire adusă unuia dintre idolii noștri cei mai prețuiți imaginându-ne cu ce plăcere ar asculta, de pe fundul super-Mării Sargaselor, unde, fără îndoială, și-a stabilit casa, „tăcerea zgomotoasă" care ajungea la el din țara lui Descartes.

Îmbălsămătorul nostru de fluturi avea oroare de orice este fix, clasificat sau definit. Știința izolează fenomenele pentru a le observa. Marea idee a lui Charles Fort a fost că nimic nu

poate fi izolat. Un obiect izolat încetează să existe. Un fluture cu coadă de rândunică suge nectar dintr-o floare. Rezultatul: un fluture plus nectar; o floare fără pofta de fluture. Fiecare definiție a unui lucru în sine este o crimă împotriva realității. „În unele așa-numite triburi sălbatice, persoanele cu minte slabă sunt ținute la mare respect. Este în general recunoscut faptul că definirea unui obiect în termeni de sine este un semn de debilitate mintală. Toți oamenii de știință încep prin a folosi acest tip de definiție, iar în comunitățile noastre, oamenii de știință sunt ținuți la mare respect."

Aici îl avem pe Charles Hoy Fort, iubitor de neobișnuit, consemnator de miracole, angajat în sarcina formidabilă de a reflecta asupra reflecției. Ceea ce atacă el este structura mentală a omului civilizat. El este complet în afara simpatiei cu motorul în doi timpi, care este puterea motrice a raționamentului modern. Două timpi: Da și Nu, Pozitiv și Negativ. Cunoașterea modernă și inteligența modernă se bazează pe acest sistem binar: corect, greșit, deschis, închis; viu, mort, lichid, solid etc. ... Unde Fort se opune lui Descartes este în insistența sa că ar trebui să ne imaginăm generalul dintr-un unghi care ar permite definirea particularului în relația sa cu acesta, în așa fel încât fiecare obiect sau lucru să fie văzut ca intermediari între alte lucruri. Ceea ce cere el este o nouă structură mentală, capabilă să recunoască ca reale stările intermediare dintre da și nu, dintre pozitiv și negativ. Cu alte cuvinte, un sistem de raționament care este superior binarului și ar fi, ca să spunem așa, un al treilea ochi pentru inteligență.

Pentru a exprima ceea ce percepe acest al treilea ochi, limbajul (care este un produs binar, o conspirație organizată și o limitare) nu este suficient. Prin urmare, Fort a fost constrâns să folosească adjective cu două fețe, epitete Janus precum „real-ireal", „imaterial-material", „solubil-insolubil" etc.

Într-o zi, când Bergier și cu mine luam prânzul cu el [Fort], un prieten de-al nostru a inventat, din capul lui, un profesor austriac serios, fiul unui hangiu din Magdebourg pe nume Kreyssler. Domnul profesor Kreyssler, ne-a informat el, își asumase sarcina gigantică de a remodela limba Occidentului. Prietenul nostru se gândea să publice într-o revistă serioasă un studiu despre „Verbalismul lui Kreyssler", care ar fi fost o mistificare foarte rodnică. Acest Kreyssler, așadar, încercase să slăbească corsetul limbajului, astfel încât acesta să găsească loc pentru stările intermediare neglijate în structura noastră mentală actuală. Să luăm un exemplu: „înapoi" și progres („întârziere" și „avans"). Cum să definesc înapoierea progresului pe care speram să-l fac? Nu există un cuvânt pentru asta. Kreyssler a propus: „atard". Și pentru progresul meu în compensarea înapoierii mele? - „revance".

Aici vorbim despre grade intermediare în timp. Acum să ne aruncăm în stările psihologice. Iubire și ură. Dacă iubesc într-un mod laș, iubindu-mă doar pe mine prin intermediul celeilalte persoane și fiind astfel pe cale să urăsc, este aceasta iubire? Nu; este doar „urăsc".

Dacă, pe de altă parte, îmi urăsc dușmanul, fără a pierde însă firul unității care leagă toate creaturile, făcându-mi datoria de dușman, dar împăcând ura și iubirea, aceasta ar fi „hatrove". Și acum, intermediarii fundamentali. Ce este moartea și ce este viața? Atâtea stări intermediare pe care refuzăm să le recunoaștem! Există „mouvre" („live"), care nu este a trăi, ci doar a te împiedica să mori. Și există „virir" („lidie"), care este cu adevărat viața, în ciuda faptului că trebuie să mori. În cele din urmă, stările de conștiință. De exemplu, conștiința

noastră este suspendată între somn și veghe. Cât de des conștiința mea doar „doarme” („vemir”), crezând că este trează atunci când își permite să doarmă! Dacă, pe de altă parte, cunoscându-și înclinația spre somn, încearcă să rămână trează, aceasta ar fi o stare de „doriller” („slakefielness”).

Prietenul nostru tocmai îl citea pe Fort când ne-a prezentat această idee farsă, dar ingenioasă. „În termeni metafizici generali”, spunea Fort, „expresia noastră este că, asemenea unui purgatoriu, tot ceea ce este descris în mod obișnuit ca «existență», pe care îl numim «Intermediaritate», este cvasiexistență, nici reală, nici ireală, ci o expresie a încercării de a deveni real sau de a genera sau recruta o existență reală.” O astfel de întreprindere este fără paralel în timpurile moderne. Prefigurează marile schimbări în structura minții care sunt necesare astăzi prin descoperirea anumitor realități fizico-matematice. În ceea ce privește particula, de exemplu, timpul se mișcă în două direcții simultan. Ecuațiile sunt atât adevărate, cât și false. Lumina este continuă și, în același timp, întreruptă.

„Dar tot ceea ce numim «Ființă» este mișcare; și orice mișcare este expresia nu a echilibrului, ci a echilibrării sau a echilibrului neatins; „și că a avea ceea ce se numește ființă înseamnă a fi intermediar între Echilibru și Dezechilibru.” Aceste cuvinte au fost rostite în 1919 și reflectă observațiile unui biolog și fizician contemporan, Jacques Menetrier, despre inversarea entropiei:

> Toate fenomenele din starea noastră intermediară, sau cvasistarea de a fi, reprezintă o mișcare spre organizare, armonizare și individualizare, cu alte cuvinte, o încercare de a atinge realitatea. Dar toate încercările sunt zădărnicite de continuitate sau de forțe externe - fapte nerecunoscute alături de altele care sunt recunoscute.

Aceasta anticipează una dintre cele mai abstracte operații din fizica cuantică: normalizarea funcțiilor - o operațiune care constă în determinarea funcției care caracterizează un obiect fizic în așa fel încât este posibil să găsim acest obiect oriunde în întregul Univers.

„Concepem toate lucrurile ca ocupând gradații sau trepte în serie între realitate și irealitate.” De aceea, pentru Fort era totuna dacă începea cu acest fapt sau cu acela în încercarea de a descrie totalitatea. Și de ce alegea un fapt rațional și liniștitor, mai degrabă decât unul tulburător? De ce excludea? „Se măsoară un „cerc, începând de oriunde.” De exemplu, el a atras atenția asupra obiectelor zburătoare. Iată un grup de fapte din care este posibil să începem să înțelegem totalitatea. Dar se grăbește să afirme că „șuvoaie de vinca ar fi la fel de bune”.

„Nu suntem realiști. Nu suntem idealiști. Suntem intermediari.” Dar cum se poate face cineva înțeles dacă atacă chiar rădăcinile înțelegerii, principiile de bază ale intelectului? Printr-o aparentă excentricitate, care este limbajul șocant al geniului autentic „centralist”: cu cât imaginile sale sunt mai exagerate, cu atât este mai sigur că le poate conecta cu punctul focal al celor mai profunde meditații ale sale. Într-o oarecare măsură, Charles Hoy Fort urmează exemplul lui Rabelais, amestecând umorul și imaginile într-un cor suficient de puternic pentru a trezi morții.

Sunt un colecționar de note despre subiecte care au diversitate, cum ar fi abaterile de la concentrare în craterul lunar Copernic și apariția bruscă a englezilor purpurii, meteoriți radianți staționari și o creștere raportată a părului pe capul chel al unei mumii. Dar cel mai viu interes al meu nu este atât de mult în lucruri, cât în relațiile dintre lucruri. Am petrecut mult timp gândindu-mă la presupusele pseudorelații care sunt numite coincidențe. Ce-ar fi dacă unele dintre ele nu ar fi coincidențe?

Pe vremuri, când eram un tânăr deosebit de rău, pedeapsa mea era să merg la magazin sâmbăta și să lucrez. Trebuia să răzuiesc etichetele de ulei de la conservele altor comercianți și să le lipesc pe eticheta părinților mei... Odată aveam piramide de conserve care conțineau o varietate de fructe și legume. Dar le folosisem pe toate, cu excepția etichetelor de piersici. Am lipit etichetele de piersici pe conservele de piersici și apoi am ajuns la caise. Ei bine, nu sunt caisele piersici? Și există prune care sunt practic caise. Am continuat fie cu răutate, fie științific, lipind etichetele de piersici pe conservele de prune, cireșe, fasole verde și sucotaș. Nu-mi pot defini exact motivul, pentru că până în ziua de azi nu s-a decis dacă sunt om de știință sau umorist.

Dacă nu există diferențe pozitive, nu este posibil să spunem ce este ceva, ca fiind distinct în mod pozitiv de orice altceva. Ce este o casă? O șuncă este o casă, dacă cineva locuiește în ea. Dacă reședința constituie apartenența la o casă pentru că stilul arhitecturii nu o face, atunci un cuib de pasăre este o casă, iar ocuparea umană nu este standardul după care să judecăm, pentru că vorbim despre căsuțe de câini; nici materialul, pentru că vorbim despre căsuțe de zăpadă ale eschimoșilor... sau lucruri aparent atât de pozitiv diferite precum Casa Albă din Washington și o scoică de pe țărmul mării sunt văzute ca fiind continue.

Insule de corali albi într-o mare albastru închis. Aparența lor de distinctivitate: aparența de individualitate sau de diferență pozitivă unul față de celălalt - dar toate sunt doar proiecții din același fund al mării.

Diferența dintre mare și uscat nu este pozitivă. În toată apa există pământ; în tot pământul există apă. Așadar, toate lucrurile aparente nu sunt deloc lucruri, dacă toate sunt intercontinue, la fel cum nu este un picior de masă un lucru în sine, dacă este doar o proiecție din altceva: că niciunul dintre noi nu este o persoană reală dacă, fizic, suntem continui cu mediul înconjurător; dacă, psihic, nu există nimic pentru noi decât expresia relației cu mediul înconjurător. Expresia noastră generală are două aspecte: monismul convențional, sau că toate lucrurile care disprețuiesc să aibă identitate proprie sunt doar insule care sunt proiecții din ceva subiacent și nu au contururi reale proprii.

Prin „frumusețe”, mă refer la ceea ce pare complet. Invers, că incompletul sau mutilatul este urâtul. Venus din Milo: pentru un copil ea este urâtă. Când o minte se adaptează să se gândească la ea ca la o completitudine... ea este frumoasă. O mână, gândită doar ca o mână, poate părea frumoasă; găsită pe un câmp de luptă - evident o

parte - nu este frumoasă. Însă tot ce există în experiența noastră este doar o parte din altceva, care, la rândul său, este doar o parte din încă ceva – sau că nu există nimic frumos în experiența noastră; doar aparențe care sunt intermediare între frumusețe și urâțenie – că doar universalitatea este completă; că doar completul este frumosul: că fiecare încercare de a atinge frumusețea este o încercare de a da localului atributul universalului.

Gândirea profundă a lui Fort se bazează astfel pe unitatea subiacentă a fiecărui lucru și a tuturor fenomenelor. Totuși, gândirea civilizată de la sfârșitul secolului al XIX-lea a deschis paranteze peste tot, iar sistemul nostru binar de raționament nu poate concepe decât dualitatea. Așadar, îl vedem pe înțeleptul nebun din Bronx revoltându-se împotriva științei exclusiviste din vremea sa și, de asemenea, împotriva însăși structurii inteligenței noastre. I se pare că este nevoie de un alt tip de inteligență: o inteligență parțial mistică și trezită la conștientizarea prezenței Totalității. Pornind de la aceste premise, el continuă să sugereze alte metode de cunoaștere. Pentru a ne pregăti pentru aceasta, el procedează la ruperea sau la aruncarea în aer a modurilor noastre de gândire stabilite. „Te voi trimite să te clatini în ușile care se deschid spre «altceva»."

Și totuși, domnul Fort nu este idealist. El militează împotriva realismului nostru limitat: respingem realitatea atunci când este fantastică. Domnul Fort nu predică o nouă religie. Dimpotrivă, el se străduiește să-și înconjoare învățătura cu o barieră pentru a împiedica intrarea celor slabi de minte. Că „totul este 1 în tot", că Universul este conținut într-un fir de nisip, este el convins. Dar această certitudine metafizică poate fi înțeleasă doar la cel mai înalt nivel al inteligenței noastre reflexive. Adusă la nivelul unui ocultism elementar, ar părea ridicolă. Nu poate fi folosită pentru a justifica delirurile gândirii analogice atât de dragi acelor ezoteriști destul de suspecti care explică continuu un lucru prin altceva: Biblia prin numere, ultimul război prin Marile Piramide, Revoluția prin cartomanță și viitorul meu prin stele - și care văd semne peste tot.

„Probabil există o legătură între un trandafir și un hipopotam și totuși niciun tânăr nu s-ar gândi vreodată să-i ofere logodnicei sale un buchet de hipopotami." Mark Twain, denunțând aceeași gândire falsă, a declarat în glumă că Cântecul Primăverii poate fi explicat prin Tablele Legii, deoarece Moise și Mendelssohn au același nume: trebuie doar să înlocuiești „-oses" cu „-endelssohn". Și Charles Fort reînnoiește atacul cu această caricatură: „Un elefant poate fi identificat ca o floarea-soarelui: ambele au tulpini lungi. O cămilă este imposibil de distins de o alună, dacă se iau în considerare doar cocoașele lor." Iată o imagine a omului - unul care își poartă cu ușurință învățătura solidă. Să vedem acum cum poate fi extinsă gândirea sa la dimensiuni cosmice.

Presupunând că Pământul însuși, ca atare, nu ar fi real? Ce-ar fi dacă ar fi doar ceva intermediar în Cosmos? Poate că Pământul nu are o existență independentă și poate că viața pe Pământ nu este în niciun caz independentă de alte vieți și alte existențe în spațiu.

Patruzeci de mii de notițe despre tot felul de ploi care au căzut pe pământ l-au obligat pe Charles Fort să admită ipoteza că majoritatea nu erau de origine terestră. „Sugerez că dincolo

de acest pământ există alte ținuturi de unde vin lucruri, așa cum, din America, plutesc lucruri spre Europa..."

Trebuie să fie foarte clar că Fort nu este cu siguranță naiv. El nu crede totul. El doar protestează împotriva obiceiului nostru de a nega totul a priori. Nu arată cu degetul spre adevăruri; el lovește cu pumnii pentru a demola structura științifică a vremii sale, construită din adevăruri atât de imperfecte încât seamănă cu erori. Dacă râde, este pentru că nu pare să existe niciun motiv pentru care strădania omului după cunoaștere să nu fie uneori însoțită de râs, care este, de asemenea, uman. Inventează el? Visează? Extrapolează? Un Rabelais cosmic?

El recunoaște: „Această carte", scrie el, „este ficțiune, precum Călătoriile lui Gulliver, Originea speciilor, Principiile lui Newton și fiecare istorie a Statelor Unite."

„Ploi negre și zăpezi negre, fulgi de zăpadă negri ca tăciunele... .. „Zgură spălată de țărmul Scoției - pentru a produce atât de multă ar fi fost nevoie de producția unită a tuturor topitoriilor din lume." „Ideea mea este cea a unei insule din apropierea unei rute comerciale oceanice: ar putea primi resturi de la navele care trec." De ce nu resturi sau deșeuri de la navele interstelare?

Uneori, din nou, ploile conțin substanțe animale, materie gelatinoasă însoțită de un miros puternic de descompunere. „Se va admite că există vaste regiuni vâscoase și gelatinoase care plutesc în spațiul infinit?" Ar putea fi explicate toate acestea prin încărcăturile de alimente depuse pe cer de Marii Călători din alte lumi?

„Avem senzația unei regiuni staționare deasupra, în care forțele gravitaționale și meteorologice ale acestui Pământ sunt relativ inerte sau o regiune care primește produse similare produselor acestui Pământ, dar din surse externe."

Dar ploile care conțin animale vii - pești, broaște, broaște țestoase? Dacă provin de altundeva, atunci și ființele umane, din punct de vedere ancestral, pot proveni „de altundeva"... Cu excepția cazului în care sunt animale care au fost smulse de pe Pământ de uragane sau vârtejuri și depuse într-o regiune din spațiul cosmic unde nu există gravitație, un fel de cameră rece unde obiectele răpite în acest fel sunt conservate pe termen nelimitat.

Îndepărtați de Pământ și după ce au trecut pragul porților care se deschid către „alte părți", sunt adunați într-un fel de supramare a Sargaselor în ceruri, „Obiectele prinse în uragane pot intra într-o regiune de suspensie deasupra acestui Pământ... Acestea sunt datele tale; fă cu ele ce vrei... Unde se duc vârtejurile? Din ce sunt alcătuite?... O super-mare de Sargase: ruine, gunoaie, încărcături vechi de pe epave interplanetare; lucruri aruncate în ceea ce se numește spațiu de convulsiile altor planete, lucruri din vremea lui Alexandru, Cezari și Napoleon de pe Marte, Jupiter sau Neptun. Lucruri ridicate de cicloanele acestui Pământ: cai și hambare și elefanți și muște, și dodo, pterodactili și moa; frunze de la copaci moderni și frunze din epoca carboniferă - toate, însă, tinzând să se dezintegreze în nămoluri sau prafuri cu aspect omogen - roșii, negre sau galbene - comori pentru paleontologi și pentru arheologi - acumulări de secole, cicloane din Egipt, Grecia și Asiria...

Când fulgerul este însoțit de trăsnete, țăranii credeau că sunt meteoriți. Oamenii de știință exclud meteoriții. Țăranii cred în „pietre de tunet"; oamenii de știință exclud pietrele de tunet. Este inutil să argumentăm că țăranii sunt pe câmpuri și că oamenii de știință sunt închiși în laboratoare și săli de curs...

Tunete aparent modelate și acoperite cu urme și semne... Ar putea fi oare ca alte lumi să fi încercat, în acest fel și în alte moduri, să comunice cu noi sau, în orice caz, cu unii dintre noi? „Cu o sectă, poate, sau o societate secretă, sau anumite societăți ezoterice ale locuitorilor acestui Pământ." ... Există nenumărate exemple de încercări de acest tip de comunicare. „Datorită experienței noastre cu suprimarea și ignorarea, bănuim, înainte de a intra în subiect, că astronomii au văzut aceste fenomene; că meteorologii și navigatorii le-au văzut; că oamenii de știință individuali și alți observatori instruiți le-au văzut de multe ori; că Sistemul este cel care a exclus datele despre ele."

Dorim să le reamintim cititorilor încă o dată că acest lucru a fost scris în jurul anului 1910. Astăzi, rușii și americanii construiesc laboratoare pentru a studia semnalele care ar putea veni la noi din alte lumi.

Poate că am fost vizitați în trecutul îndepărtat? Și presupunând că paleontologii s-au înșelat și că marile rămășițe scheletice descoperite de către oamenii de știință exclusiviști ai secolului al XIX-lea fuseseră asamblate arbitrar? Erau rămășițele unor ființe gigantice, vizitatori ocazionali ai planetei noastre? Ce ne obligă cu adevărat să credem în fauna preumană despre care vorbesc paleontologii care nu știu mai multe despre ea decât noi?

Indiferent cât de veselă și lipsită de bănuieli ar fi firea mea, când merg la Muzeul American de Istorie Naturală, apar cinismuri întunecate în momentul în care ajung la fosilele sau oasele vechi care au fost găsite - lucruri gigantice, reconstruite în dinozauri terifiante, dar „adevărați". La unul dintre etajele de dedesubt au un Dodo reconstituit. Sincer, este o ficțiune... dar a fost reconstruită atât de ingenios și atât de convingător...

De ce, dacă am fost vizitați înainte, nu suntem vizitați acum? Un răspuns simplu și imediat acceptabil ar fi: Am educa și sofistica, dacă am putea, porcii, gâștele, vitele? Ar fi înțelept să stabilim relații diplomatice cu găina care funcționează acum, mulțumită doar cu sentimentul de realizare prin compensare?

Cred că suntem proprietate. Aș spune că aparținem a ceva; că odată ca niciodată acest Pământ nu era tărâmul nimănui, că alte lumi au explorat și colonizat aici și s-au luptat între ele pentru posesie, dar că acum este deținut de ceva; acel ceva deține acest Pământ - toate celelalte au fost avertizate. Nimic în vremurile noastre nu a apărut vreodată pe acest Pământ, de altundeva, atât de deschis precum Columb a debarcat în San Salvador sau așa cum Hudson a navigat pe râul său. Dar în ceea ce privește vizitele surreptice pe acest Pământ din vremurile recente sau în ceea ce privește emisarii, poate, din alte lumi sau călătorii care au arătat toate semnele de intenție de a se sustrage și evita, vom avea date la fel de convingătoare ca datele noastre despre petrol sau supraconstrucții aeriene care ard cărbune. Dar în acest subiect vast va trebui să mă neglijez sau să mă desconsider considerabil. Nu văd cum aș putea aborda în această carte subiectul posibilei utilizări a umanității pentru un alt mod de existență sau ideea măgulitoare că am putea valora ceva. Porci, gâște și vite. Mai întâi află dacă sunt posedate. Apoi află de ce este vorba. Bănuiesc că, la urma urmei, suntem utili – că printre pretendenții în conflict a avut loc o ajustare sau că ceva are acum un drept legal asupra noastră, prin forță sau prin plătirea unor analogi de mărgele pentru noi unor

foști proprietari, mai primitivi, ai noștri – și că toate acestea au fost cunoscute, poate de secole, de anumiți oameni de pe acest Pământ, un cult sau un Ordin, ai cărui membri funcționează ca niște indicatori pentru noi, restul, sau ca sclavi superiori sau supraveghetori, conducând în conformitate cu instrucțiunile primite – de altundeva – în misterioasa noastră utilitate.

În trecut, înainte de stabilirea proprietății, locuitorii unei mulțimi de alte lumi au aterizat aici, au sărit aici, au plutit, au navigat, au zburat, au mers cu motorul – au mers aici, din câte știu eu – au fost trași aici, au fost împinși; au venit singuri, au venit în număr enorm; au vizitat ocazional, au vizitat periodic, pentru vânătoare, comerț, minerit, reaprovizionare a haremurilor: au înființat colonii aici, s-au pierdut aici; popoare, sau lucruri, extrem de avansate și popoare primitive sau orice ar fi fost ele - albe, negre, galbene...

Nu suntem singuri; Pământul nu este singur; „Cred că suntem cu toții insecte și șoareci și suntem doar expresii diferite ale unei brânze atotcuprinzătoare" al cărei miros de fermentație îl percepem vag. Există alte lumi în spatele noastre, alte vieți în spatele a ceea ce numim viață. Trebuie să renunțăm la parantezele exclusionismului în schimbul ipotezelor unei Unități fantastice. Și indiferent dacă facem greșeli, cum ar fi desenarea unei hărți a Americii pe care Hudsonul este trecut ca un pasaj care duce spre Siberia; ceea ce este esențial, într-un moment ca acesta, când se deschid noi metode de cunoaștere și noi moduri de gândire, este să nu avem nicio îndoială că hărțile vor trebui modificate, că lumea nu este ceea ce credeam că este și că noi înșine, în adâncul propriei noastre conștiințe, va trebui să ne transformăm în ceva diferit de ceea ce eram înainte.

Alte lumi sunt în comunicare cu Pământul. Dovezi în acest sens există. Cele pe care credem că le putem vedea, poate că nu sunt cele corecte. Dar ele există. Urmele lăsate de ventilele de pe munți: dovedesc ele ceva? Nu știm. Cel puțin ne stimulează să căutăm alte semne:

... Aceste urme mi se par simboluri ale comunicării. Dar nu mi se par mijloace de comunicare între unii dintre locuitorii acestui Pământ și alți locuitori ai acestui Pământ. Impresia mea este că o forță externă a marcat, cu simboluri, rocile acestui Pământ de departe. Nu cred că urmele în formă de cupă sunt comunicări inscripționate între diferiți locuitori ai acestui Pământ, deoarece pare prea inacceptabil ca locuitorii din China, Scoția și America să fi conceput cu toții același sistem. Urmele în formă de cupă sunt șiruri de impresiuni în formă de cupă în roci. Uneori există inele în jurul lor, iar alteori au doar semicercuri. Anglia, Franța, America, Algeria, Circasia și Palestina - sunt practic peste tot - cu excepția, cred, extremului nordic. În China, stâncile sunt presărate cu ele. Pe o stâncă de lângă Lacul Como există un labirint de astfel de marcaje. În Italia, Spania și India apar în număr enorm. Având în vedere că o forță, să zicem, precum forța electrică, ar putea marca de la distanță o substanță precum rocile, așa cum, de la o distanță de sute de kilometri, seleniul poate fi marcat de telefotografi. Dar am două păreri: Exploratorii Pierduți de Undeva și o încercare de Undeva de a comunica cu ei: așa că o frenezie de mesaje vâslește pe acest Pământ în speranța că unele dintre ele vor marca stâncile din apropierea exploratorilor pierduți. Sau că undeva pe acest

Pământ există o suprafață stâncoasă specială, un receptor sau o construcție polară, sau un deal conic abrupt pe care de secole au fost primite mesaje dintr-o altă lume; dar că, uneori, mesajele se rătăcesc și marchează substanțe poate la mii de kilometri de receptor; că poate forțele din spatele istoriei acestui Pământ au lăsat pe stâncile Palestinei, Angliei, Chinei și Indiei înregistrări care ar putea fi descifrate într-o zi, ale instrucțiunilor lor greșit direcționate către anumiți ezoterici - Ordinul Francmasonilor, iezuiții -.

Nicio imagine nu poate fi prea fantezistă, nicio ipoteză prea extremă: orice poate fi folosit pentru a lua cu asalt fortăreața. Există lucruri precum motoare zburătoare și exploratori spațiali. Și să presupunem că ar ridica pe drum, pentru examinare, câteva organisme vii de pe Pământ? ... „Cred că suntem pescuiți."

Poate că suntem foarte stimați de superepicuri undeva. Mă înveselește și mai mult când mă gândesc că, până la urmă, am putea fi de vreun folos. Cred că adesea năvoadele au căzut și au fost confundate cu vârtejuri și vârtejuri de apă. ... Cred că suntem prinși, dar asta e o mică expresie pe margine... ".

Și acum am ajuns în adâncurile inadmisibilului, murmură ciudatul nostru domn Charles Hoy Fort cu o satisfacție liniștită. Își scoate vizorul verde, își freacă ochii mari și obosiți, își netezește mustața de focă și se duce în bucătărie să vadă dacă buna lui soție Anna, gătind fasolea pentru cină, nu este în pericol să dea foc șopronului, dosarelor, fișei, muzeului coincidențelor, conservatorului improbabilului, salonului artiștilor cerești, biroului obiectelor căzute și acelei biblioteci a altor lumi, acelei Catedrale a Sfântului de Acolo unde și fabulosul și strălucitorul costum de bufon pe care îl poartă Înțelepciunea.

Anna, draga mea, închide gazul.

Poftă bună, domnule Fort.

II. *O ipoteză condamnată la rug - Unde un preot și un biolog devin figuri comice - Se caută: un Copernic în antropologie - Multe spații goale pe toate hărțile - Lipsa de curiozitate a doctorului Fortune - Misterul platinei topite — Cabluri folosite pe post de cărți — Copacul și telefonul — Relativitatea culturală*

Ca exemplu de acțiune militantă în favoarea celui mai mare grad posibil de deschidere și ca inițiere în conștiința cosmică, operele lui Charles Fort au fost o sursă directă de inspirație pentru cel mai mare poet și susținător al teoriei universurilor paralele. H.P. Lovecraft, părintele a ceea ce a ajuns să fie cunoscut sub numele de science fiction, la care a contribuit cu aproximativ zece sau cincisprezece capodopere de acest gen, un fel de Iliadă și Odisee a unei civilizații în mers înainte. Într-o anumită măsură, și noi am fost inspirați în sarcina noastră de spiritul lui Charles Fort.

Nu credem totul, dar credem că totul ar trebui investigat. Uneori, o anchetă asupra unor fapte îndoielnice va pune în perspectiva lor corectă fapte care sunt adevărate. Nu se pot obține rezultate complete dacă se omite ceva. La fel ca Fort, încercăm să reparăm anumite

omisiuni și suntem pregătiți să riscăm să fim acuzați de aberații. Vom lăsa altora sarcina de a descoperi care sunt căile corecte de urmat în jungla noastră.

Fort a studiat tot ce aparent căzut din cer. Studiem toate urmele probabile, sau mai puțin probabile, lăsate pe Pământ de civilizații care au dispărut de mult. Nicio ipoteză nu este exclusă: o civilizație atomică cu mult înainte de ceea ce numim era preistorică; iluminarea primită de la locuitorii Altei Lumi etc. Având în vedere că studiul științific al trecutului îndepărtat al umanității abia a început și se află în prezent într-o stare de confuzie completă, aceste ipoteze nu sunt mai nebunești și la fel de bine fondate ca cele care sunt admise în prezent. Important, în opinia noastră, este să deschidem întreaga chestiune cât mai larg posibil. Nu vă vom impune o teză despre civilizațiile dispărute, ci doar vă vom sugera să priviți problema dintr-un punct de vedere nou și neinchizitorial.

Conform metodei clasice, există două tipuri de fapte: cele „blestemate” și celelalte. De exemplu, descrierile motoarelor zburătoare în texte sacre foarte vechi, utilizarea puterilor parapsihologice la popoarele primitive sau prezența nichelului în monedele datând din 235 î.Hr. sunt fapte „blestemate”.

Sunt interzise; nimeni nici măcar nu le va investiga. Și există două tipuri de ipoteze: cele neliniștitoare și celelalte. Frescele descoperite în peșterile de la Tassili din Sahara reprezintă, printre altele, figuri umane purtând căști cu coarne lungi din care ies fusuri conturate în miriade de puncte mici, sau puncte. Știuci de porumb, ni se spune; simbolul unei civilizații pastorale. Posibil; dar nu există nimic care să o dovedească. Și să presupunem că aceasta era o modalitate de a reprezenta un câmp magnetic? Rușine! O sugestie șocantă! Vrăjitorie! Pe rug!

Următorul este un exemplu extrem al ceea ce poate duce metoda clasică sau, așa cum o numim noi, metoda inchizitorială:

Un cleric indian, reverendul Pravanananvanda, și un biolog american, profesorul Strauss de la Universitatea Johns Hopkins, tocmai l-au identificat pe „Omul de Zăpadă Abominabil” ca fiind nimeni altul decât ursul brun himalayan. Niciunul dintre acești domni nu a văzut animalul. Ei au afirmat, însă, că „din moment ce ipoteza noastră este singura care nu este fantastică, trebuie să fie cea corectă”. Așadar, ar fi o defăimare a spiritului științific să continuăm cercetări inutile. Toată onoarea clericului și doctorului nostru! Nu ne rămâne decât să-l informăm pe Yeti că el este ursul brun himalayan.

Metoda noastră, în concordanță cu vremurile în care trăim, nu foarte diferită de Renaștere, se bazează pe principiul toleranței. Gata cu anchetele. Refuzăm să excludem faptele și să respingem ipotezele. Cernerea lintei este o acțiune utilă; pietrișul este impropriu consumului uman. Dar nu există nimic care să dovedească că anumite ipoteze respinse și anumite fapte „blestemate” nu sunt hrănitoare. Nu lucrăm în numele celor slabi și alergici, ci pentru toți cei care, cum se spune, au „curaj”.

Suntem convinși că studiul civilizațiilor trecute a fost afectat de numeroase cazuri de dovezi respinse, excluderi a priori și execuții inchizitoriale. Științele umaniste au făcut mai puține progrese decât știința fizică și chimică, iar spiritul pozitivist al secolului al XIX-lea încă domnește suprem și este cu atât mai exigent cu cât se știe sortit eșecului.

Antropologia îl așteaptă pe Copernic al său. Înainte de Copernic, Pământul era centrul Universului. Pentru antropologul clasic, civilizația noastră este centrul întregii gândiri umane în spațiu și timp. Să ne compătimim pentru bietul om primitiv, cufundat în întunericul mentalității sale prelogice. Cinci sute de ani ne despart de Evul Mediu și abia începem să exonerăm această epocă de acuzația de obscurantism. Secolul lui Ludovic al XV-lea a deschis calea pentru Europa modernă, iar opera recentă a lui Pierre Gaxotte a contribuit mult la demolarea ideii că acest secol a fost o fortăreață a egoismului ridicată pentru a opri fluxul istoriei. Civilizația noastră, ca oricare alta, este o conspirație.

„Creanga de aur" a lui Sir James Frazer este o lucrare standard și autoritară care conține o descriere a folclorului fiecărei țări. Nici pentru o clipă nu i-a trecut prin minte că are de-a face cu altceva decât cu niște superstiții emoționante și obiceiuri pitorești.

Sălbaticii care suferă de boli infecțioase mănâncă Penicillum notatum (un fel de ciupercă); aceasta trebuie să fie o formă de magie imitativă prin care încearcă să-și sporească vigoarea consumând acest simbol falic. Folosirea digitalinei este, fără îndoială, o altă superstiție. Știința antibioticelor, operațiunile efectuate sub hipnoză, crearea ploii artificiale prin împrăștierea de săruri de argint, de exemplu, ar trebui să fie suficiente pentru a îndepărta eticheta de „naiv" atașată anumitor practici primitive.

Sir James Frazer, încrezător că aparține singurei civilizații demne de acest nume, refuză să ia în considerare posibilitatea unor popoare „inferioare" care să posede abilități tehnice, care, deși diferite de ale noastre, sunt totuși reale, iar Creanga sa de Aur este ca una dintre acele hărți luminoase ale lumii, proiectate de artiști care cunoșteau doar Mediterana și care obișnuiau să umple spațiile goale cu desene și inscripții: „Aici este țara Dragonilor", „Aici este Insula Centaurilor...". Și nu s-a grăbit și secolul al XIX-lea, în fiecare domeniu, să camufleze toate spațiile goale de pretutindeni - chiar și pe hărțile geografice? Există în Brazilia, între Rio Tapajos și Rio Xingu, un ținut necunoscut la fel de mare ca Belgia. Niciun explorator nu s-a apropiat vreodată de El Yafri, orașul interzis al Arabiei. O divizie japoneză aflată în arme în Noua Guinee a dispărut într-o zi din 1943 fără a lăsa nicio urmă. Și dacă cele două Mari Puteri care împart lumea între ele vor ajunge vreodată la un acord, harta reală a planetei ne va rezerva unele surprize.

Încă de la bomba cu hidrogen, armata a enumerat în secret locațiile peșterilor subterane: un labirint subteran extraordinar în Suedia; peșteri sub solul Virginiei și Cehoslovaciei; un lac ascuns sub Insulele Baleare... Spații goale în lumea fizică, spații goale în lumea umanității. Nu știm totul despre puterile omului sau despre resursele inteligenței și alcătuirii sale psihice și am inventat Insulele Centaurilor și Ținuturile Dragonilor: mentalitate prelogică, superstiție, folclor, magie imitativă.

Ipoteză: unele civilizații au mers mult mai departe decât noi în exploatarea puterilor parapsihologice.

Răspuns: nu există puteri parapsihologice.

Lavoisier a dovedit că meteoriții nu există afirmând: „Este imposibil ca pietrele să cadă din cer pentru că nu există pietre pe cer". Simon Newcomb a dovedit că ar fi imposibil ca avioanele să zboare, deoarece o navă dirijabilă mai grea decât aerul era o imposibilitate.

Dr. Fortune a mers în Noua Guinee pentru a studia tribul Dobu. Sunt un popor de magicieni, a căror particularitate este să creadă că tehnicile lor magice sunt valabile peste tot și

pentru toată lumea. Când Dr. Fortune a plecat, unul dintre băștinași i-a dăruit o vrajă care avea puterea de a conferi invizibilitate, spunând: „O folosesc adesea pentru a fura carne de porc în plină zi. Urmează cu atenție instrucțiunile mele și vei putea să iei orice vrei din magazinele din Sydney." ... „Bineînțeles", a remarcat Dr. Fortune, „nu am încercat niciodată." Amintiți-vă zicala prietenului nostru, Charles Fort: „În topografia inteligenței, cunoașterea ar putea fi definită ca ignoranță însoțită de batjocură."

Cu toate acestea, o nouă școală de antropologie este în curs de apariție, iar M. Levi-Strauss a stârnit indignare declarând cu îndrăzneală că negritoșii sunt probabil mai avansați decât noi în psihoterapie. Un pionier al acestei noi școli, americanul William Seabrook, a mers în Haiti imediat după Primul Război Mondial pentru a studia cultul Voodoo. Nu pentru a-l observa din exterior, ci pentru a lua parte activă la această magie și a intra în această altă lume cu o minte deschisă. Paul Morand i-a scris următorul omagiu magnific:

> Seabrook este probabil singurul om alb din timpul nostru care a primit botezul sângelui. A făcut-o fără scepticism și fără fanatism. Atitudinea sa față de mister este cea a unui om de astăzi. Știința din ultimii zece ani ne-a adus la marginea Infinitului: acolo, orice s-ar putea întâmpla în viitor - călătorii interplanetare, descoperirea celei de-a patra dimensiuni, comunicarea radio cu Dumnezeu. Superioritatea noastră față de strămoșii noștri trebuie recunoscută în măsura în care de acum înainte suntem pregătiți pentru orice, mai puțin creduli și mai gata să credem.
>
> Cu cât ne întoarcem mai mult în originile lumii și cu cât studiem mai atent popoarele primitive, cu atât descoperim mai des că secretele lor tradiționale coincid cu stadiul actual al cercetării științifice. Abia recent, Calea Lactee a fost considerată sursa și originea lumii stelare: aztecii, însă, au afirmat-o în mod expres și nimeni nu i-a crezut. Sălbaticii au păstrat ceea ce știința redescoperă astăzi. Ei credeau în unitatea materiei cu mult înainte ca atomul de hidrogen să fie izolat. Ei credeau în oamenii-copac și oamenii-fier cu mult înainte ca Sir JC Bose să măsoare sensibilitatea plantelor și să otrăvească metalul cu veninul de cobre. „Credința umană", spunea Huxley în Eseurile unui biolog, „a trecut de la Spirit la spirite, apoi de la spirite la zei și de la zei la Dumnezeu". S-ar putea adăuga că de la Dumnezeu ne întoarcem la Spirit.

Dar dacă vrem să arătăm că secretele tradiționale ale „primitivilor" coincid cu cercetările noastre actuale, va fi necesar să se stabilească comunicări între antropologie și progresele recente în științele fizice, chimice și matematice. Călătorul simplu, inteligent, plin de curiozitate și cu o pregătire istorică și literară, riscă să rateze unele dintre cele mai importante descoperiri. Explorarea a fost până acum doar o ramură a literaturii, o activitate subiectivă îngăduită ca un lux. Când se va dezvolta în altceva, vom observa poate că au existat, în cea mai îndepărtată antichitate, civilizații înzestrate cu un echipament tehnic la fel de important și extins ca al nostru, deși de natură diferită.

J. Alden Mason, un antropolog eminent și foarte ortodox, afirmă și produce dovezi credibile pentru a-și susține afirmația că ornamente din platină topită au fost găsite pe platourile înalte din Peru. Acum, punctul de topire al platinei este de 1730°C, iar pentru a o prelucra ar fi necesare tehnici comparabile cu ale noastre.

Profesorul Mason vede dificultatea și concluzionează că aceste ornamente au fost realizate din pulbere obținută prin calcinare și nu topită. Această presupunere dezvăluie o adevărată ignoranță a metalurgiei.

Un studiu de zece minute al *Tratatului despre pulberile calcinate (Traite des Poudres Frittees)* de Schwarzkopf i-ar fi arătat că o astfel de ipoteză era inadmisibilă. De ce nu a consultat specialiști din alte ramuri ale științei? Acesta este întregul caz împotriva antropologiei. Profesorul Mason afirmă, la fel de inocent, că s-au găsit exemple, datând din cea mai veche civilizație peruană, de sudură a metalelor prin utilizarea rășinii și a sărurilor metalice topite. Faptul că această tehnică stă la baza electronicii și este utilizată împreună cu cele mai avansate tehnologii pare să-i fi scăpat atenției. Ne cerem scuze că părem să ne etalăm cunoștințele, dar aici simțim necesitatea „informațiilor concomitente" atât de insistent recomandate de Charles Fort.

În ciuda abordării sale extrem de prudente, profesorul John Alden Mason, curator emerit al Muzeului Antichităților Americane al Universității din Pennsylvania, deschide o ușă către tărâmurile realității fantastice atunci când, în cartea sa „Civilizația antică din Peru", vorbește despre Quipu. Quipu sunt frânghii legate în noduri complicate și sunt o caracteristică a civilizațiilor incașe și pre-incașe. Par a fi o formă de scriere și este posibil să fi fost folosite pentru a exprima idei abstracte. Unul dintre cei mai cunoscuți specialiști în materie, Nordenskjold, crede că Quipu erau folosiți pentru calcule matematice, horoscoape și diverse metode de prezicere a viitorului. Problema este una vitală: pot exista și alte mijloace de înregistrare a gândurilor decât scrisul.

Să mergem mai departe: nodul pe care se bazează Quipu este considerat de matematicienii moderni unul dintre cele mai mari mistere. Este posibil doar într-un număr impar de dimensiuni; imposibil în dimensiunile numerelor pare - 4, 6, 2 - iar topologii au putut studia doar cele mai simple noduri. Prin urmare, nu este improbabil ca Quipri să ascundă cunoștințe pe care noi încă nu le posedăm.

Să luăm un alt exemplu: gândirea modernă despre natura cunoașterii și structura minții ar putea fi îmbogățită printr-un studiu al limbii indienilor Hopi. Această limbă este mai bine adaptată decât a noastră la științele exacte. Conține cuvinte care reprezintă nu verbe sau substantive, ci evenimente și, prin urmare, este mai aplicabilă continuumului spațio-temporal în care știm acum că trăim. Mai mult, „cuvântul-eveniment" are trei moduri de acțiune: certitudine, probabilitate, imaginație. În loc să spună: un om a traversat râul într-o barcă, Hopi ar folosi grupul: om-barcă fluvială în trei combinații diferite, în funcție de faptul că evenimentul a fost observat de narator, raportat de o terță parte sau visat.

„Omul cu adevărat modern", în sensul în care Paul Morand și noi înșine înțelegem termenul, descoperă că inteligența este o unitate manifestată în structuri diferite, așa cum nevoia omului de adăpost este universală, exprimată în o mie de forme arhitecturale diferite.

Este posibil ca civilizația noastră să fie rezultatul unei lungi lupte pentru a obține de la mașini puterile pe care le poseda omul primitiv, care îi permiteau să comunice de la distanță, să se ridice în aer, să elibereze energia materiei, să abolească gravitația etc. De asemenea, este posibil să descoperim în cele din urmă că aceste puteri pot fi exercitate cu un echipament atât de simplu încât cuvântul „mașină" va căpăta un sens diferit. Dacă se întâmplă acest lucru, vom

fi trecut de la minte la mașină și de la mașină la minte, iar anumite civilizații îndepărtate ne vor părea mai puțin îndepărtate.

În discursul său de recepție de la Universitatea Oxford din 1946, Jean Cocteau a povestit următoarea întâmplare:

> Prietenul meu Pobers, profesor de parapsihologie la Universitatea din Utrecht, a fost trimis într-o misiune în Indiile de Vest pentru a studia rolul jucat acolo de telepatie, în uz curent printre oamenii simpli. Dacă vor să comunice cu soții sau fiii lor din oraș, femeile vorbesc cu un copac, iar bărbații aduc înapoi tot ce li s-a cerut. Într-o zi, Pobers a fost prezent la una dintre aceste ocazii și a întrebat-o pe țărancă de ce se adresează unui copac. Răspunsul ei a fost surprinzător și propice rezolvării întregii probleme moderne a instinctelor noastre atrofiate de mașinile de care am ajuns să ne bazăm. Aceasta a fost, așadar, întrebarea: „De ce te adresezi unui copac?" Și acesta a fost răspunsul: „Pentru că sunt sărac. Dacă aș fi bogat, aș avea telefonul."

Electroencefalogramele yoghinilor aflați în stare de extaz prezintă curbe care nu corespund niciunei activități cerebrale cunoscute de noi, nici în starea de veghe, nici în somn. Există o mulțime de spații goale colorate pe harta minții omului civilizat: precogniție, intuiție, telepatie, geniu etc. Până când aceste regiuni vor fi explorate temeinic și se va deschide o cale prin diverse stări de conștiință necunoscute psihologilor noștri clasici, studiul civilizațiilor antice și al popoarelor pe care le numim primitive va dezvălui poate existența unor veritabile tehnologii și aspecte esențiale ale cunoașterii. Unui „centralism" cultural îi va urma un relativism care va arunca o lumină nouă și fantastică asupra istoriei umanității. Progresul nu constă atât în accentuarea parantezelor, cât în multiplicarea cratimelor.

III. *În care autorii speculează despre Marea Piramidă — Posibilitatea „altor" tehnici — Exemplul lui Hitler — Imperiul Almanzar — Reapariția „capăturilor lumii" — Imposibila Insulă a Paștelui — Legenda omului alb — Civilizațiile Americii — Misterul Maya — De la „podul de lumină" la strania câmpie Nazca.*

Omenirii i-au trebuit douăzeci și două sute de ani — de la Aristarh din Samos până în anul 1900 — pentru a calcula cu suficientă precizie distanța de la Pământ la Soare: 92.832.856 de mile. Pentru a ajunge la același rezultat a fost suficient să înmulțim cu o mie de milioane înălțimea Piramidei lui Keops, construită în 2900 î.Hr.

Știm astăzi că faraonii au întruchipat în Piramide descoperirile unei științe despre a cărei origine și metode nu știm nimic.

Găsim în ele simbolul TZ, calculul exact al duratei anului solar și al razei și greutății Pământului, legea precesiei echinocțiilor, cifra gradului de longitudine, poziția Nordului Adevărat și poate multe alte date încă nedescifrate. De unde provine această cunoaștere? Cum a fost obținută sau transmisă? Și, în acest ultim caz, de către cine?

Abatele Moreux crede că Dumnezeu a împărtășit cunoștințe științifice anticilor. „Ascultă-mă, fiul meu: numărul 3,1416 îți va permite să calculezi suprafața unei circumferințe!" ...

Potrivit lui Piazzi Smyth, Dumnezeu a dictat această informație egiptenilor care erau prea nelegiuiți și prea ignoranți pentru a înțelege ce înscriau în piatra lor. Și de ce s-ar înșela Dumnezeu, care este omniscient, în ceea ce privește calitatea elevilor săi? În opinia egiptologilor pozitiviști, măsurătorile efectuate la Gizeh au fost falsificate de exploratori prea hotărâți să descopere minuni: de fapt, ele nu dezvăluie nicio știință specială. Dar discuția se învârte în jurul chestiunilor de zecimale, iar faptul rămâne că construcția Piramidelor dezvăluie o tehnică care pentru noi este încă total de neînțeles. Gizeh este un munte care cântărește 6.500.000 de tone. Blocuri de douăsprezece tone sunt ajustate la un demimilimetru. Ideea cea mai puțin imaginativă este cea mai general acceptată - și anume, că faraonii aveau la dispoziție o forță de muncă colosală. Nu s-a explicat niciodată cum a fost rezolvată problema supraaglomerării cauzate de aceste hoarde vaste. Nici motivul unei astfel de întreprinderi nebunești. Cum au fost extrase blocurile de piatră din cariere? Egiptologia clasică nu recunoaște nicio altă tehnică decât utilizarea unor pene de lemn umed băgate în fisuri în stâncă. Se pare că constructorii aveau la dispoziție doar ciocane de piatră, ferăstraie de cupru și metal moale. Acest lucru nu face decât să adâncească misterul. Cum au fost ridicate și puse la locul lor aceste pietre cioplite, care cântăreau 22.046 de livre și mai mult? În secolul al XIX-lea, am avut cea mai mare dificultate în transportul a două obeliscuri, pe care faraonii le transportau cu zecile. Ce foloseau egiptenii pentru a ilumina interiorul Piramidelor? Până în 1890, noi înșine aveam doar lămpi care scoteau fum și lăsau un depozit de funingine pe tavan. Cu toate acestea, nu s-a găsit niciodată nicio urmă de fum pe pereții Piramidelor. Oare interceptau ele lumina Soarelui și o transmiteau în interior printr-un dispozitiv optic? Nu s-au găsit urme de lentilă de niciun fel.

Nici nu s-a descoperit vreun instrument pentru calcule științifice și nici nu s-au descoperit dovezi ale unei tehnologii avansate. Există două explicații posibile. Prima este teoria elementar-mistică a lui Dumnezeu care dictează informații astronomice unor pietrari deștepți, dar dispuși, și le întinde o mână de ajutor.

Este adevărat că nu există cunoștințe științifice întruchipate în Piramide? Pozitiviștii susțin că, dacă există, este doar o coincidență. Când coincidențele sunt, așa cum ar fi spus Fort, la fel de exagerate ca în acest caz, cum ar trebui să fie numite?

A doua alternativă este să credem că câțiva arhitecți și decoratori suprarealiști, pentru a satisface megalomania regelui lor și lucrând după măsurători improvizate și imaginate la impulsul momentului, au reușit să facă ca cele 2.600.000 de blocuri ale Marii Piramide să fie extrase, transportate, decorate, ridicate și ajustate la semi-milimetru de către hoarde de muncitori care lucrau doar cu bucăți de lemn și ferăstraie pentru tăierea cartonului și se călcau unii pe alții pe picioare.

Toate acestea s-au întâmplat acum cinci mii de ani și nu știm aproape nimic despre asta. Ceea ce știm, însă, este că cercetarea a fost în mâinile unor oameni pentru care tehnicile civilizației noastre moderne sunt singurele care contează. Prin urmare, sunt obligați să-și imagineze fie intervenția divină, fie să considere întreaga afacere ca o sarcină bizară și colosală îndeplinită de hoarde asemănătoare furnicilor. Este posibil, totuși, ca minți complet diferite de ale noastre să fi putut concepe tehnici la fel de perfecționate ca ale noastre, dar și complet

diferite, implicând instrumente de măsurare și metode de manipulare a materiei, diferite de orice cunoaștem noi și nelăsând urme pe care le putem vedea. Se poate ca o știință și o tehnologie de mare putere, care au oferit soluții la aceste probleme foarte diferite de orice ne putem imagina, să fi dispărut complet împreună cu lumea faraonilor. Este greu de crezut că o civilizație poate muri fără să lase nicio urmă. Este și mai greu de crezut că ar fi putut fi atât de diferită de a noastră încât să nu o putem recunoaște drept civilizație. Și totuși!...

Când războiul din Europa s-a încheiat pe 8 mai 1945, misiuni de investigație au fost trimise imediat să viziteze Germania după înfrângerea ei. Rapoartele lor au fost publicate; numai catalogul are 300 de pagini. Germania fusese separată de restul lumii abia din 1933. În doisprezece ani, evoluția tehnică a Reich-ului s-a dezvoltat pe linii ciudat de divergente. Deși germanii erau în urmă în ceea ce privește bomba atomică, ei perfecționaseră rachete gigantice neegalate de oricare din America sau Rusia. Poate că nu aveau radar, dar perfecționaseră un sistem de detectoare de raze infraroșii care erau la fel de eficiente. Deși nu au inventat siliconii, ei dezvoltaseră o chimie organică complet nouă, bazată pe lanțul de carbon cu opt inele.

Pe lângă aceste diferențe radicale în materie de tehnică, existau diferențe și mai uluitoare în domeniul filosofiei... Ei respinseseră teoria relativității și tindeau să neglijeze teoria cuantică. Cosmogonia lor i-ar fi uimit pe astrofizicienii din țările aliate: credeau în existența gheții eterne și că planetele și stelele erau blocuri de gheață care pluteau în spațiu. Dacă a fost posibil ca astfel de divergențe mari să se dezvolte în decurs de doisprezece ani în lumea noastră modernă, în ciuda schimbului de idei și a comunicării în masă, ce părere trebuie să avem despre civilizațiile trecutului? În ce măsură sunt arheologii noștri calificați să judece starea științelor, tehnicilor, filosofiei și cunoștințelor care au distins, să zicem, civilizațiile mayașă sau khmeră?

Trebuie să evităm să cădem în capcana de a acorda prea multă atenție legendelor: Lemuria sau Atlantida. Platon, în Critias, cântând laudele orașului dispărut, și înaintea lui, Homer evocând în Odiseea fabuloasa Scheria, descriau poate Tartessos, Tarsisul biblic din Cartea lui Iona și scopul călătoriei profetului. La gura râului Guadalquivir, Tartessos era cel mai bogat oraș minier din lume și reprezenta chintesența unei civilizații. A înflorit timp de un număr necunoscut de secole și fusese sediul înțelepciunii și depozitarul multor secrete. În jurul anului 500 î.Hr. a dispărut complet, nimeni nu știe cum sau de ce.

Se poate ca Numinor, acel misterios centru celtic din secolul al V-lea î.Hr., să nu fi fost o „legendă", dar nu știm cu adevărat. Civilizațiile de a căror existență în trecut putem fi siguri, dar care acum sunt moarte, sunt la fel de ciudate ca Lemuria. Civilizația arabă din Cordoba și Granada a fost leagănul științei moderne, fondatoarea cercetării experimentale și a aplicațiilor sale practice; iar printre subiectele studiate s-au numărat chimia și chiar propulsia cu reacție. Manuscrisele arabe din secolul al XII-lea conțin modele de rachete folosite pentru bombardament. Dacă Imperiul Almanzar ar fi fost la fel de avansat în biologie ca în alte sfere și dacă ciuma nu i-ar fi ajutat pe spanioli în distrugerea sa, Revoluția Industrială ar fi început probabil în Andaluzia în secolul al XV-lea sau al XVI-lea, iar secolul al XX-lea ar fi fost atunci era aventurierilor interplanetari arabi care au colonizat Luna, Marte și Venus.

Imperiul lui Hitler, la fel ca cel al Almanzarului, s-a prăbușit în sânge și foc. Într-o frumoasă dimineață de iunie 1940, cerul de deasupra Parisului s-a întunecat, aerul s-a umplut de vapori de benzină și, sub acest nor imens care înnegrea fețele populației copleșite de uimire,

teroare și rușine, milioane de ființe umane au luat-o orbește la fugă pe drumuri brăzdate de focul de mitralieră. Oricine a trăit această experiență și a cunoscut și Amurgul Zeilor celui de-al Treilea Reich își poate imagina cum a fost sfârșitul Cordobei și al Granadei și alte o mie de capete ale lumii de la începutul timpurilor. Sfârșitul lumii pentru incași, pentru tolteci, pentru mayași: întreaga istorie a umanității - un sfârșit fără sfârșit...

Insula Paștelui, la 1.864 de mile de coasta Chilei, este aproximativ la fel de mare ca Jersey. Când primul navigator european, un olandez, a debarcat acolo în 1722, credea că este locuită de giganți. Dominând această mică bucată de pământ vulcanic din Polinezia se află 593 de statui enorme. Unele dintre ele au o înălțime de peste 20 de metri și cântăresc cincizeci de tone. Când au fost ridicate? Și cum? Și în ce scop? Examinarea acestor monumente dezvăluie, se crede, trei niveluri de civilizație, cel mai avansat fiind cel mai vechi. Ca și în Egipt, blocurile enorme de tuf, bazalt și lavă sunt ajustate cu o îndemânare prodigioasă. Insula, însă, este deluroasă, iar câțiva copaci piperniciți nu ar fi putut oferi suficiente role; cum au fost transportate aceste pietre uriașe? Cu siguranță nu exista o forță de muncă numeroasă disponibilă. În secolul al XIX-lea, locuitorii Insulei Paștelui erau de două sute - de trei ori mai puțini decât numărul statuilor lor, și nu au putut exista niciodată mai mult de trei sau patru mii de locuitori pe această insulă unde solul este fertil, dar nu există animale. Ce să credem, atunci?

Așa cum s-a întâmplat în Africa și în America de Sud, primii misionari care au ajuns pe Insula Paștelui au luat măsuri pentru a îndepărta toate urmele unei civilizații moarte. La picioarele statuilor se aflau tăblițe de lemn acoperite cu hieroglife: toate au fost arse sau trimise la Biblioteca Vaticanului, care adăpostește multe secrete. S-a făcut acest lucru pentru a distruge toate urmele superstițiilor antice sau pentru a înlătura ceea ce ar fi putut fi dovada unei Puteri Necunoscute? O înregistrare a prezenței pe Pământ a altor ființe - vizitatori de Aiurea?

Primii europeni care au vizitat Insula Paștelui au descoperit că printre locuitori se număra o rasă de oameni albi cu barbă. De unde veneau ei? Descendenții, poate, ai unei rase degenerate, existente de mii de ani și astăzi complet scufundate? Există referințe în legende la o Rasă Superioară de Învățători, de mare vechime, căzută din ceruri.

Prietenul nostru, exploratorul și filosoful peruan Daniel Ruzo, a plecat în 1952 să investigheze platoul deșertic Marcahuasi, situat la o altitudine de 3.967 de metri, la vest de Cordiliera Anzilor.

Acest platou, unde nu există viață de niciun fel și care poate fi abordat doar călare, acoperă o suprafață de o milă pătrată. Ruzo a găsit acolo chipuri de animale și oameni sculptate în stâncă și vizibile doar la echinocțiul de vară, datorită unei combinații particulare de lumină și umbră. De asemenea, a găsit acolo statui ale unor animale aparținând erei secundare, cum ar fi stegosaurul; dar și lei, broaște țestoase și cămile, care sunt necunoscute în America de Sud.

Un deal era sculptat în forma unui cap de bătrân. Negativul fotografiei înfățișa un tânăr radiant... Vizibil, poate, la un rit de inițiere? Nu a fost posibil să se folosească carbonul-14 pentru a stabili data; nu există urme organice pe Marcahuasi. Indicii geologice datează din cea mai îndepărtată antichitate. Ruzo crede că acest platou ar fi putut fi leagănul civilizației Masma, poate cea mai veche din lume.

Există dovezi care indică existența oamenilor albi pe un alt platou fabulos, Tiahuanaco, la o altitudine de 4.123 de metri. Când incașii au cucerit această regiune din jurul lacului Titicaca, Tiahuanaco era deja grămada de ruine gigantice și inexplicabile pe care o vedem astăzi. Când Pizarro a ajuns acolo în 1532, indienii își numeau cuceritorii Viracochas: stăpâni albi. Tradiția lor, acum mai mult sau mai puțin dispărută, vorbea despre o rasă stăpânitoare de oameni albi uriași care veniseră din spațiu - Fiii Soarelui. Cu mii de ani în urmă, acești oameni domniseră peste ei și îi învățaseră. Dintr-o dată au dispărut, dar se vor întoarce. Peste tot în America de Sud, europenii în căutare de aur au auzit de această tradiție a omului alb și au beneficiat de ea. Cele mai joase dorințe ale lor de cucerire și câștig au fost ajutate de aceste amintiri misterioase și nobile.

Explorările moderne de pe continentul american au dezvăluit urme ale unei civilizații extraordinar de avansate. Cortez a fost uimit să descopere că aztecii erau la fel de civilizați ca spaniolii. Știm astăzi că moșteniseră o cultură și mai înaltă de la tolteci. Toltecii au ridicat cele mai gigantice monumente din toată America. Piramidele Soarelui de la Teotihuacan și Cholula sunt de două ori mai mari decât mormântul lui Keops. Dar toltecii erau ei înșiși descendenții unei civilizații și mai perfecte, cea a mayașilor, ale cărei rămășițe au fost descoperite în junglele din Honduras, Guatemala și Yucatán. Îngropate sub păduri imense cu vegetație densă se află urmele unei civilizații mult mai vechi decât cea a Greciei și, unii spun, superioare. Când și cum a pierit această civilizație? A murit de o dublă moarte, în orice caz, căci și aici misionarii au ținut să distrugă manuscrise, să spargă statui și să demoleze altare. Rezumând rezultatele cercetărilor recente asupra civilizațiilor dispărute, Raymond Cartier scrie astfel:

> „În multe domenii, știința mayașilor a depășit-o pe cea a grecilor și romanilor. Posedând cunoștințe profunde de matematică și astronomie, aceștia atinseseră un grad rar de perfecțiune în cronologie și în tot ceea ce ținea de întocmirea calendarului. Au construit observatoare ale căror cupole erau mai bine orientate decât cel ridicat la Paris în secolul al XVII-lea - în special, Caracolul cu cele trei terase ale sale din capitala lor, Chichen Itza. Adoptaseră un an sacru de 260 de zile, un an solar de 365 de zile și un an venusian de 584 de zile. Durata exactă a anului solar a fost fixată la 365,2422 zile. Mayașii au stabilit-o la 365,2420 zile - adică, în limita unei virgule față de numărul la care am ajuns după calcule îndelungate. Este posibil ca egiptenii să fi ajuns la aceeași aproximare, dar pentru a stabili acest lucru ar trebui să credem în concordanțele din Piramide, care au fost contestate, în timp ce noi deținem de fapt calendarul mayaș.
>
> Alte analogii cu Egiptul sunt perceptibile în admirabila artă a mayașilor. Picturile lor murale, frescele și vasele decorate prezintă o rasă de oameni cu trăsături semitice puternic pronunțate, angajați în tot felul de activități: agricultură, pescuit, construcții, politică și religie. Numai Egiptul a înfățișat aceste activități cu aceeași verosimilitate crudă; dar ceramica mayașilor amintește de cea a etruscilor; basoreliefurile lor amintesc de India, iar scările uriașe și abrupte ale templelor lor piramidale sunt ca cele de la Angkor. Dacă nu și-au obținut modelele din exterior, creierele lor trebuie să fi fost construite astfel încât să adopte aceleași forme de exprimare artistică ca toate celelalte mari civilizații antice ale Europei și Asiei. Așadar, civilizația a izvorât dintr-o anumită regiune geografică și apoi s-a răspândit treptat în

toate direcțiile, asemenea unui incendiu de pădure? Sau a apărut spontan și separat în diferite părți ale lumii? Unele rase au fost profesorii, iar altele elevii, sau au fost toate autodidacte? Semințe izolate sau un singur părinte a dat vlăstari în toate direcțiile?"

Nu știm și nu avem o explicație satisfăcătoare a originilor unor astfel de civilizații - nici a modurilor în care au ajuns la sfârșit. Conform legendelor boliviene consemnate în cartea sa despre Bolivia, scrisă de doamna Cynthia Fain, civilizațiile antichității s-au prăbușit după o luptă cu o rasă non-umană al cărei sânge nu era roșu. ...

Podișurile înalte din Bolivia și Peru dau impresia că se află pe o altă planetă. Acesta nu este Pământul, ci Marte. Presiunea oxigenului este cu 50% mai mică decât la nivelul mării și totuși există oameni care trăiesc acolo la o altitudine de 3.334 metri. Au cu două sau trei halbe de sânge în plus decât noi, opt milioane de globule roșii în loc de cinci milioane, iar inimile lor bat mai încet. Metodele de datare cu radiocarbon dezvăluie prezența ființelor umane aici acum nouă mii de ani. Anumite calcule recente sugerează că ar fi putut exista viață umană aici acum treizeci de mii de ani. Prin urmare, nu este nicidecum de neconceput ca ființele umane, pricepute în prelucrarea metalelor și posesoare de observatoare și cunoștințe științifice, să fi construit aceste orașe gigantice acum treizeci de mii de ani. Sub îndrumarea cui?

Unele dintre lucrările de irigații efectuate de popoarele pre-incașe cu greu ar putea fi realizate astăzi de turboforajele noastre electrice. Și de ce au construit oamenii, înainte de inventarea roții, drumuri enorme pavate?

Arheologul american Hyatt Verrill a dedicat treizeci de ani de cercetare civilizațiilor pierdute din America Centrală și de Sud. În opinia sa, aceste popoare antice nu foloseau în marile lor operațiuni de construcție unelte pentru tăierea pietrei, ci un fel de pastă radioactivă care rodea granitul; un fel de gravare, de fapt, la scara marilor Piramide. Această pastă radioactivă, transmisă din timpuri și mai vechi, Verrill susține că a văzut-o în mâinile ultimilor vrăjitori supraviețuitori. În romanul său, *Podul de Lumină*, el descrie un oraș pre-incaș la care se poate ajunge doar printr-un „pod de lumină", un pod de materie ionizată care apare și dispare după bunul plac și oferă un pasaj peste o defilee stâncoasă altfel inaccesibilă. Până la sfârșitul vieții sale (a murit la vârsta de optzeci și patru de ani), Verrill a susținut că cartea sa era mult mai mult decât o legendă, iar soția sa, care i-a supraviețuit, a continuat să susțină această afirmație.

Ce semnifică figurile de la Nazca? Mă refer la imensele modele geometrice trasate în câmpia Nazca, care pot fi văzute doar dintr-un avion sau un balon și care au fost descoperite abia recent, ca urmare a explorărilor aeronautice.

Profesorul Mason, care, spre deosebire de Verrill, cu greu poate fi suspectat de fantezie, nu știe ce să sugereze. Constructorii ar fi putut fi ghidați doar de un fel de mașină care plutea pe cer?

Mason respinge această ipoteză și își imaginează că aceste figuri au fost construite folosind un model la scară mică sau un plan șablonat. Având în vedere nivelul tehnicii pre-incașilor, așa cum este admis de arheologii clasici, acest lucru pare și mai improbabil. Și care a fost scopul acestor urme? Aveau o semnificație religioasă? Aceasta este întotdeauna explicația obișnuită - o referire la o religie necunoscută. Oamenii sunt întotdeauna mai dispuși să presupună tot felul de credințe ciudate decât să admită posibilitatea altor niveluri de conștiință

și tehnici. Este o chestiune de prioritate: cunoștințele pe care le deținem astăzi sunt singurele cunoștințe pe care le recunoaștem. Fotografiile făcute în câmpia Nazca amintesc irezistibil de iluminatul de la sol al unui aerodrom. Fii ai Soarelui, venind din cer... Profesorul Mason are grijă să nu vadă nicio legătură cu aceste legende și a imaginat un fel de religie a trigonometriei, care trebuie să fie unică în istoria credințelor religioase. Cu toate acestea, puțin mai târziu, el se referă la mitologia pre-incașă conform căreia stelele sunt locuite, iar zeii au coborât din constelația Pleiadelor.

Nu respingem posibilitatea vizitelor locuitorilor unei alte lumi, sau a civilizațiilor atomice care au dispărut fără a lăsa urme, sau a unor etape de cunoaștere și tehnici comparabile cu cele de astăzi, sau a unor rămășițe ale științelor uitate care au supraviețuit sub diverse forme de ceea ce este cunoscut sub numele de ezoterism sau al dovezilor factuale a ceea ce am putea numi magie. Nu vrem să spunem că credem totul, dar vom arăta în capitolul următor că domeniul științelor umaniste este probabil mult mai vast decât se crede. Integrând toate faptele și neexcluzând niciuna și fiind dispuși să ia în considerare toate ipotezele sugerate de aceste fapte, fără niciun fel de apriorism, un Darwin sau un Copernic al antropologiei vor crea o știință complet nouă, cu condiția să stabilească și o legătură constantă între observarea obiectivă a trecutului și cele mai recente dezvoltări în parapsihologie, fizică, chimie și matematică. Atunci, poate, vor percepe că ideea că evoluția inteligenței este întotdeauna lentă și drumul către cunoaștere întotdeauna lung nu este, poate, adevărul, ci mai degrabă un tabu pe care l-am stabilit pentru a putea crede astăzi că ne bucurăm de beneficiile întregii istorii a omenirii.

De ce nu ar fi trebuit civilizațiile trecutului să cunoască perioade bruște de iluminare în timpul cărora li s-a revelat cvasitotalitatea întregii cunoașteri umane? Există vreun motiv pentru care momentele de iluminare, de intuiție orbitoare și explozia bruscă de geniu care au loc în viața unui om nu s-ar fi întâmplat de mai multe ori în viața rasei umane? Nu sugerăm oare o interpretare complet falsă a dovezilor acestor momente, așa cum ne-a parvenit vorbind despre mitologie, legende și magie? Dacă mi se arată o fotografie nefalsificată a unui om plutind în aer, nu spun: Aceasta reprezintă mitul lui Icar, ci: Aceasta este o instantanee a unei sărituri în înălțime sau a unui om care se scufundă. De ce nu ar exista stări instantanee similare în viața civilizațiilor?

Vom cita alte fapte, vom stabili alte conexiuni și vom formula alte ipoteze la momentul potrivit. Cartea noastră, repetăm, va conține fără îndoială o mulțime de prostii, dar acest lucru nu are nicio importanță dacă inspiră unor cititori un simț al vocației și, într-o oarecare măsură, deschide căi noi și mai largi pentru cercetare.

Noi, autorii, suntem doar câțiva spărgători de pietre slabi; alții ne vor urma și ne vor croi drumul.

IV. *Memorie mai veche decât noi — Păsări metalice — O hartă ciudată a lumii — Bombardamente atomice și nave interplanetare în „texte sacre” — O nouă viziune asupra mașinilor — Cultul încărcăturii — O altă viziune a ezoterismului — Riturile inteligenței*

În ultimii zece ani, explorarea trecutului a fost facilitată de descoperirea de noi metode bazate pe radioactivitate și de progresul cosmologiei. Drept urmare, au fost stabilite două fapte extraordinare:

1. Pământul este la fel de vechi ca Universul: aproximativ 4.500 de milioane de ani. Probabil s-a format în același timp cu Soarele și poate chiar înainte de acesta, prin condensarea particulelor la temperatură scăzută.

2. Omul așa cum îl cunoaștem, Homo sapiens, există doar de aproximativ 75.000 de ani. Această scurtă perioadă a marcat tranziția de la omul preistoric la om. Aici am dori să punem două întrebări:

a. În decursul acestor 75.000 de ani, au existat alte civilizații „tehnice" înaintea noastră? Specialiștii, ca un singur om, răspund Nu. Dar nu este nicidecum clar că sunt capabili să distingă un instrument, sau o unealtă, de ceea ce se numește obiect de cult. În acest domeniu, cercetările nici măcar nu au început. Cu toate acestea, există unele probleme îngrijorătoare de examinat. Majoritatea paleontologilor consideră eoliții (pietre descoperite lângă Orleans în 1867) obiecte naturale. Unii, însă, cred că sunt creați de om. Dar de ce fel de om? Nu de Homo sapiens. Alte obiecte au fost găsite la Ipswich, în Suffolk, despre care se crede că indică existența în Europa de Vest a omului „terțiar".

b. Experimentele lui Washburn și Dice dovedesc că evoluția omului ar fi putut fi cauzată de modificări destul de banale. De exemplu: o ușoară modificare a oaselor craniului.

Astfel, o singură mutație, și nu, așa cum se credea până atunci, o combinație complexă de mutații, ar fi fost suficientă pentru a efectua tranziția de la Omul preistoric la Omul modern.

O singură mutație în 4.500 de milioane de ani? Este posibil, dar de ce ar trebui să fie o certitudine? De ce nu ar fi existat mai multe cicluri evolutive înainte de această perioadă de șaptezeci și cinci de mii de ani? Se poate ca alte forme de umanitate, sau mai degrabă alte ființe gânditoare, să fi apărut și să fi dispărut. Poate că nu au lăsat urme vizibile, dar memoria lor este păstrată în legende. „Bustul supraviețuiește orașului": memoria lor poate fi perpetuată în centrale electrice și mașini, monumente ale civilizațiilor lor dispărute. Memoria noastră se întinde poate mult mai departe decât propria noastră existență sau chiar decât existența speciei noastre. Ce înregistrări ale unui trecut infinit îndepărtat nu pot fi disimulate în genele și cromozomii noștri? „D''oil te vient ceci, ame de l'homme, d'oii te vient ceci?" (De unde ai venit, suflet de om, de unde ai venit?)

În arheologie au avut deja loc mari schimbări. Civilizația noastră a accelerat comunicațiile, iar observațiile efectuate pe tot globul, apoi colectate și comparate, ne aduc în pragul unor mari mistere. În iunie 1953, Institutul Smithsonian a publicat rezultatele obținute de arheologii americani, indieni și ruși. În cursul săpăturilor efectuate în Mongolia, Scandinavia, Ceylon, lângă Lacul Baikal și în cursurile superioare ale Lenei din Siberia, au fost descoperite obiecte similare din os și piatră cu cele găsite la eschimoși. Acum, tehnicile necesare pentru fabricarea acestor obiecte nu există la eschimoși. Prin urmare, Institutul Smithsonian a

dedus că, în urmă cu zece mii de ani, eschimoșii locuiau în Asia Centrală, Ceylon și Mongolia. Mai târziu, se presupune că au emigrat brusc în Groenlanda. Dar de ce? Ce i-a determinat pe acești oameni primitivi să decidă, în același timp, să părăsească aceste țări și să se stabilească în acest colț neprimitor al globului? Și cum au ajuns acolo? „Până în ziua de azi ei nu știu că Pământul este rotund și nu au nicio idee de geografie. Și de ce, ar fi trebuit să părăsească Ceylonul, acel paradis pământesc? Institutul nu încearcă să răspundă la aceste întrebări.

Nu dorim să ne impunem propria teorie și o propunem doar ca un fel de exercițiu de deschidere: acum zece mii de ani, o civilizație iluminată controla lumea. S-a stabilit în Nordul Înghețat - o zonă de deportare. Acum, ce găsim în folclorul eschimos? Referințe la triburi transportate în Nordul Înghețat la începutul timpurilor de către păsări metalice gigantice. Arheologii din secolul al XIX-lea au râs întotdeauna de aceste „păsări metalice". Și ce credem noi?

Nicio lucrare asupra obiectelor cu un caracter mai clar definit nu a fost realizată până acum, comparabilă cu cea realizată de Institutul Smithsonian. Asupra lentilelor, de exemplu. Lentile optice au fost găsite în Irak și Australia Centrală. Întrebarea este: provin din aceeași sursă, din aceeași civilizație? Niciun optician modern nu a fost încă rugat să dea o opinie. Toate sticlele optice din ultimii douăzeci de ani, în civilizația noastră, au fost lustruite cu cerină. Peste o mie de ani, analiza spectroscopică va dovedi, dintr-o analiză a acestor ochelari, existența unei singure civilizații în întreaga lume. Și acesta va fi adevărul.

O nouă viziune asupra lumii antice ar putea rezulta din studii de acest gen. Nu putem decât să sperăm că această carte, în ciuda faptului că este superficială și slab documentată, va inspira vreun tânăr încă naiv să se angajeze într-o întreprindere nebunească care într-o zi va oferi cheia înțelepciunii trecutului.

Mai sunt și alte fapte de remarcat.

Pe vaste suprafețe din deșertul Gobi au fost observate pete de sol vitrificat similare cu cele produse de o explozie atomică.

În peșterile din Bohistan au fost găsite inscripții, însoțite de hărți astronomice care arată stelele în pozițiile pe care le ocupau acum treisprezece mii de ani. Liniile leagă Venus de Pământ.

La mijlocul secolului al XIX-lea, un ofițer de marină turc, Piri Reis, a prezentat Bibliotecii Congresului un set de hărți pe care le descoperise în Orient. Cele mai recente datează din vremea lui Cristofor Columb; cele mai vechi din secolul I d.Hr., primele fiind copiate după cele din urmă. În 1952, Arlington H. Mallery, un expert bine-cunoscut în cartografie, a examinat aceste documente. El a observat, de exemplu, că tot ce există în Mediterana fusese înregistrat, dar nu în relația corectă. Credeau acești oameni că Pământul este plat? Aceasta nu este o explicație suficientă. Au folosit ei metoda proiecției în întocmirea hărților lor, ținând cont de faptul că Pământul este rotund? Imposibil; geometria proiectivă datează din vremea lui Monge. Mallery a încredințat apoi studiul acestor hărți unui cartograf oficial, Walters, care le-a comparat cu o hartă globulară modernă a lumii și a constatat că toate erau corecte, nu numai pentru Mediterana, ci pentru toate țările lumii, inclusiv cele două Americi și Antarctica. În 1955, Mallory și Walters și-au prezentat lucrarea Comitetului Anului Geofizic. Comitetul a transmis dosarul părintelui iezuit Daniel Lineham, directorul Observatorului Weston și responsabil cu departamentul cartografic al Marinei Americane. Părintele Lineham a confirmat

că contururile Americii de Nord, amplasarea lacurilor și munților din Canada, conturul coastei din nordul extrem al continentului și contururile Antarcticii (acoperite de gheață și distingibile doar cu cea mai mare dificultate de instrumentele noastre moderne de măsurare) erau toate corecte. Erau aceste copii ale unor hărți și mai vechi? Fuseseră ele trasate din observații făcute la bordul unei mașini zburătoare sau al unei nave spațiale de un anumit fel? Note luate de vizitatori dincolo?

Fără îndoială, vom fi criticați pentru că punem aceste întrebări. Totuși, Popul Vuh, Cartea sacră a Quiche-urilor din America, vorbește despre o civilizație infinit de veche, care cunoștea nebuloasele și întregul sistem solar. Iată ce citim: „Prima rasă de oameni era capabilă de orice cunoaștere. Ei examinau cele patru colțuri ale orizontului, cele patru puncte (cardinale) ale firmamentului și suprafața rotundă a Pământului."

> Unele dintre credințele și legendele pe care ni le-a lăsat moștenire Antichitatea sunt atât de universal și ferm stabilite încât ne-am obișnuit să le considerăm aproape la fel de vechi ca însăși umanitatea.
>
> Cu toate acestea, suntem tentați să ne întrebăm în ce măsură faptul că unele dintre aceste credințe și legende au atât de multe trăsături în comun se datorează întâmplării și dacă asemănarea dintre ele nu ar putea indica existența unei civilizații străvechi, complet necunoscute și nebănuite, din care toate celelalte urme au dispărut.

Omul care, în 1910, a scris aceste rânduri nu a fost nici un scriitor de science fiction, nici un vag amator de ocultism. El a fost unul dintre pionierii științei, profesorul Frederick Soddy, laureat al Premiului Nobel și descoperitorul izotopilor și al legilor transformării radioactivității naturale.

Universitatea din Oklahoma a publicat în 1954 câteva înregistrări ale triburilor indiene din Guatemala datând din secolul al XVI-lea. Acestea conțineau relatări fantastice despre apariții ale unor ființe legendare și descrieri imaginare ale vieții private a zeilor lor. La o examinare mai atentă, a devenit clar că indienii nu doar țeseau povești, ci se refereau în felul lor la primele lor contacte cu invadatorii spanioli, pe care „istoricii" indieni îi considerau ființe de același ordin cu cele care figurau în propria lor mitologie. În acest fel, realitatea este deghizată în legendă. Într-adevăr, este foarte probabil ca textele considerate ca aparținând exclusiv folclorului sau mitologiei să se bazeze pe fapte reale care au fost interpretate greșit și integrate cu altele, care sunt, de fapt, imaginare. Toate acestea nu au fost încă rezolvate, rezultatul fiind că, în timp ce rafturile bibliotecilor noastre specializate sunt încărcate cu o întreagă literatură etichetată „legendă", nimeni nu s-a gândit vreodată că această etichetă ar putea ascunde relatări pitorești ale unor evenimente care s-au întâmplat în realitate.

Și totuși, având în vedere cunoștințele noastre despre știința și tehnicile moderne, ar trebui să examinăm această literatură cu un ochi lipsit de prejudecăți.

Cartea lui Dzyan vorbește despre „ființe superioare cu aspect orbitor" care au abandonat Pământul, lipsind rasa umană impură de cunoștințele sale și ștergând prin dezintegrare toate urmele trecerii lor. Au plecat în care zburătoare, propulsate de lumină, pentru a se reîntoarce în țara lor „de fier și metal".

Într-un studiu recent publicat în Literaturnaya Gazeta (1959), profesorul Agrest, care acceptă ipoteza că Pământul a fost vizitat cu mult timp în urmă de călători interplanetari, relatează descoperirea sa, printre primele texte introduse în Biblie de preoții evrei, a unor referințe la ființe dintr-o altă lume care, asemenea lui Enoh, au dispărut în ceruri în vase misterioase asemănătoare unor arche. Textele sacre hinduse, precum Ramayana și Mahabharata, conțin descrieri ale unor aeronave care apar pe cer chiar la începutul timpului și arată ca „nori albăstrui în formă de ou sau glob luminos".

Acestea puteau înconjura Pământul de mai multe ori și erau propulsate de „o forță eterică ce lovea pământul pe măsură ce se ridicau" sau de „o vibrație produsă de o forță invizibilă". Emiteau „sunete dulci și melodioase" și „o lumină strălucitoare, la fel de puternică ca focul", iar traiectoria lor nu era dreaptă, ci părea „să urmeze un curs lung și ondulat, aducându-le alternativ mai aproape și mai departe de Pământ". Materialul din care erau compuse aceste motoare este definit în aceste texte, vechi de peste trei mii de ani și, fără îndoială, bazate pe amintiri care se întorc infinit mai departe în trecut, ca fiind un amestec de mai multe metale, unele albe și luminoase, altele roșii.

În *Mausola Purva* găsim această descriere singulară, care trebuie să fi fost de neînțeles pentru etnologii secolului al XIX-lea, deși nu și pentru noi astăzi:

> „... era o armă necunoscută, un fulger de fier, un mesager gigantic al morții, care a redus în cenușă întreaga rasă a Vrishniților și a Andhakașilor. Cadavrele au fost arse atât de mult încât au devenit de nerecunoscut. Părul și unghiile le-au căzut; ceramica s-a spart fără niciun motiv aparent, iar păsările au devenit albe. După câteva ore, toate alimentele au fost infectate. Fulgerul a fost redus la un praf fin."

Și din nou:

> „Cukra, zburând la bordul unei vimane puternice, a aruncat asupra orașului triplu un singur proiectil încărcat cu toată puterea Universului. O coloană incandescentă de fum și flăcări, strălucitoare ca zece mii de Soare, s-a ridicat în toată splendoarea sa... Când vimana s-a întors pe Pământ, arăta ca un splendid bloc de antinomie odihnindu-se pe pământ..."

Obiecție: dacă admiți existența unor civilizații atât de fabulos de avansate, cum explici faptul că nenumăratele săpături care au fost efectuate pe tot globul nu au scos la iveală niciun fragment al vreunui obiect care ne-ar putea induce să credem în astfel de civilizații? Răspuns:

> 1. Explorările arheologice sistematice au loc de puțin peste un secol, în timp ce civilizația noastră atomică are abia douăzeci de ani. Nicio explorare serioasă nu a fost efectuată în Rusia de Sud, China sau în Africa Centrală și de Sud. Zone vaste păstrează încă secretele trecutului lor.
>
> 2. Dacă un inginer german, Wilhelm Konig, nu ar fi vizitat Muzeul din Bagdad, s-ar putea să nu se fi descoperit niciodată că niște pietre plate găsite în Irak și clasificate

ca atare erau în realitate baterii electrice care fuseseră folosite cu două mii de ani înainte de Galvani. Muzeele arheologice sunt pline de obiecte clasificate drept „obiecte de cult" sau „diverse", despre care nu se știe nimic.

Rușii au descoperit recent în niște peșteri din deșertul Gobi și în Turkestan obiecte semicirculare din ceramică sau sticlă, care se termină cu un con care conține o picătură de mercur. Ce ar fi putut fi acestea? În cele din urmă, puțini arheologi au cunoștințe științifice sau tehnice. Și mai puțini sunt capabili să realizeze că o problemă tehnică poate fi rezolvată în mai multe moduri diferite și că există mașini care nu seamănă cu ceea ce numim noi mașini - fără arbori cotiți, tije de acționare sau roți dințate. Câteva linii trasate cu cerneală specială pe hârtie special preparată servesc drept receptor pentru undele electromagnetice. Diamantele sunt sensibile la radiațiile nucleare și cosmice. Înregistrări complicate pot fi conținute în cristale și nu ar putea exista biblioteci întregi închise în pietre mici tăiate? Să presupunem că peste o mie de ani, după dispariția civilizației noastre, un viitor arheolog ar descoperi, să zicem, niște benzi magnetice - ce ar face el din ele? Și cum ar distinge între o bandă virgină și una care a fost folosită pentru o înregistrare?

Astăzi suntem pe punctul de a descoperi secretele antimateriei și antigravitației. Mâine nu știm dacă manipularea acestor secrete va necesita mașini greoaie sau, dimpotrivă, surprinzător de ușoare. Pe măsură ce tehnicile se dezvoltă, acestea nu devin mai complexe; dimpotrivă, tind să se simplifice, până când aparatul de care au nevoie se micșorează aproape la zero. În cartea sa, *Magie Chaldeenne (* Magia caldeeană), Lenormand, citând o legendă care amintește de mitul lui Orfeu, a scris că: „În vremurile de demult, preoții din On, prin intermediul sunetelor, provocau vânturi puternice și astfel ridicau în aer pietre uriașe pentru a-și construi templele, pe care nici o mie de oameni nu le-ar fi putut ridica."

Citez acum din Walter Owen: „Vibrațiile sonore sunt forțe... Creația cosmică este susținută de vibrații care ar putea la fel de bine să-i pună capăt." Această teorie nu este atât de departe de concepțiile moderne. Mâine va fi fantastic, după cum știe toată lumea. Poate că va fi de două ori mai fantastic dacă ne va elibera de ideea că ziua de ieri a fost banală.

Privim tradiția, adică *corpusul* celor mai vechi texte cunoscute umanității, în întregime dintr-un punct de vedere literar, religios sau filosofic. Ce-ar fi dacă ar consta într-adevăr în amintiri imemoriale, înregistrate de popoare care au trăit mult după evenimentele însele, amintiri care au fost transpuse și împletite între timp? Amintiri imemoriale ale unor civilizații care au fost din punct de vedere tehnic și științific la fel de avansate, ba poate infinit mai avansate, decât a noastră?

Ce ne spune tradiția, dacă adoptăm acest punct de vedere?

În primul rând, știința este periculoasă. Această idee ar fi putut părea surprinzătoare pentru un om din secolul al XIX-lea. Dar știm acum că două bombe asupra Nagasaki și Hiroshima au fost suficiente pentru a ucide 300.000 de oameni, că aceste bombe sunt acum complet depășite și că o bombă cu cobalt de 500 de tone ar putea distruge toată viața pe cea mai mare parte a globului.

Știm, de asemenea, că este posibil să luăm contact cu ființe neterestre. Ceea ce era o absurditate în secolul al XIX-lea nu mai este una pentru noi. Nu este de neconceput să existe universuri paralele cu al nostru cu care s-ar putea stabili comunicarea.

Radiotelescoapele recepționează unde emise acum zece mii de milioane de ani-lumină și modulate astfel încât să semene cu mesaje. Astronomul John Krauss, de la Universitatea din Ohio, susține că a captat semnale provenite de la Venus pe 2 iunie 1956. Se presupune că alte semnale de la Jupiter au fost recepționate la Institutul Princeton.

În cele din urmă, tradiția afirmă că tot ceea ce s-a întâmplat de la începutul timpului a lăsat o amprentă în materie, în spațiu și în toate sursele de energie și poate fi revelat. Exact acest lucru este afirmat de distinsul om de știință Bowen în cartea sa *„Explorarea timpului”* , iar această opinie este împărtășită astăzi de majoritatea cercetătorilor.

O altă obiecție: o civilizație tehnică și științifică extrem de dezvoltată nu dispare complet fără a lăsa vreo urmă.

Răspuns: „Noi, civilizațiile, știm acum că suntem muritoare.” Tocmai tehnicile cele mai dezvoltate amenință să provoace dispariția completă a civilizației al cărei produs sunt. Să luăm cazul propriei noastre civilizații în viitorul apropiat. Toate centralele electrice, armele, aparatele de transmisie și recepție din telecomunicații, toate instrumentele electrice și nucleare - pe scurt, toate echipamentele noastre tehnologice se bazează pe același principiu al producerii de energie. Ca urmare a unei reacții în lanț, toate aceste instrumente, de la cele mai mari la cele mai mici, ar putea exploda oricând. În acest fel, orice urmă de material și cea mai mare parte a potențialului uman al unei civilizații ar dispărea. Tot ce ar rămâne ar fi lucruri care nu ar arunca nicio lumină asupra acelei civilizații și oameni care ar fi mai mult sau mai puțin excluși din ea. Supraviețuitorii ar recidiva într-o stare de simplitate primitivă. Ar rămâne doar amintiri, înregistrate cu neîndemânare și inexact după catastrofă: povești cu caracter mitic și legendar prin care ar putea trece tema expulzării dintr-un paradis pământesc și sentimentul că există mari pericole și mari secrete ascunse în inima materiei. Totul începe din nou, ca în Cartea Apocalipsei: „Luna s-a făcut ca sângele... iar Cerul s-a dus ca un sul de sul...”

Patrulele guvernului australian care explorau în 1946 regiuni necunoscute din Noua Guinee au găsit acolo triburi aflate într-o stare de mare entuziasm religios din cauza unui nou cult - cultul „încărcării” - care tocmai fusese inaugurat. Acesta a apărut din cauza sosirii diferitelor mărfuri - lămpi cu parafină, sticle de alcool, conserve de conserve și altele asemenea, care fuseseră trimise pentru consumul localnicilor. Pentru oamenii care încă trăiau în epoca de piatră, contactul brusc cu bogății de acest fel trebuie să fi fost o experiență copleșitoare. Dar ar fi putut oamenii albi să producă toate aceste lucruri singuri? Imposibil.

Niciun om alb pe care l-ar fi văzut vreodată nu ar fi putut crea ceva minunat cu mâinile sale. Să fim clari în această privință - ne putem imagina nativii din Noua Guinee întrebându-și unii pe alții: „Ați văzut vreodată un om alb făcând ceva?” Nu; dar se angajează în activități misterioase: toți se îmbracă la fel și uneori stau în fața unei cutii metalice cu cadrane și ascultă sunetele ciudate care ies din ea. De asemenea, fac semne pe foi de hârtie albă. Acestea sunt ritualuri magice, datorită cărora obțin această „încărcătură” de la zei. Băștinașii au încercat atunci să copieze aceste „rituri”; au încercat să se îmbrace în stil european, au vorbit în conserve și au pus crengi de bambus pe acoperișurile colibelor lor, imitând antenele wireless. De asemenea, au construit terenuri de debarcare false în așteptarea sosirii „încărcării”.

Să presupunem acum că strămoșii noștri ar fi interpretat în același fel contactele lor cu civilizații superioare? Am avea în continuare tradiție, adică învățătura „riturilor” care erau, în realitate, moduri perfect legitime de a acționa în prezența cunoașterii de o ordine diferită,

nefamiliară. Am fi copiat copilărește atitudini, gesturi și practici fără a le înțelege și fără a le conecta cu un întreg sistem de realități complexe dincolo de înțelegerea noastră, în așteptarea ca aceste gesturi și aceste atitudini să ne producă rezultate tangibile. Rezultate care nu s-au materializat niciodată - un fel de Mană din Cer produsă prin mijloace imposibil de imaginat pentru noi. Este mai ușor să accepți un ritual decât să obții acces la cunoaștere, mai ușor să inventezi zei decât să înțelegi tehnici. Cu toate acestea, vreau să clarific faptul că nici Bergier, nici eu nu încercăm să echivalăm întreaga spiritualitate cu ignoranța materială. Dimpotrivă; credem că există așa ceva ca o viață spirituală. Dacă Dumnezeu este mai presus de orice realitate, îl vom găsi pe Dumnezeu atunci când vom cunoaște tot ceea ce este realitate. Și dacă omul posedă puteri care îi permit să înțeleagă întregul Univers, Dumnezeu este poate întregul Univers, *plus* ceva în plus.

O altă întrebare se pune acum: să presupunem că ceea ce numim ezoterism ar fi de fapt doar o formă de exoterism? Ce-ar fi dacă cele mai vechi texte cunoscute umanității, sacre în ochii noștri, nu ar fi decât interpretări false, vulgarizări întâmplătoare, relatări de la mâna a treia despre amintiri oarecum inexacte ale realităților tehnice? Interpretăm aceste vechi texte sacre ca și cum ar fi, fără îndoială, expresia unor „adevăruri" spirituale, simboluri filozofice sau imagini religioase. Asta pentru că, atunci când le citim, ne gândim doar la noi înșine, preocupați cum suntem de propriile noastre mici mistere private: iubesc binele și fac răul; sunt viu și voi muri etc. Mesajul lor este pentru *noi:* toate aceste motoare, fulgere, Mana din Cer și viziuni apocaliptice reprezintă lumea gândurilor și sentimentelor *noastre* . Totul este spre beneficiul *meu* și mă privește *pe mine* și treburile *mele* ... Dar ce-ar fi dacă ne confruntăm doar cu amintiri îndepărtate, distorsionate, ale altor lumi care au existat și cu șederea pe acest Pământ a altor ființe care căutau ceva, care posedau cunoștințe și care își puneau cunoștințele în practică?

Imaginați-vă o vreme foarte îndepărtată, când mesajele provenite de la alte ființe inteligente din Univers erau interceptate și interpretate atunci când vizitatorii interplanetari au stabilit o rețea pe Pământ și au organizat un trafic cosmic. Imaginați-vă că, ascunse într-un sanctuar, încă există note, diagrame și rapoarte care au fost descifrate cu cea mai mare dificultate de-a lungul veacurilor de către călugării însărcinați cu aceste secrete antice; incapabili să le înțeleagă întreaga semnificație, dar ocupați neîncetat să interpreteze și să extrapoleze mesajul lor. Exact ca vraciile din Noua Guinee care încearcă să înțeleagă o foaie de hârtie care conține orarul zborurilor dintre New York și San Francisco. Ca exemplu extrem, există cartea lui Gurdjieff, *Poveștile lui Belzebub,* plină de referințe la concepte necunoscute și la un limbaj fantastic.

Gurdjieff pretindea că are acces la „surse" – surse care, în sine, nu erau decât devieri. Traducea din mii de ori și adăuga propriile idei; reprezentând simbolic psihismul uman: un exemplu perfect de ezoterism.

Din prospectul unei companii aeriene interne din SUA: „Vă puteți rezerva locul oriunde. Cererea dumneavoastră va fi înregistrată de un robot electronic. Un alt robot vă va rezerva locul în orice avion doriți. Biletul vă va fi eliberat deja întocmit... etc." Acum imaginați-vă cum ar arăta acest lucru, după ce ar fi tradus pentru a mia oară, într-un dialect amazonian, de către oameni care nu au văzut niciodată un avion, nu au nicio idee ce este un robot și care nu au auzit niciodată de orașele menționate în ghid. Apoi gândiți-vă la un ezoteric care studiază

acest text, întorcându-se la sursele înțelepciunii antice și căutând ce mesaj ar putea conține pentru călăuzirea sufletului uman...

Dacă în trecutul îndepărtat au existat civilizații construite pe un sistem de cunoștințe specializate, trebuie să fi existat manuale. Se crede că catedralele sunt manualele, ca să spunem așa, ale științei alchimiei. Este foarte posibil ca unele dintre aceste manuale, sau fragmente din ele, să fi fost găsite și păstrate cu evlavie și copiate iar și iar de călugări a căror datorie nu era atât de mult să le înțeleagă, cât să le păstreze în siguranță.

Copiate și recopiate la nesfârșit; iluminate, transpuse și interpretate nu în termenii acestei cunoașteri străvechi, profunde și complexe, ci în termenii ignoranței relative a unei epoci viitoare. În ultimă instanță, însă, orice cunoaștere științifică sau tehnică reală, dusă la cel mai înalt nivel, implică o cunoaștere profundă a naturii minții și a resurselor psihicului care funcționează la cel mai înalt nivel de conștiință. Dacă aceste texte „ezoterice” - chiar dacă sunt doar ceea ce tocmai am spus - le-au permis oamenilor să atingă acest nivel înalt de conștiință, atunci ele au oferit, într-un fel, o legătură cu splendoarea civilizațiilor dispărute. De asemenea, este de conceput că au existat două tipuri de „texte sacre”: fragmente care conțin dovezi ale existenței unei tehnologii foarte vechi și fragmente de cărți pur religioase, inspirate de Dumnezeu.

Probabil că cele două au fost confundate în absența oricăror referințe care ar ajuta la distingerea una de cealaltă. Și în ambele cazuri, textele ar fi la fel de sacre.

Sacră este, de asemenea, aventura inteligenței pe Pământ, care începe mereu și totuși avansează mereu, și nu mai puțin sacră este lumina în care Dumnezeu privește această aventură și de care este călăuzită.

PARTEA A DOUA

CÂȚIVA ANI ÎN ABSOLUTUL DIN ALTĂ PARTE

***I.** Toate bilele în aceeași pungă—Disperarea istoricului—Doi amatori de neobișnuit— Pe fundul Lacului Diavolului—Un antifascism gol—Autorii în prezența Infinitului de Straniu— Și Troia era doar o legendă—Istoria rămâne în urmă—De la banalitatea vizibilă la fantezia invizibilă — Fabula cu gândacul auriu — Curente subterane ale viitorului — Există și alte lucruri în afară de mașini fără suflet*

În timpul Ocupației, pe malul stâng al Parisului trăia un bătrân excentric care obișnuia să se îmbrace în costume din secolul al XVII-lea, nu citea decât Saint-Simon, lua masa la lumina lumânărilor și cânta la spinet. Nu ieșea niciodată decât să-și cumpere pâine și alimente, cu o glugă peste peruca pudrată și membrele înfășurate în ciorapi și pantofi negri. Zgomotul și confuzia Eliberării, a împușcăturilor și a mulțimilor îl tulburau. Neștiind despre ce este vorba, dar împins de furie și frică, a ieșit într-o dimineață pe balcon, fluturând pana de pană, cu costumul strâmb, și strigând cu o voce tare și ciudată: „Trăiască Coblența!"

Nimeni nu a înțeles; vecinii agitați, loviți de acest comportament ciudat, au simțit instinctiv că acest individ ciudat, trăind într-o altă lume, era aliat cu puterile răului; ceea ce striga suna a nemțesc, așa că au năvălit în casă, i-au spart ușa, l-au trântit la pământ și l-au lăsat să moară.

În aceeași dimineață, un tânăr căpitan din Rezistență, care tocmai capturase Prefectura, a aruncat paie pe covorul din marele birou central și a aranjat armele de foc în panoplii, astfel încât să simtă că trăiește într-o imagine desprinsă din prima sa carte de istorie.

În același timp, patrulele au descoperit în Invalizi masa și treisprezece scaune, precum și stindardele, robele și crucea ultimei adunări a Cavalerilor Ordinului Teutonic, care fusese întreruptă brusc.

Și primul tanc al armatei lui Leclerc tocmai intra bubuind prin Porte d'Orleans, o dovadă covârșitoare a înfrângerii germane. Era condus de Henri Rathenau, al cărui unchi Walther fusese prima victimă a naziștilor.

În felul acesta, o civilizație, într-un moment istoric, asemenea unui om aflat în mijlocul unei crize emoționale violente, pare să trăiască din nou într-o mie de flashback-uri din trecutul său, natura și ordinea acestor impresii fiind determinate de factori aparent de neînțeles.

Giraudoux obișnuia să povestească cum, în timp ce moțăia o clipă într-un tranșeu înainte de a ieși să ia locul unui camarad care fusese ucis în timpul unei misiuni de recunoaștere, a fost trezit de ceva care îi gâdila fața: vântul suflase hainele mortului, îi deschisese portofelul și îi împrăștia cărțile de vizită; și poetul le simțea acum pe „obraz". În această dimineață a Eliberării Parisului, cărțile de vizită ale *emigranților* din Coblenz, ale studenților revoluționari din 1830, ale marilor gânditori evrei germani și ale Cavalerilor

Cruciadei, împreună, fără îndoială, cu mulți alții, fluturau în vântul care purta cu el pretutindeni sunetul gemetelor amestecate cu acordurile nenumăratelor *Marsilieze.*

Când agiți coșul, toate bilele ies la suprafață în dezordine sau, mai degrabă, ascultând de o ordine și o serie de mișcări de o natură infinit de complicată în care, totuși, am putea descoperi un număr infinit de acele întâlniri stranii și revelatoare pe care Jung le numește „coincidențe semnificative". Admirabila zicală a lui Jacques Riviere se aplică civilizațiilor și momentelor lor istorice: „Un om nu primește ceea ce merită, ci ceea ce seamănă". Unul dintre caietele școlare ale lui Napoleon se încheie cu aceste cuvinte: „Sfânta Elena: o mică insulă".

Este mare păcat că istoricul crede că ar fi sub demnitatea sa să înregistreze și să examineze aceste „coincidențe semnificative" și întâlniri întâmplătoare care înseamnă ceva și deschid brusc o ușă care dă spre o altă parte a Universului, unde timpul nu mai este liniar. Știința sa este în urma științei în general, care, în studiul său asupra omului nu mai puțin decât asupra materiei, ne arată că distanțele dintre trecut, prezent și viitor sunt mereu mai mici. Gardurile vii din ce în ce mai subțiri, în grădina destinului nostru, ne separă de un Ieri perfect conservat și de un Mâine complet format. Viața noastră, așa cum a remarcat Alain, „se află la marginea unor spații largi".

Există o floare mică, foarte delicată și frumoasă, numită saxifragă. A fost numită și „disperarea pictorilor". Acest lucru nu mai este adevărat, deoarece fotografia și multe alte descoperiri i-au eliberat pe artiști de grija pentru asemănările exterioare.

Chiar și cel mai puțin avansat pictor nu mai privește un buchet de flori așa cum o făcea odinioară. Ochiul său vede mai mult decât buchetul de flori; sau, mai degrabă, vede în el un model care îi permite să exprime sub o suprafață colorată o realitate invizibilă unui ochi neinițiat. El încearcă să facă creația să dezvăluie un secret.

Într-o altă epocă, el s-ar fi mulțumit să reproducă ceea ce vede omul obișnuit atunci când privește ceva în treacăt, fără a acorda o atenție deosebită. S-ar fi mulțumit să reproducă o asemănare liniștitoare și să se complacă, ca să spunem așa, în conspirația generală a înșelăciunii în ceea ce privește aspectul exterior al realității. Spunem că o imagine este „însăși scuipatul" modelului său. Dar scuipatul este un semn de boală. S-ar părea că istoricii nu s-au dezvoltat în același mod ca artiștii în ultimii cincizeci de ani, iar istoria pe care o predăm astăzi este la fel de falsă precum sânul unei femei, un pisoi sau un buchet de flori se aflau odinioară sub pensula stereotipă a unui pictor conformist din anii 1890.

„Dacă generația noastră", spunea un tânăr istoric, „vrea să-și formeze o opinie clară despre trecut, va trebui mai întâi să smulgă măștile care împiedică adevărații artizani ai istoriei noastre să li se acorde ceea ce li se cuvine... Eforturile dezinteresate ale unui grup de istorici în favoarea adevărului neîngrijit sunt o evoluție relativ recentă."

Anumite lucruri au fost „disperarea" pictorului anilor 1890. Dar ce putem spune despre istoricul din zilele noastre!

Majoritatea evenimentelor contemporane, precum saxifraga, au devenit „disperarea istoricului".

Un nebun autodidact, înconjurat de o mână de megalomani, îl respinge pe Descartes, disprețuiește întreaga cultură umanistă, calcă în picioare rațiunea, îl invocă pe Lucifer, cucerește Europa și aproape cucerește lumea. Marxismul este implantat în singura țară pe care Marx însuși o credea impermeabilă la el. Londra aproape piere sub o ploaie de rachete menite

să ajungă pe Lună. Speculațiile despre natura spațiului și timpului duc la fabricarea unei bombe care distruge 200.000 de oameni în trei secunde și amenință să șteargă însăși istoria. Umbrele micii saxifrage!

Istoricul începe să simtă anxietate și să se întrebe dacă arta sa este viabilă. Își dedică talentele deplângerii faptului că nu este capabil să le exercite. Acest lucru se poate observa în arte și științe în momentele lor de sufocare: un scriitor discută în zece volume despre imposibilitatea limbajului; un doctor ține un curs de cinci ani pentru a explica faptul că bolile se vindecă singure. Istoria trece printr-una dintre aceste faze.

M. Raymond Aron, întorcându-i spatele lui Tucidide și Marx, ajunge la concluzia că nici pasiunile umane, nici economia nu sunt capabile să explice aventura socială. „Suma totală a cauzelor care determină suma totală a efectelor", remarcă el cu amărăciune, „este dincolo de înțelegerea umană".

M. Baudin, de la Institut, mărturisește: „Istoria este un gol pe care oamenii sunt liberi să-l umple după bunul plac".

Și dl. Rene Grousset exclamă, aproape disperat: „Ceea ce numim istorie, prin care înțeleg o succesiune de imperii, revoluții politice și date în mare parte sanguinare, este oare cu adevărat istorie?"

Mărturisesc că eu însumi nu cred asta și că atunci când citesc manualele școlare, simt adesea înclinația să șterg un sfert din conținutul lor... „Adevărata istorie nu este o chestiune de frontiere schimbătoare, ci istoria civilizației. Iar civilizația înseamnă, pe de o parte, progres tehnic, iar pe de altă parte, progres în lucrurile minții. Mă întreb dacă istoria politică nu este în mare măsură un parazit al istoriei. Adevărata istorie, din punct de vedere material, este istoria tehnicilor ascunse de istoria politică, care o umbrește și îi uzurpă nu numai locul cuvenit, ci și numele ei. Dar adevărata istorie este și mai mult istoria progresului omului în lumea spirituală. Funcția umanității este de a ajuta omul spiritual să evadeze și să se regăsească pe sine - de a ajuta omul, așa cum au exprimat atât de bine indienii, să devină ceea ce este. Nu există nicio îndoială că istoria așa cum ni se pare superficial nu este altceva decât un ostluire." Dar dacă istoria nu ar fi nimic mai mult decât atât, cel mai bine ar fi să închidem cartea și să sperăm la uitare în Nirvana... Dar mi-ar plăcea să cred că budismul a mințit și că istoria este ceva mai mult decât atât.

Fizicianul, biologul, chimistul, psihologul au avut cu toții în ultimii cincizeci de ani o mulțime de șocuri și s-au lovit de o mulțime de saxifrage umbroase, ca și ceilalți. Dar astăzi nu mai arată aceeași anxietate. Continuă să lucreze și să avanseze. De fapt, științele sunt pline de o vitalitate extraordinară. Comparați construcțiile subtile ale unui Spengler sau ale unui Toynbee cu progresul torențial al fizicii nucleare. Istoria se află într-o stare de recul.

Există, fără îndoială, mai multe motive pentru aceasta, dar înclinăm să credem că următorul ar putea fi cel adevărat: în timp ce fizicianul sau psihanalistul a renunțat hotărât să creadă că realitatea este în mod necesar satisfăcătoare rațiunii noastre și a optat pentru realitatea fantasticului, istoricul este încă un susținător al sistemului cartezian - o atitudine nu complet scutită de un anumit tip de pusilanimitate politică.

Se spune că națiunile fericite nu au istorie. Dar cele care nu au istorici care să fie în același timp trăgători de elită și poeți sunt mai mult decât nefericite: sunt sufocate și trădate. Întorcând spatele fantasticului, istoricul este uneori indus în erori fantastice. Ca marxist, el

prevede prăbușirea economiei americane într-un moment în care Statele Unite se află în apogeul prosperității și puterii sale. Ca capitalist, el vede comunismul răspândindu-se în Occident, doar pentru a se confrunta cu revolta Ungariei. În celelalte științe, însă, previziunile despre viitor bazate pe tendințele actuale au din ce în ce mai mult succes.

Pornind de la o milionime de gram de plutoniu, fizicianul nuclear plănuiește o fabrică gigantică care va funcționa exact așa cum a fost concepută. Pornind de la câteva vise, Freud aduce mai multă lumină asupra sufletului uman decât s-a adus vreodată până acum. Adevărul este că Freud și Einstein, în primele etape, au depus o muncă imensă de imaginație. Ei au conceput o „realitate" complet diferită de viziunea rațională general acceptată asupra naturii lucrurilor. Pornind de la această proiecție imaginativă, au stabilit un set de fapte pe care experiența le-a dovedit a fi adevărate.

„În domeniul științei", spunea Oppenheimer, „învățăm cât de mult stranie este lumea". Suntem convinși că istoria va fi îmbogățită de această recunoaștere a stranietății.

Cu siguranță nu pretindem că am introdus în metodele istorice schimbările pe care ne-am dori să le vedem. Dar credem că ceea ce urmează acum ar putea fi de un mic folos viitorilor istorici, indiferent dacă îi acceptă sau resping implicațiile. Alegând ca subiect de investigație un aspect al Germaniei lui Hitler, sperăm că acest lucru ar putea sugera o linie generală de cercetare care ar putea fi folosită în alte scopuri. Am marcat copacii din calea noastră cu săgeți, dar nu pretindem că am cartografiat întreaga pădure.

Am încercat să adunăm fapte pe care un istoric „convențional" le-ar respinge cu furie sau groază. Ne-am transformat pentru o clipă în ceea ce Maurice Renard numește: „Amatori ai neobișnuitului și cronicari ai miracolelor". Acest tip de muncă nu este întotdeauna foarte agreabil, dar ne-am consolat cu reflecția că tetralogia, sau studiul monștrilor în care profesorul Wolff se distinsese, în ciuda suspiciunilor oamenilor de știință „raționali", a aruncat o nouă lumină asupra mai multor aspecte ale biologiei. Am fost, de asemenea, întăriți de exemplul lui Charles Fort, americanul viclean despre care am vorbit deja.

Într-adevăr, în același spirit am desfășurat cercetările noastre asupra evenimentelor din istoria recentă și, în consecință, am considerat că merită să subliniem faptul că fondatorul național-socialismului credea cu adevărat în apariția Supraomului.

Pe 25 februarie 1957, un om-broască căuta trupul unui student înecat în Lacul Diavolului din Cehoslovacia. A ieșit la suprafață alb ca o pânză, îngrozit și incapabil să scoată un cuvânt. Când și-a revenit, a declarat că tocmai văzuse o serie fantomă de soldați germani în uniformă zăcând pe fundul lacului, împreună cu o caravană de care și cai în hamuri, stând în picioare...

Și noi, într-un fel sau altul, ne-am aruncat în Lacul Diavolului. Din înregistrările Procesului de la Nürnberg, din mii de cărți și recenzii și din mărturiile martorilor oculari, am format o colecție cu cele mai ciudate fapte. Ne-am organizat materialul pentru a se potrivi cu o ipoteză de lucru care, deși poate abia merită să fie numită teorie, a fost exprimată viu de un mare, dar neglijat scriitor englez, Arthur Machen: „Există în lumea din jurul nostru sacramente atât pentru rău, cât și pentru bine, iar viața și acțiunile noastre se desfășoară într-o lume nevisată, plină de caverne, umbre și ființe crepusculare..."

Sufletul uman iubește lumina zilei. Uneori iubește și noaptea la fel de ardent, iar o astfel de iubire îi poate determina pe oameni, precum și pe colectivități, să săvârșească acțiuni criminale și dezastruoase, aparent sfidand rațiunea, dar care pot fi totuși explicate dacă le privim dintr-un anumit punct de vedere. Vom detalia acest aspect mai târziu, cu un citat suplimentar din Arthur Machen.

În această parte a cărții noastre, scopul nostru a fost să oferim materie primă pentru o istorie invizibilă. Nu suntem primii care fac acest lucru. John Buchan atrasese deja atenția asupra unor curenți subterani singulari care se află sub evenimentele istorice. O entomolog germană, Margaret Boveri, examinând oamenii cu aceeași obiectivitate rece pe care o folosește în observarea insectelor, a scris o *Istorie a trădării în secolul al XX-lea,* al cărei prim volum este intitulat *Istoria vizibilă* , iar al doilea *Istoria invizibilă.*

Dar cu ce fel de istorie invizibilă are de-a face? Termenul este plin de capcane. Latura vizibilă este deja atât de bogată și, într-adevăr, până acum atât de puțin explorată, încât se pot găsi întotdeauna fapte care justifică orice teorie; și există nenumărate moduri de a explica istoria în termeni de activități misterioase din partea evreilor, francmasonilor, iezuiților sau a Băncii Internaționale. Astfel de explicații ni se par rudimentare. Mai mult, am fost întotdeauna atenți să nu confundăm ceea ce numim realism fantastic cu ocultismul sau izvoarele secrete ale realității cu ficțiunea ieftină. (Am observat, totuși, că realitatea este adesea lipsită de demnitate și uneori se învecinează cu romanticul, astfel încât nu am putut elimina faptele doar pentru că par să aparțină lumii ficțiunii.)

Prin urmare, am admis fapte, oricât de bizare, supuse verificării ulterioare. Uneori am preferat să părem că suntem în căutarea senzaționalului sau să ne lăsăm duși de dragostea noastră pentru tot ce este ciudat, decât să neglijăm un incident sau un eveniment, oricât de nebunesc ar părea. Prin urmare, studiul nostru nu seamănă în niciun fel cu imaginea general acceptată a Germaniei naziste. Nu este vina noastră. Ceea ce a trebuit să studiem a fost o serie de evenimente fantastice. Nu este ceva obișnuit, dar este logic să ne gândim că în spatele acestor evenimente se pot ascunde niște realități cu totul extraordinare. De ce ar trebui ca istoria, printre alte științe moderne, să aibă privilegiul de a explica toate fenomenele rațional?

Imaginea noastră cu siguranță nu se conformează ideilor general acceptate pe această temă și este incompletă. Eram hotărâți să nu sacrificăm nimic de dragul coerenței. Această atitudine, în plus, reflectă o tendință destul de recentă în istorie, la fel și dorința de adevăr: „Vor exista lacune ici și colo: cititorul va trebui să concluzioneze că istoricul de astăzi a abandonat vechea idee că adevărul ar ieși la iveală dacă toate piesele puzzle-ului ar fi puse laolaltă fără a lăsa goluri sau a adăuga nimic. El nu mai crede că opera ideală a istoriei este ca un mozaic frumos, neted și complet; mai degrabă o concepe ca un fel de șantier de excavare, cu tot haosul său aparent, unde se găsesc alături de obiecte de valoare îndoielnică sau relicve ușor evocatoare, adevărate opere de artă, o autentică înviere din trecut."

Fizicianul știe că pulsațiile anormale, excepționale ale energiei au dus la descoperirea fisiunii uraniului, deschizând astfel câmpuri nelimitate pentru studiul radioactivității. Obiectul cercetărilor noastre au fost pulsațiile extraordinarului.

Cartea lordului Russell de Liverpool, *„Flagelul svasticii",* publicată la unsprezece ani după victoria Aliaților, i-a surprins pe cititorii francezi prin sobrietatea sa extremă. De obicei, în astfel de chestiuni, indignarea ia locul explicației.

În această carte, faptele oribile vorbesc de la sine, iar cititorii au descoperit că încă nu sunt capabili să înțeleagă asemenea profunzimi ale ticăloșiei. Exprimând această atitudine, un eminent specialist a scris în *Le Monde* : „Întrebarea care se pune este: Cum a fost posibil toate acestea la mijlocul secolului al XX-lea și în țări considerate a fi cele mai civilizate din lume?”

Este ciudat că istoricii își pun această întrebare esențială, fundamentală, la doisprezece ani după ce au avut acces la toate arhivele imaginabile. Dar chiar și-o pun? Nu este nicidecum sigur. În orice caz, totul sugerează că au încercat să o uite, imediat ce apare, din respect față de opinia publică stabilită, care consideră o astfel de întrebare jenantă. Așadar, constatăm că contribuția istoricului modern la istoria timpului nostru este de a refuza să scrie această istorie. De îndată ce a scris: „Întrebarea care se pune este cum etc...”, se grăbește să împiedice adresarea acesteia; adăugând imediat: „Acest lucru arată ce vor face oamenii atunci când se vor lăsa pradă instinctelor lor nestăvilite și pervertite sistematic”.

O modalitate ciudată de a explica misterul nazist privindu-l din punctul de vedere al moralei convenționale! Și totuși, aceasta este singura explicație avansată, ca și cum ar exista o vastă conspirație în cercurile informate pentru a reduce unul dintre cele mai fantastice episoade ale istoriei contemporane la nivelul unei lecții elementare de istorie despre instinctele malefice. S-ar părea că se exercită presiuni pentru a reduce istoria la scara extremă a timidității gândirii raționaliste convenționale.

După cum a subliniat un tânăr filosof: „Nereușind să denunțe între cele două războaie frenezia păgână de care era posedat inamicul, antifasciștii nu puteau prevedea consecințele odioase care aveau să urmeze victoriei lui Hitler”.

Cei care proclamau că în Germania asistăm la înlocuirea Crucii cu svastika și la negarea absolută a Evangheliilor erau puțini și rari, iar avertismentul lor abia a fost luat în seamă.

Nu acceptăm în întregime această viziune despre Hitler ca anticrist. Nu credem că oferă o explicație completă a faptelor. Dar, în orice caz, este la nivelul potrivit, ca să spunem așa, de la care să judecăm acest moment extraordinar din istorie.

Problema trebuie abordată. Nu vom fi niciodată în siguranță de nazism, sau mai degrabă de anumite manifestări ale spiritului satanic care, prin intermediul naziștilor, își aruncă umbra întunecată asupra lumii, până când nu vom fi ajuns la o conștientizare deplină a celor mai fantastice aspecte ale aventurii hitleriste.

Undeva între, pe de o parte, ambiția satanică de care hitlerismul era o caricatură tragică și tipul de creștinism angelic care este, de asemenea, caricaturizat în anumite convenții sociale; între tentația de a deveni supraomenești și de a lua raiul cu asalt și tentația de a ne baza pe Dumnezeu sau pe o idee pentru ca condiția noastră umană să fie transcendată; între respingerea și acceptarea transcendenței și între o vocație spre bine și o vocație spre rău (ambele fiind la fel de mari, profunde și secrete) - între, într-un cuvânt, impulsurile violent conflictuale ale sufletului uman și cele, fără îndoială, ale inconștientului colectiv, se petrec tragedii de care istoricii contemporani nu sunt și, se pare, nici măcar nu doresc să fie pe deplin conștienți, ca și cum s-ar teme să-și concentreze atenția asupra anumitor documente și anumitor interpretări de teama de a priva de somn mari părți ale populației.

Așadar, istoricul care se ocupă de Germania nazistă pare să nu dorească să știe cum era de fapt inamicul învins. Și în această privință este susținut de opinia publică. Adevărul este

că, dacă Aliații ar fi știut ce fel de inamic au învins, concepția lor despre lume și despre destinul uman ar fi trebuit să fie proporțională cu magnitudinea victoriei lor. Să sperăm că măcar un rezultat a fost acela de a-i împiedica pe criminali și nebuni să mai facă rău și că, pe termen lung, binele va triumfa întotdeauna. Au fost cu siguranță criminali și nebuni, dar într-un mod și într-o măsură pe care oamenii obișnuiți, cu mintea serioasă, nu le înțeleg. Atitudinea antifascistă convențională pare să fi fost inventată de învingători pentru a-și acoperi golul moral. Dar Natura detestă vidul.

Dr. Anthony Laughton, de la Institutul Oceanografic din Londra, a trimis o cameră foto la o adâncime de 3½ mile în largul coastei Irlandei. Fotografiile făcute au arătat foarte clar urmele lăsate de o creatură necunoscută. După Omul de Zăpadă Abominabil, acum trebuie să ne luăm în considerare fratele creaturii montane, Marinarul Abominabil, locuitorul necunoscut al adâncurilor oceanului. Istoria, pentru cercetători ca noi, este într-un fel nu foarte diferită de „un ocean care este tulburat de sondajele noastre".

Investigarea istoriei invizibile este un exercițiu foarte sănătos pentru minte și înlătură rezistența cuiva la improbabilitate, care, deși naturală, a fost atât de adesea un impediment în calea cunoașterii.

În fiecare domeniu am încercat să dărâmăm această rezistență la improbabilitate, fie că este vorba de motivele acțiunilor oamenilor, fie de credințele lor sau de realizările lor. Astfel, de exemplu, am studiat anumite rapoarte ale secției oculte a Serviciului de Informații German - în special un raport amplu despre proprietățile magice ale clopotelor din turnurile Oxfordului, despre care se credea că au împiedicat căderea bombelor asupra orașului. Este de netăgăduit că există un element de aberație aici; dar faptul că a afectat oameni presupuși inteligenți și responsabili, iluminând astfel anumite aspecte atât ale istoriei vizibile, cât și ale celei invizibile, este la fel de netăgăduit.

În opinia noastră, evenimentele au adesea cauze care nu au o explicație rațională, iar curenții de putere din istorie pot fi la fel de invizibili și nu mai puțin reali decât cei dintr-un câmp magnetic.

Este posibil să mergem și mai departe. Ne-am aventurat în regiuni în care sperăm că istoricii viitorului ne vor urma și vor avea la dispoziție echipamente mai bune decât cele pe care le dețineam noi. Am încercat uneori să aplicăm istoriei principiul „legăturilor non-cauzale", propus recent de fizicianul Wolfgang Pauli și de psihologul Jung. La acest principiu am făcut aluzie tocmai când am vorbit despre coincidențe. Pentru Pauli și Jung, evenimentele care nu sunt în niciun fel interconectate pot avea o relație fără cauză, care poate fi totuși semnificativă la nivel uman. Acestea sunt „coincidențele semnificative", „semnele" în care cei doi gânditori au detectat un fenomen de „sincronism" care dezvăluie o legătură nebănuită între om, timp și spațiu și ceea ce Claudel a descris magnific drept „triumful hazardului".

O pacientă stă întinsă pe un divan în cabinetul psihanalistului Dr. Jung. Suferă de o tulburare nervoasă gravă, dar analiza nu face progrese. Pacienta, prezentând o apărare extrem de realistă și ultralogică, este impenetrabilă la toate argumentele medicului. Încă o dată Jung încearcă sugestia, persuasiunea și poruncește: „Relaxează-te; nu încerca să înțelegi, ci pur și simplu povestește-mi despre visele tale."

— Am visat un gândac, a murmurat ea în cele din urmă.

În acel moment, ceva a bătut ușor în geam. Jung a deschis fereastra și a intrat un gândac auriu frumos, foșnind din aripioarele sale... Copleșit de uimire, pacientul s-a relaxat în cele din urmă, iar analiza a putut începe și a fost în sfârșit încununată de succes.

Jung citează adesea acest incident, care s-a întâmplat de fapt și care sună ca ceva desprins din O mie *și una de nopți.* În istoria unui om, ca și în istoria propriu-zisă, suntem înclinați să credem că există o mulțime de gândaci aurii...

Teoria complexă a „sincronismului", bazată parțial pe observarea unor astfel de coincidențe, ar putea duce poate la o concepție complet nouă despre istorie. Ambiția noastră nu merge atât de departe; căutăm doar să atragem atenția asupra aspectelor fantastice ale realității. În această parte a lucrării noastre, ne-am concentrat pe cercetarea și interpretarea anumitor coincidențe care ni se par semnificative, deși altora le-ar putea părea a nu fi așa.

În aplicarea teoriei noastre „realității fantastice" la istorie, am adoptat un proces de selecție. Uneori am ales fapte de importanță minoră, dar care sugerează o formă de aberație, deoarece, până la un anumit punct, căutam un indiciu în aberație. O neregularitate de câteva secunde în mișcarea planetei Mercur a fost suficientă pentru a demola teoria lui Newton și a o justifica pe cea a lui Einstein. În mod similar, ni s-a părut că unele dintre faptele pe care le-am descoperit ar putea face necesară revizuirea bazelor filosofiei carteziene.

Poate fi folosită această metodă pentru a prezice viitorul? Uneori visăm la asta. În *romanul „Omul care era joi"*, G.K. Chesterton descrie o brigadă de poliție politică a cărei specialitate era poezia. O crimă este prevenită pentru că un polițist înțelege sensul unui sonet. Există mult adevăr în spatele fanteziilor lui Chesterton. Curentele de gândire care scapă atenției observatorului instruit; scrierile și lucrările cărora sociologul le acordă puțină atenție, împreună cu fenomenele sociale pe care le consideră prea nesemnificative sau prea „ciudate" pentru a-și face griji, sunt poate o indicație mai sigură a evenimentelor viitoare decât faptele care sunt acolo pentru ca toți să le vadă și opiniile exprimate deschis și tendința generală de gândire care îi provoacă îngrijorare serioasă.

Atmosfera de teroare din timpul naziștilor, pe care nimeni nu o putea prevedea, a fost anunțată în poveștile oribile ale scriitorului german Hans Heinz Ewers: *Mandragora* și *În teroare*, care era destinat să devină poetul oficial al regimului și să scrie *Minciuna lui Horst Wessel.* Este foarte posibil ca anumite cărți, poezii, tablouri și statui, ignorate chiar și de criticii specializați în aceste subiecte, să ne ofere o imagine exactă a ceea ce va fi lumea de mâine.

Dante, în *Divina Comedie*, oferă o descriere exactă a Crucii Sudului, o constelație invizibilă în emisfera nordică și pe care niciun călător din acele vremuri nu ar fi putut-o vedea vreodată.

Swift, în *Călătoria spre Laputa* , prezintă distanțele și perioadele de rotație ale celor doi sateliți ai lui Marte, necunoscuți la acea vreme.

Când astronomul american Asaph Hall le-a descoperit în 1877 și a observat că calculele sale corespundeau indicațiilor lui Swift, a fost cuprins de un fel de panică și le-a numit *Phobos* și *Deimos* : Frică și Teroare.

În 1896, un autor englez, M.P. Shiel, a publicat o povestire scurtă în care citim despre o bandă de criminali monștri care devastau Europa, măcelărind familii pe care le considerau împiedica progresul umanității și le ardeau cadavrele. Povestirea se intitula: *SS-ul*

Goethe spunea: „Evenimentele viitoare își aruncă umbra în fața lor” și este foarte posibil ca aceste curenți subterani în care se reflectă viitorul să fie detectați și interpretați nu în evenimente care atrag atenția generală, ci în opere și activități umane care nu au nicio legătură cu și sunt departe de ceea ce numim „curentul istoriei”.

Există anumite aspecte evidente ale fantasticului pe care istoricul încearcă să le explice discret și mecanic în lumina rațiunii reci. Germania, când național-socialismul și-a făcut apariția pentru prima dată, era patria științelor exacte. Metodele germane, logica germană și strictețea și integritatea oamenilor de știință germani erau universal apreciate.

Domnul profesor era ocazional subiect de caricatură, dar în general era respectat. Și totuși, într-o societate de acest fel, rigid carteziană, a fost introdusă și răspândită ca focul în paie o doctrină incoerentă și parțial nebună, pornind de la premise destul de nesemnificative. În țara lui Einstein și Planck se vorbea despre un „fizic arian”; în patria lui Humboldt și Haeckel au început să se discute problemele rasiale. Astfel de fenomene nu pot fi, în opinia noastră, explicate ca fiind datorate inflației economice. Acesta ar fi un context complet greșit. Ni s-a părut mult mai profitabil să căutăm o explicație în anumite culte ciudate și cosmogonii discreditate, neglijate până acum de istorici. Această neglijare este foarte ciudată. Cosmogoniile și cultele despre care vom vorbi au beneficiat în Germania de protecție și încurajare oficială. Mai mult, ele au jucat un rol relativ important în sferele politice, spirituale, științifice și sociale, și în acest context vom dobândi o mai bună înțelegere a dramei care va fi pusă în scenă.

Ne-am limitat la un moment anume din istoria Germaniei. Pentru a identifica elementul fantastic din istoria contemporană, am fi putut la fel de bine arăta, de exemplu, cum Europa a fost invadată de idei asiatice exact în momentul în care ideile europene deschideau ochii popoarelor din Asia. Avem aici un fenomen nu mai puțin tulburător decât spațiul neeuclidian sau paradoxurile nucleului atomic. Istoricul convențional sau sociologul „dedicat” nu poate sau refuză să ia în considerare aceste curente profunde care nu se conformează cu ceea ce numesc „fluxul istoriei”. Ele continuă imperturbabile să prezică și să analizeze un fel de viitor pentru rasa umană care nu seamănă nici cu umanitatea însăși, nici cu semnele misterioase, dar vizibile, pe care oamenii le schimbă cu timpul, spațiul și destinul.

„Dragostea”, spunea Jacques Chardonne, „este mult mai mult decât dragoste”. În cursul cercetărilor noastre, am dobândit convingerea că istoria este mult mai mult decât istorie. Aceasta acționează ca un tonic. În ciuda opresiunii crescânde a fenomenelor sociale și a amenințării mereu crescânde din toate părțile la adresa demnității umane, credem că, ici și colo, omenirea încă aprinde torțe ale cunoașterii și înțelegerii, care nu dau semne de diminuare. Deși coridoarele istoriei devin aparent din ce în ce mai înguste, suntem convinși că omul nu a pierdut încă în ele firul care îl leagă de imensitatea exterioară. Aceste metafore amintesc de Victor Hugo, dar exprimă foarte bine ceea ce avem în minte. Am dobândit această convingere și acest sentiment de certitudine prin cufundarea în realitate. În straturile sale cele mai profunde realitatea devine fantastică și, într-un fel, milostivă.

Și deși motoarele posomorâte se învârt,
Nu te teme prea tare, prietene...
Și când pedanții ne-au poruncit să marcăm
Ce se întâmplă cu mecanica rece?

Trebuie să vină; sufletele noastre au spus în întuneric
„Se pare; dar există lucruri și mai probabile."

(G.K. Chesterton (Prefață la Napoleon din Notting Hill)

II. *În* Tribuna Națiunilor*, Diavolului și nebuniei li se refuză recunoașterea — Totuși, există rivalități între zeități — Germanii și Atlantida — Socialism magic — O religie secretă și un Ordin secret — O expediție în regiuni ascunse — Primul ghid va fi un poet*

Într-un articol din *Tribune des Nations,* un istoric francez oferă un exemplu al nivelului intelectual scăzut al majorității scrierilor despre hitlerism. În analiza sa a cărții *„Hitler demascat",* scrisă de Dr. Otto Dietrich, care a fost timp de doisprezece ani șeful ofițerului de presă al Führer-ului, M. Pierre Cazenave scrie următoarele:

> „... Totuși, Dr. Dietrich se mulțumește prea ușor cu un cuvânt pe care îl repetă adesea și care, în epoca noastră pozitivistă, este inadecvat pentru a-l explica pe Hitler. „Hitler", spune el, „a fost un demonizat posedat de idei naționaliste până la nebunie". Ce înțelege el prin „demonizat"? Și de ce „nebunie"? În Evul Mediu, Hitler ar fi fost descris ca un om „posedat". Dar astăzi? Fie cuvântul „demonizat" nu înseamnă nimic, fie înseamnă posedat de un demon. Dar ce este un demon? Crede Dr. Dietrich în existența Diavolului? Trebuie să fim clari în această privință. Eu, personal, nu sunt mulțumit de cuvântul „demonizat". Nici de cuvântul „nebunie", care sugerează o tulburare mintală... Faptul că Hitler a fost un psihopat, chiar și un paranoic, nu este contestat; dar psihopați și chiar paranoici se găsesc peste tot. Dar acesta nu este deloc același lucru cu o formă mai mult sau mai puțin recunoscută de nebunie care, după ce a fost diagnosticată ca atare, ar duce la internarea persoanei afectate. Cu alte cuvinte: A fost Hitler responsabil?" În opinia mea, da. Și de aceea resping cuvântul „nebunie", așa cum nu pot accepta termenul „demoniac", demonologia, așa cum o văd eu, nemaiavând niciun sens, în afară de a fi o curiozitate istorică."

Nici noi nu suntem mulțumiți de explicația Dr. Dietrich. Destinul lui Hitler și aventura sub conducerea sa a unei mari națiuni moderne nu puteau fi explicate în întregime în termeni de nebunie și posedare demonică. Dar asta nu înseamnă că suntem mulțumiți de criticile exprimate de istoricul de la *Tribune des Nations.* Hitler, ne asigură el, nu era nebun clinic. Și Diavolul nu există. Prin urmare, noțiunea de responsabilitate trebuie păstrată. Adevărat. Istoricul nostru, însă, pare să atribuie proprietăți magice acestei noțiuni de responsabilitate. De îndată ce a evocat-o, întreaga fantastică aventură hitleriană i se pare destul de clară și redusă la proporțiile epocii pozitiviste în care pretinde că trăim. O astfel de abordare este la fel de nerezonabilă ca cea a lui Otto Dietrich. De fapt, termenul „responsabilitate" în limba noastră este o transpunere a ceea ce tribunalele din Evul Mediu înțelegeau prin

„posedare de către Diavol", așa cum se poate vedea în marile procese politice ale timpurilor moderne.

Dacă Hitler nu ar fi fost nici nebun, nici posedat – ceea ce este foarte posibil – istoria nazismului ar fi fost totuși inexplicabilă conform standardelor unei „epoci pozitiviste". Psihologia aprofundată a arătat că acțiunile aparent raționale ale unui om sunt în realitate guvernate de forțe despre care el însuși nu știe nimic sau care sunt strâns legate de un simbolism care nu are nimic în comun cu logica obișnuită de zi cu zi. Știm, de asemenea, nu că Diavolul nu există, ci că el este altceva decât creatura imaginației omului medieval. În istoria hitlerismului, sau mai degrabă în anumite aspecte ale acestei istorii, totul se întâmplă ca și cum întreaga concepție pe care se baza l-ar fi derutat pe istoricul obișnuit, astfel încât, dacă vrem să înțelegem, va trebui să abandonăm modul nostru pozitiv de a privi lucrurile și să încercăm să intrăm într-un Univers în care rațiunea și realitatea carteziene nu mai sunt valabile.

Ne-am preocupat să descriem aceste aspecte ale hitlerismului deoarece, așa cum a subliniat M. Marcel Ray în 1939, războiul pe care Hitler l-a impus lumii a fost un „război maniheist" sau, așa cum spune Biblia, „o luptă între zei". Nu este vorba, desigur, despre o luptă între fascism și democrație sau între o concepție liberală și una autoritară a societății. Aceasta este latura exoterică a conflictului; dar există și o latură ezoterică.

Această luptă între zei, care se desfășoară în spatele unor evenimente vizibile, nu s-a încheiat încă pe această planetă, dar progresul formidabil al cunoașterii umane realizat în ultimii ani este pe cale să-i dea o altă formă. Acum, când porțile cunoașterii încep să se deschidă spre infinit, este important să înțelegem despre ce este vorba în această luptă. Dacă vrem în mod conștient să fim oamenii de astăzi, adică contemporanii de mâine, trebuie să avem o imagine exactă și clară a momentului în care fantasticul a invadat pentru prima dată sfera realității. Aceasta este ceea ce vom examina acum.

„În esență", spunea Rauschning, „fiecare german are un picior în Atlantida, unde caută o patrie mai bună și un patrimoniu mai bun. Această dublă natură a germanilor, această facultate pe care o au de a-și diviza personalitatea, ceea ce le permite să trăiască în lumea reală și, în același timp, să se proiecteze într-o lume imaginară, este deosebit de remarcabilă la Hitler și oferă cheia socialismului său magic."

Și Rauschning, în încercarea de a explica ascensiunea la putere a acestui „mare preot al unei religii secrete", a încercat să se convingă că de mai multe ori în istorie „națiuni întregi au căzut într-o stare de agitație inexplicabilă. Urmează procesiunea flagelanților sau sunt cuprinse de Dansul Sfântului Vitus... Național-socialismul este Dansul Sfântului Vitus al secolului al XX-lea".

Dar de unde vine această boală ciudată? La această întrebare nu a reușit să găsească un răspuns satisfăcător. „Cele mai adânci rădăcini ale sale sunt ascunse în locuri secrete."

Aceste locuri secrete sunt cele pe care simțim că ar trebui să le explorăm. Și nu un istoric, ci un poet ne va fi ghid.

III. *P.J. Toulet și Arthur Machen—Un mare geniu neglijat—Un Robinson Crusoe al sufletului - Povestea îngerilor de la Mons - Viața, aventurile și nenorocirile lui Arthur Machen - Cum am descoperit societatea secretă englezească — Un laureat al Premiului Nobel cu o mască neagră — Zorile Aurii și membri săi*

„Doi bărbați care l-au citit pe Paul-Jean Toulet și care se întâlnesc (probabil într-un bar) își imaginează că asta înseamnă că aparțin unei aristocrații." Însuși Toulet a scris asta. Se întâmplă uneori ca lucruri importante să fie suspendate de un ac. Datorită unui scriitor minor, dar fermecător, necunoscut în ciuda eforturilor câtorva admiratori, am auzit pentru prima dată numele lui Arthur Machen, practic necunoscut în Franța.

După unele studii, am descoperit că lucrările lui Machen (sunt aproximativ treizeci de volume în total) sunt, din punct de vedere „spiritual", mai importante decât cele ale lui H.G. Wells.

Însuși Machen era conștient de acest lucru: „Domnul Wells despre care vorbești este cu siguranță un om foarte inteligent. Chiar am crezut o vreme că este mai mult decât atât." - Scrisoare către P.J. Toulet, 1899.

Continuându-ne cercetările asupra lui Machen, am descoperit o Societate Engleză de Inițiați cu o componență foarte distinsă. Această societate, căreia Machen i-a fost îndatorat pentru o experiență ce a avut o influență decisivă asupra dezvoltării sale interioare și care a fost o mare sursă de inspirație, este necunoscută chiar și specialiștilor. În cele din urmă, unele dintre scrierile lui Machen, în special textul pe care îl vom cita, scot în evidență o noțiune neobișnuită despre natura Răului, care este absolut indispensabilă pentru înțelegerea acelor aspecte ale istoriei contemporane pe care le examinăm în această parte a cărții noastre. Înainte de a intra în miezul subiectului nostru, am dori, așadar, să spunem câteva cuvinte despre acest om curios, începând cu o mică digresiune literară referitoare la un autor parizian minor, P.J. Toulet, și terminând cu o viziune a unei mari porți subterane în spatele căreia se află, încă fumegând, rămășițele martirilor și ruinele tragediei naziste care a zdruncinat întreaga lume. Căile „realismului fantastic", așa cum vom vedea din nou, nu seamănă cu căile obișnuite ale cunoașterii.

În noiembrie 1897, un prieten, „oarecum îndrăzneț de științele oculte", i-a adus la cunoștință lui Paul-Jean Toulet un roman al unui autor necunoscut în vârstă de treizeci și patru de ani, intitulat *Marele Zeu Pan.* Această carte, care evocă o lume păgână primitivă, nu complet scufundată, dar care încă supraviețuiește cu prudență și eliberează ocazional printre noi Zeul Răului și îngerii săi cu copite despicate, a făcut o impresie profundă asupra lui Toulet și i-a lansat cariera literară. A început să traducă *Marele Zeu Pan* și, împrumutând de la Machen decorul său de coșmar cu Marele Pan ascuns în desișurile peisajului nostru rural, a scris primul său roman: *Domnul păcatului, om public.*

Monsieur du Paur a fost publicată spre sfârșitul anului 1898 și nu a avut succes. Nu este o lucrare importantă și poate că nu s-ar fi auzit niciodată de ea dacă M. Henri Martineau, un mare stendhalian și prieten al lui Toulet, nu ar fi luat sarcina, douăzeci de ani mai târziu, de a republica cartea pe cheltuiala proprie la *Editions du Divan.* M. Martineau era hotărât să demonstreze că *Monsieur du Paur* a fost inspirat de cartea lui Machen, dar era totuși o lucrare

originală, astfel încât prin intermediul lui a fost atrasă atenția câtorva oameni ai literaturii asupra lui Arthur Machen și a *Marelui său Zeu Pan* și a fost scoasă la iveală o corespondență între Toulet și Machen.

În ceea ce-l privește pe Machen și geniul său, întregul episod a fost doar una dintre primele atașamente literare ale lui Toulet.

În februarie 1899, Toulet, care încerca de un an să-și publice traducerea cărții *„Marele Zeu Pan"* , a primit de la autorul acesteia următoarea scrisoare, redactată în franceză:

> *„Stimate coleg,"*
>
> *Deci nu se mai poate face nimic cu Marele Zeu Pan din Paris? Dacă ăsta este cazul, sunt foarte dezamăgit - de carte, desigur, dar mai ales din cauza cititorilor mei francezi: sperasem că, dacă ei au gustat Marele Zeu Pan în hainele sale franțuzești și l-au găsit la îndemâna lor dacă-mi plăcea, atunci poate că mi-aș fi găsit publicul! Aici, pot face nimic. Continui să scriu tot timpul, dar e absolut ca și cum aș fi scriind într-un scriptorium monastic în Evul Mediu; adică, al meu operele rămân veșnic în purgatoriul nepublicatului. Am în sertarul meu un mic volum de povestiri pe care l-am numit Ornamente din jad. „Cărticica ta este fermecătoare", scrie un editor,„dar este absolut imposibil." Există, de asemenea, un roman de aproximativ 65.000 de cuvinte, Grădina lui Avallonius. „Din punct de vedere artistic", spune bunul meu editor, „este „sine peccato, dar publicul nostru britanic ar găsi asta șocant." La moment în care lucrez la o carte care, sunt sigur, nu va părăsi niciodată aceeași Insulă a Diavolului! Vei găsi, fără îndoială, dragul meu coleg, ceva foarte tragic (sau, mai degrabă, tragi-comic) în aceste aventuri ale un scriitor englez; dar, așa cum am spus, aveam mari speranțe în traducerea ta a prima mea carte.*

În cele din urmă, *Marele Zeu Pan* a fost publicat în revista *La Plume* în 1901, dar nu a atras deloc atenția.

Numai Maeterlinck a fost impresionat de aceasta: „Toate mulțumirile mele pentru dezvăluirea acestei opere frumoase și singulare. Cred că este prima dată când se încearcă combinarea tipului tradițional, sau diabolic, al fanteziei cu cel nou, științific, și un astfel de amestec a produs cea mai tulburătoare lucrare pe care am întâlnit-o vreodată, căci face apel în același timp la amintirile noastre despre trecut și la speranțele noastre în viitor."

Arthur Machen s-a născut în 1863 în micul sat galez Caerleon-upon-Usk, care era sediul curții Regelui Arthur, de unde Cavalerii Mesei Rotunde au plecat în căutarea Sfântului Graal. Când afli că Himmler, în mijlocul războiului, a organizat o expediție pentru a găsi Graalul (vom reveni asupra acestui aspect mai târziu) și, în același timp, cu scopul de a elucida istoria secretă a naziștilor, descoperi nu doar o operă de Machen, ci că acesta s-a născut de fapt în acest sat, leagănul temelor wagneriene, atunci, încă o dată, nu poți decât să repetăm că, pentru cei care au ochi să vadă, coincidențele sunt îmbrăcate într-o lumină strălucitoare.

Machen s-a mutat la Londra în tinerețe și a găsit acest lucru înfricoșător, la fel ca Lovecraft la New York. După ce a lucrat câteva luni într-o librărie și mai târziu ca învățător, și-a dat seama că nu-și putea câștiga existența în mod obișnuit. A început să scrie într-o stare de

sărăcie extremă și oboseală completă. Multă vreme și-a câștigat existența prin traduceri: *Memoriile lui Casanova* în douăsprezece volume pentru treizeci de șilingi pe săptămână, timp de doi ani. La moartea tatălui său, un cleric, a moștenit niște bani și, fiind asigurat cu cele necesare traiului pentru o scurtă perioadă de timp, și-a continuat munca cu convingerea tot mai mare că „o prăpastie imensă îl despărțea de ceilalți oameni" și că va trebui să intre din ce în ce mai adânc în această viață de „Robinson Crusoe al sufletului".

Primele sale povestiri fantastice au fost publicate în 1895. Acestea au fost *Marele Zeu Pan* și *Lumina cea mai lăuntrică.* În ele, el declară că Marele Pan nu este mort și că forțele răului, în sensul magic al cuvântului, pândesc mereu anumiți indivizi, gata să-i ducă în cealaltă parte a lumii. În aceeași ordine de idei, a publicat în anul următor *Pudra albă* (considerată, împreună cu *Gloria secretă,* scrisă când avea șaizeci de ani, cea mai puternică lucrare a sa).

La vârsta de treizeci și șase de ani, după doisprezece ani de fericire, și-a pierdut soția: „Nu petrecusem douăsprezece ore despărțiți în toți acești ani, așa că vă puteți imagina cât am suferit și încă sufăr în fiecare zi. Singurul motiv pentru care aș vrea să-mi văd manuscrisele tipărite este acela de a-i putea dedica fiecare dintre ele cu aceste cuvinte: *Auctoris Anima ad Dominam."* Dar continuă să trăiască în sărăcie, neglijat și cu inima frântă.

La sfârșitul a trei ani, la vârsta de treizeci și nouă de ani, renunță la literatură și devine actor itinerant.

„Spui că nu ai prea mult curaj", i-a scris lui Toulet; „eu nu am deloc. Atât de puțin încât am renunțat să mai scriu și probabil că nu voi mai scrie niciodată. Am devenit actor și acum sunt pe scenă, jucând în *Coriolanus."*

A făcut turnee prin toată Anglia cu compania shakespeariană a lui Sir Frank Benson, apoi s-a alăturat Teatrului St. James. Cu puțin timp înainte de războiul din 1914, fiind obligat să renunțe la actorie, a început să facă jurnalism pentru a-și câștiga existența.

În tumultul de pe Fleet Street, printre colegii săi ocupați, înfățișarea sa stranie și manierele sale lente și politicoase de om de litere stârneau uneori zâmbete.

Pentru Machen, așa cum reiese din toate operele sale, „omul este făcut din mister și există pentru mistere și viziuni". Realitatea este supranaturalul. Lumea exterioară ne poate învăța puține lucruri, cu excepția cazului în care o privim ca pe un rezervor de simboluri și semnificații ascunse. Singurele opere care au o oarecare șansă de a fi reale și de a servi unui scop util sunt operele imaginației produse de o minte în căutarea adevărurilor eterne. După cum a subliniat criticul Philip van Doren Stern: „Poveștile fantastice ale lui Arthur Machen conțin probabil mai multe adevăruri esențiale decât toate graficele și statisticile din lume".

A fost o aventură stranie care l-a readus pe Machen în lumea literaturii. I-a făcut numele celebru în câteva săptămâni, iar șocul pe care i l-a provocat l-a decis să-și dedice restul vieții scrisului.

Găsea jurnalismul enervant și nu mai voia să scrie pentru propria satisfacție. Războiul tocmai izbucnise. Exista o cerere pentru literatură „eroică". Acesta nu era deloc genul lui. The *Evening News,* însă, i-a cerut o poveste. A scris-o direct, dar în stilul său personal, numind-o *Arcașii.* Ziarul a publicat această poveste pe 29 septembrie 1914, a doua zi după retragerea din Mons. Machen își imaginase un incident în această bătălie: Sfântul Gheorghe în armură

strălucitoare, în fruntea îngerilor săi, sub prefăcătoria vechilor arcași din bătălia de la Agincourt, vine în ajutorul armatei britanice.

Următorul lucru care s-a întâmplat a fost că zeci de soldați au scris în ziar spunând că acest domn Machen nu inventase nimic. Văzuseră cu propriii ochi pe frontul din Mons îngerii de la Sfântul Gheorghe amestecându-se în rândurile lor. Puteau jura pe onoarea lor. Multe dintre aceste scrisori au fost publicate. Anglia, nerăbdătoare de o minune în ceasul ei de pericol, a fost profund tulburată. Machen fusese rănit când nu i s-a acordat nicio atenție atunci când încercase să dezvăluie secretele realității. Acum, cu un fel de fantezie ieftină, el agitase întreaga țară. Sau oare se ridicaseră forțe ascunse, într-o formă sau alta, chemate de imaginația sa care fusese atât de adesea preocupată de adevăruri esențiale și care acum, poate inconștient, lucra în adâncul lui? De zeci de ori Machen a insistat în presă că povestea lui era pură invenție. Nimeni nu a crezut-o vreodată. Până la moartea sa, treizeci de ani mai târziu, Machen, acum un bătrân, revenea adesea în conversație la această poveste fantastică a Îngerilor de la Mons.

În ciuda acestei celebrități subite, cartea pe care a scris-o în 1915 nu a avut succes. Aceasta a fost *Marea Întoarcere,* o meditație asupra Graalului. Apoi a apărut, în 1922, *Gloria Secretă,* o critică a lumii moderne în lumina experienței religioase. La vârsta de șaizeci de ani a început o autobiografie originală în trei volume.

În 1943 (pe atunci avea optzeci de ani), Bernard Shaw, Max Beerbohm și T. S. Eliot au format un comitet pentru a strânge fonduri care să-l scutească de la sfârșitul vieții într-un azil de bătrâni. A putut să-și încheie zilele în pace, într-o căsuță din Buckinghamshire, unde a murit în 1947. Fusese întotdeauna fermecat de o zicală a lui Murger. În *Viața boemei,* Marcel, pictorul, nici măcar nu avea un pat. „Atunci unde vă odihniți?", l-a întrebat proprietarul său. „Domnule", a răspuns Marcel, „mă odihnesc pe Providență".

În jurul anului 1880, în Franța, Anglia și Germania au fost fondate câteva societăți secrete de Inițiați și membri ai unor ordine hermetice, cărora le aparțineau o serie de persoane foarte influente. Povestea acestei crize mistice post-romantice nu a fost încă scrisă. Merită să fie, deoarece ar putea arunca lumină asupra originii mai multor curente importante de gândire care au determinat anumite tendințe politice.

În două scrisori adresate de Arthur Machen către Toulet găsim următoarele pasaje remarcabile. În prima, scrisă în 1899, el spune: „Când scriam *Pan* și *Pulberea Albă,* nu credeam că astfel de lucruri ciudate s-au întâmplat vreodată în viața reală sau că s-ar fi putut întâmpla vreodată. De atunci, și destul de recent, am avut anumite experiențe în propria mea viață care mi-au schimbat complet punctul de vedere în aceste chestiuni... De acum înainte sunt complet convins că nimic nu este imposibil pe acest Pământ. Presupun că abia trebuie să adaug că niciuna dintre experiențele pe care le-am avut nu are vreo legătură cu astfel de impostori precum spiritismul sau teosofia. Dar cred că trăim într-o lume a celui mai mare mister, plină de lucruri nebănuite și cu adevărat uimitoare."

În 1900, el a scris următoarele: „S-ar putea să te amuze să afli că am trimis un exemplar al *Marelui meu Zeu Pan* unui adept, un «ocultist» avansat pe care l-am întâlnit în secret, și iată ce mi-a scris: «Cartea dovedește din plin că prin gândire și meditație, mai degrabă decât prin lectură, ai atins un anumit grad de inițiere independent de ordine sau organizații»."

Cine era acest „adept"? Și care au fost „experiențele" lui Machen?

Într-o altă scrisoare, după ce Toulet fusese la Londra, el a scris: „Domnul Waite, care vă place foarte mult, mă roagă să vă transmit cele mai bune urări."

Am fost interesați să aflăm numele acestui prieten al lui Machen și să descoperim că era una dintre cele mai bune autorități în alchimie și un specialist rozicrucian.

Ajunsesem în acest punct în cercetările noastre asupra intereselor intelectuale ale lui Arthur Machen, când un prieten ne-a dezvăluit existența în Anglia, la sfârșitul secolului al XIX-lea și începutul secolului al XX-lea, a unei societăți secrete „inițiatice" de inspirație rozicruciană.

Această societate se numea *Zorii Aurii,* iar printre membrii ei se numărau unele dintre cele mai strălucite minți din țară. Arthur Machen însuși era membru.

Zorii *Aurii,* fondată în 1887, a fost o ramură a Societății Rosicruciene Engleze creată cu douăzeci de ani mai devreme de Robert Wentworth Little și era formată în mare parte din francmasoni de frunte. Această din urmă societate avea aproximativ 144 de membri, inclusiv Bulwer-Lytton, autorul cărții *Ultimele zile ale Pompeiului.*

Zorii *Aurii,* cu un număr mai mic de membri, a fost formată pentru practicarea magiei ceremoniale și dobândirea de cunoștințe și puteri inițiatice. Liderii săi au fost Woodman, Mathers și Wynn Westcott („ocultistul" menționat de Toulet în scrisoarea sa din 1900).

A fost în contact cu societăți germane similare, dintre care unii membri au fost asociați ulterior cu celebra mișcare antroposofică a lui Rudolf Steiner și cu alte secte influente din perioada pre-nazistă. Mai târziu, a ajuns sub conducerea lui Aleister Crowley, un om cu totul extraordinar, care a fost cu siguranță unul dintre cei mai mari exponenți ai neopăgânismului a cărui dezvoltare în Germania am observat-o.

După moartea lui Woodman și demisia lui Westcott, SL Mathers a fost Marele Maestru al *Zorilor Aurii,* pe care a condus-o o perioadă de timp de la Paris, unde tocmai se căsătorise cu fiica lui Henri Bergson.

Mathers a fost succedat în funcție de celebrul poet WB Yeats, care avea să devină mai târziu laureat al Premiului Nobel.

Yeats și-a luat numele de *„Frere Demon est Deus Inversus".* Obișnuia să prezideze întâlnirile îmbrăcat într-un kilt, purtând o mască neagră și un pumnal de aur la centură.

Arthur Machen și-a luat numele de *„Filus Aquarti".* Zorii *Aurii* aveau o singură membră: Florence Farr, directoarea Teatrului Abbey și prietenă intimă a lui Bernard Shaw. Printre alți membri s-au numărat: Algernon Blackwood, Bram Stoker (autorul romanului *Dracula),* Sax Rohmer, Peck, Astronomul Regal al Scoției, celebrul inginer Allan Bennett și Sir Gerald Kelly, președintele Academiei Regale. Se pare că Zorii *Aurii* au exercitat o influență de durată asupra acestor oameni excepționali, iar ei înșiși au recunoscut că perspectiva lor asupra lumii s-a schimbat, în timp ce activitățile în care s-au dedat s-au dovedit întotdeauna eficiente și înălțătoare.

IV. *Un Pământ gol, o lume înghețată, un Om Nou — „Suntem dușmanii „minții și spiritului" — Împotriva Naturii și împotriva lui Dumnezeu — Societatea Vril—Rasa care ne va înlocui— Haushofer și Vril— Ideea de mutație a omului — „Supraomul Necunoscut" — Mathers, șeful Zorii Aurii îi întâlnește pe „Marii Teroriști" — Hitler susține că i-a întâlnit și el — O halucinație sau o prezență reală? — O ușă care se deschide către altceva —O profeție a lui René Guénon — Inamicul numărul 1 al naziștilor: Steiner*

Pământul este gol. Trăim în interiorul lui. Stelele sunt blocuri de gheață. Mai multe Luni au căzut deja pe Pământ. Întreaga istorie a umanității este cuprinsă în lupta dintre gheață și foc.

Omul nu este terminat. El este în pragul unei formidabile mutații care îi va conferi puterile pe care anticii le atribuiau zeilor. Există în lume câteva specimene ale Omului Nou, care au venit probabil aici de dincolo de granițele timpului și spațiului.

Alianțe ar putea fi formate cu Stăpânul Lumii sau cu Regele Fricii care domnește peste un oraș ascuns undeva în Est. Cei care încheie un pact vor schimba suprafața Pământului și vor înzestra aventura umană cu un nou sens pentru multe mii de ani.

Acestea sunt teoriile „științifice" și concepțiile „religioase" pe care s-a bazat inițial nazismul și în care credeau Hitler și membrii grupării sale – teorii care, în mare măsură, au dominat tendințele sociale și politice din istoria recentă. Acest lucru poate părea extravagant. Orice explicație, chiar și parțială, a istoriei contemporane bazată pe idei și credințe de acest fel poate părea respingătoare. În opinia noastră, nimic nu este respingător din ceea ce este în interesul adevărului.

Este bine cunoscut faptul că partidul nazist a fost în mod deschis, și chiar în mod extravagant, anti-intelectual; că a ars cărți și i-a retrogradat pe fizicienii teoreticieni printre dușmanii săi „iudeo-marxiști". Se știu mai puține despre motivele care l-au determinat să respingă știința oficială occidentală și cu atât mai puțin în ceea ce privește concepția fundamentală despre natura omului pe care s-a întemeiat nazismul - cel puțin în mintea unora dintre liderii săi. Dacă am ști acest lucru, ar fi mai ușor să plasăm ultimul război mondial în categoria marilor conflicte spirituale: istorie animată încă o dată de spiritul *La Legende des Siecles.*

Hitler obișnuia să spună: „Suntem adesea abuzați pentru că suntem dușmani ai minții și spiritului. Ei bine, asta suntem, dar într-un sens mult mai profund decât și-ar putea imagina vreodată știința burgheză, în mândria ei idioată."

Aceasta seamănă foarte mult cu ceea ce i-a spus Gurdjieff discipolului său, Ouspensky, după ce condamnase știința: „Calea mea este să dezvolt potențialitățile ascunse ale omului; o cale care este împotriva naturii și împotriva lui Dumnezeu".

Această idee a potențialităților ascunse ale Omului este fundamentală. Adesea duce la respingerea științei și la dispreț față de ființele umane obișnuite. La acest nivel, foarte puțini oameni există cu adevărat. A fi înseamnă a fi ceva diferit. Omul obișnuit, omul „natural", nu este altceva decât un vierme, iar Dumnezeul creștinilor nu este altceva decât un păzitor al viermilor.

Dr. Willy Ley, unul dintre cei mai mari experți în rachete din lume, a fugit din Germania în 1933. De la el am aflat despre existența la Berlin, cu puțin timp înainte de venirea naziștilor la putere, a unei mici comunități spirituale care ne interesează enorm.

Această comunitate secretă a fost fondată, literalmente, pe baza romanului lui Bulwer Lytton, *Rasa care vine.* Cartea descrie o rasă de oameni mult mai avansată psihic decât a noastră. Ei au dobândit puteri asupra lor înșiși și asupra lucrurilor care îi fac aproape divini. Deocamdată, se ascund. Trăiesc în peșteri în centrul Pământului. În curând vor ieși la iveală pentru a domni peste noi.

Se pare că atât a putut să ne spună Dr. Ley. A adăugat zâmbind că discipolii credeau că dețin cunoștințe secrete care le-ar permite să-și schimbe rasa și să devină egalii oamenilor ascunși în măruntaiele Pământului. Metode de concentrare, un întreg sistem de gimnastică internă prin care ar fi transformați. Își începeau exercițiile privind fix un măr tăiat în jumătate... Ne-am continuat cercetările.

Acest grup berlinez s-a autointitulat *Loja Luminoasă* sau *Societatea Vril.* Vrilul este energia enormă din care folosim doar o proporție infimă în viața noastră de zi cu zi, centrul nervos al divinității noastre potențiale. Oricine devine maestru al vrilului va fi stăpânul său, al celor din jurul său și al lumii.

Acesta ar trebui să fie singurul obiect al dorințelor noastre și toate eforturile noastre ar trebui să fie îndreptate către acest scop. Restul aparține psihologiei oficiale, moralei și religiilor și este lipsit de valoare.

Lumea se va schimba: Lorzii vor ieși din centrul Pământului. Dacă nu vom fi făcut o alianță cu ei și nu vom deveni noi înșine Lorzii, ne vom trezi printre sclavi, pe grămada de bălegar care va hrăni rădăcinile Noilor Orașe ce vor apărea.

Loja Luminoasă avea asocieri cu grupurile teosofice și rozicruciene. Potrivit lui Jack Fishman, autorul unei cărți curioase intitulate *Cei șapte oameni din Spandau,* Karl Haushofer a fost membru al acestei loje. Vom avea mai multe de spus despre el mai târziu, când se va vedea că asocierea sa cu această Societate Vril ajută la explicarea anumitor lucruri.

Cititorul își va aminti că scriitorul Arthur Machen pe care l-am descoperit avea legături cu o societate engleză de inițiați, Zori *Aurii.* Această societate neopăgână, care avea o componență distinsă, era o ramură a Societății Rosicruciene Engleze, fondată de Wentworth Little în 1867. Little a fost în contact cu rozicrucienii germani. El și-a recrutat adepții, până la numărul de 144, din rândurile francmasonilor de rang înalt. Unul dintre discipolii săi a fost Bulwer Lytton.

Bulwer Lytton, un om erudit și genial, celebrat în întreaga lume pentru romanul său „ *Ultimele zile ale Pompeiului",* nu bănuia că una dintre cărțile sale, peste aproximativ zece ani, va inspira un grup mistic prenazist în Germania. Totuși, în opere precum „ *Rasa care vine"* sau „*Zanoni",* el a încercat să sublinieze realitățile lumii spirituale și, mai ales, lumea infernală. Se considera un inițiat. Prin operele sale de ficțiune romantică, el și-a exprimat convingerea că există ființe înzestrate cu puteri supraomenești. Aceste ființe ne vor înlocui și vor provoca o mutație formidabilă în aleșii rasei umane.

Trebuie să fim atenți la această noțiune de mutație. Ea reapare odată cu Hitler și nu este încă dispărută astăzi.

De asemenea, trebuie să fim atenți la noțiunea de „Supraoameni Necunoscuți". Aceasta se găsește în toate scrierile mistice „negre", atât din Occident, cât și din Orient. Fie că trăiesc sub Pământ sau provin de pe alte planete, fie sub forma unor giganți precum cei despre care se spune că zac înveliți în pânză de aur în criptele mănăstirilor tibetane, fie a unor ființe fără formă și terifiante, așa cum descrie Lovecraft, există cu adevărat acești „Supraoameni Necunoscuți", evocați în riturile păgâne și satanice? Când Machen vorbește despre Lumea Răului, „plină de caverne și ființe crepusculare care locuiesc în ea", el se referă, în calitate de adept al *Zorilor Aurii,* la acea altă lume în care omul intră în contact cu „Supraoamenii Necunoscuți". Se pare sigur că Hitler împărtășea această credință și chiar a susținut că a fost în contact cu acești „Supraoameni".

Am menționat deja *Zorile Aurii* și Societatea Vril germană. Vom avea ceva de spus mai târziu despre Grupul *Thide* . Nu suntem atât de proști încât să încercăm să explicăm istoria în lumina societăților secrete. Ceea ce vom vedea, destul de curios, este că totul se „leagă" și că odată cu venirea nazismului, „cealaltă lume" a fost cea care a domnit asupra noastră timp de mai mulți ani. Acea lume a fost învinsă, dar nu este moartă, nici pe Rin, nici în altă parte. Și nu este nimic alarmant în legătură cu asta: doar ignoranța noastră este alarmantă.

Am subliniat că Samuel Mathers a fost fondatorul *Zorilor Aurii.* Mathers a susținut că este în comunicare cu acești „Supraoameni Necunoscuți" și că a stabilit contactul cu ei în compania soției sale, sora lui Henri Bergson. Iată o pagină din manifestul adresat „Membrilor celui de-al Doilea Ordin" în 1896:

> „În ceea ce privește Șefii Secreți cu care sunt în contact și de la care am primit înțelepciunea celui de-al Doilea Ordin pe care v-am comunicat-o, nu vă pot spune nimic. Nici măcar nu le cunosc numele pământești și foarte rar i-am văzut în corpurile lor fizice... Obișnuiau să mă întâlnească fizic la un moment și loc stabilite dinainte. Din partea mea, cred că sunt ființe umane care trăiesc pe acest Pământ, dar posedă puteri teribile și supraomenești... Întâlnirile mele fizice cu ei mi-au arătat cât de greu este pentru un muritor, oricât de «avansat» ar fi, să le suporte prezența... Nu vreau să spun că în timpul rarelor mele întâlniri cu ei am experimentat același sentiment de intensă depresie fizică care însoțește pierderea magnetismului. Dimpotrivă, am simțit că sunt în contact cu o forță atât de teribilă încât nu o pot compara decât cu șocul pe care l-ar primi cineva atunci când se află lângă un fulger în timpul unei furtuni puternice, experimentând în același timp mari dificultăți de respirație... Prostația nervoasă despre care am vorbit a fost însoțită de transpirații reci și sângerări din nas, gură și uneori din urechi."

Într-o zi, Hitler discuta cu Rauschning, guvernatorul orașului Danzig, despre problema unei mutații a rasei umane. Rauschning, neavând cheia unor astfel de preocupări ciudate, a interpretat remarcile lui Hitler în termenii unui crescător de animale interesat de ameliorarea sângelui german.

„Dar tot ce puteți face", a răspuns el, „este să ajutați Natura și să scurtați drumul de urmat! Natura însăși este cea care trebuie să creeze pentru voi o specie nouă. Până acum,

crescătorul a reușit doar rareori să dezvolte mutații la animale, adică să-și creeze singur noi caracteristici."

„Omul nou trăiește printre noi acum! Este aici!", a exclamat Hitler triumfător. „Nu-ți este de ajuns? Îți voi spune un secret. L-am văzut pe omul nou. Este neînfricat și crud. Mi-era frică de el."

„Rostind aceste cuvinte", a adăugat Rauschning, „Hitler tremura într-un fel de extaz."

Tot Rauschning a relatat următorul episod straniu, despre care Dr. Achille Delmas, specialist în psihologie aplicată, l-a întrebat în zadar: Este adevărat că într-un caz ca acesta psihologia nu se aplică:

„O persoană apropiată lui Hitler mi-a spus că se trezește noaptea țipând și având convulsii. Strigă după ajutor și pare pe jumătate paralizat. Este cuprins de o panică care îl face să tremure până când patul se clatină. Scoate sunete confuze și ininteligibile, gâfâind, ca și cum ar fi pe punctul de a se sufoca. Aceeași persoană mi-a descris una dintre aceste crize, cu detalii pe care aș refuza să le cred dacă nu aș fi avut încredere deplină în informatorul meu."

„Hitler stătea în picioare în camera lui, clătinându-se și privind în jur ca și cum s-ar fi pierdut. «El e, el e», gemea el; «a venit după mine!» Buzele îi erau albe; transpira abundent. Deodată a rostit un șir de cifre fără sens, apoi cuvinte și fragmente de propoziții. Era înspăimântător. Folosea expresii ciudate înșirate într-o dezordine bizară. Apoi a recidivat din nou în tăcere, dar buzele lui continuau să se miște. Apoi i s-a dat o fricțiune și ceva de băut. Apoi, deodată, a țipat: «Uite! acolo! În colț! E acolo!» – tot timpul tropăind cu picioarele și strigând. Ca să-l liniștească, a fost asigurat că nu se întâmplase nimic extraordinar și, în cele din urmă, s-a calmat treptat. După aceea a dormit mult timp și a revenit la normal..."

Lăsăm cititorului sarcina de a compara afirmația lui Mathers, conducătorul unei mici societăți neopăgâne de la sfârșitul secolului al XIX-lea, cu afirmațiile unui om care, în momentul în care Rauschning le-a consemnat, se pregătea să lanseze lumea într-o aventură ce ar fi cauzat moartea a douăzeci de milioane de oameni. Îl rugăm să nu ignore această comparație și lecția care se poate trage din ea, pe motiv că Zorile *Aurii* și nazismul, în ochii unui istoric „rațional", nu au nimic în comun. Istoricul poate fi rațional, dar istoria nu este. Acești doi oameni împărtășeau aceleași credințe: experiențele lor fundamentale erau aceleași și erau ghidați de aceeași forță. Aparțin aceluiași curent de gândire și aceleiași religii. Această religie nu a fost niciodată studiată serios până acum. Nici Biserica, nici raționaliștii - cealaltă Biserică - nu au permis vreodată acest lucru. Intrăm acum într-o epocă din istoria cunoașterii în care astfel de studii vor deveni posibile, deoarece acum, când realitatea își dezvăluie latura fantastică, ideile și tehnicile care par anormale, demne de dispreț sau respingătoare vor fi utile în măsura în care ne permit să înțelegem o „realitate" care devine din ce în ce mai neliniștitoare.

Nu sugerăm ca cititorul să studieze o afiliere de tipul Rosy Cross-Bulwer Lytton-Little-Mathers-Crowley-Hitler sau orice altă asociere similară care i-ar include și pe Mme Blavatsky și Gurdjieff. Căutarea afilierilor este un joc, ca și căutarea „influențelor" în literatură; când jocul se termină, problema persistă. În literatură este o chestiune de geniu; în istorie, de putere.

Zorile *Aurii* nu sunt suficiente pentru a explica Grupul *Thule* sau *Loja Luminoasă* , *Ahnenherbe.* Firește, există curenți încrucișați și legături secrete sau aparente între diferitele

grupuri, pe care nu vom omite să le subliniem. Ca orice istorie „mică", aceasta este o distracție captivantă. Dar preocuparea noastră este cu istoria „mare".

Credem că aceste societăți, mari sau mici, înrudite sau neînrudite, cu sau fără ramificații, sunt manifestări, mai mult sau mai puțin evidente și mai mult sau mai puțin importante, ale unei lumi, alta decât cea în care trăim. Să o numim lumea Răului, în sensul lui Machen. Adevărul este că știm la fel de puțin despre lumea Binelui. Trăim între două lumi și ne prefacem că acest „ținut al nimănui" este identic cu întreaga noastră planetă. Ascensiunea nazismului a fost unul dintre acele momente rare din istoria civilizației noastre, când o ușă a fost deschisă zgomotos și ostentativ către ceva „Altul". Ceea ce este ciudat este că oamenii se prefac că nu au văzut sau auzit nimic în afară de imaginile și sunetele inseparabile de război și conflictele politice.

Toate aceste mișcări: Rosy-Cruce-ul modern, *Zorile Aurii* , Societatea Vril germană (ceea ce ne va duce la Grupul *Thule* , unde îi vom găsi pe Haushofer, Hess și Hitler) au fost mai mult sau mai puțin strâns asociate cu puternica și bine organizata Societate Teosofică. Teosofia a adăugat magiei neopăgâne un cadru oriental și o terminologie hindusă. Sau, mai degrabă, a oferit o legătură între un anumit satanism oriental și Occident.

Teosofia a fost numele dat în cele din urmă întregii vaste renașteri din lumea magiei care a afectat atât de profund mulți gânditori la începutul secolului.

În studiul său *„Le Theosophisme, histoire d'une pseudo-religie",* publicat în 1921, filosoful René Guénon a prevăzut ce era probabil să se întâmple. El a realizat pericolele care pândeau în spatele teosofiei și al grupurilor inițiatice neopăgâne care erau mai mult sau mai puțin legate de Doamna Blavatsky și secta ei.

Iată ce a scris:

> *„Falșii Mesia pe care i-am văzut până acum au îndeplinit doar foarte multe minuni inferioare, iar ucenicii lor probabil nu erau foarte greu de convertit. Dar cine știe ce vă rezervă viitorul? Când reflectați că acești falși Mesia nu au fost niciodată altceva decât mai mult sau mai puțin instrumente inconștiente ale celor care le-au invocat și când cineva se gândește mai precis, despre seria de încercări făcute succesiv de către teosofiști, suntem forțați să tragem concluzia că acestea au fost doar încercări, experimente, ca să spunem așa, care vor fi reînnoite în diverse forme până când succesul este atins și care, între timp, produc invariabil o efect oarecum neliniștitor. Nu că am crede că teosofii, la fel cum ocultiștii și spiritiștii nu sunt suficient de puternici prin să realizeze cu succes o întreprindere de această natură. Dar nu ar exista oare, în spatele tuturor acestor mișcări, ceva mult mai mult periculoase despre care liderii lor poate nu știu nimic, fiind ei înșiși, la rândul lor, instrumente inconștiente ale unei puteri superioare?*

Tot în această perioadă, personajul extraordinar Rudolf Steiner a fondat în Elveția o societate de cercetare bazată pe ideea că întregul Univers este conținut în mintea umană și că această minte este capabilă de activități în afara sferei sau gamei psihologiei oficiale. Este un fapt că unele dintre descoperirile lui Steiner în biologie (îngrășăminte care nu dăunează solului), medicină (utilizarea metalelor care afectează metabolismul) și mai ales în pedagogie

(există numeroase școli Rudolf Steiner în Europa astăzi) au adus servicii considerabile umanității. Steiner credea că există atât forme de „magie" albă, cât și neagră și credea că teosofismul și diversele societăți neopăgâne izvorăsc din marea lume subterană a Răului și anunță venirea unei ere satanice sau demonice. În propriile sale învățături, a avut grijă să întruchipeze o doctrină morală care îi obligă pe „inițiați" să lucreze doar pentru bine. El a vrut să creeze o societate de „binefăcători".

Nu ne preocupă întrebarea dacă Steiner a avut sau nu dreptate. Ceea ce ni se pare foarte frapant este faptul că naziștii, de la început, par să-l fi considerat pe Steiner drept inamicul numărul 1.

Încă de la început, bandele armate naziste au dispersat cu forța întâlnirile adepților lui Steiner, i-au amenințat pe discipolii acestuia cu moartea, i-au forțat să fugă din Germania și, în 1924, au incendiat centrul Rudolf Steiner din Dornach, în Elveția. Arhivele au fost distruse, Steiner nu a mai putut să-și continue lucrările și a murit de durere un an mai târziu.

Până acum am descris primele semne ale apropierii hitlerismului. Acum suntem pe cale să intrăm în miezul subiectului nostru. Două teorii erau curente în Germania nazistă: teoria lumii înghețate și teoria Pământului gol în interior.

Acestea constituie două explicații ale lumii și umanității care se leagă de tradiție, sunt în concordanță cu mitologia și sunt în concordanță cu unele dintre „adevărurile" proclamate de grupuri de inițiați, de la teosofi la Gurdjieff. Mai mult, aceste teorii au avut sprijinul unor cercuri politico-științifice importante și aproape au reușit să alunge din Germania ceea ce numim știință modernă. Foarte mulți oameni au căzut sub influența lor; au influențat chiar și unele dintre deciziile militare ale lui Hitler, au influențat cursul războiului și, fără îndoială, au contribuit la catastrofa finală. Prin înrobirea sa față de aceste teorii, și în special față de noțiunea de potop sacrificial, Hitler a dorit să condamne întreaga rasă germană la anihilare.

Nu știm de ce aceste teorii, care au fost proclamate și susținute cu atâta tărie de zeci de oameni, inclusiv de unele intelecte superioare, și care au cerut mari sacrificii, atât umane, cât și materiale, nu au fost încă studiate în țările noastre și până în ziua de azi sunt încă necunoscute.

Iată câteva dintre ele, împreună cu originea, istoria, aplicațiile și posteritatea lor.

V. *Un ultimatum pentru oamenii de știință— Profetul Horbiger, un Copernic din secolul al XX-lea— Teoria lumii înghețate — Istoria sistemului solar —Sfârșitul lumii — Pământul și cele patru luni ale sale — Apariția giganților — Lunile, giganți și oameni— Civilizația Atlantidei — Cele cinci orașe vechi de 300.000 de ani — De la Tiahuanaco la Thibet — A doua Atlantidă — Potopul — Degenerare și creștinism — Ne apropiem de o altă eră— Legea gheții și a focului*

Într-o dimineață de vară a anului 1925, poștașul a înmânat o scrisoare tuturor oamenilor de știință din Germania și Austria. Imediat ce scrisoarea a fost deschisă, noțiunea unei științe pașnice a dispărut, iar laboratoarele și bibliotecile au răsunat de strigătele și speculațiile acuzaților. Scrisoarea era un ultimatum:

„A venit momentul să alegi – dacă vrei să fii cu noi sau împotriva noastră. În timp ce Hitler face curățenie în politică, Hans Horbiger va da la o parte științele false. Doctrina gheții eterne va fi un semn al regenerării poporului german. Atenție! Treci de partea noastră înainte să fie prea târziu!"

Omul care a îndrăznit să-i amenințe astfel pe oamenii de știință era Hans Horbiger, în vârstă de șaizeci și cinci de ani, un fel de profet furios. Avea o barbă albă imensă, iar scrisul său de mână i-ar fi nedumerit chiar și pe cei mai buni grafologi. Doctrina sa începea să fie cunoscută universal sub titlul de *Wei (Welteislehre:* doctrina gheții eterne). Aceasta oferea o explicație a cosmosului care era în contradicție cu astronomia și matematica oficială, dar coroborată de mitologia antică. Totuși, Horbiger se considera om de știință, dar credea că știința va trebui să-și schimbe direcția și metodele. „Știința obiectivă este o invenție pernicioasă", un totem al decadenței. El credea, la fel ca Hitler, că, ca o premergătoare oricărei activități științifice, era necesar „să știi cine vrea să știe". Doar profeții ar trebui să aibă ceva de-a face cu știința, deoarece, fiind persoane „iluminate", s-au ridicat la un nivel superior de conștiință. La asta se referea marele inițiat Rabelais când a scris: „Știința fără conștiință este ruina sufletului". Prin aceasta voia să spună: știință fără conștiință *superioară* . Sensul său fusese interpretat greșit în interesul unei conștiințe umaniste elementare. Când profetul caută cunoaștere, se poate vorbi atunci despre știință; dar aceasta va fi ceva cu totul diferit de ceea ce se numește în mod obișnuit știință. De aceea, Hans Horbiger nu putea suporta cea mai mică expresie de îndoială sau o urmă de contradicție. Exclama, furios: „Vă puneți încrederea în ecuații, dar nu în mine! Cât va mai dura până când veți înțelege că matematica nu este altceva decât minciuni și este complet inutilă?"

Într-o Germanie a „domnilor doctori", devotată științei și tehnologiei, Hans Horbiger pregătea zgomotos și agresiv calea pentru o înțelegere „iluminată", o formă irațională și vizionară de cunoaștere. Nu era singur în acest sens, ci asupra lui se concentra lumina reflectoarelor. Hitler și Himmler aveau un astrolog privat, dar nu au anunțat acest lucru lumii. Numele acestui astrolog era Führer. Mai târziu, după ce au preluat puterea și ca și cum ar fi vrut să-și proclame hotărârea nu doar de a domni, ci de a „schimba viețile oamenilor", și ei aveau să îndrăznească să-i conteste pe oamenii de știință. L-ar numi chiar pe Führer „plenipotențiar al matematicii, astronomiei și fizicii" (ceea ce a și devenit de fapt).

Între timp, Hans Horbiger a pus în mișcare, în cercurile intelectuale, un sistem comparabil cu cel al agitatorilor politici.

Părea să aibă la dispoziție fonduri considerabile și opera ca un lider de partid. A lansat o campanie, cu un serviciu de informații, birouri de recrutare, cotizații de membru și propagandiști și voluntari angajați din rândul Tineretului Hitlerist. Pereții erau acoperiți cu postere, ziarele pline de anunțuri, se distribuiau pliante și se organizau întâlniri. Când astronomii se întâlneau în conferințe, ședințele lor erau întrerupte de partizani care strigau: „Jos cu oamenii de știință ortodocși!" Profesorii erau molestați pe străzi; directorii institutelor științifice erau bombardați cu pliante: „Când vom câștiga, tu și cei de același fel veți cerși în jgheab." Oamenii de afaceri și șefii de firme, înainte de a angaja un angajat, îl puneau să semneze o declarație în care spunea: „Jur că cred în teoria gheții eterne".

Horbiger le-a scris marilor industriași: „Ori veți învăța să credeți în mine, ori veți fi tratați ca dușmani".

În decurs de câțiva ani, mișcarea a publicat trei volume mari de scrieri teoretice, patruzeci de cărți cu caracter popular și sute de pamflete. De asemenea, a publicat o revistă lunară cu un tiraj mare: *Cheia evenimentelor mondiale.* Mișcarea avea zeci de mii de adepți și era destinată să joace un rol notabil atât în istoria ideilor, cât și în istoria propriu-zisă.

La început, oamenii de știință au protestat și au publicat scrisori și articole care demonstrau imposibilitățile sistemului lui Horbiger. Aceștia s-au alarmat când *Wei* a căpătat proporțiile unei vaste mișcări populare. După ce Hitler a preluat funcția, a existat mai puțină opoziție, deși universitățile au continuat să predea astronomia ortodoxă. Ingineri și oameni de știință celebri au subscris la doctrina gheții eterne, inclusiv oameni precum, de exemplu, Lenard, care împreună cu Roentgen descoperise razele X; fizicianul Oberth și Stark, ale cărui cercetări în spectroscopie îl făcuseră celebru în întreaga lume.

Hitler l-a susținut deschis pe Horbiger și a avut încredere în el.

„Strămoșii noștri nordici", conform unui popular tratat *Wei* , „au crescut puternic în mijlocul gheții și zăpezii și acesta este motivul pentru care credința într-o lume de gheață este moștenirea naturală a oamenilor nordici. A fost un austriac, Hitler, care i-a alungat pe politicienii evrei, și un alt austriac, Horbiger, îi vor alunga pe oamenii de știință evrei. Prin propriul exemplu, Hitler a arătat că un amator este mai bun decât un profesionist; a rămas în seama unui alt amator sarcina de a ne oferi o înțelegere temeinică a Universului.

Hitler și Horbiger, „cei doi cei mai mari austrieci", s-au întâlnit de mai multe ori. Liderul nazist l-a ascultat cu respect pe acest profet vizionar. Horbiger nu putea tolera nicio întrerupere când vorbea și obișnuia să-i spună lui Hitler: „Taci!". El a dus la extrem convingerea lui Hitler că poporul german, în misiunea sa mesianică, era otrăvit de știința occidentală, care era îngustă, slăbitoare și separată atât de carne, cât și de spirit. Dezvoltări recente, precum psihanaliza, serologia și relativitatea, erau arme îndreptate împotriva spiritului lui Parsifal. Doctrina gheții eterne avea să ofere antidotul necesar. Această doctrină a distrus astronomia convențională; restul edificiului s-ar prăbuși atunci de la sine - și era esențial ca acesta să se prăbușească pentru a asigura renașterea magiei, singura valoare sigură, dinamică. Susținătorii național-socialismului și ai gheții eterne, Rosenberg și Horbiger, obișnuiau să se întâlnească în conferințe, înconjurați de cei mai buni discipoli ai lor.

Istoria rasei umane, așa cum este descrisă de Horbiger, cu marile sale inundații și migrații succesive, cu giganții și sclavii săi, cu sacrificiile și aventurile sale, se potrivea cu teoria rasei ariene. Și Himmler a fost pasionat de afinitățile teoriilor lui Horbiger cu noțiunea orientală, datând dintr-o epocă antediluviană, a rasei umane care trece prin perioade de salvare și perioade de pedeapsă. Pe măsură ce linia de gândire a lui Horbiger a devenit mai clară, s-a observat că aceasta are multe puncte de contact cu viziunile mitologiei nietzsche și wagneriene. Părea să stabilească ferm originea fabuloasă a rasei ariene, care cobora din munți locuiți de supraoameni dintr-o altă epocă și era destinată să domnească peste această planetă și stelele. Doctrina lui Horbiger era strâns asociată cu gândirea socialistă „magică" și cu activitățile mistice ale Partidului Nazist. De asemenea, a oferit un sprijin puternic la ceea ce Jung avea să numească mai târziu „libidoul iraționalității" și a furnizat unele dintre aceste „vitamine ale sufletului" conținute în mituri.

În 1913, un anume Philipp Fauth, un astronom amator specializat în Lună, a publicat, cu colaborarea câtorva prieteni, o carte enormă de peste 800 de pagini: *Cosmogonia glaciară a lui Horbiger*. Cea mai mare parte a acestei lucrări a fost scrisă chiar de Horbiger.

La acea vreme, Horbiger avea propria afacere, pe care o gestiona într-un mod nonșalant. Născut în 1860 într-o familie tiroleză veche, studiase la Școala Tehnologică din Viena și, de asemenea, la Budapesta. Angajat ca proiectant de firma de construcții de motoare cu aburi a lui Alfred Collman, s-a alăturat ulterior firmei Land din Budapesta, ca specialist în cilindri compactori cu abur. Acolo, a inventat în 1894 un nou sistem de valve pentru pompe. După ce brevetul a fost vândut unor puternici producători germani și americani, Horbiger s-a trezit brusc în fruntea unei mari averi, care avea să fie în curând înghițită de război.

Horbiger era interesat în special de aplicațiile astronomice ale schimbărilor de stare a apei (lichid, gheață, abur), pe care avusese ocazia să le studieze în profesia sa. El susținea că este capabil prin aceste mijloace să explice toate problemele cosmografiei și astrofizicii. Obișnuia să spună că inspirațiile bruște și fulgerările intuiției i-au deschis ușa către o nouă știință care conținea toate celelalte științe. Avea să devină unul dintre marii profeți ai Germaniei mesianice și, așa cum l-a descris cineva după moartea sa: „Un inventator de geniu binecuvântat de Dumnezeu”.

Doctrina lui Horbiger se baza pe o viziune cuprinzătoare a istoriei și a evoluției Cosmosului. Ea explica formarea sistemului solar, originile Pământului, ale vieții și ale spiritului. Descria întreaga istorie trecută a Universului și anunța transformările sale viitoare. Răspundea la cele trei întrebări fundamentale: Ce suntem? De unde venim? și Încotro ne îndreptăm? și le răspundea triumfător.

Întreaga teorie se baza pe ideea unei lupte perpetue, în spațiu infinit, între gheață și foc și între forțele de respingere și atracție. Această luptă, această tensiune schimbătoare între principii opuse, acest război etern din ceruri, care este legea planetelor, guvernează și Pământul și toată materia vie și determină destinul uman. Horbiger susținea că poate dezvălui trecutul cel mai îndepărtat și viitorul cel mai îndepărtat al globului și a propus cele mai fantastice teorii privind evoluția speciilor vii. El a spulberat toate noțiunile noastre obișnuite despre istoria civilizațiilor și apariția și dezvoltarea omului și a societății. În acest context, el nu a prevăzut o mișcare ascendentă continuă, ci o serie de ascensiuni și coborâșuri. Semizei, giganți și civilizații fabuloase ne-au precedat pe acest Pământ cu sute de mii, poate milioane de ani în urmă. Ceea ce au fost strămoșii rasei noastre înaintea noastră, vom transforma poate în noi înșine, după o succesiune de cataclisme și mutații extraordinare în cursul unei istorii care, atât pe Pământ, cât și în Cosmos, se va desfășura în cicluri. Căci legile Cerului sunt aceleași cu legile de pe Pământ, iar întregul Univers este implicat în aceeași mișcare și este un organism viu în care totul reacționează asupra tuturor lucrurilor. Aventura omului este legată de cea a stelelor; iar ceea ce se întâmplă în Cosmos se întâmplă și pe Pământ și invers.

După cum se va vedea, această doctrină a ciclurilor și a relațiilor cvasi-magice dintre Om și Univers întărește unele dintre cele mai vechi și tradiționale credințe ale omenirii. Ea reintroduce profeții, mituri și legende antice, precum și vechile teme ale Genezei, Potopului, giganților și zeilor.

Această doctrină, așa cum se va vedea în curând, contrazice toate datele științei „oficiale”. Dar, potrivit lui Hitler, „există o știință nordică și național-socialistă care se opune

științei iudeo-liberale". Știința oficială occidentală, împreună cu religia iudeo-creștină cu care avea ceva în comun, era o conspirație care trebuia distrusă. Era îndreptată împotriva conștientizării omului puternic că face parte dintr-o schemă eroică și magică a lucrurilor, o vastă conspirație care ar exclude umanitatea din orice trecut sau din orice viitor în afara scurtei perioade a civilizațiilor înregistrate, ar separa-o de originile și destinul său fabulos și ar împiedica-o să comunice cu zeii săi.

Oamenii de știință sunt în general de acord că Universul nostru a fost creat de o explozie acum aproximativ trei sau patru miliarde de ani. Dar ce fel de explozie? Întregul Cosmos era probabil conținut într-un atom din care a provenit toată creația. Poate că acest atom a explodat și s-a extins constant de atunci. Ar fi conținut toată materia și toate forțele active acum în lume. Dar această ipoteză nu ar explica începutul absolut al Universului. Cei care susțin teoria unui Univers în expansiune nu pretind că au rezolvat problemele originii sale. De fapt, știința nu are nimic mai precis de spus în această privință decât s-a spus într-un admirabil poem hindus: „În intervalul dintre dizolvare și creație, Vishnu-Cesha s-a odihnit în propria sa substanță, strălucind cu energie latentă, în mijlocul germenilor vieților viitoare."

În ceea ce privește originile sistemului nostru solar, conjecturile sunt la fel de vagi. O teorie este că planetele au rezultat dintr-o explozie a Soarelui. Se crede că un corp astral mare, trecând prea aproape, ar fi putut smulge o parte din substanța solară care apoi s-a dispersat în spațiu și s-a fixat sub formă de planete. Corpul superastral mare, necunoscut, urmându-și cursul, a dispărut apoi în spațiul infinit. O altă teorie este că ar fi putut exista o explozie într-un alt Soare, geamănul Soarelui nostru. Profesorul H.N. Roussel a rezumat situația remarcând cu umor: „Până nu știm cum s-a întâmplat, tot ce putem fi siguri este că sistemul solar a apărut cumva."

Horbiger, la rândul său, pretindea că știe cum s-a întâmplat și avea o explicație clară care, așa cum i-a scris inginerului Willy Ley, i-a venit în minte într-o clipă când era încă tânăr. „Mi s-a revelat", a spus el, „când, fiind tânăr inginer, priveam într-o zi niște oțel topit turnat pe pământ umed acoperit de zăpadă: pământul a explodat după o oarecare întârziere și cu mare violență." Asta e tot. Pe asta și-a bazat Horbiger teoria care avea să fie propagată atât de mult. Un alt măr al lui Newton...

Imaginați-vă undeva în spațiu un corp enorm, intens fierbinte, de milioane de ori mai mare decât Soarele nostru. Acest corp s-a ciocnit cu o planetă gigantică formată dintr-o acumulare de gheață cosmică. Această masă de gheață a pătruns adânc în super-Soare. Nu s-a întâmplat nimic timp de sute de mii de ani. Apoi, brusc, aburul provenit de la topirea gheții a provocat o explozie vastă. Unele fragmente au fost proiectate la o asemenea distanță încât au dispărut în spațiul cosmic. Altele au căzut înapoi pe masa centrală care dăduse naștere exploziei. Altele, din nou, au fost proiectate într-o zonă intermediară: acestea sunt planetele din sistemul nostru. Erau treizeci la număr - blocuri care treptat s-au acoperit cu gheață. Luna, Jupiter și Saturn sunt alcătuite din gheață, iar canalele de pe Marte sunt crăpături în gheață. Doar Pământul nu este complet acoperit de gheață: ci este scena unei lupte perpetue între gheață și foc. La o distanță de trei ori mai mare decât cea a lui Neptun față de Pământ, exista, în momentul exploziei, o bandă enormă de gheață. Este încă acolo, iar astronomii o numesc Calea Lactee, deoarece unele stele care seamănă cu Soarele nostru strălucesc prin ea din spațiul

cosmic. Cât despre fotografiile stelelor individuale care, adunate laolaltă, se presupune că constituie Calea Lactee, acestea sunt doar falsuri.

Petele de pe Soare care pot fi observate și care își schimbă forma și poziția la fiecare unsprezece ani nu au fost niciodată explicate de oamenii de știință ortodocși. Ele sunt produse de blocuri de gheață care cad din Jupiter. Iar Jupiter își completează orbita în jurul Soarelui la fiecare unsprezece ani.

În zona intermediară a exploziei, planetele din sistemul nostru se supun a două forțe: forța inițială a exploziei, care le proiectează în exterior, și forța gravitațională, care le atrage spre cea mai puternică masă situată în vecinătatea lor.

Aceste două forțe nu sunt egale. Forța exploziei inițiale diminuează, deoarece spațiul nu este gol; conține o substanță fragilă formată din hidrogen și vapori. Mai mult, apa care ajunge la Soare umple spațiul cu cristale de gheață. Astfel, forța inițială, cea de respingere, este încetinită din ce în ce mai mult. Pe de altă parte, gravitația este constantă. De aceea, fiecare planetă se apropie de planeta cea mai apropiată de ea și o atrage. Se apropie rotindu-se în cerc sau, mai degrabă, descriind o spirală care se micșorează treptat. În acest fel, mai devreme sau mai târziu, fiecare planetă va cădea peste cea mai apropiată vecină, iar întregul sistem va sfârși prin a cădea înapoi în Soare sub formă de gheață. Va exista apoi o altă explozie și un alt început.

Gheața și focul, repulsia și atracția se află într-un conflict perpetuu în întregul Univers. Acest conflict asigură viața, moartea și renașterea perpetuă a Cosmosului. Un scriitor german, Elmar Brugg, a scris în 1952 o lucrare spre gloria lui Horbiger, în care apare următorul pasaj: „Niciuna dintre teoriile despre natura Universului nu s-a bazat vreodată pe principiul contradicției, pe un conflict între două forțe contrarii; și totuși, asta se întâmplă în sufletele oamenilor din timpuri imemoriale. Meritul etern al lui Horbiger este de a fi resuscitat atât de puternic cunoașterea intuitivă a strămoșilor noștri în ceea ce privește conflictul etern dintre gheață și foc, o temă care reapare în *Edda islandeză.* El și-a făcut conștienți de acest conflict și a dat o bază științifică imaginii grandioase a unei lumi divizate de dualismul materiei și forței, al repulsiei care dispersează și al atracției care aduce totul laolaltă."

Este sigur, așadar, că Luna va sfârși prin a cădea pe Pământ. Cu câteva zeci de mii de ani în urmă, distanța de la o planetă la alta părea fixă. Dar vom putea vedea că spirala se micșorează. Treptat, în decursul timpului, Luna se va apropia. Forța gravitațională pe care o exercită asupra Pământului va deveni din ce în ce mai puternică. Apa din oceanele noastre va fi apoi atrasă laolaltă într-o maree înaltă permanentă, ridicându-se din ce în ce mai sus, acoperind Pământul, înecând tropicele și încununând cele mai înalte vârfuri muntoase. Toate creaturile vii vor fi treptat eliberate de greutatea lor. Vor crește în dimensiuni. Razele cosmice vor deveni mai puternice; acționând asupra genelor și cromozomilor, vor provoca mutații. Noi specii de animale, plante și oameni giganți își vor face apariția.

Apoi, apropiindu-se și mai mult, Luna va exploda, rotindu-se cu viteză mare și va deveni un inel imens de roci, gheață, apă și gaz, rotindu-se cu o viteză din ce în ce mai mare. Dar dacă vreun om supraviețuiește - și acela va fi cel mai puternic și mai bun, alesul - va vedea niște priveliști ciudate și terifiante. Și, poate, spectacolul final dintre toate.

După ce a fost fără satelit timp de multe milenii, timp în care Pământul va fi experimentat amestecuri extraordinare de rase noi și vechi, civilizații fondate de giganți și noi începuturi datând dinainte de Potop și vaste cataclisme, Marte, care este mai mic decât planeta

noastră, va sfârși prin a se reîntoarce la aceasta. Va reintra pe orbita Pământului; dar va fi prea mare pentru a fi capturat și a deveni un satelit precum Luna. Va trece foarte aproape de Pământ și chiar îl va atinge în timp ce acesta se îndreaptă spre Soare, atras de focul său. Atmosfera noastră va fi apoi prinsă și dusă de atracția exercitată de Marte și ne va părăsi și se va dispersa în spațiu. Oceanele vor clocoti și vor fierbe la suprafața Pământului, iar scoarța terestră va exploda. Globul nostru, acum mort, va continua pe un curs spiralat și va fi cuprins de planetoizi înghețați care plutesc în spațiu, după care va deveni o enormă bilă de gheață care, la rândul ei, se va prăbuși în Simul. După coliziune, va fi o liniște deplină și o imobilitate completă, în timp ce vaporii de apă se acumulează, de-a lungul a milioane de ani, în interiorul masei în flăcări. În cele din urmă, va avea loc o altă explozie, dând naștere unor noi creații în eternitatea forțelor strălucitoare ale Cosmosului.

Aceasta va fi soarta sistemului nostru solar, conform viziunilor unui inginer austriac pe care liderii naziști îl numeau „Copernic al secolului al XX-lea”. Vom încerca acum să descriem această viziune aplicată istoriei trecute, prezente și viitoare a Pământului și a rasei umane. Este o istorie care, văzută prin ochii profetului Horbiger, seamănă cu o legendă, plină de revelații fabuloase și întâmplări stranii.

Într-o zi din 1948, pe vremea când eram credincios în Gurdjieff, unul dintre discipolii săi credincioși m-a invitat pe mine și familia mea să petrecem câteva săptămâni cu ea în munți. Această femeie era cu adevărat cultă, chimistă, foarte inteligentă și cu un caracter puternic. Ajuta adesea artiști și intelectuali. Nu era deloc genul de discipol fanatic și a adoptat o atitudine strict rațională față de învățăturile lui Gurdjieff, care obișnuia uneori să stea cu ea.

Într-o zi însă, brusc, sau cel puțin așa credeam eu pe atunci, a părut că își pierde mințile. Mi-a dezvăluit profunzimile aberației sale și am fost cuprins de un sentiment de alarmă. Afară ningea; într-o noapte rece și înstelată, în timp ce stăteam de vorbă în liniște pe balconul cabanei ei. Priveam stelele, așa cum se întâmplă când ești la munte, și am experimentat o senzație de singurătate absolută care, în alte locuri, poate fi alarmantă, dar în astfel de împrejurimi are un efect purificator. Fiecare trăsătură a Lunii era clar vizibilă.

„Ar trebui să vorbim despre *o* lună”, a spus gazda mea, „ *una* dintre luni...”

— Ce vrei să spui? am spus.

„Au mai fost și alte luni pe cer. Aceasta se întâmplă să fie ultima...”

— Ce? Vrei să spui că au existat și alte luni, în afară de aceasta?

„Cu siguranță. Domnul Gurdjieff știe asta, și alții în afară de el.”

„Dar... ce spun astronomii...?”

'O!... desigur, dacă ai încredere în oamenii de știință... !'

Expresia ei era destul de calmă și avea un zâmbet ușor plin de milă. Din acea zi, am simțit că nu mă mai simțeam în largul meu cu anumiți prieteni ai lui Gurdjieff pe care îi stimasem. Am început să-i văd într-o lumină destul de neliniștitoare și am simțit că unul dintre firele care mă legau de acea familie tocmai se rupsese. Câțiva ani mai târziu, citind cartea lui Gurdjieff, „ *Poveștile lui Belzebut”,* și descoperind cosmogonia lui Horbiger, mi-am dat seama că acea viziune, sau mai degrabă acea credință, nu era doar un capriciu fantastic. Exista o anumită legătură între această poveste bizară despre luni și filosofia supraomului, psihologia „stărilor superioare de conștiință” și mecanica mutațiilor. La urma urmei, era o credință tradițională în

Orient că oamenii, cu multe mii de ani în urmă, au putut vedea un cer care nu era același cu al nostru, constelații diferite și un satelit diferit.

Oare Gurdjieff împrumutase doar de la Horbiger, pe care trebuie să-l fi cunoscut? Sau recursese la izvoare străvechi de cunoștințe, tradiții sau legende, pe care Horbiger le resuscitase, ca din întâmplare, în cursul sclipirilor sale pseudoștiințifice?

Nu știam, în noaptea aceea, pe balconul cabanei de pe munte, că gazda mea exprima o credință care fusese împărtășită de mii de oameni în Germania lui Hitler, încă îngropată sub ruine, sângerând și fumegând printre resturile marilor ei mituri. Și nici gazda mea, în acea noapte frumoasă și calmă, nu știa asta.

Și astfel, potrivit lui Horbiger, Luna, cea pe care o putem vedea, este doar ultimul și al patrulea dintre sateliții capturați de Pământ. Globul nostru, în cursul existenței sale, se pare, dobândise deja alți trei. Ni se spune că trei mase de gheață cosmică rătăcind prin spațiu intraseră și ele pe orbita noastră. După ce s-au învârtit în spirală în jurul Pământului, apropiindu-se din ce în ce mai mult, s-au prăbușit în cele din urmă peste noi. În același mod, Luna noastră actuală va cădea și ea peste Pământ. Dar de data aceasta catastrofa va fi și mai mare, deoarece acest ultim satelit înghețat este mai mare decât predecesorii săi.

Întreaga istorie a globului, evoluția speciei și întreaga istorie a omenirii pot fi explicate prin această succesiune de luni pe cerul nostru.

Au existat patru epoci geologice, pentru că au existat patru luni. Suntem în cuaternar. Când o lună cade, aceasta a explodat mai întâi și, în timp ce se rotește din ce în ce mai repede, s-a transformat într-un inel de roci, gheață și gaz; iar acest inel este cel care cade pe Pământ, acoperind scoarța terestră într-un cerc și fosilizând tot ce atinge. Organismele îngropate nu se fosilizează în mod normal; ele se descompun. Se fosilizează doar atunci când cade o lună. Acesta este motivul pentru care am putut determina o epocă primară, secundară și terțiară. Cu toate acestea, din moment ce este vorba despre un inel, avem doar dovezi foarte fragmentare cu privire la istoria vieții pe Pământ. Alte specii animale și vegetale ar fi putut apărea și dispărea de-a lungul veacurilor fără a lăsa nicio urmă în straturile geologice. Dar teoria unei succesiuni de luni face posibilă imaginarea schimbărilor în formele de viață care s-ar fi putut produce în trecut. De asemenea, face posibilă prezicerea modificărilor care ar putea avea loc în viitor.

În timp ce satelitul se apropie, există o perioadă de câteva sute de mii de ani în care acesta se învârte în jurul Pământului la o distanță de patru până la șase ori mai mare decât circumferința Pământului - doar o aruncătură de băț în comparație cu distanța până la Luna noastră actuală. Aceasta implică schimbări considerabile ale gravitației. Acum, gravitația este cea care determină dimensiunea creaturilor vii, deoarece aceasta depinde de greutatea pe care o pot suporta. Când satelitul este foarte aproape, există, în consecință, o perioadă de gigantism.

La sfârșitul epocii primare: vegetație de dimensiuni enorme și insecte gigantice. La sfârșitul celei de-a doua: diplodocusul, iguanodontul și animale înalte de șaizeci de picioare. Au loc mutații bruște, deoarece razele cosmice sunt din ce în ce mai puternice. Creaturile, eliberate de greutatea lor, devin mai înalte, craniile se extind, iar animalele încep să zboare. Până la sfârșitul epocii secundare este posibil să fi apărut mamifere gigantice și, poate, și primii oameni, creați prin mutație. Această perioadă ar putea fi situată la sfârșitul epocii secundare, când a doua lună era aproape de Pământ, acum aproximativ cincisprezece milioane de ani. Aceasta a fost vârsta strămoșului nostru, gigantul. Doamna Blavatsky, care a susținut că a văzut

Cartea *Dzyenilor,* presupusă a fi cel mai vechi text cunoscut umanității și care conține istoria originii omului, a declarat, de asemenea, că primii oameni, o rasă de giganți, au apărut în timpul epocii secundare: „Omul secundar va fi descoperit într-o zi și, odată cu el, civilizațiile sale care au fost înghițite cu veacuri în urmă."

Și astfel, într-o perioadă de timp infinit îndepărtată, sub o Lună diferită și într-o lume populată de monștri, a apărut acest prim om, de dimensiuni imense, care aproape nu semăna deloc cu noi și poseda un alt tip de inteligență. Primul om, și poate primul cuplu uman - gemeni au ieșit din pântecele unui animal, datorită unor procese miraculoase de mutație care se întâmplă mai frecvent pe măsură ce razele cosmice devin mai puternice. *Cartea Genezei* ne spune că descendenții acestui prim strămoș au trăit până la o vârstă cuprinsă între cinci și nouă sute de ani: aceasta deoarece diminuarea greutății scade rata de descompunere a corpului. *Geneza* nu menționează giganți, dar această omisiune este ispășită din abundență în tradițiile evreiești și musulmane. Mai mult, discipolii lui Horbiger susțin că rămășițele fosile ale acestui om secundar au fost descoperite în Rusia.

Ce fel de civilizație ar fi avut acești giganți acum cincisprezece milioane de ani? Ne putem imagina că se adună și se comportă precum insectele gigantice din epoca primară, din care insectele noastre, creaturi încă foarte remarcabile, sunt descendenții degenerați. Ne putem imagina existența unor mijloace de comunicare la distanță și a unor civilizații după modelul acelor comunități de furnici, adevărate centre de energie psihică și materială, care ridică atât de multe probleme tulburătoare în domeniul neexplorat al infrastructurilor - sau suprastructurilor - inteligenței.

Și acum această a doua Lună se apropie, pe cale să se spargă într-un inel și să coboare pe Pământ, care va intra apoi într-o altă perioadă lungă fără satelit. În spațiul îndepărtat, o formațiune de gheață în formă de spirală va reintra pe orbita Pământului, care în acest fel va dobândi o altă Lună. Dar în timpul acestei perioade fără Lună, doar câteva exemplare vor supraviețui mutațiilor care au avut loc la sfârșitul epocii secundare și care se vor diminua treptat și vor deveni mai puțin frecvente. Există încă giganți care se adaptează noilor condiții. Până când va apărea luna terțiară, oamenii obișnuiți și-au făcut apariția, mai mici și mai puțin inteligenți. Aceștia sunt adevărații noștri strămoși. Dar giganții aparținând epocii secundare, după ce au supraviețuit cataclismului, încă există, și ei sunt cei care îi vor civiliza pe oamenii mici.

Ideea că oamenii, pornind de la nivelul sălbaticilor și al animalelor sălbatice, s-au ridicat treptat pentru a deveni civilizați, este recentă. Este un mit iudeo-creștin impus minților oamenilor pentru a înlocui un mit mai puternic și mai revelator. Când omenirea era mai proaspătă și mai aproape de trecutul său, într-o perioadă în care nicio conspirație bine organizată nu șterse încă acest trecut din memoria oamenilor, oamenii știau că se trăgeau din zei - giganți regali care îi învățaseră totul. Își aminteau de o Epocă de Aur în care ființe superioare, care îi precedaseră, îi învățaseră agricultura, metalurgia, artele și științele și cunoașterea sufletului uman.

Grecii evocau epoca lui Saturn și cultul lui Hercule al strămoșilor lor. Egiptenii și mesopotamienii se refereau în legendele lor la conducătorii giganți care le aduseseră inițierea. Triburi pe care le numim astăzi „primitive" - nativii din Oceania, de exemplu - au un loc în

religia lor, fără îndoială coruptă, pentru giganții binevoitori care au prosperat când lumea era tânără.

În zilele noastre, când toate valorile spirituale și intelectuale au fost inversate, cei care, printr-un efort prodigios, au reușit să se emancipeze de obiceiurile de gândire convenționale și acceptate, sunt bântuiți de nostalgia fericirii venite odată cu zorii veacurilor, de un paradis pierdut și de amintiri vagi ale unei inițieri primordiale.

Din Grecia până în Polinezia, din Egipt până în Mexic și Scandinavia, tradiția consemnează invariabil că oamenii au primit inițierea de la giganți. Aceasta a fost Epoca de Aur terțiară, care a durat câteva milioane de ani, în cursul căreia civilizația morală, spirituală și poate chiar tehnică a atins cel mai înalt punct de vârf din istoria globului nostru.

„Cand les geants etaient encore meles aux hommes
Dans les temps ou jamais personne ne parla...'

„Când giganții erau încă amestecați cu oamenii
În vremuri când nimeni nu vorbea vreodată...”

—așa a scris Victor Hugo într-un moment de extraordinară iluminare.

Acum, Luna terțiară, într-o spirală tot mai îngustă, se apropie de Pământ. Apele cresc, atrase de atracția gravitațională a satelitului, iar oamenii care au locuit Pământul nostru acum mai bine de nouă sute de mii de ani, au urcat împreună cu conducătorii lor, giganții, pe vârfurile celor mai înalți munți. Pe aceste vârfuri, mult deasupra mărilor învolburate care formează acum un fel de centură ce înconjoară Pământul, acești oameni și Superiorii lor vor fonda o civilizație maritimă mondială care, potrivit lui Horbiger și discipolului său englez Bellamy, a fost faimoasa civilizație a Atlantidei.

Bellamy a descoperit în Anzi, la o altitudine de 3.600 de metri, urme de sedimente marine care acopereau o suprafață de aproximativ 800 de kilometri. Apele care au venit odată cu sfârșitul epocii terțiare au ajuns la această înălțime, iar unul dintre centrele civilizației din această perioadă, se crede, a fost Tiahuanaco, lângă Lacul Titicaca. Ruinele orașului Tiahuanaco oferă dovezi ale unei civilizații vechi de sute de mii de ani, care nu seamănă cu niciuna care i-a urmat.

Urmele lăsate de giganți, conform lui Horbiger și școlii sale, sunt clar vizibile, împreună cu unele dintre monumentele lor inexplicabile. O piatră care cântărea nouă tone, de exemplu, a fost găsită scobită pe șase laturi de mortase înalte de zece picioare, pe care arhitecții nu au putut să le explice, ca și cum funcția lor ar fi fost uitată de atunci de toți constructorii din istorie. Porți înalte de zece picioare și late de doisprezece picioare au fost tăiate dintr-o singură piatră, cu uși, ferestre false și sculpturi sculptate cu dalta, întregul cântărind zece tone. Secțiuni de ziduri, încă în picioare, cântăresc șaizeci de tone și sunt susținute de blocuri de gresie cântărind o sută de tone îngropate în pământ. Printre aceste ruine fabuloase există câteva statui gigantice, dintre care doar una a fost dărâmată și plasată în grădina muzeului din La Paz. Are douăzeci și cinci de picioare înălțime și cântărește douăzeci de tone. Horbigerienilor le este

ușor să concluzioneze că aceste statui sunt portrete ale unor giganți pe care ei înșiși le-au sculptat.

„Liniile feței radiază o expresie de bunătate și înțelepciune inefabilă, care atinge inima. O atmosferă de armonie pătrunde în întreaga figură colosală, al cărei trunchi și mâini, extrem de stilizate, sunt modelate cu un grad de perfecțiune și echilibru care au toate atributele unei calități morale. Acest monolit minunat creează o impresie de pace și liniște. Dacă acesta este portretul unuia dintre regii giganți care au domnit peste acest popor, nu ne putem abține să nu ne gândim la acea zicală a lui Pascal: «Dacă Dumnezeu ne-ar da ca Stăpâni ființe modelate de propria-i mână...»"

Dacă acești monoliți au fost într-adevăr sculptați și plasați acolo de giganți în beneficiul oamenilor care le-au fost ucenici și dacă aceste sculpturi, atât de abstracte și atât de intens stilizate încât ne lasă uluiți, au fost într-adevăr executate de aceste Ființe Superioare, atunci nu trebuie să căutăm mai departe originea mitului care spune că artele au fost dăruite omului de către zei și cheia diferitelor mistici legate de inspirația estetică.

Aceste sculpturi includ anumite reprezentări stilizate ale unui animal, todoxonul, ale cărui rămășițe de schelet au fost găsite în ruinele de la Tiahuanaco. Acum se știe că todoxonul ar fi putut trăi doar în epoca terțiară. În cele din urmă, în aceste ruine care datează cu 100.000 de ani înainte de sfârșitul epocii terțiare, încorporate în noroi uscat, există un portic care cântărește zece tone și poartă inscripții care au fost examinate de arheologul german Kiss, discipol al lui Horbiger, între 1928 și 1937. Se crede că acestea sunt un calendar, bazat pe observațiile astronomilor din epoca terțiară. Acest calendar oferă date de natură strict științifică. Este împărțit în patru părți, separate de solstițiile și echinocțiile care marchează anotimpurile astronomice. Fiecare dintre acestea este din nou împărțită în trei secțiuni, iar aceste douăsprezece subdiviziuni oferă poziția Lunii pentru fiecare oră a zilei. Mai mult, mișcarea dual a satelitului, mișcările sale aparente și reale (ținând cont de rotația Pământului) sunt ilustrate pe acest fabulos portic sculptat într-un mod care sugerează că proiectanții și utilizatorii acestui calendar posedau o cultură superioară celei noastre.

Tiahuanaco, situat la o altitudine de peste 3.600 de metri în Anzi, a fost, așadar, unul dintre cele cinci mari orașe ale civilizației maritime de la sfârșitul epocii terțiare, construite de rasa giganților care erau conducătorii oamenilor la acea vreme. Discipolii lui Horbiger au găsit acolo rămășițele unui mare port, cu cheiuri enorme, de unde atlantidele (întrucât țara în cauză era probabil Atlantida) porneau pe minunatele lor corăbii pentru a naviga în jurul lumii pe centura înconjurătoare a oceanelor, pentru a face escală în alte patru mari centre cheie: Noua Guinee, Mexic, Abisinia și Tibetul. Astfel, această civilizație s-a răspândit pe tot globul, ceea ce explică asemănarea dintre cele mai vechi tradiții cunoscute umanității.

Atingând un înalt grad de unificare și rafinament în cunoștințele și tehnicile lor, această rasă de oameni și conducătorii lor giganți știau că traiectoria spiralată a acestei a treia Luni se micșora și că satelitul va cădea în cele din urmă peste ei; dar fiind conștienți de relația dintre toate lucrurile din Cosmos și de legăturile magice care îl leagă pe individ de Univers, ei au exercitat, fără îndoială, anumite puteri, anumite forțe personale, sociale, tehnice și spirituale pentru a întârzia cataclismul și a prelungi această Eră Atlantidiană, ale cărei amintiri vagi vor continua să bântuie mințile oamenilor de-a lungul veacurilor.

Când Luna terțiară cade pe Pământ, apele se retrag, dar această civilizație va fi deja afectată de tulburările care au anunțat cataclismul final. Pe măsură ce oceanele s-au retras, cele cinci mari orașe, inclusiv această Atlantidă a Anzilor, au dispărut, izolate și sufocate de retragerea mărilor. Cele mai clare urme se găsesc la Tiahuanaco, dar horbigerienii au descoperit altele în altă parte.

În Mexic, toltecii au lăsat în urmă texte sacre care descriu istoria Pământului într-un mod care se potrivește cu teoria lui Horbiger.

În Noua Guinee, malekulașii, fără să știe de ce, au continuat să ridice pietre sculptate imense, înalte de peste zece metri, reprezentând strămoșul „superior"; iar tradiția lor orală o prezintă pe Luna drept creatoare a rasei umane și prezice căderea satelitului.

Se crede că giganții mediteraneeni au coborât din Abisinia după cataclism și există o tradiție conform căreia acest platou înalt a fost leagănul rasei evreiești și patria reginei din Saba, care cunoștea toate secretele științelor antice. În cele din urmă, este bine cunoscut faptul că Tibetul este un rezervor de învățături foarte străvechi, bazate pe experiențe psihice.

Bellamy, un arheolog care împărtășea opiniile lui Horbiger, a găsit peste tot în jurul lacului Titicaca urme ale catastrofelor care au precedat căderea lunii terțiare: cenușă vulcanică și depuneri cauzate de inundații bruște. Acesta a fost momentul în care satelitul era pe cale să se descompună și să formeze un inel, rotindu-se rapid foarte aproape de Pământ înainte de a se prăbuși. În jurul lacului Tiahuanaco există ruine care arată ca niște șantiere de lucru abandonate în grabă, cu unelte împrăștiate peste tot. Timp de câteva mii de ani, civilizația atlantidiană a fost expusă violenței elementelor și s-a destrămat treptat. Apoi, acum 150.000 de ani, a venit marele cataclism; Luna a căzut din cer, iar Pământul a fost zguduit de un bombardament teribil. Gravitația a încetat, centura oceanelor s-a retras brusc, iar apele s-au retras. Vârfurile munților, care fuseseră mari centre maritime, au fost transformate în mlaștini și izolate. Aerul s-a rarefiat, iar temperaturile au scăzut. Atlantida a pierit, nu pentru că a fost înghițită de ocean, ci, dimpotrivă, pentru că apele au lăsat-o sus și uscată. Navele au fost măturate și distruse; Mașinile se stricau sau explodau; aprovizionarea cu alimente din exterior era întreruptă; miriade de creaturi și oameni pieriseră; artele și științele dispăreau și întreaga structură socială era ștearsă. Deși civilizația atlantidiană atinsese cel mai înalt grad posibil de perfecțiune socială și tehnică, cu o ierarhie unificată și bine stabilită, aceasta a dispărut într-un timp uimitor de scurt și aproape fără a lăsa nicio urmă. Trebuie doar să ne imaginăm cum ar fi prăbușirea civilizației noastre actuale în câteva sute de ani sau poate doar în câțiva ani. Aparatele de generare și transmitere a energiei devin din ce în ce mai simple, iar centrele de releu devin din ce în ce mai numeroase. Fiecare dintre noi va deține în curând un releu de energie nucleară sau va avea unul la îndemână sub formă de fabrici sau mașini - până când, într-o zi, un accident la sursă va face ca tot ce se află în vasta rețea a acestor relee să se dezintegreze: oameni, orașe și națiuni întregi. Orice va supraviețui va fi tocmai singurele lucruri care nu au avut niciun contact cu această civilizație tehnică extrem de dezvoltată. Iar științele cheie, împreună cu cheile puterii, ar dispărea imediat ca urmare directă a acestui grad ridicat de specializare. Cu cât civilizația este mai mare, cu atât este înghițită mai rapid, fără a lăsa nimic posterității.

Un gând tulburător, dar asta e ceea ce este probabil să se întâmple. Prin urmare, este probabil ca centralele electrice și releele de energie psihică pe care se baza probabil civilizația

terțiară, să se fi dezintegrat dintr-o dată, în timp ce deșerturi de noroi și mâzgă au înghițit vârfurile munților, acum răcite, iar aerul a devenit irespirabil. Într-un cuvânt, întreaga această civilizație maritimă, cu Ființele sale Superioare, navele și comerțul său, a fost înghițită de cataclism.

Supraviețuitorilor le era încă posibil să coboare în câmpiile mlăștinoase, din care marea se retrăsese, și să se îndrepte spre vastele stepe ale noului continent, încă abia eliberate de apele în retragere, mlaștini pe care nicio vegetație utilă nu avea să crească timp de mii de ani. Domnia regilor uriași s-a sfârșit; oamenii au redevenit sălbatici și au dispărut împreună cu zeii lor căzuți în noaptea întunecată și fără lună, care de acum înainte va acoperi globul.

Giganții care au locuit Pământul timp de milioane de ani, asemenea zeilor care, la o epocă mult mai târzie, au inspirat atâtea dintre legende, și-au pierdut acum civilizația. Oamenii pe care i-au condus au redevenit sălbatici. Aceste rămășițe ale umanității, în urma stăpânilor lor căzuți, au fost împrăștiate pretutindeni în deșerturile de noroi. Se spune că această calamitate s-a întâmplat acum 150.000 de ani, iar Horbiger a calculat că planeta noastră a rămas fără satelit timp de 138.000 de ani. În această lungă perioadă, alte civilizații au apărut sub îndrumarea ultimilor regi giganți supraviețuitori. Acestea s-au stabilit pe platouri înalte între 40 și 60 de grade latitudine nordică, în timp ce cele cinci vârfuri înalte ale epocii terțiare încă păstrau unele relicve ale îndepărtatei Epoci de Aur. Astfel, este posibil să fi existat două Atlantide: una în Anzi, cu celelalte patru centre ale sale care radiază în întreaga lume, iar cealaltă, la o scară mult mai modestă, în Atlanticul de Nord, fondată mult după catastrofă de către descendenții giganților. Această teorie a celor două Atlantide oferă o legătură integratoare între toate tradițiile și legendele antice. Despre această a doua Atlantidă a vorbit Platon.

Acum aproximativ 12.000 de ani, Pământul a dobândit un al patrulea satelit - Luna noastră actuală. O altă catastrofă a avut loc. Globul nostru s-a umflat în regiunea tropicelor; mările nordice și sudice s-au revărsat înapoi spre centrul Pământului, iar epocile glaciare au reînceput în nord, peste câmpiile dezgolite de retragerea apei și a aerului cauzată de atracția Lunii noi.

A doua civilizație atlantidiană, mai mică decât prima, a dispărut într-o singură noapte, înghițită de apele din Nord. Acesta a fost Marele Potop consemnat în Biblia noastră. A fost, de asemenea, Căderea amintită de oamenii care fuseseră în același timp alungați din Paradisul Pământesc al Tropicelor. Potrivit lui Horbiger și școlii sale, miturile Genezei și ale Potopului sunt atât amintiri, cât și profeții, deoarece evenimentele cosmice se repetă. Iar textul Apocalipsei, care nu a fost niciodată explicat, ar fi o reprezentare fidelă a catastrofelor cerești și terestre observate de omenire de-a lungul veacurilor, conformă teoriilor lui Horbiger.

În timpul acestei perioade de lună nouă, giganții încă în viață au degenerat. Mitologia este plină de povești despre giganți care se luptă între ei și despre bătălii între giganți și oameni. Cei care fuseseră odată regi și zei, dar care acum erau epuizați și zdrobiți de aceste cataclisme ale Naturii, au devenit monștri care trebuiau înăbușiți.

Aceștia erau ogrii legendari: Uranus și Saturn și-au devorat copiii; David l-a ucis pe Goliat. De aici și aluzia din aceste versuri ale lui Victor Hugo la:

...d'affreux geants tres bites
Vaincus par des nains pleins d'esprit.'

...uriași hidoși cu penisuri uriașe
Învinși de pitici inteligenți.

Aceasta a fost moartea zeilor. Când evreii erau pe punctul de a intra în Țara Promisă, au descoperit patul monumental de fier al unui fost rege-gigant: „Iată, patul lui era un pat de fier... lungimea lui era de nouă coți și lățimea lui de patru coți." (Deuteronom III, u.)

Corpul astral înghețat care strălucea noaptea fusese atras pe orbita Pământului și se învârtea în jurul lui; așa a început Luna noastră.

Timp de 12.000 de ani a fost întotdeauna obiectul unui cult vag, evocând amintiri subconștiente, și nu am încetat niciodată să-l privim cu o anumită doză de neliniște pe care ne-ar fi greu să o explicăm. Când îl privim, simțim încă ceva mult mai mare decât noi înșine mișcându-se adânc în memoria noastră subconștientă. Desenele chinezești vechi îl reprezintă pe Dragonul Lunar amenințând Pământul. Următorul pasaj apare în Cartea Numeri (XIII, 33): „Și acolo i-am văzut pe uriași, fiii lui Anac, care sunt dintre uriași; și eram în ochii noștri ca niște lăcuste și așa eram și noi în ochii lor". Și Iov evocă și el distrugerea uriașilor, exclamând: „Lucruri moarte se formează de sub ape și locuitorii lor". (XXVI, 5)

O lume a fost înghițită, o lume a dispărut, vechii locuitori ai Pământului au pierit și noi ne începem viața de oameni singuratici, de omuleți abandonați, în timp ce așteptăm mutațiile, minunile și cataclismele care vor veni, locuind din nou în noaptea întunecată a timpului sub acest nou satelit care a venit la noi din spațiu, unde lupta dintre gheață și foc continuă la nesfârșit.

Oameni de pretutindeni pe glob au continuat să repete, orbește, gesturile civilizațiilor uitate, construind fără să știe de ce, monumente gigantice și copiind, într-o formă degenerată, operele vechilor maeștri: de exemplu, imensele megaliți de la Malekula, menhirurile celtice și statuile de pe Insula Paștelui. Triburile pe care astăzi le numim „primitive" sunt, fără îndoială, doar rămășițele degenerate ale unor imperii dispărute, care continuă să îndeplinească acte care anterior erau sancționate de legi raționale, fără a le înțelege sensul și distorsionându-le adevăratul caracter.

În câteva locuri — în Egipt, China și, mult mai târziu, Grecia — au apărut mari civilizații umane, care însă purtau încă urme ale influenței „Ființelor Superioare" dispărute acum și a regilor inițiați uriași. După patru mii de ani de cultură, egiptenii din vremea lui Herodot și Platon au continuat să afirme că anticii atinseseră măreția pentru că își învățaseră artele și științele direct de la zei.

După o perioadă generală de decadență, o altă civilizație a apărut în Occident. O civilizație a oamenilor rupți de trecutul lor fabulos, aparținând unui timp și unui loc definite, autosuficienți și căutând consolare în mitologie, departe de originile lor și inconștienți de imensitatea forțelor care determină soarta tuturor ființelor vii, forțe care sunt ele însele legate de vaste procese cosmice.

Aceasta a fost o civilizație umană sau, mai degrabă, umanistă: iudeo-creștina. Era la scară mică și reziduală. Și totuși, această relicvă a unui trecut glorios avea posibilități nelimitate de suferință și înțelegere. Acesta a fost miracolul acelei civilizații. Dar se apropie de sfârșit. Ne apropiem de o altă eră. Vor fi mutații; viitorul se va uni cu trecutul cel mai îndepărtat. Vor fi din nou giganți pe Pământ; vor fi alte Mari Potopuri, alte Apocalipse, iar alte rase vor câștiga

supremația. „La început aveam o amintire relativ clară a ceea ce văzusem. Ulterior, această viață a noastră s-a transformat în fum și a șters rapid totul, cu excepția câtorva linii generale. Acum, totul ne revine mai clar ca niciodată. Și într-un Univers în care totul reacționează asupra oricărui alt lucru, vom face o impresie profundă."

Aceasta a fost teza lui Horbiger și aceasta a fost atmosfera spirituală pe care a generat-o. Este un ferment puternic al magiei național-socialiste și vom vedea în curând efectul pe care l-a avut asupra evenimentelor. A aruncat o nouă lumină asupra intuițiilor lui Haushofer, a ușurat sarcina grea a lui Rosenberg și a intensificat și prelungit visele vizionare ale Führerului.

Conform lui Horbiger, ne aflăm acum în al patrulea ciclu. Viața pe Pământ a cunoscut trei apogee în timpul celor trei perioade ale Lunii „joase", marcate de mutații bruște și apariția giganților. În timpul mileniilor în care nu a existat Lună, Pământul a fost populat de pitici nesemnificativi și animale târâtoare, precum șarpele, care amintea de Căderea Omului.

Odată cu Lunile „înalte" au venit ființe de mărime medie, fără îndoială oamenii obișnuiți, din epoca terțiară timpurie, strămoșii noștri. De asemenea, trebuie amintit că Lunile, înainte de căderea lor, se învârteau în jurul Pământului, creând condiții diferite în acele părți ale globului care nu se aflau imediat sub ele. Aceasta explică de ce, după mai multe cicluri, Pământul a prezentat un aspect foarte variat, cu un amestec de rase, unele decadente, altele în progresie și o varietate de ființe intermediare, unele degenerate, altele prefigurând viitorul și mutațiile iminente, dar totuși sclavii de ieri - pitici din vechiul Ev Mediu și Stăpânii de mâine. *„Trebuie să ne dezlănțuim în toate acestea pe drumurile soarelui unui ochi implacabil, de asemenea, implacabil, alți astri."*

Ceea ce se întâmplă pe cer determină ce se întâmplă pe Pământ; dar există reciprocitate. Așa cum secretul Universului și ordinea sa sunt conținute în cel mai mic fir de nisip, tot așa, într-un fel, întregul model al evenimentelor cosmice de-a lungul veacurilor este reprodus în timpul scurtei noastre șederi pe acest glob, astfel încât experimentăm, atât individual, cât și colectiv, aceleași progresii ascendente și descendente care au marcat această istorie a omenirii și trebuie să ne pregătim pentru progrese și Apocalipse care vor veni. Știm că întreaga istorie a Cosmosului a fost o luptă între gheață și foc și că această luptă a avut repercusiuni puternice asupra Pământului nostru. În ceea ce privește mintea și spiritul omului, când focurile se sting, gheața le ia locul. Știm că acest lucru este adevărat pentru noi înșine și pentru umanitate în ansamblu, confruntată veșnic cu alegerea dintre potop și o aventură eroică.

Aceasta este esența crezului lui Horbiger și al naziștilor. Vom examina acum toate implicațiile sale.

VI. *Horbiger încă are un milion de adepți — Așteptându-l pe Mesia — Hitler și ezoterismul politic — Știință nordică și gândire magică — O civilizație complet diferită de a noastră - Gurdjieff, Horbiger, Hitler și omul responsabil pentru Cosmos — Ciclul focului — Vorbește Hitler — Baza Antisemitismului nazist — Marțienii de la Nürnberg — Antipactul — Vara rachetelor — Stalingrad sau căderea magilor — Rugăciunea de pe Muntele Elbruz — Omulețul victorios asupra supraomului - Omulețul deschide porțile Raiului — Amurgul Zeilor — Inundația Berlinului Subteran și mitul Potopului - Un cor de Shelley*

Inginerii germani responsabili de rachetele care au lansat primii sateliți artificiali au fost împiedicați în munca lor de pregătire a rachetelor V2 chiar de liderii naziști. Generalul Walter Dornberger era responsabil de testele efectuate la Peenemünde, leagănul primelor rachete teleghidate, dar testele au fost întrerupte în timp ce rapoartele generalului erau prezentate autorităților care credeau în cosmogonia lui Horbiger. Era, mai presus de toate, esențial să se știe care ar fi reacția în spațiu a „gheții eterne" și dacă încălcarea stratosferei nu ar expune Pământul la un dezastru.

Generalul Dornberger relatează în *Memoriile sale* că lucrările au fost din nou întrerupte timp de două luni, puțin mai târziu. Führerul visase că motoarele V2 nu vor funcționa sau că vor chema răzbunarea din Cer. Întrucât acest vis a avut loc în timpul uneia dintre „transele" speciale ale lui Hitler, liderii naziști i-au acordat mai multă importanță decât opiniei inginerilor. În fundal, în spatele fațadei unei Germanii științifice și extrem de organizate, se ascundea spiritul vechilor magicieni. Și acest spirit este încă viu. În ianuarie 1958, inginerul suedez Robert Engstram, într-un memorandum adresat Academiei de Științe din New York, a avertizat Statele Unite să se ferească de experimentele astronautice. „Înainte de a întreprinde aceste experimente", a declarat el, „mișcările corpurilor cerești ar trebui studiate dintr-un unghi complet nou". Și a continuat spunând, ca și cum l-ar fi făcut ecou pe Horbiger: „Explozia unei bombe cu hidrogen pe Lună ar putea provoca un potop îngrozitor pe Pământ".

Acest avertisment singular reflectă ideea para-științifică a schimbărilor în gravitația Lunii și noțiunea mistică de pedeapsă într-un Univers în care totul reacționează asupra tuturor lucrurilor. Aceste idei (care, la urma urmei, nu trebuie respinse în totalitate dacă se dorește menținerea deschisă a tuturor ușilor către cunoaștere) exercită încă o anumită fascinație. Un studiu realizat în 1953 de americanul Martin Gardner a arătat că existau peste un milion de discipoli ai lui Horbiger în Germania, Anglia și Statele Unite. La Londra, H.S. Bellamy lucrează de treizeci de ani la o teorie antropologică bazată pe prăbușirea primelor trei luni și pe existența giganților în epocile secundare și terțiare. El a fost cel care le-a cerut rușilor, după război, permisiunea de a organiza o expediție la Muntele Ararat, unde se aștepta să găsească Arca. *Tass* a publicat un refuz categoric în care autoritățile sovietice denunțau abordarea intelectuală a lui Bellamy ca fiind „fascistă", astfel de mișcări para-științifice fiind, în opinia lor, susceptibile de a „stârni forțe periculoase". În Franța, poetul și savantul M. Denis Saurat a acționat ca purtător de cuvânt al lui Bellamy, iar succesul operei lui Welikovsky a arătat că foarte mulți oameni erau încă simpatizanți cu o interpretare „magică" a lumii. Inutil să mai spunem că intelectualii care fuseseră influențați de Rene Guénon și de adepții lui Gurdjieff s-au aliniat școlii de gândire horbigeriene.

În 1952, un scriitor german, Elmar Brugg, a publicat un volum consistent spre gloria „Părintelui gheții eterne", „Copernicul secolului al XX-lea". El a scris următoarele:

> *„Teoria gheții eterne nu este doar o considerabilă descoperire științifică; este o revelație a eternului și neschimbătorului, relația dintre Cosmos și tot ceea ce se întâmplă pe Pământ. Stabilește legătura dintre evenimentele cosmice și cataclisme atribuite tulburărilor climatice, bolilor, deceselor și criminalității și, prin urmare, deschide o abordare complet nouă către cunoașterea destinelor rasei umane. Tăcerea din partea oamenilor de știință oficiali nu poate fi decât explicată ca o conspirație a unor minți mediocre.*

Marele romancier austriac Robert Musil, care a fost comparat cu Proust și Joyce, oferă o analiză excelentă a stării de spirit predominante în Germania în perioada în care Horbiger și-a primit „iluminarea", iar caporalul Hitler visa să mântuiască poporul german.

„Intelectualii", scria el, „nu erau mulțumiți. Nu exista liniște sau stabilitate în gândirea lor, pentru că erau mereu preocupați de acel aspect ireductibil al lucrurilor, care este mereu în schimbare și nu poate fi niciodată redus la ordine. Și astfel, în cele din urmă, s-au convins că vremurile în care trăiau erau condamnate sterilității intelectuale și nu puteau fi răscumpărate decât printr-un eveniment cu totul excepțional sau printr-un individ cu totul excepțional." Atunci cuvântul „răscumpărare" a devenit la modă în așa-numitele cercuri intelectuale. Se credea cu tărie că, dacă un Mesia nu venea curând, toată viața avea să se sfârșească.

El ar putea, după caz, să ia forma unui Mesia al medicinei care ar „salva" arta lui Esculap de a fi limitată la cercetări de laborator în timpul cărora oamenii continuă să sufere și să mor fără a fi îngrijiți; sau ar putea fi un Mesia al poeziei capabil să scrie o piesă de teatru care ar atrage milioane de oameni la teatru și, totuși, ar fi absolut originală în noblețea sa spirituală.

Pe lângă această convingere că nu exista niciun departament al activității umane care să poată fi salvat fără intervenția unui Mesia, exista și ideea banală și grosolană a unui Mesia „om puternic" care ar îndrepta totul prin forță.

În cele din urmă, nu era vorba doar de un singur Mesia care urma să apară, ci, ca să spunem așa, o întreagă societate de Mesia care îl numiseră pe Hitler drept șef al lor. Horbiger era unul dintre ei, iar concepția sa para-științifică despre legile care guvernează Cosmosul și despre o istorie epică a umanității avea să joace un rol preponderant în Germania acestor „salvatori". Originile umanității erau mai îndepărtate și mai înalte decât se credea în general și o aștepta un destin glorios.

Hitler, aflat într-o stare constantă de iluminare mistică, era conștient că se afla acolo pentru ca acest destin să se poată îndeplini. Ambiția sa și misiunea cu care credea că i se încredințează depășeau cu mult granițele politicii și patriotismului. După cum spunea el însuși: „A trebuit să încurajez sentimentele «naționale» din motive de oportunitate; dar eram deja conștient că ideea de «națiune» nu putea avea decât o valoare temporară. Va veni ziua în care chiar și aici, în Germania, ceea ce este cunoscut sub numele de «naționalism» va fi practic încetat să existe. Ceea ce îi va lua locul în lume va fi o societate universală de stăpâni și domni."

Politica este doar manifestarea exterioară, aplicarea practică și temporară a unei viziuni religioase asupra legilor vieții pe Pământ și în Cosmos. Adevăratul destin al umanității este ceva ce oamenii obișnuiți nu ar putea concepe și nu ar putea tolera dacă li s-ar oferi o mică licărire din el. Acest lucru este posibil doar pentru câțiva inițiați. „Politica", ca să-l citez din nou pe Hitler, „este doar un aspect practic și fragmentar al acestui destin". Cu alte cuvinte, latura exoterică a doctrinei, cu sloganurile, condițiile sociale și războaiele sale. Dar există și o latură ezoterică.

Ceea ce Hitler și prietenii săi urmăreau de fapt, încurajându-l și susținându-l pe Horbiger, era să aducă, prin mijloace științifice sau pseudoștiințifice, o revenire la credințele unei epoci trecute, conform cărora Omul, Societatea și Universul se supun acelorași Legi și există o legătură strânsă între stările sufletești și mișcările stelelor. Lupta dintre gheață și foc, care este responsabilă pentru nașterea, moartea și renașterea planetelor, își are corespondentul în sufletele oamenilor.

După cum observă pe bună dreptate Elmar Brugg: „Universul, pentru Horbiger, nu este o mașinărie moartă a cărei singură parte se deteriorează încet și va ceda în cele din urmă, ci un organism viu în cel mai prodigios sens al cuvântului - o ființă vie în care fiecare parte reacționează la fiecare alta și care transmite din generație în generație forța sa arzătoare."

Aceasta este esența crezului lui Hitler, așa cum a înțeles clar Rauschning: „Este imposibil să înțelegi planurile politice ale lui Hitler dacă nu ești familiarizat cu credințele sale fundamentale și cu convingerea sa că există o relație magică între Om și Univers."

Această convingere, împărtășită de oamenii înțelepți din epocile trecute, guvernează gândirea a ceea ce numim popoare „primitive" și stă la baza unei mari părți a filosofiei orientale, este încă actuală în Occident și este foarte posibil ca însăși știința să-i dea o nouă viață într-un mod cu totul neașteptat. Între timp, însă, ea se găsește în forma sa cea mai pură în scrierile evreului ortodox Welikovski, a cărui carte, *Lumi în coliziune,* a avut un succes mondial în 1956-57. Pentru cei care, la fel ca Welikovski, cred în teoria „gheții eterne", acțiunile noastre pot avea repercusiuni în Univers și este foarte posibil ca soarele să fi stat nemișcat în favoarea lui Iosua. A existat un motiv pentru care Hitler și-a numit astrologul privat „un plenipotențiar al matematicii, astronomiei și fizicii". Într-o oarecare măsură, Horbiger și ezoteriștii naziști schimbau metodele și chiar obiectivele științei. O forțau să se conformeze astrologiei tradiționale. Tot ce s-a întâmplat pe plan tehnic în timp ce Reich-ul depunea eforturi mari pentru a-și consolida cuceririle materiale, se pare că putea fi continuat independent de aceste credințe: impulsul inițial fusese dat și acum se accepta că toate științele se bazau pe o știință secretă, o formă de magie. După cum a declarat Hitler: „Există o știință nordică și național-socialistă care se opune științei iudeo-liberale".

Această „știință nordică" este o formă de ezoterism sau, mai degrabă, derivă din aceeași sursă ca întreaga mișcare ezoterică. Nu este doar o coincidență faptul că *Enneadele* lui Plotin au fost publicate într-o ediție atent revizuită în Germania și în țările ocupate. *Enneadele* au fost citite în timpul războiului în micile societăți mistice ale intelectualilor pro-germani, împreună cu textele hinduse antice, Nietzsche și clarvăzătorii tibetani.

Fiecare rând al lui Plotin, de exemplu, când vorbește despre astronomie, ar putea fi asociat cu un citat din Horbiger. Plotin descrie relațiile naturale și supranaturale ale Omului cu Cosmosul și ale fiecărei părți a Universului cu toate celelalte părți ale sale astfel: „Acest Univers

este un animal unic care conține în sine toate celelalte animale... Fără a intra în contact, lucrurile se întâmplă și sunt menite să producă un efect la distanță... Lumea este un animal unic și de aceea trebuie, în mod necesar, să fie în simpatie cu ea însăși; nu există așa ceva precum întâmplarea în viață, ci doar o armonie și o ordine care guvernează totul." Din nou: „Evenimentele de pe Pământ sunt într-o relație de simpatie cu lucrurile cerești."

Mai aproape de vremea noastră, William Blake, cu perspicacitatea sa vizionară pe jumătate poetică, pe jumătate religioasă, vede întregul Univers într-un fir de nisip. Aceasta exprimă noțiunea de reversibilitate a infinitului mare și a infinitului mic și unitatea Universului în toate părțile sale.

Conform Zoharului: „Totul se întâmplă aici, jos, așa cum se întâmplă și sus." Hermes Trismegistes: „Totul este la fel sus și jos."

În cele din urmă, vechea lege chineză declară că: „Stelele, în cursurile lor, luptă de partea celor drepți".

Am explorat acum adâncimile filosofiei hitleriste. În opinia noastră, este regretabil că această filosofie nu a fost niciodată analizată în acest fel până acum. Nu s-a considerat necesar să facem mai mult decât să subliniem manifestările sale exterioare, implicațiile politice și aspectele exoterice. Evident, nu a fost intenția noastră să revalorizăm filosofia nazismului. Dar ea este inerentă evenimentelor și le-a influențat. Ni se pare că numai atunci când sunt privite în această lumină aceste evenimente pot fi cu adevărat înțelese. Sunt încă oribile, dar privite din acest unghi, ele sunt văzute ca fiind ceva mai mult decât simple suferințe provocate de nebuni și oameni răi semenilor lor. Ele amplifică istoria, ca să spunem așa, și o stabilesc la un nivel la care încetează să mai fie absurdă și devine demnă de trăit, în ciuda suferinței pe care o implică, pentru că este un nivel spiritual.

[Ideea pe care încercăm să o subliniem este că o civilizație complet diferită de a noastră și-a făcut apariția în Germania și s-a stabilit acolo timp de mai mulți ani. La o analiză mai atentă, nu este de neconceput ca o civilizație atât de complet străină să fi putut să se stabilească într-un timp atât de scurt. Civilizația noastră umanistă se bazează însăși pe un mister - și anume că tot felul de idei din lumea noastră pot coexista și că cunoștințele dobândite dintr-un set de idei pot fi în cele din urmă folosite pentru a promova idei complet contrare. Mai mult, totul în civilizația noastră ajută mintea să înțeleagă că mintea nu este totul. O conspirație inconștientă din partea puterilor materiale reduce riscurile, menține mintea în limite din care mândria nu este exclusă, dar în care ambiția este alimentată de o tendință de a se întreba dacă ceva merită. După cum a subliniat Musil: „Dacă măcar una dintre ideile care ne influențează viața ar fi luată cu adevărat în serios, astfel încât să nu lase loc opusului său, acest lucru ar fi suficient pentru a schimba întregul caracter al civilizației noastre." Asta s-a întâmplat în Germania, cel puțin în cercurile conducătoare superioare ale sistemului lor socialist „magic".

Avem o relație magică cu Universul, dar am uitat-o. Următoarea mutație a rasei umane va produce ființe care vor fi conștiente de această relație, semizei. Această mutație are deja efect asupra câtorva suflete mesianice care au stabilit o legătură cu trecutul îndepărtat și își amintesc de zilele în care giganții puteau influența mișcările stelelor.

Horbiger și discipolii săi, așa cum am văzut, credeau că au existat perioade în care rasa umană și-a atins apogeul: de exemplu, perioadele cu Lună „joasă" de la sfârșitul epocilor secundare și terțiare. Când satelitul amenință să coboare pe Pământ și se află în imediata

apropiere a planetei noastre, atunci creaturile vii sunt la apogeul puterilor lor vitale și, fără îndoială, spirituale. Regele-Gigant, Omul-Dumnezeu se concentrează în sine și dirijează forțele psihice ale comunității. El controlează această rețea de radiații în așa fel încât stelele sunt menținute pe cursul lor, iar catastrofa este alungată. Aceasta este funcția esențială a gigantului-magician. Într-o anumită măsură, el menține sistemul solar la locul său. El se află în fruntea unui fel de centrală energetică psihică; în aceasta rezidă regalitatea sa.

Această energie face parte din energia cosmică. Astfel, se pare că monumentalul calendar de la Tiahuanaco, despre care se presupune că a fost întocmit sub îndrumarea giganților, nu a fost destinat să înregistreze trecerea timpului și mișcările stelelor, ci să creeze timp și să mențină aceste mișcări. Scopul este de a prelungi cât mai mult posibil perioada în care luna se află într-o anumită rază față de Pământ; și este posibil ca, atunci când giganții erau la putere, toate activitățile umane să fi fost dedicate creării unei concentrări de energie psihică pentru a păstra armonia evenimentelor pământești și cerești. Societățile umane, de fapt, sub influența giganților, erau un fel de dinam, producând forțe care ar contribui la menținerea echilibrului forțelor din Univers. Cu alte cuvinte, omul sau, mai precis, giganții și semizeii, erau responsabili pentru întregul Cosmos.

Există o asemănare singulară între această viziune și cea a lui Gurdjieff. Este bine cunoscut faptul că acest celebru taumaturg a pretins că a învățat în anumite centre de inițiere din Orient o serie de secrete legate de originea lumii și de civilizațiile superioare care au dispărut cu sute de mii de ani în urmă. În celebra sa lucrare, *Totul și Totul,* în stilul său pitoresc familiar, el a scris următoarele: „Acest Comitet (al îngerilor care au creat sistemul solar), după ce a făcut o analiză a tuturor faptelor cunoscute, a ajuns la concluzia că, deși fragmentele proiectate de pe planeta Pământ și-ar putea menține pentru o vreme poziția actuală, era posibil ca în viitor, din cauza a ceea ce sunt cunoscute sub numele de mișcări *tastartoonariene* , aceste fragmente de sateliți să își părăsească orbitele și să provoace un număr mare de catastrofe ireparabile. Prin urmare, Înalții Comisari au decis să ia măsuri pentru a preveni acest lucru și au concluzionat că cea mai eficientă modalitate de a face acest lucru ar fi să se asigure că Pământul ar trimite constant către sateliții săi, pentru a-i menține la locurile lor, vibrațiile sacre numite *askokinn.”*

Oamenii sunt, așadar, înzestrați cu un organ special pentru transmiterea forțelor psihice necesare pentru a păstra echilibrul Cosmosului. Acesta este ceea ce numim, vag, suflet, iar toate religiile noastre, conform acestei teorii, nu sunt decât o relicvă a acestei funcții primordiale uitate, și anume de a juca un rol în menținerea echilibrului forțelor cosmice.

Denis Saurat își amintește că în America preistorică, marii inițiați obișnuiau să joace un joc sacru cu rachete și mingi: mingile trasau în aer cursul stelelor. Dacă un jucător neîndemânatic scăpa sau pierdea o minge, era cauza unor catastrofe astronomice; era apoi ucis și inima îi era smulsă.

Suvenirul acestei funcții primordiale persistă în legende și superstiții, de la faraonul care, prin puterile sale magice, făcea ca Nilul să crească în fiecare an pentru a satisface rugăciunile Occidentului păgân ca vânturile să se schimbe sau ca grindina să înceteze, până la incantațiile vrăjitorilor polinezieni pentru a asigura precipitațiile.

Originea tuturor religiilor majore ar părea, așadar, a fi obligația, de care oamenii epocilor trecute și conducătorii lor uriași erau pe deplin conștienți, de a menține ceea ce Gurdjieff numește „mișcarea Cosmică a Armoniei Universale".

În conflictul dintre gheață și foc, care este cheia vieții universale, Horbiger afirmă că pe Pământ au loc cicluri și că la fiecare șase mii de ani trăim o eră glaciară. Inundații și catastrofe majore au loc în același timp. Dar există o izbucnire de foc în ființele umane la fiecare șapte sute de ani, ceea ce înseamnă că la fiecare șapte sute de ani Omul se trezește din nou la conștiința responsabilităților sale în această luptă cosmică. El devine din nou, în sensul cel mai deplin al cuvântului, religios. El reia contactul cu minți care au fost de mult îngropate și uitate. El se pregătește pentru mutații viitoare. Sufletul său se extinde la dimensiunile Cosmosului. El recapătă sentimentul de a participa la o aventură universală și eroică. Este din nou capabil să distingă între sferele respective ale omului-zeu și ale omului-sclav și să excludă din umanitate tot ceea ce aparține speciei proscrise. Devine din nou nemilos și spectaculos, revenind la rolul pentru care giganții îl pregătiseră.

Nu am reușit să înțelegem cum a justificat Horbiger teoria sa despre cicluri sau cum a reconciliat-o cu restul sistemului său. Totuși, la fel ca Hitler, Horbiger obișnuia să spună că a-ți face griji pentru coerență era un viciu mortal. Singurul lucru care conta era să pui lucrurile în mișcare. Crima este mișcare: o crimă împotriva inteligenței este o faptă bună. Mai mult, Horbiger a aflat despre ciclurile sale într-o viziune - o sursă mai autoritară decât simpla rațiune. Ultima explozie de foc a avut loc în același timp cu apariția Cavalerilor Teutoni. Cea mai recentă a coincis cu fondarea „Ordinului Negru" nazist.

Rauschning, care nu deținea o cheie pentru modul de gândire al Führerului și nu fusese niciodată altceva decât un bun umanist aristocratic, era alarmat de lucrurile pe care Hitler își permitea uneori să le spună în prezența lui. „O temă care revenea constant în conversația sa", relatează Rauschning, „era ceea ce el numea «punctul de cotitură decisiv în istoria lumii». Pe planeta noastră va avea loc o răsturnare de situație ale cărei implicații noi, cei neinițiați, nu vom fi capabili să le înțelegem pe deplin." Hitler vorbea ca unul aflat în transă. Își construise o *mistică biologică* care era fundamentul tuturor inspirațiilor sale. De asemenea, inventase o terminologie personală. „A lua o cale greșită" însemna abandonarea de către om a vocației sale divine. Dobândirea unei „viziuni magice" i se părea a fi scopul evoluției umane. El credea că el însuși se afla deja în pragul acestei cunoașteri magice, care era sursa succeselor sale prezente și viitoare. Un profesor contemporan (Horbiger) scrisese, pe lângă un anumit număr de lucrări științifice, și câteva eseuri destul de ciudate despre lumea primitivă, formarea legendelor, interpretarea viselor la popoarele primitive și despre cunoașterea intuitivă pe care se spunea că o posedă aceste popoare, împreună cu un fel de facultate transcendentă ce le permitea să modifice Legile Naturii. În toată această încurcătură existau și referințe la singurul ochi al ciclopului, ochiul de pe fruntea sa care ulterior s-a atrofiat pentru a forma glanda pineală. Hitler era fascinat de aceste idei și îi plăcea să se cufunde în ele. Singura modalitate prin care putea explica miracolul propriului destin era atribuindu-l acțiunii unor forțe nevăzute - aceleași forțe cărora le datora vocația sa supraomenească de a predica o nouă Evanghelie umanității.

„Specia umană", obișnuia el să spună, „a trecut printr-un număr prodigios de cicluri de când și-a făcut prima apariție. De-a lungul veacurilor, a traversat multe etape de dezvoltare

și se apropia acum de sfârșitul perioadei sale solare. Deja primele exemplare ale supraomului începeau să apară. O nouă rasă era anunțată, care avea să aibă prioritate față de cea veche. Așa cum, conform înțelepciunii nemuritoare a popoarelor nordice antice, lumea se reînnoia continuu, lepădându-se de trecut într-o serie de Amurguri ale Zeilor și așa cum solstițiile, în mitologia antică, erau simboluri ale ritmului vieții, nedezvoltându-se continuu sau în linie dreaptă, ci în spirală, tot așa a progresat omenirea într-o serie de salturi înainte și înapoi."

„Când Hitler mi-a vorbit", a continuat Rauschning, „a încercat să-și explice vocația de vestitor al unei noi umanități în termeni raționali și concreți. De exemplu: «Creația nu este încă completă. Omul a atins un stadiu definit de metamorfoză. Specia umană antică se află deja într-o stare de declin, reușind abia să supraviețuiască. Omenirea face un pas înainte o dată la șapte sute de ani, iar scopul final este venirea Fiilor lui Dumnezeu. Toate forțele creatoare vor fi concentrate într-o nouă specie. Cele două varietăți vor evolua rapid în direcții diferite. Una va dispărea, iar cealaltă va înflori. Va fi infinit superioară omului modern. Înțelegeți acum sensul profund al mișcării noastre național-socialiste? Cine nu vede în național-socialism altceva decât o mișcare politică nu știe prea multe despre el...»"

Rauschning, la fel ca alți observatori, nu a făcut legătura între doctrina rasială și sistemul general al lui Horbiger. Există, totuși, o anumită legătură. Aceasta făcea parte din filosofia ezoterică nazistă, ale cărei alte aspecte le vom examina în curând.

A existat rasismul exploatat în scopuri propagandistice; și acesta a fost descris de istorici, iar tribunalele, exprimând sentimentele majorității, l-au condamnat pe bună dreptate. Dar a existat un alt tip de rasism, mai profund și, fără îndoială, mai oribil. Acesta nu a fost niciodată înțeles nici de istorici, nici de oameni și nu putea exista un limbaj comun între exponenții acestui tip de rasism, pe de o parte, și victimele și judecătorii lor, pe de altă parte. Aceasta este, în linii mari, teza lor:

Perioada terestră și cosmică în care trăim, așteptând apariția unui nou ciclu care va aduce mutații pe Pământ, o reclasificare a speciilor și revenirea gigantului-magician, a semizeului, este caracterizată de coexistența pe acest glob a unor forme de viață originare din diferitele faze ale perioadelor secundare, terțiare și cuaternare. Au existat faze de mișcări ascendente și descendente. Anumite specii degenerează, altele sunt orientate spre viitor și poartă în ele semințele viitorului. Omul nu este o unitate. Nici oamenii nu sunt descendenții giganților, ci doar succesorii lor, și și ei au fost creați prin mutație. Dar această specie intermediară a umanității nu este ea însăși o unitate. Există o adevărată rasă de oameni care va veni odată cu următorul ciclu, înzestrată cu organele psihice care îi vor permite să ajute la menținerea echilibrului forțelor cosmice și destinată să-și joace rolul într-o aventură eroică sub îndrumarea Ființelor Superioare Necunoscute ale viitorului. Există și o altă specie de umanitate care nu merită acest nume și care, fără îndoială, a luat naștere pe glob într-o epocă întunecată și sumbră, când, după ce una dintre Luni a coborât pe Pământ, vaste porțiuni ale suprafeței Pământului nu erau altceva decât o mlaștină pustie. Probabil a fost creată împreună cu alte creaturi târâtoare și hidoase, relicve ale unei forme de viață mai joase. Țiganii, negrii și evreii nu sunt oameni, în adevăratul sens al termenului. Născuți după căderea Lunii terțiare, printr-o mutație bruscă, un fel de eroare nefericită din partea unei forțe creative slăbite, aceste creaturi „moderne" (în special evreii) imită omul și îl invidiază, dar nu aparțin aceleiași specii. „Sunt la fel de departe de noi precum animalele sunt de oameni", i-a spus Hitler (acestea au fost chiar

cuvintele lui) unui Rauschning îngrozit, care și-a dat seama apoi că opiniile lui Hitler erau mai nebunești chiar decât cele ale lui Rosenberg și ale tuturor teoreticienilor rasiali. „Nu vreau să spun", a avut grijă să explice Hitler, „că îi consider pe evrei ca pe niște animale; „Sunt mult mai depărtate de animale decât suntem noi. Prin urmare, exterminarea lor nu este o crimă împotriva umanității, deoarece nu aparțin umanității. Sunt creaturi în afara naturii."

Din aceste motive, anumite sesiuni ale procesului de la Nürnberg au fost lipsite de sens. Judecătorii nu puteau avea niciun fel de comunicare cu cei cu adevărat responsabili, majoritatea dintre ei, oricum, dispăruseră, lăsându-i în boxa acuzaților doar pe oamenii care le fuseseră instrumente. Două lumi se confruntau, fără nicio modalitate de comunicare. Era ca și cum ai încerca să judeci creaturile de pe Marte după standardele civilizației noastre umaniste. Erau, într-adevăr, marțieni - în sensul că aparțineau unei lumi diferite de cea pe care am cunoscut-o în ultimele șase sau șapte secole. O civilizație total diferită de ceea ce se înțelege în general prin cuvânt se stabilise în Germania în decurs de câțiva ani, fără ca noi să fi înțeles vreodată pe deplin ce se întâmplă. Inițiatorii ei nu mai aveau nicio afinitate intelectuală, morală sau spirituală cu noi în niciun sens fundamental; și, în ciuda asemănărilor exterioare, erau la fel de îndepărtați de noi ca aborigenii australieni. Judecătorii de la Nürnberg încercau să se comporte ca și cum nu ar fi fost conștienți de această stare de lucruri îngrozitoare. Într-o anumită măsură, exista într-adevăr un motiv pentru ascunderea adevărului, astfel încât să poată fi îngropat și făcut să dispară, ca într-un truc de prestidigitație. Era important să se mențină vie ideea permanenței și universalității civilizației noastre umaniste și carteziene și, într-un fel sau altul, era esențial ca acuzatul să fie integrat în acest sistem. Acest lucru era necesar pentru a nu perturba echilibrul modului de viață și al conștiinței occidentale. Nu trebuie să ne imaginăm că punem la îndoială beneficiile care au rezultat din Procesul de la Nürnberg. Credem doar că o lume a fanteziei a fost îngropată acolo. Dar acest lucru era corect doar pentru a salva nenumărate milioane de suflete de la corupție. Exhumarea pe care am efectuat-o este doar în beneficiul câtorva amatori, care au fost avertizați și sunt echipați cu măști.

Ne este greu să admitem că Germania nazistă a întruchipat conceptele unei civilizații care nu avea nicio legătură cu a noastră. Și totuși, tocmai acest lucru, și nimic altceva, a justificat acest război, unul dintre puținele cunoscute istoriei în care cauza în joc a fost cu adevărat vitală. Era esențial ca una dintre cele două viziuni opuse despre Om, Cer și Pământ, cea umanistă sau cea magică, să triumfe. Coexistența era exclusă, deși ne putem imagina destul de bine marxismul și liberalismul coexistând, deoarece se bazează pe același tip de idei și aparțin aceluiași Univers. Universul lui Copernic nu este același cu cel al lui Plotin; sunt fundamental opuși, nu numai pe plan teoretic, ci și pe plan social, politic, spiritual, intelectual și emoțional.

Ceea ce ne îngreunează acceptarea acestei stranii viziuni a unei alte civilizații instaurate atât de repede peste Rin este faptul că distincția pe care o facem între civilizat și necivilizat este încă una copilărească; încă gândim în termeni de căști cu pene, tam-tam-uri și colibe de lut. Adevărul este, desigur, că ar fi mai ușor să facem o persoană civilizată dintr-un vraci bantu decât să găsim un loc în sistemul nostru umanist pentru un Hitler, un Horbiger sau un Haushofer. Dar acest adevăr ne-a fost ascuns de tehnologia germană, de știința germană și de organizarea germană, comparabile, dacă nu chiar superioare, cu ale noastre. Marea inovație a Germaniei naziste a fost amestecarea magiei cu știința și tehnologia.

Acei intelectuali care disprețuiesc civilizația noastră și se îndreaptă spre trecut pentru iluminarea lor au fost întotdeauna ostili progresului tehnic. De exemplu, René Guénon sau Gurdjieff sau toți nenumărații adepți ai modului de viață hindus. Dar în timpul regimului nazist s-a permis magiei să preia controlul asupra roților progresului material. Lenin obișnuia să spună că comunismul era socialism *plus* electricitate. S-ar putea spune, de asemenea, că hitlerismul, într-un fel, era „Guénonism" *plus* tancuri.

Una dintre cele mai frumoase romane ale timpului nostru se intitulează *„Vești de pe Marte".* Autorul său este un american, creștin, asemenea lui Bemanos, care se teme de o civilizație robotică. Numele său: Ray Bradbury. Nu este, așa cum se crede în general în Franța, un scriitor de „science-fiction", ci un artist religios. Alegerea subiectelor sale este complet modernă, dar scopul său în scrierea despre călătorii în spațiu și în viitor este de a transmite ceva din anxietățile mereu crescânde și secrete ale omului modern.

La începutul *romanului „Vești de pe Marte",* prima mare rachetă interplanetară este pe cale să fie lansată. Va ajunge pe Marte și va stabili pentru prima dată contactul cu alte ființe inteligente. Suntem în ianuarie 1999; acum un minut era iarnă în Ohio, cu brumă și gheață peste tot... apoi, dintr-o dată, orășelul este cuprins de un val de căldură, o rafală de aer arzător, ca și cum cineva tocmai ar fi deschis ușa unui cuptor. Aerul cald pătrunde în case, în tot peisajul rural, și peste tot gheața se topește... *Vara rachetei...* vestea se transmite din gură în gură... Broasca de pe geamuri este dizolvată de aerul fierbinte al deșertului, zăpada care cade dintr-un cer rece se transformă în ploaie caldă înainte de a ajunge la pământ. *Vara rachetei* ... locuitorii de pe pragurile lor ude privesc cum cerul se înroșește...

Ceea ce s-a întâmplat cu acești oameni mai târziu în poemul lui Bradbury a fost trist și tragic, deoarece autorul nu crede că progresul spiritual și cel material merg mână în mână. Dar, ca prolog, el descrie această „vară a rachetei" ca și cum ar sublinia unul dintre visele fundamentale ale Omului: promisiunea primăverii eterne pe Pământ. Când oamenii vor începe să interfereze cu mașinăria cerească și să-i infuzeze noi impulsuri motorii, mari schimbări vor avea loc pe Pământ. Totul reacționează asupra tuturor lucrurilor. În spațiul interplanetar, unde de acum înainte inteligența umană va juca un rol, vor avea loc reacții în lanț care vor avea repercusiuni asupra Pământului și vor aduce schimbări de temperatură. De îndată ce omul va cuceri nu numai cerul, ci și ceea ce se află în spatele cerului; de îndată ce o mare revoluție materială și spirituală va avea loc în Univers; de îndată ce civilizația va înceta să mai fie doar umană și va deveni cosmică, imediat va exista un fel de reacție compensatorie pe Pământ. Oamenii nu vor mai fi la mila elementelor. Globul va fi învăluit pentru totdeauna în căldură și dulceață. Gheața, care este un simbol al morții, va dispărea, iar frigul va dispărea odată cu ea. Promisiunea unei primăveri eterne se va împlini dacă omenirea își îndeplinește misiunea divină. Dacă poate fi integrată cu Totul universal, un Pământ veșnic cald și împodobit cu flori va fi răsplata sa. Forțele frigului, care sunt forțele singurătății și decadenței, vor fi învinse de forțele focului.

Asimilarea focului cu energia spirituală este o altă idee arhetipală a Omului. Oricine posedă această forță, posedă foc. Oricât de ciudat ar părea, Hitler era convins că oriunde ar înainta, frigul se va retrage în fața lui. Această credință mistică explică parțial modul în care a condus campania din Rusia.

Horbigerienii, care pretindeau că pot prezice vremea pe întreaga planetă cu luni și chiar ani înainte, anunțaseră o iarnă relativ blândă. Dar mai exista un factor: la fel ca alți discipoli ai teoriei „gheții eterne", Hitler era ferm convins că formase o alianță cu frigul și că câmpiile înzăpezite ale Rusiei nu-i vor putea întârzia înaintarea. Omenirea aflată sub conducerea sa era pe cale să intre în noul ciclu al focului. Iarna se va retrage în fața legiunilor sale purtătoare de flăcări.

Deși Führerul acorda de obicei o mare atenție echipamentului material al trupelor sale, singura completare ridicol de inadecvată a ținutei soldaților săi din campania rusească consta dintr-o eșarfă și o pereche de mănuși.

Apoi, în decembrie 1941, termometrul a coborât brusc la —40° C. Predicțiile au fost false, elementele s-au revoltat, stelele au încetat brusc să mai funcționeze în interesul „omului drept". A fost triumful gheții asupra focului. Armele automate au încetat să mai funcționeze pe măsură ce petrolul a înghețat. În rezervoare, frigul a făcut ca benzina sintetică să se separe în două elemente inutilizabile. În spatele liniilor, locomotivele erau înghețate. Soldații mureau în paltoane și cizme militare. Cea mai mică rană însemna moartea.

Mii de soldați au murit din cauza expunerii în timp ce își îndeplineau funcțiile naturale. Hitler a refuzat să creadă în acest prim conflict dintre misticism și realitate. Generalul Guderian, cu riscul de a-și pierde gradul și poate chiar viața, a zburat înapoi în Germania pentru a-l informa pe Hitler despre situație și pentru a-i cere să dea ordinul de retragere.

„Cât despre frig", a spus Hitler, „mă voi ocupa eu de asta. Atacați." Astfel, întregul corp blindat care cucerise Polonia în optsprezece zile și Franța într-o lună – armatele lui Guderian, Reinhardt și Hoeppner, formidabila legiune a eroilor cuceritori pe care Hitler îi numea Nemuritorii săi – sfâșiat de vânt și pârjolit de ger, a dispărut în pustiurile înghețate pentru ca o idee mistică să fie dovedită mai adevărată decât realitatea.

Ceea ce a mai rămas din Marea Armată a trebuit, în cele din urmă, să cedeze și să se îndrepte în grabă spre sud. Când, în primăvara următoare, trupele au invadat Caucazul, a avut loc o ceremonie stranie. Trei alpiniști SS au urcat pe vârful Muntelui Elbruz, dealul sacru al rasei ariene, sediul civilizațiilor antice, vârful magic al sectei „Prietenii lui Lucifer". Acolo au plantat steagul cu svastică, sfințit conform riturilor Ordinului Negru. Binecuvântarea steagului în vârful Muntelui Elbruz urma să marcheze începutul unei noi ere. În viitor, anotimpurile aveau să fie ascultătoare, iar focul avea să triumfe asupra gheții pentru multe mii de ani de acum înainte.

Anul precedent avusese loc un eșec serios, dar acesta fusese doar o încercare, ultima depășită înainte de adevărata victorie spirituală. Și astfel, în ciuda avertismentelor meteorologilor oficiali care preziceau o iarnă și mai grea decât cea precedentă și indiferent de nenumăratele indicii amenințătoare, trupele s-au îndreptat din nou spre nord, spre Stalingrad, pentru a tăia Rusia în două.

„Discipolii rațiunii, cu înfățișarea lor sumbră", au fost cei care au câștigat. Oamenii practici, oameni cărora le lipsea „focul divin", cu curajul lor, știința lor „iudeo-liberală" și tehnicile lor nepătate de conotații religioase – acești oameni, ajutați de frig și gheață, au triumfat în cele din urmă. Au încălcat legământul și au obținut o victorie asupra magiei. După Stalingrad, Hitler nu mai era un profet. Religia sa s-a prăbușit. Stalingradul nu a fost doar o înfrângere militară și politică; echilibrul forțelor spirituale a fost tulburat, roata se învârtea.

Ziarele germane au apărut în doliu aprig, iar descrierile pe care le-au dat despre dezastru au fost mai teribile decât cele din comunicatele rusești. A fost proclamat doliu național. Dar acest doliu era pentru ceva mai mult decât o națiune. „Vă dați seama ce s-a întâmplat", a scris Goebbels; „Este o întreagă școală de gândire, o întreagă concepție despre Univers care a fost învinsă. Forțele spirituale vor fi zdrobite, ceasul judecății este aproape."

Stalingradul nu a fost doar triumful comunismului asupra fascismului sau, mai degrabă, nu a fost doar atât. Privit dintr-un alt unghi, de la distanța de la care se poate judeca cel mai bine semnificația unor evenimente atât de vaste și de anvergură, acesta va fi văzut ca o victorie a civilizației noastre umaniste asupra unei civilizații de alt fel - o formă satanică și magică de civilizație concepută nu pentru Om, ci pentru „ceva mai mult decât Om". Nu există diferențe esențiale în scopurile ultime ale două civilizații precum URSS și SUA. Europa secolelor al XVIII-lea și al XIX-lea a furnizat forța motrice care încă funcționează.

Motorul nu face exact același zgomot în New York ca la Moscova, dar asta e tot. În realitate, nu era vorba doar de o coaliție temporară de dușmani fundamentali care au intrat în război cu Germania, ci de o lume întreagă - o singură lume unită, care crede în progres, dreptate, egalitate și știință. O lume cu aceeași viziune asupra Cosmosului, aceeași înțelegere a Legilor Universale și care atribuie omului același loc, nici prea înalt, nici prea umil, în Univers. O lume care crede în rațiune și în realitatea lucrurilor. O lume, într-un cuvânt, care urma să dispară cu totul pentru a face loc alteia, al cărei profet se considera Hitler.

Cu toate acestea, „omuleții" lumii libere, locuitorii Moscovei, Bostonului, Limogesului și Liègei – omulețul cu filosofia sa pozitivă și raționalistă, un moralist mai degrabă decât un fanatic religios, neinteresat de metafizică sau de lumea fanteziei – tipul pe care Zarathustra îl descria ca pe un om-imitație, o caricatură – acest omuleț, o replică a lui Monsieur Homais al lui Flaubert, urma să anihileze Marea Armată a cărei misiune era să pregătească calea pentru Supraom, semizeul, care avea să domnească suprem peste elemente și stele. Și, printr-o curioasă mania a dreptății – sau a nedreptății – acest omuleț cu mentalitatea sa limitată era cel care, ani mai târziu, urma să lanseze în spațiu satelitul care urma să inaugureze era interplanetară. Stalingradul și lansarea primului Sputnik au fost, așa cum au subliniat rușii, două victorii decisive pe care, întâmplător, le-au sărbătorit împreună în 1957, la aniversarea Revoluției lor.

O fotografie cu Goebbels a fost publicată în presa rusă, cu legenda: „A crezut că vom fi anihilați. Era necesar să câștigăm pentru a crea omul interplanetar".

Rezistența nebună, disperată și catastrofală opusă de Hitler într-un moment în care era evident că totul era pierdut nu poate fi explicată decât prin credința sa în teoria horbigeriană conform căreia lumea aștepta un al doilea Potop. Chiar dacă situația nu putea fi redresată prin mijloace umane, era totuși posibil să se provoace judecata zeilor. Potopul s-ar repeta ca o pedeapsă pentru întreaga rasă umană. Noaptea ar acoperi Pământul și totul ar fi scufundat sub o furtună de apă și grindină. Hitler, povestește Speer cu groază, „a încercat în mod deliberat să facă totul să piară odată cu el. Ajunsese într-o stare în care, în ceea ce-l privea, sfârșitul propriei sale vieți însemna sfârșitul lumii". Goebbels, în ultimele sale declarații, a salutat cu entuziasm bombardierele inamice care îi distrugeau țara: „Sub ruinele orașelor noastre demolate zac îngropate realizările stupidului secol al XIX-lea". Hitler a glorificat moartea: a pledat pentru distrugerea totală a Germaniei, a ordonat ca toți prizonierii să fie executați, l-a condamnat la moarte pe propriul său chirurg, l-a executat pe cumnatul său, a

pronunțat sentința la moarte asupra soldaților săi învinși și s-a coborât el însuși în mormânt. „Hitler și Goebbels", a scris Trevor Roper, „au cerut poporului german să le distrugă orașele și fabricile, să le arunce în aer podurile și barajele și să demoleze căile ferate și tot materialul rulant, toate de dragul unei legende - Amurgul Zeilor." Hitler a cerut sânge și a trimis ultimele sale trupe rămase pentru a fi sacrificate. „Pierderile noastre nu par niciodată suficient de mari", a spus el.

Nu dușmanii Germaniei triumfaseră, ci forțele Universului puse în mișcare pentru a îneca Pământul și a pedepsi omenirea, deoarece omenirea permisese gheții să triumfe asupra focului și forțelor morții să învingă puterile vieții și ale învierii. Răzbunarea Cerului avea să lovească; tot ce-i mai rămânea de făcut pe patul de moarte era să invoce Marele Potop. Hitler a organizat un sacrificiu cu apă și a dat ordin ca subteranul din Berlin să fie inundat: 300.000 de oameni care se refugiaseră acolo au pierit în acest fel. A fost un act de magie inițiativă: acest gest avea să fie semnalul pentru evenimente apocaliptice în Ceruri și pe Pământ. Goebbels a publicat un ultim articol înainte de a-și executa soția și copiii în Buncăr și de a se sinucide. El a declarat că tragedia care se desfășura nu avea loc pe un plan pământesc, ci pe un plan cosmic. „Sfârșitul nostru va fi sfârșitul întregului Univers."

Au zburat pe aripile imaginației lor demente în spațiul infinit - și au murit într-o pivniță.

Ei credeau că pregătesc calea pentru un semizeu care va controla elementele. Credeau într-un ciclu al focului. Vor cuceri gheața, pe Pământ și în Rai, iar soldații lor mureau din cauza expunerii la temperaturi ridicate în timp ce își îndepliniau funcțiile naturale. Aveau idei fantastice despre evoluția speciei și credeau că vor avea loc mutații de amploare. Iar ultimele vești pe care le-au primit din lumea exterioară le-au venit de la îngrijitorul șef al Grădinii Zoologice din Berlin, care, de pe creanga unui copac, a telefonat la Buncăr.

În zilele puterii, ambiției și mândriei lor, ei au profețit:

Marele înțelept al lumii renaște.
Anii de aur se întorc;
Pământul, asemenea unui șarpe,
Își reînnoiește veșmintele uzate de iarnă.

Dar există, fără îndoială, un tip mai profund de profeție care îi condamnă pe profeți înșiși la o moarte mai mult decât tragică - o moarte caricaturală. Din adâncurile pivniței lor, cu tunetele tancurilor devenind din ce în ce mai puternice în urechile lor, și-au încheiat viețile tumultoase și malefice în agonia și implorarea pe care Shelley le descrie în *Hellas* :

„O, încetează! Trebuie să se întoarcă ura și moartea?"
Încetați! Trebuie ca oamenii să ucidă și să moară?
Încetează! Nu goli urna până la fund
De profeție amară.
Lumea e sătulă de trecut,
„O, poate să moară sau să se odihnească în sfârșit!"

VII. *Un Pământ gol în interior — Trăim în interiorul lui — Soarele și Luna sunt în centrul Pământului — Radar în slujba Magilor — Nașterea unei noi religii în America — Profetul ei a fost un aviator german — Anti-Einstein — Lucrarea unui nebun - Un Pământ gol, sateliți artificiali și noțiunea de Infinit — Hitler ca arbitru — Dincolo de coerență*

Suntem în aprilie 1942. Germania își pune toate forțele în război. Se pare că nimic nu i-ar putea distrage pe tehnicieni, oameni de știință și șefii militari de la îndeplinirea sarcinilor lor imediate.

Cu toate acestea, o expediție organizată cu aprobarea lui Goering, Himmler și Hitler a pornit din Reich, înconjurată de cel mai mare secret. Membrii acestei expediții erau unii dintre cei mai mari experți în radar. Sub conducerea Dr. Heinz Fisher, cunoscut pentru lucrările sale asupra razelor infraroșii, aceștia au debarcat pe insula Rügen din Marea Baltică. Expediția era echipată cu cel mai modern aparat radar, în ciuda faptului că aceste instrumente erau încă rare la acea vreme și erau distribuite în principalele centre nervoase ale sistemului de apărare german.

Totuși, observațiile care urmau să fie efectuate pe insula Rügen erau considerate de Statul Major al Amiralității ca fiind de o importanță capitală pentru ofensiva pe care Hitler se pregătea să o lanseze pe toate fronturile.

Imediat după sosirea la destinație, Dr. Fisher și-a îndreptat radarul spre cer la un unghi de 45 de grade. Se părea că nu exista nimic de detectat în acea direcție. Ceilalți membri ai expediției au crezut că se efectuează un test. Nu știau ce se aștepta de la ei; scopul acestor experimente avea să le fie dezvăluit mai târziu. Spre uimirea lor, radarul a rămas fix în aceeași poziție timp de câteva zile. Atunci au aflat motivul: Hitler își formase ideea că Pământul nu este convex, ci concav. Nu trăim în exteriorul globului, ci în interiorul lui. Poziția noastră este comparabilă cu cea a muștelor care se plimbă în interiorul unui bol rotund. Scopul expediției era de a demonstra științific acest adevăr. Prin reflexia razelor radar care călătoresc în linie dreaptă, ar fi posibil să se obțină o imagine a punctelor situate la o distanță mare în interiorul sferei. Expediția avea și un al doilea obiectiv, și anume, să obțină prin reflexie o imagine a flotei britanice de la Scapa Flow.

Martin Gardner povestește această aventură nebunească de pe insula Rügen în cartea sa *„În numele științei”*. Însuși Dr. Fisher a făcut aluzie la ea după război. În 1946, profesorul Gerard S. Kuiper, de la Observatorul Mount Palomar, a scris o serie de articole despre teoria unui Pământ gol în interior, care a inspirat această expediție. Iată ce a scris în *„Popular Astronomy”*. „Înalți oficiali din Amiralitatea și Forțele Aeriene Germane credeau în teoria unui Pământ gol în interior. Ei credeau că acest lucru ar fi util pentru localizarea locului în care se afla Flota Britanică, deoarece curbura concavă a Pământului ar facilita observarea la distanță lungă prin intermediul razelor infraroșii, care sunt mai puțin curbate decât razele vizibile.” Inginerul Willy Ley consemnează aceleași fapte în eseul său (mai 1947) despre *„Pseudoștiințe sub regimul nazist”*.

Toate acestea sunt extraordinare, dar adevărate: înalți demnitari naziști și experți militari au negat pur și simplu ceea ce a părut întotdeauna evident chiar și unui copil mic din lumea noastră civilizată - și anume, că Pământul este rotund și că trăim la suprafața lui.

Deasupra noastră, crede copilul, se află un Univers infinit cu miriadele sale de stele și galaxii. Sub noi se află o rocă dură.

Fie că este englez, francez, american sau rus, băiețelul nostru este, în toate aceste privințe, în acord cu știința oficială, precum și cu religiile și filozofiile acceptate. Codul nostru moral, artele și tehnicile noastre se bazează pe această viziune, care pare a fi confirmată de experiență. Dacă căutăm ceva ce poate oferi cea mai bună garanție a unității civilizației noastre moderne, în cosmogonia noastră o vom găsi. În ceea ce privește esențialul, adică situația omului și a Pământului în Univers, suntem cu toții de acord, marxiști și non-marxiști deopotrivă. Doar naziștii gândeau diferit.

Apărătorii teoriei Pământului gol în interior, care au organizat faimoasa expediție para-științifică pe insula Rügen, credeau că trăim în interiorul unui glob fixat într-o masă de rocă ce se extinde la infinit, aderând la laturile sale concave. Cerul se află în mijlocul acestui glob; este o masă de gaz albăstrui, cu puncte de lumină strălucitoare pe care le confundăm cu stele. Există doar Soarele și Luna - ambele infinit mai mici decât cred astronomii ortodocși. Acesta este întregul Univers. Suntem singuri, înconjurați de rocă.

Vom vedea cum a apărut această concepție - din legende, intuiție și iluminare. În anul 1942, o națiune angajată într-un război în care totul depinde de tehnică se așteaptă ca știința să vină în ajutorul misticismului, iar misticismul să sporească eficiența tehnicilor. Dr. Fisher, specialist în raze infraroșii, este însărcinat cu misiunea de a utiliza radarul în beneficiul oamenilor care cred în magie.

La Paris sau la Londra avem excentricii noștri, credincioșii noștri în cosmogonii bizare, profeții noștri care predică tot felul de lucruri ciudate. Publică broșuri, frecventează librăriile de vechituri, iau discursuri la întâlniri în Hyde Park sau în *Salle de Geographie* de pe Boulevard Saint-Germain. În Germania lui Hitler am văzut oameni de acest fel mobilizând forțele unei națiuni și întreaga mașinărie tehnică a unei armate în război. Am văzut influența pe care o aveau asupra Înaltului Comandament, a liderilor politici și a oamenilor de știință. Acest lucru se datorează faptului că astfel de oameni aparțineau unei civilizații complet noi, fondată pe disprețul față de cultura și rațiunea clasică. Într-o astfel de civilizație, intuiția, iluminarea mistică și poetică sunt ridicate exact la același nivel ca cercetarea științifică și învățarea rațională. „Când aud pe cineva vorbind despre cultură, îmi scot revolverul", spunea Goering. Această zicală terifiantă are un dublu sens: unul literal, care ni-l arată pe Goering-Ubu demolând intelectualii, și unul mai profund, de fapt mai dăunător pentru ceea ce numim cultură, care îl arată pe Goering trăgând gloanțe explozive sub forma cosmogoniei lui Horbiger, a teoriei Pământului gol sau a dogmelor mistice ale grupului cunoscut sub numele de *Thule.*

Teoria Pământului gol în interior a fost inițiată în America la începutul secolului al XIX-lea. Pe 10 aprilie 1818, toți membrii Congresului, directorii universităților și câțiva oameni de știință de renume au primit următoarea scrisoare:

Saint-Louis,
Missouri,
America de Nord, 10 aprilie.

Către întreaga lume:

Declar că Pământul este gol și locuibil în interior. El conține mai multe sfere concentrice solide, plasate una în interiorul celeilalte, și este deschis față de pol la un unghi de 12 până la 16 grade. Mă angajez să dovedesc adevărul a ceea ce afirm și sunt gata să explorez interiorul Pământului dacă lumea este de acord să mă ajute în întreprindere.

(semnat) Jno. Cleves Symnes,
Căpitan (retratat) Infanterie Ohio.

Sprague de Camp și Willy Ley, în remarcabila lor carte, *De la Atlantis la Eldorado,* oferă următoarea relatare a teoriei și a aventurilor fostului căpitan:

> *Symnes susținea că, din moment ce totul în lume este gol, inclusiv oasele, părul, tulpinile plantelor etc., și planetele erau goale; și în cazul Pământului era posibil să se distingă cinci sfere una în interiorul celeilalte, toate fiind locuibile atât în interior, cât și afară și echipate cu deschideri polare enorme prin care locuitorii fiecărei sfere puteau merge dintr-un punct în altul, înăuntru sau în afară, ca niște furnici care aleargă pe interiorul sau pe exteriorul unui bol de porțelan... Symnes a organizat turnee de conferințe de amploare în campanii electorale. A lăsat în urmă, după moartea sa, o mulțime de bilete și ceea ce era probabil o mică machetă din lemn a Globului Symnes, acum în Academia de Științe Naturale din Philadelphia. Fiul său, Americ Vespucius Symnes a fost unul dintre discipolii săi, care a încercat, fără succes, să adune notițele tatălui său și să le prezinte într-o formă coerentă. El a contribuit cu sugestia că, în decursul timpului, Cei Zece Triburi Pierdute ale lui Israel ar fi descoperite, probabil trăind în interiorul celei mai exterioare sfere.*

În 1870, un alt american, Cyrus Read Teed, a proclamat, la rândul său, că Pământul este gol. Teed era un om foarte învățat, specializat în literatura alchimistă. În 1869, în timp ce lucra în laboratorul său și medita asupra Cărții lui Isaia, a avut o viziune. A înțeles imediat că trăim nu pe Pământ, ci în interiorul lui. Această viziune a dat o nouă confirmare legendelor antice, așa că a creat un fel de religie și, pentru a-și face cunoscută învățătura, a fondat o mică revistă intitulată *The Sword of Fire (Sabia de Foc).* În 1894, avea peste 4.000 de fanatici adepți. Religia sa se numea *Koreșism.* A murit în 1908, după ce a anunțat că trupul său nu va suferi putrezire. Dar discipolii săi au fost obligați să-l îmbălsămeze după două zile.

Această idee a unui Pământ gol în interior este legată de o tradiție care se regăsește peste tot de-a lungul veacurilor. Cele mai vechi texte religioase vorbesc despre o lume separată situată sub scoarța terestră, despre care se presupunea că este locuința spiritelor dispărute. Când Ghilgameș, eroul legendar al vechilor epopei sumeriene și babiloniene, s-a dus să-și viziteze strămoșul, Utnapishtim, a coborât în măruntaiele Pământului; și acolo Orfeu s-a dus să caute sufletul Euridicei. Ulise, ajungând la granițele cele mai îndepărtate ale lumii occidentale, a oferit un sacrificiu pentru ca spiritele anticilor să se ridice din adâncurile Pământului și să-i dea sfaturi. Se spunea că Pluto domnea peste lumea de dincolo și peste spiritele morților. Primii creștini se întâlneau în catacombe și credeau că sufletele celor condamnați mergeau să trăiască în caverne sub Pământ. Venus, în unele legende germanice, era exilată în măruntaiele

Pământului. Dante și-a situat Infernul printre cele mai joase cercuri. În folclorul european, dragonii își au habitatul subteran, iar japonezii cred că adânc în insula lor trăiește un monstru a cărui agitație este cauza cutremurelor.

Ne-am referit mai sus la o societate secretă pre-hitleriană, Vril, care a amestecat aceste legende cu teoriile avansate de autorul englez Bulwer Lytton în romanul său *„Rasa care vine”.* Potrivit membrilor acestei societăți, ființe înzestrate cu puteri psihice superioare ale noastre locuiesc în caverne din centrul Pământului. Într-o zi, ele vor ieși și vor domni peste noi.

La sfârșitul războiului din 1914, un tânăr aviator german, Bender, în timp ce era prizonier în Franța, a descoperit câteva exemplare vechi ale lucrării lui Teed, *„Sabia de foc”,* împreună cu niște broșuri de propagandă care susțineau teoria Pământului gol în interior. Atras de acest crez și după ce a primit el însuși „iluminare” pe această temă, a dezvoltat și formulat această doctrină în termeni preciși și, la întoarcerea în Germania, a fondat o mișcare intitulată *„ Hohl Welt Lehre”.* De asemenea, a continuat munca unui alt american, Marshall B. Gardner, care în 1913 publicase o carte pentru a demonstra că Soarele nu se află deasupra Pământului, ci în interiorul lui și că presiunea exercitată de razele sale ne ținea atașați de suprafața concavă a Pământului. Pentru Bender, Pământul este o sferă de aceeași dimensiune ca în geografia ortodoxă, dar goală în interior; creaturile vii aderă la suprafața sa internă prin intermediul anumitor radiații solare. De jur împrejur nu este decât rocă, care se întinde la infinit. Stratul de aer din interior se extinde pe o distanță de 70 de kilometri, după care se rarefiază și devine un vid complet în centru, unde se află trei corpuri: Soarele, Luna și un Univers Fantomă. Acesta constă dintr-un glob de gaz albăstrui străpuns de puncte luminoase strălucitoare, pe care astronomii le numesc stele. Este noapte peste o parte a acestui Pământ concav când masa albastră trece prin fața Soarelui, iar umbra acestei mase pe Lună produce eclipse. Noi, pe de altă parte, credem într-un Univers extern, situat în afara noastră, deoarece razele de lumină nu călătoresc în linie dreaptă, ci, cu excepția razelor infraroșii, sunt curbate. Această teorie a lui Bender a devenit populară în jurul anilor 1930. Conducătorii Germaniei și ofițerii din cadrul Amiralității și Înaltului Comandament al Forțelor Aeriene credeau că Pământul este gol.

Este absolut fantastic că oamenii responsabili de destinul unei națiuni și-au modelat într-o oarecare măsură politica pe baza unor intuiții și teorii mistice care neagă existența Universului nostru. Cu toate acestea, este adevărat că pentru „omul străzii” german obișnuit, în anii 1930, zdrobit de înfrângere și mizerie, ideea unui Pământ gol în interior ar fi putut părea, la urma urmei, la fel de nebunească decât ideea unor surse de energie nelimitată conținute într-o particulă de materie sau decât noțiunea unui Univers cvadridimensional. De la sfârșitul secolului al XIX-lea, știința a urmat o cale care pare să contravină bunului simț. Pentru o națiune de oameni primitivi, nefericiți și cu minți mistice, orice lucru ciudat părea admisibil, mai ales dacă era ceva la fel de inteligibil și consolator precum ideea unui Pământ gol în interior. Hitler și acoliții săi, care erau oameni ai „poporului” și ostili oricărui fel de intelectualism, erau fără îndoială mai înclinați să accepte ideile unui om precum Bender decât teoriile unui Einstein care dezvăluiau un Univers de o complexitate infinită ce cerea o abordare infinit de delicată. Lumea lui Bender era aparent la fel de nebună ca cea a lui Einstein; dar

reprezenta o formă mai elementară de nebunie. Explicația lui Bender despre Univers, deși pornea de la premise absurde, era dezvoltată logic. Nebunul își pierduse totul, cu excepția rațiunii.

Hohl Welt Lehre, care considera umanitatea singura inteligență din Univers, care reducea acel Univers la dimensiunile Pământului și le dădea oamenilor senzația de a fi învăluiți, închiși și protejați, precum un făt în uter, satisfăcea anumite aspirații ale unui popor nefericit, dat pe spate în sine și plin de mândrie și resentimente față de lumea exterioară. Mai mult, era singura teorie germană care putea fi opusă învățăturilor evreului Einstein.

Teoria lui Einstein se baza pe experimentul Michelson-Morley, care arăta că viteza luminii care se deplasează în direcția de rotație a Pământului este aceeași cu cea a luminii care se deplasează perpendicular pe orbita Pământului. Einstein a dedus din aceasta că lumina nu este „purtată" de nimic, ci este compusă din particule independente. Din aceste premise, Einstein a văzut că lumina se contractă de-a lungul traiectoriei pe care se mișcă și că este o formă condensată de energie. Apoi a formulat teoria relativității vitezei luminii. În sistemul lui Bender, Pământul, fiind gol, nu se mișcă, deci teoria Michelson nu se aplică. Prin urmare, teoria Pământului gol pare să se conformeze realității la fel de mult ca și cea a lui Einstein. La acea vreme, nu se făcuse încă niciun experiment pentru a verifica teza lui Einstein, deoarece bomba atomică nu sosise încă pentru a oferi o dovadă absolut concludentă și terifiantă a corectitudinii sale. Conducătorii germani au folosit acest lucru ca pretext pentru a discredita munca distinsului om de știință evreu și pentru a lansa o campanie împotriva oamenilor de știință evrei și a științei oficiale în general.

Einstein, Teller, Fermi și o serie de alți oameni de știință eminenți au fost obligați să plece în exil. Au fost primiți cu brațele deschise în Statele Unite și li s-au oferit bani și laboratoare bine echipate. Pornind de la aceste începuturi, America și-a construit puterea atomică. Astfel, ascensiunea la putere a forțelor oculte în Germania a avut ca rezultat înzestrarea Americii cu energie nucleară.

Cel mai important centru de studiu din armata americană se afla la Dayton, Ohio. În 1957, s-a anunțat că laboratorul de acolo, unde se lucra la bomba cu hidrogen, reușise să producă o temperatură de un milion de grade. Omul de știință care realizase cu succes acest experiment uimitor nu era altul decât Dr. Heinz Fisher, care condusese expediția pe insula Rugen pentru a verifica adevărul teoriei Pământului gol în interior.

Încă din 1945, lucra liber în Statele Unite. Când a fost întrebat de presa americană despre trecutul său, a spus: „Naziștii m-au obligat să fac lucruri nebunești care mi-au împiedicat considerabil cercetările." Ne întrebăm ce s-ar fi întâmplat și cum s-ar fi dezvoltat războiul dacă cercetările Dr. Fisher nu ar fi fost întrerupte pentru a promova noțiunile mistice ale lui Bender...

După expediția de la Rügen, prestigiul lui Bender, în ochii liderilor naziști, a scăzut, în ciuda protecției lui Goering, care avea o mare afecțiune pentru acest fost distins aviator.

Adepții lui Horbiger, credincioșii în Universul gheții eterne, au câștigat. Bender a fost aruncat într-un lagăr de concentrare și a murit acolo. Așadar, a fost un martir al teoriei Pământului gol în interior.

Cu ceva timp înainte de expediția nebunească, însă, horbigerienii îl luaseră în râs pe Bender și ceruseră interzicerea scrierilor sale care susțineau teoria Pământului gol. Sistemul lui Horbiger era de aceeași anvergură cu cosmologia ortodoxă și ar fi imposibil să crezi în același timp într-un Cosmos în care gheața și focul se află într-un conflict etern și într-un glob gol înconjurat de o întindere infinită de rocă. Hitler a fost rugat să decidă între ele. Răspunsul său dă de gândit: „Concepția noastră despre lume nu trebuie să fie coerentă. Este posibil ca ambele să aibă dreptate."

Importantă nu este coerența și unitatea gândirii noastre, ci distrugerea sistemelor bazate pe logică și rațiune, dinamismul mistic și forța explozivă a intuiției.

În întunericul strălucitor al nopții magicianului există loc pentru mai mult de o scânteie.

VIII. *Zăpadă pentru oribila noastră moară - Ultima rugăciune a lui Dietrich Eckardt – Legenda din Thule — O cresă pentru mediumi — Haushofer magicianul — Tăcerea lui Hess —Svastica și misterele casei lui Ipatiev —Cei șapte oameni care voiau să schimbe viața — O colonie tibetană — Exterminări și ritualuri — E mai întunecat decât credeai*

În Kiel, după război, trăia un doctor vrednic, un *bon vivant* specializat în asigurări naționale de sănătate, pe nume Fritz Sawade.

Spre sfârșitul anului 1959, o voce misterioasă l-a avertizat pe doctor că va fi arestat. Acesta a fugit, a rătăcit timp de o săptămână, apoi s-a predat. În realitate, era *Obersturmbannführer-ul* SS Werner Heyde. Profesorul Heyde fusese medicul responsabil pentru planul de eutanasie care, între 1940 și 1941, a cauzat moartea a 200.000 de germani și a pregătit calea pentru exterminarea străinilor din lagărele de concentrare.

Referindu-se la această arestare, un jurnalist francez care a realizat un studiu special asupra Germaniei hitleriste (M. Nobecourt) a scris următoarele în *Carrefour* pe 6 ianuarie 1960:

> *Cazul lui Heyde, ca multe altele, poate fi comparat cu un aisberg, în care partea vizibilă este cea mai puțin importantă... Eutanasia celui slab și exterminarea în masă a tuturor comunităților susceptibile de „contaminarea purității sângelui german" au fost efectuate cu un grad patologic de cruzime și o convingere aproape religioasă care se învecina cu nebunia. Într-o asemenea măsură, într-adevăr, încât mulți observatori care au urmărit procesele postbelice - științifice sau medicale, autorități care ar fi cel mai puțin probabil să accepte vreo explicație a unei naturi mistice — au fost forțați în cele din urmă să ajungă la concluzia că Motivul nu putea fi doar pasiuni politice, ci faptul că existau, că trebuie să fi existat un fel de legătură mistică între toți acei șefi și subordonați deopotrivă, care au acționat în acest fel — între Himmler, de fapt, și cel mai mic gardian dintr-un lagăr de concentrare. „Ipoteza unei comunități de Inițiați sub mantia Național-socialismului a ajuns treptat să fie acceptată. Acest lucru trebuie să fi fost o comunitate cu adevărat satanică, care se supune unor dogme secrete mult mai elaborate decât preceptele elementare din Mein Kampf sau din Mitul secolului al XX-lea și practicarea unor rituri, ale căror exemple singulare nu ar atrage atenție, deși experții*

în patologia nazistă (care, așa cum am spus înainte, erau oameni de știință și medici instruiți) nu aveau nicio îndoială că „au existat."

Mai multă grămadă de cereale pentru oribila noastră moară!

Nu credem însă că a existat o singură societate secretă bine organizată și larg răspândită, sau o singură dogmă sau chiar un sistem ritualic organic constituit. Dimpotrivă, pluralitatea și incoerența par a fi cele mai tipice pentru această Germanie subterană pe care încercăm să o descriem. Pentru un occidental, crescut într-o societate pozitivistă și carteziană, unitatea și coeziunea par condiții indispensabile în orice întreprindere, chiar dacă este de natură mistică. Dar aici nu ne mai aflăm în prezența modurilor de gândire occidentale, ci ne confruntăm, mai degrabă, cu un cult multiform, o stare de supra (sau sub)conștientizare care absoarbe diverse rituri și credințe care au puțin în comun. Important este să menținem focul sacru aprins și viu; orice va servi drept combustibil.

Pentru această mentalitate nimic nu este imposibil. Legile naturale sunt suspendate, lumea devine fluidă. Unii lideri SS au declarat că Canalul Mânecii era mult mai îngust decât este marcat pe hărți. Pentru ei, ca și pentru înțelepții hinduși de acum două mii de ani și pentru episcopul Berkeley în secolul al XVIII-lea, Universul era doar o iluzie, iar structura sa putea fi modificată printr-un efort de voință din partea Inițiaților...

Explicația probabilă pentru toate acestea, în opinia noastră, este existența unui „puzzle" magic, un curent mistic puternic și satanic, așa cum am încercat să-l descriem în cursul capitolelor precedente. Aceasta ar putea explica o mulțime de fapte teribile într-un mod mai realist decât cel al istoricilor convenționali, care sunt gata să atribuie atâtea acte crude și iraționale megalomaniei unui sifilitic, sadismului unei mâini de nevropați și obedienței servile a unei bande de lași.

Urmând metoda noastră de cercetare, vom prezenta acum cititorului câteva informații despre alte aspecte neglijate ale acestui „socialism magic", cum ar fi, de exemplu, Societatea Thule, Ordinul Negru și Societatea Ahnenerbe. Am adunat un volum considerabil de documentație, de aproximativ o mie de pagini, pe această temă, deși toate acestea ar trebui verificate cu atenție și completate considerabil dacă am dori să scriem un studiu complet și convingător al acestor chestiuni. Deocamdată nu suntem echipați pentru a face acest lucru. Mai mult, suntem atenți să nu supraîncărcăm această carte, care tratează istoria contemporană doar în măsura în care ilustrează teza noastră de „realism fantastic". Urmează un scurt rezumat al unor fapte care pot fi considerate revelatoare.

În toamna anului 1923, a avut loc la München moartea unui personaj singular - poet, dramaturg, jurnalist și boem - pe nume Dietrich Eckardt. Cu plămânii afectați de gazul iperită, înainte de a muri, el a adresat o rugăciune cu caracter foarte personal unui meteorit negru pe care îl numea „Piatra Mecca" și pe care o lăsase în testament profesorului Oberth, unul dintre pionierii astronauticii. Tocmai îi trimisese un manuscris lung prietenului său Haushofer. După moartea sa, Societatea Thule (aceasta era rugăciunea sa) avea să continue să existe și avea să schimbe în curând lumea și toată viața de pe ea.

În 1920, Dietrich Eckardt și un alt membru al Societății Thule, arhitectul Alfred Rosenberg, l-au cunoscut pe Hitler. Prima lor întâlnire a avut loc în casa lui Wagner din Bayreuth, iar în următorii trei ani aveau să fie tovarășii constanți ai micului caporal al Reichswehr-ului, dominându-i toate gândurile și acțiunile. Konrad Heiden (în lucrarea sa *Adolph Hitler)* a scris că „Eckardt a întreprins formarea spirituală a lui Adolph Hitler". De asemenea, l-a învățat să scrie și să vorbească. Instruirea sa a fost dată pe două niveluri: unul referindu-se la doctrina „secretă", iar celălalt la doctrina propagandei.

El a relatat unele dintre conversațiile sale cu Hitler, la al doilea nivel, într-o broșură curioasă intitulată: *Bolșevismul de la Moise la Lenin.* În iulie 1923, Eckardt a devenit unul dintre cei șapte membri fondatori ai Partidului Național-Socialist.

Șapte: o figură sacră. În toamnă, înainte să moară, le-a spus colegilor săi: Urmați-l pe Hitler. El va dansa, dar eu sunt cel care a dat melodia. I-am oferit mijloacele de a comunica cu Ei. Nu mă jeliți: voi fi influențat istoria mai mult decât orice alt german...

Legenda insulei Thule este la fel de veche ca rasa germanică. Se presupunea că era o insulă care dispăruse undeva în nordul extrem. În largul Groenlandei? Sau în Labrador? La fel ca Atlantida, se credea că Thule fusese centrul magic al unei civilizații dispărute. Eckardt și prietenii săi credeau că nu toate secretele insulei Thule pieriseră. Ființe intermediare între Om și alte ființe inteligente din Dincolo ar pune la dispoziția Inițiaților un rezervor de forțe care puteau fi utilizate pentru a permite Germaniei să domine din nou lumea și să fie leagănul viitoarei rase a Supraoamenilor, care ar rezulta din mutațiile speciei umane. Într-o zi, legiunile ei ar porni să anihileze tot ce stătuse în calea destinului spiritual al Pământului, iar liderii lor ar fi oameni care știau totul, derivându-și puterea chiar din izvorul de energie și ghidați de Marii Cei ai Lumii Antice. Acestea erau miturile pe care se baza doctrina ariană a lui Eckardt și Rosenberg și pe care acești profeți ai unei forme „magice" de socialism le-au insuflat în mintea mediumică a lui Hitler. Însă Societatea Thule nu era, la acea vreme, fără îndoială, nimic mai mult decât o mică mașinărie destul de puternică pentru a confunda realitatea cu ficțiunea. Sub alte influențe și în mâinile altor persoane, avea să devină în curând un instrument mult mai ciudat - un instrument capabil să schimbe însăși natura realității. Se pare că sub influența lui Karl Haushofer grupul și-a căpătat adevăratul caracter de societate de Inițiați în comuniune cu Invizibilul și a devenit centrul magic al mișcării naziste.

Hitler s-a născut la Braunau-am-Inn, pe 20 aprilie 1889, la ora 17:30, la numărul 219 din Salzburger Vorstadt. Fiind un oraș de frontieră austro-bavarez, unde se întâlneau două mari state germane, a devenit pentru Hitler, mai târziu în viață, un oraș simbolic. S-a bucurat de reputația singulară de a fi locul de naștere al mai multor mediumuri, în special al lui Willy și Rudy Schneider, ale căror experimente psihice au creat senzație în urmă cu aproximativ treizeci de ani. Hitler a avut aceeași doică ca și Willy Schneider. Jean de Pange a scris, în 1940: „Braunau este un centru pentru mediumuri. Una dintre cele mai cunoscute este doamna Stokhammes, care, în 1920, s-a căsătorit la Viena cu prințul Joachim al Prusiei. Tot din Braunau și spiritualistul din München, baronul Schrenk-Notzing, și-a recrutat supușii, dintre care unul era de fapt văr al lui Hitler."

Ocultismul ne învață că, după încheierea unui pact cu forțe ascunse, membrii Grupului nu pot evoca aceste forțe decât prin intermediul unui magician care, la rândul său, nu

poate face nimic fără un medium. Se pare, așadar, că Hitler trebuie să fi fost mediumul, iar Haushofer magicianul.

Rauschning, descriindu-l pe Führer, a scris următoarele: „Nu te poți abține să nu te gândești la el ca la un medium. De cele mai multe ori, mediumii sunt oameni obișnuiți, insignifianți. Deodată, sunt înzestrați cu ceea ce par a fi puteri supranaturale, care îi diferențiază de restul umanității. Aceste puteri sunt ceva în afara adevăratei lor personalități - vizitatori, cum ar spune, de pe o altă planetă. Mediumul este posedat. Odată ce criza a trecut, ei cad din nou în mediocritate. În acest fel, fără nicio îndoială, Hitler era posedat de forțe exterioare - forțe aproape demonice de care individul numit Hitler era doar vehiculul temporar. Acest amestec de banal și supranatural a creat acea dualitate insuportabilă de care erai conștient în prezența lui. Aceasta era o Ființă care ar fi putut fi inventată de Dostoievski. Era ca și cum ai privi o față bizară a cărei expresie pare să reflecte o stare de spirit dezechilibrată, cuplată cu o impresie tulburătoare de putere ascunsă."

Conform lui Strasser: „Ascultându-l pe Hitler, ai dintr-o dată o viziune a cuiva care va conduce omenirea spre glorie... O lumină apare într-o fereastră întunecată. Un domn cu o mustață mică și comică se transformă într-un arhanghel... Apoi arhanghelul zboară... și acolo este Hitler stând jos, scăldat în transpirație și cu ochii sticloși..."

Bouchez a spus: „M-am uitat în ochii lui – ochii unui medium aflat în transă... Uneori părea să existe un fel de ectoplasmă; corpul vorbitorului părea să fie locuit de ceva... fluid. După aceea, s-a micșorat din nou până la insignifianță, arătând mic și chiar vulgar. Părea epuizat, cu bateriile descărcate."

François-Poncet consemnează: „A intrat într-un fel de transă mediumică; expresia de pe fața lui era extatică."

Mediul reprezenta, fără îndoială, nu doar un om, ci un grup, o colectivitate de forțe, un fel de centrală magică. Ceea ce ni se pare cert este că Hitler era animat de altceva decât ceea ce predica: de forțe și doctrine prost coordonate, fără îndoială, dar infinit mai periculoase decât simpla teorie a național-socialismului - o idee mult mai măreață decât orice își gândise el însuși, care era mai mult decât putea înțelege și pe care nu o putea transmite oamenilor și colaboratorilor săi decât într-o formă mult mai vulgarizată și fragmentară. În cuvintele Dr. Delmas:

„Un rezonator puternic, Hitler a fost întotdeauna «cutia de rezonanță» pe care pretindea a fi la Procesul de la München și a rămas așa până la sfârșit. Cu toate acestea, el a păstrat și a folosit doar ceea ce, la un moment dat, îi putea satisface ambiția și setea de putere, visele de a cuceri lumea și obsesia sa nebunească: selecția biologică a unei specii care să fie pe jumătate om, pe jumătate zeu."

Un alt vis al său, care era și o obsesie, era să schimbe viața de pe Pământ pretutindeni. Uneori făcea aluzie la asta sau, mai degrabă, nu putea împiedica gândurile sale să-i scape din când în când, în vreo remarcă întâmplătoare. Odată i-a spus lui Rauschning: „Revoluția noastră este o nouă etapă sau, mai degrabă, etapa finală a unei evoluții care va sfârși prin abolirea istoriei..." Sau, din nou: „Nu știi nimic despre mine; camarazii mei de partid nu au nicio idee despre visele care mă bântuie sau despre grandiosul edificiu ale cărui baze, cel puțin, vor fi fost puse înainte să mor... Lumea a ajuns la un punct de cotitură; ne aflăm acum într-un moment

critic... Planeta va suferi o răsturnare pe care voi, neinițiații, nu o puteți înțelege... Ceea ce se întâmplă este ceva mai mult decât apariția unei noi religii...

Rudolf Hess fusese asistentul lui Haushofer pe vremea când acesta din urmă era profesor la Universitatea din München. El fusese cel care îi pusese în legătură pe Haushofer și Hitler. (Zborul său în Anglia în timpul războiului a fost rezultatul faptului că Haushofer i-a spus că l-a văzut în vis zburând spre Anglia cu un avion. Într-unul dintre rarele momente de luciditate pe care i le-a permis inexplicabila sa boală, prizonierul Hess, ultimul supraviețuitor al Grupului *Thule* , se spune că ar fi declarat oficial că Haushofer era magicianul, Maestrul secret.)

După revolta sa eșuată, Hitler a fost închis la Landshurt. Introdus de Hess, generalul Karl Haushofer îl vizita pe Hitler în fiecare zi și petrecea ore întregi cu el, expunându-i teoriile și deducând din ele orice argument posibil în favoarea cuceririi politice. Rămas singur cu Hess, Hitler a combinat, în scopuri de propagandă, teoriile lui Haushofer și proiectele lui Rosenberg, care stau la baza lucrării „ *Mein Kampf*”.

Karl Haushofer s-a născut în 1869. A efectuat mai multe vizite în India și Orientul Îndepărtat și a fost trimis în Japonia, unde a învățat limba. El credea că poporul german își are originea în Asia Centrală și că rasa indo-germanică era cea care garanta permanența, noblețea și măreția lumii. În timp ce se afla în Japonia, se spune că Haushofer a fost inițiat într-una dintre cele mai importante societăți budiste secrete și că a jurat, dacă eșua în „misiunea” sa, să se sinucidă în conformitate cu ceremonialul consacrat de-a lungul timpului.

În 1914, Haushofer, pe atunci un tânăr general, era cunoscut pentru darul său extraordinar de a putea prezice evenimentele înainte ca acestea să se producă: ora la care inamicul urma să atace, locurile unde urmau să cadă obuzele, furtunile și schimbările politice din țări despre care nu știa nimic. Oare Hitler poseda și el acest dar al clarviziunii sau Haushofer i-a comunicat propriile viziuni?

Hitler a prezis exact data intrării trupelor sale în Paris, data sosirii la Bordeaux a primilor eșuați care ridicau blocada. Când a decis să reocupe Renania în 1935, toți experții din Europa, inclusiv germanii, erau convinși că Franța și Anglia vor rezista. Hitler a prezis că nu o vor face. De asemenea, a anunțat data morții lui Roosevelt.

După Primul Război Mondial, Haushofer s-a reîntors la studii și se pare că s-a specializat exclusiv în geografie politică. A fondat *Revista Geo-Politică* și a publicat o serie de cărți. În mod curios, aceste lucrări par a fi fondate pe o formă strict materialistă de realism politic. Grija pe care toți membrii Grupului au avut-o de a folosi un limbaj exoteric pur materialist și de a-și exterioriza concepțiile pseudoștiințifice a fost o sursă perpetuă de mistificare.

În spatele Geo-Politicianului se afla o altă personalitate - un discipol al lui Schopenhauer care adoptase budismul, un admirator al lui Ignațiu de Loyola care dorea să-i conducă pe oameni, un mistic în căutarea realităților ascunse, un om de mare cultură și cu o intensă sensibilitate psihică. Se pare că Haushofer a fost cel care a ales, de fapt, svastica ca emblemă.

În Europa, ca și în Asia, svastica a fost întotdeauna considerată un semn magic. A fost considerată un simbol al Soarelui, sursă de viață și fecunditate, sau al tunetului, o manifestare a mâniei divine care trebuie potolită. Spre deosebire de cruce, triunghi, cerc sau semilună, svastica nu este un semn primitiv care ar fi putut fi inventat și reinventat oricând în istoria

umanității sau în orice loc de pe glob, cu o semnificație simbolică diferită de fiecare dată. Este, de fapt, primul semn trasat cu o intenție definită. Studiul migrațiilor ridică problema originilor comune din cele mai vechi timpuri ale diferitelor religii și a relațiilor preistorice dintre Europa, Asia și America. Cel mai vechi exemplar cunoscut al svasticii se presupune că a fost găsit în Transilvania, datând de la sfârșitul epocii pietrei șlefuite. Se găsește pe sute de fusuri încă din anul 1400 î.Hr. și în ruinele Troiei. Apare în India în secolul al IV-lea î.Hr. și în China în secolul al V-lea d.Hr. Un secol mai târziu, se găsește în Japonia, în momentul introducerii budismului, care l-a adoptat ca emblemă. De o importanță capitală este faptul că este complet necunoscută, sau apare doar accidental, în toate regiunile semitice, cum ar fi Egiptul, Caldeea, Asiria și Fenicia. Este un simbol exclusiv arian. În 1891, Ernest Krauss a atras atenția publicului germanic asupra acestui fapt: Guido List, în 1908, a descris svastica în cărțile sale de popularizare științifică ca un simbol al purității rasiale și, în același timp, un semn al cunoașterii ezoterice dezvăluite prin descifrarea poemului epic islandez cunoscut sub numele de *Edda.* La Curtea Rusiei, svastica a fost introdusă de împărăteasa Alexandra Feodorovna. Se datora acest lucru influenței teosofilor? Sau a mediumului Badmaiev, un personaj ciudat care fusese crescut la Lhasa și care de atunci fusese strâns legat de Tibet? Acum, Tibetul este una dintre țările din lume unde svastica, întoarsă fie la dreapta, fie la stânga, este cel mai des întâlnită. Și de aici vine o poveste extraordinară.

Pe pereții conacului Ipatiev, țarina, înainte de execuție, desenase, se spune, o svastică, însoțită de o inscripție. Aceasta a fost fotografiată și ulterior ștearsă. Se spune că generalul Kutiepoff a fost în posesia acestei fotografii făcute pe 24 iulie, în timp ce fotografia oficială este datată 14 august. De asemenea, se spune că i s-a încredințat o icoană descoperită pe corpul țarinei, în interiorul căreia a fost găsit un mesaj care făcea aluzie la o societate secretă numită *Dragonul Verde.* Potrivit ofițerului de informații, care a fost ulterior otrăvit în mod misterios și al cărui pseudonim ca scriitor de ficțiune a fost Teddy Legrand, Kutiepoff (care a dispărut fără a lăsa nicio urmă) a fost răpit și ucis la bordul unui iaht aparținând baronului Otto Bautenas (care a fost el însuși asasinat ulterior).

Conform lui Teddy Legrand: „Marele iaht alb se numea *Asgard.* A fost oare întâmplător ca această barcă să fie botezată cu numele dat în legenda islandeză regatului regelui Thule?" Potrivit lui Trebitch Lincoln (care pretindea că este în realitate Lama Djordi Den), societatea „Oamenilor Verzi" (părintele Grupului *Thule*) își are originea în Thibet.

La Berlin exista un călugăr tibetan, poreclit „omul cu mănuși verzi", care prezisese corect în presă, în trei ocazii, numărul deputaților hitlerieni aleși în Reichstag și care era vizitat în mod regulat de Hitler. Inițiații spuneau că „deținea cheile Regatului Agarthi".

Aceasta ne aduce din nou înapoi la Thule. În același timp cu *Mein Kampf,* rusul Ossendovski a publicat o carte intitulată „ *Oameni, bestii și zei",* în care au apărut, pentru prima dată în public, numele Schamballah și Agarthi - nume care vor fi auzite din nou de pe buzele celor responsabili de *Ahnenerbe* la Procesul de la Nürnberg. Anul este 1925.

Partidul Național-Socialist începea o campanie activă de recrutare. Horst Wessel, mâna dreaptă a lui Horbiger, organiza trupe de șoc. În anul următor, a fost împușcat de comuniști. Pentru a-l comemora, poetul Ewers a compus un cântec care avea să devină Imnul sacru al Partidului. Ewers, care era un german „lovecraftian", era un membru entuziast al

Partidului, deoarece vedea în el, la început, „cea mai puternică expresie a Puterilor Întunericului”.

Cei șapte fondatori ai mișcării, care visau să „schimbe viața pe Pământ”, erau siguri fizic și spiritual că erau susținuți de aceste Puteri. Dacă informațiile noastre sunt corecte, jurământul care îi lega și mitul în care își căutau puterea, încrederea și norocul proveneau ambele dintr-o legendă tibetană. Cu treizeci sau patruzeci de secole în urmă, în regiunea Gobi exista o civilizație extrem de dezvoltată. Ca urmare a unei catastrofe, posibil de natură atomică, Gobi a fost transformat într-un deșert, iar supraviețuitorii au emigrat, unii mergând în nordul extrem al Europei, iar alții spre Caucaz. Se presupune că zeul scandinav Thor a fost unul dintre eroii acestei migrații.

„Inițiații” Grupului Thule erau convinși că acești supraviețuitori erau arieni, membri ai rasei originale din care izvora întreaga umanitate. Haushofer a proclamat necesitatea „unei întoarceri la surse” a rasei umane - cu alte cuvinte, că era necesar să se cucerească întreaga Europă de Est, Turkestanul, Pamirul, Gobiul și Tibetul. Aceste țări constituiau, în opinia sa, nucleul central, iar oricine deținea controlul asupra lor controla întreaga lume.

Conform legendei cu care Haushofer a luat cunoștință, fără îndoială, în 1905 și versiunii pe care René Guénon a dat-o în lucrarea sa „ *Le Roi du Monde”* , după cataclismul de la Gobi, stăpânii acestui mare centru al civilizației, Atotcunoscătorii, fiii Inteligențelor de Dincolo, și-au stabilit locuința într-o vastă tabără subterană sub Himalaya. Acolo, în inima acestor peșteri, s-au împărțit în două grupuri, unul urmând „Calea Dreaptă”, iar celălalt „Calea Stângă”. Primul dintre acestea își avea centrul la Agarthi, un loc de meditație, un oraș ascuns al Bunătății, un templu al neparticipării la lucrurile acestei lumi.

Al doilea a mers la Schamballah, un oraș al violenței și puterii ale cărui forțe controlează elementele și masele umanității și grăbesc sosirea rasei umane la „punctul de cotitură al timpului”. Înțelepții, conducătorii popoarelor lumii, ar putea încheia un pact cu Schamballah, care ar fi pecetluit cu jurăminte solemne și sacrificii.

În Austria, grupul *Edelweiss* a anunțat în 1928 venirea unui nou Mesia. În Anglia, Sir Oswald Mosley și Bellamy au susținut că Germania fusese atinsă de „Lumină”. În America, „Drumurile de Argint” ale colonelului Ballard și-au făcut apariția. O serie de persoane importante din Anglia au încercat să avertizeze oamenii împotriva acestei mișcări în care au sesizat o amenințare la adresa vieții spirituale și apariția unei religii satanice. Kipling a dat ordine ca svastica să fie îndepărtată de pe coperțile cărților sale. Lord Tweedsmuir, care a scris sub numele de John Buchan, a publicat două *romane cu cheie: Judecata zorilor* și *Un prinț în captivitate* , care conțineau o descriere a pericolelor la care civilizația occidentală putea fi expusă prin acțiunea unei „centrale electrice” de forțe intelectuale, spirituale și magice care acționau în interesul Răului. Sfântul George Saunders, în cărțile sale *„Șapte adormiți”* și *„Regatul ascuns”,* a denunțat amenințarea întunecată a ezoterismului nazist și sursele sale de inspirație „tibetane”.

În 1926, o mică colonie hindusă și tibetană s-a stabilit la Berlin și München. Când rușii au intrat în Berlin, au găsit printre cadavre o mie de voluntari pentru moarte în uniformă germană, fără acte sau insigne, de origine himalayană. De îndată ce mișcarea a început să acumuleze fonduri substanțiale, a organizat o serie de expediții în Tibet, care s-au succedat practic fără întrerupere până în 1943.

Membrii Grupului Thule urmau să fie stăpânii lumii, protejați împotriva tuturor pericolelor, iar domnia lor avea să dureze o mie de ani, până la următorul Potop. Aceștia s-au angajat să se sinucidă dacă ar face vreodată ceva pentru a-și încălca pactul și să facă sacrificii umane. Se pare că au existat doar motive „magice" pentru exterminarea țiganilor (750.000 de morți).

Wolfram Sievers a fost numit călău oficial, un fel de măcelar ritualic, sacrificial. Vom reveni asupra acestui aspect mai târziu, dar este bine să aducem cât mai multă lumină posibil în acest moment asupra unui aspect al problemei terifiante ridicate pentru toți oamenii gânditori de astăzi de aceste exterminări. Cei responsabili le-au considerat un mijloc de a depăși indiferența „Puterilor" și de a le atrage atenția. De la mayași la naziști, aceasta a fost semnificația magică a sacrificiilor umane.

La procesul de la Nürnberg, indiferența arătată de cei mai răi asasini i-a uimit adesea pe cei prezenți. O remarcă teribilă făcută de unul dintre eroii lui Merritt în romanul său, *Les Habitants du Mirage,* ar putea ajuta la clarificarea acestei atitudini: „Uitasem, așa cum fac întotdeauna, victimele sacrificiului în emoția sumbră a ritului".

Pe 14 martie 1946, Karl Haushofer și-a ucis soția Martha și s-a sinucis, în stil japonez. Mormântul său nu este marcat de nicio piatră sau cruce. La ceva timp după eveniment, el aflase despre execuția fiului său, Albrecht, în lagărul Moabit, care fusese arestat împreună cu organizatorii complotului împotriva lui Hitler și a atentatului eșuat la viața sa din 20 iulie 1944. În buzunarul hainei pătate de sânge a lui Albrecht au găsit o poezie în manuscris:

„Pentru tatăl meu, destinul a vorbit..."
Încă o dată, demonul a trebuit respins
și închis în închisoarea lui...
Tatăl meu a rupt sigiliul—
Nu a simțit respirația Celui Rău,
Dar lasă-l liber să cutreiere lumea...

Toate cele de mai sus pot părea doar o grămadă de coincidențe, semne, verificări încrucișate și presupuneri. Este adevărat că faptele pe care le-am adunat, conform metodei noastre, nu exclud absolut o explicație rațională a fenomenului hitlerist din punct de vedere politic sau economic. De asemenea, este adevărat, desigur, că nu tot ce se afla în mintea conștientă, sau chiar subconștientă, a oamenilor despre care am vorbit, era guvernat de credințe de această natură. Cu toate acestea, mințile lor au fost bântuite, la un moment dat, de noțiunile nebunești pe care le-am descris, fie că le-au recunoscut ca atare, fie că le-au confundat cu realități; cel puțin acest lucru pare cert.

Este însă un fapt că, în adâncul ființei noastre, visele noastre nu se șterg niciodată complet, la fel cum nu se șterg nici stelele când se întoarce lumina zilei. Ele continuă să strălucească, ca să spunem așa, în spatele sentimentelor, gândurilor și acțiunilor noastre. Există fapte, iar sub ele un substrat de alte fapte: aceasta este regiunea pe care o explorăm.

Sau mai degrabă, pe baza a ceea ce am putut descoperi, sugerăm că această regiune trebuie explorată. Tot ce putem spune este că în aceste adâncuri este mai întunecat decât credeți.

IX. *Himmler și cealaltă latură a problemei — 1934, un punct de cotitură — Ordinul Negru la putere — Călugării războinici cu cap de mort — Inițiere în Burgs — Ultima rugăciune a lui Sievers — Faptele ciudate ale lui Ahnenerbe — Marele Preot Frederick Hielscher - O notă uitată a lui Jünger – Impresii de război și victorie*

Era în timpul iernii sumbre a anului 1942. Cele mai bune trupe ale Germaniei și floarea stelei SS, pentru prima dată, nu mai înaintau, fiind brusc împotmolite în stepele rusești. Anglia se pregătea cu încăpățânare pentru viitoarele lupte, iar America era pe punctul de a intra în luptă. Într-o dimineață din acea iarnă, corpul generos, Dr. Kersten și-a găsit pacientul, Reichsführer-ul Himmler, deprimat și descurajat. „Dragul meu Doctor, sunt într-o situație teribilă..."

Oare începea să se îndoiască de posibilitatea victoriei? Nu, nu era asta. În timp ce stătea întins pe canapea, în timp ce doctorul îi masa stomacul, a început să vorbească, cu ochii ațintiți asupra tavanului. A explicat că Führerul se convinsese că nu poate exista pace pe Pământ atâta timp cât un singur evreu rămâne în viață... „Și astfel", a continuat Himmler, „mi-a ordonat să-i lichidez imediat pe toți evreii pe care îi avem." Mâinile sale lungi și uscate zăceau inerte pe divan, ca și cum ar fi fost înghețate. A rămas tăcut.

Kersten, luat prin surprindere, a crezut că deslușește în Maestrul Ordinului Negru semne de milă și repulsie, iar alarma sa la auzul veștii a fost temperată de o licărire de speranță:

„Da, da; înțeleg; conștiința ta îți interzice să aprobi această atrocitate... Îți înțeleg profunda suferință."

— Dar nicidecum! Nu e vorba de asta! strigă Himmler, ridicându-se brusc. Nu înțelegi!

Hitler îl chemase și îi ceruse să extermine imediat cinci până la șase milioane de evrei. Era o treabă foarte mare, iar Himmler era foarte obosit; în plus, avea mult de lucru în acel moment. Era cu adevărat inuman să se aștepte ca el să preia noua misiune în viitorul apropiat. Chiar păcat. Îi spusese asta iubitului său șef, iar iubitul șef nu fusese încântat și intrase în furie. Așa că acum Himmler se simțea deprimat pentru că acționase egoist și cedase unui moment de slăbiciune.

Cum se poate înțelege o inversare atât de uimitoare a valorilor? Nu poate fi explicată pur și simplu ca un semn de nebunie. Trebuie să ne imaginăm un Univers paralel cu al nostru, ale cărui legi și structură sunt radical diferite. Fizicianul George Gamow a conceput un Univers paralel în care, de exemplu, o bilă de biliard poate intra în două găuri în același timp. Universul în care trăiesc oameni ca Himmler este cel puțin la fel de departe de al nostru ca și cel al lui Gamow. Un om adevărat, un „inițiat" Thule, este în comunicare cu Puterile, iar toate energiile sale sunt îndreptate spre schimbarea vieții pe Pământ. Ce se întâmplă dacă „mediumul" îi cere unui astfel de om să lichideze câteva milioane de oameni „falși"? Foarte bine, dar ordinul vine într-un moment dificil. Trebuie neapărat făcut imediat? Bine, atunci; haideți să facem un efort suplimentar de sacrificiu de sine...

Pe 20 mai 1945, câțiva soldați britanici au arestat pe podul Berweverde, la douăzeci și cinci de mile vest de Luneberg, un bărbat înalt, cu capul rotund și umeri înguști, care purta

documente pe numele Hitzinger, în civil, cu un bandaj peste ochiul drept. A fost dus la secția de Poliție Militară, unde, timp de trei zile, ofițerii britanici au încercat să-i descopere adevărata identitate. În cele din urmă, epuizat de acest interogatoriu, și-a scos bandajul și a spus: „Numele meu este Heinrich Himmler". Nu l-au crezut. A insistat. Pentru a-l testa, a fost pus să se dezbrace. Apoi i s-a oferit să aleagă între haine americane și o pătură. S-a înfășurat în pătură. A fost apoi percheziționat pentru a se asigura că nu ascunde nimic pe corp și i s-a cerut să deschidă gura. În acel moment, prizonierul a zdrobit o fiolă cu cianură ascunsă într-un dinte și a căzut mort. Trei zile mai târziu, un ofițer și trei subofițeri au preluat corpul. S-au dus într-o pădure din apropiere, au săpat un șanț acolo, au aruncat cadavrul și au pus la loc cu grijă pământul. Nimeni nu știe exact unde este înmormântat Himmler sau sub ramurile cărui copac frecventat de păsări zace descompunându-se carnea celui care a pretins că este reîncarnarea împăratului Henric I, cunoscut sub numele de „Vânătorul de păsări".

Dacă Himmler ar fi trăit cât să fie judecat la Nürnberg, ce ar fi putut invoca în apărarea sa? Nu avea un limbaj comun cu membrii juriului. Nu locuia în aceeași lume; aparținea unei ordini de lucruri complet diferite, cu o mentalitate diferită. Era ca un fel de călugăr luptător de pe o altă planetă. „Nimeni nu a fost vreodată capabil să explice în mod satisfăcător", a spus raportorul *Poetel* , „complexele psihologice care au dus la Auschwitz și tot ceea ce reprezintă acest cuvânt. Căci procesul de la Nürnberg nu a aruncat cu adevărat nicio lumină asupra acestui fenomen, iar problema a fost doar confuză de toate explicațiile psihanalitice care au declarat fără menajamente că este posibil ca națiuni întregi să-și piardă echilibrul mental în același mod ca indivizii individuali. Nimeni nu știe, de fapt, ce s-a întâmplat în creierul unor oameni ca Himmler când au emis ordinele lor de exterminare."... Dacă ne plasăm la nivelul a ceea ce numim „realism fantastic", am putea începe poate să înțelegem,

Denis de Rougemont a spus despre Hitler: „Unii oameni cred, pentru că au experimentat în prezența lui un sentiment de groază și impresia unei puteri supranaturale, că el este sediul «Tronurilor, Dominațiilor și Puterilor», prin care Sfântul Pavel se referea la acele spirite secundare care pot coborî în orice om obișnuit și îl pot ocupa ca o garnizoană. L-am auzit rostind unul dintre marile sale discursuri. De unde provin puterile supraomenești pe care le arată în aceste ocazii? Este evident că o forță de acest fel nu aparține individului și, într-adevăr, nici măcar nu s-ar putea manifesta dacă individul nu ar avea nicio importanță decât ca vehicul al unei forțe pentru care psihologia noastră nu are nicio explicație. Ceea ce spun ar fi cea mai ieftină prostie romantică dacă nu ar fi faptul că ceea ce a fost realizat de acest om - sau mai degrabă de forțele care lucrează prin el - este o realitate care este una dintre minunile secolului."

De fapt, în timpul ascensiunii sale la putere, Hitler, care primise instrucțiuni de la Eckardt și Haushofer, pare să fi folosit Puterile puse la dispoziția sa sau, mai degrabă, care îl posedau, pentru a satisface ceea ce erau, la urma urmei, ambiții politice și naționaliste destul de înguste. Era fundamental un omuleț insignifiant, cu puternice sentimente patriotice și o pasiune pentru reformele sociale. Funcționa la un nivel inferior, iar visele sale aveau limite.

Deodată, ca printr-o minune, a țâșnit în față și a avut succes în tot ceea ce a întreprins. Dar mediumul posedat de forțe exterioare nu este neapărat conștient de puterea lor, nici de direcția în care acestea îl conduc. El dansează pe o melodie care nu este a lui. Până în

1934 credea că face toți pașii corecți. Dar nu ținea un ritm strict. Credea că tot ce trebuie să facă este să-și folosească pe deplin „Puterile". Dar nu se pot folosi astfel de Puteri; se poate doar să le servești. Acesta este sensul (sau unul dintre sensurile) schimbărilor fundamentale care au avut loc în timpul și imediat după Epurarea din iunie 1934. Mișcarea, despre care Hitler însuși credea că va fi național-socialistă și nimic mai mult, a devenit ceea ce era destinat să devină și a aderat mai îndeaproape la doctrina secretă. Hitler nu a îndrăznit niciodată să investigheze motivele „sinuciderii" lui Strasser și a fost pus să semneze ordinul care a ridicat SS-ul la rangul de organizație autonomă, deasupra Partidului. Joachim Gunthe a scris într-un jurnal german după dezastru: „Ideea vitală care a inspirat SA a fost înlocuită pe 30 iunie 1934 de o idee pur satanică - SS".

„Este dificil de spus exact când a început Hitler să viseze la mutații biologice", spune dr. Delmas. Această idee este doar un aspect al aparatului ezoteric la care mișcarea nazistă s-a adaptat mai bine din acest moment încoace, când mediul a devenit nu, așa cum credea Rauschning, un complet nebun, ci un instrument mai maleabil și dirijorul unui marș infinit mai ambițios decât marșul spre putere al unui partid sau al unei națiuni sau chiar al unei rase.

Himmler a fost cel care a fost însărcinat cu sarcina de a organiza SS-ul, nu ca o forță de poliție, ci ca un ordin religios real, cu o ierarhie regulată, de la fratele laic până la Părintele Superior. Printre cei mai înalți oficiali se aflau cei care conduceau un Ordin Negru, a cărui existență, de altfel, nu a fost niciodată recunoscută oficial de guvernul național-socialist. În cadrul partidului se făcea referire la cei care erau membri ai „cercului interior", dar aceștia nu au primit niciodată nicio recunoaștere oficială. Pare sigur că doctrina, niciodată pe deplin definită, se baza pe o credință absolută în puteri care depășeau puterile umane obișnuite. În religie, teologia, considerată o știință, se distinge de misticism, care este intuitiv și incomunicabil. Societatea Ahnenerbe, despre care vom avea ceva de spus mai târziu, reprezenta aspectul teologic, iar Ordinul Negru pe cel mistic al religiei Lorzilor din Thule.

Mai presus de toate, nu trebuie uitat că din momentul în care o schimbare în metodele și politica inițială a Partidului Hitler a început să fie evidentă, sau mai degrabă, de îndată ce aceasta a fost conformată mai îndeaproape doctrinei secrete care până atunci fusese doar incomplet înțeleasă și respectată de „mediul" însărcinat cu propaganda, nu ne mai aflăm în prezența unei mișcări naționale și politice. Obiectivele imediate, în general, au rămas neschimbate sau, mai degrabă, au continuat să fie prezentate publicului în același limbaj exoteric, dar au servit doar ca acoperire pentru alte scopuri ascunse.

„Singurul lucru care conta acum era urmărirea neobosită a unui vis fantastic. De acum înainte, dacă Hitler ar fi avut la dispoziție un popor mai potrivit decât poporul german să-l servească și să-l ajute să-și realizeze ambiția supremă, nu ar fi ezitat să sacrifice poporul german." Nu „ambiția sa supremă", ci ambiția supremă a unui grup magic care acționează prin persoana sa. Brasillach recunoaște că „ar sacrifica fericirea întregii rase umane, inclusiv a sa și a compatrioților săi, dacă i-ar fi ordonat să facă acest lucru de către misterioasa Forță ale cărei comenzi le respecta."

„Îți voi spune un secret", i-a spus Hitler lui Rauschning; „fondez un Ordin." El a vorbit despre Burguri unde avea să aibă loc prima inițiere, spunând: „De acolo va apărea a doua etapă - etapa Omului-Dumnezeu, când Omul va fi măsura și centrul lumii. Omul-Dumnezeu, acea

Ființă splendidă, va fi un obiect de veneraţie... Dar există şi alte etape despre care nu mi-e permis să vorbesc...

O centrală electrică construită în jurul centralei electrice, Ordinul Negru își izolează membrii de lume, indiferent de gradul de inițiere căruia îi aparțin. „Firește", scrie Poetel, „era doar un cerc foarte restrâns de oficiali de rang înalt și ofițeri SS superiori care erau familiarizați cu teoriile și cerințele esențiale ale Ordinului. Membrii diferitelor formațiuni «pregătitoare» erau instruiți în acestea doar atunci când trebuiau, înainte de a se căsători, să obțină permisiunea șefilor lor sau când erau plasați sub o jurisdicție specială extrem de severă, dar care le oferea protecție împotriva oricărei acțiuni din partea autorităților civile. Atunci le era clar că, în afara Legilor Ordinului, nu aveau alte îndatoriri și nu mai aveau o viață privată proprie."

Călugării luptători (*monos* - singuri), SS-ii Cap de Morte (a nu se confunda cu alte grupuri, cum ar fi *Waffen SS,* formată din frați laici sau membri terțiari ai Ordinului, sau din mașini umane modelate după adevărații oameni SS) au primit prima lor instruire în Burgs, după ce au trecut prin seminariile *din Napola* . La inaugurarea uneia dintre școlile pregătitoare *din Napola* , Himmler a redus doctrina la cea mai joasă măsură comună: „Crede, ascultă, luptă; asta e tot". Acestea erau școli în care, așa cum se afirma în *Schwarze Korps* din 26 noiembrie 1942, „elevii învață cum să ucidă și cum să moară". Mai târziu, dacă se dovedeau demni, cadeților admiși în Burgs li se dădea de înțeles că „a muri" putea fi interpretat ca „moartea sinelui". Dacă, însă, nu erau demni, se întâlneau cu moartea fizică pe câmpurile de luptă. „Tragedia măreției este să trebuiască să calci în picioare cadavre". Și ce dacă? Nu toți oamenii sunt cu adevărat în viață și există o ierarhie a existenței, de la pseudo-om până la Marele Magician. Abia a ieșit din neant, când cadetul se întoarce acolo după ce a zărit, pentru salvarea sa, drumul care duce la splendida figură a Ființei...

În aceste Burguri și-au rostit jurămintele și s-au angajat într-un „destin ireversibil, supraomenesc". Ordinul Negru a pus în practică amenințările proferate de Dr. Ley: „Cel care va fi considerat de Partid nedemn de Cămașa Brună – și fiecare dintre noi ar trebui să știe acest lucru – nu numai că va fi deposedat de funcția sa, ci va fi distrus în propria persoană și în persoanele familiei sale, soția și copiii săi. Acestea sunt legile dure și nemiloase ale Ordinului nostru."

Nu mai suntem în această lume. Nu mai este vorba despre Germania nemuritoare sau despre un stat național-socialist, ci despre o pregătire magică pentru venirea unui Om-Dumnezeu, Omul Nou pe care Puterile îl vor instaura pe Pământ atunci când vom fi modificat echilibrul puterilor spirituale. Ceremonia de admitere în rândurile SS trebuie să fi fost similară cu cea pe care o descrie Reinhold Schneider atunci când vorbește despre membrii Ordinului Teutonic, în marea sală a Remter-ului din Marienburg, depunând jurământul care i-a transformat într-un Militant Bisericesc: „Proveneau din multe țări diferite, trăind vieți aventuroase. Când au intrat în incinta austeră a acestui castel, și-au abandonat scuturile personale gravate cu arme care fuseseră purtate de cel puțin patru strămoși. Acum emblema lor ar fi Crucea care îi lega să ducă cea mai aspră bătălie dintre toate și le asigura viața veșnică." Cei care știu nu vorbesc; nu există nicio descriere a ceremoniei inițiatice din Burgs, dar se știe că o astfel de ceremonie a avut loc. A fost numită „ceremonia Aerului Sufocant" *(L'Air Epais*), aluzie

la atmosfera extraordinar de tensionată care a prevalat până la rostirea jurămintelor. Unii ocultiști, precum Lewis Spence, cred că ceremonia a inclus o Liturghie Neagră în cea mai pură tradiție satanică. Pe de altă parte, Willi Frieschauer, în studiul său despre Himmler, interpretează „Aerul Sufocant" ca fiind momentul în care participanții au fost copleșiți de o stupoare completă. Între aceste două teorii există loc pentru o interpretare mai realistă și, prin urmare, mai fantastică.

Un destin ireversibil: au fost elaborate planuri pentru a-i izola pe oamenii SS de la Capul Morții de lumea „pseudo-oamenilor" pentru tot restul vieții lor. Exista un plan de a crea orașe și colonii de veterani în întreaga lume, care ar fi responsabili doar în fața administrației și autorității Ordinului. Dar Himmler și „frații" săi concepuseră un proiect și mai vast. Lumea ar avea ca model un stat SS suveran. „La Conferința de Pace", a spus Himmler în martie 1943, „lumea va fi informată despre învierea vechii provincii Burgundia, fosta țară a artelor și științelor, pe care Franța a redus-o la rolul unui apendice conservat în spirt de vin. Statul suveran Burgundia, cu propria armată, propriile legi, monedă și sistem poștal, va fi modelul statului SS. Acesta va cuprinde Elveția franceză, Picardia, Champagne, Franche-Comté, Hainaut și Luxemburg. Limba oficială, desigur, va fi germana. Partidul Național-Socialist nu va avea nicio jurisdicție asupra acesteia." Va fi guvernat doar de SS, iar lumea va fi uimită și plină de admirație pentru acest stat în care idealurile SS vor fi întruchipate.

SS-istul pur, unul dintre „inițiați", este, în propria sa apreciere, deasupra binelui și răului. „Organizația lui Himmler nu se bazează pe ajutorul fanatic al sadiștilor care caută plăcere în crimă: se bazează pe «oameni noi»." În afara „cercului interior", format din „Capetele Morților", liderii lor, având acces, în funcție de rangul lor, la doctrina sacră și datorându-i credință lui Thule, Sfânta Sfintelor, exista SS-istul obișnuit, care nu era decât o mașină fără suflet, un robot funcțional. Era produs în masă, ales pentru calitățile sale „negative". Aici nu se punea problema doctrinei, ci doar a antrenamentului. „Nu vrem să eliminăm inegalitățile dintre oameni", spunea Hitler, „ci, dimpotrivă, să le sporim și să le transformăm într-un principiu protejat de bariere impenetrabile. Cum va fi ordinea socială a viitorului?" Tovarăși, vă voi spune: va exista o clasă de stăpâni, iar după ei membrii de partid de rând, în ordine ierarhică, apoi marea masă de adepți anonimi, servitori și muncitori în perpetuitate, iar sub ei, din nou toate rasele străine cucerite, sclavii moderni. Și peste toți aceștia va domni o nobilime nouă și exaltată despre care nu pot vorbi... Dar despre toate aceste planuri, membrii militanți de rând nu vor ști nimic...

Lumea este materie care trebuie transformată pentru a elibera energia concentrată a Înțelepților – o energie psihică capabilă să atragă Puterile de Dincolo, Ființele Superioare Necunoscute, Lorzii Cosmosului. Instituirea Ordinului Negru nu avea nicio semnificație politică sau militară; *rațiunea sa de a fi* era pur magică. Lagărele de concentrare erau o formă de magie imitativă: erau un act simbolic, un model pentru ordinea socială a viitorului. Toate popoarele lumii vor fi dezrădăcinate și transformate într-o imensă populație nomadă, un fel de materie primă care poate fi exploatată și din care va ieși floarea: Omul în contact cu Zeii. Este tiparul de ipsos (cum spunea Barbey d'Aurevilly: Iadul este tiparul Raiului) al planetei noastre transformate într-un câmp de operațiuni pentru magicienii Ordinului Negru.

În instrucțiunile date în Burguri, o parte a doctrinei secrete este împărtășită în următoarea formulă: „Singura ființă vie care există este Cosmosul, sau Universul. Orice altceva și toate celelalte ființe, inclusiv Omul, sunt doar diversele forme, care s-au multiplicat de-a lungul veacurilor, ale Universului viu." Noi înșine nu suntem vii până când nu am luat cunoștință de această Ființă care ne înconjoară, ne cuprinde și ne folosește pentru a pregăti noi forme. Creația nu este încă completă; Spiritul Cosmosului nu este în repaus; așa că să fim pregătiți să executăm ordinele sale care ne sunt transmise de Zei aici, jos - noi, făcătorii de minuni neînfricați, modelând după voința noastră masele umane oarbe și sângerânde! Cuptoarele cu gaz de la Auschwitz? Doar ritual.

Colonelul SS Wolfram Sievers, care adusese o apărare pur rațională, a cerut, înainte de execuție, să i se permită pentru ultima dată să-și celebreze ritualurile și să rostească rugăciuni misterioase. Apoi s-a dus calm, netulburat, la spânzurătoare.

El fusese directorul general al Ahnenerbe și, pentru aceasta, a fost condamnat la moarte la Nürnberg. Societatea pentru Studiul Moștenirii Strămoșești, Ahnenerbe, a fost fondată în mod privat de învățătorul spiritual al lui Sievers, Frederick Hielscher, misticul și prietenul exploratorului suedez Sven Hedin, care el însuși era strâns asociat cu Haushofer.

Sven Hedin, expert în Orientul Îndepărtat, locuise mult timp în Tibet și jucase un rol important în stabilirea doctrinelor ezoterice ale naziștilor. Frederick Hielscher nu a fost niciodată nazist și a fost chiar prieten cu filosoful evreu Martin Buber. Dar teoriile sale profunde aveau ceva în comun cu doctrinele „magice" ale Marilor Maeștri ai Național-Socialismului. Himmler, în 1935, la doi ani de la înființare, a transformat Ahnenerbe într-o organizație oficială, atașată Ordinului Negru. Obiectivele sale declarate erau: „Să facă cercetări privind localizarea, caracteristicile generale, realizările și moștenirea rasei indo-germanice și să comunice oamenilor rezultatele acestor cercetări. Această misiune trebuie îndeplinită prin utilizarea unor metode strict științifice." Cu alte cuvinte, întregul mecanism al organizării raționale germane urma să fie folosit în interesul iraționalității.

În ianuarie 1939, Ahnenerbe a fost pur și simplu încorporată în SS, iar liderii săi au fost absorbiți în statul major personal al lui Himmler. La acea vreme, avea cincizeci de filiale sub conducerea profesorului Wurst, expert în texte sacre antice, care predase sanscrita la Universitatea din München.

Se pare că Germania a cheltuit mai mult pentru cercetările Ahnenerbe decât a făcut America pentru pregătirile pentru prima bombă atomică. Aceste cercetări au variat de la activități strict științifice la practica ocultismului și de la vivisecția practicată asupra prizonierilor la spionaj în numele societăților secrete. S-au purtat negocieri cu Skorzeny în vederea furtului Sfântului Graal, iar Himmler a creat o secțiune specială pentru colectarea de informații „în sfera supranaturalului".

Suntem uimiți de lista de rapoarte întocmite cu costuri enorme de către Ahnenerbe pe teme precum: puterea confraternității rozicruciene; simbolismul suprimării harpei irlandeze în Ulster; semnificația ocultă a turnurilor gotice și a jobenului etonian etc. Când trupele germane evacuau Napoli, Himmler a dat ordine repetate ca acestea să nu uite să ia cu ele enorma piatră funerară a ultimului împărat Hohenstoffen. În 1943, după căderea lui Mussolini, Reichsführer-ul i-a chemat într-o vilă de la periferia Berlinului pe cei șase cei mai mari experți în ocultism din Germania pentru a descoperi locul unde era ținut prizonier Ducele. Ședințele Statului Major

General au început cu exerciții de concentrare Yoga. În Tibet, acționând la ordinele lui Sievers, Dr. Scheffer a fost în contact cu o serie de lama din diferite mănăstiri și a adus cu el la München, pentru examinare științifică, câțiva cai „arieni" și albine „ariene", a căror miere avea calități speciale.

În timpul războiului, Sievers a organizat în lagărele de deportați oribilele experimente care au făcut ulterior subiectul mai multor cărți „negre". Ahnenerbe a fost „îmbogățit" de un *Institut de cercetare științifică pentru apărarea națională,* dotat cu „toate facilitățile disponibile la Dachau". Profesorul Hirt, care era responsabil de aceste institute, a format o colecție de schelete tipic evreiești. Sievers a ordonat armatei din Rusia să aducă înapoi o serie de cranii de comisari evrei. Când i-au fost amintite de aceste crime de la Nürnberg, Sievers nu a trădat niciun semn de sentiment uman normal sau milă. El era în altă parte. Asculta alte voci.

Fără îndoială, Hielscher a jucat un rol important în elaborarea doctrinei secrete. Cu excepția celor legate de această doctrină, comportamentul lui Sievers, ca și al celorlalți principali instigatori ai acestor crime, rămâne de neînțeles. Expresiile „monstruozitate morală", „cruzime mentală" sau nebunie nu explică nimic. Se știu puține lucruri despre mentorul spiritual al lui Sievers. Ernest Jünger, însă, vorbește despre el în jurnalul pe care l-a ținut în timpul Ocupației la Paris. Pe 14 octombrie 1943, Jünger a scris în jurnalul său: „Seara, o vizită de la Bogo. (Ca măsură de precauție, Jünger se referă la toate personajele importante printr-un pseudonim. «Bogo» era Hielscher; «Kniebolo», Hitler.) Într-o perioadă în care personalitățile puternice sunt atât de rare, deși este unul dintre oamenii la care m-am gândit mult, nu par capabil să-mi formez o opinie despre el. Am crezut odată că își va lăsa amprenta în istoria timpului nostru ca unul dintre acei oameni puțin cunoscuți, dar excepțional de inteligenți. Cred că acum va juca un rol mai important." Majoritatea tinerilor intelectuali din generația care a crescut după ultimul război au intrat sub influența sa și au trecut adesea prin școala sa... Mi-a confirmat o bănuială pe care o aveam de mult timp, și anume că ar fi fondat o Biserică. Acum a depășit dogma și se preocupă în principal de liturghie. Mi-a arătat o serie de cântece și festivități pentru a celebra „anul păgân", care implică un întreg sistem de zei, culori și animale, hrană, pietre și plante. Am observat că „consacrarea luminii" va avea loc pe 2 februarie.

Și Jünger adaugă, confirmând teoria noastră: „Am observat la Bogo o schimbare fundamentală, caracteristică întregii noastre *elite:* se aruncă în metafizică cu tot entuziasmul unei minți crescute pe principii raționaliste. Același lucru m-a frapat și în cazul lui Spengler și pare a fi un semn favorabil. S-ar putea spune, în linii mari, că, în timp ce secolul al XIX-lea a fost secolul rațiunii, al XX-lea este secolul cultelor. Kniebolo (Hitler) trăiește din ele, ceea ce explică incapacitatea totală a oamenilor cu gândire liberală de a vedea măcar unde se situează el."

Hielscher, care nu fusese deranjat, a venit să depună mărturie în numele lui Sievers la Nürnberg. La proces, s-a limitat la chestiuni politice și la afirmații intenționat absurde despre rase și triburi ancestrale. A cerut ca o favoare să i se permită să-l însoțească pe Sievers la spânzurătoare, iar condamnatul a rostit împreună cu el rugăciunile specifice unui cult care nu a fost niciodată menționat pe tot parcursul procesului. Apoi a revenit în obscuritate.

Voiau să schimbe viața și să o amestece cu moartea într-un alt mod. Pregăteau calea pentru venirea Ființei Superioare Necunoscute. Aveau o concepție magică despre lume și despre

om, căreia îi sacrificaseră tot tineretul țării lor și oferiseră zeilor un ocean de sânge uman. Făcuseră tot ce le stătea în putință pentru a concilia Puterile. Urau civilizația occidentală modernă, atât burgheză, cât și muncitoare - umanismul insipid al primei și materialismul îngust al celei de-a doua. Erau sortiți să câștige, pentru că purtau în ei o flacără pe care dușmanii lor capitaliști sau marxiști o lăsaseră de mult să se stingă, adormindu-se cu ideile lor plictisitoare și timide despre destinul lor. Aveau să fie Stăpânii timp de o mie de ani, căci se aflau în tabăra făcătorilor de minuni, a Marilor Preoți și a semizeilor... Și acum, iată-i, învinși, zdrobiți, condamnați, umiliți de oamenii obișnuiți, mestecători de gumă și băutori de vodcă; oameni lipsiți de orice flacără sacră, cu credințe înguste și scopuri limitate, legate de Pământ.

Oameni superficiali, lumești – postiști, raționali, morali – oameni obișnuiți. Milioane de omuleți nesemnificativi și de bunăvoință sfidaseră Voința Cavalerilor Puterilor Întunericului! În Est, o mulțime de simpli mecanizați, în Vest, o grămadă de puritani fără coloană vertebrală reușiseră să producă cantități superioare de tancuri, avioane și tunuri. Și posedau bomba atomică – fără să știe nimic despre marile forțe ascunse! Și acum, ca niște melci după o ploaie, scăpați de furtuna fierului, iată-i pe toți – judecători cu monoclu, profesori de drepturi ale omului și virtuți orizontale, doctori ai mediocrității, baritoni ai Armatei Salvării, brancardieri de la Crucea Roșie, toți bolborosind naiv despre „mâine mai strălucitor” – adunați aici, la Nürnberg, pentru a ține predici elementare Marilor acestui Pământ, călugării militanți care semnaseră un pact cu Puterile; Sacrificatorilor care puteau citi în oglinda Întunericului; Aliaților Shamballah, moștenitorilor Sfântului Graal! Și chiar i-au trimis la spânzurătoare și i-au tratat ca pe niște criminali sau nebuni deliranți!

Ceea ce prizonierii de la Nürnberg și liderii lor care s-au sinucis nu au putut înțelege a fost că civilizația care tocmai triumfase era, de asemenea, și mult mai sigur, o civilizație spirituală, o mișcare formidabilă care, de la Chicago la Tașkent, împingea umanitatea spre un destin superior. Ceea ce făcuseră ei fusese să detroneze Rațiunea și să pună Magia în locul ei. Este adevărat că rațiunea carteziană nu acoperă întregul Om sau întreaga sa cunoaștere. Așa că o adormiseră. Dar când Rațiunea doarme, ea naște monștri. Ceea ce se întâmplase aici era că Rațiunea, care nu fusese adormită, ci împinsă la limitele sale extreme, opera la un nivel superior, legându-se de misterele minții și spiritului, de secretele energiei și ale armoniei universale. Raționalismul împins la extreme naște Fantasticul, din care monștrii generați de Rațiune atunci când doarme nu sunt decât o caricatură sinistră. Dar judecătorii de la Nürnberg, purtătorii de cuvânt ai civilizației care triumfase, nu știau ei înșiși că acest război fusese un război spiritual. Nu aveau o concepție suficient de înaltă despre propria lor lume; Ei credeau doar că Binele va triumfa asupra Răului, fără să-și fi dat seama cât de negru era răul care fusese învins sau cât de glorios era binele care triumfase.

Războinicii mistici germani și japonezi se credeau magicieni mai buni decât erau în realitate. Națiunile civilizate care îi învinseseră nu fuseseră conștiente de semnificația magică superioară a propriei lor lumi. Vorbeau despre Rațiune, Dreptate, Libertate, Respect pentru Viața Umană etc., la un nivel care nu-și mai are locul în această a doua jumătate a secolului al XX-lea, când cunoașterea se transformă, iar trecerea către *o altă stare* a conștiinței umane este deja evidentă.

Este adevărat că naziștii ar fi câștigat dacă lumea modernă ar fi fost doar ceea ce majoritatea dintre noi încă mai credem că este: o moștenire, pur și simplu, din secolul al XIX-

lea materialist și științific, când omul străzii considera Pământul un loc de exploatat pentru propria sa plăcere. Există doi Diavoli: unul care schimbă Ordinea divină în dezordine și unul care schimbă ordinea într-un alt tip de ordine, care nu este divină. Ordinea Neagră ar fi trebuit să triumfe asupra unei civilizații pe care o considera a scăzut la nivelul „satisfacției" apetiturilor pur materiale deghizate ipocrit în valori morale. Dar era ceva mai mult decât atât. A prezentat o nouă față lumii, în timp ce suferea martiriul aplicat de naziști, precum apariția Feței pe Sfântul Giulgiu. La fiecare nivel, de la cel al educației populare la fizica nucleară, de la explorarea psihologică avansată la rachetele interplanetare, un fel de alchimie era la lucru, stârnind speranțe pentru o transmutare a umanității și perspectiva unei vieți mai bune. Poate că acest lucru nu era foarte evident la suprafață, iar unii oameni cu o inteligență medie regretau zilele îndepărtate ale tradițiilor spirituale antice, aflându-se astfel, în convingerile lor profunde, de partea inamicului, hotărât ostili cum erau acestei lumi în care nu vedeau decât amenințarea unei mecanizări mereu crescânde. Totuși, în același timp, existau oameni, precum Teilhard de Chardin, de exemplu, care vedeau mai clar. Ochii celei mai înalte inteligențe și ochii iubirii descoperă aceleași lucruri pe planuri diferite. Setea de libertate a oamenilor, imnul credinței martirilor, conțineau în ele semințele acestei mari speranțe transcendente. Această civilizație, criticată nu mai puțin din exterior de către închinătorii mistici ai trecutului, cât și din interior de către credincioșii naivi ai progresului, trebuia salvată.

Diamantele taie sticla. Dar borazonul, un cristal sintetic, taie diamantele. Structura diamantului este mai regulată decât cea a sticlei. Naziștii ar fi putut câștiga. Dar o inteligență trează poate crea, pe măsură ce se dezvoltă, figuri de o ordine mai pură decât cele care strălucesc în întuneric.

„Când cineva mă lovește peste obraz, nu întorc și celălalt obraz și nici nu ridic pumnii; lovesc cu un trăsnet." Era necesar ca această luptă dintre Lorzii lumii de dincolo și oamenii mici de sus, dintre Puterile Întunericului și omenirea aflată în marșul progresului, să fie decisă la Hiroshima printr-un semn clar din partea Puterii, care nu admite nicio discuție.

PARTEA A TREIA

ACEA INFINITATE NUMITĂ OM...

UN NOU TIP DE INTUIȚIE

I. *Fantasticul în foc și sânge —Barierele neîncrederii— Prima rachetă—Burghezi și muncitori ai pământului—Fapte false și ficțiune adevărată— Lumi locuite — Vizitatori de dincolo — Marile linii de comunicare — Mituri moderne — Realism fantastic în psihologie — Către o explorare a fantasticului din interior —Metoda descrisă — O altă concepție a libertății*

Când am ieșit din pivniță, Juvisy, orașul meu natal, dispăruse. O ceață densă și galbenă acoperea o masă de moloz din care ieșeau strigăte de ajutor și gemete. Lumea jocurilor, prieteniilor și iubirilor mele și aproape tot ceea ce știusem toată viața zăcea acolo îngropat sub toată această pustietate, arătând ca suprafața Lunii. Puțin mai târziu, când operațiunile de salvare erau în desfășurare, păsările, înșelate de reflectoare, s-au întors și au început să cânte în crengile acoperite de praf.

O altă amintire: într-o dimineață de vară, cu trei zile înainte de Eliberare, mă aflam cu zece dintre prietenii mei într-o casă privată de lângă Bois de Boulogne. Ne întâlniserăm acolo din întâmplare, venind cu toții din diferite tabere de tineret la această ultimă școală de antrenament, unde încă ne învățau imperturbabili, în timp ce afară totul se schimba în zgomotul războiului, cum să facem marionete, cum să acționăm și să cântăm. În acea dimineață, stând în sala pseudo-gotică, cântam sub conducerea unui dirijor romantic, o melodie populară: *„Donnez-moi de l'eau, donnez-moi de l'eau, de l'eau, de l'eau pour mes deux seaux..."*

Am fost întrerupți de soneria telefonului. Câteva minute mai târziu, profesorul nostru de canto ne-a pus pe toți să intrăm într-un garaj. Alți tineri, cu mitralii Sten, păzeau căile de acces. Acolo, printre mașinile vechi și butoaiele de petrol, zăceau trupurile unor tineri, ciuruite de gloanțe și terminate cu grenade: acesta era grupul de muncitori ai Rezistenței care fuseseră torturați de germani la *Cascade* din Bois. Cumva, trupurile lor fuseseră recuperate.

Sicriele lor erau acolo; familiile lor fuseseră informate de un mesager. A trebuit să spălăm aceste cadavre, să ștergem sângele, să le încheiem la loc jachetele și pantalonii desfăcuți de grenade și să punem hârtie albă în sicriele lor pentru a-i acoperi pe acești băieți uciși, ai căror ochi, guri și răni păreau să țipe de teroare. Trebuia cumva să facem ca aceste fețe și corpuri să arate decent după moarte și, cu bureții și pensulele în mâini și cu mirosul acestei măcelării în nări, într-adevăr „dădeam apă, apă, apă...", ca în cântec...

Înainte de acest război, Pierre MacOrlan obișnuia să călătorească în căutarea fantasticului din viața socială, pe care îl găsea în pitorescul marilor porturi: în micile bistrouri din Hamburg, în ploaie, pe malurile Tamisei sau în mahalalele din Anvers. Cât de fermecător de demodat! Fantasticul încetase să mai fie apanajul artiștilor pentru a deveni, în ritmul sângelui și focului, parte a vieții de zi cu zi în lumea civilizată. Băcanul local apărea într-o dimineață în

pragul său purtând o stea galbenă, în timp ce fiul portarului primea mesaje suprarealiste din Londra și purta o uniformă invizibilă de căpitan. În sate vedeai cadavre atârnând de balcoane, victime ale unui război secret de partizani.

Mai multe Universuri violent contrastante erau suprapuse; cea mai simplă întâmplare te-ar putea trimite de la unul la altul.

Bergier mi-a relatat următoarele experiențe ale sale:

„În lagărul de la Mauthausen am fost etichetați N.N. — noapte și ceață." Niciunul dintre noi nu se aștepta să supraviețuiască. Pe 5 mai 1945, când primul Jeep american a urcat dealul, un deportat rus, care fusese în acuzația de campanie antireligioasă din Ucraina și mințea de partea mea, s-a ridicat în cot și a strigat: „Lăudat fie Dumnezeu". Toți bărbații în formă au fost repatriați într-o fortăreață zburătoare și așa m-am aflat eu însumi câteva zile mai târziu pe aerodromul de la Heinz, în Austria. Avionul venise din Birmania. „E un război mondial, nu-i așa?", a spus radio operatorul, care a trimis un mesaj pentru mine la Cartierul General Aliat din Rheims și apoi mi-a arătat echipamentul său radar. Erau tot felul de aparate pe care nu crezusem niciodată posibile înainte de anul 2000. La Mauthausen, medicii americani îmi vorbiseră despre penicilină.

„În doi ani, știința le au făcut un salt de un secol. O idee nebunească mi-a venit în capul meu. „Și cum rămâne cu energia atomică?", am întrebat. „Se vorbește despre ea „despre asta", a spus operatorul. „Încă e liniște, dar se aude zvonuri..."

Câteva ore mai târziu eram pe Boulevard de la Madeleine în uniforma mea cu dungi. Era acesta Parisul? Era un vis? Oamenii s-au adunat în jurul meu, punând întrebări. M-am refugiat în metrou și i-am sunat pe părinții mei să spun că eram pe drum. Dar am ieșit din nou; era ceva mai important decât orice altceva: trebuia să merg la ceea ce fusese locul preferat de dinainte de război: Brentano's, librăria americană din Avenue de l'Opéra. Am fost recunoscut imediat... în curând brațele mele erau pline de ziare și reviste. Așezat pe o bancă în Galeria Tuileries, am încercat să împac Universul în care mă aflam acum cu ceea ce știam recent... Mussolini fusese spânzurat; Hitler incinerat. Existau Trupe germane în porturile din Ile d'Oléron și din Atlantic. Așadar, războiul din Franța nu se terminase încă? Recenziile tehnice erau pline de cele mai uimitoare lucruri. Penicilina fusese descoperită de Sir Alexander Fleming: deci era chiar adevărat? Au existat noi descoperiri în chimie —siliconi, intermediari între substanțele organice și cele minerale. Elicopterele, care se dovediseră impracticabile în 1940, erau produse în masă. Se făceau progrese fantastice în domeniul electronicii. Televiziunea avea să devină în curând la fel de universală ca telefonul. Intrasem într-o lume în care toate visele mele despre anul 2000 deveneau realitate. Anumite referințe, însă, erau de neînțeles. Cine era acesta Mareșal Tito? Și Națiunile Unite? Și ce era DDT-ul?

Deodată mi-am dat seama că nu mai eram prizonier, nici trupește, nici sufletește; că nu eram condamnat la moarte și că aveam mult timp și eram complet liber să înțeleg și să acționez. Pentru început, aveam tot ce vroiam în seara asta, dacă aș fi vrut... trebuie să fi devenit foarte palid. O femeie s-a apropiat de mine și voia să mă ducă la doctor. Am scăpat și am fugit acasă la părinții mei, pe care i-am găsit plângând. Pe masa din sufragerie se aflau mesaje aduse de bicicliști și telegrame militare și civile. Lyons urma să numească o stradă după mine; am fost promovat căpitan; decorat de diverse țări și o expediție americană care merge să caute

informații secrete arme din Germania mi-au cerut să-i ajut. Pe la miezul nopții, tatăl meu m-a trimis la culcare. În timp ce adormeam, două cuvinte latinești au fost auzite care-mi trec prin minte, fără niciun motiv aparent: magna, mater. A doua zi dimineața, când m-am trezit, mi-am dat seama ce însemnau. În Roma antică candidații pentru admiterea în cultul secret al magnae mater trebuiau să treacă printr-o baie de sânge. Dacă ar supraviețui, s-ar naște din nou.

În acest război, toate canalele de comunicare dintre diferitele lumi au fost deschise larg și au permis intrarea unui curent puternic de aer. Apoi a venit bomba atomică, care ne-a proiectat în Era Atomică. Un moment mai târziu, rachetele au inaugurat era cosmică. Totul a devenit posibil. Barierele neîncrederii, atât de ferm plantate în secolul al XIX-lea, fuseseră grav zdruncinate de război. Acum erau pe cale să se prăbușească cu totul.

În martie 1954, domnul Charles Wilson, secretarul de război al Statelor Unite, a declarat: „Statele Unite și Rusia au de acum înainte puterea de a anihila întreaga lume". Oamenii au început să se gândească serios la sfârșitul timpurilor. Izolați de trecut, suspicioși față de viitor, oamenii priveau prezentul ca pe o valoare absolută, văzând în această frontieră fragilă o promisiune a eternității. Asemenea unor călători disperați, s-au îmbarcat în singurătate pe o plută pe mările eternității, fiii lui Noe ai unui viitor Potop, trăind cu plancton și pești zburători.

În același timp, din toate țările au început să sosească rapoarte despre apariția „farfuriilor zburătoare". Cerurile erau populate de Inteligențe de Dincolo. Un mic vânzător de sandvișuri pe nume Adamsky, care își avea magazinul la poalele telescopului gigantic de pe Muntele Palomar din California, numindu-se profesor, a anunțat că fusese vizitat de călători de pe Venus, a povestit întâlnirile sale într-o carte care a devenit un bestseller și s-a așezat în rolul unui Rasputin la Curtea Olandei. Într-o lume în care straniul și tragicul sunt amestecate în egală măsură, ne întrebăm din ce sunt făcuți oamenii care nu au nici credință, nici dorința de a se distra.

Când cineva îi vorbea lui Chesterton despre sfârșitul lumii, el spunea: „De ce să-mi fac griji? S-a întâmplat deja de mai multe ori: în timpul milioanelor de ani sau cam așa ceva de care oamenii au trăit pe acest Pământ, probabil că au experimentat mai mult de o Apocalipsă. Inteligența a fost stinsă și reaprinsă de mai multe ori. Un om văzut mergând în depărtare noaptea, purtând un felinar, este alternativ umbră și lumină. Există toate motivele să credem că sfârșitul lumii s-a întâmplat din nou și că facem o nouă ucenicie în sfera inteligenței într-o lume nouă - o lume a mișcărilor de masă, a energiei nucleare, a creierului electronic și a rachetelor interplanetare. Poate că vom avea nevoie de o minte diferită și de un suflet diferit pentru acest Pământ diferit."

Pe 16 septembrie 1959, la ora 22:20, posturile de radio din întreaga lume au anunțat că, pentru prima dată, o rachetă lansată de pe Pământ a aterizat pe Lună. Ascultam Radio-Luxembourg. Crainicul a dat știrile și a continuat direct să prezinte o emisiune de varietăți difuzată în fiecare duminică la această oră, numită „Ușa deschisă..." Am ieșit în grădină să privesc Luna strălucitoare, cu Lacul ei Seninătății pe care zăceau acum resturile rachetei. Grădinarul era și el afară. „E la fel de frumoasă ca Evangheliile, nu-i așa, domnule?", a spus el. Instinctiv, a văzut evenimentul în perspectiva corectă. M-am simțit cu adevărat aproape de

acest om și de toți oamenii simpli care în acel moment priveau spre cer, plini de uimire și emoție. „Fericit omul care își pierde capul; și-l va găsi din nou în Rai!" În același timp, mă simțeam foarte îndepărtat de oamenii de genul meu – de toți acei scriitori, filosofi și artiști care refuză să se lase pradă entuziasmelor de acest fel pentru că este important să-și păstreze mintea limpede și să apere perspectiva umanistă.

Prietenul meu Jean Dutourd, de exemplu, un scriitor remarcabil și un mare admirator al lui Stendhal, îmi spusese cu doar câteva zile înainte: „Haideți acum; să ținem picioarele pe Pământ și să nu ne lăsăm distrași de aceste trenuri electrice pentru adulți". Un alt drag prieten, Jean Giono, pe care fusesem să-l văd la Manosque, mi-a spus că i-a văzut pe căpitanul jandarmeriei și pe preot într-o duminică dimineață la Colmar-les-Alpes, jucând bowling. „Atâta timp cât există preoți și jandarmi care se vor juca cu cercuri, există loc de fericire aici pe Pământ; și vom fi mai bine aici decât pe Lună..." Așadar, toți prietenii mei erau mici burghezi, care încă zăboveau într-o lume în care oamenii, atrași de perspectiva unor proiecte vaste la scară cosmică, începeau să se simtă „Muncitori ai Pământului". „Să rămânem lipiți de Pământ", strigau ei. Reacționau în același mod ca vechii țesători de mătase din Lyon când a fost inventat războiul de țesut; Se temeau să nu-și piardă locurile de muncă. În epoca în care suntem pe cale să intrăm, prietenii mei scriitori simt că toate standardele sociale, morale, politice și filosofice ale literaturii umaniste și ale romanului psihologic vor părea în curând nesemnificative. Principalul rezultat al așa-numitei literaturi moderne este că ne împiedică să fim cu adevărat moderni. Nu are rost să creadă că scriu pentru mase. Ei simt că vine vremea când masele vor fi atrase de o nouă mitologie și de perspectiva unor aventuri teribile și că, continuând să scrie micile lor povești „umane", îi vor înșela pe oameni cu fapte false, în loc să-i delecteze cu ficțiune adevărată.

Când în seara aceea de 16 septembrie 1959, am ieșit în grădină și am privit, cu ochii mei obosiți și nerăbdători – ochii unui bărbat matur – Luna de pe cer – o Lună care de acum înainte va purta o amprentă umană – emoția mea a fost dublă, pentru că mă gândeam la tatăl meu. Am privit în sus, așa cum obișnuia să facă și el, și mi-am pus întrebarea pe care și el o punea adesea: „Suntem noi, locuitorii acestui Pământ, singurele ființe vii?" Tatăl meu a pus această întrebare pentru că avea o minte largă și, de asemenea, pentru că citise cărți despre spiritism de un tip destul de fals și elementar. Am pus-o pentru că citesc *Pravda* și lucrări de știință pură și mă mișc în cercuri intelectuale. Dar acolo, sub stele, cu fața în sus, am împărtășit cu tatăl meu aceeași curiozitate, însoțită de un sentiment de euforie infinită.

Tocmai m-am referit la originea mitului farfuriilor zburătoare. A fost un fenomen social semnificativ. Dar este evident că nu se poate acorda credibilitate acelor nave spațiale de pe care omuleții coborau ca să bârfească cu lucrătorii feroviari sau cu vânzătorii de sandvișuri.

Marțienii, saturnienii sau jupiterienii sunt improbabili. Charles-Noel Martin, însă, rezumând opinia științifică serioasă asupra acestei chestiuni, scrie astfel: „Există atât de multe habitate posibile în galaxii, în special în a noastră, încât pare aproape sigur că acestea conțin extrem de numeroase forme de viață." Pe orice planetă a unui alt soare, chiar și la câteva sute de ani-lumină distanță de Pământ, cu condiția ca masa și atmosfera sa să fie identice, trebuie să existe ființe ca noi. Acum, s-a calculat că pot exista, numai în galaxia noastră, aproximativ zece sau cincisprezece milioane de planete mai mult sau mai puțin similare cu Pământul. Harlow

Shapley, în cartea sa *„Stele și oameni”,* consideră că există în Universul cunoscut zece surori probabile ale Pământului nostru. Există toate motivele să credem, de fapt, că există și alte lumi locuite și alte ființe vii care bântuie Universul nostru. La sfârșitul anului 1959, la Universitatea Cornell din Statele Unite au fost construite noi laboratoare, unde, sub conducerea profesorilor Coccioni și Morrison, pionieri în comunicațiile spațiale, observatorii sunt în căutarea semnalelor care ne sunt probabil trimise de alte ființe vii din Cosmos.

Mai mult decât aterizarea rachetelor pe corpurile astrale mai apropiate, contactul oamenilor cu alte ființe inteligente și, poate, cu alte psihisme ar putea fi cel mai uluitor eveniment din întreaga noastră istorie.

Dacă există și alte ființe inteligente în altă parte, știu ele de existența noastră? Recepționează ele și pot descifra ecoul îndepărtat al undelor noastre radio și de televiziune? Pot ele vedea, cu ajutorul unor aparate, perturbațiile Soarelui nostru cauzate de planetele gigantice Jupiter și Saturn? Trimit ele nave spațiale în Galaxia noastră? Sistemul nostru solar s-ar fi putut afla frecvent traversat de rachete-observator fără ca noi să știm vreodată nimic despre asta. În momentul scrierii acestui articol, nici măcar nu putem găsi Lunik III, al cărui transmițător este defect; nu știm ce se întâmplă în propriul nostru domeniu.

Am fost deja vizitați de locuitorii din Altundeva? Este foarte probabil ca unele planete să fi fost vizitate. De ce în special Pământul? Există miliarde de corpuri astrale împrăștiate în câmpul de ani-lumină. Suntem cei mai apropiați sau cei mai interesanți?

Totuși, este perfect legitim să ne imaginăm că „Străinii de Dincolo” au fost să inspecteze globul nostru și chiar au aterizat și au rămas acolo o vreme. Viața pe Pământ a existat timp de cel puțin o mie de milioane de ani, iar amintirile noastre datează de puțin peste patru mii de ani. Ce știm noi? Este posibil ca monștrii preistorici, cu mult timp în urmă, să-și fi ridicat gâturile lungi când o navă spațială a trecut pe deasupra; dacă da, nu au mai rămas urme ale unui astfel de eveniment fabulos...

Dr. Ralph Stair, de la NBS american, atunci când a analizat niște roci hialine ciudate împrăștiate în regiunea Libanului, cunoscute sub numele de *tektite,* a recunoscut că acestea ar putea proveni de pe o planetă acum dispărută situată între Marte și Jupiter. S-a descoperit că aceste *tektite* conțin izotopi radioactivi de aluminiu și beriliu.

Mai mulți oameni de știință eminenți cred că Phobos, satelitul lui Marte, ar putea fi gol pe dinăuntru și ar putea fi un asteroid artificial pus pe orbită în jurul lui Marte de ființe inteligente din afara Pământului. Aceasta a fost concluzia la care s-a ajuns într-un articol serios din revista *Discovery* din noiembrie 1959, iar aceeași ipoteză a fost înaintată de profesorul sovietic Chtlovski, expert în radioastronomie.

Într-un articol senzațional din *Gazeta Literară din Moscova* din februarie 1960, profesorul Agrest, doctor în matematică fizică, a declarat că *tektitele,* care s-ar fi putut forma doar la o temperatură extrem de ridicată și sub acțiunea unor radiații nucleare puternice, sunt probabil urmele lăsate de rachete trimise din Cosmosul exterior. Acum un milion de ani, Pământul ar fi putut avea vizitatori dincolo. Profesorul Agrest (care, în acest articol, nu s-a sfiit să propună această teorie fantastică, arătând astfel că știința, în cadrul filosofiei pozitiviste, putea și trebuia să rezerve un loc cât mai generos imaginației creatoare și ipotezelor îndrăznețe) consideră că Sodoma și Gomora au fost distruse de o explozie termonucleară

declanșată de călătorii spațiali fie din greșeală, fie pentru că au considerat necesar să-și distrugă depozitele de energie înainte de a pleca în Cosmos.

Manuscrisele de la Marea Moartă conțin următoarea descriere: „O coloană de fum și praf s-a ridicat în aer ca o coloană de fum care ieșea din măruntaiele Pământului. A plouat cu sulf și foc peste Sodoma și Gomora și a distrus orașul și întreaga câmpie și toți locuitorii și fiecare plantă care creștea. Și soția lui Lot s-a uitat înapoi și s-a transformat într-un stâlp de sare. Și Lot a locuit la Isoar, dar după aceea s-a dus la munți pentru că se temea să rămână la Isoar. Oamenii au fost avertizați că trebuie să plece de la locul viitoarei explozii și să nu rămână în locuri expuse; nici nu ar trebui să se uite la explozie, ci să se ascundă sub pământ... Acei fugari care s-au uitat înapoi au fost orbiți și au murit..."

În aceeași regiune din jurul Libanului, unul dintre cele mai misterioase monumente este „terasa Baalbeck". Aceasta este o platformă construită din blocuri de piatră, dintre care unele au aproape șaizeci de picioare lungime și cântăresc două mii de tone. Nu s-a explicat niciodată de ce, cum sau de cine a fost construită această platformă. În opinia profesorului Agrest, nu este de neconceput ca aceasta să fie rămășițele unui teren de aterizare construit de astronauții sosiți din Cosmos.

În cele din urmă, în rapoartele Academiei de Științe din Moscova privind explozia din 30 iunie 1908 se sugerează că aceasta ar fi putut fi cauzată de dezintegrarea unei nave spațiale interstelare.

În această zi, la ora șapte dimineața, o coloană de foc s-a ridicat deasupra în *taigaua siberiană* la o înălțime de optzeci de kilometri. Pădurea a fost mistuită din temelii pe o suprafață de douăzeci și cinci de kilometri după ce o minge gigantică de foc a lovit Pământul. Timp de câteva săptămâni, nori ciudați, stropiți cu aur, au plutit deasupra Rusiei, Europei de Vest și Africii de Nord, reflectând noaptea lumina Soarelui. La Londra s-au făcut fotografii cu oameni care își citeau ziarele pe străzi la ora unu dimineața. Până în ziua de azi, vegetația nu a mai crescut niciodată în această regiune a Siberiei. Măsurătorile efectuate în 1960 de o expediție științifică rusă au arătat că nivelul de radioactivitate de la fața locului era de trei ori mai mare decât cel normal.

Dacă am fost vizitați, s-au plimbat vreodată acești exploratori fabuloși printre noi? Bunul simț răspunde: dacă da, cu siguranță i-am fi văzut. Nimic nu este mai puțin sigur. Prima regulă a etologiei este să nu deranjăm animalele pe care le observăm. Zimanski, omul de știință german din Tübingen și elev al strălucitului Conrad Lorenz, a petrecut trei ani studiind melcii, familiarizându-se atât de mult cu limbajul și comportamentul lor încât l-au considerat chiar unul de-al lor. Vizitatorii noștri ar putea face același lucru cu ființele umane. Ideea este revoltătoare: este totuși plauzibilă.

Este posibil ca exploratorii bine intenționați să fi ajuns pe Pământ înainte ca ceva să se știe despre istoria rasei umane? O legendă indiană povestește despre Lorzii din Dzyan care au venit din Dincolo pentru a aduce focul și arcul locuitorilor de pe Pământ. Viața însăși a început pe Pământ sau a fost introdusă acolo de călătorii din spațiu?

„Am venit de altundeva?", întreabă biologul Loren Eiseley; „am venit de altundeva și ne pregătim acum să ne întoarcem de unde am venit, cu ajutorul aparaturii noastre moderne?"

Încă un cuvânt despre cer: dinamica stelară arată că o stea nu își poate anexa o altă stea. Prin urmare, stelele duble sau triple care au fost observate ar trebui să aibă aceeași vârstă. Spectroscopia, însă, relevă diferențe de vârstă între membrii acestor seturi duble sau triple. Astfel, de exemplu, o stea pitică albă de 10.000 de milioane de ani poate însoți o gigantă roșie de doar 3.000 de milioane de ani.

Este imposibil, dar este un fapt. Am întrebat mulți astronomi și fizicieni despre acest lucru. Unii dintre ei, și nu cei mai puțin eminenți, nu exclud ipoteza că aceste grupuri de stele anormale ar fi putut fi plasate acolo de Inteligențe sau Puteri capabile să deplaseze stelele și să le reasambleze artificial, proclamând astfel Universului că există viață în această sau alta regiune a cerului.

Prevăzând cu o clarviziune uimitoare apariția unui nou tip de spiritualitate, Blanc de Saint-Bonnet a scris următoarele: „Religia ni se va revela prin absurdități. Nu vom mai asculta doctrine neglijate sau glasul conștiinței pe care nimeni nu-l ia în seamă. Faptele vor vorbi cu voce tare. Adevărul nu va mai rezida în cuvinte mărețe, ci va fi prezent în pâinea pe care o mâncăm. Lumina noastră va fi focul!"

Pe lângă teoria conform căreia inteligența umană nu este probabil singura inteligență vie și activă din Univers, trebuie să ne obișnuim acum cu ideea că inteligența noastră este capabilă să pătrundă în lumi diferite de a noastră și să le înțeleagă legile - că poate, cum s-ar spune, să traverseze oglinda și să continue să funcționeze de cealaltă parte. Această penetrare fantastică a fost posibilă datorită geniului matematicii.

Lipsa noastră de curiozitate și de cunoaștere ne-a făcut să credem că îmbogățirea experienței poetice de la Rimbaud încoace a fost trăsătura principală a revoluției intelectuale din lumea modernă. Evenimentul remarcabil au fost realizările spectaculoase din matematică, așa cum a înțeles foarte bine Valery. De acum înainte, omul se confruntă cu propriul său geniu matematic așa cum s-ar confrunta cu un vizitator din Dincolo. Entitățile matematice moderne trăiesc, cresc și se înmulțesc în lumi inaccesibile, îndepărtate de orice experiență umană. În „ *Oameni ca niște zei* ", H.G. Wells și-a imaginat că există tot atâtea universuri câte pagini există într-un volum gros. Noi trăim doar într-una dintre aceste pagini. Dar geniul matematic se întinde peste toate, de la un capăt la altul, el singur reprezintă puterile reale și nelimitate ale creierului uman. Căci traversând alte universuri, el se întoarce din aceste explorări echipat cu instrumentele necesare pentru transformarea lumii în care trăim. Este atât ființă, cât și acțiune. Matematicianul, de exemplu, studiază teoriile spațiului care necesită două întoarceri complete înainte de a reveni la punctul de plecare. Acum, tocmai o muncă de acest fel, care nu are nicio legătură cu niciun fel de activitate din propria noastră sferă de existență, face posibilă descoperirea proprietăților care guvernează particulele elementare în spațiul microscopic, contribuind astfel la progresul fizicii nucleare care transformă civilizația noastră. Intuiția matematicianului, care deschide o cale către alte Universuri, îl modifică substanțial pe al nostru. Geniul matematic, atât de asemănător geniului muzical, este în același timp cel care are cel mai mare efect asupra materiei. Căci din „Absolutul de Acolo" se naște „Arma Absolută".

În cele din urmă, ridicând gândirea matematică la cel mai înalt grad de abstractizare, Omul percepe că o astfel de gândire nu este probabil proprietatea sa exclusivă. El descoperă că insectele, de exemplu, par să posede un simț spațial care nouă ne lipsește, că există, poate, așa

ceva precum o inteligență matematică universală și că din totalitatea tuturor ființelor vii apare o Voce care este Vocea Minții Supreme...

În această lume în care, pentru Om, nimic nu mai este sigur – nici el însuși, nici lumea așa cum este definită de legile și faptele acceptate până acum, o mitologie preia rapid controlul. Cibernetica a încurajat ideea că inteligența umană a fost înlocuită de creierul electronic, iar pentru „omul străzii", ochiul verde al „mașinii care gândește" este un obiect de venerație și uimire la fel de mult precum a fost Sfinxul pentru vechii egipteni. Atomul tronează pe Olimp, fluturându-și fulgerele. Lucrările la stația atomică de la Marcoule, în Franța, abia începuseră când locuitorii locali spuneau că roșiile lor se ofilesc. Bomba perturbă vremea și provoacă nașterea monștrilor. *Odiseea* secolului nostru este conținută în paginile așa-numitei „science-fiction", mai citită decât cărțile de psihologie, cu poveștile sale despre marțieni și „mutanți" și acel Ulise metafizic care se întoarce acasă după ce a învins spațiul și timpul.

La întrebarea: „Suntem singuri?" trebuie adăugată întrebarea: „Suntem ultimii?" S-a oprit evoluția la Om? Nu se formează deja Supraomul? Nu este el deja printre noi? Și trebuie să ne gândim la acest Supraomul, sau Ființă Superioară, ca la un individ sau ca la o entitate colectivă, umanitatea *în masă* aflată într-o stare de fermentare și coagulare fiind împinsă spre realizarea unității și a destinului său înalt?

Sub dominația maselor, individul moare; dar moartea sa este salvarea tradiției spirituale conform căreia omul trebuie să moară pentru a se naște din nou. Conștiința sa psihologică este înlocuită de o conștiință cosmică. El este supus unei presiuni teribile: trebuie fie să moară rezistând acesteia, fie să moară cedând acesteia. Rezistența, refuzul, înseamnă moarte totală. Ascultarea înseamnă moarte, dar numai ca etapă pe calea către viața totală; deocamdată este vorba de condiționarea maselor în vederea creării unui psihism universal care să îmbrățișeze conștientizarea Timpului și Spațiului și un apetit pentru Descoperire.

Trebuie admis că toate acestea reflectă mai exact gândurile și angoasele fundamentale ale omului modern decât romanul analitic neo-naturalist sau studiile politico-sociologice; acest lucru va deveni curând evident, când acei martori falși care privesc o lume nouă prin ochi vechi vor fi anihilați de adevăr.

La fiecare pas pe care îl face în această lume aflată în pragul stranietății, Omul se confruntă cu semne de întrebare la fel de enorme ca animalele și legumele din timpurile preistorice. Acestea sunt disproporționate față de dimensiunea sa - la o scară diferită. Dar care este scara Omului? Sociologia și psihologia s-au dezvoltat mult mai lent decât fizica și matematica; Omul secolului al XIX-lea se găsește brusc într-o altă lume. Dar este Omul sociologic și psihologic al secolului al XIX-lea adevăratul Om? Nimic nu este mai puțin sigur. După revoluția intelectuală care a urmat *Discursului Metodei,* renașterii științifice și noii abordări enciclopedice și efectelor de amploare ale raționalismului și gândirii științifice optimiste din secolul al XIX-lea, am ajuns într-un stadiu în care imensitatea și complexitatea noilor realități care tocmai au fost dezvăluite erau destinate să modifice opiniile pe care le-am avut până acum cu privire la natura cunoașterii umane și să revoluționeze ideile actuale cu privire la relația Omului cu propria sa inteligență; cu alte cuvinte, este necesară acum o atitudine a minții foarte diferită de ceea ce abia ieri numeam încă atitudinea „modernă". Dacă

vrem să fim invadați de Fantasticul din lumea exterioară, ar trebui să explorăm Fantasticul din noi. Există acesta? Și nu este oare probabil ca ceea ce a realizat Omul să fie o proiecție a ceea ce este sau va deveni?

Prin urmare, vom continua acum să explorăm fantasticul care se află în noi; sau, cel puțin, să încercăm să demonstrăm că această explorare este necesară și să schițăm o metodă.

Firește, nu am avut nici timpul, nici mijloacele necesare pentru a efectua experimentele și alte măsuri pe care le-am considerat de dorit, dar care vor fi poate încercate de alții mai calificați decât noi. Însă nu a fost de fapt intenția noastră să măsurăm și să efectuăm experimente, ci, aici, ca și în alte părți ale acestui studiu amplu, să adunăm fapte și relații dintre fapte pe care știința oficială le ignoră uneori sau a căror existență refuză să o recunoască. Această metodă de lucru poate părea neobișnuită și chiar suspectă. Și totuși, ea a condus adesea la descoperiri importante.

Darwin, de exemplu, a lucrat întotdeauna pe aceste linii, colectând și comparând informații cărora nimeni nu le acordase atenție până atunci. Teoria evoluției a fost rezultatul acestei colectări aparent aleatorii de informații. În mod similar, chiar dacă la o scară mai umilă, am dezvoltat în cursul muncii noastre o teorie despre ceea ce constituie adevăratul sine interior al omului în lumina inteligenței totale și a unei conștiințe trezite.

Pentru a ne îndeplini sarcina, ar fi trebuit să avem nevoie de încă zece ani. Mai mult, am rezumat doar descoperirile noastre sau, mai degrabă, le-am prezentat sub forma unei schițe pentru a nu-l descuraja pe cititor; căci ne bazăm pe faptul că are o minte deschisă, încercând întotdeauna să fim și noi în această stare.

Inteligență totală și o conștiință trează — simțim că omul vizează aceste cuceriri esențiale într-o lume aflată în mijlocul unei noi nașteri, care pare să-l îndemne, pentru început, să renunțe la libertatea sa. „Dar libertatea de a face ce?”, a întrebat Lenin.

Este adevărat că este treptat privat de libertatea de a fi doar ceea ce a fost dintotdeauna. Singura libertate care i se va acorda în curând este libertatea de a deveni altceva, de a se ridica la un grad superior de inteligență și conștiință. O astfel de libertate nu este în esență psihologică, ci mistică - cel puțin conform standardelor antice și în terminologia de ieri. Într-un anumit sens, credem că civilizația face posibil ca această abordare mistică, pe acest Pământ al nostru plin de fabrici și rachete, să se extindă la întreaga umanitate. Se va vedea că o astfel de abordare este practică și că este, într-un fel, „a doua suflare” care le va permite oamenilor să țină pasul cu viteza tot mai mare cu care Pământul avansează spre destinul său.

„Dumnezeu ne-a creat cât mai puțin posibil. Libertatea, care ne dă puterea de a fi cauza lucrurilor și oportunitatea de a merita, cere omului să se recreeze pe sine.”

FANTASTICUL DIN INTERIOR

II. *Câțiva pionieri: Balzac, Hugo, Flammarion—Jules Romains și „Marea Întrebare" — Sfârșitul pozitivismului — Ce este parapsihologia? — Unele fapte și experiențe extraordinare — Exemplul* Titanicului *— Clarviziune — Precogniție și vise — Parapsihologie și psihanaliză — Respingem ocultismul și pseudoștiințele — În căutarea de utilaje pentru sondarea adâncurilor*

Criticul literar și filosoful Albert Beguin îl considera pe Balzac mai degrabă un vizionar decât un observator, iar eu cred că avea dreptate. Într-o admirabilă povestire intitulată *„Le Requisitionnaire",* Balzac a prevăzut începuturile parapsihologiei, care își va face apariția în a doua jumătate a secolului al XX-lea și va încerca să consacre studiul „puterilor psihice" ale omului ca știință exactă:

„Exact în ora în care doamna de Dey a murit la Carentan, fiul ei era împușcat în regiunea Morbihan. Putem vedea o legătură între acest eveniment tragic și ce știm despre curentele simpatice care nu țin cont de legile spațiului; documentele adunate într-un spirit din curiozitatea învățată a câtorva oameni singuratici, care într-o zi va ajuta la așezarea fundamentelor unei noi științe căreia până acum i-a lipsit un om al geniului."

În 1891, Camille Flammarion, într-un articol din *Le Figaro Illustré* (noiembrie 1891), declara: „ *Sfârșitul nostru de secol* seamănă destul de mult cu cel din secolul precedent. Mințile noastre sunt sătule de afirmațiile așa-numitei filozofii pozitiviste. Ai impresia că ar putea fi greșită... «Cunoaște-te pe tine însuți», spunea Socrate. De mii de ani am învățat o cantitate imensă despre tot felul de lucruri, cu excepția celui care ne interesează cel mai mult. S-ar părea că tendința actuală în rândul oamenilor raționali este în cele din urmă să asculte de sfatul lui Socrate."

Conan Doyle obișnuia să vină lunar de la Londra pentru a-l vizita pe Flammarion la observatorul său de la Juvisy și a studia împreună cu el fenomene de clarviziune, apariții și materializări – majoritatea de natură discutabilă. Flammarion credea în fantome, iar Conan Doyle colecționa fotografii cu „zâne". „Noua știință" prevăzută de Balzac nu se născuse încă; dar nevoia ei era evidentă.

Victor Hugo, într-un pasaj magnific din uimitorul său studiu despre William Shakespeare, a scris următoarele: „Fiecare om are în el propriul său Pathmos. Este liber să se aventureze sau să nu se aventureze pe acel promontoriu terifiant al gândirii de pe care se poate vedea în umbre. Dacă se abține de la a face acest lucru, continuă să trăiască o viață obișnuită, cu gânduri obișnuite, virtuți obișnuite, credințe obișnuite și îndoieli obișnuite - și este bine că o face. Este evident cel mai bine pentru liniștea sa interioară. Căci dacă se aventurează pe acest vârf, este pierdut." El va fi zărit valurile puternice ale Minunatului — și nimeni nu poate privi acel ocean cu nepedepsire... El persistă în contemplarea acestui abis ademenitor, în explorarea neexploratului, în a rămâne detașat de viața de pe Pământ și, în eforturile sale de a pătrunde într-o lume interzisă, de a atinge intangibilul, de a privi invizibilul, se întoarce iar și iar la

marginea prăpastiei, se apleacă, face un pas în jos și apoi încă unul — și așa pătrunde cineva în impenetrabil și se pierde într-o extensie nelimitată a infinitului.

În cazul meu, în 1939 am avut o viziune exactă asupra unei științe care, aducând dovezi irefutabile asupra sinelui interior, avea să conducă în curând și inevitabil la o nouă evaluare a Naturii Cunoașterii și, în cele din urmă, la o revizuire a metodelor oricărei cercetări științifice în fiecare domeniu. Aveam atunci nouăsprezece ani, iar războiul mă luase în vizor exact când hotărâsem să-mi dedic viața stabilirii unei psihologii și a unei fiziologii a experienței mistice. Atunci am citit în *Nouvelle Revue Française* un eseu de Jules Romains intitulat: *Răspuns la cea mai mare întrebare dintre toate,* care mi-a întărit în mod neașteptat poziția. Acest eseu a fost, de asemenea, profetic, căci după război a apărut o nouă știință psihică, parapsihologia, care astăzi înflorește, în timp ce, în același timp, a existat o schimbare de direcție, cum s-ar spune, chiar și în științele „oficiale", cum ar fi matematica sau fizica.

„Cred", scria Jules Romains, „că principala dificultate pentru mintea umană nu este atât de mult să ajungă la concluzii corecte într-o anumită ordine sau în anumite direcții, cât să descopere mijloacele de coordonare a concluziilor la care ajunge atunci când lucrează pe diferite niveluri ale realității sau în diferite direcții care variază în funcție de perioada sau epoca în cauză. De exemplu, este foarte dificil pentru ea să armonizeze ideile, în sine foarte precise, la care a fost introdusă știința modernă care lucrează asupra fenomenelor fizice cu ideile, poate la fel de valide, pe care le-a dobândit într-o perioadă în care era mai preocupată de realitățile spirituale sau psihice și care sunt încă o inspirație pentru cei care, astăzi, se dedică cercetării fenomenelor spirituale sau psihice, spre deosebire de cele fizice. Nu sunt deloc de părere că știința modernă, care este adesea acuzată că este materialistă, este amenințată de o revoluție care ar ruina rezultatele de care poate fi sigură (singura amenințare ar putea fi la adresa ipotezelor, fie premature, fie de natură prea generală, de care nu este sigură)." Totuși, s-ar putea ca într-o zi să se confrunte cu rezultate, obținute prin metode vag numite „psihice", care sunt atât de coerente și concludente încât nu pot fi respinse ca nule. Când se întâmplă acest lucru, mulți oameni cred că nimic nu va împiedica așa-numita știință „pozitivă" să continue pașnic ca înainte, tolerând în același timp dezvoltarea în afara propriilor frontiere a unui tip complet diferit de cunoaștere, pe care în prezent fie o respinge ca pură superstiție, fie o relegă în domeniul „necunoscutului" sau a ceea ce descrie cu dispreț drept metafizică. Dar nu va fi atât de ușor. Unele dintre cele mai importante rezultate obținute prin experimente psihice, de îndată ce sunt confirmate (dacă trebuie) și recunoscute oficial ca „adevărate", vor reprezenta o amenințare la adresa științei pozitive *în propriile frontiere,* iar mintea umană care până acum, ferindu-se de responsabilitățile sale, s-a prefăcut că ignoră conflictul, va fi atunci obligată să arbitreze. Aceasta va crea o criză gravă - nu mai puțin gravă decât cea provocată de aplicarea la tehnicile industriale a descoperirilor făcute în domeniul fizicii. Ar putea chiar schimba întreaga viață umană. Cred că această criză nu este doar posibilă, ci și probabilă și s-ar putea chiar să apară foarte curând.

Într-o dimineață de iarnă, l-am însoțit pe un prieten la clinică, unde urma să fie operat imediat. Abia se luminase de ziuă și mergeam prin ploaie, căutând cu nerăbdare un taxi.

Deodată, prietenul meu, care tremura de febră, a arătat spre o carte de joc zăcea pe trotuar, acoperită de noroi. „Dacă e un Joker", a spus el, „totul va fi bine".

Am ridicat cartea. Era un Joker.

Parapsihologia încearcă să sistematizeze studiul faptelor de această natură prin acumularea de experimente. Sunt oamenii normali înzestrați cu puteri pe care le folosesc aproape niciodată doar pentru că, se pare, au fost convinși că nu le posedă? Experimentele strict științifice par să fi eliminat definitiv noțiunea de întâmplare. La congresul internațional de parapsihologie la care am participat în 1955, în compania, în special, a lui Aldous Huxley, am putut studia lucrările medicilor și psihologilor americani, suedezi și germani implicați în această cercetare. Nu există nicio îndoială că munca lor a fost condusă pe criterii strict științifice. Dacă atitudinea oamenilor de știință față de poezie nu ar fi nuanțată de o anumită neîncredere legitimă, ar fi posibil să găsim o definiție excelentă a parapsihologiei în aceste versuri ale lui Guillaume Apollinaire:

Toată lumea e profet, dragul meu André Billy,
Dar de atâta timp i-am făcut pe oameni să creadă
Că nu au viitor și sunt veșnic ignoranți
Și născuți idioți
Că am acceptat asta și că nimeni nu are nici cea mai mică idee
Să se întrebe dacă știe viitorul sau nu.
Nu există spirit religios în toate acestea,
Nici în superstiții, nici în profeții
Nici în tot ceea ce numim ocultism
Există mai presus de toate o modalitate de a observa natura
Și de a interpreta natura
Care este foarte legitimă—(Caligrame).

Experimentele parapsihologice par să dovedească faptul că între Om și Univers există alte mijloace de comunicare decât cele oferite de cele cinci simțuri. Orice ființă umană normală ar putea percepe obiecte la distanță sau printr-un perete; ar putea influența mișcarea obiectelor fără a le atinge; și-ar putea proiecta gândurile și sentimentele în sistemul nervos al unei alte ființe umane și, în final, ar putea avea o cunoaștere exactă a evenimentelor care nu au avut încă loc.

Rider Haggard, scriitorul englez care a murit în 1925, a oferit, în romanul său *„Răzbunarea Maiwei”,* o descriere detaliată a evadării lui Alan Quatermain, eroul său. Acesta din urmă este capturat de sălbatici chiar în timp ce se cățăra peste un zid de stâncă. Urmăritorii săi l-au ținut de picior; s-a eliberat împușcându-i cu revolverul ținut paralel cu piciorul drept. La câțiva ani după publicarea cărții, un explorator englez a venit să-l viziteze pe Haggard. Venise special la Londra pentru a-l întreba pe autor cum aflase despre aventura sa în toate detaliile ei, pentru că nu vorbise niciodată despre ea nimănui și sperase să ascundă uciderea.

În biblioteca scriitorului austriac Karl Hans Strobl, decedat în 1946, prietenul său Willy Schrodter a făcut următoarea descoperire: „Am deschis câteva dintre cărțile sale, aranjate pe un raft, și am găsit între pagini mai multe decupaje din presă. Nu erau, așa cum presupusesem inițial, recenzii, ci știri. Am fost șocat când mi-am dat seama că acestea consemnau evenimente pe care Strobl le descrisese cu mult înainte ca acestea să se întâmple.”

În 1898, un scriitor american de science-fiction, Morgan Robertson, a descris naufragiul unei nave gigantice. Această navă imaginară de 70.000 de tone avea 240 de metri lungime și transporta 3.000 de pasageri. Motoarele sale erau echipate cu trei elice. Într-o noapte de aprilie, în timpul primului său voiaj, a întâlnit în ceață un aisberg și s-a scufundat. Numele ei era: *Titanul.*

Titanic, care a naufragiat în circumstanțe similare ani mai târziu, avea un deplasament de 66.000 de tone, o lungime de 256 de metri, 3.000 de pasageri și trei elice. Catastrofa s-a produs într-o noapte de aprilie.

Acestea sunt faptele. Iată câteva experimente efectuate de parapsihologi:

În Durham, SUA, experimentatorul ține în mână un pachet de cinci cărți speciale. Le amestecă, apoi extrage una după alta. În același moment, la Zagreb, în Iugoslavia, un alt experimentator încearcă să ghicească în ce ordine sunt extrase cărțile. Acest lucru se repetă de o mie de ori. Proporția de ghiciri corecte se dovedește a fi mai mare decât cea care ar putea fi atribuită întâmplării.

La Londra, într-o cameră închisă, matematicianul J. S. Soal trage cărți dintr-un pachet similar. În spatele unui perete despărțitor solid, un elev încearcă să ghicească cărțile. La verificare, se descoperă că elevul, și aici, de fiecare dată într-o proporție prea mare pentru a fi atribuită întâmplării, a ghicit cartea care urma să fie extrasă în următoarea operațiune.

La Stockholm, un inginer a construit o mașină care aruncă automat zarurile în aer și le filmează în timp ce cad. Spectatorii, membri ai Universității, încearcă prin efort de voință să asigure căderea unui anumit număr. Reușesc într-o măsură care nu se poate datora doar întâmplării.

Studiind fenomenele de precogniție în timpul somnului, englezul J.W. Dunne a dovedit științific că anumite vise pot prezice chiar și evenimente viitoare îndepărtate, iar doi cercetători germani, Moufang și Stevens, într-o lucrare intitulată „ *Misterul viselor”* au citat o serie de cazuri, care au fost atent verificate, în care visele au dezvăluit evenimente viitoare și au condus la descoperiri științifice importante.

Celebrul om de știință atomist Niels Bohr, pe vremea când era student, a avut un vis ciudat. S-a văzut pe un Sim format din gaz arzător. Planetele treceau șuierând pe lângă ele. Erau atașate de Soare prin filamente subțiri și se învârteau în jurul lui. Deodată, gazul s-a solidificat, iar Soarele și planetele s-au spulberat. Niels Bohr s-a trezit apoi și și-a dat seama că tocmai descoperise modelul atomului, căutat atât de mult timp. „Soarele” era centrul fix în jurul căruia se învârt electronii. Întreaga fizică atomică modernă și aplicațiile sale au rezultat din acest vis.

Chimistul Auguste Kekule povestește următoarea întâmplare: „Într-o seară de vară, mă aflam pe peronul autobuzului meu, în drum spre casă, și am adormit. Am văzut clar și distinct cum, din toate părțile, atomii se uneau în cupluri care apoi se contopeau în grupuri mai mari, care, la rândul lor, erau atrase de altele și mai puternice; și toate aceste corpuscule se învârteau într-un dans frenetic. Am petrecut o parte din acea noapte transcriind ceea ce văzusem în visul meu. Am dat peste teoria structurii atomice.”

După ce a citit în ziare relatări despre bombardamentul Londrei, un inginer de la compania de telefonie American Bell a avut un vis într-o noapte din toamna anului 1940 în care s-a văzut desenând planul unui aparat care ar permite îndreptarea unui tun antiaerian către locul exact pe unde ar trece un avion a cărui viteză și traiectorie erau cunoscute. La trezire, a

trasat planul „din memorie”. Un studiu al acestui aparat, care urma să utilizeze radarul pentru prima dată, a fost întreprins de eminentul om de știință Norbert Wiener, iar raportul lui Wiener despre această mașină a dus la nașterea ciberneticii.

„Cu siguranță nu ar trebui să subestimăm”, a scris Lovecraft (în *Dincolo de pereții somnului*), „importanța gigantică a viselor”. Nici în viitor nu va fi posibil să respingem ca fiind neglijabile fenomenele de precogniție, fie în vise, fie în stare de veghe. Astfel, depășind limitele „psihologiei oficiale”, Comisia Americană pentru Energie Atomică a propus în 1958 ca „clarvăzătorii” să fie folosiți în încercarea de a prevedea unde ar cădea bombele rusești în caz de război. (31 august 1958, Raportul Comisiei Rand.)

Pasagerul misterios s-a îmbarcat la bordul submarinului atomic *Nautilus* pe 25 iulie 1959. Submarinul a ieșit imediat pe mare și a rămas scufundat timp de șaisprezece zile în timpul călătoriei sale peste Atlantic. Pasagerul fără nume a rămas închis în cabina sa. Singurele persoane care i-au văzut vreodată fața au fost marinarul care îi aducea mâncarea și căpitanul Anderson, care îl vizita zilnic. De două ori pe zi, îi înmâna căpitanului o foaie de hârtie. Pe această hârtie erau trasate diferite combinații de cinci semne misterioase: o cruce, o stea, un cerc, un pătrat și trei linii ondulate. Căpitanul Anderson și pasagerul necunoscut au semnat amândoi hârtia, iar căpitanul a sigilat-o apoi într-un plic după ce a aplicat două ștampile de cauciuc pe hârtie - una cu ora și data, iar cealaltă cu cuvintele „Strict secret: a fi distrus în cazul riscului de capturare de către un submarin”. Luni, 10 august 1959, submarinul a acostat la Croyton. Pasagerul a intrat într-o mașină oficială care, sub escortă, l-a transportat la cel mai apropiat aerodrom militar.

Câteva ore mai târziu, un avion a aterizat pe micul aerodrom Friendship din Maryland. Din nou, o mașină îl aștepta pe călător, care a fost apoi dus la o clădire pe care era inscripționat: „Centrul Special de Cercetare Westinghouse: Accesul interzis, cu excepția cazurilor oficiale”. Mașina s-a oprit la barieră, iar călătorul a cerut să-l vadă pe colonelul William Bowers, directorul departamentului de științe biologice de la Centrul de Cercetare al Forțelor Aeriene ale Statelor Unite.

Colonelul Bowers îl aștepta în biroul său:

— Stai jos, locotenent Jones, spuse el; ai plicul?

Fără să spună nimic, Jones i-a înmânat plicul colonelului, care s-a dus la un seif, l-a deschis și a scos un plic identic – cu excepția faptului că nu era marcat „Submarinul *Nautilus”,* ci „Centrul de Cercetare X, Friendship, Maryland”.

Colonelul Bowers a deschis cele două plicuri și a scos din ele pachete cu plicuri mai mici, pe care apoi le-a deschis, în timp ce cei doi bărbați au pus în tăcere deoparte foile de hârtie cu aceeași dată. Apoi le-au comparat. Cu o marjă de eroare mai mică de 30%, semnele erau aceleași și plasate în aceeași ordine pe cele două hârtii cu aceeași dată.

„Am ajuns la un punct de cotitură în istorie”, a spus colonelul William Bowers. „Pentru prima dată în lume, în condiții care exclud orice posibilitate de fraudă și cu un grad de precizie suficient pentru cerințele practice, gândirea umană a fost transmisă prin spațiu fără niciun intermediar material, de la un creier la altul!”

Când numele celor doi bărbați care au luat parte la acest experiment vor fi dezvăluite, cu siguranță își vor avea locul în istoria științelor.

Pentru moment, aceștia sunt „locotenentul Jones”, ofițer de marină, și „Subiectul Smith”, student la Universitatea Duke din Durham, Carolina de Nord.

De două ori pe zi, în timpul celor șaisprezece zile în care s-a desfășurat experimentul, Subiectul Smith, închis într-o cameră din care nu a mai ieșit niciodată, stătea în fața unei mașini automate de amestecat cărți. În interiorul acestui aparat, o mie de cărți erau agitate continuu într-un tambur. Nu erau cărți de joc obișnuite, ci cărți simplificate, cunoscute sub numele de cărți Zener. Aceste cărți, care au fost folosite mult timp în experimentele parapsihologice, au toate aceeași culoare și sunt marcate cu unul dintre următoarele semne: trei linii ondulate, un cerc, o cruce, un pătrat și o stea. De două ori pe zi, acționată de un mecanism de ceasornic, mașina scotea o carte cu o rată de una pe minut. Subiectul Smith se uita fix la carte, încercând să-și concentreze gândurile asupra ei. La aceeași oră, la 1.500 de mile distanță și la adâncimi sub suprafața oceanului, locotenentul Jones încerca să ghicească cartea la care se uita atunci Smith. A notat rezultatul, iar lucrarea sa a fost contrasemnată de căpitanul Anderson. *De șapte ori din zece,* Jones a ghicit corect. Chiar dacă s-ar putea imagina vreo posibilitate de fraudă, nu ar putea exista nicio legătură posibilă între submarinul scufundat și laboratorul în care se afla Smith. Nici măcar undele radio nu pot pătrunde în adâncurile oceanului. Pentru prima dată în istoria științei, posibilitatea ca două creiere umane să poată comunica la distanță fusese dovedită dincolo de orice îndoială. Studiul parapsihologiei fusese în sfârșit pus pe o bază științifică.

Această descoperire monumentală a fost făcută pentru a face față presiunii impuse de cerințele militare. La începutul anului 1957, celebra organizație Rand, care desfășura o muncă de cercetare extrem de secretă pentru guvernul Statelor Unite, a prezentat președintelui Eisenhower un raport pe această temă. Acesta conținea următoarea declarație: „Submarinele noastre ne sunt inutile acum, deoarece este imposibil să comunicăm cu ele atunci când sunt scufundate, mai ales când se află în apele polare. Trebuie folosite toate mijloacele noi de comunicare.” Nu s-a luat nicio măsură cu privire la raportul Rand timp de un an. Consilierii științifici ai președintelui Eisenhower au considerat că sugestia amintea de „întoarcerea mesei” (așa cum se practică în cercurile spiritiste). Dar, cum bip *-bip-ul* Sputnik I a sunat ca un semnal de alarmă asupra lumii, oamenii de știință americani de renume au decis că era timpul să atace în toate direcțiile, inclusiv în cele pe care rușii pretindeau că le disprețuiesc. S-a făcut apel la opinia publică, iar pe 13 iulie 1958, suplimentul de duminică al ziarului *New York Herald Tribune* a publicat un articol scris de importantul expert militar din presa americană, Ansel E. Talbert. Acesta din urmă a scris următoarele:

Este indispensabil ca forțele armate ale Statelor Unite să știe dacă energia emisă de creierul uman poate influența o distanță de sute de kilometri, un alt creier uman... Experimente au fost efectuate pe principii strict științifice și este stabilit că fenomenele observate sunt, ca în tot ceea ce este produs de un organism viu, datorită energiei derivate din arderea alimentelor pentru a realiza acest lucru, va fi necesar să se găsească câțiva subiecți, dintre care unul va fi emițător și celălalt receptor. Numai atunci când doi subiecți ale căror creiere sunt, cum ar spune, sincronizate (specialiștii americani folosesc termenul „rezonanță”, împrumutat din terminologia radio, deși sunt pe deplin conștienți de vagitatea sa) se pot obține rezultate cu adevărat

senzaționale. Amplificarea acestor fenomene poate duce la noi mijloace a comunicării dintre submarine și uscat și, în cele din urmă, poate, între Pământ și navele spațiale interplanetare.

Ca urmare a acestui articol și a unui număr de rapoarte ale oamenilor de știință care confirmă raportul Rand, s-a decis luarea de măsuri. Laboratoare de cercetare dedicate noii științe a parapsihologiei există acum la Rand Corporation, în Cleveland, la uzinele Westinghouse, la Friendship în Maryland, la General Electric, la Shenectady, la Bell Telephone Company, în Boston și chiar la centrul de cercetare militară din Alabama. Aici, laboratorul care investighează transferul de gândire se află la mai puțin de 300 de metri de biroul lui Werner von Braun, omul spațial. Așadar, cucerirea planetelor și cucerirea minții umane sunt deja pe cale să fie legate.

În mai puțin de un an, aceste laboratoare extrem de eficiente au obținut mai multe rezultate decât secolele de cercetări în domeniul telepatiei. Motivul este destul de simplu: cei implicați în această problemă au pornit de la zero, fără idei preconcepute. Comisii itinerante au fost trimise în întreaga lume; iar în Anglia, cercetătorii au întâlnit câțiva oameni de știință de renume care au verificat fenomenele transferului de gândire. Dr. Soal, din Cambridge, a putut să le ofere cercetătorilor o demonstrație de comunicare la o distanță de peste o sută de mile între doi tineri mineri galezi.

În Germania, comisia de anchetă a contactat oameni de știință de aceeași rang, precum Hans Bender și Pascual Jordan, care nu numai că au observat manifestări ale transferului de gândire, dar au și scris despre aceasta. Chiar și în Statele Unite, dovezile s-au acumulat.

Un om de știință chinez, Ching Yu Wang, cu ajutorul unora dintre colegii săi, a reușit să ofere experților de la Rand Corporation dovezi aparent concludente ale transferului de gândire.

Ce pași practici pot fi parcurși pentru a obține rezultate la fel de uimitoare precum cele descrise în experimentul Jones-Smith?

Ceea ce au relevat cercetările moderne până acum este comunicarea unidirecțională. Dacă procedura este inversată și receptorului i se cere să transmită și invers, rezultatul este negativ. Pentru a menține comunicarea bidirecțională, va fi necesar să se găsească două cupluri emițător-receptor sau, cu alte cuvinte: un emițător și un receptor la bordul submarinului; un emițător și un receptor într-un laborator de pe uscat.

Cum sunt alese aceste materii?

Deocamdată, acesta este un secret. Tot ce se știe este că alegerea se face după examinarea electroencefalogramelor - adică a înregistrărilor electrice ale activității cerebrale a voluntarilor care își oferă serviciile. Această activitate cerebrală, bine cunoscută științei, nu este însoțită de nicio transmitere de unde. Însă aparatul detectează energia emisă de creier, iar celebrul neurolog englez Grey Walter a fost primul care a demonstrat că electroencefalograma poate fi utilizată pentru a detecta activități cerebrale anormale.

Doamna Gertrude Schmeidler a adus mai multe detalii asupra acestui subiect. Dr. Schmeidler a arătat că voluntarii care se oferă ca „subiecți” în experimentele de parapsihologie pot fi împărțiți în două categorii, pe care le numește „oi” și „capre”. Oile sunt cele care cred în

percepția extrasenzorială, iar caprele sunt cele care nu cred. În comunicațiile la distanță, se pare că este necesar ca o oaie să fie asociată cu o capră.

Ceea ce face ca acest tip de muncă să fie extrem de dificil este faptul că, în momentul în care comunicarea se stabilește în gândire, nici emițătorul, nici receptorul nu simt nimic. Comunicarea se efectuează la nivelul inconștientului și nimic nu este experimentat conștient. Emițătorul nu știe dacă mesajul său este recepționat, iar receptorul nu știe dacă primește semnale de la un alt creier sau dacă le inventează el însuși. Din acest motiv, în loc să se încerce trimiterea de imagini complicate sau ambigue, se consideră preferabil să se utilizeze cele cinci simboluri simple de pe cărțile Zener. Când această metodă de transmitere va fi perfecționată, aceste cărți ar putea fi folosite ca un cod, pe liniile sistemului Morse, pentru a transmite mesaje inteligibile. Deocamdată, principalul lucru este de a perfecționa această metodă de comunicare și de a o face mai sigură. Se lucrează la acest lucru în diverse direcții; și se caută acum un medicament care să aibă un efect psihologic și să faciliteze transferul de gândire. Un farmacolog american, Dr. Humphrey Osmond, a obținut deja câteva rezultate preliminare în acest domeniu și le-a publicat într-un raport întocmit în martie 1947 către Academia de Științe din New York.

Cu toate acestea, nici locotenentul Jones, nici Subiectul Smith nu au folosit droguri. Căci scopul acestor experimente efectuate de forțele armate ale Statelor Unite era exploatarea la maximum a posibilităților creierului uman normal. În afară de cafea, care pare să îmbunătățească transmiterea, și de aspirină, care, dimpotrivă, o inhibă și are un efect paralizant, în experimentele Rand nu au fost autorizate droguri.

Nu există nicio îndoială că aceste experimente au deschis o nouă eră în istoria umanității și a științei.

În domeniul „vindecărilor paranormale”, adică a vindecărilor obținute prin tratament psihologic, fie de către un „vindecător” care posedă „fluidul”, fie de către un psihanalist (făcându-se o distincție clară între cele două metode), parapsihologii au ajuns la niște concluzii foarte interesante. Au introdus o nouă concepție: cea a cuplului medic-pacient. Succesul tratamentului va depinde de existența sau nu a comunicării telepatice între practicant și pacientul său. Dacă da - și această relație seamănă cu una amoroasă - produce aceeași hiperluciditate și hiperreceptivitate care pot fi observate la o pereche de îndrăgostiți; o vindecare este atunci posibilă. Altfel, atât vindecătorul, cât și pacientul își pierd timpul.

Noțiunea de „fluid” este înlocuită de imaginea „cuplului”. Fără îndoială, ar fi posibil să se obțină o imagine a structurii psihologice interne atât a practicianului, cât și a pacientului. Anumite teste ar dezvălui adevărata natură a inteligenței și sensibilității lor și tipul de relație care ar putea exista între ele. Analistul ar putea apoi să compare propria imagine cu cea a pacientului său și să decidă de la început dacă tratamentul său ar fi eficient sau nu.

Într-o zi, un psihanalist din New York a spart cheia unui dulap în care își ținea dosarele. A reușit să convingă un lăcătuș să-i facă pe loc o cheie nouă și nu a povestit nimănui despre incident. Câteva zile mai târziu, în timpul unei *ședințe de spiritism* cu un pacient, acesta din urmă a văzut în vis o cheie și i-a oferit o descriere. Era spartă și purta același număr ca și cheia doctorului: un bun exemplu al fenomenului de osmoză.

Celebrul psihanalist american Dr. Lindner relatează în cartea sa, *„Ora de cincizeci de minute”,* că în 1953 a avut ca pacient un cunoscut om de știință atomist. Acest om își pierduse interesul pentru munca sa, familia sa și tot restul. I-a mărturisit lui Lindner că evadase într-o altă lume; în gândurile sale, călătorea continuu pe o altă planetă unde știința era mai avansată și el însuși juca un rol principal. Avea o viziune foarte clară asupra acestei lumi și a legilor, obiceiurilor și culturii sale. Lucrul extraordinar este că Lindner s-a simțit treptat infectat de nebunia pacientului său, și-a imaginat că își împărtășește experiențele din această altă lume și a început să-și piardă parțial rațiunea. Atunci bolnavul a început să se detașeze de viziunea sa și a redevenit treptat normal. Câteva săptămâni mai târziu, Lindner s-a vindecat și el; tocmai avusese o experiență personală a sfatului imemorial adresat vindecătorilor, ca aceștia să „ia asupra lor” necazurile altora și să ispășească pentru păcatele lor.

Parapsihologia nu are absolut nicio legătură cu ocultismul sau cu pseudoștiințele: dimpotrivă, obiectivul său este de a elimina elementul de mistificare din acest domeniu. Cu toate acestea, oamenii de știință, propagandiștii și filosofii care o denunță cred că ar putea încuraja șarlatania. Acest lucru este fals, deși este adevărat că vremurile în care trăim sunt mai favorabile ca niciodată dezvoltării acestor pseudoștiințe care „par a fi totul, dar în realitate nu sunt nimic”. Suntem convinși că există regiuni neexplorate în Om. Parapsihologia ne oferă o metodă de explorare a lor. În paginile următoare vom sugera, de asemenea, o metodă. Această explorare abia a început; în opinia noastră, va fi una dintre marile sarcini ale civilizației viitoare. Forțele naturale încă nevisate vor fi, fără îndoială, dezvăluite, studiate și stăpânite, astfel încât Omul să-și poată îndeplini destinul într-o lume care va fi complet transformată. De acest lucru suntem convinși. Dar suntem la fel de siguri că faptul că ocultismul și pseudoștiințele sunt în prezent atât de apreciate de un public enorm este un simptom nesănătos. Nu oglinzile crăpate aduc ghinion, ci creierele crăpate.

În Statele Unite există acum peste 30.000 de astrologi și 20 de reviste dedicate exclusiv astrologiei, dintre care una are un tiraj de 500.000 de exemplare.

Peste 2.000 de ziare au o rubrică astrologică. În 1943, cinci milioane de americani au urmat sfaturile acestor profeți și au cheltuit 200 de milioane de dolari pe an pentru a afla ce le rezervă viitorul. Numai în Franța există 40.000 de „vindecători” și peste 50.000 de ocultiști practicanți. S-a estimat în mod credibil că onorariile plătite profeților, ghicitorilor, clarvăzătorilor, vindecătorilor, radioestetiștilor etc. s-au ridicat, numai la Paris, la 50 de miliarde de franci. Bugetul total pentru „magie” al Franței este de aproximativ 300 de miliarde de franci pe an - mult mai mult decât bugetul pentru cercetarea științifică.

„Dacă o ghicitoare face comerț cu adevărul”, spunea Chesterton în *„Părintele Brown”,* „atunci cred că face comerț cu inamicul”.

Este esențial, fie și numai pentru a curăța câmpul investigației, ca această invazie să fie respinsă. Dar acest lucru trebuie făcut pentru a promova progresul cunoașterii. Nu se poate pune problema, însă, de a reveni la pozitivismul pe care Flammarion îl considera deja depășit în 1891, nici la o poziție științifică „convențională” îngustă, deoarece știința însăși ne invită acum să abordăm dintr-un unghi nou problema structurii minții. Dacă Omul posedă puteri care până acum au fost neglijate sau ignorate și dacă există așa ceva, așa cum suntem înclinați să credem, ca o stare superioară de conștiință, atunci cu siguranță nu trebuie să respingem nicio ipoteză

care ar putea fi testată experimental sau niciun fapt incontestabil sau comparație revelatoare în campania noastră împotriva acestei invazii a ocultismului și a pseudoștiințelor. Există o zicală englezească: „Când golești cada, ai grijă să nu arunci copilul odată cu apa din baie".

Chiar și oamenii de știință sovietici recunosc că „nu știm totul, dar niciun domeniu anume nu este tabu și nu există regiuni permanent inaccesibile". Specialiștii de la Institutul Pavlov și oamenii de știință chinezi care lucrează la sistemul nervos superior studiază Yoga. Potrivit reporterului științific Saparine, care scrie în revista „ *Force* et Savoir", „fenomenele prezentate de yoghini sunt în prezent inexplicabile, dar fără îndoială că într-o zi se va găsi o explicație. Astfel de fenomene sunt extrem de interesante, deoarece reprezintă o revelație a posibilităților extraordinare ale mașinii umane".

Studiul percepției extrasenzoriale, pe care cercetătorii americani o numesc „psionică", prin analogie cu electronica și nucleonica, ar putea, într-adevăr, să conducă la aplicații practice la scară largă. Lucrări recente, de exemplu, asupra simțului orientării la animale, dezvăluie existența unor facultăți extrasenzoriale. Pasărea migratoare, pisica care călătorește 1.000 de mile pentru a-și găsi casa, fluturele care poate simți femela la o distanță de 16 kilometri, toate par să posede aceeași facultate de percepție și acțiune la distanță. Dacă am putea descoperi natura acestui fenomen și am învăța să-l folosim, am dobândi noi metode de comunicare și orientare. De fapt, am avea la dispoziție un radar uman perfect.

Comunicarea directă a emoțiilor, așa cum pare să aibă loc în relația medic-pacient, ar putea avea posibilități medicale valoroase. Conștiința umană este ca un aisberg care plutește pe ocean: cea mai mare parte se află sub apă.

Uneori, aisbergul se răstoarnă, dezvăluind o masă enormă despre care nu știam nimic; atunci spunem: acest om este nebun. Dacă ar fi posibil, în cuplul medic-pacient, să se stabilească o comunicare directă între regiunile scufundate prin intermediul unui fel de „amplificator psionic", tulburările mintale ar putea dispărea cu totul.

Știința modernă ne învață că este limitată de perfecțiunea extremă a tehnicilor experimentale. De exemplu, un microscop suficient de puternic ar folosi o sursă de lumină atât de puternică încât ar deplasa electronul aflat sub observație, făcând astfel imposibilă observarea. Nu putem descoperi ce conține un nucleu bombardându-l, deoarece acest lucru îl schimbă. Dar este posibil ca o extensie necunoscută a inteligenței umane să facă posibilă perceperea directă a structurilor ultime ale materiei și a armoniei Universului. Poate că într-o zi vom avea microscoape „psionice" și telescoape „psionice" care ne vor spune direct ce se află în interiorul unei stele îndepărtate sau al unui nucleu atomic.

Ar putea exista o regiune în interiorul Omului din care va fi posibil să percepem realitatea în ansamblu. O astfel de ipoteză pare nebunească. Auguste Comte a declarat că nu ar trebui să cunoaștem niciodată compoziția chimică a unei stele. În anul următor, Bunsen a inventat spectroscopul. Suntem acum, poate, pe punctul de a descoperi un ansamblu de metode care ne-ar permite să ne dezvoltăm sistematic facultățile extrasenzoriale și să folosim mecanisme puternice ascunse în noi. Având în vedere această perspectivă, eu și Bergier am lucrat știind, la fel ca maestrul nostru, Chesterton, că „șarlatanul nu este omul care se cufundă în mister, ci cel care refuză să iasă din el".

SPRE O REVOLUȚIE PSIHOLOGICĂ

III. *„A doua suflare" a minții — Se caută: un Einstein pentru psihologie — O renaștere a religiei — Societatea noastră este în pragul morții — Jaures și „copacul" zumzăind de muște" — Vedem puțin pentru că suntem mici*

„Un Pământ cu fabrici fumegânde. Un Pământ care abundă de industrii. Un Pământ care vibrează cu o sută de radiații noi. Acest mare organism trăiește doar de dragul și datorită unui suflet nou. Pe măsură ce epoca se schimbă, la fel se schimbă și gândirea. Unde trebuie, așadar, căutată sau situată acea schimbare subtilă și întineritoare care, fără a altera în mod apreciabil corpurile noastre, a creat din noi ființe noi? Nicăieri altundeva decât într-un nou tip de intuiție care schimbă întreaga fizionomie a Universului pe care îl locuim - cu alte cuvinte, o trezire."

Astfel, pentru Teilhard de Chardin, mutația speciei umane a început: un suflet nou se naște. Această mutație are loc în cele mai profunde regiuni ale inteligenței și, datorită acestei „schimbări reîntineritoare", o viziune, o viziune total diferită asupra Universului în ansamblu, se află chiar în fața ochilor noștri. Conștiința noastră de veghe a fost înlocuită de o stare superioară, în comparație cu care cea dintâi nu era decât somn. A sosit momentul unei adevărate treziri.

Acum, le cerem cititorilor noștri să reflecteze asupra naturii acestei treziri. Am povestit, la începutul acestei cărți, cum copilăria și adolescența mea au fost pătrunse de sentimente similare cu cele care l-au inspirat pe Teilhard. Când privesc în urmă la tot ce am făcut, scris sau căutat, pot vedea clar că impulsul motrice din spatele tuturor acestor lucruri a fost convingerea pe care tatăl meu o susținea atât de puternic și cu atâta pasiune, că conștiința umană trebuie să facă încă un pas și să-și găsească „a doua suflare" și că a venit momentul pentru aceasta. Într-adevăr, această carte nu are alt scop decât să proclame această convingere cât mai puternic posibil.

Psihologia este considerabil în urma științei. Așa-numita psihologie modernă studiază un Om care încă se conformează concepției despre sine actuale într-un secol al XIX-lea devotat pozitivismului militant. Știința autentic modernă își propune să prospecteze un Univers care se dovedește a fi din ce în ce mai surprinzător și din ce în ce mai puțin adaptat la viziunea oficial acceptată asupra structurii minții și a naturii cunoașterii. Psihologia stărilor de conștiință presupune un Om complet și static: *homo sapiens* al „secolului luminii". Fizica dezvăluie o lume care operează pe mai multe niveluri în același timp și are multe uși care se deschid spre infinit... Științele exacte se învecinează cu fantasticul. Științele umaniste sunt încă înconjurate de superstiții pozitiviste. Noțiunea de „devenire", de evoluție, domină gândirea științifică.

Psihologia se bazează încă pe viziunea unui Om „desăvârșit", ale cărui funcții mentale au fost catalogate și clasificate în ordine ierarhică o dată pentru totdeauna. Acum, ni se pare, dimpotrivă, că Omul nu se află nicidecum în starea sa finală; credem că este posibil să discernem, prin formidabilele răsturnări care schimbă fața lumii, pe verticală în sfera cunoașterii, pe orizontală ca urmare a grupărilor de masă, primele semne ale unei noi tendințe în conștiința umană, o „schimbare reîntineritoare" în interiorul Omului însuși. Prin urmare, o

psihologie adaptată vremurilor în care trăim, dacă vrea să fie eficientă, ar trebui, credem noi, să se bazeze nu pe ceea ce *este Omul* (sau mai degrabă pare a fi), ci pe ceea ce poate *deveni* - adică pe posibila sa evoluție. Aceasta este cercetarea în care suntem angajați acum.

Toată învățătura tradițională se bazează pe noțiunea că Omul nu este o ființă „completă" și că nu a atins încă stadiul său final, iar primii psihologi au studiat condițiile care ar determina schimbările, modificările și transmutațiile ce i-ar permite Omului să atingă adevărata sa împlinire. Credem, în conformitate cu o anumită tendință a gândirii contemporane pe care o interpretăm în felul nostru, că Omul posedă probabil facultăți pe care nu le exploatează pe deplin; mecanismul există, dar nu este niciodată folosit. După cum am spus mai înainte: o cunoaștere a lumii exterioare, împinsă la limitele sale extreme, nu poate duce decât la o reevaluare a naturii însăși a cunoașterii și a structurii inteligenței și a puterilor noastre de percepție. Am afirmat, de asemenea, că următoarea revoluție va fi în domeniul psihologiei. Nu suntem singurii care gândesc acest lucru: această opinie este împărtășită de mulți observatori contemporani, de la Oppenheimer la Costa de Beauregard, de la Wolfgang Pauli la Heisenberg, de la Charles-Noël Martin la Jacques Menetrier.

Cu toate acestea, este adevărat că ideile nobile, cvasi-religioase, de care se inspiră cei care investighează aceste probleme nu sunt împărtășite de „omul străzii" și nu au făcut nicio impresie asupra publicului larg. Totul s-a schimbat în mintea câtorva gânditori; nimic nu s-a schimbat de la secolul al XIX-lea în concepția generală despre natura omului și a societății umane. Într-un articol nepublicat despre Dumnezeu, Jaures, la sfârșitul vieții sale, a exprimat acest gând în următoarele cuvinte frumoase:

„Tot ce dorim să spunem astăzi este că ideile religioase, după ce au suferit o eclipsă temporară, se pot întoarce în mințile și conștiința noastră deoarece concluziile științei moderne ne fac mai ușor să le acceptăm. Astăzi există deja, ca să spunem așa, o religie pregătită și care ne așteaptă; și dacă, în condițiile actuale, nu reușește să pătrundă adânc în societate — dacă clasele de mijloc sunt fie prozaic spiritualiste, fie prostește pozitiviste — dacă proletariatul este sfâșiat între superstiție slugarnică și materialism grosolan - aceasta se datorează faptului că în actuala situație socială, regimul este un regim al degradării și urii și, prin urmare, ireligios. Nu este, așa cum proclamă adesea criticii aroganți și cei nechibzuiți moraliști, deoarece societatea noastră este materialistă, este ireligioasă. Ba dimpotrivă, există ceva religios în cucerirea de către om a Naturii și în adaptarea forțelor din Univers la nevoile umanității. Nu, ceea ce este cu adevărat nereligios este faptul că Omul cucerește Natura doar prin înrobirea semenilor săi. Nu este preocuparea lor progresul material care îi împiedică pe oameni să aibă gânduri nobile și meditarea asupra lucrurilor spiritului; este munca inumană la care majoritatea bărbaților sunt supuși, ceea ce îi privează de puterea de a gândi sau chiar să fie conștienți de viața lor, adică de Dumnezeu. Este vorba de asemenea, agitația provocată de pasiuni rele, de gelozie și mândrie, care sufocă energia chiar și a celor mai puternici și fericiți bărbați, forțându-i să se angajeze în conflicte fără Dumnezeu. Expuși pe de o parte foametei și pe de altă parte să urască, cum poate omenirea să gândească la infinit? Omenirea este ca un copac mare, zumzăind de muște furioase sub o furtună din cer; și sub acest strigăt de ură, vocea profundă și divină a Universul nu se mai aude.

Nu fără emoție am descoperit acest text al lui Jaures. Corespundea sentimentelor unui mesaj lung pe care i-l trimisese tatăl meu, la care așteptase în zadar un răspuns. Un răspuns care a ajuns la mine, sub forma acestei lucrări nepublicate, cincizeci de ani mai târziu.

Este adevărat că cunoștințele omului despre sine nu sunt la egalitate cu cunoștințele sale despre *acțiunile sale* - prin care mă refer la tot ceea ce știința, care este răsplata supremă a muncii sale obscure, descoperă despre Univers - misterele sale, forțele sale și armonia sa. Iar motivul pentru care se întâmplă asta este că organizarea societății noastre, bazată pe idei învechite, îl privează de speranță, de tihnă și de pace. Cum ar putea un om lipsit de viață, în sensul cel mai deplin al cuvântului, să-i descopere vreodată potențialitățile infinite? Există toate motivele să credem, totuși, că toate acestea se vor schimba foarte curând; Emanciparea maselor, presiunea irezistibilă a noilor descoperiri și tehnici, difuzarea ideilor în cercurile cu adevărat responsabile și contactul cu inteligențele din exterior vor face curățenie în vechile principii care paralizează viața modernă, după care Omul, revenindu-și după ce a parcurs toate etapele de la alienare la revoltă și de la revoltă la acceptare, va fi conștient de creșterea în sine a acelui „suflet nou" despre care vorbește Teilhard și va descoperi, în libertate, acea capacitate de a fi „cauza lucrurilor", care este o legătură între a fi și a face.

Faptul că Omul posedă anumite puteri: precogniție, telepatie etc. este acum un fapt acceptat; aceste fenomene pot fi observate. Până acum însă, astfel de fenomene au fost prezentate ca așa-numite „dovezi" ale „realității sufletului" sau ale „inteligenței morților".

A cita extraordinarul ca dovadă a improbabilului este o absurditate. Prin urmare, în lucrarea noastră, am respins orice explicație în termeni oculți sau magici. Aceasta nu înseamnă că ar trebui să neglijăm întregul ansamblu de fapte și documente din acest domeniu.

Singurul progres realizat în psihologie a fost încercarea de a explora zonele profunde ale subconștientului. Credem că există și vârfuri de explorat - o zonă supraconștientă. Sau, mai degrabă, cercetările și investigațiile noastre ne înclină să admitem ca ipoteză existența unui echipament superior în creier care abia a fost încă investigat. În starea obișnuită de conștiință, doar o zecime din creier funcționează activ.

Ce se întâmplă în celelalte nouă zecimi, aparent latente? Și nu există oare o stare în care creierul, în ansamblu, este pe deplin angajat? Toate faptele pe care urmează să le înregistrăm și să le studiem acum pot fi atribuite excitării zonelor din creier care în mod normal sunt adormite. Nicio ramură a psihologiei nu se ocupă în mod specific de acest fenomen.

Va trebui, fără îndoială, să așteptăm progrese suplimentare în neurofiziologie înainte de a putea fi dezvoltată o „psihologie de vârf". Fără a aștepta formularea acestei noi fiziologii și fără a dori să prejudecăm rezultatele acesteia, dorim pur și simplu să atragem atenția asupra acestui domeniu. Se poate ca explorarea sa să se dovedească la fel de importantă ca explorarea atomului sau a spațiului cosmic.

Până acum, interesul s-a concentrat în întregime asupra subconștientului, în timp ce conștiința însăși, în teoria modernă, a fost întotdeauna considerată un fenomen care își are originea într-o regiune inferioară: sexul, pentru Freud; reflexele condiționate pentru Pavlov etc. Prin urmare, toată literatura psihologică - romanul modern, de exemplu - este o ilustrare a ceea

ce Chesterton a vrut să spună când s-a referit la acei oameni „care nu pot vorbi despre mare fără să vorbească despre răul de mare”. Dar Chesterton era catolic: el considera o conștiință superioară de la sine înțeleasă, deoarece admitea existența lui Dumnezeu. Psihologia, ca orice altă știință, trebuia să se desprindă de teologie; tot ce spunem este că ruptura nu este încă completă și că poate fi eliberată de sus, prin studiul metodic al fenomenelor care sunt deasupra conștiinței și al unei inteligențe care vibrează la o frecvență mai mare.

Spectrul luminii este compus după cum urmează: în stânga, o bandă largă de unde hertziene și infraroșii; în centru, o bandă îngustă de lumină vizibilă; în dreapta, o bandă infinită care se întinde de la ultraviolete, raze X și gamma până la necunoscut...

Și ce-ar fi dacă ar exista un spectru comparabil al inteligenței, al luminii umane? În stânga, infraconștientul sau subconștientul; în centru, banda îngustă a conștiinței; în dreapta, banda infinită a ultraconștientului. Până acum, doar conștientul și subconștientul au fost studiate. Vastul domeniu al ultraconștientului pare să fi fost explorat doar de mistici și magicieni: explorări secrete, dovezi care pot fi descifrate doar cu dificultate. Din puținele informații disponibile, tindem să explicăm anumite fenomene incontestabile, cum ar fi intuiția și geniul, corespunzătoare începutului benzii drepte, ca fiind manifestări ale subconștientului, corespunzătoare sfârșitului benzii stângi.

Din ceea ce știm despre subconștient, încercăm să explicăm puținul pe care îl știm despre starea supraconștientă. Nu se poate explica însă porțiunea dreaptă a spectrului luminos în termenii porțiunii stângi - razele gamma nu pot fi comparate cu undele hertziene: proprietățile lor nu sunt aceleași. Prin urmare, credem că, dacă există o stare superioară și dincolo de cea a conștiinței noastre de veghe, proprietățile inteligenței în acea sferă vor fi total diferite și va fi necesar să se concepem alte metode pentru explorarea lor decât cele folosite în psihologia obișnuită. Care sunt condițiile necesare pentru ca mintea să atingă această „cealaltă” stare? Ce proprietăți va poseda atunci și în ce tărâmuri ale cunoașterii va putea pătrunde? Pașii uriași făcuți în cunoaștere ne-au adus, în general, la punctul în care mintea știe că trebuie să se schimbe pentru a vedea ceea ce este de văzut și pentru a face ceea ce trebuie făcut. „Vedem puțin pentru că suntem puțini.” Dar suntem oare doar ceea ce credem că suntem?

IV. *Ochiul verde al Vaticanului — „Cealaltă" inteligență — Povestea despre „relavot" — Joacă natura un joc dublu? — Mânerul de pornire al super-mașinii — Catedrale noi și argou nou — Ultima ușă — Existența ca instrument — O nouă perspectivă asupra simbolurilor — Totul nu este în toate*

Pentru a descifra anumite manuscrise găsite pe țărmurile Mării Negre, toate cunoștințele celor mai buni lingviști din lume nu erau suficiente. O mașină de calcul electronică a fost apoi instalată la Vatican și prezentată cu o mâzgăleală îngrozitoare, resturile unui pergament datând din timpuri imemoriale acoperite în toate direcțiile de semne indescifrabile. Mașinii i se cerea să facă ceea ce sute și sute de creiere, lucrând timp de sute și sute de ani, nu ar fi putut face: să compare urmele semnelor; să reconstruiască toate seriile posibile de semne similare; să aleagă între toate probabilitățile posibile; să descopere un factor comun de asemănare între toți termenii de comparație imaginabili; și în final, după ce a epuizat numărul infinit de combinații posibile, să constituie un alfabet din singura similitudine acceptabilă, să recreeze o limbă, să o restaureze și să o traducă. Mașina, rece și nemișcată, și-a deschis ochiul verde și sticlos; a început să zumzăie și să facă clic; creierul său electronic a fost străbătut de nenumărate valuri rapide; și în cele din urmă, din această biată bucată de pergament putrezită a ieșit un mesaj, o voce dintr-o lume antică care dispăruse cu mult timp în urmă. Mașina a tradus. Acele litere umbroase de pe pergamentul prăfuit au prins din nou viață, s-au reunit și s-au refecundat; și din această carcasă fără formă a ceea ce fusese odată Cuvântul a ieșit o voce plină de promisiune. Mașina a spus: „Și în acest deșert vom trasa un drum care va duce la Dumnezeu."

Cunoaștem diferența dintre aritmetică și matematică. Gândirea matematică, încă de la Evariste Gallois, a descoperit o lume străină Omului și care nu are nimic în comun cu experiența umană sau cu Universul așa cum este perceput de conștiința noastră normală de veghe. În această lume, logica noastră obișnuită de tip Da-sau-Nu este înlocuită de o super-logică care operează pe baza unui Da *și* a unui Nu. Această super-logică nu provine din rațiune, ci din intuiție. În acest sens, intuiția, care este o facultate „nestăpânită", o proprietate „neobișnuită" a minții, „este acum un principiu călăuzitor în munca unui număr considerabil de matematicieni".

Cum funcționează creierul în mod normal? Funcționează ca o mașină aritmetică — o mașină binară: Da, Nu, Sunt de acord, Nu sunt de acord, Adevărat, Fals, Îmi place, Nu-mi place, Bun, Rău. În domeniul binar, creierul nostru este imbatabil. Câteva calculatoare umane extraordinare au reușit să învingă mașinile electronice.

Ce este o mașină electronică aritmetică? Este o mașină care, cu o rapiditate extraordinară, clasifică, acceptă, respinge și aranjează diverși factori în serie. Cu alte cuvinte, este o mașină care introduce ordine în Univers... Imită modul în care funcționează creierul

nostru. Omul clasifică; este privilegiul lui. Toate științele depind de un anumit sistem de clasificare.

Da, dar există acum mașini electronice care funcționează nu doar aritmetic, ci și prin analogie. De exemplu: dacă vrei să studiezi *toate* condițiile care ar putea afecta rezistența barajului pe care îl construiești, realizezi o machetă a barajului. Pe această machetă efectuezi toate tipurile posibile de teste. Apoi îi oferi mașinii rezultatul tuturor observațiilor tale. Aceasta coordonează și compară aceste date cu o viteză inumană, stabilește *toate* conexiunile posibile între o mie și una de detalii și apoi îți spune: „Dacă nu consolidezi sprijinul celui de-al treilea pilon din dreapta, acesta se va prăbuși în 1984."

Mașina analogică a sesizat, cu ochiul său fix și infailibil, toate reacțiile posibile ale barajului, a prevăzut fiecare aspect al existenței sale, apoi a asimilat această existență și a dedus din ea legile necesare. A *văzut* prezentul în toate aspectele sale ca un întreg, stabilind în același timp, cu o viteză care face ca timpul să se micșoreze, toate legăturile posibile dintre fiecare factor în parte; și, în același timp, a văzut în viitor. Într-un cuvânt, a progresat de la know-how la cunoaștere.

Credem că și creierul uman poate, în anumite circumstanțe, să funcționeze ca o mașină analogică. Adică, ar trebui să fie capabil să:

(a) a aduna tot ce poate fi observat despre un lucru;

(b) să întocmească o listă de relații constante dintre multiplele aspecte ale unui obiect;

(c) a deveni, într-un fel, lucrul în sine; a-i asimila esența și a descoperi totul despre destinul său viitor.

Toate acestea, este evident, la viteza electronică, zeci de mii de conexiuni stabilindu-se într-o clipă, ca și cum timpul ar fi fost atomizat. Această serie fabuloasă de operații matematice exacte este ceea ce numim uneori, atunci când mecanismul este declanșat accidental, o „iluminare".

Dacă creierul poate funcționa ca o mașină analogică, el poate, la fel ca mașina, să lucreze nu asupra lucrului în sine, ci asupra unui model al lucrului. Nu asupra lui Dumnezeu Însuși, ci asupra unui idol. Nu asupra eternității, ci asupra unei ore. Nu asupra Pământului, ci asupra unui fir de nisip. Cu alte cuvinte, ar trebui să fie capabil, deoarece conexiunile sunt înțelese cu o viteză care depășește cea a celui mai rapid raționament binar, să vadă într-o imagine care servește drept model, după cum spunea Blake: „Universul într- **un** fir de nisip și eternitatea într-o oră".

Dacă s-ar putea întâmpla asta; dacă procesul de comparații, clasificări, deducții ar putea fi accelerat enorm; dacă inteligența noastră, în anumite cazuri, s-ar comporta precum o particulă în ciclotron, atunci toată magia ar fi explicată. După ce ar fi observat o stea cu ochiul liber, un preot mayaș ar fi putut recompune în creierul său întregul sistem solar și ar fi putut descoperi Uranus și Pluto fără telescop (așa cum par să sugereze anumite basoreliefuri).

Din observarea unui fenomen în creuzetul său, un alchimist ar fi putut obține o imagine exactă a celui mai complex atom și ar fi descoperit secretul materiei. Am avea o explicație a formulei: *„Ce qui est en haut est comme ce qui est en bas".*

În sfera mai rudimentară a magiei imitative, ar trebui să înțelegem cum magicianul din Cromagnon, care privea în peștera sa imaginea unui bizon ceremonial, a fost capabil să înțeleagă legile care guvernau lumea bizonilor și să anunțe tribul său data, locul și condițiile meteorologice cele mai favorabile pentru următoarea lor vânătoare.

Tehnicienii cibernetici au perfecționat mașini electronice care funcționează mai întâi aritmetic și apoi analogic. Aceste mașini sunt folosite pentru a descifra coduri. Dar oamenii de știință sunt, în general, astfel constituiți încât refuză să creadă că *ceea ce a creat Omul poate fi și el.* Ciudată umilință!

Dacă admitem următoarea ipoteză: Omul este înzestrat cu puteri cel puțin egale, dacă nu chiar superioare, oricărui aparat realizabil din punct de vedere tehnic și destinat să obțină aceleași rezultate ca orice altă tehnică - și anume capacitatea de a înțelege și controla forțele universale: de ce, atunci, nu ar poseda un fel de mașină electronică analogică în cele mai adânci cotloane ale creierului său? Știm astăzi că nouă zecimi din creierul unui om sunt neutilizate în viața sa conștientă obișnuită, iar Dr. Warren Penfield a demonstrat existența în noi a acestui vast domeniu tăcut. Dar ce-ar fi dacă acest vast domeniu tăcut ar fi un fel de imensă sală de mașini, plină de aparate în perfectă stare de funcționare și care așteaptă doar să fie puse în mișcare? Dacă acesta ar fi cazul, atunci magia ar fi justificată.

Avem un birou poștal: secrețiile hormonale călătoresc prin tot corpul nostru, provocând reacții în diverse centre.

Avem un telefon: sistemul nostru nervos; dacă mă ciupești, țip; dacă mi-e rușine, roșesc etc.

De ce nu am avea un radio? Creierul emite probabil unde de mare viteză care se deplasează în interiorul unei teci de mielină, în același mod în care undele VHF trec prin conductori goi. Dacă ar fi așa, am avea atunci un sistem necunoscut de comunicații și conexiuni. Creierul nostru emite probabil continuu unde de acest fel, dar aparatul receptor nu este utilizat sau funcționează doar în cazuri rare, cum ar fi atunci când un aparat radio defect prinde viață pentru o clipă ca urmare a unui șoc brusc.

Aveam șapte ani. Eram în bucătărie cu mama, care era la chiuvetă și spăla vasele. Mama a luat o lavetă *ca* să curețe farfuriile și, în timp ce făcea asta, i-a trecut prin minte gândul că prietena ei, Raymonde, numea acest instrument „relavotă". Abia începeam să vorbesc, dar în aceeași secundă am spus: „Raymonde numește asta «relavotă»", și apoi am continuat să sporovăiesc. Nu mi-aș fi amintit de acest incident dacă mama, asupra căreia a făcut o mare impresie la vremea respectivă, nu mi-ar fi amintit adesea de el, ca și cum un mare mister i s-ar fi dezvăluit în acel moment, făcând-o să simtă, într-un acces brusc de bucurie, că făceam parte din ea și că aceasta era o dovadă mai mult decât omenească a iubirii mele. Mai târziu, când o făcusem să sufere în vreun fel, își amintea de acest moment de „contact" ca și cum s-ar fi convins că ceva mai profund decât sângele ei fusese transmis de la ea la mine.

Știu ce să cred despre coincidențe - chiar și despre acele coincidențe privilegiate pe care Jung le numește „semnificative"; dar după ce am trăit același lucru cu un prieten foarte drag sau cu o femeie de care eram foarte îndrăgostiți, mi se pare că noțiunea de coincidență nu este suficientă și că s-ar putea merge până acolo încât să se caute o explicație pentru aceste lucruri în magie. Tot ce trebuie să facem este să decidem ce înțelegem prin „magie".

Ce s-a întâmplat cu adevărat în bucătăria aceea în seara aceea, când aveam șapte ani? Cred că, în urma unui șoc imperceptibil, a unei vibrații minuscule, cum ar fi uneori suficientă pentru a face ca un obiect echilibrat delicat mult timp să cadă brusc, fără niciun motiv aparent, un mecanism din interiorul meu, făcut infinit de sensibil de izbucniri repetate de iubire - iubirea simplă, violentă, exclusivă a unui copil - fără ca eu să fiu conștient de asta, a fost pus brusc în mișcare. Această mașinărie nou-nouță, gata să funcționeze în cotloanele tăcute ale creierului meu, ca un fel de Frumoasă Adormită cibernetică, „s-a uitat" la mama. Ea a văzut-o; a făcut un amalgam din toate gândurile, sentimentele, stările și senzațiile ei; a devenit mama mea; și-a luat cunoștință de ființa ei esențială și de destinul ei până în acel moment. Cu o viteză mai mare decât cea a luminii, ea a aranjat sub titlurile lor corespunzătoare toate sentimentele și asociațiile de idei pe care mama le avusese încă de la naștere și a ajuns la cea mai recentă asociație - mopul de vase, Raymonde și „relavotul". Eu am fost cel care a exprimat apoi rezultatul muncii acestei mașini, care fusese realizată cu o viteză atât de fantastică încât sensul ei a străbătut prin mine fără a lăsa nicio urmă, precum undele Cosmice care ne străbat corpurile fără să le simțim. Am spus: „Raymonde numește asta o «relavote»". Apoi mașina s-a oprit din funcționare, sau altfel am încetat să mai fiu receptiv, după ce fusesem așa timp de o milionime de secundă, și am continuat cu ceea ce spuneam înainte. Înainte ca timpul să se oprească sau, dacă vreți, înainte ca el să fie accelerat în toate direcțiile - trecut, prezent, viitor: nu face nicio diferență.

Am avut experiență, în alte împrejurări, cu coincidențe similare. Cred că pot fi interpretate în același fel. Se poate ca mașina să funcționeze tot timpul, dar noi să fim receptivi doar ocazional. În orice caz, această receptivitate nu poate fi decât extrem de rară; la unii oameni, fără îndoială, este inexistentă.

De aceea unii oameni sunt „norocoși", iar alții ghinioniști. Cei norocoși ar fi cei care primesc uneori un mesaj de la mașină: aceasta a analizat toate elementele situației - a clasificat, a selectat, a comparat toate cauzele și efectele posibile și, descoperind astfel calea cea mai bună de urmat, își oferă opinia ca un oracol, care este acceptată fără ca persoana în cauză să fi fost conștientă în cea mai mică măsură de toată această activitate prodigioasă. Aceștia sunt într-adevăr oamenii pe care zeii îi iubesc. Din când în când, ei sunt conectați la centrala lor interioară de energie. În cazul meu, sunt ceea ce se numește „norocos". Am toate motivele să cred că fenomenele de care depinde acest noroc sunt de același ordin ca cele care au fost responsabile pentru povestea „relavotei".

Și astfel începem să vedem că conceptul magic al relațiilor omului cu alți oameni și cu lucrurile, spațiul și timpul nu este cu totul străin de propriile noastre idei despre știința și tehnicile moderne. Modernitatea lor este cea care ne permite să credem în magie. Mașinile electronice sunt cele care ne fac să-l luăm în serios pe vrăjitorul din Cromagnon și pe Marele Preot Maya.

Dacă în regiunile silențioase ale creierului operează conexiuni ultra-rapide și dacă, în anumite circumstanțe, rezultatul acestor operații pătrunde în conștiința noastră, atunci ar trebui să considerăm drept manifestări reale ale minții în stare de veghe anumite procedee de magie imitativă, anumite revelații profetice, anumite iluminări poetice sau mistice și anumite divinații pe care le atribuim acum nebuniei sau întâmplării.

Totuși, știm de câțiva ani că Natura nu este rațională. Ea nu se conformează regulilor obișnuite care guvernează funcționarea inteligenței noastre. Pentru acea parte a creierului nostru care este în mod normal utilizată, fiecare operație este binară: alb sau negru, da sau nu, continuă sau discontinuă. Mașina noastră de înțelegere, pe de altă parte, este aritmetică. Clasifică și compară. Discursul *Metodei* se bazează în întregime pe acest sistem. La fel este și întregul principiu al Yin și Yang din filosofia chineză (și Cartea *Mutațiilor,* singura carte oraculară ale cărei reguli ne-au parvenit din antichitate, este compusă din figuri grafice: trei linii continue și trei discontinue în fiecare ordine posibilă). Dar, așa cum spunea Einstein la sfârșitul vieții sale: „Mă întreb dacă Natura joacă întotdeauna același joc". S-ar părea, de fapt, că Natura nu este sclava sistemului binar care guvernează funcționarea creierului nostru în starea sa normală.

De la descoperirea lui Louis de Broglie, suntem forțați să admitem că lumina este *în același timp* continuă *și* întreruptă. Dar niciun creier uman nu este capabil să-și imagineze un astfel de fenomen sau să cunoască sau să înțeleagă cu adevărat ce implică. Îl acceptăm. Știm că este un fapt, dar lucrul în sine nu-l putem *cunoaște.* Acum, să presupunem că un creier, contemplând o reprezentare a luminii (literatura religioasă și iconografia sunt pline de evocări ale luminii), trece într-o strălfulgerare de iluminare de la starea aritmetică la cea analogică. Devine *lumină* . *Vede* fenomenul de neînțeles. Se naște cu el. Îl cunoaște. Ajunge la un punct în care inteligența sublimă a lui de Broglie nu poate pătrunde. Apoi cade înapoi; a pierdut contactul cu mașinile transcendente care funcționează în vastele cotloane secrete ale creierului. Memoria sa păstrează doar fragmente din cunoștințele pe care tocmai le-a dobândit. Și nu există un limbaj în care să descrie acele fragmente. Se poate ca unii mistici să fi *cunoscut* în acest fel fenomene naturale pe care inteligența noastră a putut să le descopere și să le accepte, dar nu să le integreze.

„Și când am întrebat-o cum și ce fel de lucru a văzut și dacă ceea ce a văzut avea formă corporală, mi-a răspuns astfel: «Am văzut o plenitudine, o mare lumină care m-a umplut atât de complet încât nu am cuvinte să o descriu și nu știu cu ce s-ar putea compara.» Acest pasaj din declarația lui Angele de Foligno către duhovnicul ei este extrem de semnificativ."

Calculatorul electronic de pe un model matematic al unui baraj sau al unui avion funcționează analogic. Într-o anumită măsură, el *devine* acest baraj sau acest avion și descoperă fiecare aspect posibil al existenței lor. Dacă creierul poate acționa în același mod, începem să înțelegem de ce vraciul își creează o imagine pentru a reprezenta inamicul pe care dorește să-l distrugă sau desenează o imagine a bizonului pe care urmează să-l vâneze. În prezența acestor modele, el așteaptă ca inteligența sa să treacă de la stadiul binar la cel analogic și ca starea sa obișnuită de conștiință să treacă la un plan superior. De fapt, el așteaptă ca mașina să înceapă să funcționeze analogic și propagarea în adâncurile tăcute ale creierului său a acelor conexiuni ultra-rapide care îi vor dezvălui realitatea totală a obiectului reprezentat. El așteaptă, dar nu pasiv. Ce face? A ales timpul și locul în ascultare de instrucțiuni și tradiții ancestrale, care sunt probabil rezultatul a nenumărate experimente din trecut. O anumită oră dintr-o anumită noapte, de exemplu, este mai bună decât o altă oră dintr-o altă noapte, poate datorită dispoziției stelelor, sau a razelor cosmice sau a anumitor câmpuri magnetice. El stă într-o anumită poziție, face anumite gesturi - poate execută un dans special - rostește anumite cuvinte sau sunete,

respiră într-un anumit fel etc. Nimeni nu a sugerat încă că toate acestea ar putea fi tehnici speciale (oricât de rudimentare și tentative) concepute pentru a pune în mișcare mașinile ultra-rapide conținute în partea latentă a creierului nostru. Riturile sunt poate doar un model complicat de exerciții ritmice calculate pentru a stimula facultățile superioare ale creierului, cam ca și cum am porni o mașină. Există toate motivele să credem că punerea în mișcare a acestor facultăți superioare, a acestor creiere electronice analogice, necesită ajustări de o mie de ori mai complicate și mai subtile decât cele care au loc în timpul tranziției de la starea de somn la starea de veghe.

Datorită lucrărilor lui von Frisch se știe că albinele au un limbaj: ele trasează în aer figuri matematice infinit complicate în timpul zborului lor și transmit în acest fel instrucțiuni necesare vieții stupului. Este foarte probabil ca Omul, pentru a stabili contactul cu cele mai înalte facultăți ale sale, să pună în mișcare o serie de impulsuri cel puțin la fel de complexe și substanțiale și nu mai puțin îndepărtate de ceea ce determină în mod normal activitățile sale intelectuale.

Astfel, rugăciunile și riturile săvârșite în fața unor figuri religioase simbolice ar putea fi modalități de a încerca să capteze și să dirijați forțe subtile magnetice, cosmice sau ritmice, în vederea trezirii acelei inteligențe analogice care îi va permite Omului să *cunoască* divinitatea astfel invocată.

Dacă ar fi așa; dacă ar exista tehnici pentru creșterea eficienței și a randamentului creierului, astfel încât să se producă rezultate mult mai avansate decât orice s-ar putea obține chiar și de la cea mai mare inteligență binară; și dacă este adevărat că aceste tehnici au fost folosite până acum doar de ocultiști - atunci este ușor de înțeles de ce majoritatea descoperirilor practice și științifice importante anterioare secolului al XIX-lea au fost făcute de aceștia.

Limbajul nostru, la fel ca gândirea noastră, este condiționat de modul aritmetic, binar în care funcționează creierul nostru. Clasificăm totul sub Da sau Nu, pozitiv sau negativ; facem comparații și deducții. Dacă limbajul ne ajută să introducem ordine în gândirea noastră, care este ea însăși ocupată în întregime să pună lucrurile la locul lor, evident că nu este un element creativ extern sau un atribut divin. Nu adaugă gânduri gândirii noastre. Când vorbesc sau scriu, îmi încetinesc mașina. O pot descrie doar dacă o pot observa cu încetinitorul. Prin urmare, exprim doar conștientizarea mea binară a lumii - și, mai mult, doar într-un moment în care a încetat să funcționeze la viteza sa normală. Limbajul meu, prin urmare, reflectă doar o imagine cu încetinitorul a lumii - o imagine, în plus, care este ea însăși limitată la dimensiuni binare. Această inadecvare a limbajului este mult prea evidentă și un motiv de regret. Dar ce se poate spune despre inadecvarea unei inteligențe binare? Existența interioară, esența lucrurilor sunt dincolo de înțelegerea sa. Poate face descoperirea că lumina este atât continuă, cât și discontinuă în același timp, sau că molecula de benzen stabilește între șase atomi o relație dublă, dar reciproc exclusivă; poate accepta aceste fapte, dar nu le poate înțelege; nu poate integra în propriul sistem realitatea structurilor profunde pe care le studiază. Pentru a putea face acest lucru, ar trebui să-și schimbe condiția; ar trebui puse în funcțiune în creier alte mașini decât cele utilizate în mod normal, al căror sistem binar de raționament ar trebui înlocuit de o conștiință analogică care ar lua forma și ar asimila ritmurile de neconceput ale acestor structuri profunde. Fără îndoială, acest lucru se întâmplă deja în intuiția științifică, în

iluminarea poetică, în extazul religios și în alte cazuri despre care nu știm nimic. Recurgerea la o conștiință *trează* - adică la o stare diferită de cea a veghei obișnuite - este *laitmotivul* tuturor filozofiilor antice. Este, de asemenea, *laitmotivul* celor mai mari fizicieni și matematicieni moderni, care susțin că „trebuie să se întâmple ceva în conștiința umană pentru ca aceasta să poată progresa de la cunoaștere la cunoaștere".

Prin urmare, nu este surprinzător faptul că limbajul, care poate doar reflecta lumea așa cum apare conștiinței noastre în starea sa normală de veghe, devine obscur de îndată ce trebuie să exprime acele structuri profunde sau orice are legătură cu lumina, eternitatea, timpul, energia, esența Omului etc. Cu toate acestea, putem distinge două tipuri de obscuritate.

Una se datorează faptului că limbajul este vehiculul unei inteligențe care se străduiește să examineze aceste structuri fără a le putea asimila vreodată. Este vehiculul unui tip de Natură care este în conflict cu un alt tip de Natură. În cel mai bun caz, nu poate decât să demonstreze o imposibilitate și să transmită o impresie de frustrare și izolare. Obscuritatea sa este reală și pozitivă; de fapt, nu este altceva decât obscuritate.

Celălalt tip de obscuritate apare atunci când omul care încearcă să se exprime a avut, printr-o străfulgerare de intuiție, o scurtă licărire a unei alte stări de conștiință. El a *trăit* o clipă în intimitatea acelor structuri profunde. Le-a *cunoscut* . Mă gândesc la mistici precum Sfântul Ioan al Crucii, sau la oameni de știință intuiționiști precum Einstein, sau la poeți inspirați precum William Blake, sau la matematicieni încântați precum Galois, sau la filosofi vizionari precum Meyrink.

La întoarcerea pe Pământ, „văzătorul" nu reușește să comunice ceea ce a trăit. Dar, procedând astfel, el exprimă certitudinea că Universul ar putea fi controlat și manipulat dacă Omul ar reuși să stabilească o asociere cât mai strânsă posibil între starea sa obișnuită de veghe și o stare de hiperveghe. Un astfel de limbaj ar putea fi cu adevărat eficient, un instrument suveran. Fulcanelli, vorbind despre misterul Catedralelor; Wiener despre structura Timpului, sunt obscuri; dar aceasta nu este o obscuritate reală, ci un semn că ceva strălucește în altă parte.

Limbajul matematicii moderne este, fără îndoială, singurul care poate oferi o oarecare explicație a anumitor rezultate ale gândirii analogice. Există în fizica matematică regiuni ale „Absolutului de altă parte" și ale *„continuus de mesure nulle",* adică măsurători aplicate unor Universuri de neconceput și totuși reale. Ne putem întreba de ce poeții nu s-au îndreptat încă către această știință pentru a surprinde un ecou al muzicii acelor sfere ale realității fantastice - decât dacă se teme să accepte această dovadă - că arta magică trăiește și înflorește în afara zidurilor biroului lor. Acest limbaj matematic, care este o dovadă a existenței unui Univers dincolo de înțelegerea unei conștiințe normal treze, este singurul care se află într-o stare de fermentație și activitate constantă. „Entitățile" matematice, adică expresiile, semnele care simbolizează viața și legile lumii invizibile - ale lumii *de neconceput* - se dezvoltă și fertilizează alte „entități". Acest limbaj este, strict vorbind, „argoul" epocii actuale.

Da; este adevărat că găsim acest „argou", în sensul original al cuvântului așa cum era în Evul Mediu (și nu în forma degenerată preferată de scriitorii cărora le place să se considere „emancipați") în știința *avangardistă* a fizicii matematice, care, dacă o privim cu atenție, este o

provocare la adresa a ceea ce se înțelege în general prin inteligență - o ruptură, un fel de „a doua vedere".

Ce este arta gotică, căreia îi datorăm catedralele? Fulcanelli, în cartea sa *Le Mystere des Cathddrales,* și-a exprimat opinia că „arta gotică („art *gothique")* este doar o distorsiune ortografică a cuvântului *argotique,* în conformitate cu legea foneticii care guvernează, în toate limbile, indiferent de ortografie, cabala tradițională". Catedrala, așadar, este o operă de artă gotică („*Art got* ") sau *Argot.*

Și ce este catedrala de astăzi, care îi învață pe oameni structurile Creației, decât ecuația *care* a luat locul rozetei sau al trandafirului? Să încetăm să mai aducem un omagiu inutil trecutului, pentru a-l putea înțelege mai bine. Catedrala modernă nu se găsește într-o clădire mare din sticlă și ciment. Catedrala Evului Mediu era cartea misterelor pentru uzul oamenilor de ieri. Astăzi, cartea misterelor este opera fizicienilor matematicieni care o compun cu „entități matematice" consacrate, precum trandafirii, în construcții precum rachetele interplanetare, pilele atomice sau ciclotronul. Aceasta este adevărata continuitate, legătura reală cu tradiția.

Argotierii Evului Mediu, descendenți spirituali ai Argonauților care cunoșteau drumul spre Grădina Hesperidelor, *și* -au scris în piatră mesajul ermetic. Semne de neînțeles pentru oamenii a căror conștiință nu a suferit transmutații și ale căror creiere nu au fost supuse acelei accelerații teribile datorită căreia de neconceput devine real și poate fi simțit și manipulat. Acești oameni nu erau secretoși pentru că iubeau secretul, ci pur și simplu pentru că descoperirile lor despre Legile Energiei, ale materiei și ale minții fuseseră făcute într-o altă stare de conștiință și, prin urmare, nu puteau fi comunicate direct. Ei respectau secretul pentru că „a fi" însemna pentru ei „a fi diferit".

Ca și cum ar fi în amintirea unui exemplu atât de nobil, argoul nostru modern este un fel de dialect special pentru uzul rebelilor, al celor însetați de libertate, al haiducilor, al nomazilor și al tuturor celor care trăiesc în afara legii și a convențiilor.

Dar vom constata că tradiția este nealterată dacă ne dăm seama că această *artă ajunsă* este astăzi arta „entităților matematice" și a integralelor lui Lebesgue și a numerelor de dincolo de infinit; arta fizicienilor-matematicieni care construiesc în curbe neobișnuite, în „lumini interzise", în tunete și în flăcări, catedralele în care vor fi celebrate Liturghiile noastre în viitor.

Este posibil ca cititorii religioși să găsească aceste remarci șocante. Este intenționat să fie așa. Credem că potențialitățile creierului uman sunt infinite. Această opinie intră în conflict cu cea a oamenilor de știință și psihologilor oficiali, a căror „credință în om" depinde de menținerea acestuia în limitele trasate pentru el de raționaliștii secolului al XIX-lea. Dar nu ar trebui considerată incompatibilă cu spiritul religiei - cel puțin cu religia în formele sale cele mai pure și mai înalte.

Omul poate avea acces la o lume secretă - *poate vedea* Lumina, *poate vedea* Eternitatea, poate înțelege Legile Energiei, poate integra în sine ritmul destinului Universului, poate sesiza conștient concentrarea supremă a forțelor și, asemenea lui Teilhard de Chardin, poate trăi viața de neînțeles care începe din „Punctul Omega", în care întreaga creație, la sfârșitul timpului terestru, își va găsi împlinirea, desăvârșirea și exaltarea. Omul este capabil de

orice. Inteligența sa, dotată de la bun început, fără îndoială, cu o capacitate de cunoaștere infinită, poate, în anumite condiții, să sesizeze întregul mecanism al vieții. Puterile inteligenței umane, dacă sunt dezvoltate la maximum, ar putea probabil să facă față oricărui lucru din întregul Univers. Dar aceste puteri se opresc în punctul în care inteligența, ajunsă la sfârșitul misiunii sale, simte că există încă „altceva" dincolo de limitele Universului. Aici este foarte posibil ca o conștiință analogică să funcționeze. Nu există modele în Univers a ceea ce ar putea exista în afara Universului. Această ușă prin care nimeni nu poate trece este poarta către Împărăția Cerurilor. Putem accepta această expresie dacă este scrisă astfel: „Împărăția Cerurilor"

Ca urmare a încercării de a depăși Universul **imaginându-și** un **număr** mai mare decât orice ar putea fi conceput în Univers și a încercării de a formula un concept ale cărui condiții Universul nu le putea satisface, marele matematician Cantor a înnebunit. Există, în cele din urmă, o ușă pe care nicio inteligență analogică nu o poate deschide.

Revenind la propoziția noastră inițială. Nu spunem: există, în vasta porțiune silențioasă a creierului, o mașină electronică analogică. Ceea ce spunem este următorul: din moment ce există mașini aritmetice și analogice, nu este posibil să ne imaginăm o inteligență funcționând pe un plan superior, dincolo de nivelul la care funcționează în mod normal? Ar putea inteligența să posede puteri similare cu cele ale mașinii analogice? Comparația noastră nu trebuie luată literal. Este doar un punct de plecare, o rampă de lansare care vizează regiuni neatinse și încă neexplorate ale inteligenței. În aceste regiuni se poate întâmpla ca inteligența să înceapă să strălucească brusc și să arunce lumină asupra unor lucruri care sunt în mod normal ascunse în Univers. Cum reușește să atingă acele regiuni unde propria sa existență devine un prodigiu? Cum se operează această schimbare de condiție? Susținem că există în riturile magice și religioase și în vasta literatură, atât veche, cât și modernă, dedicate momentelor unice și fantastice din viața minții, mii și mii de descrieri fragmentare care ar trebui reunite și comparate și care indică poate o metodă pierdută sau, eventual, una care încă nu a fost găsită.

Se poate ca uneori, ca din întâmplare, inteligența să lovească frontiera care protejează aceste regiuni neîncercate și să pună în mișcare, pentru o fracțiune de secundă, supramașinăria al cărei sunet o percepe vag. Așa s-a întâmplat în povestea mea despre „relavot"; este un exemplu al tuturor acelor așa-numite fenomene „parapsihologice" pe care le găsim atât de tulburătoare - acele sclipiri extraordinare de iluminare pe care majoritatea oamenilor sensibili le experimentează în rare ocazii în cursul vieții lor, mai ales în copilărie. Nu lasă nicio urmă, abia o amintire.

Trecerea acestei frontiere (sau, așa cum o formulează textele tradiționale, „intrarea într-o stare de iluminare") este infinit mai recompensatoare și nu pare a fi în întregime o chestiune de întâmplare. Există toate motivele să credem că acest tranzit nu poate fi efectuat fără o concentrare enormă de forțe externe și interne. Este rezonabil să presupunem că aceste forțe sunt acolo pentru ca noi să le putem folosi, dacă am ști cum. Dar până de curând nu știam cum să eliberăm energia nucleară. Cu toate acestea, aceste forțe sunt probabil disponibile pentru noi doar dacă suntem pregătiți să ne punem întreaga existență în joc pentru a le captura.

Marii asceți și sfinți, făcătorii de minuni și clarvăzătorii, poeții și oamenii de știință inspirați spun cu toții același lucru. Și la asta se referea poetul american contemporan, William Temple, când a scris: „Nicio revelație individuală nu este posibilă decât dacă întreaga existență este ea însăși un instrument al revelației".

Revenind la comparația noastră, în timpul celui de-al Doilea Război Mondial a luat naștere ceea ce se numește „cercetare operațională", care implică metode care au devenit necesare pe măsură ce au apărut probleme ce păreau să sfideze bunul simț și experiența umană obișnuită. Prin urmare, tacticienii au apelat la matematicieni: „Când apare o situație care, datorită complexității structurii sale aparente și a evoluției vizibile, nu poate fi tratată prin metode obișnuite, oamenii de știință sunt chemați să se ocupe de această situație în același mod în care, în domeniul lor special, tratează fenomenele naturale și li se cere să formuleze o teorie. A teoretiza despre o situație sau un obiect înseamnă că trebuie imaginat un model abstract ale cărui proprietăți sunt similare cu cele ale obiectului în cauză. Un astfel de model este întotdeauna matematic. Prin intermediul său, întrebările concrete sunt traduse în termeni matematici."

Aici ne ocupăm de „modelul" unui obiect sau al unei situații prea noi sau prea complexe pentru a fi înțeleasă în totalitatea sa de către inteligență. „În cercetarea operațională fundamentală este, prin urmare, recomandabil să se construiască o mașină electronică analogică pentru a obține acest model. Apoi, prin manipularea pârghiilor de control și urmărirea funcționării mașinii, este posibil să se găsească răspunsuri la toate întrebările pentru care modelul a fost conceput să răspundă."

Aceste definiții sunt preluate dintr-un buletin tehnic: *Bulletin de Liaison des Cercles de Politique Economique,* martie 1959. Sunt mai importante ca contribuție la concepția noastră despre un om aflat într-o stare de „iluminare" sau la înțelegerea noastră a spiritului „magiei" decât majoritatea cărților din literatura ocultă. Dacă traducem „model" prin „idol" sau „simbol", iar „mașină analogică" printr-o stare de hiperluciditate sau o fulgerare bruscă de iluminare în creier, vom vedea că cel mai misterios drum către cunoașterea umană - și unul pe care moștenitorii tradiției pozitiviste din secolul al XIX-lea refuză să-l admită - este un drum adevărat și regal. Și metodele tehnice moderne ne încurajează să-l privim ca atare.

„Prezența simbolurilor și a semnelor enigmatice cu conotații misterioase în tradiția religioasă, în operele de artă și în legendele și obiceiurile folclorice atestă existența unui limbaj universal curent în Orient ca și în Occident, a cărui semnificație transistorică pare să se afle la însăși rădăcinile existenței, cunoașterii și valorilor noastre." Dar nu sunt simbolurile modelul, în abstract, al unei realități, o structură pe care inteligența umană nu o poate înțelege în întregime, dar despre care poate „teoretiza"?

„Simbolul dezvăluie anumite aspecte ale realității – cele mai profunde – pe care este imposibil de cunoscut."

Asemenea „modelului" pe care matematicianul îl construiește dintr-o situație sau un obiect care sfidează bunul simț sau experiența umană obișnuită, proprietățile unui simbol simulează proprietățile obiectului sau situației astfel reprezentate abstract, dar al cărui aspect real, fundamental rămâne ascuns. Următorul pas ar fi să se pună la treabă o mașină electronică analogică pe baza acestui model, astfel încât simbolul să poată dezvălui realitatea pe care o

conține și să ofere răspunsuri la toate întrebările la care modelul a fost conceput să răspundă. Credem că echivalentul unei astfel de mașini există în Om. Anumite atitudini mentale sau fizice, despre care în prezent se știu puține lucruri, ar putea servi la punerea ei în mișcare. Toate tehnicile de ascetism, religie și magie par menite să obțină acest rezultat; și aceasta, fără îndoială, conform tradiției străvechi, este „starea de iluminare" pe care oamenii înțelepți s-au străduit întotdeauna să o atingă.

Și astfel, simbolurile sunt probabil modelele abstracte stabilite de când oamenii au început să gândească, care ne-ar putea dezvălui secrete ale structurii profunde a Universului. Dar aici trebuie să fim atenți.

Simbolurile nu reprezintă lucrul în sine, fenomenul real. Ar fi, de asemenea, greșit să credem că sunt pur și simplu formule schematice. În cercetarea operațională, modelul nu este un model la scară mică sau simplificat al unui obiect cunoscut; este o posibilă abordare sau un mijloc de a cunoaște acest obiect. Și se află în afara realității, în Universul matematic. Următoarea cerință este ca mașina analogică construită pe acest model să intre într-o transă electronică, astfel încât să poată oferi răspunsuri *practice* . Acesta este motivul pentru care toate explicațiile ocultiste obișnuite ale simbolurilor sunt inutile. Ele privesc simbolurile ca și cum ar fi scheme care pot fi interpretate de inteligență la nivelul său normal și astfel conduc imediat la o înțelegere a realității. Timp de secole, ei au tratat în acest fel Crucea Sfântului Andrei, svastica și Steaua lui Solomon, dar nu au contribuit cu nimic la un studiu al structurii profunde a Universului.

Einstein, cu inteligența sa sublimă, a reușit, într-o strălfulgerare de iluminare, să surprindă o licărire a relației spațiu-timp, dar fără a o înțelege sau integra complet în schema sa de lucruri. Pentru a-și comunica descoperirea la un nivel comunicabil și inteligibil și pentru a-l ajuta să-și recapete propria viziune iluminatoare, a desenat semnul A reprezentând unghiul triedric. - Acest semn nu este o schemă a realității și nu înseamnă nimic pentru masa omenirii. Este un semnal, un strigăt de mobilizare pentru toți lucrătorii din domeniul fizicii matematice. Și totuși, toate progresele făcute în acest domeniu de către cele mai mari intelecte vor reuși doar să descopere ceea ce evocă acest simbol triedric, dar nu vor putea pătrunde în Universul unde operează de fapt legea a cărei expresie este acest simbol. Cel puțin, la sfârșitul acestui marș înainte, vom ști că acest alt Univers există.

Toate simbolurile sunt probabil de aceeași natură. Svastica inversă, a cărei origine se pierde în negura timpurilor, este probabil „modelul" legii care guvernează orice distrugere. Ori de câte ori există distrugere, fie ea materială sau spirituală, mișcarea acestor forțe se conformează, probabil, acestui model, așa cum relația spațiu-timp se conformează triedrului.

În mod similar, spirala, așa cum ne spune matematicianul Eric Temple Bell, este probabil „modelul" structurii profunde a tuturor formelor de evoluție (energie, viață, conștiință). Este posibil ca creierul, în starea sa „iluminată", să poată funcționa precum mașina analogică, folosind un model stabilit și că poate în acest fel să pătrundă, prin svastică, structura universală a distrugerii și prin spirală, structura universală a evoluției.

Astfel, semnele și simbolurile sunt probabil modele concepute pentru utilizarea mecanismului de nivel superior din mintea noastră, pentru a permite inteligenței noastre să funcționeze într-o altă „stare".

Inteligența noastră, în starea sa obișnuită, este poate ocupată să traseze cu pana sa cea mai fină, modele prin intermediul cărora, într-o stare superioară, ar putea asimila și absorbi realitatea ultimă a lucrurilor.

Când Teilhard de Chardin și-a conceput „Punctul Omega", el stabilea în acest fel „modelul" etapei finale a evoluției. Dar pentru a *simți* realitatea acestui punct și pentru a asimila o realitate atât de inimaginabilă în adâncurile ființei proprii și a o absorbi complet în conștiința proprie – într-un cuvânt, pentru ca propria conștiință să devină ea însăși Punctul Omega și să înțeleagă tot ceea ce poate fi înțeles într-un astfel de punct – și anume sensul ultim al vieții pământești, destinul cosmic al Minții perfecționate dincolo de sfârșitul timpului terestru; pentru ca prăpastia dintre Idei și Cunoaștere să poată fi astfel acoperită, este esențial să se pună în mișcare o altă formă de inteligență. O inteligență analogică, dacă vreți; sau iluminare mistică, sau o stare de contemplare absolută.

Și astfel, ideile de Eternitate, de „Transfinit" și de Dumnezeu etc., sunt probabil modele pe care le-am creat în speranța că, într-o altă regiune a inteligenței noastre, care în mod normal zace latentă, vor putea oferi răspunsuri la întrebările pentru care au fost concepute să le abordeze.

Este important să ne dăm seama că cea mai sublimă idee este probabil echivalentul desenului unui bizon realizat de vraciul din Cromagnon. Este doar o schiță. Următorul pas este ca mașinile analogice să înceapă să lucreze la acest model în zona secretă a creierului. Vrăjitorul aflat în transă este transportat în lumea bizonilor, descoperă într-o clipă tot ce se poate ști despre ei și poate apoi anunța timpul și locul următoarei vânători de bizoni. Aceasta este magie la cel mai scăzut nivel. La cel mai înalt nivel, modelul nu este un desen, o statuetă și nici măcar un simbol. Este o idee; cel mai fin produs al celei mai fine inteligențe binare posibile. Această idee a fost concepută doar în vederea atingerii unei alte etape a căutării: etapa analogică, a doua fază a oricărei cercetări operaționale.

Pare acum clar că cea mai înaltă și mai intensă activitate a minții umane constă în stabilirea unor „modele" menite să stimuleze un alt tip de activitate mentală despre care se știu puține lucruri și care, în plus, nu poate fi pusă în mișcare cu ușurință. În acest sens putem spune: totul este un simbol, totul este un semn, totul este o evocare a unei alte realități.

Aceasta ne deschide o ușă către potențialitățile infinite ale Omului. Totuși – contrar a ceea ce cred simbologii – nu oferă cheia pentru toate lucrurile. Fie că este vorba de o idee, cum ar fi cea a Treimii sau a Transfinitului, fie de o imagine precum statueta în care vrăjitorul satului înfige ace, fie de un simbol precum Crucea, Svastica, un vitraliu, o catedrală, Fecioara Maria, entități matematice, numere etc., toate aceste lucruri sunt modele, „schițe" ale ceva ce există într-un Univers diferit de cel în care a fost conceput modelul în sine. Dar aceste „modele" nu sunt interschimbabile: un model matematic al unui baraj alimentat într-o mașină electronică nu este comparabil cu un model al unei rachete supersonice.

Nu totul se află în toate. Spirala nu se află în Cruce. Imaginea bizonului nu se află în fotografia studiată de un medium; „Punctul Omega" al lui Père Teilhard nu se află în *Infernul lui Dante*; menhirul nu se află într-o catedrală; numerele lui Cantor nu se numără printre figurile Apocalipsei. Dacă totul are „macheta" sa, toate „machetele" nu sunt ca un cuib de mese și nu formează un întreg care poate fi demontat pentru a dezvălui secretul Universului.

Dacă cele mai puternice modele disponibile unei inteligențe aflate într-o stare de supraconștiință sunt adimensionale - cu alte cuvinte, idei - trebuie să abandonăm orice speranță de a găsi modelul Universului în Marea Piramidă sau în Ușa de Vest a Catedralei Notre Dame. Dacă există un model al întregului Univers, acesta poate fi doar în creierul uman, în punctul extrem al celei mai sublime inteligențe. Dar cu siguranță Universul are alte resurse în afară de Omul? Dacă Omul este o infinitate, atunci nu ar fi Universul infinit plus...?

Cu toate acestea, faptul că am descoperit că totul este o „machetă", un model, un semn sau un simbol ne ajută să găsim o cheie. Nu una care deschide ușa misterului insondabil – căci o astfel de cheie nu există – sau, dacă există, este în mâinile lui Dumnezeu. Mă refer la o cheie a unei atitudini, nu a unei certitudini. Ceea ce vrem să facem este să punem în mișcare acea „cealaltă" inteligență pentru a cărei utilizare au fost pregătite aceste modele. Prin urmare, este vorba de trecerea de la starea noastră obișnuită de veghe la o stare superioară de veghe. O stare „trezită". Totul nu este în toate. Dar este foarte important să rămânem treji.

NOȚIUNEA DE STARE TREAZĂ

V. *După moda teologilor, oamenilor de știință, magicienilor și copiilor – Salut către un expert în a pune bețe în roate — Conflictul dintre spiritism și materialism: povestea unei alergii — Legenda ceaiului — Ar putea fi o facultate naturală? — Gândirea ca mijloc de transport pe uscat sau în aer — Un supliment la Drepturile omului — Câteva reflecții asupra omului „trezit"— Noi înșine ca niște sălbatici onești*

Am scris odată o carte în care descriam un grup de intelectuali care căutau, sub îndrumarea făcătorului de minuni Gurdjieff, să atingă o stare „trezită". Încă mai cred că nu există nimic mai important decât această căutare. Gurdjieff obișnuia să spună că spiritul modern, născut pe un morman de bălegar, se va întoarce în mormanul de bălegar și i-a învățat pe oameni să disprețuiască vremurile în care trăim. Este adevărat, într-adevăr, că mentalitatea modernă este compusă din uitare și ignoranță a necesității unei astfel de căutări. Dar Gurdjieff, care era un om cu idei vechi, a confundat spiritul modern cu cartesianismul îngust al secolului al XIX-lea. Pentru mintea cu adevărat modernă, cartesianismul nu mai este un panaceu, iar însăși natura inteligenței este ceva ce trebuie reconsiderat. Prin urmare, este, dimpotrivă, un spirit al modernității extreme care este probabil să-i conducă pe oameni să mediteze în mod profitabil asupra posibilei existențe a unei alte stări de conștiință: o stare de conștiință „trezită". Aici, matematicienii și fizicienii de astăzi se unesc cu misticii de ieri. Disprețul lui Gurdjieff (asemănător celui al lui Rene Guenon, un alt partizan, dar pur teoretic, al stării „trezite") este, prin urmare, demodată. Și cred că, dacă Gurdjieff ar fi fost el însuși complet „iluminat", nu ar fi confundat climatul vremurilor în care trăim. Pentru o inteligență convinsă de necesitatea absolută a unei transmutări, ar trebui să fie clar că nu este momentul să disprețuim, ci mai degrabă să iubim acest secol.

Până în prezent, starea „trezită" a fost evocată în termeni religioși, ezoterici sau poetici. Contribuția remarcabilă a lui Gurdjieff a fost aceea de a demonstra că poate exista o

psihologie și o fiziologie referitoare la această stare. Dar limbajul său era voit obscur și își ținea discipolii într-o stare de izolare. Încercăm să vorbim limbajul oamenilor din a doua jumătate a secolului al XX-lea, folosind termeni pe care toți îi pot înțelege.

Pentru că am îndrăznit să abordăm un astfel de subiect în acest fel, vom fi, desigur, considerați barbari de către „experți". Și poate că asta suntem, într-o oarecare măsură. Suntem conștienți în lumea de astăzi că un spirit nou se află în mijlocul provocării unei noi ere din istoria lumii. Metoda noastră de a stabili probabila existență a unei stări „trezite" nu va fi exclusiv religioasă, ezoterică, poetică sau științifică, ci va fi un amestec al tuturor acestora și în contradicție cu toate disciplinele. Asta numim noi Renaștere: o supă care conține un amestec de metode ale teologilor, oamenilor de știință, magicienilor și copiilor.

Într-o dimineață de august 1957, o mulțime de jurnaliști se adunase pe chei în timp ce un vas de linie urma să plece din Docurile Londrei spre India. Veniseră să-l vadă pe faimosul biolog J.B.S. Haldane, care, însoțit de soția sa, era pe cale să părăsească definitiv Anglia.

„M-am săturat de țara asta și de o mulțime de lucruri din ea", a spus el încet, „în special de americanizarea care se răspândește peste tot. Plec în căutare de idei noi, să lucrez liber într-o țară nouă."

Astfel începea o nouă etapă în cariera unuia dintre cei mai extraordinari oameni ai timpului nostru. J.B.S. Haldane participase la apărarea Madridului, cu arma în mână, împotriva trupelor lui Franco. Fusese membru al Partidului Comunist Britanic, dar după afacerea Lișenko și-a rupt cartea de membru. Și acum pleca să caute adevărul în India.

Timp de aproximativ treizeci de ani, oamenii găsiseră simțul său sumbru al umorului oarecum derutant. La un chestionar de ziar pe tema decapitării regelui Carol I, care reaprinsese vechi controverse, el răspunsese: „Dacă Carol I ar fi fost o mușcată, cele două jumătăți ar fi supraviețuit".

După ce a ținut un discurs violent la Clubul Ateilor, a primit o scrisoare de la un romano-catolic englez, care îl informa că „Sfinția Sa Papa nu este de acord cu el". Adoptând această formulă respectuoasă, i-a scris apoi ministrului de război, adresându-se lui cu „Ferocitatea Voastră", ministrului Aerului cu „Viteza Voastră" și președintelui Societății Raționaliste cu „Impietatea Voastră".

În acea dimineață de august, colegii săi „de stânga" au fost, fără îndoială, foarte încântați să-l vadă plecând. Căci, deși apăra biologia marxistă, Haldane era totuși în favoarea extinderii câmpului științific și a observării fenomenelor care nu se conformau ideilor raționaliste. Ca răspuns la critici, el a răspuns rece: „Studiez tot ce este cu adevărat ciudat în chimia fizică, dar nu neglijez nimic în niciun alt domeniu".

El insistase de mult timp ca știința să facă un studiu sistematic al noțiunii de „stare trezită". Încă din 1930, în cărțile sale *Inegalitatea omului* și *Lumi posibile,* în ciuda poziției sale oficiale în lumea științei, declarase că Universul era cu siguranță mai straniu decât se credea în general și că mărturiile poetice sau religioase referitoare la o stare de supraconștiință ar trebui să fie subiect de cercetare științifică.

Era inevitabil ca un astfel de om să plece într-o zi în India; și nu ar fi surprinzător dacă lucrările sale viitoare ar trata subiecte precum: „Electroencefalografie și misticism" sau „A patra stare de conștiință și metabolismul gazului carbonic". Acest lucru era de așteptat de la un

om ale cărui lucrări includ deja un *studiu al aplicării spațiului 18-dimensional la probleme esențiale ale geneticii.*

Psihologii noștri oficiali admit existența a două stări de conștiință: somnul și veghea. Dar din cele mai vechi timpuri până în zilele noastre există dovezi abundente cu privire la existența unor stări de conștiință superioare conștiinței noastre normale de veghe. Haldane a fost probabil primul om de știință modern care a examinat obiectiv această stare de supraconștiință.

Era logic, în perioada de tranziție în care trăim, ca acest Om să fi fost considerat de dușmanii săi spiritualiști nu mai puțin decât de prietenii săi materialiști un expert în arta de a pune spițe în roți.

La fel ca Haldane, ar trebui să rămânem complet deoparte de vechea controversă dintre spiritualiști și materialiști. Aceasta este atitudinea cu adevărat „modernă". Nu este vorba de a fi „deasupra" disputei, pentru că nu există „deasupra" și „dedesubt"; de fapt, nu are niciun sens în asta.

Spiritiștii cred în posibilitatea unei supraconștiințe și văd în aceasta un atribut al sufletului nemuritor.

Materialiștii sunt revoltați împotriva însăși ideii și îl jonglau pe Descartes. Niciuna dintre părți nu este dispusă să abordeze subiectul cu o minte deschisă sau să-l studieze serios. Trebuie să existe o altă modalitate de a considera această problemă; o modalitate realistă, în sensul în care înțelegem termenul, care implică un realism integral care ia în considerare aspectele fantastice ale realității.

Se poate foarte bine, de asemenea, ca această veche controversă să nu fie deloc filozofică, decât la suprafață. S-ar putea să nu fie altceva decât o dispută între oameni care, conform naturii lor, reacționează diferit față de fenomenele naturale - așa cum o persoană se poate bucura de vânt, iar alta îl detestă. Un conflict între două tipuri umane este puțin probabil să ducă la vreo iluminare! Dacă ar fi într-adevăr așa, cât de mult timp s-ar pierde în discuții abstracte și cât de bine am fi să ne retragem din dezbatere pentru a aborda întreaga chestiune dintr-un punct de vedere „barbar"!

Putem continua pe baza următoarei ipoteze:

Trecerea de la somn la starea de veghe produce un anumit număr de schimbări în corp. De exemplu: tensiunea arterială este diferită și există variații ale impulsurilor nervoase. Dacă, așa cum credem, există o altă stare, pe care o putem numi una de supra-veghe sau supra-conștiință, trecerea de la starea noastră de veghe normală la această supra-stare trebuie să fie însoțită și de transformări de diferite feluri.

Acum, este bine cunoscut faptul că pentru unii oameni procesul de trezire este dureros sau, în orice caz, extrem de neplăcut. Medicina modernă este conștientă de acest fenomen și distinge două tipuri de ființe umane în funcție de reacția lor la procesul de trezire.

Ce este această stare de supraconștiință, a unei conștiințe cu adevărat „trezite"? Oamenii care au experimentat-o au dificultăți, la revenirea la normalitate, în a o descrie. Nu poate fi exprimată în limbaj obișnuit. Știm că este posibil să atingem această stare în mod voluntar; iar exercițiile misticilor sunt toate îndreptate către acest scop. De asemenea, știm că

este posibil, așa cum spune Vivekananda, ca „un om care nu este versat în această știință (exerciții mistice) să atingă această stare din întâmplare”.

Există nenumărate exemple în poezia fiecărei națiuni de astfel de iluminări subite. Și câți oameni, care nu sunt nici poeți, nici mistici, nu au simțit pentru o fracțiune de secundă că sunt în pragul unei astfel de experiențe?

Acum să comparăm această stare singulară și excepțională cu o altă stare excepțională. Medicii și psihologii încep să studieze, din motive militare, comportamentul ființelor umane într-o stare de imponderabilitate. Dincolo de un anumit grad de accelerație, greutatea este abolită. Un pasager dintr-un avion experimental care călătorește cu o astfel de viteză plutește câteva secunde. Pentru unii, senzația este una de bunăstare extremă, pentru alții una de angoasă și groază extremă.

În mod similar, este foarte posibil ca trecerea de la starea obișnuită de veghe la una de supraconștiință (iluminativă, magică) să fie însoțită de anumite schimbări subtile în organism, dezagreabile pentru unii și plăcute pentru alții. Studiul fiziologiei stărilor de conștiință se află încă într-un stadiu rudimentar. S-au făcut deja unele progrese în legătură cu hibernarea. Fiziologia unei stări de supraconștiință nu a atras, cu câteva excepții, atenția oamenilor de știință. Dacă ipoteza noastră este valabilă, putem concepe cu ușurință existența unui tip uman pozitivist, raționalist, care, în autoapărare, devine agresiv de îndată ce se pune problema, fie în literatura, filosofia sau știința, de a ieși din sfera în care funcționează în mod normal conștiința. Ne putem imagina la fel de bine tipul spiritualist în care orice aluzie la o stare dincolo de rațiune produce senzația unui paradis pierdut. Nu s-ar putea dovedi baza unei dispute scolastice fundamentale a fi, în ultimă instanță, o întrebare de genul: „Îmi place sau nu-mi place”? Dar ce anume din noi îi place sau nu-i place? De fapt, nu este niciodată „eu”; pur și simplu: „ceva din mine îmi place sau nu îmi place”, și asta e tot. Să scăpăm, așadar, complet de falsa problemă „spiritualism *versus* materialism”, care poate nu este altceva decât o chestiune de alergii. Esențial este să știm dacă Omul posedă, în regiuni neexplorate ale ființei sale, instrumente superioare, amplificatoare enorme, ca să spunem așa, ale inteligenței sale - un întreg echipament care să-i permită să cucerească și să înțeleagă Universul, să se cucerească și să se înțeleagă pe sine și să-și asume întregul destin.

Bodhidarma, fondatorul budismului zen, într-o zi, în timp ce medita, a adormit (adică și-a permis, fără să vrea, să recidiveze în ceea ce este pentru majoritatea oamenilor starea lor normală de conștiință). Această defecțiune i s-a părut atât de oribilă încât și-a tăiat pleoapele.

Conform legendei, pleoapele au căzut la pământ și acolo a dat naștere primei plante de ceai. Ceaiul, care este o protecție împotriva somnului, este floarea care simbolizează dorința înțelepților de a rămâne treji; și de aceea se spune: „Gustul ceaiului și gustul zenului sunt foarte asemănătoare”.

Această noțiune de „stare trează” pare a fi la fel de veche ca umanitatea. Este cheia celor mai vechi texte religioase și poate că omul de Cromagnon a încercat deja să intre în această stare. Metoda de datare cu radiocarbon a arătat că în urmă cu șase mii de ani, indienii din sud-estul Mexicului obișnuiau să absoarbă anumite ciuperci pentru a induce o stare de hiperluciditate. Este întotdeauna vorba de a deschide „al treilea ochi” și de a evada din nivelul obișnuit de conștiință, unde totul este iluzie, o prelungire a viselor aparținând somnului

profund. „Dormitorule, treaz!" În Evanghelii, ca și în basme, este întotdeauna același avertisment.

Omenirea a căutat această „stare de trezire" în tot felul de rituri, în dans și cântec, prin mortificarea cărnii, post, tortură și diverse droguri. De îndată ce omul modern își va da seama de importanța a ceea ce este în joc - ceea ce trebuie să se întâmple foarte curând - cu siguranță vor fi găsite și alte mijloace. Omul de știință american J.B. Olds a imaginat o stimulare electronică a creierului.

Astronomul englez Fred Hoylef sugerează proiecția unor imagini luminoase pe un ecran de televizor. Deja H.G. Wells, în cartea sa *„În zilele cometei",* își imaginase că, după coliziunea cu o cometă, atmosfera Pământului era impregnată cu un gaz care inducea o stare de hiperluciditate. În sfârșit, oamenii puteau trece granița care separă adevărul de iluzie. Erau treziți la realitățile eterne. Deodată, toate problemele - practice, morale, spirituale - și-au găsit soluția.

Această stare de „conștiință trezită" pare să fi fost căutată până acum doar de mistici. Dacă este posibilă, cărei lucruri trebuie atribuită? Persoanele religioase vorbesc despre „grație divină"; ocultiștii despre „inițiere magică". Dar dacă ar fi o facultate naturală?

Conform ultimelor descoperiri științifice, porțiuni considerabile ale creierului sunt încă *terra incognita.* Sunt oare sediul unor puteri pe care nu știm cum să le folosim? Mașini al căror scop îl ignorăm. Instrumente de rezervă în vederea unor mutații viitoare?

Știm, de asemenea, că în mod normal un om, chiar și pentru cele mai complicate operațiuni intelectuale, folosește doar nouă zecimi din creierul său. Prin urmare, cea mai mare parte a facultăților noastre este încă sol virgin. Mitul imemorial al „comorii ascunse" nu are alt sens.

Iată ce spune omul de știință englez, Dr. Gray Walter, într-una dintre cele mai esențiale cărți ale timpului nostru: *„Creierul viu".* Într-o a doua lucrare, *„Perspective mai îndepărtate",* în care se amestecă anticiparea și observația, filosofia și poezia, Walter afirmă că nu există, fără îndoială, limite ale posibilităților creierului uman și că, în gândirea noastră, într-o zi vom explora Timpul, așa cum explorăm acum Spațiul. El împărtășește această viziune cu matematicianul Eric Temple Bell, care îl înzestrează pe eroul romanului său *„ Valurile timpului"* cu puterea de a călători prin întreaga istorie a Cosmosului.

Să ne limităm la fapte. Fenomenul stării supraconștiente poate fi atribuit existenței unui suflet nemuritor. Această noțiune a fost avansată timp de mii de ani fără a fi făcut vreodată prea mult pentru a rezolva problema. Dar dacă, pentru a rămâne în limitele faptelor, ne limităm la a spune că noțiunea de „stare trezită" este una dintre aspirațiile constante ale umanității, acest lucru nu este suficient. Este o aspirație, dar este și altceva.

Rezistența la tortură, momentele de inspirație ale matematicienilor, observațiile înregistrate de electroencefalograma yoghinilor și alte exemple ne obligă să admitem că omul poate intra într-o stare diferită de starea sa normală de veghe. În ceea ce privește natura acestei stări, fiecare om este liber să propună orice ipoteză dorește - Harul lui Dumnezeu sau trezirea Sinelui Nemuritor. De asemenea, el poate fi un „barbar" și poate căuta o explicație științifică.

Rețineți că nu pretindem a fi oameni de știință. Suntem pur și simplu hotărâți să nu neglijăm nimic din epoca noastră pentru a explora ceea ce aparține fiecărei epoci.

Ipoteza noastră este următoarea:

Comunicarea cu creierul se efectuează în mod normal prin impulsuri nervoase. Este un proces lent: câțiva metri pe secundă pe suprafața nervilor. Se poate ca, în anumite circumstanțe, o altă formă de comunicare, mult mai rapidă, să fie stabilită printr-o undă electromagnetică care se deplasează cu viteza luminii. Atunci am obține rapiditatea extremă în înregistrarea și transmiterea informațiilor, specifică mașinilor electronice. Nu există nicio lege a naturii care să excludă existența unui astfel de fenomen. Undele de acest fel nu ar fi detectabile în afara creierului. Aceasta este ipoteza pe care am prezentat-o în capitolul precedent.

Dacă această „stare trezită" există, cum se manifestă? Descrierile oferite de misticii hinduși, arabi și creștini nu au fost niciodată colectate și studiate sistematic. Este extraordinar că, printre numeroasele antologii de tot felul publicate în această epocă a cataloagelor și clasificării, nu există nicio antologie dedicată „stării trezite". Descrierile care există sunt convingătoare, dar deloc clare. Și totuși, dacă vrem să evocăm în termeni moderni care este semnul exterior al unei astfel de stări, iată ce ar trebui să facem:

În mod normal, gândirea călătorește cu un ritm de mers pe jos, așa cum a arătat clar Emile Meyerson. Majoritatea realizărilor gândirii sunt, la urma urmei, rodul unui avans foarte lent către ceva ce mai târziu pare evident. Cele mai admirabile descoperiri din matematică nu sunt altceva decât egalități - neașteptate, poate, dar totuși egalități. Marele Leonard Euler credea că vârful sublim al întregii gândiri matematice era exprimat în ecuația: $e^{i\pi} + 1 = 0$.

Această relație, care leagă realul de imaginar și stă la baza logaritmilor naturali, este o „dovadă". De îndată ce este explicată unui student avansat, acesta declară invariabil că este, desigur, evidentă. De ce a fost nevoie de atâta reflecție timp de atâția ani pentru a ajunge la ceva atât de evident?

În fizică, descoperirea mecanismului ondulatoriu în particule este cheia care a deschis era modernă. Și aici este implicat ceva evident. Einstein declarase că energia = mc^2, când m = masa și c = viteza luminii. Aceasta se întâmpla în 1905. În 1900, Planck afirma: energia = hf, când h este o constantă, iar f este frecvența vibrațiilor. Dar abia în 1923 Louis de Broglie, un om cu un geniu excepțional, s-a gândit să combine cele două ecuații și să scrie: hf = mc^2 .

Gândul se mișcă cu viteza melcului, chiar și în cele mai strălucite minți. Nu domină subiectul.

Un ultim exemplu: de la sfârșitul secolului al XVIII-lea se predă faptul că masa figura atât în formula energiei cinetice (e : ½ mv^2), cât și în legea gravitației a lui Newton (masele se atrag reciproc cu o forță care variază... invers proporțional cu pătratul distanțelor dintre ele).

De ce i-a fost lăsat lui Einstein sarcina de a înțelege că cuvântul „masă" are același înțeles în cele două formule clasice? Întreaga teorie a relativității poate fi dedusă imediat din aceasta. De ce a văzut o singură minte din întreaga istorie a inteligenței umane acest lucru? Și de ce nu imediat, în loc să se întoarcă după zece ani lungi de cercetări intensive? Pentru că gândirea noastră călătorește pe o cale sinuoasă la un singur nivel, care adesea se întoarce asupra sa. Și, fără îndoială, ideile dispar și reapar periodic, iar invențiile sunt uitate și apoi redescoperite.

Și totuși, pare posibil ca mintea să se poată ridica deasupra acestei căi și să nu mai fie nevoită să meargă cu greu – să poată avea o perspectivă de ansamblu și o viteză de la un punct la altul, precum o pasăre sau un avion. Aceasta este ceea ce misticii numesc o „stare de trezire".

Dar există unul sau mai multe astfel de state? Există toate motivele să credem că există mai multe, așa cum există mai multe altitudini la care se poate zbura. „Prima etapă se numește geniu. Celelalte sunt necunoscute maselor și considerate doar o legendă. Troia a fost, de asemenea, o legendă, înainte ca săpăturile să dezvăluie că a existat cu adevărat."

Dacă oamenii au în ei posibilitatea fizică de a atinge una sau alta dintre aceste stări, căutarea celor mai bune mijloace de a face acest lucru ar trebui să fie scopul principal al vieții lor. Dacă creierul meu este echipat cu aparatura necesară - dacă toate acestea nu aparțin exclusiv domeniului religiei sau mitologiei - dacă nu este vorba în întregime de „grație" divină sau „inițiere magică", ci depinde de anumite tehnici și anumite atitudini interne și externe capabile să pună în mișcare această mașinărie - atunci sunt convins că singura mea ambiție și cea mai urgentă datorie ar trebui să fie să ating această „stare trezită" și să ating aceste înălțimi la care mintea se poate înălța.

Nu pentru că sunt „frivoli" sau „răi" oamenii nu își concentrează toate eforturile asupra acestei cercetări. Nu este o chestiune de morală. Și într-o afacere de acest fel, puțină bunăvoință și câteva încercări ici și colo sunt complet inutile. Poate că instrumentele superioare din creierul nostru pot fi folosite doar dacă întreaga noastră viață (individuală și colectivă) este ea însăși un instrument care trebuie trăit și privit exclusiv ca un mijloc de a stabili o conexiune și de a porni curentul care va pune în mișcare această mașinărie.

Motivul pentru care oamenii nu sunt preocupați exclusiv de atingerea acestei stări „trezite" este acela că dificultățile vieții sociale și necesitatea de a-și câștiga existența nu le lasă timp liber pentru astfel de activități. Oamenii nu trăiesc doar cu pâine; dar până acum civilizația noastră nu a putut oferi tuturor această necesitate.

Pe măsură ce progresul tehnic le va permite oamenilor să respire, tot așa căutarea „celei de-a treia stări" de conștientizare și luciditate va avea prioritate față de toate celelalte aspirații. Posibilitatea de a participa la această cercetare va fi în sfârșit recunoscută ca unul dintre „Drepturile Omului". Următoarea revoluție va fi una psihologică.

Să ne imaginăm un om de Neanderthal transportat în mod miraculos la Institutul de Studii Avansate de la Princeton. În prezența Dr. Oppenheimer, acesta s-ar afla într-o situație comparabilă cu cea în care ne-am afla noi față în față cu un om cu adevărat „trezit", ale cărui gânduri nu mai trosnesc, ci pot trece după bunul plac prin trei, patru sau *n* dimensiuni.

Fizic, s-ar părea că am putea deveni un astfel de om. Există suficiente celule în creierul nostru și suficiente interconexiuni posibile. Dar ne este greu să ne imaginăm ce ar putea vedea și înțelege o astfel de inteligență.

Alchimiștii susțineau că manipularea materiei în creuzetele lor putea provoca ceea ce modernii ar numi radiații sau un câmp de forță. Această radiație ar transmuta toate celulele din corpul operatorului și l-ar transforma într-un om cu adevărat „trezit" - un om care ar fi viu, atât aici, cât și „de cealaltă parte".

Să acceptăm acum această ipoteză, această psihologie superbă, neeuclidiană. Să presupunem că într-o zi din 1962, un om ca noi, în timp ce manipulează materia și energia într-un anumit fel, se schimbă brusc în întregime - cu alte cuvinte, se „trezește".

În 1955, profesorul Singleton le-a arătat unor prieteni, în timpul unei conferințe atomice de la Geneva, niște garoafe pe care le cultivase în câmpul radioactiv al marelui reactor nuclear de la Brookhaven. Fuseseră albe; acum erau de un roșu-purpuriu, o specie necunoscută până atunci. Toate celulele lor fuseseră modificate și, fie prin altoire, fie prin reproducere, urmau să continue în noua lor stare.

Așa ar fi și cu noul nostru om. Acum ne este superior; gândirea lui nu mai merge greu, ci zboară. Integrând într-un mod diferit ceea ce știm cu toții în diversele noastre specialități sau stabilind pur și simplu toate conexiunile posibile între faptele științifice conținute în manuale și în manualele universitare, el ar putea forma concepte care ni s-ar părea la fel de ciudate precum i-ar fi părut cromozomii lui Voltaire sau neutrinoul lui Leibnitz. Un astfel de om nu ar avea absolut niciun interes să încerce să comunice cu noi și nici nu ar căuta să ne uimească încercând să explice enigmele luminii sau secretul genelor. Valéry nu și-a publicat gândurile în *La Semaine de Suzette.* Acest om ar fi deasupra umanității. Ar putea comunica în mod avantajos doar cu minți ca a sa.

Există aici substanță pentru meditație.

Este posibil ca diversele tradiții legate de „inițiere" să fi rezultat din contactul cu minți de pe alte planete. Se poate ca, pentru un om „trezit", timpul și spațiul să nu prezinte bariere și ca comunicarea să fie posibilă cu inteligențe de pe alte lumi locuite; acest lucru, apropo, ar explica de ce nu am fost niciodată vizitați.

Putem visa la aceste lucruri – cu condiția, așa cum ne amintește Haldane, să nu uităm că visele de acest fel sunt probabil întotdeauna mai puțin fantastice decât realitatea.

Acum urmează trei povești adevărate. Acestea vor servi drept ilustrații.

Ilustrațiile nu sunt dovezi, dar aceste trei povești ne obligă să credem că există și alte stări de conștiință decât cele recunoscute în psihologia oficială. Chiar și noțiunea vagă pe care o avem despre geniu nu este suficientă. Nu am ales aceste ilustrații din viețile sau operele misticilor, deși acest lucru ar fi fost mai ușor și poate mai eficient. Dar ne menținem pretenția de a aborda aceste probleme într-un spirit de libertate deplină și ca niște „barbari" onești.

VI. *Povestea unui mare matematician „în stare brută" — Povestea celui mai minunat clarvăzător —Povestea unui om de știință al viitorului care a trăit în 1750*

1. RAMANUJAN

Într-o zi, la începutul anului 1887, un brahman din provincia Madras a intrat în Templul Zeiței Namagiri. Brahmanul își văzuse fiica căsătorită cu multe luni înainte, dar cuplul încă nu avea copii. S-a rugat ca Zeița Namagiri să le facă uniunea fertilă. Rugăciunea sa a fost ascultată: pe 22 decembrie s-a născut un fiu, căruia i s-a dat numele de Srinivasa Ramanujan Alyangar. În ajunul nașterii sale, zeița i-a apărut mamei pentru a-i anunța că fiul ei va fi extraordinar.

A fost trimis la școală la vârsta de cinci ani. Încă de la început, inteligența sa a fost uimitoare. A câștigat o bursă la colegiul Kumbakonan, unde a stârnit admirația colegilor săi și a profesorilor săi. Acum avea cincisprezece ani. Unul dintre prietenii săi i-a procurat de la biblioteca locală o lucrare intitulată: *A Synopsis of Elementary Results in Pure and Applied Mathematics.* Această lucrare, publicată în două volume, era un manual editat de profesorul George Shoobridge, din Cambridge. Conținea termenii și *rezumatele*, fără nicio obiecție, a aproximativ 6.000 de teoreme. Impresia pe care a făcut-o asupra tânărului hindus a fost fantastică. Creierul lui Ramanujan a început brusc să funcționeze într-un mod de neînțeles pentru noi. El a demonstrat toate formulele. După ce a terminat geometria, s-a dedicat algebrei. Ramanujan a spus mai târziu că zeița Namagiri l-a ajutat să rezolve cele mai complicate probleme. La șaisprezece ani, a picat examenele, deoarece engleza sa era încă slabă și a fost privat de bursa sa.

A continuat, singur, fără niciun document, să-și continue cercetările matematice. Curând a ajuns din urmă tot ce se știa sau fusese descoperit în acest domeniu până în anul 1880. Nu mai avea nevoie de munca profesorului Shoobridge; mersese mult dincolo de asta. Singur și de unul singur, stăpânise și depășise realizările matematice ale unei întregi civilizații - pornind de la un simplu *aide-moire* care nici măcar nu era complet. Nu există nimic asemănător în întreaga istorie a gândirii umane. Nici măcar Galois însuși nu lucrase singur. Studiase la Școala Politehnică, care era la acea vreme cel mai important centru matematic din lume. Avusese acces la mii de cărți și fusese în contact cu cele mai bune creiere. Nu există niciun alt exemplu de inteligență umană care să fi atins astfel de culmi fără ajutor.

În 1909, după ani de muncă solitară și sărăcie, Ramanujan s-a căsătorit. A trebuit să-și caute un loc de muncă. A fost prezentat unui vameș local, un matematician amator pasionat. Acest bărbat a relatat următoarea întâlnire: „Un omuleț, murdar și nebărbierit, dar cu ochi pe care nu-i mai văzusem niciodată, a intrat în camera mea, cu un caiet vechi sub braț. Mi-a vorbit despre descoperiri minunate care erau complet dincolo de puterea mea de înțelegere. L-am întrebat ce aș putea face pentru el. Mi-a răspuns că tot ce își dorește era doar suficient cât să trăiască, astfel încât să-și poată continua cercetările."

Ramachandra Rao i-a oferit un salariu foarte modest; dar Ramanujan era prea mândru ca să rămână. În cele din urmă, i s-a găsit un loc de muncă - un post mediocru de funcționar într-un birou din Madras.

În 1913, a fost convins să intre în corespondență cu marele matematician englez G.H. Hardy, de la Universitatea Cambridge. I-a scris și i-a trimis prin aceeași poștă 120 de teoreme de geometrie pe care tocmai le demonstrase. Hardy a scris mai târziu: „Aceste note nu ar fi putut fi scrise decât de un matematician de primă clasă. Niciun împrumutat al ideilor altor oameni, oricât de strălucit ar fi fost, nu ar fi fost capabil să înțeleagă astfel de abstracțiuni nobile."

Hardy l-a invitat imediat pe Ramanujan la Cambridge. Dar mama sa s-a împotrivit, din motive religioase. Încă o dată, zeița Namagiri a venit în ajutor. Ea i-a apărut bătrânei și a asigurat-o că fiul ei poate merge în Europa fără a-și pune sufletul în pericol și i l-a arătat în vis pe Ramanujan așezat în marele amfiteatru din Cambridge, printre admiratorii săi englezi.

La sfârșitul anului 1913, Ramanujan a plecat pe mare spre Anglia. Timp de cinci ani a muncit din greu și a făcut progrese semnificative în matematică.

A fost ales membru al Societății Regale și a primit o bursă la Trinity College, Cambridge. În 1918 s-a îmbolnăvit. Tuberculoza s-a instalat și s-a întors în India pentru a muri acolo la vârsta de treizeci și doi de ani.

Asupra tuturor celor care intrau în contact cu el, a lăsat o impresie extraordinară. Trăia într-o lume a numerelor. Hardy s-a dus să-l vadă la spital și i-a spus că luase un taxi. Ramanujan l-a întrebat care era numărul: 1729. „Ce număr minunat", a exclamat el; „este cel mai mic număr care poate fi exprimat în două moduri ca suma a două cuburi!"

Căci este un fapt că 1729 este egal cu $10^3 + 9^3$ și, de asemenea, $12^3 + 1^3$. Lui Hardy i-au trebuit șase luni pentru a demonstra acest lucru; și aceeași problemă nu a fost încă rezolvată la puterea a patra.

Povestea lui Ramanujan este aproape incredibilă. Dar este strict adevărată. Este imposibil să exprimi în termeni simpli natura descoperirilor lui Ramanujan, care aveau legătură cu cele mai misterioase proprietăți ale numerelor, în special ale numerelor „prime".

Nu se știe dacă Ramanujan a avut și alte interese în afară de matematică. Nu-i păsa prea mult de artă sau literatură. Dar avea o pasiune pentru orice lucru ciudat. În timp ce se afla la Cambridge, își înființase o mică bibliotecă și un fișă cu tot felul de fenomene care nu admiteau o explicație rațională.

2. CAYCE

Edgar Cayce a murit pe 5 ianuarie 1945, luând cu el în mormânt un secret pe care el însuși nu-l rezolvase niciodată și care îl îngrozise toată viața. Medicii și psihologii de la Fundația Edgar Cayce din Virginia Beach studiază încă dosarele cazului său.

Din 1958, studiul clarviziunii în America a fost subvenționat de stat, ținând cont de faptul că servicii valoroase ar putea fi oferite în domeniul militar de către oameni capabili de telepatie și precogniție. Dintre toate cazurile cunoscute de clarviziune, cel al lui Cayce este cel mai pur, cel mai bine atestat și cel mai extraordinar.

Tânărul Edgar Cayce era foarte bolnav. Doctorul de la țară era la căpătâiul lui. Nu putea face nimic pentru a-l trezi pe băiețel din comă. Deodată, Edgar a vorbit cu o voce clară și sigură. Și totuși, dormea dus. „Îți voi spune ce se întâmplă cu mine, am fost lovit de o minge de baseball în șira spinării. Trebuie să faci o cataplasmă specială și să o aplici la baza gâtului." Cu aceeași voce calmă, băiatul a dictat apoi lista de plante care trebuiau amestecate și preparate. „Grăbește-te; altfel creierul ar putea fi afectat."

Au decis să risce și au dus la îndeplinire instrucțiunile. În seara aceea, temperatura băiatului a scăzut, iar a doua zi s-a trezit proaspăt ca o margaretă. Nu-și amintea nimic. Nici măcar nu auzise de majoritatea plantelor pe care le menționase.

Acesta a fost începutul uneia dintre cele mai uimitoare povești din istoria medicinei. Cayce, un țăran ignorant din Kentucky și foarte reticent în a-și folosi darul ciudat și care se plângea continuu că „nu este ca toți ceilalți", avea să trateze și să vindece, în timpul transelor sale hipnotice, peste 15.000 de bolnavi, toate cazurile fiind atestate în mod corespunzător.

Începând ca muncitor la ferma unchiului său, apoi devenind asistent într-o librărie din Hopkinsville și, în final, proprietarul unui mic atelier de fotograf unde spera să-și sfârșească zilele în pace, a făcut miracolele împotriva voinței sale. Un vechi prieten, A1 Layne, și logodnica sa au fost nevoiți să-l implore să-și folosească puterile, nu pentru ambiție personală, ci pentru că nu avea dreptul să refuze să-i ajute pe bolnavi. Layne era un slăbănog a cărui sănătate era mereu precară. Cayce a fost de acord să intre în transă; a diagnosticat natura bolii și a dictat remediile. Când s-a trezit, a exclamat: „Dar este imposibil! Nu știu nici jumătate din cuvintele pe care le-ai notat. Nu lua aceste medicamente - este periculos! Nu știu nimic despre ele - totul e doar magie!" A refuzat să-și vadă prietenii și s-a închis în magazinul său. O săptămână mai târziu, Layne a venit să-l vadă; nu se simțise niciodată atât de bine în viața lui. Micul oraș era în halul cel mare: toată lumea voia o consultație. Protestând: „Nu pentru că vorbesc în somn o să încep să vindec oameni", a fost de acord în cele din urmă Cayce – dar numai cu condiția să nu-și vadă niciodată pacienții de teamă că, dacă i-ar cunoaște personal, ar putea fi influențat. De asemenea, a insistat ca un doctor să fie întotdeauna prezent la *ședințele sale de spiritism* și că nu ar trebui să primească nicio plată pentru ele, nici măcar cel mai mic cadou.

Diagnosticele și prescripțiile sale, în timp ce se afla sub hipnoză, au fost atât de precise și au demonstrat o asemenea perspicacitate încât medicii au fost convinși că era într-adevăr unul dintre ei, deghizat în vindecător. Deși își limita *ședințele de spiritism* la două pe zi, Cayce nu se temea să se suprasolicite; era complet relaxat când ieșea din transă. Dar voia să continue să fie fotograf; nu avea nicio dorință să dobândească cunoștințe medicale, nu citise niciodată o carte și a rămas practic un țăran needucat toată viața. Și a continuat să protesteze împotriva darului său ciudat. Doar ori de câte ori decidea să renunțe la el, își pierdea vocea.

Un magnat american al căilor ferate, James Andrews, a venit să-l consulte. Cayce, sub hipnoză, i-a prescris o serie de medicamente, inclusiv un anumit preparat obținut din planta *sclarea.* Acest remediu nu a putut fi găsit nicăieri. Andrews a făcut reclamă în reviste medicale, fără succes. În cursul unei alte *ședințe de spiritism,* Cayce a dictat compoziția exactă a acestui preparat, iar într-o zi Andrews a primit o comunicare de la un tânăr doctor parizian al cărui tată, de asemenea doctor, brevetase acest medicament, dar îl retrase din comerț cu o jumătate de secol în urmă. Compoziția sa era identică cu cea pe care o văzuse micul fotograf într-un „vis".

Secretarul sindicatului medical local, John Blackburn, a fost foarte interesat de fenomenul Cayce și a format un comitet format din trei membri care au participat la toate *ședințele de spiritism* și au fost uimiți de ceea ce au văzut. Sindicatul General a recunoscut facultățile extraordinare ale lui Cayce și l-a autorizat să ofere „consultații psihice".

În cele din urmă, Cayce s-a căsătorit. Într-o zi, când fiul său avea opt ani, se juca cu chibrituri și a provocat accidental o explozie într-un depozit de magneziu. Specialiștii au prezis că băiatul va orbi complet și au recomandat îndepărtarea unui ochi. Cayce, îngrozit, a intrat în transă și, în timp ce era inconștient, s-a opus ideii unei operații și a prescris aplicarea unor bandaje îmbibate în acid tanic. Acest lucru li s-a părut specialiștilor o nebunie, dar Cayce, aflat într-o stare de mare agitație, nu a îndrăznit să nu-i asculte vocile. Două săptămâni mai târziu, fiul său s-a vindecat.

Într-o zi, după o consultație, a dormit și a dictat una după alta patru rețete foarte detaliate. Nu se știa pe atunci cui erau destinate; erau cu patruzeci și opt de ore înainte de cele patru persoane care urmau să vină la tratament.

Odată, în timpul unei *ședințe de spiritism,* a prescris un medicament numit Codiron și a dat adresa laboratorului din Chicago unde a fost preparat. La o întrebare telefonică, răspunsul a venit: „Cum ați putut auzi de Codiron? Nu este încă de vânzare. Abia am găsit formula și i-am dat un nume."

Cayce, care suferea de o boală incurabilă pe care numai el o cunoștea, a murit în ziua și la ora pe care le prezisese: „În seara zilei de cinci voi fi definitiv vindecat". Vindecat de a fi „ceva diferit".

Întrebat în timpul unei transe despre cum opera, a declarat (deși nu-și amintea nimic despre asta, ca de obicei la trezire) că era capabil să intre în contact cu orice creier uman și să folosească informațiile conținute în acel creier, sau creiere, pentru diagnosticarea și tratarea cazurilor care i se aduceau. Probabil că o inteligență „diferită" îl locuia pe Cayce în acele vremuri și folosea toate cunoștințele disponibile întregii umanități în modul în care se folosește o bibliotecă, dar aproape instantaneu - sau în orice caz, la viteza luminii sau a undelor electromagnetice. Dar nu putem explica cu adevărat fenomenul lui Edgar Cayce în acest fel sau în alt fel. Tot ce se știe, fără nicio îndoială, este că un umil fotograf de sat, lipsit de curios și lipsit de cultură, era capabil, după bunul plac, să intre într-o stare în care mintea sa funcționa precum cea a celui mai strălucit geniu medical - sau, mai degrabă, precum mințile tuturor celor mai strălucite genii medicale acționând împreună.

3. BOSCOVITCH

O temă pentru science-fiction: dacă relativiștii au dreptate, dacă trăim într-un Univers cvadridimensional și dacă am fi capabili să fim conștienți de acest lucru, atunci ar fi sfârșitul bunului simț.

Unii „autori ai anticipării" încearcă să *gândească* în termeni de continuum spațio-temporal. Eforturile lor seamănă cu cele ale marilor fizicieni matematicieni, la un nivel superior de cercetare și exprimate în limbaj teoretic. Dar este posibil ca un om să gândească în patru dimensiuni? Pentru aceasta, ar avea nevoie de o structură mentală specială. Vor fi aceste structuri disponibile Omului viitorului, produsul următoarei mutații? Și oare acest Om al

viitorului este deja printre noi? Unii scriitori de ficțiune au făcut această afirmație. Dar nici Van Vogt, în cartea sa de fantezii *Slanii,* nici Sturgeon în descrierea sa a Mai *Mult decât Oameni* nu au îndrăznit să-și imagineze un personaj atât de fabulos precum Roger Boscovitch. Un mutant? Un călător în timp? Un locuitor de pe o altă planetă deghizat în acest misterios sârb?

Se pare că Boscovitch s-a născut în 1711 la Dubrovnik: în orice caz, asta a declarat când s-a înscris la vârsta de paisprezece ani ca student independent la Colegiul Iezuit din Roma. Acolo a studiat matematica, astronomia și teologia. În 1728, după ce și-a terminat noviciatul, a intrat în Ordinul Iezuiților. În 1736 a publicat o lucrare despre petele Soarelui. În 1740 a predat matematica la Collegium Romanum, apoi a devenit consilier științific al Papalității. A creat un observator, a drenat mlaștinile Pontine, a reparat cupola Bazilicii Sfântul Petru, a măsurat meridianul dintre Roma și Rimini pe două grade de latitudine. Apoi a explorat diverse regiuni din Europa și Asia și a început săpăturile chiar pe locul unde Schliemann a descoperit ulterior ruinele Troiei. A fost ales membru al Societății Regale din Anglia pe 26 iunie 1760 și a publicat cu acea ocazie o lungă poezie în latină despre caracteristicile vizibile ale Soarelui și Lunii, care i-a făcut pe contemporanii săi să exclame: „Acesta este Newton vorbind prin gura lui Vergil". A fost primit de cei mai învățați oameni din Europa și a purtat o corespondență importantă, printre alții, cu Dr. Johnson și Voltaire. În 1763 i s-a oferit cetățenia franceză. Apoi a fost numit șef al departamentului de instrumente optice al Marinei Regale din Paris, unde a locuit până în 1783. Lalande îl considera cel mai mare om de știință în viață. D'Alembert și Laplace au fost alarmați de ideile sale avansate. În 1785 s-a retras la Bassano și s-a dedicat publicării operelor sale complete. A murit la Milano în 1787.

Abia recent, la instigarea guvernului iugoslav, lucrările lui Boscovitch au fost reexaminate - în special *Teoria sa despre filozofia naturală (Theoria philosophiae naturalis redacta ad unicam legem virium in natura existentium*), publicată la Viena în 1758. Rezultatele acestui studiu au provocat uimirea generală. Allan Lindsay Mackay, descriind acest tratat într-un articol din *New Scientist* din 6 martie 1958, și-a exprimat opinia că acesta era un caz al unei minți din secolul al XX-lea forțate să trăiască și să muncească în secolul al XVIII-lea.

Se pare că Boscovitch a fost în avangarda nu doar a științei timpului său, ci și a noastră. El a propus o teorie unitară a Universului, o singură ecuație generală și unică care guvernează mecanica, fizica, chimia, biologia și chiar psihologia. Conform acestei teorii, materia, timpul și spațiul nu sunt infinit divizibile, ci compuse din puncte sau granule. Acest lucru amintește de lucrările recente ale lui Jean Charon și ale lui Heisenberg, pe care Boscovitch pare să-l fi depășit. El a reușit să ofere o explicație nu numai a luminii, ci și a magnetismului, electricității și a tuturor fenomenelor chimice cunoscute la acea vreme, descoperite ulterior sau care urmează să fie descoperite. Găsim în lucrările sale cuantele, mecanica ondulatorie și atomul format din nucleoni. Istoricul științific L.L. Whyte ne asigură că Boscovitch a fost cu cel puțin două secole înaintea timpurilor sale și că îl vom putea înțelege cu adevărat doar atunci când joncțiunea dintre relativitate și fizica cuantică se va realiza în sfârșit. Se estimează că în 1987, la 200 de ani de la nașterea sa, opera sa va fi apreciată la adevărata sa valoare.

Până în prezent nu a fost propusă nicio explicație pentru acest fenomen. Două ediții complete ale operelor sale, una în limba sârbă și cealaltă în limba engleză, sunt acum în pregătire. În corespondența deja publicată (colecția Bestermann) dintre Boscovitch și Voltaire se găsesc următoarele idei moderne:

Crearea unui an geofizic internațional;

Transmiterea malariei prin țânțari;

Posibile aplicații ale cauciucului (idei puse în practică de prietenul iezuit al lui Boscovitch, La Condamine);

Existența unor planete care orbitează în jurul altor stele decât Soarele nostru;

Imposibilitatea localizării „psihismului" într-o anumită parte a corpului;

Conservarea „grăunțelor cantitative" ale mișcării în lume: aceasta este constanta lui Planck, enunțată în 1958.

Boscovitch a acordat o importanță considerabilă alchimiei și a oferit traduceri clare și științifice ale limbajului alchimiștilor. Pentru el, de exemplu, cele patru elemente Pământ, Apă, Foc și Aer se disting doar prin modul particular în care sunt aranjate particulele, fără masă sau greutate, din care sunt compuse. În mod clar, o anticipare a celor mai avansate lucrări efectuate acum asupra ecuației universale.

O altă anticipare nu mai puțin fantastică din opera lui Boscovitch se găsește în studiul său despre accidentele din natură. Acesta conține deja teoria mecanicii statistice a omului de știință american Willard Gibbs, formulată la sfârșitul secolului al XIX-lea, dar acceptată abia în secolul al XX-lea. De asemenea, oferă o explicație modernă a radioactivității (complet necunoscută în secolul al XVII-lea) ca una dintr-o serie de excepții de la legile naturale: ceea ce se numește astăzi „penetrări statistice ale barierelor potențialității".

De ce nu au avut operele acestui om extraordinar nicio influență asupra gândirii moderne? Deoarece filozofii și oamenii de știință germani care au condus domeniul cercetării până la războiul din 1914-1918 credeau în teoria „structurii continue", în timp ce opera lui Boscovitch se baza în esență pe ideea de discontinuitate. De asemenea, deoarece cercetările bibliotecare și investigațiile istorice privind pe Boscovitch, care a călătorit mult și ale cărui opere sunt răspândite pe scară largă și care, în plus, provenea dintr-o țară supusă unor tulburări constante, au fost întreprinse sistematic doar mult timp după moartea sa. Când lucrările sale complete vor fi publicate și mărturiile contemporanilor săi vor fi adunate și clasificate, vom vedea ce personalitate stranie, tulburătoare și, în general, uimitoare a fost.

OMUL „TREAZ”: CÂTEVA PARADOXURI ȘI IPOTEZE

VII. *De ce cele trei povești ale noastre ar fi putut dezamăgi unii cititori — Știm foarte bine puține lucruri despre levitație, nemurire etc. — Totuși, omul are darul ubicuității, are vedere lungă etc. — Cum definiți o mașină? — Cum s-ar fi putut naște primul om „treaz” — Un vis fabulos, dar rațional despre civilizații dispărute — Fabula panterei— Scrierea lui Dumnezeu*

Aceste trei cazuri sunt clare și pozitive. Totuși, pentru unii s-ar putea să nu pară concludente. Acest lucru se datorează faptului că majoritatea oamenilor preferă imaginile faptelor. Mersul pe apă este o imagine a mișcării dominante; oprirea Soarelui, un triumf asupra timpului. Aceste lucruri ar putea fi poate realități într-o stare de conștiință schimbată în cadrul unei inteligențe puternic accelerate. Și, fără îndoială, ar putea duce la tot felul de rezultate tangibile în tehnici, știință și arte.

Majoritatea oamenilor, însă, atunci când se pune întrebarea dacă există așa ceva precum o „altă” stare de conștiință, vor imediat să vadă oameni mergând pe apă, oprind Soarele, trecând prin ziduri de cărămidă sau arătând de douăzeci de ani la vârsta de optzeci de ani. Pentru a începe să creadă în posibilitățile infinite ale unei stări „trezite”, trebuie mai întâi să satisfacă și să găsească o justificare pentru partea copilărească a inteligenței lor care crede în imagini și legende.

Mai mult, atunci când se confruntă cu cazuri precum cele ale lui Ramanujan, Cayce sau Boscovitch, oamenii refuză să creadă că mințile lor ar fi cu adevărat „diferite”. Cel mult, ar admite posibilitatea ca minți precum a noastră să fi avut privilegiul de a „se ridica la înălțimi neobișnuite” și că „acolo sus” ar fi dobândit niște cunoștințe speciale. Ca și cum undeva în Univers ar exista un fel de depozit de lucruri legate de medicină, matematică, poezie sau fizică, în beneficiul câtorva super-inteligențe capabile să urce acolo sus. Această viziune absurdă se dovedește a fi liniștitoare.

Ni se pare, dimpotrivă, că Cayce, Ramanujan și Boscovitch erau la nivelul nostru (unde altundeva ar putea fi?), dar că mințile lor funcționau cu o viteză extraordinară. Nu este vorba despre un nivel diferit, ci despre o viteză diferită. Același lucru este valabil și pentru cei mai mari mistici. Miracolele, atât în fizica nucleară, cât și în psihologie, se găsesc în accelerare. Și din acest punct de vedere, credem noi, ar trebui studiată a treia stare de conștiință, starea „trezită”.

Și totuși, dacă o astfel de stare este posibilă – dacă nu este un dar din Cer sau o favoare trimisă de Dumnezeu, ci este, de fapt, o parte a echipamentului creierului și corpului nostru – nu ar putea acest echipament, odată ce începe să funcționeze, să afecteze și alte facultăți din noi în afară de inteligența noastră? Dacă starea de „trezire” este o proprietate a unui sistem nervos superior, această activare ar trebui să fie capabilă să afecteze întregul corp și să-l înzestreze cu puteri stranii.

În toate tradițiile, starea de „trezire” este asociată cu puteri speciale: nemurire, levitație, telekinezie etc. Dar nu sunt toate aceste puteri doar imagini ale a ceea ce mintea, în starea sa transformată, poate face în sfera cunoașterii? Sau sunt ele fapte reale? Au existat câteva cazuri probabile de levitație.

În ceea ce privește nemurirea, cazul lui Fulcanelli nu a fost încă elucidat. Asta e tot ce se poate spune despre acest subiect. Nu avem dovezi valide. Nici, trebuie să recunoaștem, această întrebare nu ne interesează prea mult. Nu ne preocupă bizarul, ci fantasticul. Mai mult, această chestiune a puterilor paranormale ar trebui abordată dintr-un alt unghi. Nu din punctul de vedere al logicii carteziene (pe care Descartes, dacă ar fi în viață astăzi, ar respinge-o), ci din punctul de vedere al științei deschise de astăzi. Să privim pentru o clipă lucrurile prin ochii unui vizitator de „Dincolo" care a aterizat pe planeta noastră: levitația există, la fel și vederea la distanță lungă; Omul are darul ubicuității și a valorificat energia Universului. Avionul, radiotelescopul, televiziunea și pila atomică există. Nu sunt produse naturale, ci creații ale minții umane. Această observație poate părea puerilă, dar este un gând înviorător. Ceea ce este pueril este să reduci totul la nivelul unui om individual. Un om singur, izolat, nu are darul ubicuității; sau al levitației, sau al vederii la distanță etc. Căci societatea umană în ansamblu, și nu individul, posedă aceste puteri. Noțiunea de individ în sine este poate puerilă, căci se poate ca tradiția, cu legendele care o însoțesc, să fie vocea umanității în ansamblu, o expresie a fenomenului Omului...

„Nu vorbești serios! Ne vorbești despre mașini!" Asta vom auzi de la raționaliștii cartezieni și de la ocultiștii care se bazează pe „tradiție". Dar ce se înțelege prin mașini? Aceasta este o altă întrebare care trebuie clarificată.

Câteva linii trasate cu cerneală pe pergament: este oare o mașină? Tehnica circuitelor imprimate utilizată în prezent în electronica modernă permite utilizarea unui receptor de unde compus din linii trasate cu diferite cerneluri, una conținând grafit, iar cealaltă cupru.

Este o piatră prețioasă o mașină? Prin consens general: Nu. Și totuși, structura cristalină a unei pietre prețioase este o mașină complexă, iar diamantul este folosit pentru a detecta radiațiile atomice. Cristalele artificiale, sau tranzistoarele, au înlocuit lămpile electronice, transformatoarele și mașinile electrice rotative de tip navetă pentru a crește tensiunea etc.

Mintea umană, în creațiile sale tehnice cele mai subtile și mai eficiente, folosește mijloace din ce în ce mai simple.

„Jonglezi cu cuvintele!", exclamă ocultistul. „Vorbesc despre manifestări ale spiritului uman fără niciun fel de intermediar."

El este cel care jonglează cu cuvintele.

Nimeni nu a înregistrat vreodată o manifestare a spiritului uman fără ajutorul unui fel de mașină. Această noțiune de „spirit independent" este o eroare pernicioasă. Mintea umană în acțiune folosește o mașină extrem de complexă a cărei perfecționare a fost necesară în 300.000 de ani de evoluție: corpul uman. Și acest corp nu este niciodată singur și nu există singur: este legat de Pământ și de întregul Cosmos prin mii de legături materiale și producătoare de energie.

Nu știm totul despre corp. Nu știm totul despre relațiile sale cu Universul. Nimeni nu ar putea spune care sunt limitele mașinii umane sau cum ar putea fi folosită de o minte capabilă să-și exploateze toate posibilitățile la maximum.

Nu știm totul despre forțele care sunt active în adâncul nostru și în jurul nostru, pe Pământ și în jurul Pământului, în întregul vast Cosmos. Nimeni nu știe ce forțe simple,

naturale, despre care nu știm nimic, dar care sunt la îndemâna noastră, ar putea fi folosite de un om înzestrat cu o conștiință „trezită”, având o înțelegere mai directă și mai imediată a Naturii decât ar putea avea vreodată inteligența noastră liniară.

Forțe simple, naturale. Să privim încă o dată lucrurile prin ochii lucizi, „barbari” ai unui vizitator de „Dincolo”: nimic nu este mai simplu sau mai ușor de realizat decât un transformator electric. Egiptenii antici ar fi putut foarte bine să construiască unul dacă ar fi fost familiarizați cu teoria electromagneticii.

Nimic nu este mai ușor decât eliberarea energiei atomice. Tot ce este necesar este să dizolvăm săruri de uraniu pur în apă grea; iar apa grea poate fi obținută prin redistilarea apei obișnuite pe o perioadă de la douăzeci și cinci până la o sută de ani.

Mașina lui Lord Kelvin pentru prezicerea mareelor (1893), care a fost precursoarea calculatoarelor noastre analogice și a întregului nostru sistem cibernetic, a fost construită cu scripeți și bucăți de sfoară. Sumerienii ar fi putut să construiască una.

Dacă privim lucrurile în acest fel, problema civilizațiilor dispărute capătă o nouă dimensiune. Dacă în trecut au existat oameni care au atins starea de conștiință „trezită” și presupunând că și-au aplicat puterile nu numai în sfera religiei, filosofiei sau misticismului, ci și în probleme de tehnică și cunoaștere practică, este perfect natural, rațional și rezonabil să admitem că ar fi putut face „miracole”, chiar și cu cel mai simplu aparat.

Deși majoritatea arheologilor neagă categoric existența în trecut a unor civilizații avansate cu materiale puternice, Jorge Luis Borges povestește că a fost odată ca niciodată un om înțelept care și-a dedicat întreaga viață căutării, printre nenumăratele semne din Natură, a numelui inefabil al lui Dumnezeu, cheia Marelui Secret. După o viață de necazuri, a fost arestat la ordinul unui Prinț și condamnat să fie devorat de o panteră. În timp ce aștepta în celula în care fusese aruncat, a observat printre gratii fiara sălbatică care aștepta să-l devoreze. Privind petele de pe pielea ei, a descoperit în modelul și ritmul desenului numărul, Numele pe care îl căuta de atâta timp și în atâtea locuri. A știut atunci de ce trebuia să moară și că va muri numai după ce marea sa dorință va fi îndeplinită - și că aceasta nu va fi moartea.

Universul ne devorează, sau ne dezvăluie secretele sale; asta depinde de știm sau nu cum să le observăm. Este foarte probabil ca cele mai subtile și profunde Legi ale Vieții și ale destinului tuturor lucrurilor create să fie clar înscrise în lumea materială de care suntem înconjurați; că Dumnezeu și-a lăsat scrisul de mână peste tot, așa cum a descoperit înțeleptul pe pielea panterei; și că nu trebuie decât să privim lucrurile într-un anumit fel... Omul care poate face asta este omul „treaz”...

CÂTEVA DOCUMENTE DESPRE „STAREA TREAZĂ”

VIII. *O antologie — Zicerile lui Gurdjieff — Când eram la școală pentru „trezire” — povestea lui Raymond Ahellio — Un extras frapant din operele lui Gustav Meyrinck, un geniu neglijat*

Dacă există așa ceva precum o „stare trează”, lipsește un capitol din istoria psihologiei. Urmează patru documente, toate contemporane. Nu le-am selectat special, neavând timp să facem o investigație amănunțită. Există loc pentru o antologie de mărturii și studii despre starea „trează”.

Ar fi extrem de util, deoarece ne-ar readuce în legătură cu tradiția și ar arăta cum valorile esențiale au fost păstrate în secolul nostru; ar putea indica, de asemenea, noi căi care ar putea fi urmate în viitor. Scriitorii ar găsi în ea o cheie; pentru oamenii de știință naturali ar fi o sursă de stimulare; intelectualii de pretutindeni ar găsi în ea firul care trece prin toate marile aventuri ale sind-ului și s-ar simți mai puțin izolați. Este de la sine înțeles că, prin adunarea acestor documente care sunt la îndemână, nu facem pretenții atât de ample.

Dorim doar să oferim câteva exemple scurte ale unei posibile abordări psihologice a problemei „stării de trezire” în formele sale elementare. Acestea constau în:

1. Extrase din spusele lui Georg Ivanovitch Gurdjieff, consemnate de filosoful Ouspensky;
2. Relatarea mea despre încercările pe care le-am făcut pentru a intra pe calea „stării de trezire” sub îndrumarea instructorilor școlii Surdjieff;
3. Povestea unei experiențe personale, de scriitorul și filosoful Raymond Abellio;
4. Cel mai bun dintre toate documentele, în opinia noastră, din întreaga literatură modernă care tratează acest subiect; un extras dintr-un roman puțin cunoscut al poetului și filosofului german Gustav Meyrinck, ale cărui opere se ridică la cele mai înalte culmi ale intuiției mistice.

1. CÂTEVA CUVINTE ALE LUI GURDJIEFF

„Pentru a înțelege care este diferența dintre stările de conștiință, să revenim la prima stare de conștiință, care este somnul. Aceasta este o stare de conștiință complet subiectivă. Un om este cufundat în vise, indiferent dacă și le amintește sau nu. Chiar dacă ajung la el unele impresii reale, cum ar fi sunete, voci, căldură, frigul, senzația propriului corp, acestea trezesc în el doar imagini subiective fantastice. Apoi, un om se trezește. La prima vedere, aceasta este o stare de conștiință cu totul diferită. Se poate mișca, poate vorbi cu alți oameni, poate face calcule în viitor, poate vedea pericolul și îl poate evita și așa mai departe. Este logic că se află într-o poziție mai bună decât atunci când dormea. Dar dacă pătrundem puțin mai adânc în lucruri, dacă aruncăm o privire în lumea sa interioară, în gândurile sale, în cauzele acțiunilor sale, vom vedea că se află aproape în aceeași stare ca atunci când doarme. Și este și mai rău, pentru că în somn este pasiv, adică nu poate face nimic. În starea de veghe, însă, poate face ceva

tot timpul, iar rezultatele tuturor acțiunilor sale...” se va reflecta asupra lui sau asupra celor din jurul său. Și totuși, el nu-și amintește de sine. Este o mașină, totul se întâmplă cu el. Nu poate opri fluxul gândurilor sale, nu-și poate controla imaginația, emoțiile, atenția. Trăiește într-o lume subiectivă a iubirii, „Nu iubesc”, „Îmi place”, „Nu-mi place”, „Vreau”, „Nu vreau”, adică a ceea ce crede că îi place, a ceea ce crede că nu-i place, a ceea ce crede că vrea, a ceea ce crede că nu vrea. Nu vede lumea reală. Lumea reală îi este ascunsă de zidul imaginației. Trăiește în somn. Doarme. Ceea ce se numește „conștiință clară” este somn și un somn mult mai periculos decât somnul de noapte în pat.

„Să luăm un eveniment din viața omenirii. De exemplu, războiul. În prezent se desfășoară război. Ce semnifică? Semnifică faptul că milioane de oameni adormiți încearcă să distrugă milioane de alți oameni adormiți. Desigur, nu ar face asta dacă s-ar trezi. Tot ce se întâmplă se datorează acestui somn.”

„Ambele stări de conștiință, somnul și starea de veghe, sunt la fel de subiective. Numai începând să se amintească de sine, un Om se trezește cu adevărat. Și atunci toată viața înconjurătoare capătă pentru el un aspect diferit și un sens diferit. El vede că este viața oamenilor care dorm, o viață în somn. Tot ce spun oamenii, tot ce fac, spun și fac în somn. Toate acestea nu pot avea nicio valoare. Doar trezirea și ceea ce duce la trezire are o valoare în realitate.”

„De câte ori am fost întrebat aici dacă războaiele pot fi oprite? Cu siguranță că pot. Pentru aceasta este necesar doar ca oamenii să se trezească. Pare un lucru mărunt. Este, însă, cel mai dificil lucru care poate exista, deoarece acest somn este indus și menținut de întreaga viață înconjurătoare, de toate condițiile din jur.”

„Cum se poate trezi cineva? Cum poate cineva să scape de acest somn? Aceste întrebări sunt cele mai importante, cele mai vitale cu care se poate confrunta vreodată un om. Dar înainte de aceasta este necesar să fim convinși de însăși realitatea somnului. Dar este posibil să fim convinși de acest lucru doar încercând să ne trezim. Când un om înțelege că nu își amintește de sine și că a-și aminti de sine înseamnă a se trezi într-o oarecare măsură și când, în același timp, vede prin experiență cât de dificil este să-și amintească de sine, va înțelege că nu se poate trezi pur și simplu având dorința de a face acest lucru. Se poate spune și mai precis că un om nu se poate trezi singur. Dar dacă, să zicem, douăzeci de oameni fac un acord ca oricine dintre ei se trezește primul să-i trezească pe ceilalți, au deja o oarecare șansă. Chiar și acest lucru, însă, este insuficient, deoarece toți cei douăzeci pot adormi în același timp și pot visa că se trezesc. Prin urmare, este necesar și mai mult. Ei trebuie îngrijiți de un om care nu doarme sau care nu adoarme la fel de ușor ca ei, sau care adoarme conștient atunci când acest lucru este posibil, când nu va face niciun rău nici lui, nici altora. Ei...” trebuie să găsească un astfel de om și să-l angajeze să-i trezească și să nu-i lase să adoarmă din nou. Fără aceasta este imposibil să se trezească. Asta trebuie înțeles.

„Este posibil să gândești timp de o mie de ani; este posibil să scrii biblioteci întregi de cărți, să creezi teorii, cu milioanele, și toate acestea în somn, fără nicio posibilitate de trezire. Dimpotrivă, aceste cărți și aceste teorii, scrise și create în somn, nu vor face decât să-i adoarmă pe alții și așa mai departe.”

„Nu este nimic nou în ideea de somn. Oamenilor li s-a spus aproape de la crearea lumii că dorm și că trebuie să se trezească. De câte ori se spune acest lucru în Evanghelii, de

exemplu? «Treziți-vă», «vegheați», «nu dormiți». Ucenicii lui Hristos au dormit chiar și când el se ruga în Grădina Ghetsimani pentru ultima dată. Totul este acolo. Dar oare oamenii înțeleg asta? Oamenii o iau pur și simplu ca pe o formă de vorbire, ca pe o expresie, ca pe o metaforă. Nu reușesc să înțeleagă complet că trebuie luată literal. Și, din nou, este ușor de înțeles de ce. Pentru a înțelege acest lucru literal, este necesar să ne trezim puțin sau cel puțin să încercăm să ne trezim. Vă spun serios că am fost întrebat de mai multe ori de ce nu se spune nimic despre somn în Evanghelii. Deși se vorbește despre el aproape pe fiecare pagină. Acest lucru arată pur și simplu că oamenii citesc Evangheliile dormind."

„Vorbind în general, ce este necesar pentru a trezi un om care doarme? Un șoc bun este necesar. Dar când un om doarme profund, un singur șoc nu este suficient. Este nevoie de o perioadă lungă de șocuri continue. Prin urmare, trebuie să existe cineva care să administreze aceste șocuri. Am mai spus că, dacă un om vrea să se trezească, trebuie să angajeze pe cineva care să-l zguduie încontinuu mult timp. Dar pe cine poate angaja dacă toată lumea dorm? Un om va angaja pe cineva să-l trezească, dar acesta adoarme și el. La ce bun un astfel de om? Și un om care poate sta cu adevărat treaz - probabil va refuza să-și piardă timpul trezindu-i pe alții: s-ar putea să aibă propria sa treabă mult mai importantă de făcut."

„Există și posibilitatea de a fi trezit prin mijloace mecanice. Un om poate fi trezit de un ceas deșteptător. Dar problema este că un om se obișnuiește mult prea repede cu ceasul deșteptător, încetează să-l mai audă. Multe ceasuri deșteptătoare sunt necesare și întotdeauna noi. Altfel, un om trebuie să se înconjoare de ceasuri deșteptătoare, ceea ce îl va împiedica să doarmă. Dar și aici există anumite dificultăți. Ceasurile deșteptătoare trebuie întoarse, pentru a le întoarce trebuie să-ți amintești de ele: pentru a-ți aminti trebuie să te trezești des. Dar ceea ce este și mai rău, un om se obișnuiește cu toate ceasurile deșteptătoare și, după un anumit timp, doarme doar mai bine datorită lor. Prin urmare, ceasurile deșteptătoare trebuie schimbate constant, trebuie inventate continuu altele noi. În decursul timpului, acest lucru poate ajuta un om să se trezească. Dar există foarte puține șanse ca un om să facă toată munca de a întoarce, inventa și schimba ceasurile singur, fără ajutor din afară. Este mult mai probabil ca el să-și înceapă munca și ca aceasta să treacă ulterior în somn, iar în somn să viseze că inventează ceasuri deșteptătoare, că le întoarce și le schimbă." ei și pur și simplu să doarmă și mai adânc pentru asta.

„Prin urmare, pentru a te trezi, este nevoie de o combinație de eforturi. Este necesar ca cineva să-l trezească pe om; este necesar ca cineva să aibă grijă de omul care îl trezește; este necesar să avem ceasuri deșteptătoare și, de asemenea, este necesar să inventăm în mod continuu noi ceasuri deșteptătoare."

„Dar pentru a realiza toate acestea și pentru a obține rezultate, un anumit număr de oameni trebuie să lucreze împreună."

„Un singur om nu poate face nimic."

„Înainte de orice altceva, el are nevoie de ajutor. Dar ajutorul nu poate veni doar la un singur om. Cei care sunt capabili să ajute își prețuiesc foarte mult timpul. Și, bineînțeles, ar prefera să ajute, să zicem, douăzeci sau treizeci de oameni care vor să se trezească, decât un singur om. Mai mult, așa cum s-a spus mai devreme, un om se poate amăgi cu ușurință în privința trezirii sale și poate lua drept trezire doar un vis nou. Dacă mai mulți oameni decid să lupte împreună împotriva somnului, se vor trezi reciproc. Se poate întâmpla adesea ca douăzeci

dintre ei să doarmă, dar al douăzeci și unu va fi treaz și îi va trezi pe ceilalți. Exact același lucru este și cu ceasurile deșteptătoare. Un om va inventa un ceas deșteptător, un altul va inventa altul, după aceea pot face un schimb. Împreună, pot fi de mare ajutor unul altuia și, fără acest ajutor, nimeni nu poate realiza nimic."

„Prin urmare, un om care vrea să se trezească trebuie să caute alți oameni care vor și ei să se trezească și să lucreze împreună cu ei. Totuși, acest lucru este mai ușor de spus decât de făcut, deoarece pentru a începe o astfel de muncă și a o organiza este nevoie de cunoștințe pe care un om obișnuit nu le poate poseda. Munca trebuie să fie organizată și trebuie să aibă un lider. Numai atunci poate produce rezultatele așteptate de la ea. Fără aceste condiții, niciun efort nu poate duce la nimic. Oamenii se pot tortura singuri, dar aceste torturi nu îi vor trezi. Acesta este cel mai dificil de înțeles pentru anumiți oameni. Prin ei înșiși și din proprie inițiativă, pot fi capabili de mari eforturi și mari sacrificii. Dar pentru că primul lor efort și primul lor sacrificiu ar trebui să fie ascultarea, nimic de pe Pământ nu-i va determina să asculte de altul. Și nu vor să se împace cu gândul că toate eforturile și toate sacrificiile lor sunt inutile."

„Munca trebuie organizată. Și poate fi organizată doar de un om care îi cunoaște problemele și scopurile, care îi cunoaște metodele; de un om care a trecut el însuși, în timpul său, printr-o astfel de muncă organizată."

2. PRIMA MEA ÎNTÂLNIRE CU ȘCOALA GURDJIEFF

„Priviți", ni s-a spus, „și priviți acul mare în timp ce încercați să rămâneți conștienți de voi înșivă și să vă concentrați asupra gândului: „Eu sunt Louis Pauwels și sunt aici și acum, în acest moment". Încercați să nu vă gândiți la nimic altceva decât la asta; pur și simplu urmăriți mișcarea acului mare și continuați să fiți conștienți de voi înșivă, de numele vostru, de existența voastră și de locul în care vă aflați acum."

La început, acest lucru părea simplu și destul de ridicol. Desigur, mă puteam concentra asupra ideii că numele meu era Louis Pauwels și că eram acolo, în acel moment, privind acul mare al ceasului meu mișcându-se încet. Curând a trebuit să recunosc că această idee nu a rămas stabilă în mine mult timp; a început să capete o mie de forme și să curgă în toate direcțiile, precum acele obiecte pe care Dali le pictează în noroi. Dar trebuia să-mi amintesc și că nu mi s-a cerut să mențin vie și fixată în mintea mea o idee, ci o percepție. Trebuia nu doar să cred că exist, ci să o știu și să am o cunoaștere absolută a acestui fapt. Simțeam că acest lucru ar fi posibil și că se poate întâmpla în mine și să-mi aducă ceva nou și important. Am descoperit, însă, că eram distras perpetuu de o mie de gânduri, senzații, imagini și asociații de idei mai mult sau mai puțin vagi, care nu aveau nicio legătură cu obiectul eforturilor mele și, într-adevăr, mă împiedicau să-l urmăresc. Uneori, acul ceasului îmi absorbea toată atenția și, în timp ce o priveam, mă pierdeam din vedere. Uneori, corpul meu – un mușchi care zvâcnea în picior, o senzație în stomac – îmi distrăgea atenția atât de la ceas, cât și de la mine. Alteori, din nou, credeam că mi-am închis micul cinematograf intern și am eliminat lumea exterioară; dar curând am descoperit că mă cufundasem într-un fel de somn în care atât acul ceasului, cât și eu însumi dispărusem, în timp ce imaginile, senzațiile și ideile continuau să fie amestecate în mintea mea în spatele unui fel de văl, ca într-un vis care se

desfășura independent de mine în timp ce dormeam. Uneori, pentru o fracțiune de secundă, în timp ce priveam acul ceasului, eram total și complet conștient că eram eu. Dar în aceeași fracțiune de secundă, mă felicitam pentru că am atins această stare; mintea mea, ca să spunem așa, aplauda, după care inteligența mea, exprimându-și satisfacția pentru succesul meu, îl strica iremediabil. În cele din urmă, dezamăgit, dar mai ales complet epuizat, am renunțat la experiment, pentru că mi se părea că tocmai trecusem prin cele mai dificile minute din întreaga mea existență și că fusesem lipsit de aer într-o asemenea măsură încât îmi solicitase rezistența la limitele extreme. Cât de interminabil păruse! Și totuși, durase abia mai mult de câteva minute; și în acele două minute avusesem o percepție reală a mea însumi doar în trei sau patru sclipiri imperceptibile. Am fost nevoit atunci să recunosc că practic niciodată nu suntem conștienți de noi înșine și că aproape niciodată nu suntem conștienți de dificultatea de a fi conștienți.

Ni s-a spus că starea de conștiință este la început starea unui Om care, descoperind în sfârșit că aproape niciodată nu este conștient, începe treptat să învețe care sunt, în sine, obstacolele în calea a ceea ce încearcă să facă. În lumina acestui mic experiment, se știe acum că un Om poate, de exemplu, să citească o carte, să o aprobe sau să se plictisească, să protesteze sau să fie entuziasmat, fără a fi vreodată conștient nici măcar o clipă de faptul că el însuși „există” și că, în consecință, nimic din ceea ce a citit nu a afectat cu adevărat Omul care „este”. Lectura sa este un alt vis adăugat propriilor sale vise - un flux în fluxul perpetuu al inconștientului. Căci conștiința noastră reală poate fi - și aproape întotdeauna este - complet absentă din tot ceea ce facem, gândim, dorim sau imaginăm.

Am înțeles atunci că există o diferență foarte mică între stările noastre normale de veghe și de somn. Visele noastre, când suntem treji, au devenit invizibile, ca și cum ar fi, precum stelele în timpul zilei; dar ele sunt încă acolo și continuăm să trăim sub influența lor. Am dobândit doar la trezire o atitudine critică față de propriile senzații; gândurile noastre sunt mai bine coordonate, acțiunile noastre mai controlate, impresiile, senzațiile și dorințele noastre mai vii; dar ne aflăm încă într-o stare de inconștiență. Nu discutăm acum despre adevărata „stare de trezie”, ci despre ceea ce s-ar putea numi un „somn de veghe”; și în această stare ne petrecem practic întreaga viață. Am fost învățați că este posibil să devii complet treaz și să fii conștient de tine însuți. În această stare, așa cum am descoperit în timpul experimentului cu ceasul, am putut avea o cunoaștere obiectivă a gândurilor mele și a unei succesiuni de imagini, idei, senzații, sentimente și dorințe. În timp ce mă aflam în această stare, puteam încerca să fac un efort real pentru a examina și chiar a opri din când în când sau a schimba acest amestec de senzații. Și însuși faptul de a face acest efort, așa cum mi s-a spus, a creat în mine o anumită subzistență, nu a dus de fapt la nimic definitiv. Simplul fapt că a fost făcut a fost suficient pentru a chema la existență și a acumula în mine însăși substanța ființei mele. Am fost asigurat că aș putea atunci, având o „ființă” fixă, să dobândesc o „conștiință obiectivă” și că aș fi atunci în starea de a avea o cunoaștere complet obiectivă și totală nu numai despre mine însumi, ci și despre ceilalți oameni și lucruri și despre întreaga lume.

3. POVESTEA LUI RAYMOND ABELLIO

Când mă aflu în atitudinea „naturală”, care este cea a tuturor ființelor normale existente, „văd” o casă, percepția mea este spontană și văd acea casă, nu propria mea percepție asupra ei. Pe de altă parte, dacă atitudinea mea este „transcendentală”, atunci este percepția mea însăși cea percepută. *Dar această percepție a unei percepții schimbă radical abordarea mea primitivă.* Starea de a experimenta efectiv ceva, necomplicată de la bun început, își pierde spontaneitatea chiar prin faptul că noua contemplare are ca obiect ceva ce a fost inițial o *stare,* și nu un obiect, și că elementele care alcătuiesc noua mea percepție includ nu numai pe cele referitoare la casă „ca atare”, ci și pe cele referitoare la percepția însăși, considerată ca un flux experimentat efectiv. Și o caracteristică esențial importantă a acestei „alterări” este că viziunea concomitentă pe care am avut-o, în această stare bi-reflexivă, sau mai degrabă „reflexiv-reflexivă” *(„e'tat bi-reflexif ou plutôt reflechi-reflexif”)* asupra casei care a fost „motivul” meu original, departe de a fi pierdută, deplasată sau estompată de această interpunere a celei de-a doua percepții „ale mele” în fața percepției sale originale, *este, paradoxal, intensificată,* devenind mai clară, mai „actuală” și *încărcată cu o realitate mai obiectivă decât înainte.* Ne confruntăm aici cu un fapt care nu poate fi explicat prin analiza pur speculativă: și anume, transfigurarea lucrului ca fiind experimentat conștient, transformarea sa, așa cum o vom numi mai târziu, într-un „supra-lucru”, trecerea sa de la a fi ceva „cunoscut” la ceva „cunoscut”. Acest fapt este insuficient apreciat, deși este cel mai remarcabil în experimentarea fenomenologică. Toate dificultățile întâlnite în fenomenologia obișnuită și, într-adevăr, în toate teoriile clasice ale cunoașterii, provin din faptul că acestea consideră dualitatea conștiință-cunoaștere (sau mai degrabă mai exact, conștiința-știință) ca fiind autosuficientă și capabilă să absoarbă întreaga experiență; în timp ce triada cunoaștere-conștiință-știință singură poate oferi un fundament autentic ontologic fenomenologiei. Cu siguranță, nimic nu poate face evidentă această transfigurare decât experiența directă și personală a fenomenologului însuși. Dar nimeni nu poate pretinde că a înțeles fenomenologia transcendentală reală decât dacă a avut această experiență și a fost „iluminat” ca urmare. Nimeni, nici măcar cel mai subtil dialectician sau cel mai viclean logician, care nu a experimentat efectiv acest lucru și, prin urmare, nu a văzut lucrurile-de-sub-lucruri, nu poate face mai mult decât să vorbească despre fenomenologie; el nu poate participa activ la nicio experiență fenomenologică. Să luăm un exemplu mai precis:

De când mă știu, am fost întotdeauna capabil să recunosc culorile albastru, roșu, galben. Ochiul meu le vedea și aveam o cunoaștere latentă despre ele. Cu siguranță, „ochiul meu” nu și-a pus nicio întrebare despre ele; cum ar fi putut? Funcția sa este să vadă, nu să se vadă pe sine în actul vederii; dar creierul meu însuși era ca și cum ar fi dormit; nu era în niciun sens „ochiul ochiului”, ci doar o prelungire a acelui organ. Și așa am spus pur și simplu, aproape fără să mă gândesc: acesta este un roșu frumos - sau un verde șterse - sau un alb strălucitor. Într-o zi, acum câțiva ani, în timp ce mă plimbam printre viile din Cantonul Vaud cu vedere la Lacul Geneva - unul dintre cele mai frumoase locuri din lume - atât de frumos, de fapt, și atât de vast încât „Eul” se extinde mai întâi la vederea lui, apoi se dizolvă și în cele din urmă își revine și atinge o stare de exaltare - am avut o experiență extraordinară. Ocrul pantei abrupte, albastrul lacului, violetul munților din Savoia și, în depărtare, ghețarii strălucitori ai Grand-Combin - toate acestea le văzusem *de* o sută de ori. Acum știam pentru prima dată că nu le *privisem niciodată* . Și totuși, locuiam acolo de trei luni. Este adevărat că, încă de la început,

acest peisaj mă afectase profund; dar nu-mi produsese decât un vag sentiment de exaltare. Fără îndoială, „eul" filosofului este mai straniu decât orice peisaj. Senzația emoționantă de frumusețe pe care o experimentăm este doar „eul" care măsoară și derivă puterea de acolo din distanța infinită care ne separă de acea frumusețe. Dar în ziua aceea, dintr-o dată, am știut că eu eram cel care crea acel peisaj și că fără mine nu ar exista: „Eu sunt cel care te vede și care mă văd pe mine însumi văzându-te și, făcând asta, te creează." Acest strigăt din inimă este strigătul demiurgului atunci când își creează lumea „sa".

Nu este doar suspendarea unei lumi „vechi", ci proiecția uneia „noi". Și în acea clipă, într-adevăr, lumea a fost recreată. Nu mai văzusem niciodată astfel de culori. Erau de o sută de ori mai vii, mai delicat nuanțate, mai „vii". Știam că tocmai dobândisem un simț al culorilor - că vedeam culoarea pentru prima dată și că până atunci nu mai văzusem niciodată cu adevărat un tablou și nu pătrunsesem niciodată în lumea picturii. Dar știam și că prin această trezire a conștiinței, această percepție a percepției mele, dețineam cheia către acea lume a transfigurării, care nu este o sub-lume misterioasă, ci adevărata lume din care suntem alungați de „Natură". Aceasta nu are nicio legătură cu atenția. Transfigurarea este completă; atenția nu este niciodată. Transfigurarea se cunoaște pe sine în suficiența ei pozitivă; atenția își propune să atingă într-o zi o astfel de suficiență. Nu se poate spune, desigur, că atenția este goală. Dimpotrivă, tânjește după plenitudine. Dar această dorință nu este împlinire. Când m-am întors în sat în ziua aceea, oamenii pe care i-am întâlnit erau în mare parte „atenți" la munca lor; totuși, mie mi se părea că toți merg în somn.

4. GUSTAV MEYRINCK
Fața Verde (Extras)

Cheia care ne va face stăpâni asupra naturii noastre interioare a fost ruginită încă de la Potop. Secretul este să fim treji. A fi treji este totul.

Omul este ferm convins că este treaz; în realitate, este prins într-o plasă de somn și de vise, pe care a țesut-o singur. Cu cât plasa este mai strânsă, cu atât doarme mai greu. Cei prinși în mrejele ei sunt adormiții care umblă prin viață precum vitele conduse la abator, indiferenți și fără niciun gând în minte. Văzută prin mrejele ei, lumea le apare visătorilor ca o bucată de zăbrele; ei văd doar deschideri înșelătoare, acționează în consecință și nu sunt conștienți că ceea ce văd sunt doar resturile nebunești ale unui întreg enorm. Acești visători nu sunt, așa cum ați putea crede, locuitori ai unei lumi a fanteziei și a poeților; ei sunt muncitorii, cei neliniștiți, consumați de o dorință nebună de acțiune. Sunt ca acei gândaci care se cațără cu greu pe o țeavă lungă, doar pentru a se cufunda din nou în ea imediat ce ajung în vârf. Ei spun că sunt treji, dar ceea ce cred că este viață este, de fapt, doar un vis, al cărui detaliu este fixat dinainte și independent de liberul lor arbitru.

Au existat și încă există câțiva oameni care au știut că visează – pionieri care au avansat până la bariera din spatele căreia se află ascuns „Eul" veșnic trezit – clarvăzători precum Descartes, Schopenhauer și Kant. Dar ei nu posedau echipamentul necesar pentru a cuceri fortăreața, iar chemarea lor la arme nu a reușit să-i trezească pe cei adormiți.

A fi treaz este totul.

Primul pas către această stare este atât de simplu încât orice copil l-ar putea face. Doar cei care au fost induși în eroare au uitat cum să meargă și rămân paralizați pe ambele picioare pentru că nu vor să arunce cârjele pe care le-au moștenit de la predecesorii lor.

A fi treaz este totul.

Rămâi treaz, orice faci! Nu-ți imagina că ești deja treaz. Nu; dormi și visezi.

Adună-ți toate puterile și umple-ți corpul pentru o clipă cu sentimentul: Acum sunt treaz!

Dacă poți face asta, atunci vei percepe imediat că starea în care te aflam înainte era doar una de somnolență.

Acesta este primul pas pe lunga, lunga călătorie care duce de la servitute la a fi atotputernic.

Mergi, așadar, înaintează de la o trezire la alta. Nu există gânduri chinuitoare de care să nu poți scăpa în acest fel. Vor fi lăsate în urmă și nu te vor mai putea tulbura. Vei fi la fel de sus deasupra lor precum este coroana unui copac înalt deasupra ramurilor ofilite de dedesubt.

Durerile tale vor dispărea precum frunzele moarte dintr-un copac atunci când vei simți că întregul corp este treaz.

Băile înghețate ale brahmanilor, nopțile nedormite ale discipolilor lui Buddha și ale asceților creștini, torturile autoprovocate ale fakirilor hinduși nu sunt altceva decât riturile fixe care indică faptul că aici se afla inițial templul celor care se străduiau să rămână treji.

Citiți scrierile sacre ale tuturor popoarelor din sarit. Prin toate acestea trece, ca un fir roșu, știința ascunsă a menținerii vegherii. Este scara lui Iacov, care a luptat toată „noaptea” cu îngerul Domnului până când s-a crăpat „ziua” și a fost victorios.

Trebuie să urci de pe o treaptă pe alta dacă vrei să învingi moartea.

Cea mai joasă treaptă se numește: geniu.

Cum să le numim pe cele superioare? Sunt ascunse de masa omenirii și considerate legende.

Povestea Troiei era considerată o legendă până într-o zi când un om a avut curajul să înceapă singur să sape.

Primul dușman pe care îl vei întâlni pe acest drum spre trezie va fi propriul tău corp. Se va lupta cu tine până la primul cântat de cocoș. Dar dacă poți întrezări zorii veghei eterne, care va pune o prăpastie între tine și acei somnambuli care cred că sunt oameni și care nu sunt conștienți că sunt zei adormiți, atunci somnul îți va părăsi și corpul, iar Universul va fi la picioarele tale.

Atunci vei putea face minuni, dacă dorești, și nu vei mai fi obligat, asemenea unui sclav umil, să aștepți până când un zeu fals și crud va fi suficient de bun să te reverse cu daruri sau să-ți taie capul.

Firește, fericirea unui câine bun și credincios – adică să-și slujească stăpânul – nu va mai fi a ta; dar fii sincer cu tine însuți: ai vrea, chiar acum, să schimbi locul cu câinele tău?

Nu te teme că nu vei putea să-ți atingi scopul în această viață. Cel care a găsit calea se întoarce întotdeauna în această lume cu o maturitate interioară care îi permite să-și continue munca. Se naște „geniu”.

Calea pe care ți-o arăt este presărată cu întâmplări stranii: oameni morți pe care i-ai cunoscut se vor ridica și vor vorbi cu tine! Acestea sunt doar imagini! Siluete luminoase îți vor

apărea și îți vor da binecuvântarea lor. Sunt doar imagini, forme evocate de corpul tău, care, sub influența voinței tale nou transformate, vor muri de o moarte magică și vor deveni spirit, așa cum gheața, atunci când este atacată de foc, se dizolvă în abur.

Când vei fi scăpat de cadavrul din tine, abia atunci vei putea spune: Acum somnul m-a părăsit pentru totdeauna.

Atunci se va întâmpla miracolul în care niciun Om nu poate crede – pentru că, înșelați de simțurile lor, nu înțeleg că materia și forța sunt același lucru – miracolul că, chiar dacă ești îngropat, nu va exista niciun cadavru în sicriul tău.

Numai atunci vei putea distinge între realitate și aparență. Oricine ai întâlni nu poate fi decât unul dintre cei care te-au precedat pe acest drum.

Toate celelalte sunt umbre.

Până acum nu știi dacă ești cea mai fericită sau cea mai nefericită dintre creaturi. Dar nu te teme. Niciunul dintre cei care au urmat calea care duce la starea de veghe, chiar dacă s-a rătăcit, nu a fost vreodată abandonat de ghizi.

Aș vrea să vă dau un semn care să vă permită să recunoașteți dacă o apariție este realitate sau doar o imagine: dacă se apropie de voi, dacă conștiința voastră este tulburată, dacă lucrurile lumii exterioare sunt vagi sau dispar - atunci fiți atenți! Apariția este doar o parte din voi. Dacă nu o înțelegeți, este doar o fantomă fără substanță, un hoț care vă jefuiește de o parte din viața voastră.

Hoții care îți fură puterea sufletului sunt mai răi decât hoții lumești: te atrag ca niște miraje în mlaștinile unei speranțe deșarte, doar pentru a te abandona în întuneric înainte de a dispărea pentru totdeauna.

Nu te lăsa orbit de vreo minune pe care ar putea părea că o fac pentru tine, de vreun nume sacru pe care s-ar putea numi pe ei înșiși sau de vreo profeție pe care ar putea-o rosti – nici măcar dacă se adeverește; ei sunt dușmanii tăi de moarte, izgoniți din infernul propriului tău corp, împotriva cărora lupți pentru victorie.

Să știi că puterea minunată pe care o posedă este a ta – pe care au furat-o pentru a te ține sclav. Nu pot trăi în afara vieții tale; dar dacă îi învingi, se vor prăbuși și vor deveni instrumentele tale stupide și docile pe care le poți folosi după nevoile tale.

Au făcut nenumărate victime printre oameni. Citiți istoria vizionarilor și a sectanților și veți vedea că drumul pe care îl urmați este presărat cu cranii.

Fără să vrea, omenirea a ridicat împotriva lor un zid de materialism. Acest zid este o protecție infailibilă; este o imagine a lumii, dar în același timp un zid de închisoare care blochează vederea.

Astăzi sunt cu toții dispersați, iar phoenixul vieții interioare este înviat din cenușă, unde a zăcut mult timp ca mort; dar și vulturii unei alte lumi încep să-și bată aripile. De aceea trebuie să fii atent. Cântarul în care îți pui conștiința îți va arăta când poți avea încredere în aceste apariții: cu cât este mai „trezită”, cu atât cântarul va coborî mai mult în favoarea ta.

Dacă un ghid, un frate dintr-o altă lume spirituală, dorește să ți se facă cunoscut, ar trebui să poată face acest lucru fără a-ți afecta conștiința. Poți să-ți pui mâna pe coasta lui, precum Toma cel necredincios.

Ar fi ușor să eviți aparițiile și pericolele. Nu trebuie decât să te comporți ca un om obișnuit. Dar ce vei câștiga prin asta? Vei rămâne prizonier în închisoarea trupului tău până când Moartea, călăul, va veni să te conducă la eșafod.

Dorința oamenilor muritori de a vedea ființe supranaturale este un strigăt care trezește chiar și fantomele lumii de dincolo, deoarece o astfel de dorință nu este pură; pentru că este lăcomie, mai degrabă decât dorință; pentru că vrea să „ia" într-un fel sau altul, în loc să învețe să „dăruiască".

Toți cei care privesc Pământul ca pe o închisoare - toți oamenii pioși care se roagă pentru eliberare, evocă, fără să știe, lumea fantomelor. Faceți la fel și voi, dar în mod conștient.

Pentru cei care fac asta fără să știe, există oare o mână invizibilă care să-i ghideze afară din marasma în care sunt cufundați? Nu cred.

Când, în drumul tău spre starea de „trezire", traversezi regatul lui Hades, vei ajunge treptat să înțelegi că acestea sunt pur și simplu gânduri pe care ești brusc capabil să le vezi cu ochii tăi. De aceea îți sunt străine și par a fi creaturi: căci limbajul formelor este diferit de limbajul erei.

Acum a sosit momentul în care are loc transformarea: bărbații din jurul tău vor deveni fantome. Toți cei pe care i-ai iubit se vor transforma brusc în viermi. Chiar și propriul tău corp.

Este imposibil să-ți imaginezi o singurătate mai teribilă decât cea a pelerinului în deșert care nu găsește o fântână cu apă curată și moare de sete.

Tot ce am spus aici poate fi găsit în scrierile oamenilor sfinți din toate națiunile: venirea unei noi împărății; trezie; cucerirea trupului și a singurătății. Și totuși, o prăpastie de netrecut ne separă de acești oameni sfinți: ei cred că vine ziua în care cei buni vor intra în Rai, iar cei răi vor fi aruncați în iad. Știm că vine vremea când mulți se vor trezi și vor fi separați de cei adormiți care nu pot înțelege ce înseamnă să fii „treaz". Știm că nu există bine sau rău; doar corect sau greșit. Ei cred că a fi „treaz" înseamnă a-ți menține simțurile alerte și ochii deschiși în timpul nopții, astfel încât un om să-și poată spune rugăciunile. Știm că a fi „treaz" este „trezirea" „Eului" nemuritor și că insomnia fizică este o consecință naturală a acestui fapt. Ei cred că trupul ar trebui neglijat și disprețuit pentru că este păcătos. Știm că nu există așa ceva ca păcatul; trupul este începutul lucrării noastre și am coborât pe Pământ pentru a-l transforma în spirit.

Ei cred că ar trebui să trăim în singurătate cu trupurile noastre pentru a ne purifica spiritele. Știm că spiritele noastre trebuie mai întâi să se retragă în singurătate pentru ca trupul să poată fi transfigurat. Ție ție, și numai ție, ți se cuvine să alegi ce cale să urmezi: a lor sau a noastră. Trebuie să acționezi conform propriilor tale dorințe.

Nu mie îmi revine să te sfătuiesc. Este mai bine să culegi de bunăvoie un fruct amar dintr-un pom decât să privești un fruct dulce atârnat acolo, pe care ți l-a recomandat altcineva.

Dar nu face așa cum fac atâția dintre cei care știu zicala: examinează totul și păstrează doar ce e mai bun. Trebuie să mergi mai departe; să nu examinezi nimic și să te agăți de ceea ce apare primul.

PUNCTUL DE DINCOLO DE INFINIT

IX. *De la suprarealism la realismul fantastic — Punctul suprem — Atenție la imagini — Nebunia lui Georg Cantor — Yoghinul și matematicianul — O aspirație fundamentală a spiritului uman - Un extras dintr-o povestire de Jorge Luis Borges*

În capitolele precedente am încercat să ofer o idee despre posibilele modalități de a studia realitatea unei *alte* stări de conștiință. În acea altă stare, dacă există, fiecare om chinuit de demonul dorinței de cunoaștere ar găsi probabil un răspuns la următoarea întrebare, care apare întotdeauna:

„Nu există oare în mine un loc unde tot ce *mi se întâmplă* ar fi imediat de înțeles; un loc unde tot ce văd, știu sau simt ar putea fi descifrat instantaneu, fie că este vorba de mișcarea stelelor, de felul în care sunt aranjate petalele unei flori, de evoluțiile civilizației căreia îi aparțin sau de cele mai secrete mișcări ale inimii mele?"

„Nu este oare posibil ca această dorință imensă și nebună de a înțelege, care mă urmărește, ca și cum ar fi în ciuda mea, prin toate vicisitudinile vieții mele, să nu fie într-o zi complet și odată pentru totdeauna potolită? Nu există oare în Om, în mine, o cale care duce la cunoașterea tuturor legilor după care este guvernată lumea? Nu dețin eu, în adâncul meu, cheia cunoașterii totale?"

André Breton, în al doilea Manifest suprarealist, credea că poate oferi un răspuns definitiv la această întrebare: „Există toate motivele să credem că există un anumit punct în minte din care viața și moartea, realul și imaginarul, trecutul și viitorul, comunicabilul și incomunicabilul, înaltul și josul nu mai sunt percepute contradictoriu."

Este evident că, la rândul meu, nu pretind că voi oferi un răspuns pozitiv. În locul metodelor și aparatului suprarealismului, Bergier și cu mine am încercat să le înlocuim cu metodele mai modeste și aparatul mai greu al ceea ce numim „realism fantastic". Prin urmare, propun, în studiul acestor întrebări, să recurgem la mai multe niveluri diferite de cunoaștere: tradiția ezoterică; matematica avangardistă; tendințe neobișnuite în literatura modernă. Metoda noastră constă, de fapt, în efectuarea unei anchete pe diferite niveluri (cele ale spiritului magic, ale inteligenței pure și ale intuiției poetice), stabilirea unei legături între acestea trei, verificarea prin comparație a adevărurilor aparținând fiecăruia și, în final, formularea unei ipoteze în care aceste adevăruri vor fi integrate. Această carte groasă a noastră nu este altceva decât o primă încercare de a justifica și ilustra această metodă.

Citatul lui André Breton de mai sus datează din 1930. A dobândit o notorietate extraordinară și este încă adesea citat și comentat. Căci, de fapt, una dintre principalele caracteristici ale spiritului contemporan este interesul crescând acordat acum ceea ce s-ar putea numi: punctul de dincolo de infinit.

Acest concept se regăsește atât în cele mai vechi tradiții, cât și în cea mai avansată matematică. A bântuit inspirația poetică a lui Paul Valery, iar unul dintre cei mai mari scriitori

în viață ai noștri, argentinianul Jorge Luis Borges, l-a făcut tema celei mai frumoase și uimitoare povestiri scurte a sa, intitulată, în mod semnificativ, „Aleph".

Acesta este numele primei litere a alfabetului în limbaj sacru. În Cabala, aceasta indică *En-Soph,* centrul cunoașterii totale, punctul de unde spiritul, sau mintea, percepe într-o clipă totalitatea tuturor fenomenelor, cauzele și semnificația lor. În numeroase texte, se spune că această literă are forma unui Om care arată spre Cer și Pământ pentru a arăta că lumea de dedesubt este oglinda și harta lumii de sus. Punctul de dincolo de Infinit este punctul suprem menționat în al doilea Manifest Suprarealist, „Punctul Omega" al Părintelui Teilhard de Chardin și împlinirea „Marii Opere" a alchimiștilor.

Cum poate fi definit clar acest concept? Să încercăm. Există în Univers un punct, un loc privilegiat de unde se dezvăluie Universul în ansamblu. Observăm creația cu instrumente, telescoape, microscoape etc. Dar dacă un observator s-ar putea afla în acest loc privilegiat, tot ceea ce este sau a fost vreodată i-ar apărea într-o clipă, iar spațiul și timpul s-ar revela în totalitatea și semnificația ultimă a tuturor aspectelor lor.

Pentru a le oferi elevilor săi de clasa a șasea o idee despre conceptul de eternitate, un profesor iezuit dintr-un colegiu celebru a folosit următoarea imagine: „Imaginați-vă că Pământul este făcut din bronz și că o rândunică îl atinge cu aripa sa o dată la o mie de ani. Când Pământul va fi demolat în acest fel, abia atunci va începe eternitatea..." Dar eternitatea nu este doar o durată infinită de timp. Este altceva decât simpla durată.

Imaginile nu sunt de încredere. Ele ajută la transpunerea la un nivel inferior al conștiinței a unei idei care ar putea supraviețui doar la o altă altitudine. Ele livrează un cadavru la pivniță. Singurele imagini capabile să transmită o idee nobilă sunt cele care creează în conștiința cuiva o stare de surpriză și nesiguranță, menită să ridice această conștiință la nivelul ideii în cauză, unde poate fi înțeleasă în toată prospețimea și puterea ei. Riturile magice și poezia autentică nu servesc altui scop.

Din acest motiv, nu vom încerca să oferim o „imagine" a acestui concept al punctului de dincolo de Infinit. Preferăm să trimitem cititorul la textul magic și poetic al lui Borges.

Borges, în povestirea sa, s-a inspirat din surse kabbalistice și alchimiste, precum și din legende musulmane. Alte legende, la fel de vechi ca omenirea, evocă acest Punct Suprem, acest Loc Privilegiat. Dar este o caracteristică a timpurilor în care trăim că eforturile inteligenței pure, angajate în cercetări de natură complet non-mistică și non-metafizică, au condus la concepții matematice care ne permit să raționalizăm și să înțelegem ideea de Transfinit.

Cele mai importante și remarcabile realizări în acest domeniu au fost realizate de un matematician de geniu, Georg Cantor, care a murit nebun. Opera sa este încă discutată de matematicieni, dintre care unii susțin că ideile lui Cantor sunt logic nejustificate. La care partizanii teoriei transfinite răspund: „Nimeni nu ne va alunga din paradisul deschis de Cantor!"

Gândul lui Cantor ar putea fi exprimat aproximativ astfel: Să ne imaginăm pe această foaie de hârtie două puncte A și B aflate la un centimetru distanță.

Acum desenați un segment care unește A cu B. Câte puncte există pe acest segment? Cantor demonstrează că există mai mult decât un număr infinit de puncte. Umplerea completă

a segmentului ar însemna obținerea unui număr de puncte mai mare decât Infinitul: numărul *Aleph.*

Acest număr Aleph este egal cu toate părțile sale. Dacă împărțim segmentul în zece părți egale, vor exista tot atâtea puncte într-una dintre aceste părți câte puncte există pe întregul segment. Dacă facem un pătrat pe baza acestui segment, vor exista tot atâtea puncte pe segment câte puncte există pe suprafața pătratului. Dacă facem un cub, vor exista tot atâtea puncte pe segment câte puncte există în întregul volum al cubului.

Dacă construim din cub un solid cvadridimensional, un tesseract, vor exista tot atâtea puncte pe segment câte puncte are volumul cvadridimensional al tesseractului. Și așa mai departe, până la infinit.

În această concepție matematică a transfinitului, care implică studiul „Aleph-urilor", partea este egală cu întregul. Din punctul de vedere al raționamentului clasic, acest lucru este complet nebunesc; și totuși este demonstrabil. La fel de demonstrabil este faptul că un Aleph înmulțit cu orice număr va fi întotdeauna un Aleph. Astfel, există ceva comun între matematica superioară contemporană și Tabelul de Smarald al lui Hermes Trismegistus („ceea ce este sus este ca ceea ce este jos") sau intuiția unor poeți precum William Blake („Universul este un fir de nisip").

Există o singură modalitate de a depăși Aleph, și anume de a-l ridica la o putere a lui Aleph (știm că *A* la puterea lui *B* înseamnă *A* înmulțit cu B ori; în mod similar, Aleph la puterea lui Aleph este egal cu un alt Aleph).

Dacă numim primul Aleph zero, al doilea este Aleph unu, al treilea Aleph doi etc. Aleph zero, am spus, este numărul de puncte conținute pe un *segment de drept* sau într-un volum. S-a demonstrat că Aleph unu este numărul tuturor curbelor raționale posibile în spațiu.

Cât despre Aleph doi, acesta corespunde deja unui număr care ar fi mai mare decât orice s-ar putea concepe în Univers. Nu există suficiente obiecte în întregul Univers care, dacă ar fi numărate, ar echivala cu un Aleph doi. Iar Alefii se extind până la infinit. Mintea umană, așadar, este capabilă să depășească limitele Universului și să formeze concepte pe care Universul nu le-ar putea niciodată îndeplini. Acesta este un atribut tradițional al lui Dumnezeu; dar nimeni nu și-a imaginat vreodată că mintea umană ar putea încălca acest atribut. Probabil că contemplarea Alefilor care depășesc numărul doi l-a înnebunit pe Cantor.

Matematicienii moderni, cu o fibră mai puternică sau, poate, mai puțin înclinați să cedeze delirului metafizic, abordează concepte de această natură și chiar deduc anumite aplicații care decurg din acestea.

Unele dintre aceste aplicații reprezintă o provocare pentru rațiune și bunul simț - de exemplu, faimosul paradox al lui Banach și Tarski.

Conform acestei teorii paradoxale, este posibil să luăm o sferă de dimensiuni normale, cum ar fi un măr, de exemplu, sau o minge de tenis, și să o tăiem în felii, iar apoi să reasamblăm feliile astfel încât să producem o sferă mai mică decât un atom sau mai mare decât Soarele.

Nu este posibil să se realizeze fizic acest experiment, deoarece tăierea trebuie făcută cu suprafețe speciale care nu au plan tangent și, prin urmare, este impracticabilă din punct de vedere tehnic. Majoritatea specialiștilor, însă, consideră că această operațiune de neconceput este teoretic corectă, în sensul că, deși aceste suprafețe nu aparțin Universului tangibil,

calculele referitoare la ele sunt valabile și eficiente în Universul fizicii nucleare. Neutronii dintr-o pilă atomică se mișcă în curbe care nu au tangentă.

Munca lui Banach și Tarski a condus la concluzii care seamănă într-o măsură halucinantă cu puterile pretinse de experții hinduși în tehnica *Samadhi*: ei declară că sunt capabili să crească la fel de mari ca Calea Lactee sau să se micșoreze până la dimensiunile celei mai mici particule imaginabile. Mai aproape de noi, Shakespeare îl face pe Hamlet să exclame: „O, Doamne! Aș putea fi limitat într-o coajă de nucă și să mă consider rege al spațiului infinit..."

În opinia noastră, este imposibil să nu fim frapați de asemănarea dintre aceste ecouri îndepărtate ale gândirii magice și logica matematică modernă. Un antropolog care participa la un seminar de parapsihologie la Royaumont în 1956 a declarat: „ *Siddhi-urile* yoghinilor hinduși sunt extraordinare, deoarece includ facultatea de a te face mic ca un atom sau mare ca Soarele sau întregul Univers! Printre aceste afirmații fantastice, întâlnim fapte pozitive, pe care avem toate motivele să le credem adevărate, și fapte ca acestea, care ni se par incredibile și dincolo de limitele oricărui fel de logică." Dar putem doar presupune că acest antropolog ignora nu numai strigătul lui Hamlet, ci și formele neașteptate luate recent de cea mai pură și mai modernă ramură a logicii: logica matematică.

În ce anume rezidă semnificația profundă a acestor asemănări? Ca întotdeauna în această carte, ne vom limita la formularea unor ipoteze. Cea mai romantică și incitantă, dar cea mai puțin „integratoare" ipoteză ar fi să admitem că tehnicile *Samadhi* sunt reale, că inițiatul se poate de fapt face la fel de mic ca un atom și la fel de mare ca un soare și că aceste tehnici sunt derivate din cunoștințe transmise de civilizațiile antice care stăpâniseră matematica Transfinitului. În opinia noastră, avem de-a face aici cu una dintre aspirațiile fundamentale ale minții sumane, care își găsește expresia în Samadhi-ul yoghinilor, precum și în matematica avansată a lui Banach și Tarski.

Dacă matematicienii revoluționari au dreptate, dacă paradoxurile Transfinitului sunt valide, atunci cele mai extraordinare perspective se deschid pentru mintea umană. Este posibil să existe în spațiu puncte Aleph, precum cel descris în povestirea lui Borges. În aceste puncte este reprezentat întregul continuum spațiu-timp, iar spectacolul se întinde de la interiorul unui nucleu atomic până la cea mai îndepărtată Galaxie.

Se poate merge și mai departe: ne putem imagina că, în urma unor manipulări care implică în același timp materie, energie și minte, orice punct din spațiu poate deveni un punct transfinit. Dacă o astfel de ipoteză corespunde unei realități matematico-psiho-fizice, avem explicația „Marii Opere" a chimiștilor și a extazului suprem întâlnit în anumite religii. Ideea unui punct transfinit din care întregul Univers ar deveni perceptibil este prodigios de abstractă. Dar ecuațiile fundamentale ale teoriei relativității sunt la fel de abstracte - și totuși ele au produs filmul sonor, televiziunea și bomba atomică.

Mai mult, mintea umană progresează neîncetat spre niveluri din ce în ce mai înalte de abstractizare. Paul Langevin a subliniat deja că ucenicul electrician se simte perfect familiarizat cu noțiunea extrem de abstractă și delicată de „potențial" și are chiar și un cuvânt pentru aceasta în argoul său: vorbește despre „suc".

Este din nou posibil să ne imaginăm că, într-un viitor mai mult sau mai puțin îndepărtat, mintea umană, după ce a stăpânit matematica transfinitului, va reuși, cu ajutorul

anumitor instrumente, să construiască, în spațiul „Aleph", puncte transfinite din care va putea percepe infinitul mic și infinitul mare în totalitatea și semnificația lor ultimă.

Astfel, căutarea tradițională a „Absolutului" va fi fost în sfârșit încununată de succes. Este tentant să visăm că experimentul a reușit deja parțial. Am menționat într-un capitol anterior al acestei cărți experimentul alchimistic în care operatorul oxidează suprafața unei băi de metal topit. Când pelicula de oxid s-a dispersat, se spunea că o imagine a Galaxiei noastre cu cei doi sateliți ai săi, norii lui Magellan, a apărut pe un fundal opac. Legendă sau fapt? Într-un fel, acesta este un exemplu al celui mai vechi Instrument Transfinit care a luat contact cu Universul prin alte mijloace decât cele furnizate de instrumentele normale.

Poate că printr-o operațiune de acest fel, mayașii, care nu cunoșteau telescopul, au descoperit Uranus și Neptun. Dar nu trebuie să ne lăsăm imaginația să ne zboare. Să ne mulțumim să luăm act de această aspirație fundamentală a spiritului, atât de neglijată în psihologia clasică și, în același timp, să observăm legătura dintre tradițiile antice și una dintre cele mai importante tendințe ale matematicii moderne.

Urmează acum extrasul din povestirea lui Borges: „Alephul".

„Când am ajuns la casa de pe strada Garay, servitoarea m-a întrebat dacă mă deranjează să aștept. Domnul, ca de obicei, era în pivniță și își developa fotografiile. Lângă o vază goală de flori, pe pianul nefolosit, stătea zâmbind (mai degrabă atemporal decât anacronic) portretul mare al lui Beatriz, cu coloritul său stângaci. Nimeni nu ne putea vedea și, împinsă de un impuls de tandră disperare, m-am apropiat de el și am murmurat: Beatriz, Beatriz Elena, Beatriz Elena Viterbo, draga Beatriz, Beatriz pierdută pentru totdeauna, sunt eu, eu, Borges.

Carlos a intrat o clipă mai târziu. A vorbit brusc: Am înțeles că era incapabil să se gândească la altceva decât la pierderea somnului.

Un pahar mic de pseudoconiac, a ordonat el; apoi coboară în pivniță. Știi că decubitul dorsal este indispensabil. La fel sunt și întunericul, imobilitatea și o anumită acomodare vizuală. Trebuie să te întinzi pe pământ, pe dalele de gresie, și să privești fix la a nouăsprezecea treaptă a scării pe care ți-o voi arăta. Apoi voi pleca, voi închide trapa și vei rămâne singur. Poate te vei speria vreo rozătoare – ușor de făcut! În câteva minute vei vedea Aleph-ul. Microcosmosul chimiștilor și cabaliștilor, prietenul nostru concret și proverbial, *multum in parvol* [Mult în puțin].

Când am ajuns în sufragerie, a adăugat: Se înțelege că, dacă nu o vezi, incapacitatea ta nu-mi va invalida experiența... Acum coboară; foarte curând vei putea începe o conversație cu toate imaginile Beatriz.

Am coborât repede scările. Pivnița, puțin mai lată decât scara, semăna foarte mult cu o fântână. Am căutat în zadar cufărul despre care îmi pomenise Carlos Argentino. Câteva lăzi cu sticle și niște sac grosier erau îngrămădite într-un colț. Carlos a luat un sac, l-a împăturit și l-a așezat într-un anumit loc.

Nu e o pernă prea bună, a explicat el; „dar dacă o ridic cu un centimetru mai sus, nu vei mai vedea nimic și vei fi rușinat și jenat. Întinde-ți carcasa imensă pe jos și numără nouăsprezece pași."

M-am conformat cerințelor sale ridicole și, în cele din urmă, a plecat. A închis cu grijă trapa; întunericul, în ciuda unei crăpături pe care am observat-o mai târziu, părea complet. Deodată mi-am dat seama de pericolul în care mă aflam; mă lăsasem îngropat de un nebun, după ce absorbisem otravă. Toate tupeurile lui Carlos nu au reușit să-i ascundă tonul, ca nu cumva miracolul să nu-mi fie dezvăluit; Carlos, pentru a-și justifica iluziile și pentru a nu ști că era nebun, era *sortit* să mă omoare. Am simțit o vagă stare de rău, pe care am încercat să o pun pe seama rigidității mele și nu pe efectul unui narcotic. Am închis ochii, apoi i-am deschis. Atunci am văzut Aleph-ul.

Ajung acum la punctul culminant inefabil al poveștii mele; și aici începe disperarea mea de scriitor. Orice limbaj este un alfabet de simboluri, a căror utilizare presupune o experiență împărtășită de ambele părți: dar cum pot transmite altora Aleph-ul infinit de care memoria mea timidă abia dacă își amintește? Misticii, în astfel de cazuri, abundă în simboluri; pentru a indica o divinitate, un persan vorbește despre o pasăre care, într-un fel, este toate păsările; Alanus de Insulis, despre o sferă al cărei centru este peste tot și circumferința nicăieri; Ezechiel, despre un înger cu patru fețe orientate simultan spre Nord, Sud, Est și Vest. (Am un motiv să-mi amintesc aceste analogii de neconceput, deoarece au ceva în comun cu Aleph-ul.) Poate că zeii mi-ar permite să folosesc o imagine de acest fel; dar atunci această poveste ar fi pătată de literatură și falsitate. În orice caz, problema centrală este insolubilă; este imposibil să enumăr, chiar și parțial, un număr infinit de lucruri. În acea clipă gigantică, am văzut milioane de acțiuni, atât delicioase, cât și atroce; dar niciuna dintre ele nu a uimit atât de mult ca faptul că toate ocupau același punct, fără a fi nici suprapuse, nici transparente. Ceea ce au văzut ochii mei a fost simultan: transcrierea mea va fi succesivă, pentru că limbajul trebuie să existe. Vreau, totuși, să dau o explicație despre asta.

La baza treptei, la dreapta, am văzut o mică sferă pătată, aproape intolerabil de strălucitoare. La început am crezut că se învârte în jurul ei însăși; mai târziu mi-am dat seama că această mișcare era o iluzie datorată spectacolului amețitor pe care îl cuprindea. Diametrul rlefului trebuie să fi fost de aproximativ cinci sau trei centimetri, dar întregul spațiu cosmic era în interiorul lui, neredus. Totul (sticla din oglindă, de exemplu) era o multiplicitate de lucruri, pentru că puteam să o văd clar din fiecare punct al Universului. Am văzut marea populată; am văzut zorii și seara; am văzut mulțimile roind în America; am văzut o pânză de păianjen argintie în centrul unei piramide negre; am văzut un labirint spart (era Londra); am văzut ochi interminabili privindu-se unul la altul în interiorul meu, la fel de palpabili ca și cum ar fi fost văzuți într-o oglindă; am văzut toate oglinzile de pe planetă și niciuna nu reflecta imaginea mea; am văzut într-o curte din spate de pe strada Soler aceleași dale de pavaj pe care le văzusem cu treizeci de ani în urmă într-o casă de pe Fray Bentos; Am văzut ciorchini de struguri, zăpadă, tutun, vene de metal, abur; am văzut deșerturi convexe sub Ecuator și fiecare dintre firele lor de nisip; am văzut la Inverness o femeie pe care nu o voi uita; i-am văzut părul ciufulit și trăsura arogantă; am văzut un cancer al răsăritului; am văzut un inel de pământ uscat pe un trotuar unde fusese un copac; am văzut într-o casă de la țară din Adrogue un exemplar al primei traduceri în engleză a lui Pliniu cel Mare de Philemon Holland; am văzut fiecare literă de pe fiecare pagină în același timp (în copilărie mă întrebam întotdeauna de ce, atunci când o carte era închisă, literele nu se amestecau și nu se pierdeau în timpul nopții); am văzut noaptea și ziua împreună; am văzut un apus de soare la Querétaro, care părea să reflecte culoarea unei

lumini din Bengal; mi-am văzut dormitorul fără nimeni în el; am văzut într-o cameră din Alkmaar un glob terestru între două oglinzi, care îl multiplicau la infinit; am văzut cai cu coame zburlite pe o plajă de la Marea Caspică; am văzut structura osoasă delicată a unei mâini; I-am văzut pe supraviețuitorii unei bătălii trimițând cărți poștale; am văzut într-o vitrină din Mirzapur un pachet de cărți de joc spaniole; am văzut umbrele înclinate ale ferigilor pe podeaua unei sere; am văzut tigri, pistoane, bizoni, mări învolburate și armate; am văzut toate furnicile de pe Pământ: am văzut un astrolab persan; am văzut într-un sertar (și scrisul de mână m-a făcut să tremur) scrisori obscene - precise, incredibile - pe care Beatriz i le adresase lui Carlos Argentino; am văzut un monument adorat în cimitirul din Chacarita; am văzut rămășițele oribile ale ceea ce fusese în mod delicios Beatriz Viterbo; am văzut circulația sângelui meu întunecat; am văzut legătura dintre dragoste și transformările morții; am văzut Aleph-ul din fiecare punct; am văzut Pământul în Aleph și în Pământ din nou Aleph-ul, și în Aleph Pământul; mi-am văzut fața și măruntaiele; Ți-am văzut chipul și am amețit și am plâns, pentru că ochii mei văzuseră acel obiect secret și conjectural al cărui nume oamenii îl rostesc în mod impropriu, dar pe care niciun om nu l-a văzut vreodată: Universul de neconceput.

Am simțit o reverență infinită și o tristețe infinită. „Trebuie să fii puțin amețit după ce ți-ai băgat nasul în ceva ce nu te privește”, a spus o voce jovială și detestată. „Chiar dacă îți golești tot creierul, nici în o sută de ani nu vei putea să mă răsplătești pentru această revelație. Ce observator extraordinar, nu-i așa? Borges!”

Carlos Argentino stătea în capul scărilor.

În semiîntunericul care se lăsa brusc, am reușit să mă ridic și să bâlbâi: „Minunat... Da, într-adevăr...”

Nota de indiferență din vocea mea m-a surprins. Carlos a continuat neliniștit: „Ai văzut absolut totul în culori?”

În acel moment mi-am plănuit răzbunarea. Nervos și evaziv, cu o aparență de prietenie, i-am mulțumit lui Carlos Argentino Daneri pentru ospitalitatea din pivnița sa și l-am îndemnat să profite de demolarea casei sale pentru a părăsi capitala pernicioasă, care nu iartă niciodată pe nimeni! Am refuzat în liniște, dar cu fermitate, să discut despre Aleph; l-am îmbrățișat la plecare și i-am amintit din nou că țara și liniștea erau cei mai buni medici.

Pe stradă, pe scările de la Constitución și în metrou, toate fețele îmi păreau familiare. Mă temeam că nu mai exista nimic în lume care să mă poată surprinde și că toată viața voi fi bântuit de sentimentul că mai văzusem totul înainte. Din fericire, după câteva nopți nedormite, uitasem totul.”

CÂTEVA REFLECȚII ASUPRA MUTANȚILOR

IX. *Copilul astronom — Un acces brusc de inteligență — Teoria mutației — Mitul Marilor Superiori — Mutanții dintre noi — De la Horla la Leonard Euler — O societate invizibilă de mutanți? — Nașterea ființei colective — Iubirea față de cei vii*

În iarna anului 1956, Dr. J. Ford Thomson, psihiatru la Biroul de Educație din Wolverhampton, a primit în cabinetul său de consultații un băiețel de șapte ani care le provoca o mare anxietate părinților și învățătoarei sale.

„Evident, nu putea avea acces la nicio literatură de specialitate pe această temă", a scris Dr. Thomson. „Și chiar dacă ar fi avut-o, ar fi fost capabil măcar să o citească? Și totuși, știa răspunsurile corecte la cele mai complicate probleme ale astronomiei."

Extrem de impresionat de studiul acestui caz, doctorul a decis să investigheze nivelul de inteligență în rândul școlarilor și a întreprins testarea a cinci mii de copii din toată Anglia, cu asistența Consiliului Eritrean de Cercetare Medicală, a fizicienilor de la Harwell și a mai multor profesori universitari. După optsprezece luni de muncă, a ajuns la concluzia că a existat „o creștere bruscă a nivelului de inteligență". El a continuat spunând:

Printre ultimii nouăzeci de copii cu vârste cuprinse între șapte și nouă ani pe care i-am interogat, douăzeci și șase aveau un coeficient de inteligență de 140, ceea ce este practic cel al unui geniu. Cred că stronțiul 90, o substanță radioactivă care pătrunde în organism, ar putea fi responsabilă pentru acest lucru. Această substanță nu exista înainte de prima explozie atomică.

Doi oameni de știință americani, C. Brooke Worth și Robert K. Enders, într-o lucrare importantă intitulată *„Natura lucrurilor vii",* consideră că există dovezi că grupurile genetice au fost perturbate și că, sub influența unor forțe încă misterioase, apare o nouă rasă de oameni, înzestrați cu puteri intelectuale superioare. Acesta este, desigur, un subiect care trebuie abordat cu prudență. Geneticianul Lewis Terman, însă, după treizeci de ani de studiu al copiilor minune, a ajuns la următoarele concluzii: Majoritatea copiilor minune obișnuiau în trecut să-și piardă facultățile la vârsta adultă. S-ar părea astăzi că aceștia tind să devină un tip superior de adult, înzestrat cu o inteligență care nu are nimic în comun cu cea a ființelor umane obișnuite. Sunt de treizeci de ori mai activi decât un om normal de talent. „Indicele lor de succes" este multiplicat cu douăzeci și cinci. Sănătatea lor este perfectă, la fel ca și echilibrul lor sentimental și sexual. În cele din urmă, scapă de bolile psihosomatice, în special de cancer. Este oare acest lucru sigur? Un lucru este sigur, și anume că asistăm acum la o accelerare progresivă în întreaga lume a facultăților mentale, iar acest lucru este valabil și pentru cele fizice. Fenomenul este atât de evident încât un alt om de știință american, Dr. Sydney Pressey, de la Universitatea din Ohio, tocmai a elaborat un plan pentru instruirea copiilor precoce capabili, în opinia sa, să producă 300.000 de inteligențe superioare pe an.

Indică aceasta o mutație a speciei umane? Vom vedea o nouă rasă de ființe care ni seamănă la exterior, dar sunt totuși diferite? Aceasta este problema formidabilă pe care trebuie să o examinăm acum. Cert este că asistăm la nașterea unui mit: cel al Mutantului. Faptul că

acest mit a apărut în civilizația noastră tehnică și științifică trebuie să aibă o anumită semnificație și o valoare dinamică.

Înainte de a aborda acest subiect, trebuie menționat că acest acces al inteligenței observat la copii poartă cu sine noțiunea simplă, practică și rezonabilă a unei îmbunătățiri progresive a rasei umane adusă de tehnici.

Tehnicile sportive moderne au demonstrat că Omul posedă resurse fizice care sunt departe de a fi epuizate. Experimentele efectuate în prezent asupra comportamentului corpului uman în rachetele interplanetare au dovedit existența unor puteri de rezistență formidabile. Supraviețuitorii lagărelor de concentrare au învățat până la ce extreme este posibil să se meargă pentru a păstra viața și au descoperit surse de putere în interacțiunea forțelor psihice și fizice. În cele din urmă, în ceea ce privește inteligența, descoperirea iminentă a tehnicilor mentale și a produselor chimice capabile să stimuleze memoria și să reducă la zero efortul memorării deschide niște perspective extraordinare. Principiile științei nu sunt inaccesibile unei inteligențe normale. Dacă școlarii și studenții ar putea fi eliberați de enormul efort de memorie pe care trebuie să-l depună, ar deveni foarte posibil să se predea structura nucleului și tabelul periodic al elementelor elevilor de ciclu primar și să se explice teoriile relativității și cuantice studenților de licență. Mai mult, când principiile științei vor fi larg răspândite în toate țările și vor exista de cincizeci sau de o sută de ori mai mulți cercetători, multiplicarea noilor idei, fecundarea lor reciprocă și punctele multiple de contact vor produce același efect ca o creștere a numărului de genii. Chiar mai mare, deoarece geniul este adesea instabil și antisocial. Este probabil, de asemenea, ca o nouă știință, teoria generală a informației, să permită în curând exprimarea cantitativă a ideilor pe care le expunem acum calitativ. Distribuind echitabil între oameni cunoștințele pe care omenirea le posedă deja și încurajându-i să își schimbe cunoștințele pentru a produce noi combinații, vom crește potențialul intelectual al societății umane nu mai puțin rapid și sigur decât prin multiplicarea numărului de genii. Această viziune trebuie ținută cont împreună cu cealaltă, mai fantastică, a Mutantului.

Prietenul nostru Charles-Noel Martin, într-o comunicare senzațională, a dezvăluit efectele acumulate ale exploziilor atomice. Efectele radiațiilor generate în cursul stărilor cresc în proporție geometrică. Astfel, rasa umană este în pericol de a fi expusă la mutații nefavorabile. Mai mult, în ultimii cincizeci de ani, radiul a fost utilizat în întreaga lume fără a fi luate măsuri de precauție serioase. Razele X și anumite produse chimice radioactive sunt exploatate într-un număr foarte mare de industrii. Cum și în ce măsură afectează această radiație omul modern? Nu știm nimic despre sistemul de mutații. Nu ar putea exista și mutații favorabile? Vorbind la o conferință atomică de la Geneva, Sir Ernest Rock Carling, un patolog la Ministerul de Interne, a declarat: „De asemenea, este de sperat că, într-o proporție limitată de cazuri, aceste mutații vor avea un efect favorabil și vor produce un copil al geniului. Cu riscul de a șoca această distinsă companie, afirm că mutația care ne va da un Aristotel, un Leonardo da Vinci, un Newton, un Pasteur sau un Einstein va compensa în mare măsură pentru celelalte nouăzeci și nouă, care vor avea efecte mult mai puțin favorabile.”

Mai întâi, câteva cuvinte despre teoria mutațiilor.

La sfârșitul secolului trecut, A. Weisman și Hugo de Vries au insuflat o nouă viață vechilor idei despre evoluție. Atomul era pe atunci la modă, iar efectele sale începeau să se facă

simțite în fizică. Ei au descoperit „atomul eredității” și l-au localizat în cromozomi. Noua știință a geneticii astfel creată a scos la iveală munca realizată în a doua jumătate a secolului al XIX-lea de călugărul ceh Gregor Mendel.

Astăzi pare a fi un fapt stabilit că ereditatea este transformată de gene. Acestea sunt puternic protejate împotriva mediului lor exterior. Se pare, însă, că radiațiile atomice, razele cosmice și anumite otrăvuri violente, cum ar fi colchicina, sunt capabile să le atace sau să provoace dublarea numărului de cromozomi. S-a observat că frecvența mutațiilor este proporțională cu intensitatea radioactivității.

În prezent, radioactivitatea în lume este de treizeci și cinci de ori mai mare decât era la începutul secolului. Exemple exacte de selecție la bacterii care operează prin mutație genetică sub acțiunea antibioticelor au fost furnizate în 1943 de Luria și Debruck, iar în 1945 de Demerec. Aceste studii arată că selecția prin mutație funcționează exact așa cum și-o imaginase Darwin. Adversarii teoriei Lamarck-Mitchurine-Lyssenko privind moștenirea caracteristicilor dobândite par, prin urmare, să aibă dreptate. Dar se poate generaliza de la bacterii la plante, animale sau om? Acest lucru nu se mai îndoiește.

Există mutații genetice la om care pot fi controlate?

Da. Un exemplu în acest sens, în privința căruia nu pare să existe nicio îndoială, este următorul: citat din arhivele Spitalului pentru Copii Bolnavi din Londra: Dr. Louis Wolf, directorul acestui spital, estimează că treizeci de mutanți fenilacetonici se nasc în Anglia în fiecare an. Acești mutanți posedă gene care nu produc în sânge anumiți fermenți care se găsesc în mod normal acolo. Un mutant fenilacetonic este incapabil să disocieze fenil-alamina. Această incapacitate face copilul vulnerabil la epilepsie și eczeme, îi face părul cenușiu și face un adult predispus la tulburări mintale. O anumită rasă de oameni fenilacetonici, distinctă de ființele umane normale, trăiește, așadar, printre noi... Acesta este un exemplu de mutație nefavorabilă; dar trebuie să refuzăm să credem în posibilitatea unei mutații favorabile? Unii mutanți ar putea avea în sânge substanțe capabile să le îmbunătățească echilibrul fizic și să le ridice coeficientul de inteligență la un nivel superior celui nostru. Sângele lor ar putea conține agenți tranchilizanți naturali, care îi protejează de șocurile psihice ale vieții sociale și de complexele de anxietate. În acest fel, ar forma o rasă diferită de oamenii obișnuiți și superioară lor. Psihiatrii și medicii încearcă să afle ce anume face ca lucrurile să meargă prost. Cum trebuie să acționeze atunci când lucrurile merg excepțional de bine?

Mutațiile sunt de diferite feluri. Mutația celulară, care nu atacă genele și nu are niciun efect asupra eredității, ne este cunoscută în formele sale nefavorabile: cancerul și leucemia sunt mutații celulare. În ce măsură ar putea exista mutații celulare, generalizate în tot organismul, care ar fi benefice? Misticii vorbesc despre apariția unei „cărni noi”, o „transfigurare”.

De asemenea, începem să știm câte ceva despre mutațiile genetice nefavorabile (de exemplu, cazurile fenilacetonice). Nu ar putea exista și aici mutații benefice? Și aici trebuie să distingem între două aspecte ale fenomenului sau, mai degrabă, două interpretări.

1. Această mutație, această apariție a unei alte rase ar putea fi datorată întâmplării. Radioactivitatea, printre alte cauze, ar putea induce o modificare a genelor la anumiți indivizi.

Proteina din genă, dacă ar fi ușor afectată, nu ar mai produce, de exemplu, anumiți acizi care ne provoacă anxietate. Am vedea o altă specie de Om - o rasă de oameni liniștiți, care nu ar cunoaște frica și nu ar avea senzații negative. Oameni care ar merge liniștiți la război și ar ucide fără anxietate și nu ar avea complexe în plăcerile lor - un fel de robot lipsit de orice emoții interne. Este foarte posibil să fim martorii acum la venirea acestei rase.

2. Mutația genetică nu se datorează, se pare, întâmplării, ci este direcționată într-un fel, poate spre o regenerare spirituală a umanității - o punte, cum ar spune, între un nivel inferior și unul superior de conștiință. Efectele radioactivității pot fi rânduite ca un mijloc de îmbunătățire a rasei. Modificările pe care le-am menționat tocmai acum sunt doar o mică indicație a schimbărilor profunde pe care omenirea ar putea fi destinată să le sufere în viitor. Proteina nene-ului ar putea fi afectată structural, astfel încât să vedem nașterea unei rase a cărei inteligență ar fi complet transformată - o rasă de ființe capabile să stăpânească timpul și spațiul și să extindă domeniul intelectului dincolo de Infinit. Între aceste două concepții există tot atâta diferență câtă există între oțelul călit și oțelul transformat subtil într-o bandă magnetică.

A doua concepție (de mai sus), care este responsabilă pentru un mit modern pe care science-fiction l-a adoptat, se reflectă în mod curios în diverse manifestări ale spiritualității contemporane. În tabăra satanistă am văzut cum Hitler credea în existența Ființelor Superioare și l-am auzit dezvăluindu-și secretul: „Mutația rasei umane a început; există deja supraoameni".

Reprezentând noua școală de gândire hindusă, maestrul așramului din Pondicherry, Sri Aurobindo Ghose, și-a întemeiat filosofia și comentariile asupra textelor sacre pe certitudinea că evoluția ascendentă a umanității se va realiza prin mutații. Iar Teilhard de Chardin, reprezentând un catolicism deschis speculațiilor științifice, a afirmat că crede într-o „forță capabilă să ne împingă spre o formă de supraumanitate" („Ultra-Humain").

André Breton, părintele suprarealismului, un pelerin pe drumul stranietății, sensibil la fiecare curent trecător de idei neliniștitoare, spectator mai degrabă decât creator, dar un observator hiperlucid al celor mai extreme aventuri ale minții moderne, scria în 1942 următoarele:

„Omul nu este, poate, centrul, protagonistul principal al Universului. Este permis să credem că există ființe superioare lui la scara animală, al căror comportament este la fel de diferit de al său precum este al său de cel al balenelor sau al fluturilor. Nu există niciun motiv pentru care să nu existe ființe cu totul în afara câmpului său de percepție senzorială, datorită unei forme de camuflaj, eventual, al yind-ului adoptat de animalele mimetice. Nu există nicio îndoială că această idee deschide un câmp vast pentru speculații, în ciuda faptului că tinde să reducă interpretarea omului asupra Universului său la o scară modestă, nu foarte diferită de cea a unei furnici într-un mușuroi pe care un copil l-a călcat în picioare. Când ne gândim la catastrofe precum un ciclon, unde Omul nu poate fi decât victimă sau spectator, sau la război, despre care s-au exprimat opinii notoriu inadecvate, ar trebui să fie posibil, în cursul unui studiu amplu, de natură riguros inductivă, să reușim să oferim o imagine plauzibilă a structurii și complexului unor astfel de ființe ipotetice care ne bântuie imaginația și ne umplu de neînțelegeri obscure."

În această privință, trebuie să subliniez, gândul meu nu este departe de cel al lui Novalis, care scria: „Trăim, de fapt, în interiorul unui animal ai cărui paraziți suntem. Ceea ce suntem, constituția noastră, depinde de acest animal și invers." De asemenea, sunt de acord cu William James, care a întrebat: „Cine știe dacă nu ocupăm în Natură un loc la fel de mic alături de ființe despre care nu știm nimic, precum pisicile și câinii care trăiesc lângă noi în casele noastre?" Oamenii de știință înșiși nu ar contrazice acest punct de vedere: „În jurul nostru pot exista ființe, construite după același model ca noi, dar diferite - oameni, de exemplu, ale căror albumine pot fi drepte.

Un nou mit? Ar trebui să încercăm să convingem aceste ființe că nu sunt decât un miraj sau să le oferim ocazia să se dezvăluie?

Există într-adevăr printre noi ființe care ni se aseamănă la exterior, dar al căror comportament este la fel de departe de al nostru precum „cel al balenelor sau al fluturilor"? Bunul simț răspunde că, dacă da, ar trebui să fim conștienți de acest lucru și că, dacă astfel de ființe ar trăi printre noi, cu siguranță le-am vedea.

Cunoaștem un scriitor, John W. Campbell, care a demolat mai mult sau mai puțin acest argument de bun simț într-un editorial din revista *Astounding Science Fiction* din 1941. Iată esența a ceea ce a scris:

> *Nimeni nu se duce la doctor ca să-i spună că sănătatea lui este magnifică. Nimeni nu s-ar duce la un psihiatru ca să-i spună că viața e ușoară și un joc delicios sau să viziteze un psihanalist pentru a declara că nu este el care suferă de orice complex. Pot fi detectate mutații nefavorabile. Dar ce se întâmplă cu cele favorabile?*

Ah, dar – obiectează bunul simț – mutantul superior ar fi dezvăluit prin activitățile sale intelectuale prodigioase. Campbell răspunde:

> *Deloc. Un om de geniu, de aceeași specie cu noi – un Einstein, de exemplu, își publică roadele cercetărilor. El atrage atenția. Acest lucru îi cauzează adesea multe probleme sub formă de ostilitate deschisă, neînțelegere, amenințări și poate exil. Einstein la sfârșitul vieții sale a declarat: „Dacă aș fi știut, aș fi fost un „instalator." Peste nivelul lui Einstein, mutantul este suficient de inteligent pentru a se ascunde el însuși. Își păstrează descoperirile pentru el. Trăiește cât mai discret posibil și încearcă doar să rămână în contact cu alte inteligențe ca a lui. Câteva ore de muncă în fiecare săptămână sunt suficiente pentru a asigura necesitățile vieții; restul vieții sale și-l petrece în activități despre care noi poate nu avem nicio concepție.*

O ipoteză atractivă, dar imposibil de verificat în lumina științei de astăzi. Niciun examen anatomic nu ne poate spune nimic despre inteligență. Anatole France avea un creier anormal de ușor. Mai mult, nu există niciun motiv pentru care un mutant ar trebui să fie subiectul unei autopsii, cu excepția cazului unui accident; în acest caz, cum ar fi posibil să se detecteze o mutație care afectează celulele rădăcinii? Prin urmare, nu este complet nebunesc să admitem posibila existență a unor Ființe Superioare printre noi. Dacă mutațiile sunt guvernate

doar de întâmplare, unele dintre ele sunt probabil favorabile. Dacă sunt guvernate de o forță naturală organizată sau corespund voinței unui om viu de a se perfecționa, așa cum credea Sri Aurobindo, de exemplu, atunci trebuie să existe mult mai mulți. Succesorii noștri ar putea fi deja aici.

Există toate motivele să credem că sunt exact ca noi sau, mai degrabă, că nu avem nicio modalitate de a-i distinge. Unii scriitori de science-fiction își imaginează, în mod firesc, că mutanții au anumite particularități anatomice. Van Vogt, în celebra sa *carte „În urmărirea slanilor”,* își imaginează că au un tip special de păr: un fel de antene folosite în comunicațiile telepatice; și face din aceasta baza unei povești frumoase, dar teribile, despre vânătoarea Ființelor Superioare, modelată după persecuția știrilor. Povestitorii, însă, adaugă uneori la Natură pentru a simplifica problemele.

Dacă telepatia există, probabil că nu se transmite prin unde și nu are nevoie de antene. Dacă credem într-o evoluție controlată, este rezonabil să presupunem că mutantul, pentru a-și asigura propria protecție, este capabil să se camufleze perfect. În regnul animal este un lucru obișnuit ca speciile prădătoare să fie înșelate de prada lor care se deghizează în frunze moarte, crenguțe, chiar excremente, cu o perfecțiune uimitoare. Unele plante suculente sunt chiar suficient de viclene pentru a imita culoarea altor specii necomestibile.

Așa cum spunea André Breton, atunci când ne imaginăm prezența printre noi a „Marilor Ființe Transparente”, este posibil ca acestea să scape observației noastre „datorită unei forme de camuflaj al vântului adoptat de animalele mimetice”.

„Omul Nou trăiește printre noi! Este acolo! Ce mai vrei? Îți voi spune un secret: l-am văzut pe Omul Nou. Este neînfricat și crud! Mi-a fost frică în prezența lui!” Așa a vorbit un Hitler tremurând.

Un alt exemplu: Maupassant, într-un acces de teroare și nebunie, în sânge și sudoare, a scris în grabă unul dintre cele mai tulburătoare texte din întreaga literatură franceză: „Le Horla”:

> *„Acum știu, pot ghici adevărul. Stăpânirea omului este o chestiune a trecutului! El a venit, ființa care era un obiect de frică pentru rase primitive, pe care preoții îngrijorați încercau să le exorcizeze, pe care vrăjitorii îl chemau la miezul nopții, fără să-l vadă vreodată în formă vizibilă, căruia stăpânii temporari ai creației i-au atribuit în imaginație forme monstruoase sau atrăgătoare, de gnomi, spirite, zâne sau goblini. După ideile vulgare inspirate de temeri preistorice, cercetarea științifică a clarificat contururile presentimentului Omului. Mesmer a ghicit-o și, în ultimii zece ani, medicii au descoperit natura exactă a puterii acestei ființe înainte de manifestarea sa. Ei au experimentat cu această armă a noului stăpân al lumii, impunerea unei puteri dominante asupra voinței sufletului uman, care devine astfel sclavul său. Această putere Ei au dat numele de magnetism, hipnotism, sugestie. I-am văzut jucându-se cu el ca niște copii prostuți care se joacă cu foc. Vai de noi! Vai de omenire! El a venit... care este numele lui?... da, îl strigă și nu-l aud... spune-l din nou!... Le Horla, în sfârșit am reușit... Le Horla... acesta e numele lui... Le Horla a venit!"*

În interpretarea sa a acestei viziuni de groază și uimire, Maupassant, fidel epocii în care trăia, a înzestrat mutantul cu puteri hipnotice. Literatura science-fiction modernă, mai apropiată de opera lui Rhine, Soal și MacConnel decât de cea a lui Charcot, tinde să înzestreze mutanții cu puteri parapsihologice: telepatie sau telekinezie. Alți scriitori merg mai departe și ne arată Ființa Superioară plutind în aer sau trecând prin pereți: dar aceasta este pură fantezie, un ecou plăcut al arhetipului tuturor basmelor. Așa cum insula mutanților sau galaxia mutanților corespund vechiului vis al Insulelor Fericiților, tot așa puterile paranormale corespund arhetipului zeilor ereek. Dar din punctul de vedere al realității, este evident că toate aceste puteri ar fi complet inutile pentru ființele care trăiesc într-o civilizație modernă. De ce să avem telepatie când există radioul? De ce telekinezie, când avem avionul? Dacă mutantul există așa cum suntem tentați să credem, el are puteri mai mari decât oricare ni le putem imagina. Puteri pe care un om obișnuit le folosește rareori: este înzestrat cu inteligență.

Acțiunile noastre sunt iraționale, iar inteligența joacă doar un rol foarte mic în deciziile noastre. Ne putem imagina Ultra-Omul, reprezentând o nouă etapă a vieții pe această planetă, ca o ființă rațională, nu mai fiind doar una care rațonează, și ca fiind înzestrat cu o inteligență obiectivă permanentă, luând decizii doar după ce a examinat lucid și temeinic toate informațiile de care dispune. O ființă al cărei sistem nervos este imun la orice impulsuri negative. O ființă cu un creier rece și rapid de calculat, dotată cu o memorie complet infailibilă. Dacă mutantul există, este probabil să aibă o asemănare fizică cu o ființă umană, dar să fie diferit în toate celelalte aspecte, datorită faptului că își controlează inteligența și o folosește neîncetat.

Aceasta pare o viziune destul de simplă. Cu toate acestea, este mai fantastică decât orice din literatura science-fiction. Biologii încep să înțeleagă modificările chimice care ar trebui să preceadă crearea acestei noi specii. Experimentele cu medicamente tranchilizante, acid lisergic și subprodușii săi au arătat că urme foarte slabe ale anumitor compuși organici încă necunoscuți nouă ar fi suficiente pentru a ne proteja împotriva permeabilității excesive a sistemului nostru nervos și ne-ar permite, în acest fel, să exercităm în orice ocazie o inteligență obiectivă. Întrucât există mutanți fenilacetonici a căror compoziție chimică este mai puțin adaptată la viață decât a noastră, este legitim să presupunem că există mutanți a căror compoziție chimică este mai bine adaptată decât a noastră la viața în această lume aflată în proces de transformare. Acești mutanți, ale căror glande ar secreta spontan tranchilizante și substanțe capabile să stimuleze activitatea creierului, ar fi precursorii speciei noi destinate să înlocuiască Omul. Locul lor de reședință nu ar fi o insulă misterioasă sau o planetă interzisă. Viața a putut în trecut să producă creaturi adaptate să trăiască în adâncurile oceanului sau în atmosfera rarefiată a celor mai înalți munți. De asemenea, este capabilă să creeze „Ultra-Oamenii" a căror locuință ideală ar fi Metropola, „Pământul fabricilor fumegânde și al mulțimilor aglomerate, Pământul care vibrează cu o sută de noi tipuri de radiații..."

Viața nu este niciodată perfect adaptată, dar tinde spre o adaptare perfectă. De ce ar trebui să relaxeze această tensiune încă de la crearea Omului? De ce nu ar trebui să pregătească calea pentru ceva mai bun decât Omul, prin Om? Și se poate ca acest Om-după-Om să se fi născut deja. „Viața", spune Dr. Loren Eiseley, „este un mare râu visător, care curge prin fiecare deschidere, schimbându-se și adaptându-se pe măsură ce avansează." Aparenta sa stabilitate

este o iluzie generată de scurtimea propriei noastre vieți. Așa cum nu vedem acele unui ceas mișcându-se, tot așa nu reușim să vedem o formă de viață curgând în alta.

Scopul acestei cărți este de a dezvălui fapte și de a sugera ipoteze, dar nu și de a promova vreo credință anume. Nu pretindem că cunoaștem vreun mutant. Cu toate acestea, dacă acceptăm ideea că mutantul perfect este perfect camuflat, putem accepta ideea că Natura uneori eșuează în eforturile sale de a îmbunătăți creația și pune în circulație niște mutanți imperfecți care, spre deosebire de ceilalți, sunt vizibili.

La astfel de mutanți poți găsi o combinație de calități mentale excepționale și defecte fizice, cum ar fi, de exemplu, în cazul unui număr mare de calculatoare de fulgere. Cel mai mare specialist în acest domeniu, profesorul Robert Tocquet, și-a exprimat opiniile astfel: „Multe calculatoare au fost considerate la început copii înapoiați. Prodigiul belgian Oscar Verhaeghe, la vârsta de șaptesprezece ani, se exprima ca un bebeluș de doi ani. Zerah Colburn, în plus, prezenta simptome de degenerare: avea câte un deget în plus la fiecare mână. Un alt calculator fulger, Prolongeau, s-a născut fără brațe sau picioare. Mondeux era supus isteriei. Oscar Verhaeghe, născut pe 16 aprilie 1862, la Bousval, în Belgia, din părinți de origine umilă, aparține grupului de calculatoare a căror inteligență este mult sub medie. Ridicarea la puteri diferite a numerelor formate din aceleași cifre era una dintre specialitățile sale. Astfel, putea găsi pătratul lui 888.888.888.888.888 în patruzeci de secunde și putea ridica 9.999.999 la puterea a cincea în șaizeci de secunde, numerele rezultate ajungând la treizeci și cinci de cifre."

Degenerați sau mutanți imperfecți?

Iată, probabil, un exemplu de mutant perfect: Leonard Euler, care a fost în contact cu Roger Boscovitch (a cărui poveste am relatat-o în capitolul precedent).

Leonard Euler (1707-1783) este în general considerat unul dintre cei mai mari matematicieni din toate timpurile. Însă această calificare este prea limitată pentru a exprima calitățile supraomenești ale minții sale. Putea parcurge cel mai complex tratat în câteva minute și putea recita pe de rost *toate* cărțile pe care le mânuise vreodată de când învățase să citească. Avea cunoștințe temeinice și complete de fizică, chimie, zoologie, botanică, geologie, medicină, istorie și literatură greacă și latină. În toate aceste domenii, nu avea rival printre contemporanii săi. Avea puterea de a se izola complet după bunul plac de lumea exterioară și de a urma un șir de gânduri în orice circumstanțe. Și-a pierdut vederea în 1766, dar acest lucru nu l-a afectat. Unul dintre elevii săi a consemnat că, în timpul unei discuții referitoare la calcule care implicau șaptesprezece zecimale, a existat un dezacord cu privire la a cincisprezecea zecimală. Apoi, Euler, cu ochii închiși, a efectuat din nou întregul calcul într-o fracțiune de secundă. A văzut relații și conexiuni care scăpaseră atenției altor ființe cultivate și inteligente de-a lungul veacurilor. Astfel, el a descoperit în poezia lui Vergil idei matematice noi și revoluționare. Era un om simplu și modest, iar toți contemporanii săi sunt de acord că singura sa dorință era să rămână neobservat. Euler și Boscovitch au trăit într-o epocă în care oamenii învățați erau onorați și nu riscau să fie închiși pentru opiniile lor politice sau să fie forțați de guverne să fabrice arme. Dacă ar fi trăit în secolul nostru, poate că ar fi luat măsuri pentru a se camufla complet. Poate că există Euler și Boscovitch printre noi astăzi.

Mutanți inteligenți și raționali, înzestrați cu o memorie infailibilă, o inteligență constant lucidă, lucrează poate alături de noi deghizați în profesori de țară sau agenți de asigurări.

Formează acești mutanți o societate invizibilă? Nicio ființă umană nu trăiește singură. El se poate dezvolta doar în cadrul unei societăți. Societatea umană pe care o cunoaștem și-a arătat prea bine ostilitatea față de o inteligență obiectivă sau față de o imaginație liberă: Giordano Bruno ars, Einstein exilat, Oppenheimer ținut sub observație. Dacă există mutanți care corespund descrierii noastre, există toate motivele să credem că aceștia lucrează și comunică între ei într-o societate suprapusă peste a noastră, care, fără îndoială, se extinde în întreaga lume. Faptul că aceștia comunică prin intermediul unor puteri psihice superioare, cum ar fi telepatia, ni se pare o ipoteză copilărească. Mai aproape de realitate și, prin urmare, mai fantastică, este ipoteza că aceștia folosesc metode umane normale de comunicare pentru a transmite mesaje și informații pentru uzul lor exclusiv.

Teoria generală a informației și semanticii dovedește destul de concludent că este posibil să se elaboreze texte care au un sens dublu, triplu sau cvadruplu. Există texte chinezești în care șapte sensuri sunt închise unul în celălalt. Unul dintre eroii din romanul „ *În urmărirea slanilor" de Van Vogt* descoperă existența altor mutanți citind ziarele și descifrând articole aparent inofensive. O rețea similară de comunicare în propria noastră presă și literatură etc. este destul de posibilă. *New York Herald Tribune* a publicat pe 15 martie 1958 o analiză a corespondentului său londonez a unei serii de reclame apărute în rubrica Personal a *ziarului The Times.* Aceste mesaje au atras atenția criptografilor profesioniști și a poliției din diferite țări, deoarece aveau în mod evident un sens ascuns. Dar acest sens nu a fost niciodată descifrat. Există, fără îndoială, alte mijloace de comunicare și mai puțin descifrabile. Cine știe dacă un roman de mâna a patra, un manual tehnic sau o lucrare filosofică aparent obscură nu este un vehicul secret pentru studii și mesaje complexe adresate unor inteligențe superioare, la fel de diferite de a noastră pe cât suntem noi de marile maimuțe.

Louis de Brogue, într-un articol din *Nouvelles Litteraires* din 2 martie 1950, intitulat „Ce este viața?", a scris următoarele:

> *Nu trebuie să uităm niciodată cât de limitate trebuie să fie întotdeauna cunoștințele noastre și în ce moduri neașteptate este probabil să se dezvolte. Dacă oamenii noștri civilizația dăinuie, fizica viitorului peste câteva secole ar putea fi la fel de diferită de fizica de astăzi pe cât este aceasta din urmă de fizica lui Aristotel. Gama mult extinsă de cunoștințe la care vom avea acces până atunci ne va permite poate să încorporăm într-o sinteză generală, în care fiecare își va avea locul, întregul corp de fenomene fizice și biologice. Dacă omul gând, care până atunci își putea fi extins puterile cu oarecare mutație biologică, poate într-o zi să ajungă la acele înălțimi, atunci va percepe în adevărata sa perspectivă, ceva despre care, fără îndoială, nu avem nicio idee în prezent, și anume unitatea fenomenelor pe care le-am distinge cu ajutorul unor adjective precum „fizico-chimic" „biologic" sau chiar „psihic".*

Și dacă această mutație a avut deja loc? Unul dintre cei mai importanți biologi francezi, Morand, inventatorul tranchilizantelor, recunoaște că mutanții și-au făcut apariția de-a lungul istoriei umanității.

„Acești mutanți, printre alții, se numeau Mahomed, Confucius, Iisus Hristos." Există poate mult mai mulți. Nu este nicidecum de neconceput ca, în perioada evolutivă actuală, mutanții să creadă că ar fi inutil să se ofere ca exemplu sau să predice o nouă formă de religie. Există lucruri mai bune de făcut în prezent decât să apelăm la individ. Din nou, ei ar putea crede că este atât de dorit, cât și necesar ca umanitatea noastră să se îndrepte spre colectivizare. În cele din urmă, este foarte posibil să considere că este un lucru bun că suferim acum durerile nașterii și chiar am saluta o mare catastrofă care ar putea grăbi o mai bună înțelegere a tragediei spirituale reprezentată în totalitatea ei de fenomenul Omului. Pentru ca ei să poată acționa mai eficient și pentru a obține o imagine mai clară a curentului care ne înalță probabil pe toți către o formă de Ultra-Uman la care au acces, este poate necesar să rămână ascunși și să-și păstreze secretă coexistența cu noi în timp ce, în ciuda aparențelor și datorită, poate, prezenței lor, se făurește un suflet nou pentru noua lume după care tânjim din toată inima.

Am ajuns acum la granițele imaginarului. E timpul să ne oprim. Vrem doar să sugerăm cât mai multe ipoteze rezonabile. Multe dintre ele, fără îndoială, vor trebui respinse. Dar dacă unele dintre ele au deschis uși către cercetări care până acum au fost ascunse, nu vom fi muncit în zadar; nu ne vom fi expus inutil ridicolului. „Secretul vieții poate fi descoperit. Dacă aș avea ocazia să fac asta, nu m-aș lăsa descurajat de ridicol." Aceste cuvinte au fost rostite de Loren Eiseley.

Orice reflecție asupra chestiunii mutanților trebuie să conducă la speculații cu privire la evoluție, la destinul și natura Vieții și a Omului. Ce este Timpul, în raport cu scara cosmică după care trebuie măsurată istoria Pământului? Nu a fost viitorul, ca să spunem așa, cu noi din toată eternitatea? Apariția mutanților ar părea să sugereze că societatea noastră umană primește din când în când o pregustare a viitorului și este vizitată de ființe care posedă deja o cunoaștere a lucrurilor viitoare. Nu sunt mutanții memoria viitorului cu care este poate înzestrat marele creier al umanității?

Un alt lucru: ideea unei mutații favorabile este în mod clar legată de noțiunea de progres. Această ipoteză a unei mutații poate fi tratată la un nivel strict științific. Se știe cu siguranță că zonele cel mai recent afectate de evoluție și cele mai puțin specializate - și anume, zonele silențioase ale materiei cerebrale - sunt ultimele care se maturizează. Unii neurologi cred, pe bună dreptate, că acest lucru indică posibilități pe care viitorul epocilor le va dezvălui. Poate exista indivizi cu „alte" posibilități; un tip superior de individualizare. Și totuși, tendința generală a societăților ar părea să fie spre un grad mai mare de colectivizare. Este aceasta contradictoriu? Nu credem. Existența, în opinia noastră, nu înseamnă contradicție, ci completare și depășire.

Într-o scrisoare adresată prietenului său biologul Laborit, Morand a scris următoarele cuvinte:

Omul perfect logic care a abandonat toate pasiunile și toate iluziile va deveni o celulă în continuumul vital constituit de o societate ce a ajuns la apogeul evoluției sale; evident că nu am

am atins încă acel stadiu; dar nu cred că poate exista evoluție fără. Atunci, și numai atunci, va apărea acea „conștiință universală" a ființei colective, la care tindem cu toții a deveni.

Confruntați cu această viziune, care pare extrem de probabilă, suntem foarte conștienți că cei care rămân fideli vechiului umanism care a modelat civilizația noastră vor fi cuprinși de disperare. Ei își imaginează Omul, de acum înainte lipsit de orice scop în viață, intrând în declinul său. „... Perfect logic și având abandonate toate pasiunile și toate iluziile..." Cum ar putea un Om transformat într-o ființă care radiază inteligență să fie pe punctul de a decădea? Este adevărat că „Eul" psihologic, *pe care* îl numim „personalitate", este probabil să dispară. Dar nu credem că această „personalitate" este cea mai bogată posesiune a Omului. Este doar unul dintre instrumentele care i-au fost date pentru a-i permite să treacă la starea de „trezire".

Când scopul a fost atins, instrumentul dispare. Dacă am avea oglinzi capabile să ne dezvăluie acea „personalitate" pe care o prețuim atât de mult, nu am putea suporta să ne privim reflexiile atât de desfigurate de tot felul de excrescențe monstruoase. Doar un om cu adevărat „trezit" s-ar putea privi într-o astfel de oglindă fără a fi în pericolul de a muri de frică, pentru că atunci oglinda nu ar reflecta nimic și ar fi absolut pură. Adevărata față este cea care în oglinda adevărului nu este reflectată. În acest sens, noi nu am dobândit încă o față. Și zeii nu ne vor vorbi față în față până când nu vom avea și noi una.

Respingând „eul" psihologic fluid și limitat, Rimbaud spunea cu mult timp în urmă: „Eul este altul". Acesta este „eul" pur, transparent, imobil, înzestrat cu o înțelegere infinită: în toate tradițiile, Omul este învățat să renunțe la tot pentru a atinge această stare. Poate că trăim într-o epocă în care viitorul apropiat vorbește aceeași limbă ca și trecutul îndepărtat.

În afară de aceste considerații asupra „celelalte" posibilități ale minții, gândirea noastră, chiar și în forma sa cea mai tolerantă, percepe doar contradicții între conștiința individuală și cea colectivă și între viața personală și cea colectivă. Însă gândirea care percepe contradicții în ființele vii este o gândire greșită. Conștiința individuală, atunci când este cu adevărat „trezită", intră în universal. Viața personală, dacă este privită și folosită în întregime și exclusiv ca un instrument al „trezirii", poate fi contopită cu impunitate într-o viață colectivă.

Aceasta nu înseamnă, totuși, că formarea acestei ființe colective este scopul intim al evoluției. Spiritul pământului și sufletul individual nu au ieșit încă pe deplin la iveală. Pesimistul, văzând marile răsturnări cauzate de această apariție secretă, spune că ar trebui cel puțin să încercăm să „salvăm Omul". Dar acest Om nu vrea salvare, ci schimbare. Omul, așa cum este proiectat în psihologia ortodoxă și filosofia actuală, a fost deja lăsat în urmă, condamnat ca inadaptabil. Cu sau fără mutație, trebuie să ne imaginăm un alt tip de om dacă vrem să aducem fenomenul Omului în concordanță cu tendința actuală a destinului nostru. De acum înainte, nu mai este o chestiune de pesimism sau optimism: este o chestiune de iubire.

Pe vremea când credeam că pot poseda adevărul în sufletul și în trupul meu, când îmi imaginam că voi găsi soluția la toate la școala filosofului Gurdjieff, exista un cuvânt pe care nu-l auzeam niciodată pronunțat, și anume: iubire.

Astăzi nu există nimic de care să fiu absolut sigur. Nu aș putea garanta validitatea nici măcar a celei mai timide ipoteze prezentate în cursul acestei cărți. Cinci ani de studiu și muncă

în colaborare cu Jacques Bergier m-au învățat un singur lucru: hotărârea de a-mi menține mintea pregătită pentru surprize și de a avea încredere în viață în toate formele ei și în inteligență oriunde și cum s-ar manifesta în ființele vii din jurul meu. Aceste două stări: surpriza și încrederea sunt inseparabile. Hotărârea de a le atinge și de a rămâne în ele suferă, în cele din urmă, o transformare. A încetat să mai fie un act de voință, cu alte cuvinte constrângere, și devine iubire, cu alte cuvinte, bucurie și libertate. Pe scurt, tot ce am câștigat este că port acum în mine o iubire, care de acum înainte nu va mai putea fi niciodată dezrădăcinată, pentru toate lucrurile vii, în această lume și în fiecare lume la infinit.

Pentru a exprima și a aduce un omagiu acestei iubiri puternice și complexe, Jacques Bergier și cu mine, fără îndoială, nu ne-am limitat, așa cum ar fi dictat prudența, la metode strict științifice. Dar există oare așa ceva ca iubirea prudentă? Metodele noastre au fost cele familiare oamenilor de știință, dar și teologilor, poeților, vrăjitorilor, magicienilor și copiilor. Într-un cuvânt, ne-am comportat ca niște barbari, preferând invazia în locul evaziunii. Asta pentru că ceva ne spunea că făceam într-adevăr parte din armatele stranii, cohortele transparente și hoardele fantomă, anunțate de trompete ultrasonice, care încep să coboare asupra civilizației noastre. Suntem de partea invadatorilor, de partea vieții care vine, de partea unei epoci în schimbare și a unor moduri de gândire în schimbare. Eroare? Nebunie? Viața unui om este justificată doar de eforturile sale, oricât de slabe, pentru o mai bună înțelegere. Și a înțelege mai bine înseamnă a te atașa mai mult. Cu cât înțeleg mai mult, cu atât iubesc mai mult; căci tot ceea ce este înțeles este bun.